XAVIER de MONTÉPIN

LUMINĂ ÎN AMURG

Traducerea de fată a fost efectuată după ediția
Xavier de Monténin, *La Porteuse de pain,*
Librairie Générale Française, Paris 1973

PARTEA ÎNTÎI

INCENDIATOAREA

i

La data cînd începe povestirea noastră, adică la 3 septembrie 1861, ora trei după amiaza, o femeie de douăzeci și șase de ani mergea pe șoseaua ce lega Uzinele Alfort de orașul Alfortville. îmbrăcată într-o rochie simplă de doliu, tînăra avea o înălțime potrivită, un trup armonios și o frumusețe atrăgătoare.

Părul blond roșcat, strîns in două cozi bogate, se încolăcea ca o coroană în jurul capului descoperit. Chipul de o paloare mată era luminat de ochii mari cu pupilele bătînd spre albastru închis. Gura era mică, iar buzele bine conturate, de culoarea cireșei coapte, lăsau să §e întrevadă șiragul strălucitor al dinților.

în mîna dreaptă ținea un bidon de tablă cu mîner mobil, iar cu cea stîngă strîngea mînuța trandafirie a unui băiețel de trei ani, ce înainta alene, tragînd după el, legat de o sforicică, un căluț de lemn și mucava. .

La o zdruncinătură, jucăria se răsturnă. Femeia se opri:

— Georges, i se adresă ea cu glas blînd și mî.ngîietor, ia-ți jucăria, puiule, și ține-o în brațe.

Ascultător, copilul luă căluțul și—1 puse la subsuoară; apoi își continuara drumul. Curînd ajunseră în dreptul primelor case din Alfortville. Tînăra femeie intră într-o prăvălioară cu articole de băcănie. O cumătră voinică se ivi dintr-o încăpere alăturată.

— Dumneata erai, doamnă Fortier! Bună ziua... Cu ce te pot servi?

— Niște petrol, v-aș ruga...

— Petrol!... iarăși? Sfinte Sisoe, dar ce faci cu atîta? Ai mai luat și ieri.

— Copilul a răsturnat bidonul în timp ce se juca...

— Asta era! Cît îți trebuie?

— Patru litri, ca să nu mai vin de atîtea ori.

Băcăneasa începu să măsoare lichidul cerut.

— Sînt periculoși, oricum, țîncii ăștia! Știi, dumneata, că, răsturnîrtd bidonul, băiețelul ar fi putut da foc uzinei? Era de ajuns un singur chibrit. Nenorocirea vine repede!...

— De aceea l-am muștruluit și eu destul de tare, deși n-a făcut-o

dinadins. Mi-a făgăduit să nu se mai repete.

— Dar dumneata cum te mai împaci cu slujba, doamnă Fortier? Cred că—ţi aduce la fel de mult ca şi croitoria...

— Bineînţeles, şi, totuşi, dacă n-aş cheltui cu măsură... Gîndiţi-vă... doi copii!

— Cea mică, Lucie, e dată la doică, nu?

— Da, în regiunea Bourgogne, la Joigny.

— Te costă scump?

— Treizeci de franci pe lună, pe care-i dau din leafă... Ah! bietul bărbatu-meu, cît îmi lipseşte!

— Sînt convinsă, doamnă Fortier.

— Era un om atît de bun... cinstit şi curajos! Şi cît mă iubea!... Pot spune că explozia maşinii aceleia a ucis o data cu el şi fericirea mea...

Doamna Fortier îşi acoperi ochii cu mîna.

— Nu plînge, draga mea, reluă negustoreasa. Sînt alţii şi mai de plîns decît dumneata. Oricum, patronul s-a purtat frumos, căci fără o neglijenţă din partea bărbatului dumitale îmi închipui că maşina n-ar fi explodat... Aşa-i?

— Ei da! aşa-i...

— Bietul- Fortier! I s-a organizat o înmormîntare frumoasă. Muncitorii din uzină au făcut chetă pentru dumneata, iar patronul s-a înscris cu o sută de franci... Ce mai! te-a adus la uzină ca paznic şi ăsta nu-i deloc un post de femeie...

— Sigur, domnul Labroue a fost bun, foarte bun, murmură cu tristeţe tînăra văduvă. Unii spun că este aspru, purtarea sa faţă de mine dovedeşte însă contrariul; dar, în sfîrşit, bărbatul meu a fost ucis în serviciu la dînsul!... Dacă nu m-aş fi gîndit la copii, n-aş fi primit niciodată slujba asta care ma obligă sa trăiesc în acelaşi loc unde a curs sîngele bietului meu Pierre.

— Trebuie sa te resemnezi, draga mea. Eşti tînără... drăguţă... chiar foarte drăguţă! Ai să vezi că într-o zi un băiat bun te va cere de nevastă şi n-ai să—1 refuzi...

— Oh nu, asta niciodată!

— La vîrsta dumitale nu rămîi văduvă la nesfirşit...

— Asta aşa e. Dar eu am alte planuri; barem de-aş putea strînge ceva bani, două sau trei mii de franci.

— Şi ce-ai face cu ei?

— Ce-aş face? La ce bun să mă mai gîndesc? N-am să am niciodată atîţia bani în mînă. Voi rămîne la uzină cît s-o putea, din pricina copiilor. îmi pun speranţa în viitor.

— Ai dreptate, speranţa dă curaj. Poftim petrolul. Şi dacă vrei să-mi asculţi sfatul: închide bine bidonul!

— Fiţi pe pace, mi-e prea frică de foc!

Tînăra plăti şi ieşi. Micuţul Georges se juca pe trotuarul din faţă. Maică-sa îl strigă. Copilul îşi luă sub braţ căluţul de mucava şi-i veni în întîmpinare. Din pragul prăvăliei, băcăneasa o privea cum se depărtează.

Oricum, e o femeie curajoasă |i demnă! murmură ea. Nici vorbă că bărbatu-său îi lipseşte, căci bănuiesc că e ambiţioasă. Nu mi-a spus ce planuri are, dar are ea ceva în cap, cu siguranţă! I-ar trebui

două sau trei hîrtii de o mie, orice-ar încerca... Drace! Cum îi umblă mintea!

...Puținele cuvinte schimbate între cele două femei rezumau cît se poate de limpede situația Jeannei Fortier.

Tînăra văduva avea douăzeci și șase de ani. Harnică, pricepută la croitorie, la douăzeci și doi de ani se căsătorise cu un băiat de nădejde, Pierre Fortier, mecanic la uzina domnului Jules Labroue. Mecanicul murise cîteva luni mai înainte din pricina exploziei unei mașini, accident survenit prin imprudență sau, mai degrabă, din cauza unei clipe de neatențiej>rea scump plătită.

Domnul "Labroue, voind sa asigure viitorul văduvei și al celor doi orfani, îi oferise postul de paznic la uzină. Ea acceptase cu recunoștință, gîndindu-se că astfel își va putea crește copiii. Dar suferea în fabrica unde totul îi reamintea sfîrșitul tragic al bărbatului iubit. Și, totuși, era imposibil să plece în altă parte. Trebuia să trăiască. Or, nici o muncă de croitorie nu i-ar fi putut procura venituri echivalente cu cele aduse de poziția ei în uzină.

Băcăneasa de la Uzinele Alfort o credea ambițioasă. Se înșela. Dacă tînăra văduvă dorea cîteva hîrtii de o mie de franci, era în unicul scop de a-și deschide un mic magazin și de a asigura astfel, prin munca, bunăstarea copiilor săi.

Cam așa gîndea Jeanne în timp ce se îndrepta spre uzină. înainta copleșită de tristețe, fără să audă și fără să vada nimic. Deodată tresări. Cineva îi rostise numele. Fruntea i se încreți, fața i se întunecă, dar nu-șj întoarse capul, ci grăbi pasul.

— Așteaptă-ma, doamnă Fortier, reluă glasul. Merg și eu la fabrică. Facem drumul împreună.

Georges privi înapoi și, recunoscîndu-1 pe cel ce vorbea, se opri, cu toate eforturile mamei de a-1 trage după sine.

— Mămico, zise el, este prietenul meu Garaud...

Personajul pe care Georges îl numise Garaud îi ajunse din urmă.

Jeanne, foarte neliniștita, se străduia să-și ascundă tulburarea. Noul venit îl luă pe Georges în brațe, îl sărută pe obraji și-i spuse:

— Bună ziua, puștiule.

Apoi, lăsîndu-1 jos, continuă nu fără amărăciune:

— Știi, doamnă Fortier, mă faci să cred că ți—e frică de mine! M-ai auzitprea bine adineauri și în loc să mă aștepți.ai iuțit pasul. Ce ți-am făcut?

Jeanne răspunse vădit stînjenită:

— Nu te-am auzit și de altfel mă grăbeam să ajung la fabrică. Am rugat pe cineva să-mi țină locul la gheretă și e împotriva regulamentului.

— Chiar nu m-ai auzit?

— Dacă-ți spun!

— Asta nu-i un motiv să te cred. Te ferești mereu din.calea mea. Și, totuși, știi cît sînt de fericit cînd putem schimba cîteva vorbe.

— Domnule Jacques, interveni repede tînăra femeie, iar îmi repeți ceea ce<mi-ai mai spus de atîtea ori! Lucrul acesta mă doare.

— Și pe mine, Jeanne! Răceala dumitale, neîncrederea, mă fac să sufăr îngrozitor. Te iubesc din tot sufletul! Crede-mă...

— Vezi bine, îi tăie vorba Jeanne, vezi bine că aveam dreptate

cînd grăbeam pasul ca să nu te aud.

— Crezi că pot tăcea cînd sînt lîngă dumneata și cînd singurul meu gînd ești numai dumneata? Jeanne, te iubesc! Trebuie să te obișnuiești să mă auzi spunîndu-ți-o mereu.

— Și eu tot mereu o să-ți răspund, repetînd că dragostea dumitale este o nebunie!

— O nebunie! De ce?

— N-o să mă mai mărit niciodată, sînt convinsă.

— Iar eu sînt convins de contrariul. Ești tînără, drăguță. Crezi că ai să poți trăi văduvă, singură, toată viața?

— Domnule Garaud, taci, te rog...

— De ce să tac? Spun adevărul:

— Ar trebui să-ți reamintești că de la moartea bietului meu Pierre, prietenul dumitale, au trecut abia cinci luni.

— Așa e, n-am uitat. Dar înseamnă că-i pătez memoria dacă te iubesc astăzi, cînd moartea Uii ți-a redat libertatea? înseamnă că fac un păcat, dacă-ți spun: „Jeanne, copiii lui Pierre, care mi-a fost prieten, vor fi și ai mei!" Uite, hai sa ne gîndim bine. Domnul Labroue te-a numit paznic la uzină. Cîștigi cam atît cît să o duci de pe o zi pe alta sau, în cel mai bun caz, exact cît s-o poți scoate la capăt cu cei doi copii ai tăi. Eu cîștij> cincisprezece franci pe zi. . Patru sute cincizeci de frahci pe luna... Asta ar însemna pentru dumneata și copii un trai asigurat, căci ești și econoamă și harnică!... Și apoi am planuri mari... Am putea ajunge bogați! Cine știe dacă într-o zi sau alta nu voi deveni și eu patron la rîndul meu?... Atunci am avea cu ce asigura viitorul copiilor. Ai fi o femeie fericită, Jeanne, și o mamă fericită. Te implor, nu mă refuza. Te iubesc. Vei fi a mea.

Jeanne se opri și—1 privi în ochi.

— Ascultă, Garaud, zise ea cu glasul aproape înăbușit de emoție. Este pentru a patra oară de cînd, sub diferite forme, îmi tot vorbești despre dragostea dumitale și despre speranțele dumitale. Nădăjduiesc că ești sin,cer.

— Sincer! da! sînt. îți jur!

— Lasă-mă să termin, continuă tînăra femeie. Nu-ți pun la îndoială bunele intenții, dar astăzi este totpentru a patra oară cînd îți dau același răspuns: vreau să rămîn văduvă. N-am să mă mai mărit niciodată. L-am iubit prea mult pe Pierre ca să mai pot îndrăgi pe altul. Inima mea îi aparținea; murind, a luat-o cu eh

Maistrul făcu un gest de disperare. Două lacrimi mari i se prelinseră pe obraji.

— Și, totuși, ingaimă el cu glas sugrumat, te iubesc. Vai, doamnă Fortier, de ce mă faci să sufăr?

Aceste lacrimi de bărbat îi produseră Jeannei o impresie neplăcută.

— Te îndurerez spunîndu-ți adevărul, reluă ea pe un ton mai blînd. Dar conștiința mă îndeamnă la sinceritate! Ia-ți gîndul de la mine.

• — Crezi că aș putga? exclamă maistrul.

— Cînd vrei, poți. Incepînd de astăzi, te rog, te conjur, în numele copiilor, nu îmi mai repeta lucruri pe care nu mai vreau să le aud.

— Care va să zică, îmi tai orice speranță.
— Trebuie.
— Jeanne, exclamă Jacques cu o înverșunare sălbatică și apucîndu-i brusc mîna, poate că mă disprețuiești că sînt'un simplu muncitor, fără altă avere decît salariul lunar. Dar dacă aș ajunge bogat, foarte bogat? Atunci m-ai vrea?
— Nu-mi vorbi așa, îngăimă femeia. Mă înspăimînți.
— Ai refuza bogăția pentru dumneata, pentru copiii dumitale?
— Taci odată!
— Ei bine, n-am să tac. Nu înțelegi și n-ai înțeles niciodată cît de mult te iubesc. De cinci ani! De cina te-am zărit, dinprima zi, și clipă de clipă pasiunea mea n-a încetat să crească. Cit a trăit Pierre, n-am scos o vorbă. Mă considera prietenul lui; soția lui era sfîntă pentru mine. Acum a murit și ești liberă. Soarta dumitale este sa fii a mea, mai devreme ori mai tîrziu. Nu te pune de-a curmezișul și te voi face cea mai fericită dintre femei.

Și ridicîndu-i mîna, pe care n-o slăbea din strjnsoare, o sărută cu un fel de înverșunare. Jeanne se desprinse. In timpul acestei discuții, micuțul Georges, sătul de joaca de pe șosea, le dădu de înțeles că popasul se cam prelungise.
— Mamă, strigă el, vreau să mergem. Haide cu noi, nene Jacques.
Și-i luă mîna maistrului. Acesta și Jeanne își continuară drumul. Jacques mergea încruntat.
— Dă-mi mie bidonul, zise el brusc, îl duc eu...
— Nu, mulțumesc, aproape că am și ajuns, și nici nu-i prea greu, patru litri de petrol...
Maistrul nu-și putu stăpîni o reacție de uimire.
— Cum? Folosești petrol pentru iluminat?
— Da, este mai ieftin și știi și dumneata că la mine în gheretă lampa trebuie să ardă toată noaptea.
— Bine, știu, dar e periculos, iar domnului Labroue nu i-ar place acest soi de economie. A dat ordin ca nici o picătură de ulei mineral să nu fie introdusă în uzină.
— Nu știam, răspunse Jeanne cu o mirare amestecată cu neliniște.
— pi bine, ai grijă să nu afle patronul. S-ar supăra.
— Incepînd de mîine, n-am sa să mai folosesc.
Ajunseră în dreptul uzinei. Poarta era închisă. Jeanne vru să bată.
— Un ultim cuvînt, zise Jacques.
— Care?
— Nu-mi fixa nici o dată precisă, dar îngăduie-mi să sper. îmi îngădui, nu-i așa?
— Nu.
— Cum, nici măcar speranța! exclamă maistrul.
Tînăra femeie se înspăimintă de brusca schimbare la față a interlocutorului. Grăbi pasul. Jacques îi tăie calea.
— Nu mă face să turbez! murmură el cu dinții încleștați,
înfricoșată, și ca să scape de el, Jeanne îi răspunse:
— Bine, o sa vedem mai tîrziu.
Chipul bărbatului se lumină.

— Ah! exclamă ej^ușurat, iată un cuvînt bun! Aveam mare nevoie de o vorbă ca asta. Iți mulțumesc!

Jeanne bătu. Poarta se deschise. Văduva trecu pragul împreună cu băiețelul. Jacques îi urmă și închise poarta. O femeie ieși din gheretă și zise:

— Acum, că v-ați întors, mă duc la atelier.

— Du-te Victoire, și-ți mulțumesc pentru bunăvoință.

Jeanne deschise ușa unei cămăruțe alăturate și așeză bidonul pe una din policioare.

— De aici puștiul n-o să—1 mai poată răsturna cînd se joacă.

— Fii atentă la foc! interveni Jacques. Construcția nu e prea solidă. Pereții sînt din seînduri subțiri. E de-ajuns o seînteie și gata vîlvătaia!

— Nu-ți face griji, domnule Garaud, repetă Jeanne.

Jacques îi întinse mîna și, cum ea părea că ezită să i-o prindă, el îngaimă:

— Ești supărată pe mine?

— Nu, deloc; dar te rog...

— Bine! N-am să mai scot o vorbă despre ce nu vrei^să auzi, dar nu uita că mi-ai dat o speranță. Speranța mă va întări! într-o bună zi am să vin și-o să—ți spun: Nu-ți ofer numai dragostea, ci și averea... pentru dumneata și pentru copiii dumitale... în ziua aceea, vei accepta să te numești doamna Garaud?

— Pentru copiii mei... poate, îngăimă Jeanne emoționată.

— Nu-ți cer nimic mai mult, mi-e (Je-ajuns; haide, dă-mi mîna.

Jacques îi strînse mîna și se îndepărtă.

II

Garaud era un bărbat de vreo treizeci de ani; „un flăcău chipeș" cum se spune în popor: voinic și bine legat. Privirea sa exprima inteligență dar nu și sinceritate. Buza inferioară, cărnoasă, lasa să se întrevadă un temperament senzual și pasiuni violente.

Era un muncitor mecanic de primă mînă și, în plus, extrem de punctual și foarte conștiincios *în* tot ce făcea. Domnul Labroue dorea să—f facă omul sau de încredere. De șase ani lucra ca angajat al uzinii în funcția de maistru.

Jacques își cunoștea înclinațiile, aptitudinile, și, deseori, în dorința de a le dezvolta și mai mult, își consacra o parte din noapte studiind cărți de specialitate. Vise marele îi înfierbîntau creierul.

Avea un temperament de om petrecăreț. Fiind o natură avidă de satisfacții materiale, voia să ajungă bogat „cu orice preț".

Subliniem intenționat aceste trei cuvinte. Cînd i-a spusJeannei că o iubește, că vrea s-o ia de soție, nu mințea; simțea într-adevăr față de văduva lui Pierre Fortier o pasiune sincera și puternică. Ultimele vorbe ale Jeannei îl făcuseră ferțeit.

. începe să se îmblînzească, murmură el. în loc să-mi spună „nu", ca pina acum, mi-a răspuns „poate!“ M–am prostit oare, de–o iubesc atîta! E pentru prima dată cînd mi se întîmplă așa ceva.

Femeia asta mi-a luat mințile! Trebuie să fie a mea. Nu pot trăi fără ea. Dar simt că pentru a o cîștiga trebuie să fiu bogat. N-am izbutit s-o înduplec decît în clipa cînd i-am pomenit despre asigurarea viitorului copiilor. Cum să fac să mă îmbogățesc mai repede? Doamne, dac-aș avea în cap o invenție bună, iar in buzunar cîteva mii de franci ca s-o realizez, totul ar fi ca și făcut!

Monologînd astfel, Jacques se îndrepta spre cabinetul patronului uzinei - încăpere situată într-un pavilion învecinat cu birourile serviciilor de contabilitate și de casierie avînd acces spre atelierele de modele. Pavilionul însuși era alipit de atelierele de fabricație.

Patroțjul era extrem de sever fața de tot ce privea bunul mers al fabricii. In uzină nimeni nu-i discuta hotărîrile; toți trebuiau să—1 asculte orbește; cine nu era de acord, n-avea decît sa plece. Locuia în incinta fabricii, la primul etaj al clădirii. Ușa cabinetului său de lucru se deschidea chiar în fața ehișeului de la casierie, iar între ele era un coridor îngust, în fundul căruia se afla o scară ducînd spre camerele de locuit.

Jacques ciocăni ușor în ușă. Auzind zgomotul, casierul deschise ghișeul.

— Degeaba bați, zise el, patronu-i plecat.

— Fii bun, domnule Ricoux, și anunță-1 că m-am întors.

— Bine, Jacques. S-a făcut.

Maistrul-trecu în ateliere, inspecta lucrul și dădu diferite dispoziții. Cînd ajunse în sala ajustorilor se apropie de un muncitor în vîrsă de cincizeci și unu de ani.

— Vincent, zise el, m-am întîlnit cu fiul dumitale și...

— V-a spus cumva că nevastă-mea se simte mai rău? îl întrerupse acesta alb ca varul.

— Nu, dar te roagă să nu întîrzii, cînd ieși din atelier...

— Domnule Jacques, reluă muncitorul tremurînd din tot trupul, dacă băiatul v-a oprit, dacă mi-a transmis să vin repede, eu care nu întîrzii niciodată, înseamnă că maică-sii îi e foarte rău... Domnule Jacques, dați-mi voie să mă reped pînă acasă, asta m-ar liniști.

— Dragă Vincent, știi că nu pot să-mi iau asemenea răspundere. Cunoști regulamentul. După ce ai intrat în uzină, nu mai poți ieși decît la sunetul clopoțelului.

— O dată nu înseamnă mereu și dacă l-ați ruga pe patron...

— Domnul Labroue nu-i în birou.

— Doamne, ce ghinion! zise omul cu un aer deznădăjduit.

Jacques ieși din sala ajustorilor. După plecarea acestuia, muncitorul își lepădă iute șorțul și, pitindu-se pe după mesele de lucru, dispăru din atelier fără ca nimeni să—1 zărească. Străbătu curtea largă, strecurîndu-se pe lîngă ziduri și, ajungînd în dreptul porții, bătu de două ori în geamul gheretei.

— Doamnă Fortier, dă-mi și mie drumul.

— Ai bilet de voie? îl întrebă Jeanne.

— Nu, dar maistrul s-a întors adineauri, și mi-a spus că fiu-meu i-a pomenit ceva cu privire le nevastă-mea care-i bolnavă. Mi-e teamă să nu-i fie și mai rău. Ca să mă liniștesc, aș da o fugă pînă acasă...

— Dar, domnule Vincent, nu te pot lăsa fără bilet de voie. Știi că regulamentul nu îngăduie.

— Ei, mult îmi pasa mie de regulament! răspunse muncitorul aproape mîniat. Vreau să mă duc sa-mi văd nevasta... și-am să mă duc.

— Te rog, domnule Vincent, nu mai stărui! Dacă află patronul că te-am lăsat să ieși, mă pedepsește.

— Patronul nu-i aici, răspunse ajustorul.

.'— Cere învoire de la maistru.

— I-am cerut. N-a vrut să-mi dea. Așa că mă învoiesc singur și cu atît mai rău pentru el. Dau fuga pînă acasă, iar dacă totul e bine mă întorc în pas alergător. Hai, doamnă Fortier, dovedește că ai inimă bună. Deschide-mi poarta. N-am să spun nimănui că am ieșit și, la întoarcere, îmi reiau lucrul. Nici măcar n-o să se observe că am lipsit. Dacă se află că am plecat, spun că nu erați la gheretă, că am intrat și am tras singur cordonul. Trece timpul, doamnă Fortier. Ajută-mă să-mi văd nevasta...

— îmi periclitez slujba, răspunse ea, dar nu mă lasă inima să te refuz. Și trase cordonul.

— Mulțumesc! Mulțumesc!, strigă muncitorul în timp ce alerga.

Poate c-am fost nedreaptă, murmură femeia, dar regulamentul este extrem de sever. Bietul Vincent! Avea lacrimi în ochi!

După ce dădu o raită prin celelalte ateliere, Jacques Garaud se înapoie în sala ajustorilor, unde voia să supravegheze finisarea pieselor unui motor cu aer comprimat ce urma să fie livrat a doua zi. Se apropie de muncitorul însărcinat cu montarea.

— Merge? întrebă el.

— Da, domnule Garaud, aștept doar „colierul" pe care-1 termină Vincent. După aceea nu-mi mai trebuie decît cel mult o jumătate de ceas și totul e gata.

Jacques se îndreptă spre menghina lui Vincent. Locul acestuia era gol. Pe menghină, lîngă „colier", se vedea șorțul de lucru. Maistrul încrunta din sprîncene.

— Unde e Vincent? întrebă el j>e un muncitor de alături.

— Nu știu, domnule Jacques, răspunse omul. După ce ați plecat dumneavoastră, ji-a luat șapca și a șters-o.

Jacques schița un gest de mînie.

Se apropie de alt banc:

— Francois, lasă-ți lucrul și termină repede „colierul" ăsta. Trebuie să fie gata într-o oră.

Maistrul ieși din atelier și se îndreptă spre ghereta Jeannei. Tînăra femeie îl văzu pe fereastră traversînd curtea.

Și-o fi dat seama de absența lui Vincent, își spuse ea; o să-mi faca observație, cu siguranță.

Și Jeanne, puțin neliniștită, simți o oarecare părere de rău că se lăsase înduioșată. Jacques intră în cabină..

— Doamna Fortier, zise el aspru, ai îngăduit unui muncitor să iasă din uzină?

— Eu? domnule Jacques... îngăimă văduva.

— Degeaba tăgăduiești, o întrerupse maistrul. Vincent mi-a cerut voie să se ducă pîna acasă. L-am refuzat, așa cum trebuia; a

venit la dumneata și te-^ai dovedit mai slabă decît mine...

— Ei da, așa e, bietul omplîngea; m-a implorat... Am cedat...

— Știi că facînd astfel ai încălcat regulamentul? Și vrei să mai știi ce-o să pățească el din pricina slăbiciunii dumitale?... Ei bine, din clipa asta nu mai face parte din personalul uzinei, iar cînd s-o întoarce, îți interzic să-i deschizi. Vincent a întrerupt lucrul la o piesă ce trebuia terminată de urgență. Iar responsabilul sînt eu. Pe mine mă trage la răspundere patronul de ce se petrece în ateliere. II voi înștiința.

— Dar, exclamă tînăra femeie înspăimîntată, atunci totul va cădea asupra mea!...

— Datoria mea este să spun adevărul.

— Nu, domnule Jacques, nu poți fi chiar atît de aspru cu bietul Vincent. Dacă mă rog de dumneata, n-o fac pentru mine, cipentru el. Crezînd-o pe nevastă-sa grav bolnavă, în pericol de moarte, și-a pierdut capul; o să se întoarcă, patronul lipsește și doar dumneata știi de abaterea lui de la regulament. Vincent e om cinstit. Dacă-și Eierde slujba, îl mănîncă sărăcia. N-ai să-i spui nimic domnului Labroue, nu-i așa? Ești un om bun, îți va fi milă de el...

— Nene, zise dintr-o dată micuțul Georges, prinzîndu-se de fusta Jeannei, n-o necăji pe mămica...

Maistrul simți că i se rupe inima. O emoție adîncă i se citea pe chip.

— N-aș vrea să-mi reproșezi vreodată că nu ți-am ascultat rugămintea! rosti el, în sfîrșit. Din dragoste pentru dumneata, iată, îl iert.

Un clinchet de clopoțel răsună în încăpere.

— Trebuie să fie el, exclamă Jeanne. Trase cordonul și înainta pînă în prag urmată de Jacques. Noul venit nu era însă vincent, ci proprietarul uzinei, domnulJules Labroue. Acesta i se adresă direct maistrului.

— Jacques, dumneata i-ai îngăduit lui Vincent să părăsească atelierele?

A nu răspunde la o întrebare atît de răspicat formulată era imposibil.

— Nu, domnule.

— Cum adică, a plecat fără să te anunțe?

— Da, domnule, și tocmai venisem s-o întreb pe doamna Fortier dacă 1-a văzut ieșind.

Domnul Lahroue își îndreptă ochii spre Jeanne.

— L-am văzut ieșind, într-adevăr... murmură tînăra femeie.

— Vrei să spui ca dumneata i-ai deschis?

Jeanne dădu din cap în semn afirmativ.

— Și totuși cunoști regulamentul, reluă patronul. Ce motive a invocat?

Jacques se grăbi să răspundă:

— A crezut că starea nevestei sale, care este bolnavă, se înrăutățea și a vrut s-o vadă...

— De acord... Cel puțin putea să aștepte pînă mă întorceam și i-aș fi aprobat cu siguranță o învoire pentru niște motive atît de întemeiate. Vreau însă ca ordinele să-mi fie respectate.

Apoi, adresîndu-se paznicei, adăugă:

— Cînd s-o întoarce, nu-i mai da drumul în uzină şi spune-i să vină mîine pentru formele de lichidare. Regret că aceasta măsură aspră cade tocmai asupra lui, căci este un muncitor dc nădejde, dar ne trebuia un exemplu. Vino, Garaud...

Şi domnul Labroue înainta spre cabinetul său, urmat de maistru.

III

Inginerul Juleş Labroue era un bărbat de vreo patruzeci şi cinci de ani. Bunătatea era trăsătura esenţială a caracterului său, fapt ce nu-1 împiedica să fie cumplit de drastic cînd era vorba de disciplină. Elev al şcolii politehnice, îşi conducea uzina dupăjmncipii de fier.

Neposedínd decît o foarte modestă avere, se căsătorise la treizeci şi doi de ani cu o femeie destul de bogată, izbutind astfel să pună in aplicare proiectele ce-1 obsedau încă din prima tinereţe. Avea mii de invenţii în creierul său veşnic agitat. Mulţumită dotei nevestei trecuse din domeniul teoriei la cel al practicii. Reuşise să-şi construiască uzina de la Alfortville pe care o şi conducea. N-avea încă bani puşi deoparte, dar uzina se extindea pe zi ce trecea şi fondurile de rulment aveau să se dubleze şi chiar mai mult, căci inventatorul lucra fără răgaz.

Cu cinci ani în urmă, Jules Labroue îşi pierduse soţia, la naşterea unui copil. Moartea prematură a acesteia îi zdruncinase viaţa. Devenise ursuz. Doar lîngă băieţelul său, Lucien, îşi mai regăsea cîte ceva din blîndeţea de altădată.

Pe Lucien ţj creştea sora tatălui său, văduvă retrasă într-un sat din Blaisois. In fiece lună, Jules Labroue părăsea uzina pentru Eatruzeci şi opt de ore ca să-şi îmbrăţişeze fiul, pe care îl adora. D>acă rîvnea sa ajungă foarte bogat, era numai pentru copil.

Cei doi ajunseră in pavilionul cu birourile şi casieria. Domnul Labroue se opri în faţa ghişeului, scoase din buzunar un portofel, luă cîteva hîrtii, le puse pe tăblia de aramă şi-i spuse casierului:

— Domnule Ricoux, iată două poliţe de la uzina Baumann; le complectezi şi le anexezi borderoului pe care aş vrea să mi-1 aduci imediat pentru ca mîine să poată fi tnmis la bancă.

Inginerul deschise uşa cabinetului, intră şi-i făcu semn lui Jacques să—1 urmeze. Se aşeză la masă.

— Ai fost la domnul Montreux să vezi maşina instalată de noi acum cincisprezece zile?

— Da, domnule. Este nevoie de o zi de muncă pentru cîteva mici remedieri. Trebuie să trimitem un ajustor calificat... mă gîndeam la Vincent, dar...

— Dar, i-o tăie domnul Labroue, Vincent nu mai face parte din uzina noastră. Ştii că nu-mi iau niciodată vorba înapoi. Te rog să-1 cerţi zdravăn pe şeful lui de echipă. Să-şi supravegneze mai atent oamenii. Dumneata nu poţi fi peste tot în acelaşi timp, însă e cazul să devii destul de temut ca să nu-şi mai închipuie că-şi pot face de cap cînd nu eşti lîngă ei. Am încredere în dumneata, şi te

împuternicesc cu toată autoritatea mea. Ține minte ce-ți spun! Iți lipsește severitatea. Observ lucruri care mă enervează. Știi că o muncitoare și-a părăsit lucrul pentru a sta la gheretă pe timpul cît doamna Fortier plecase?

— Știu, dar e vorba de o muncitoare care-și făcuse norma.

— Nu mă interesează! nu-i un exemplu bun să-ți părăsești atelierul, iar doamna Fortier trebuie să mai știe că n-are voie să plece din uzină în timpul orelor de serviciu. N-am procedat bine, dîndu-i_postul de paznic. Nu m-am gîndit că o femeie tînără nu-i potrivita pentru așa ceva. Pentru o supraveghere continuă, zi și noapte, este nevoie de un bărbat. Jeanne Fortier nu mai poate rămine la poartă.

Auzind ce spune, Jacques tresări.

în aceeași clipă, casierul intră în cabinet:

— V-am adus borderoul pentru bancă.

Domnul Labroue își aruncă ochii și evalua totalul borderoului.

— O sută douăzeci și șapte de mii de franci, zise el.

— Da, domnule.

Jacques Garaud asculta. Inginerul trecu girul pe dosul polițelor, semnă borderoul și continuă.

— Trimite-le mîine la bancă; poimîine putem.încasa.

— Așa voi face.

— Ai scadențele pentru data de 10? Care-i diferența între sumele plătite și cele ce trebuie încasate?

— Șaizeci și trei de mii de franci la activul dumneavoastră.

— Foarte bine. ,

Ricoux se retrase lăsîndu-1 pe Jacques tot în picioare, cu șapca în mină. Domnul Labroue se ridică de la birou, se opri lingă masa mare de lucru încărcată cu planuri și schițe și spuse:

— Sau mă înșel cumplit, Jacques Garaud, sau am descoperit ceva colosal... o avere!...

— O avere! repetă Jacques Garaud, în vreme ce flacăra lăcomiei îi sticli în ochi.

— Da, răspunse inginerul. în orice caz, o nouă aplicare; perfectarea unui sistem elvețian pe care bănuiesc că-1 cunoști. Simt nevoia să discut cu dumneata, Jacques, dumneata îmi inspiri cea mai mare încredere și cea mai mare stimă. Pe lîngă faptul că-ți cunoști temeinic meseria, ești și studios și bun sfătuitor. Am neyoie de dumneata ca să finalizez o ultimă invenție. Parcă mi-ai spus că înainte de a te angaja la mine ai lucrat într-o fabrică din Elveția, nu-i așa?

— Da, domnule.

— Te-ai ocupat cu siguranță și de mașinile de ghioșat proiectate pentru America?...

— Da... Dar dați-mi voie să vă avertizez că mașina de ghioșat și-a spus ultimul cuvînt.

— Dacă te referi la cea de ghioșat suprafețe plane, da, ai dreptate.

— Doar știți prea bine că ghioșarea suprafețelor curbe nu e posibilă.

— Crezi? .

— Cred, cu atît mai mult, cu cit am studiat în mod special acest sistem.

— Este greu într-adevăr, dar nu și imposibil... Află că mașina asta de rotunjit am inventat-o eu.

Maistrul făcu ochi mari, schițînd un gest de uimire.

— Dacă hu cumva vă înșelați domnule, zise el mai apoi, înseamnă că veți cîștiga milioane. Toți se vor bate pentru o asemenea mașina de negăsit.

— Ei bine, iată că eu am găsit-o, dar, îji repet, am nevoie să mă sfătuiesc cu dumneata asupra cîtorva aplicații ale sistemului meu. Cred, ca și dumneata, că în caz de reușită totală voi realiza pentru fiul meu o avere. Dacă lucrez cu atîta înverșunare, o fac mai ales gîndindu-mă la el, la viitorul lui; dar nu vreau să fiu considerat un om egoist; îți voi arăta planurile. Le studiem împreună și, dacă nu mai găsești nimic de completat sau de modificat, te și apuci de construcție, avînd grijă să păstrăm secretă descoperirea; e de-ajuns o simplă indiscreție ca să ne fie furată.

— Vai, domnule, puteți conta pe mine, o știți prea bine.

— Știu, și tocmai ae aceea, cu începere de azi, te poți considera colaboratorul meu asociat... Din beneficiile noii mașini de ghioșat, după ce o punem în funcțiune, dumitale îți vor reveni cincisprezece la sută.

Flacăra lăcomiei sticli din nou în ochii maistrului.

— Cincisprezece la sută?

— Da, și cînd vom realiza un beneficiu de trei sute de mii neto, îți voi da douăzeci la sută. De altfel, vom semna un mic contract. Vino să-mi vezi planurile.

Domnul Labroue deschise casa de bani. Luă dinăuntru o casetă, o așeză pe masa din mijloc ^i, după ce o descuie cu ajutorul unei cheițe microscopice agățata de lănțișorul ceasului de buzunar, scoase cîteva coli de hirtie și le desfășură pe covorul verde de pe podea.

Inginerul îi dădu apoi cîteva explicații în termeni tehnici, de prisos să-i mai amintim.

— E colosal, domnule!, exclamă Jacques Garaud, cînd inginerul isprăvi. Asta-i realizarea imposibilului.

— Așadar, crezi că reușita este posibilă?

— O consider chiar sigură.

— Ei bine, partea mea de colaborare este gata. A dumitale începe abia acum. Apucă-te de treabă.

— Mă voi apuca după ce studiez cu mintea limpede toate detaliile ca să pot da la construit modelele de forjat sau de turnat.

— Atunci, vino zilnic în cabinetul meu și cercetează planurile. N-am curajul să le las să iasă din cabinet. Paza bună trece primejdia rea.

— Voi veni, zise maistrul, și voi schița desenele pentru modele sub ochii dumneavoastră, iar dacă mi s-or părea necesare unele mici modificări, vi le voi semnala.

— De acord, lucrăm împreună.

— Domnule director, va mulțumesc din suflet și vă voi fi veșnic recunoscător.

— Te cred. Acum că ai ajuns, ca să zic așa, asociatul meu, trebuie să-ți dublezi activitatea, zelul, și vreau să te porți mai sever în ateliere.

— Să-i mai fac formele de lichidare lui Vincent?

— Da, țin să dau un exemplu. Ești bun ca la ieșire să-i spui băiatului de la birou s-o trimită pe doamna Fortier?

— Da, domnule.

Băiatul de birou nu venise'încă și maistrul se duse personal la ghereta Jeannei.

— Doamnă Fortier, zise el, te cheamă patronul.

Tînăra femeie începu să tremure.

— Ți-a vorbit despre mine, nu-i așa? îngăimă ea.

— Da. Vrea să te muștruluiască strașnic. II știi, are inimă bună, dar uneori este cam brutal. Ascultă-1 și taci din gură. Orice s-ar întîmpla, gîndește-te că ai în mine un prieten devotat.

— Fie ce-o fi! răspunse văduva. Am conștiința împăcată. Dar cine-mi ține locul?

— încuie poarta. Doar n-o să lipsești mult. Eu mă duc la ateliere.

Jacques părea preocupat. Străbătu atelierele și intră într-o încăpere în care lucra numai el. Se prăbuși pe un scaun.

Așa-i, murmură el, patronul a spus bine. E o avere! Ceea *te* căutam, am găsit! Daca invenția ar fi a mea, n-aș cîștiga doar o §ută, două, trei sute de mii de franci, ci milioane! Da, da, milioane! însă mi-ar trebui bani pentru închirierea atelierelor, pentru punerea în construcție... Iar eu n-am un sfanț! Și totuși ispita e mare! Cinșpe la suta... douăzeci la sută... ce valorează asta cind aș putea avea totul? Aș fi bogat, iar Jeanne nu m-ar mai respinge. Patronul e pornit împotriva ei. Aș vrea s-o certe, s-o alunge! S-ar trezi în stradă, fără nici o resursă, ea și cei doi copii. Atunci, într-adevăr, ar veni la mine!...

Jeanne Fortier, pradă unei neliniști ușor de înțeles, trecu pragul pavilionului unde se afla cabinetului domnului Labroue. Batu cu mîna tremurîndă:

— Intră, se auzi domnul Labroue.

Tînăra femeie deschise ușa și cu un glas sugrumat îngînă:

— M-ați chemat, domnule?

— Da, răspunse inginerul pe un ton aspru. Vreau să știu de ce ai lipsit din uzină azi după-amiază, rugind o muncitoare să-ți țină locul, ceea ce este cu totul contrar regulamentului.

— Domnule, răspunse Jeanne, am crezut că pot părăsi ghereta, era în interesul uzinei. M-am dus să cumpăr combustibil pentru felinarele de noapte.

— Fie!'Dar de^ce n-ai așteptat închiderea atelierelor ca să faci această tîrguială? în plus, slăbiciunea față de Vincent îmi dovedește că nu se poate conta pe dumneata. înca o dovadă că m-am înșelat, făcîndu-te păzitoarea uzinei.

Jeanne avea ochii în lacrimi.

— Nu eu am cerut slujba asta, domnule, zise ea cu demnitate, dumneavoastră ați considerat că trebuie să mi-o oferiți, ca să-mi pot duce zilele după moartea bietului meu bărbat, la dumneavoastră în serviciu. Am primit-o, binecuvîntîndu-vă, căci

nu-mi rămînea decît mizeria. Iar acum, îmi aduceți învinuiri pe care sînt convinsă că nu le merit.

— Cum adică? vrei să spui că nu te-ai abătut de la regulament?

— Am rugat o lucrătoare care-și făcuse norma. Timpul pierdut de această femeie îi aparținea.

— De ce schimbi vorba? răspunse inginerul enervat că i se ține piept. Dumitale și nu altuia i-a fost încredințată paza uzinei. Dar să lăsăm asta! Ai dat drumul unui nfuncitor fără bilet de voie.

— Așa e, domnule, m-am lăsat înduioșată de rugămințile lui Vincent, am cedat, am încălcat regulamentul, dar știți și dumneavoastră de ce; oricare în locul meu ar fi procedat la fel, doar dacă ar avea inimă de piatră...

— Nu sîntem făcuți să ne înțelegem, doamnă Fortier, spuse ingjnerul după un timp, și-mi pare rau. Totuși merită să te ascult.

In acest moment, casierul Ricoux intră în cabinet și puse în fața directorului cîteva acte de contabilitate. După verificare, casierul își reluă actele. Cînd să iasă, dădu cu ochii de văduvă și zise:

— Deoarece doamna. Fortier este aici, vă rog, fiți bun și spuneți-i că n-are voie cu nici un preț să introducă petrol în uzina pentru uzul său personal.

-Domnul Labroue sări ca ars:

— Petrol! strigă el, petrol aici!

— Da, domnule, răspunse casierul, doamna Fortier folosește o lampă cu ulei mineral. Am simțit ieri lîngă cabina dînsei un miros de petrol vărsat.

— Vrei să spui că nu știai.că lucrul acesta constituie o gravă abatere de la regulament? întrebă inginerul.

— Nu știam, domnule.

— Cu neputință!

— Eu nu mint niciodată. Și apoi la ce mi-ar folosi minciuna? îmi dau seama că nu mai am nici o scăpare.

— Și chiar așa e, răspunse patronul. T^a sfîrșitul lunii vei părăsi uzina...

— Va să zică, îngăimă Jeanne izbucnind în plîns, mă alungați... Bărbatu-meu a pierit în fabrica dumneavoastră, ucis în timp ce lucra, la postul sau, ca un soldat. Ce vă pasă dumneavoastră! Mă dați afara! Ce-o să ajung eu, ce-o să se intîmple cu micuții mei? Nici de asta nu vă pasa!*Ah! țineți minte, domnule, fiți atent, faptul acesta o să vă poarte nenoroc!...

Domnul Labroue se uita fix la Jeanne.

— Ce vrei să spui? întrebă el. -

— Nefericito! strigă casierul. Amenințí?!

— Nu, răspunse Jeanne, hohotind, nu ameninț pe nimeni, accept nenorocirile care mă lovesc, una după altă, și păstrez durerea doar pentru mine. Sînt vinovată; îmi voi ispăși pedeapsa. Voi părăsi uzina în opt zile. Fiți bun și găsiți pe cineva care să mă înlocuiască:

în ciuda asprimii sale, domnul Labroue se simți înduioșat.

— Te înșeji nespus, draga mea, i se adresă el cu blîndețe, nu te concediez... îmi dau seama că am greșit punînd o femeie într-un post unde este neapărată nevoie de un bărbat... și ar trebui să pricepi și dumneata...

— Trebuia să vă gîndiți mai dinainte, domnule.

— Ai dreptate, dar dorința sinceră de a te ajuta mi-a întunecat mintea. Rămîi pînă la sfirșitul lunii. După aceea îți voi găsi un loc mai potrivit cu firea și înclinațiile dumitale.

— Nu... nu... în opt zile plec. Și așa uzina era ca un iad pentru mine. Călcam parcă numai in sînge, înconjurată de amintirile mele negre. Este o fabrică blestemată, clădirea aceasta unde bietul bărbatu-meu și-a găsit moartea și unde n-am avut parte decît de necazuri.

Și ieși din cabinet.

— Biata de ea! rosti inginerul. I-am redeschis toate rănile. Cu siguranță, n-a făcut-o din rea intenție, dar totul merge anapoda. Nu știu unde mi-a fost capul, cînd i-am încredințat postul acesta.

— Ați acționat după sufletul dumneavoastră bun, răspunse casierul pe un ton mieros.

— Am să-i găsesc o slujbă la soră-mea. Da, da, și o să-i convină, sînt sigur.

— Vai, domnule, reluă casierul, fiți atent, prea vă luați întotdeauna după primul impuls. Femeia aceasta v-a amenințat.

— Crezi că era o amenințare?

— Cu siguranță. Această Jeanne Fortier mă face să cred că-și împarte ura între dumneavoastră și uzină. Feriți-vă, domnule...

— Ei, hai, Ricoux, exagerezi și dumneata! Vezi prea în negru! Biata femeie este văduvă și mama de familie! Sînt dator să fac ceva pentru ea. Dacă n-am s-o pot plasa la soră-mea, îi voi da o sumă destul de mare ca să se poată descurca pînă-și găsește ceva de lucru.

Apoi schimbînd vorba, adăugă:

— Ai făcut calculele?

— Da, domnule, iată-le, răspunse Ricoux. Și îi întinse o coală de hîrtie pe care erau trecute niște cifre.

— Șapte mii o sută douăzeci și trei de franci și treizeci de centime...

— Da, domnule, mă duc să-i aduc.

— Ce ciudată manie mai ai, dragă Ricoux! Am ajuns casierul casierului meu! De ce nu păstrezi banii în seiful dumitale?

— Am mai avut onoarea să vă spun, domnule, responsabilitatea mă îns-păimîntă. Nedormind la uzină, nu vreau sa răspund de nimic.

— Bine, atunci adu-mi-i.

Ricoux plecă, aduse suma de șapte mii o sută douăzeci și trei de franci și treizeci de centime și o înmînă domnului Labroue care o încuie in casa sa de bani particulară, așa cum făcea în fiece seară. Se auzi clinchetul clopoțelului, anunțînd închiderea atelierelor. Casierul spuse bună seara și se retrase. Băiatul de birou intră, întrebînd dacă mai este nevoie de el.

— Poți pleca, David. Astă seară n-am nimic pentru dumneata.

Băiatul se retrase, își luă pălăria din coridor și străbătu curtea îndrep-tîndu-se spre poartă.

Plecarea muncitorilor era pe sfirșite. David se opri în pragul gheretei.

— Ce-i cu tine Georges, strigă el, astă-seară nu vii să-i spui

bună seara bunului tău prieten?
Băiețelul înainta.
— Dar ce-ai pățit, reluă tînărul, ai ochii roșii. Plîngi?
— Mămica e necăjită.
— Necăjită?
David își vîrî capul pe ușă și întrebă:
— Ce s-a întîmplat, doamnă Fortier?
.Jeanne plîngea cu sughițuri.
— Vai, dragă David, îngînă ea încercînd să-și înăbușe plînsul, sînt tare nenorocită... Mă da afară...
— Vă dă afară? Pe dumneavoastră!, exclamă el uluit. Nu se poate. Și de ce?... Ce vină vi se aduce?
Jeanne înfățișă pe scurt motivele nemulțumirii inginerului.
— Așa da, relua David după ce o ascultase, acum nu mă mai miră nimic. Dar o să-i treacă. Știți cum e dînsul, ia foc din te miri ce, în fond e bun ca pîinea caldă. Nu vă poate alunga, pe dumneavoastră, văduva lui Pierre Fortier.
— Ba, am să plec. în opt zile părăsesc uzina! însă i-am spus, treaba asta n-o sa-i aducă noroc!
— Toate astea-s vorbe, doamnă Fortier. Lucrurile se vor aranja, o să vedeți, și o să rămîneți la noi... La revedere, bună seara, puștiulică.
David întinse brațele spre Georges, îl sărută pe amîndoi obrajii și ieși. Jeanne aștepta să i se aducă condica de prezență ca să poată închide poarta. După vreo zece minute apăru și Jacques Garaud.
— Poftim condica, zise el. Ce mai e nou?
Micuțul Georges îl prinse de mînă:
— Sîntem foarte necăjiți, nene Jacques, plecăm din uzină...
Maistrul tresări.
— Pleci din uzină? întrebă el.
Jeanne dădu din cap în sens afirmativ.
— Așadar, de ce ma temeam n-ai scăpat. Patronul te-a certat... S-a mîniat și...
— Și m-a dat afară, încheie ea.
— L-ai enervat, cu siguranță.
— M-au revoltat învinuirile-lui, care puteau fi formulate mai ind. In opt zile părăsesc uzina.
— Și unde-o sa te duci? Ce-ai să faci?
— Unde-o să mă duc? Nu știu. Ce-am să fac? Voi munci... ca să-mi cîștig existența, a mea și a copiilor mei.
— Ei haide, Jeanne, nu trebuie sa agravezi, din vina dumitale, o situație și așa destul de dificilă. Patronul poate reveni asupra unei hotărîri luate la mînie.
— Vreau să plec.
— Iar eu n-am să te mai văd!
— Va fi mai bine. Amintește-ți ce-ți spuneam mai înainte. Nemaivăzîndu-mă, ai să mă uiți.
— Amintește-ți de ce ți-am răspuns: Dragostea ta e viața mea! Haide, Jeanne, nu fi încăpățînată. Mîine vorbesc cu patronul și—l rog să te oprească la fabrică.
— Domnule Garaud, îți interzic să faci una ca asta.

— Dar te aşteaptă sărăcia! Jeanne, cunoşti sentimentele mele pentru dumneata. Iţi repet şi astă-seară ceea ce-ţi spuneam-şi azi-dimineaţă: te iubesc... iubeşte-mă şi dumneata... hai să trăim împreună...

Tînăra femeie îşi înălţă capul, indignată.

— Să trăiesc cu dumneata? Să fiu amanta dumitale!... Dacă-mi faci o asemenea propunere, înseamnă că mă dispreţuieşti cu adevărat!

— Iţi jur că, imediat după terminarea celor zece luni de doliu, te iau de nevastă.

Apoi continuă cu pasiune:

— Jeanne, draga mea... gîndeşte-te bine. Ce-ţi propun eu este viaţa, fericirea pentru fiinţele astea mici pe care le iubeşti şi pe care le voi iubi şi eu din tot sufletul. Dacă mă respingi, atît pe ei cît şi pe dumneata vă aşteaptă sărăcia... sărăcia lucie. Se ştie cît poate aduce munca unei femei. Niciodată n-ai să poţi cîştiga atîta cît să asiguri copiilor hrana şi hainele de care au nevoie.

— Vrei să mă ademeneşti. îmi prezinţi lucrurile în negru ca să mă îngpăimînt... ca să mă descurajezi.

— îţi descriu adevărul aşa cum este. Iar eu, chiar dacă dumneata te opui, te voi salva. Ai să vezi. Vei fi nevasta mea.

— Doamne... Doamne... zise Jeanne ca ieşită din minţi. Taci odată şi pleacă!

— Ca să-ţi dovedesc cît te iubesc, mă supun. Plec. Dar o fac fiindcă vreau să te ajut.

Şi Jacques Garaud plecă, lăsînd-o într-o stare de nelinişte cumplită. Tînăra femeie murmura, fără să vrea:

— Are dreptate... foarte mare dreptate. Atît pe mine cît şi pe bieţii mei copii nu ne aşteaptă decît mizeria. Cum aş putea, oricît aş trudi, singură, să plătesc ratele ljmare pentru doica Luciei? Cum aş putea să—1 cresc pe Georges? într-adevăr, situaţia e cumplită. Jacques îmi oferă liniştea... tihna... bunăstarea... Da, dar pentru asta ar trebui să trădez jurămîntul făcut lui Pierre pe patul de moarte. Ar fi groaznic... un act de laşitate!... Nu... Nu...

Jeanne, găsind în propria-i dîrzenie puteri supraomeneşti, se ridică, îşi şterse lacrimile, se duse să închidă porţile, aşa cum i se recomandase, apoi dădu o raită prin atelierele goale, cercetă grajdurile unde vizitiul hrănea caii şi se înapoie la gheretă.

Cînd domnul Labroue ieşi în oraş, îi deschise poarta fără o vorbă şi se întoarse în casă. Georges se juca într-un ungher al încăperii cu căluţul său de mucava şi o cutie cu soldaţi de plumb. Vizitiul plecă şi el. Jeanne rămase singură în toată fabrica.

IV

După moartea soţiei sale, inginerul renunţase cu totul la viaţa de familie. Mînca cu abonament într-un restaurant. Spre orele unsprezece se întorcea la fabrică şi studia adesea timp de două sau trei ore. Dimineaţa se trezea aproape în zori, mai lucra cîte ceva, apoi dădea o primă raită prin ateliere. Vizitiul, ca şi casierul şi

maistrul principal, nu dormeau la uzină. Grajdul, care adăpostea trei cai, era izolat de celelalte pavilioane. Așadar, noaptea, in uzină, nu locuiau decît Jeanne și inginerul. Acesta li dăduse ordin să nu-1 aștepte pînă se întoarce, cheja de la poarta mică Ingăduindu-i să intre fără s-o mai trezească. In afara porților mari pentru trăsură și a celor din dos cu acces spre șosea mai exista si o a treia ieșire alăturată pavilionului locuit de domnul Labrouc. IV ani sc forma o scurtătură, conducînd spre orașul Alfortville. Inginerul ieșea și intra adesea pe această portiță.

A doua zi, uzina își reluă activitatea. Trecînd pe lingă Jeanne, Jacques Garaud o salută cu un scurt bună ziua. O preocupare imensă i se citea pe chip. Intră direct în ateliere. Vincent înca nu se ivise. Nevastă-sa era grav bolnavă și nu-și putea îngădui s-o lase singura.

îndată ce bătu ora opt, Jacques se instala în cabinetul domnului Labroue cu care începu să studieze proiectul mașinii de ghioșat. Ziua luă sfîrșit.

Jeanne își făcuse treburile obișnuite, fără să adreseze nimănui o vorbă. Seara, cîțiva muncitori aflînd de cele petrecute în ajun încercară s-o consoleze pe văduva tovarășului lor de muncă. Prefăcîndu-se nepăsătoare, ea le-o tăie scurt:

— Degeaba! Ce-am hotărît, am hotărît, n-am să mor de foame.

Plecînd, Jacques îi întinse mîna tăcut. Era și mai preocupat decît la venire.

Maistrul își avea domiciliul destul de departe de uzină. Locuia într-o cămăruță închiriată. Ca să ajungă pînă acasă îi trebuiau douăzeci de minute; mînca la un negustor de vinuri unde se adunau, seara, mulți muncitori din fabrică. In seara aceasta însă, Jacques nu apăru la birt. Cînd ajunse acasă, era miezul nopții. Se culcă, dar nu putu să adoarmă.

A doua zi, la uzină, avea ochii scăldați într-o lumină sumbră. Se opri în fața gheretei. Jeanne îi ieși în întîmpinare:

— Ce-i cu dumneata, domnule Garaud? întrebă ea, uimită de marea schimbare survenită.

— Nimic... nimic... doamnă Fortier, îngînă el cu un accent ciudat. Aș fi vrut să-ți spun... dar nu... mă duc fa ateliere.

Ce schimbat este! gîndi văduva.

Jacques Garaud își reluă activitatea. Ca și în ajun, la ora nouă fix intră în biroul domnului Labroue și continuară studiile referitoare la noua invenție. La ora unsprezece ieși să—și ia dejunul, dar nici la plecare, nici la întoarcere, trecînd prin gheretă, nu-i adresă Jeannei nici un cuvînt. După-amiază se inapoie să lucreze iarăși cu inginerul.

— Jacques, îi spuse acesta, poți începe desenele pentru mulaj. Eu am de scris o scrisoare urgenta...

Garaud începu lucrul. Mîna îi tremura. Ochii nu mai aveau limpezimea obișnuită. Casierul Ricoux intră în cabinet,

-r Am fost la Bancă, zise el...

— Ei? întrebă inginerul, ai făcut încasările?...

— Da„ domnyle, și v-am adus borderoul cu suma totală.

— Vino nițel mai tîrziu, te rog.

Casierul ieşi. Auzind fraza: „v-am adus borderoul cu suma totală", Jacques tresări. Apoi se aplecă din nou asupra lucrului. Trecuse un sfert de ceas. Cineva batu în uşă.

— Intră, strigă inginerul nerăbdător.

Jeanne apăru în prag.

— Domnule, zise ea, aveţi o telegramă...

— Mulţumesc...

Doamna Fortier plecă. Inginerul desfăcu plicul, parcurse dintr-o-ochea-dă textul şi îngălbeni.

— Lucien este bolnav! exclamă el. In primejdie, poate...

Apoi, adresîndu-se maistrului, continuă:

— Am primit o telegramă de la soră-mea. Plec chiar acum, adună schiţele şi planurile şi dă-mi-le să le încui în casa de bani.

Jacques se aplecă să strîngă hîrtiile. Domnul Labroue trase de cordonul clopoţelului din curte, apoi trimise după casier.

— Dragă Ricoux, am primit o telegramă care mă. cheamă la fiul meu bolnav. Fă-ţi casa. Păstrează sumele de care ai nevoie şi adu-mi restul.

Ricoux ieşi. In scurt timp apăru şi paznica.

— Spune-i, te rog, vizitiului să înhame caii la trăsură. După aceea vino să discutăm.

După cîteva minute, Jeanne se înapoie. Jacques era tot în încăpere. Casierul dădea socoteala.

— Opresc cinci mii de franci, spunea el, şi sper să nu fiu nevoit să umblu la casa de bani pînă la înapoierea dumneavoastră.

— Tot ce se poate... răspunse inginerul. Nu mă aştepta decît după două zile, cel mai devreme. Azi e miercuri. Admiţindcă n-am să fiu reţinut de boala lui Lucien, nu voi veni decît sîmbătă, în cursul dimineţii. Cit mi-ai adus?

— La cei 127.000 franci de pe borderoul încasat la Bancă, am adăugat încasările de azi, în total 11.027 franci, din care opresc 5.000 franci. In total, 133.027 franci şi 70 centime... V-aş ruga să verificaţi.

— N-am timp să verific.

Şi inginerul băgă în seif sumele înmînate. Jacques şi Jeanne aşteptau. Doamna Fortier se uita la maistru pe faţa căruia citea o expresie necunoscută pînă atunci. Jacques înainta spre domnul Laoroue.

— Iată desenele şi planurile.

Domnul Labroue le luă şi le aşează într-o casetă pe care o vîrî tot în casa de bani.

— După ce mă întorc continuăm lucrul, zise el.

Apoi, mtorcîndu-se spre Jeanne, adăugă:

— Doamnă Fortier, te sfătuiesc să nu lipseşti nici măcar un minut de la postul încredinţat. La înapoiere mă ocup de dumneata. Fii sigură ca nu te las fără slujbă. Uită, ce s-a petrecut între noi, aşa cum voi uita şi eu.

Mirată de această bruscă bunăvoinţă, Jeanne rămase cu gura căscată. Casierul Ricoux o examina cu atenţie...

Ciudată creatură, îşi spunea el. Femeia asta îl urăşte pe patron. Vrea să se răzbune, facîndu-i rău..,

Domnul Labroue continuă:

— Pregătește-mi, te rog, o valiză cu ceva lenjerie. Pune și un pardesiu și o pătură.

Jeanne Fortier ieși din cabinet. Privind-o cum se îndepărtează, inginerul rosti:

— îmi poartă pică, biata de ea... ^u pricepe că postul acesta nu-i deloc potrivit pentru o femeie... îmi dau seama că am fost cam aspru, orutal cniar... Am s-o fac să uite... Voi încerca s-o ajut...

Domnul Labroue le dădu apoi ultimele instrucțiuni.

Cinci minute mai tîrziu, trăsura cu inginerul se îndrepta spre gara Orldans. Jeanne, maistrul și casierul asistaseră la plecare.

— Doamnă Fortier, zise casierul, te sfătuiesc să închizi cu grijă Sorțile. Părerea mea este că patronul a dat dovadă de ușurință Sindu-Ji o responsabilitate atît de mare.

— Fiți pe pace, domnule, îmi voi face datoria așa cum trebuie.

La ora închiderii, maistrul aduse condica de prezență pentru a doua zi.

— Noapte bună, Jeanne, zise el pregătindu-se să iasă. De data asta ea îl opri:

— Ce voiai să-mi spui azi-dimineață?

Jacques tresări vizibil și răspunse:

— Voiam să-ți spun o groază de lucruri...

— Ei, haide, spune-le...

— Nu... m-am gîndit... nu încă... nu îndrăznesc. Dar dacă n-am să pot să-ți spun, am să-ți scriu, îmi vine mai ușor.

Vorbele maistrului i se părură Jeannei la fel de ciudate ca și întreaga-i înfățișare.

— Aproape ca mă înspăimînți, murmură ea.

— Nu ma întreba nimic... cel puțin acum. Aș vrea însă să-mi răspunzi la o întrebare pe care ma simt dator să ți-o pun.

— O întrebare, repeta ea. Care?

— Te-ai gîndit serios la cele ce ți-am spus ieri cu privire la situația dumitale?

— Da, m-am gîndit.

— Și? Ești de acord cu ce-ți propuneam?

— O să-ți răspund în clipa cînd îmi vei comunica ceea ce nu poți, ceea ce *nu îndrăznești* sa-mi spui acum.

— Ei, bine, află că mîine soarta noastră, a amîndorura, va fi pecetluită, înțelegi, pecetluită...

— Mîine? De, ce mîine?

- Nu mă mai întreba. Mîine va sosi repede și... în cîteva ore cîte nu se pot întîmpla!

Apoi Jacques Garaud plecă brusc; cină in localul unde mînca de obicei și rămase la negustorul de vinuri pînă spre zece seara, jucînd cărți cu aerul cel mai calm împreună cu cițiva prieteni cărora, părasindu-i, le ură noapte bună.

Cum ieși din bodegă, chipul său recapătă întunecimea obișnuită din ultimele două zile. In loc să se îndrepte spre casă, Jacques o luă pe cărăruia ce tăia cîmpul, legînd orășelul Alfortville de uzinele Alfort. Curînd ajunse la ogorul arat. Grăbi pasul și ciuli urechea

ca să se asigure că nu venea careva din spate sau din fată. La un moment dat se opri. In fața lui se ridica un zid. Era zidul dimprejurul uzinei. Merse de-a lungul lui și se opri lingă portița de lingă pavilionul locuit de inginer.

Pe aici trebuie să intru... murmură el, aplecîndu-se spre broască și examinînd-o atent. Scoase apoi din buzunar o cutiuță de tinichea și—i deschise capacul. Cutia conținea o bucată de ceara de modelat cu care luă tiparul broaștei. După aceea se înapoie la Alfortville pe drumul pe care venise.

Exact la aceeași oră, domnul Labroue cobora din acceleratul oprit în gara Blois. Sora sa, doamna Bertin, locuia la țară unde, după moartea so-țului ei, ducea un trai foarte modest. Localitatea Saint-Gervais se afla pe șoseaua dinspre Gracieux, la trei kilometri depărtare de Blois.

Domnul Labroue trecu peste un pod și o coti spre Gervais. Gîfîia. Telegrama primită trezise în inima-i de tată mari neliniști. '

Ridicat pe coasta unui deal, satul îi răsări în față. Era ora unu ziua. Clopoțelul de la poartă răsună cu zgomot. Inginerul așteptă.

După cîteva clipe se deschise o fereastră.

— Cine-i? întrebă un glas de femeie.

- — Eu, dragă soră... Cum se simte Lucien?

— Slavă domnului, pericolul a trecut. Stai că vin să-ți deschid. Poarta scîrțîi din țîțîni. Fratele și sora se îmbrățișară.

— Telegrama ta m-a speriat! exclamă domnul Labroue, intrînd în casă.

— Și mie mi-a fost frică! îi răspunse sora sa. Doctorul se temea să nu fie angină difterică.

— Bietul copil!... Asta-i o boală mai totdeauna mortală.

Tocmai de aceea mă speriasem și eu, dar astă-seară doctorul m-a asigurat că pericolul a trecut. Mai are încă febră, dar se simte mult mai bine. Vino... e în camera lui.

Domnul Labroue își urmă sora, urcînd treptele ce duceau spre camera unde Lucien dormea într-un pătuț de fier. Fața copilului era roșie; broboane de sodoare îi lipeau de tîmple buclele părului auriu.

— Bietul meu băiețaș, repetă el sărutîndu-i fruntea.

— Haide să plecăm, zise doamna Bertin. L-am trezi și nu-i bine.

Fratele și sora coborîră la parter.

— Ai nevoie de ceva?

— De absolut nimic.

— Atunci du-te și te odihnește. Știi că odaia ta e totdeauna pregătită. Mîine sau mai degrabă azi-dimineață vom putea vorbi pe îndelete.

A doua zi doctorul constată încă de la prima vedere starea satisfăcătoare a copilului.

Pierindu-i orice neliniște, inginerul își exprimă dorința de a pleca în cursul după-amiezii.

— Iau diseară expresul de Paris. Mîine la ora nouă sînt în găra Paris și după o oră și jumătate la Alfortville.

— Ia spune-mi, ce mai e nou pe la tine pe la uzină? Cum merge

treaba, ești mulțumit?

Domnul Labroue schiță un surîs.

— Dacă sînt mulțumit? Ei bine, află că sînt pe cale să mă îmbogățesc.

— O nouă invenție, cu siguranță.

— Da, o descoperire care-mi va aduce, de acum în patru ani, două sau trei milioane de bani gheață.

— Nu cumva îți faci iluzii?

— Iluziile n-au ce căuta aici. E vorba de o mașină de ghioșat nu numai suprafețele plane, ci și contururile. Americanii îmi vor da pe invenția asta exact cit le voi cere eu...

— Doar dacă nu ți-or lua-o alții înainte! E de ajuns o indiscreție și ți s-a și furat ideea.

— Fii fără grijă, lucrez mai mult de unul singur, dar și ajutat. Cred că ți-am vorbit de maistrul meu Jacques Garaud. Este un băiat inteligent, dinamic, iar colaborarea lui îmi este atît de prețioasă, încît am să-1 asociez la beneficiile ce mi le va aduce noua mașină de ghioșat.

— I-ai încredințat secretul invenției?

— N-aveam încotro. De altfel, îmi cunosc omul.

— Cu atît mai bine. Și femeia aceea, tînăra mamă de familie al cărei bărbat a murit din pricina exploziei? Este tot angajată la tine în fabrică, presupun?

— Va trebui să mă despart de ea.

— P concediezi! exclamă doamna Bertin uimită.

— în ciuda voinței mele... Sînt forțat să o fac.

— Nu prea înțeleg cum vine asta. Moartea bărbatului ei la tine în serviciu ți-a creat îndatoriri de la care n-ai voie să te dai în lături.

— Cunosc aceste îndatoriri și nici nu mă gîndesc să mă sustrag de la ele. Jeanne Fortier este o femeie de treabă și cinstită, dar nu-i potrivită pentru postul de supraveghetor, unde se simte nevoia energiei unui bărbat.

— Trebuia să te gîndești mai înainte de a o angaja.

— A lipsit și n-a respectat regulamentul, ceea ce este un exemplu rău și nu poate fi tolerat.

— Biata de ea, și ce-o să se facă de-acum încolo?

— Tocmai în privința viitorului ei voiam să-ți vorbesc... De multă vreme insist pe lingă tine ca în loc de menajeră să-ți iei o slujnică permanenta și totdeauna m-ai refuzat.

— N-am nevoie de mai mult.

— Fie. Dar Jeanne ar fi pentru tine nu numai o servitoare, ci și o tovarășă. Băiețelul ei, în vîrstă de trei ani și jumătate, s-ar împrieteni cu Lucien. Mai tîrziu, l-aș da la școală și mi-aș plăti astfel îndatorirea față de o văduvă al cărei bărbat a murit la mine în serviciu. Haide, dragă soră, trebuie să primești, e absolut necesar. Am fost aspru cu ea, și cred că-mi poartă o oarecare ranchiună. Nu mă refuza... Mi-ai face nu numai un rău, ci, mai mult, m-ai pune într-o mare încurcătură.

— Nu vreau să-ți pricinuiesc nici încurcături, nici necazuri. Trimite-o pe Jeanne Fortier și pe fiul ei.

— Ești cu adevărat foarte bună! exclamă inginerul, strîngînd fericit mîi-nile surorii sale.

La ora cînd avea loc această convorbire, intrarea muncitorilor în atelierele uzinei din Alfortville se încheiase ca de obicei. Jacques Garaud, sosit printre primii, trecuse prin fața gheretei fără să-i acorde Jeannei nici o atenție și fără ca ea, pteocupată de semnarea condicii, să-1 fi observat. Cu toate acestea îl pîndise cu vădit interes.

Vorbele enigmatice din ajun și mai ales ciudățenia comportării și a fizionomiei sale îi stîrniseră o mare curiozitate. Dorea sa-1 vadă ca să se asigure că se mai calmase și era atît de preocupată și înfrigurată, încît mai mulți muncitori o întrebară ce are. David, băiatul de birou care intrase să-i ceară cheile cabinetului domnului Labroue și ale casieriei, se neliniștise și el:

— Ce palidă sînteți, doamnă Fortier! Sînteți cumva bolnavă?

— Deloc, domnule David.

— Rămîneți în regiune?

— Nu știu încă nimic, răspunse scurt Jeanne căreia nu-i conveneau întrebările.

— Cred că patronul n-o să vă lase să plecați fără o primă frumușică drept despăgubire.

— Nu vreau nimic, 1-0 tăie văduva pe un ton mîndru.

— Chiar îi purtați pică patronului?

Jeanne nu-și putu reține un gest de iritare.

— Domnule David, zise ea, să nu mai discutăm despre asta. Poftim cheile. Pe cele de la biroul patronului să mi le aduci cînd termini lucrul.

David se retrase, mormăind printre dinți:

— Vai de pielicica patronului, dacă i-o cădea odată pe mînă, așa, între patru ochi.

Jeanne umbla de colo pînă colo, aranjînd cîte ceva prin încăpere, cînd, deodată, i se năzări o idee.

— Da, murmură, ea, nu trebuie să las blestematul ăsta de petrol în bidonul uzinei. II mut în sticle și-1 iau cu mine cînd oi pleca.

Ieși din cabină și se îndreptă spre cămăruță. Bidonul era așezat pe o măsuță, alături de cîteva sticle goale. Jeanne se apucă să toarne lichidul în sticle. Terminase cu una, cînd auzi clopoțelul. Deschise. Era casierul.

Acesta intră, salută, închise ușa în urma lui și trecu prin fața femeii. în fața cămăruței se opri brusc.

— Iar miroase a petrol, doamnă Fortier.

— Nici nu-i de mirare, domnule, îi răspunse ea tăios, golesc bidonul în sticle. Petrolul e al meu. Cînd plec îl iau cu mine. Nimeni n-o să se mai teamă că dau foc uzinei.

Ricoux mormăi printre dinți:

— De ce să nu ne fie frică? Există și oameni răi. Oameni dușmănoși care-ți fac rău de dragul răului.

în chiar acea clipă apăru și Jacques. înainta spre casier:

— Te-am văzut intnnd, am treabă cu dumneata.

Auzindu-i glasul, Jeanne se întoarse. îl privi și i se păru mai calm. La rîndul său, în timp ce vorbea, Jacques o cerceta pe ascuns.

— Țin să te anunț că nevasta lui Vincent a murit ieri seară. M-a rugat printr-un mecanic să-i trimitem banii cuveniți, zicînd că nu se mai întoarce la ateliere. Se înapoiază în satul de baștină.

— Ai văzut? A aflat că e concediat și a și găsit un pretext ca să nu aibă aerul că-i dat afară.

— I-am făcut socoteala, iat-o.

. — Cincizeci și patr*de ore a optzeci de centime? citi casierul, în total: patruzeci și opt de franci și șaizeci... Veniți cu mine să vă day banii.

în timp ce ei discutau, Jeanne terminase de turnat petrolul și rînduia sticlele pe măsuța din cămăruță, lîngă bidonul j;olit. Maistrul îl urmă pe casier, luă banii pentru Vincent, apoi dadu o raită prin ateliere terminînd cu cel de tîmplărie.

Acest atelier destul de mare și învecinat cu pavilionul domnului Labroue era ticsit cu tot felul de seînduri, butuci, lemne tăiate și talaș. Mecanicul șef veni spre maistru.

— Domnule Garaud, spuse el, n-ar strica să ne scăpați de talașul ăsta care ne încurcă.

— Mîine pun să—1 dea afară, răspunse Jacques.

Terminîndu-și inspecția, intră în biroul său, învecinat cu atelierul de ajustare și încuie ușa cu cheia. în această încăpere se aflau o masă de lucru, un strung, o menghină, cîteva unelte de precizie și o mică forjă. Jacques își puse șorțul și începu să meșterească niște piese de lăcătușerie.

La ora mesej ieși o dată cu toată lumea, iar la întoarcere fu printre primii. întră din nou în atelier, se încuie și—și reluă lucrul. Atmosfera era apăsătoare. Căldura înăbușitoare prevestea o furtună mai mult sau mai puțin apropiată, însă inevitabilă. La ora șase, munca misterioasă se încheie. Jacques închise într-un sertar piesele terminate, își lepădă șorțul și-și îmbrăcă bluza de lucru. Apoi se uită la ceas.

— Mai am o oră... murmură el. Chiar mai mult decît este nevoie ca să-i scriu Jeannei.

Cînd orologiul fabricii bătu ora șapte, Jacques trase de cordonul clopoțelului ce anunța .sfîrșitul lucrului și-și strecură în buzunar scrisoarea terminată. în picioare, în pragul gheretei, Jeanne supraveghea muncitorii ce ieșeau unul după altul. Micuțul Georges se juca in odaie făcînd un mare tărăboi: trăgea de sfoara călutului de mucava, lovindu-1 nu cu șfichiul, ci cu minerul biciului. La un moment dat, o lovitură mai puternică crăpă burta căluțului pe o lungime de patru centimetri. De teamă să nu fie certat, copilul tăcu mîlc, încetă cu zgomotul și strîngînd cîteva foi de ziar cu poze date de maică-sa, le mototoli ca un tampon și le vîrî în burta jucăriei insuficient umplută cu cîlți. Mai rămăsese un gol destul de mare, dar băiețelul, nemaigăsind nimic, își reluă joaca.

Ultimul muncitor părăsjse incinta. Casierul ieși, de asemenea, urmat de băiatul de birou. In uzină nu mai rămăsese decît Jacques

Garaud. Jeanne îl aştepta nu numai cu nerăbdare, dar şi cu teamă.
Ultimele lui cuvinte nu-i dădeau pace.

Mîine, zisese el, soarta noastră, a amîndurora, va fi pecetuită. Mîine va sosi repede şi, în cîteva ore, cîte nu se pot întîmpla!

După un sfert de ceas, Garaud, în mînă cu condica de prezenţă, se îndrepta spre gheretă. Venea spre Jeanne cu paşi măsuraţi.

Iată-i faţa în faţă, privindu-se fără să scoată o vorbă. Jeanne rupse tăcerea.

— Mi-ai adus condica de prezenţă? întrebă ea cu glas tremurător.

— Da, murmură Jaques, ţi-am adus condica şi asta...

Ii arătă scrisoarea prinsă de condică.

— Asta?... repetă Jeanne.

— Da... o scrisoare.

— Şi de ce-mi scrii, în loc să-mi vorbeşti?

— Pentru că sînt lucruri anevoie de spus, şi mai uşor de scris... Ia scrisoarea şi, după ce plec, citeşte-o şi gîndeşte-te. Fericirea ta, a copiilor tăi şi a mea sînt în mîinile tale.

Şi plecă brusc. Jeanne îl privea depărtîndu-se.

— E nebun... îngăimă ea.

Apoi intră în odaie.

Arzînd de curiozitate, deschise scrisoarea şi citi cele ce urmează:

Scumpa mea Jeanne,

Ieri îţi dădeam de înţeles că într-un viitor apropiat te-aş putea face bogată şi fericită. Acum această promisiune e pe cale de a se îndeplini.

Mîine voi fi un om bogat, sau cel puţin mijloacele de a cîştiga o mare avere vor fi în mîinile mele. Voi fi posesorul unei invenţii ce-mi va aduce beneficii incalculabile şi voi avea aproape două sute de mii de franci ca s-o pun în funcţiune.

Fără falsă modestie, Jeanne. Gîndeşte-te la copiii tău

Te aştept astă seară la ora unsprezece, cu micuţul Georges, pe podul Charenton şi te voi conduce într-un adăpost sigur, iar mîine plecăm în străinătate unde vom fi bogaţi şi fericiţi.

Dacă n-ai să vii, deznădejdea m-ar împinge la un act necugetat.

Jacques Garaud

7 semptembrie 1861

— Ce-o vrea să însemne asta? murmură Jeanne uimită. Şi-a pierdut minţile, asta-i. Ia drept realitate visele lui ambiţioase... Numai de nu mi-ar întinde o cursă. Ştiindu-mă la ananghie, nădăjduieşte poate că setea de bani mă va arunca în braţele lui!... Iar dacă-i o cursă, e prea cu ochi şi cu sprîncene... n-am să mă las prinsă.

în timp ce-şi vorbea, mototoli scrisoarea, o frămîntă între degete şi o aruncă pe podea. Georges îşi lăsase joaca, atent la pantomima expresivă a mamei sale. Văzu ghemuleţul rostogolindu-se pe podea. Se duse, luă hîrtia şi, fără s-o mai desfacă, o vîrî repede in burta căluţului de mucava.

— Tot ar mai intra, îşi zise el căutînd cu privirea.

In acest timp, Jeanne aprinsese felinarele care noapte de noapte

luminau curtea uzinei. Afară se întunecase de-a binelea, atmosfera era încărcată. Din cînd în cînd, fulgere brăzdau cerul de culoarea cernelei.

— Georges, spuse ea înapoindu-se în casă, vine furtuna. Hai să mîncăm repede și să mergem la culcare.

— Daca o sa se auda: „bum, bum", mă lași să dorm lîngă dumneata?

— Promit.

La ora nouă și jumătate Georges dormea în pătuțul lui, înconjurat de jucăriile pe care, dintr-un capriciu copilăresc, le lua cu ,el in fiece seară la primul etaj.

înainte de a se culca, între orele zece și jumătate și unsprezece, paznica avea obiceiul să mai dea o raită prin curtea uzinei. Lucra, așteptînd să sosească momentul rondului. Furtuna prevestită se apropia cu repeziciune. Fulgerele, din ce în ce mai dese, erau acum urmate de tunete repetate, răsunînd în depărtare. Curînd începu să bată vîntul și ploaia se dezlănțui cu toata forța. Jeanne lucra și se gîndea la Jacques. Simțea cum i se întărește convingerea că voia s-o atragă într-o cursă din care ea n-ar fi ie.șit cu fața curată. Se făcu ora unsprezece. Se ridică pentru inspecția obișnuită. Cînd deschise ușa, auzi un trăsnet asurzitor și o trombă de vînt îi stinse felinarul din mină.

Imposibil de ieșit pe o vreme ca asta, murmură ea; vîntul m-ar doborî.

Se întoarse și închise ușa. Alt trăsnet izbucni aproape și mai asurzitor decît primul.

— Mămico, mămico... strigă Georges cu glasul tremurînd de spaimă, mi-e frică.

Jeanne urcă repede la băiețelul ce părea din ce în ce mai înfricQșat.

— îmbracă-mă! striga el, îmbracă-mă, mămicuțo.

Văduva îl îmbrăcă, sperînd că astfel îl ^potolește. încetul cu încetul, tunetele se răriră părînd să se îndepărteze, dar vîntul sufla la fel de puternic în ciuda ploii care nu înceta.

Tremurul nervos al lui Georges se potoli.

— Joacă-te nițel, îi spuse Jeanne; și apucînd de sforicică trase de jucărie strigînd: Dii! aii căluțule!

Calul făcu o săritură, Georges pufni în rîs și bătu din palme; totul fusese uitat; spaima dispăruse. Afară continua să ploua.

VI

Jacques Garâud își petrecuse o parte din seară la birt. La ora unsprezece fără un sfert se retrăsese cotind-o, pe cărarea ducînd spre podul Charenton.

Vine furtuna, murmură el, dar n-are a face! Dacă *Ea* vrea să vină, nu de furtună se va împiedica.

Ajuns la locul întîlnirii, începu să se plimbe de-a lungul și de-a latul podului, chinuit de febra așteptării.

Se făcuse ora unsprezece și nu se auzea nici un zgomot de pași.

Ar trebui să fie aici! Oare n-o vrea să mă urmeze? Vine sau nu, eu tot acţionez. Nu mă iubeşte. Poate că mă dispreţuieşte. Refuză bogăţia. Cu atît mai rău pentru ea!

Din nou tăcu; apoi, tresărind, îngăimă:

Scrisoarea... Dacă o arată cuiva? Dacă o găseşte careva? Şi, la urma-urmei, ce dovedeşte scrisoarea asta? Nimic. De altfel, voi lua toate măsurile pentru a înlătura orice bănuială. In loc să plec mîine, mai aştept o lună, dacă e nevoie.

Furtuna se dezlănţuia cu toată furia. Ploaia cădea în cascade. Se făcuse ora unsprezece şi jumătate.

— Asta-i. Jeanne n-o să vină. Eu o iubesc, iar ea, drept răsplată, mă dispreţuieşte! Ei bine, la dracu cu dragostea! Nu mai vreau să mă gîndesc decît la avere.

Şi, înfruntînd ploaia, plecă de la capătul podului. In mai puţin de un sfert de ceas ajunse la portiţa lingă care zăbovise noaptea trecută cînd luase tiparul cheii. Scoase din buzunar unul din micile instrumente de fier fabricate de el şi—1 introduse în broască.

Portiţa se deschise... O împinse, înainta doi paşi şi se aflã în curtea uzinei.

Furtuna era în toi. Jacques Garaud aruncă o privire spre ghereta Jeannei. Văzu geamurile luminate.

E în casă, îşi spuse el cu un glas şuierînd printre dinţii-ncleştaţi. Rîde, gîndindu-se că eu stau în ploaie şi o aştept ca un prost.

Jaoques înainta pînă la cămăruţa unde, dimineaţa, paznica îşi rînduise sticlele cu petrol. Erau cinci. Luă patru dintre ele-şi se îndreptă spre atelierul de tîmplărie. Deschise uşa şi după ce vărsă conţinutul a două sticle peste maldărul de aşchii şi peste grămada de scînduri le aruncă în curte. Plecă apoi cu celelalte două spre pavilionul domnului Labroue, pătrunse in cabinet forţînd uşa, trase zăvorul şi aprinse o luminare.

Nu-i trebuiră decît cinci minute ca să descuie casa de fier şi să ia caseta cu planurile maşinii perfecţionate; sustrase apoi teancurile de hîrtii de ban-că, le înghesui în casetă, vîrî în buzunare cîteva fişicuri de aur, vărsă petrolul din sticle pe podea, ieşi din cabinet, lasă caseta pe coridor şi zise:

— Mai întîi să dau foc la ateliere! apoi îmi iau averea şi termin şi cu restul.

Se înapoie repede în atelierul de tîmplărie, aprinse chibritul şi—1 aruncă peste grămezile de talaş şi lemne.

Domnul Labroue plecase din Saint-Gervais cu gîndul să ia trenul ce avea să-1 lase în gara Paris la ora nouă şi cinci minute seara. Nu mîncase înainte de plecare, aşa că intră într-un restaurant din preajma gării. Aici dădu peste un grup de cunoscuţi: cîţiva ingineri de la căile ferate, vechi colegi de la Şcoala Politehnică veniţi şi ei să cineze. Curînd conversaţia se înteţi.

Cina se făcu ora unsprezece şi jumătate, domnul Labroue îşi părăsi prietenii şi căută o trăsură care să-1 ducă pînă la Alfortville. In acea clipă, stim-, furtuna se dezlănţuise. Birjarii nu jarea vroiau să pornească. In sfîrşit, unul dintre ei acceptă. Cînd trăsura ajunse în oraşul Alforville era ora douăsprezece şi jumătate.

Birjarul nu prea cunoştea drumul, o lua spre dreapta cînd trebuia s-o cotească spre stingă și pierdea o groază de timp. Enervat, inginerul cobori și plăti:

— Sînt foarte aproape de casă.

Apoi se îndrepta spre locuință. Ploaia îi șiroia pe haine. Ajunse la uzină. Scoase din buzunar o cheie, deschise portița și, cu pasul f;răbit, înainta spre pavilionul său. Jeanne auzi portița nchizîndu-se.

A intrat careva... Cineva umblă prin curte, își spuse ea gata să iasă afară. Georges i se agăță de fustă, strigînd:

— Mămico, mămico... nu te duce... Mi-e frică.

— Mă întorc repede, puișor.

— Nu... nu... mi-e frică... nu te duce... Stai cu mine.

Și mai mult ca niciodată copilul se ținea strîns cu mîna dreaptă de rochia Jeannei, în timp ce cu stingă trăgea de căluțul de mucava. Mama îl luă în brațe, cobori, deschise ușa gheretei și ieși în curte sub ploaia deasă. Privi spre pavilionul domnului Labroue.

Dmtr-o dată o licăjire roșietică brazdă întunericul. Flacăra venea dinspre ateliere. Inspăimîntată, Jeanne goni într-acolo. N-o despărțeau nici douăzeci de pași de pavilion cînd auzi clar și răspicat:

— Săriți!... Ajutor!...

Apoi, într-o clipă, tăcerea fu sfîșiată de un strigăt cumplit, un strigat de agonie. Strigătul fusese urmat de un soi de horcăit. După aceea, nimic. Jeanne alergă. Cînd ajunse în pragul pavilionului ale cărui ferestre erau rînd pe rînd luminate puternic, nu-și putu reține un strigăt de groază. Pe coridor, Jacques ținea în mină un cuțit, iar la picioarele lui, într-o baltă de sînge, zăcea inginerul Labroue. Tînăra femeie scăpă copilul din brațe.

— Ticălosule! asasinule! strigă ea. Nu pricepusem sensul acelei scrisori odioase! îmi propuneai să mă îmbogățești cu aur mînjit de sînge! Ticălosule! Ticălosule!

Maistrul înainta spre ea.

— Aha! înțelegi acum! îi strigă el cu un cinism înspăimîntător. Mai bine mai tîrziu decît niciodată! Haide, vino cu mine! Dacă nu mă urmezi de bună voie, te iau cu forța.

— Niciodată! O să strig după ajutor.

— Taci din gură sau îți omor copilul! Și vino iute, căci în cîteva clipe zidurile se vor nărui. <

Și maistrul îi tîrî pe Jeanne și pe Georges mai întîi prin curte, apoi peste cîmp. Femeia încerca sa strige.

—TDar taci odată, nebuno! îi zise Jacques pe un ton poruncitor. Strigi după cei care te vor acuza în curînd!

— Pe mine! îngăimă Jeanne.

— Da... și au și dovada. Focul s-a aprins de la petrolul cumpărat de tine. Or să găsească sticlele goale aruncate in curte. Ai să fii acuzată că l-ai omorît pe domnul Labroue, căci numai tu puteai ști că s-a înapoiat în noaptea aceasta, și, de altfel, își vor aminti şj de amenințările făcute de față cu alții. De atîtea ori i-ai spus ca alungarea ta o să-i aducă nenoroc! Haide, vino odată.

Jeanne simțea că înebunește. Maistrul o trăgea după el. Ea strigă

de două ori:
— Ajutor!
Jacques o zgîlţîi atît de tare, încît femeia căzu în genunchi.
— Dacă mai scoţi un singur cuvînt, îţi omor băiatul!
— Fie-ţi milă!
— Taci odată... şi vino cu mine. Vom fi bogaţi.
— Nu! Nu!... Mai bine mor...
— Fie! du-te şi încearcă să te faci nevăzută, căci am lucrat astfel încît totul să cada asupra ta, şi oricît te-ai dezvinovăţi, evidenţa îţi va fi împotrivă. Fie ce-o fi!
Şi Jacques îşi continuă fuga peste cîmp.

După ce aruncase chibritul peste aşchiile îmbibate de petrol din atelierul de tîmplărie, Jacques Garaud se înapoiase pe coridor. Deschisese caseta şi strecurase în sîn, între cămaşa şi piele, teancurile de hîrtii de bancă şi planurile maşinii de ghioşat. Lucrul acesta se petrecea exact în momentul cînd domnul Labroue dăduse fuga. Jacques tocmai ieşea. Cei doi bărbaţi se treziră faţă în faţă. După cele ce făcuse, maistrul nu mai putea da înapoi. Trebuia să meargă pînă la capăt. Scoase din buzunar un cuţit catalan şi—1 desfăcu:
— Săriţi! ajutor! striga inginerul.
Jacques izbise. Lovit in capul pieptului, domnul Labroue căzuse. Jeanne sosise chiar atunci. Restul fl ştim.

în genunchi, în plin cîmp, speriată şi tremurînd de groază, nefericita femeie privea cu ochii măriţi flăcările ce se înălţau tot mai sus, şi—şi strîngea la piept copilul pe jumătate mort de spaimă.
Dintr-o dată, în depărtare, răsună sunetul vibrant al unei goarne. Din mai multe direcţii se auzea strigătul: Foc! Strigătele se apropiau. Jeanne se ridică speriată.
— Vai, îşi spuse ea, sînt pierdută! Avea dreptate nemernicul ăsta. Pe mine or să mă invinuiască... dar mă voi dezvinovăţi... Am scrisoarea lui care va dovedi că el este criminalul.
Tînara femeie îşi duse brusc mîinile la tîmple şi cu un gest de nebună exclamă, gifiind:
— Scrisoarea... n-o mai am... A rămas în odaie... Mă duc s-o caut, o voi găsi... şi n-o să mai am motive să mă tem de judecători. Va fi arma mea de apărare.
Jeanne se pregătea să fugă înapoi spre uzină, cînd la vreo treizeci de paşi zări un grup de bărbaţi alergînd peste cîmp. Vîntul îi aduse următoarele vorbe:
— Pun rămăşag că vinovată este blestemata asta de Jeanne Fortier. Ea a dat foc. Nici nu se putea sfîrşi decît aşa. Ticăloasa 1-a ameninţat chiar în faţa mea pe patron!
Jeanne recunoscu vocea casierului Ricoux.
- — Să mă las acuzată, cînd pot să mă apăr? gîndi ea. Nu! Nu! Scrisoarea aceea este dovada nevinovăţiei mele şi a crimei lui Jacques Garaud. Mă duc s-o iau.
Jeanne se apropia de fabrică. înălţîndu-şi capul, rămase ca împietrită. Alte flăcări se zvârcoleau spre înalturi, ivindu-se

dintr-un loc ce nu era nici pavilionul inginerului, nici atelierele, împins de vîntul puternic ce-1 mina năvalnic focul devora acum cabina uzinei. Jeanne îngăimă;

— Focul! A luat foc! Dovadă nu mai există. Sînt pierdută!

Atunci, cu mintea rătăcită, pe trei sferturi nebună, făcu cale întoarsă gonind la întîmplare peste cîmp, cu copilul în brațe. Georges era ca și le-șinat, dar cu degetele încleștate ținea strîns călutul de carton în burta căruia se afla prețioasa scrisoare, dovada nevinovăției mamei sale.

Uzina domnului Labroue era situată destul de departe de oraș. Pe o asemenea furtună și la ora cînd izbucnise incendiul, ajutoarele nu puteau sosi prea repede. Cînd din fortăreața de la Cnarenton sosi o companie însoțită de cîțiva muncitori din fabrică, era prea tîrziu pentru ca înaintarea focului să mai poată fi stăvilită. Porțile fiind închise, oamenii trebuiseră să escaladeze zidurile pe scări improvizate. Lipsa portăresei fu iute remarcată. O voce striga:

— Cabina a luat foc.

Eraglasul lui Jacques Garaud. Glasul mai spunea:

— Ticăloasa a dat foc uzinei și ne lasă pe toți pe drumuri, fără slujbă, ca să se răzbune pe domnul Labroue. Haidem, prieteni, fuga spre pavilion să scoatem casa de fier.

— Da!... Da! Să scoatem casa de bani, se auzi și Ricoux care tocmai sosise. Conține o sumă uriașă!

Și se repeziră cu toții spre pavilionul în flăcări.

Cum se face că Jacques se afla printre oamenii veniți să dea ajutor la salvarea uzinei, incendiată chiar de mîna lui?

Ticălosul nu voia ca vocea Jeannei, dacă ea s-ar fi ridicat să—1 acuze, să_poată fi auzită și să afle crezare. Astfel, în timp ce fugea, încerca sa-și adune gîndurile și brusc își reaminti de scrisoare.

Scrisoarea asta trebuie s-o recapăt cu orice preț! își zisese el.

Și în loc să-și continue fuga, se alăturase oamenilor ce alergau pe potecă strigînd o dată cu ei: Foc! Intenționa să pătrundă în cabina portăresei, s-o cerceteze și să-și ia înapoi scrisoarea, apoi să se strecoare în grupul salvatorilor. Ajungînd în curte văzu ghereta Jeannei cuprinsa de flăcări.

— Treaba mea s-a sflrșit înainte de a fi începută, murmură el, bucata de hîrtie compromițătoare nu mai există. Nu-mi mai rămîne decît să mă fac remarcat prin zelul, devotamentul și curajul meu - dovezi sigure împotriva Jeannei dacă ea ar cuteza să mă acuze.

Dintr-o dată ii veni în minte un gînd diabolic. Strigă:

— Să scoatem casa de fier!

Pătrunse în coridorul unde se afla trupul domnului Labroue și. scoase niște țipete de groază:

— Un cadavru! Săriți!

Apoi ridicînd leșul victimei sale, ieși din pavilion și—1 depuse pe dalele curții. Casierul se dădu îndărăt și bolborosi:

— Ăsta-i patronul! Patronul plin de sînge, asasinat!...

Jacques nu-i mai asculta. Sări pentru a doua oară în mijlocul flăcărilor. După cîteva secunde, din interior se auzi un glas slab, abia perceptibil.

— Sînt în cabinet... lîngă casa de bani, se auzea glasul. Mă

sufoc!... Mor!... ajutor...

Un zid de foc se înălța în chiar acea clipă între salvatori și intrarea spre coridor, urmat de o trosnitura înspăimîntătoare... Acoperișul se năruia pes-te primul etaj, iar acesta se dărîma peste parter. Mulțimea scosese un strigăt prelung:

— Jacques a căzut sub ruinele în flăcări!

Cu toate acestea, cîțiva curajoși încercaseră să înainteze, dar vîlvătaia uriașă nu-ți dădea voie sa pătrunzi în pavilion. Pereții se prăbușeau. Exact atunci sosiseră și pompierii uzinei Alfort, o dată cu cei de la Charenton, dar era prea tîrziu, chiar pentru o salvare parțială.

Casierul Ricoux alerga de colo pînă colo prin mulțime, gesticulînd ca un nebun și repetînd:

— Blestemata asta a dat focul, doar ea! Ea 1-a asasinat pe domnul Labroue! Ea e vinovată de moartea lui Jacques!

Comisarul din Charenton sosise în același timp cu pompierii. Auzind vorbele lui Ricoux, înainta și—1 întrebă:

— Acuzați pe cineva că ar fi dat foc? Ziceți că s-a produs un asasinat?

— Da,.domnule, veniți cu mine.

Și Ricoux îl conduse spre locul unde se afla cadavrul inginerului, adăugind:

— Asta-i victima! Priviți-o! »

— Dar ăsta-i domnul Labroue! exclamă comisarul.

Magistratul constată moartea inginerului și reluă:

— Pe cine acuzați?

— Pe femeia de la poartă.

— Numele?

— Jeanne Fortier.

— Pe ce vă întemeiați acuzația?

— A fost căutată peste tot și este de negăsit, ceea ce dovedește că după ce a dat foc, a fugit. De altfel, cumpărase petrol pentru aceasta crimă, la care se gîndise de mai înainte.

— Și care-i mobilul crimei?

— Alaltăieri, domnul Labroue, nemulțumit de felul în care paznica își făcea datoria, o anunțase că n-o mai ține. Urma să plece in opt zile. .

— Ziceați că mai este și altă victimă? Cine?

— Maistrul șef al uzinei. Un bărbat bun și cinstit, plin de calități, pe nume Jacques Garaud. A vrut să salveze casa de bani cu prețul vieții sale. Zace acoperit de grindinele în flăcări. Ah! femeie ticăloasă!

— A mai rămas vreun loc al imobilului nedărîmat, unde să depunem provizoriu cadavrul domnului Labroue?

— Da, domnule. Grajdurile și hambarele sînt intacte.

— Perfect, să se transporte corpul acolo...

Cîțiva bărbați cărară leșul în clădirea pe care direcția vîntului o ferise de acțiunea flăcărilor» Comisarul reluă:

— Va urma o anchetă. începem cercetările și chiar în noaptea aceasta îl voi anunța pe procurorul imperial. V-aș ruga să-mi dați datele necesare încheierii procesului verbal.

— La ordinele dumneavoastră, răspunse casierul.
— Mai întîi o întrebare: domnul Labroue era căsătorit?
— Era văduv și avea un băiat.
— Familia este la Paris?
— La Paris? Nu cred. N-avea decît un fiu și o soră, doamna Bertin, văduvă, stabilită într-un sat lîngă Blois. Băiatul este foarte mic, locuiește împreună cu mătușa sa. Domnul Labroue a primit ieri o telegramă prin care sora sa îl vestea că micuțul Lucien e bolnav. A plecat îndată și nu trebuia să se înapoieze decît mîine seară sau poimîine dimineață.
— Atunci, cum vă explicați prezența sa aici, în noaptea aceasta?
— Patronul avea multe treburi care-i cereau o supraveghere continuă. Văzînd pesemne că boala fiului său nu avea consecințe grave, s-o fi întors.
— Cunoașteți adresa exactă a surorii domnului Labroue?
— Da, domnule.
— Ați vrea s-o înștiințați dumneavoastră? Scrisoarea însă ar ajunge prea tîrziu. trimiteți-i o telegramă.
Trupul însîngerat al domnului Labroue fusese depus într-un ungher al șopronului peste un maldăr de paie. Deasupra așternuseră o pătură de lînă. Comisarul scrise in grabă cîteva nnduri către procurorul imperial al departamentului Sena și expediase la Paris, la palatul justiției, pe secretarul său venit să—1 asiste. Apoi începuse ancheta sumară ce urma s-o preceadă pe cea a judecătorului de instrucție.

VII

Ajutoarele, sosite prea tîrziu, fuseseră neeficiente. în afara pavilionului cu grajduri și șoproane, totul se transformase în ruină, Mulțimea, privind dezastrul, comenta dispariția Jeannei Fortier. Toate glasurile o acuzau. Furtuna încetase. Vîntul continua totuși să sufle, cu forță, măturînd ultimii nori; o pînză cenușie anunța zorile. înnebunită, îngrozită, Jeanne fugea ținîndu-și fiul în brațe.
Alergase așa. timp de o oră, mereu înainte, fără să știe încotro se în- dreaptă. In sfîrșit, epuizată, gîfîind, se trînti pe malul înverzit al unui șanț. Georges^pe care-1 ținea în poală, făcu o mișcare. Jeanne tresari și—1 săruta. Copilul deschise ochii.
— Mămico, mi-e frig.
— Nu-i nimic, mai mergern puțin și-ai să te încălzești.
Șe ridică în picioare și privi împrejur.
în față văzu o șosea alba, despfinzindu-se din cîmpul întunecat.
— încotro gonesc? se întreabă ea descurajată. Am ales fuga. JDe ce? Mi-a fost teamă. Oare ar fi putut să ma acuze cu adevărat?
» Un fior îi trecu prin oase. își aduse aminte de vorbele lui Jacques: „Am luat măsuri ca totul să fie împotriva ta!"
— Da, murmuiă ea, avea dreptate, mă vor acuza, vor găsi sticlele de petrol goale. își vor aminti de vorbele mele necugetate care .păreau că-1 amenință pe domnul Labroue. Sînt pierdută! trebuie să fug mai departe.

încercă să—l ia de mină pe Georges.

— Căluțul meu! strigă copilul care-și lăsase jucăria pe pămînt.

Jeanne l-0 luă și-și continuă drumul cu fiul de mină. încetul cu încetul se făcu ziua.

Deodată se opri. La cotitura unei poteci ce traversa o pădurice văzu două siluete.

Erau doi jandarmi călări. în fața lor mergea o femeie în zdrențe, cu mîinile legate. Jeanne recunoscu uniforma și se înfiora. Se vedea pe ea, nevinovată, pășind ca o hoață, ca o incendiatoare, cu cătușele la mîini, între reprezentanții legii. îl luă pe Georges în brațe și se afundă repede în pădurice. Jandarmii își vedeau de drum și curînd, dispărură împreună cu prizoniera.

Jeanne așteptă. Gindurile cele mai dureroase, cele mai înspăimîntătoare puseseră spăpînire pe ea.

— Cu toate acestea, nu sint vinovată! rosti ea aproape cu glas tare și fără să-și dea Seama. Omul acesta, nemernicul acesta a comis toate crimele, iar cea care se ascunde sînt eu... cea care e acuzată sînt eu! Eu, nevinovata!... Nevinovată cu gîndul, da, este adevărat, dar nu și cu fapta. Eram portăreasa uzinei. Trebuia să rămîn acolo cu orice preț și să mor la post în loc să fug. Cum de nu mi-am dat seama! Eram de față, ca și bestia asta de Jacques, cînd casierul a venit să predea banii înainte de plecarea patronului. Cum de nu mi-a trecut prin cap că suma de aproape două sute de mii de franci despre care pomenea în scrisoare era chiar suma din casa de bani? Cum de nu m-am agățat de hainele lui strigînd: Acesta-i vinovatul! M-ar fi omorît... Ei și? Mai bine moartea decît să îndur o acuzație monstruoasă, fără putință de justificare!

[1] — Mamă, zise copilul, mi-e foame.

Nefericita femeie simți ca un cuțit în inimă. Căută în buzunarul rochiei, nădăjduind sa-și "găsească portmoneul. Zadarnică speranță! Potmoneul fusese lăsat pe un dulăpior din cabină. în buzunar nu erau decît șase franci.

— Am obosit, mămico... nu mai pot umbla.

— Te duc în brațe, puișor. Și, iuîndu-1 pe Georges în brațe, Jeanne își continuă drumul. Merse așa drept înainte timp de un ceas gîfîmd, cu trupul sleit. Zări cîteva case; un sat. Grăbi pasul. Cam la o sută de pași de primele clădiri, simțind că nu mai poate, se opri și puse copilul jos.

— Vrei să mă aștepți aici, puiule? îl întrebă ea. Mă duc după mîncare... N-o să-ți fie frică în pădure?

— Nu, mămico.

Băiatul se întinse pe iarba de sub copaci, strîngînd la piept căluțul de carton.

O să adoarmă, își spuse Jeanne. Mai bine așa...

Jeanne Fortier se îndreptă cu iuțeala pe care i-o îngăduiau picioarele-i frînte către satul apropiat.

Prăvăliile începeau să-și ridice obloanele. Jeanne era privită cu o vie curiozitate, fapt ce o tulbura, o neliniștea. Trecu pragul unei băcănii ji ceru o tabletă de șocolată. Intră apoi într-o brutărie și cumpăra pîine. Cu aceste cheltuieli se sfîrșira și banii.

Se întoarse pe același drum și se afundă în pădurice. Micuțul

Georges, nemişcat, dormea un somn adine. Jeanne se aşeză alături şi căzu j>radă celor mai negre gînduri. încetul cu încetul oboseala puse stapinire pe gîndurile-i dureroase; simţi că o cuprinde somnul şi, întinzîndu-se pe pămîntul moale, adormi şi ea.

După ce primise anunţul comisarului de poliţie, procurorul plecase repede spre Alfortville însoţit de judecătorul de instrucţie, şeful siguranţei, un doctor şi doi agenţi. Cum sosi, comisarul îl puse in tema cu faptele principale. Casierul Ricoux, David, băiatul de birou, vizitiul şi un mare număr de muncitori, mecanici fuseseră interogaţi. Din acest prim interogatoriu reieşea probabilitatea, dacă nu chiar dovada, că Jeanne Fortier era singura vinovată. Acuzaţiile aduse împotrivă-i o învinovăţeau indiscutabil, iar pelîngă acestea fuga devenea un fapt şi mai grav.

După ce fusese interogat de procurorul general, casierul Ricoux trimisese o telegramă doamnei Bertin. Înştiinţarea lăsa să se întrevadă marea nenorocire abătută asupra micuţului Lucien.

Casierul era un bărbat la vreo cincizeci de ani, arţăgos, bănuitor, freu de suportat. în general nu iubea pe nimeni; Diata Jeanne tortier avusese ocazia să-i inspire o antipatie cu totul, aparte. Mărturia lui contra ei nu putea să nu fie rău voitoare. întors la fabrică, se dusese îndată la judecătorul de instrucţie:

— Aşteptaţi o clipă, îi spuse acesta, aş vrea să-mi răspundeţi la cîteva întrebări.

Apoi, adresîndu-se unuia dintre agenţii de siguranţă, întrebă:

— Aţi făcut cercetările cerute de mine?

— Da, domnule. .

— Şi? La ce rezultate aţi ajuns?

— In curte s-au găsit trei sticle în care fusese petrol.

Agentul plecă să aducă sticlele aruncate de Garaud.

— Domnule Ricoux, zise judecătorul, după ce mirosi obiectele suspecte, recunoaşteţi sticlele acestea ca fiind aceleaşi cu cele în care a-ţi văzut-o pe numita Jeanne Fortier turnind petrolul introdus de ea în uzină într-un bidon?

— Le recunosc foarte bine. Mai au încă pe ele fîşii din etichetele de apă minerală.

— Cîte erau în total?

— Am văzut cinci, rînduite pe podea.

— Acum, încercaţi să vă amintiţi nu numai sensul, dar şi cuvintele frazei ameninţătoare," adresată de Jeanne Fortier inginerului Labroue.

— Jeanne Fortier avea o atitudine plină de aroganţă, ba chiar de insolenţă şi a zis cu un glas înrăit pe care parcă-1 aud şi acum: „Mă daţi afară! Bine! Ţineţi minte, domnule, feriţi-vă! Asta n-o să vă poarte noroc" E clar ca bună ziua ca se gîndea să se răzbune!

— Credeţi că răzbunarea era singurul mobil al crimei?

— Presupun, domnule.

— Păţerea mea e alta. Domnul Labroue plecase pentru două zile, nu? înapoierea sa bruscă nu putea fi prevăzută de nimeni, nu^i aşa? Cînd a primit lovitura mortală, abia intrase, deoarece valiza se afla lingă cadavru. Persoana care 1-a lovit se afla în pavilion unde nu trebuia, sau n-avea de ce să—1 aştepte. Atunci pentru ce intrase

în pavilion?

— Ca să-i dea foc, răspunse Ricoux.

— Să dea foc pavilionului era inutil, deoarece era clar că focul fusese deja pus în atelierul de tîmplărie ticsit de așchii și că avea să se răspîndească repede și în pavilionul cu casa de bani.

Ricoux căzu pe gînduri. Magistratul reluă:

— Știți cîți bani se aflau în seif?

— 19(3.253 franci și 70 centime. Iar în biroul meu se aflau încă cinci mii de franci, dar aceștia nu-s pierduți. Am avut prudența să-i iau cu mine acasă.

— Suma era în hîrtii de bancă?

— Da, domnule, cu excepția a trei mii te franci în fișicuri de aur.

— Numai dumneata cunoșteai conținutul seifului?

Ricoux se gîndi o clipă.

— Nu numai eu, domnule, zise el brusc. Cînd am predat banii, mai erau de față încă două persoane.

— Cine erau aceste persoane?

—Jacques Garând, maistrul, și Jeanne Fortier.

Magistratul se lumină la față. Ricoux continuă:

— Da, da, Jeanne știa, și știa și Jacques, din nefericire, căci dacă bravul om a pierit, a fost pentru că a vrut să salveze aceste valori o dată cu dosarele domnului Labroue...

— Cum de se afla Jeanne Fortier în cabinetul patronului în timp ce dumneavoastră raportați sumele?

— Domnul Labroue o chemase ca să-i dea ordine pentru perioada cit urma să lipsească din fabrică.

— Sînteți sigur că a auzit cînd ați anunțat cifra?

— Da, domnule, sînt sigur, absolut sigur.

— Jeanne Fortier avea cheia pavilionului?

— Da domnule, și pe cea a cabinetului.

— Rămînea singura, noaptea, la uzină?

— Absolut singură, da, domnule.

— Ce fel de caracter avea, după părerea dumneavoastră, acesta femeie?

— Jeanne Fortief era ambițioasă, bănuitoare și ranchiunoasă; avea niște purtări care nu semănau deloc cu o nevastă de muncitor...

— Avea copii?

— Un băiețel pe care-1 creștea ea și o fetiță dată la doică.

— Bărbatul ei a murit aici, în uzina, nu?

— Da, domnule, dar din vina lui, din imprudență. Și tocmai de aceea domnul Labroue îi oferise Jeannei postul de paznică. Dînd-o afară, se gîn-dea să-i găsească altă slujbă mai potrivită pentru o femeie. Nenorocita asta însă și-a dovedit recunoștința asasinîndu-1.

Judecătorul de instrucție se întoarse spre procuror și șeful securității, prezenți și ei la interogatoriu, și spuse:

— Vedeți, domnilor, că îndoiala e imposibilă. Răzbunarea nu era singurul mobil al crimelor comise: asasinat și incendiu. Jeanne Fortier își propusese, printre altele, să fure. După ce a pregătit totul pentru a mări dis-trugerile cauzate de incendiu, a intrat în pavilion, a forțat casa de fier, a luat banii și apoi a aprins focul. Abia cînd a ieșit din cabinet 1-a lovit pe inginer.

Procurorul întrebă:
— Casa de fier, cît era de mare? Ca s-o deschizi era nevoie de o forță deosebită? O femeie i-ar fi putut veni, singură, de hac? în caz contrar, poate c-ar trebui să admitem că Jeanne Fortier a avut un complice.
Ricoux reluă:
— Casa de fier n-avea cine știe ce rezistență. Era un seif de tip vechi. O femeie voinică, vînjoasă ca Jeanne Fortier, putea ușor s-o deschidă fără nici un ajutor.
— în tot cazul, daca furtul nu s-a comis, vom găsi bucăți de metal topit, deoarece erau și lingouri de aur.
Procurorul se adresă doctorului, venit împreună cu el.
— Cînd ați examinat rana, v-ați putut da seama, de ce natură a fost arma care 1-a răpus pe domnul Labroue?
-T- Da, domnule. Arma a fost un cuțit al cărui vîrf i-a străpuns inima. Moartea i-a fost instantanee.
— Asasinul trebuie .să fi lovit cu toată puterea. Un lucru însă nu-1 în-țeleg: Jeanne Fortier acționa fără teamă-că va fi surprinsă, întrucît îl știa pe domnul Labroue plecat pentru două zile. Atunci de ce era înarmată?
— Domnul procuror mai crede și acum în existența unui complice? în-treoă șeful siguranței.
— Da, mi se pare cu neputință ca o femeie să poată comite de una singură o asemenea faptă.
— Jeanne este o femeie foarte puternică, exclamă Ricoux.
— De altfel, obiectă judecătorul, ca să forțeze broasca e foarte posibil să se fi ajutat de un cuțit. în orice caz, fuga dovedește că este vinovată.
— E vinovată, dar e posibil să nu fie singura vinovată. Știți cumva cu cine mai era în relații Jeanne Fortier?
Mai multe persoane interogate răspunseră negativ. Dintr-o dată un mecanic și o femeie se desprihseră din grup și cerură să vorbească cu magistrații.
— Domnule judecător de instrucție, zise bărbatul, vă aduc dovada că aceasta crimă era pregătita mai dinainte și că Jeanne Fortier avea acasă o provizie dej)etrol. Nevastă-mea, aici de față, a discutat cu bătrîna Francpis, bacăneasa de la Alfortville, care i-a vîndut petrolul.
Judecătorul de instrucție dădu ordin să fie adusă bătrîna Francois. A,ceasta sosi tremurînd.
— O cunoașteți pe văduva Jeanne Fortier și vă aminti să-i fi vîndut petrol?
— Da, domnule. Acum trei sau patru zile, într-o după-miază, a venit cu băiatul și cu un bidon ca să cumpere patru litri pe care i-am dat, și asta mi s-a părut cu totul neobișnuit. în ajun îi mai vîndusem tot patru litri. Cînd am întrebat-o, mi-a răspuns că puștiul jucîndu-se a răsturnat bidonul... și eu i-am spus: „ar fi putut da foc, copilul. Fii cu ochii în patru... Poate să ardă la repezeală, uzina..." sau cam așa ceva.
— Dumneavoastră ce credeți despre văduva Fortier?
— O cred ambițioasă.

Bătrîna Francois, nemaiavînd nimic de adăugat, obținu învoirea să se întoarcă acasă. Organele legii emiseră îndată un mandat de arestare împotriva Jeannei Fortier.

— Deoarece domnul doctor a întocmit procesul verbal, se adresă procurorul general casierului Ricoux, înhumarea corpului domnului Labroue este autorizată. Vă felicit pentru zelul și devotamentul dumneavoastră.

Casierul se umflă în pene și magistrații se înapoiară la Paris, lăsînd doi agenți de siguranță la locul catastrofei.

VIII

în aceeași zi, la ora unu după-amiază, un bărbat încă tînăr și bine făcut cobora dintr-o trăsură în gara Saint-Lazare. Purta în bandulieră un sac de călătorie, iar în mînă o valiză ușoară. Avea părul negru închis, dar fără strălucire, fața proaspăt bărbierită și ținuta îngrijită.

— Nu e ora rapidului pentru Le Havre? întrebă călătorul pe un funcționar.

— Ba da, dar nu mai dăm bilete. Trenul a și plecat.

— Păcat! La ce oră trece următorul în aceeași direcție?

— La șase și treizeci de minute.

Călătorul ieși din gară pe strada Amsterdam, trecu pragul unei cîrciumi frecventată de obicei de englezi și americani, local situat la parterul unui hotel înălțat chiar în fața intrării gării.

Fu întîmpinat de un chelner:

— Domnul? Doriți o masă?

— Da, dați-mi lista de bucate, un mers al trenurilor și ceva ca să scriu. Pîna mi se pregătește dejunul, vreau să trimit o telegramă.

Călătorul deschise prospectul, parcurse paginile cu anunțuri și se opri la nomenclatura hotelurilor din Le Havre.

N-are importanță unde, murmură el; esențialul este să nu am aerul unui aiurit care nu știe ce vrea. De altfel, nici n-o să stau prea mult la Le Havre. Deși n-are de ce să-mi fie teamă, deoarece toți mă cred mort în incendiu încercînd să salvez casa de bani și sînt cu totul de nerecunoscut, este mai înțelept să nu zăbovesc prea mult în Franța.

Ochii i se opriră pe o indicație referitoare la primul hotel plasat în capul listei. Citi:

„Hotelul Amiralității și al Parisului, proprietar Lemel". Asta-mi trebuie, adăugă el, ce sa mai caut altul..., ba chiar e preferabil altuia, căci văd că e situat în fața cheiului de ambarcare pe vapoarele din direcția Southampton.

Călătorul luă un toc și scrise următoarele:

Hotelul Amiralității, Lemel, Le Havre. Sosesc diseară la Paris cu trenul de la unsprezece si cincL Rog rezervați cameră confortabilă.

Paul Harmant

Chemă chelnerul.

— Poftim telegrama, zise el întinzînd foaia de hîrtie. Acum poți

să-mi aduci dejunul.

La ora șase și treizeci de minute urcă în tren. După gara Mantes, rămase singur și profită ca să deschidă valiza, scojînd diverse hîrtii, examinîndu-le cu o atenție încordată. Hjrtiile erau planurile unei mașini indicînd ansamblul detaliilor. In acest călător, cititorii noștrii au recunoscut, credem, în ciuda deghizării și a schimbării culorii părului, pe Jacques Garaud, maistrul fabricii de la Alfortvifle; Jacques Garaud incendiatorul; Jacques Garaud asasinul patronului său.

După ce intrase în» pavilionul cuprins de flăcări ca să îndeplinească, chipurile, un act de admirabil devotament, adică să salveze banii și actele domnului Labroue, Jacques strigase: „Ajutor! Săriți! Mor! Trebuia ca nimeni să nu-i poată pune la îndoială moartea și ca vocea Jeannei, chiar dacă s-ar fi ridicat împotrivă-i, să nu fie ascultată.

Jacques cunoștea perfect și de mult timp topografia pavilionului. Știa ca o fereastra plasată în capul scării conducînd spre apartamentul domnului Labroue" se deschidea spre cîmpul liber, în spatele uzinei. Astfel, în loc să intre în cabinet, urcase din trei salturi treptele scării cuprinse de flăcări, ajunsese la fereastră, lansase acele strigăte de groază și de ajutor provocînd spaima și tulburarea în toate inimile și, pe jumătate orbit, pe jumătate sufocat, sărise pe geam.

Puțin timp după aceea o zguduitură nemaipomenită avea" să se audă și acoperișul pavilionului o dată cu tavanul primului etaj aveau să se pră-bușească peste parter. Maistrul se afla teafăr și nevătămat departe, în cîmp, alergînd peste brazde, căutînd sa ajungă la un drum sigur. O oră mai tîrziu cădea frînt de oboseală în pădurea Vincennes.

— Gata, zise el, am scăpat!

Cum apăruseră zorii, își încheiase haina, scosese din sîn teancurile de hîrtii de bancă împreună cu planurile furate din casetă, le împăturise cu mare băgare de seamă, le învelise în batistă, se ridicase și pornise spre Paris.

Aici, intrase într-un magazin de confecții, iar după aproximativ o oră ieșise pe ușă complet deghizat. Doar chipul îi rămăsese același, putînd chiar să atragă atenția din pricina nuanței ciudate a bărbii și a pletelor. Se îndreptase spre o frizerie, unde ceruse să fie bărbierit și să i se taie pletele.

— N-aveți cumva o culoare potrivită ca să-mi vopsesc părul, întrebase el rîzînd. Culoarea roșie nu se mai poartă.

— Ba da, domnule, sigur că avem, răspunse frizehil.

— Și cam cît o să țina?

— Opt zile, pe puțin.

O jumătate de ora mai tîrziu; maistrul avea părul de un negru strălucitor.

Jacques Garaúd plecase apoi cu trăsura spre gara Saint-Lazare, intrînd în localul unde mai înainte l-am văzut mincînd și expediind telegrama semnată Paul Harmant. Acest nume nu era deloc o simplă invenție. Paul Harmant trăise. Fusese un mecanic, tovarăș de atelier și prieten cu Jacques la Geneva, unde murise. Maistrul

îi păstrase cartea de muncă, încredințată lui pe vremuri de către acesta.

Gîndindu-se să plece din Franța împreună cu Jeanne Fortier, Jacques luase cu el cartea de muncă. Semnalmentele lui Paul Harmant semănau cu ale lui Jacques Garaud, în afară de păr și de barbă. Bărbierindu-se și vopsindu-și părul, asemănarea cu defunctul se întregise.

Să urmărim acum ce se întîmpla cu Jeanne Fortier, fugara pe care am lăsat-o într-o pădurice, dormind alături de fiul său. Biata mamă dormise cam două ore. Cînd deschise ochii, Georges tot nu se trezise. Jeanne se aplecă și îl privi lung.

— Mi-e foame, zise copilul.

— Uite, ți-am adus de mîncare.

Și tînăra văduvă ii întinse o parte din alimentele cumpărate. Georges întrebă:

— Tu nu mănînci, mămico? De ce?

— Mie nu mi-e foame.

Jeanne simțea dimpotrivă că stomacul gol își cerea din ce în ce mai imperios drepturile. Dar cum să se atingă de puțina hrană pe care o păstra jpentru băiat?

Ziua i se păru interminabilă. Nu voia să se arate în plină lumină, pe șosea. In sfirșit, veni și noaptea.

Văduva îi mai dădu băiețelului puțină pîine și ciocolată apoi porni din nou la drum, ținînd-o drept înainte. Nu putea însă înainta prea mult pe întuneric, fiind obligată să se oprească de nenumărate ori, doborită de foame și de oboseală.

Noaptea se sfirși. Se racu iarăși ziuă. Femeia continua să meargă, în brațe cu Georges adormit. Zări cîteva case. O țărancă îi taie calea. Jeanne o întrebă:

— Spuneți-mi, doamnă, cum se numește satul ăsta din față?

— Chevry, învecinat cu Brie-Compte-Robert.

Fugara era la capătul puterilor. Trebui să se așeze pe marginea drumului. O fetiță ducind la păscut o vacă se opri lîngă ea.

— Spune-mi, fetițo, în ce parte a satului Chevry se află casa preotului?

— Este prima pe care o vedeți acolo, cu turnulețul alb, un acoperiș țuguiat și împrejmuită de arbori înalți.

— Mulțumesc, draga mea.

Jeanne se ridică, u luă pe Georges în brațe și cu picioarele înțepenite, ca o somnambulă, porni iarăși la drum. Locuința preotului din Chevry era o clădire veche și foarte^simplă, în față cu o peluză presărată cu arbuști și ronduri de flori. în spatele casei se intindea o livadă destul de mare, plină de pomi fructiferi.

Abatele Felix Laugier era un om de cincizeci și opt de ani, cu un chip luminos, privirea blinda și deschisă. Toți enoriașii îl iubeau. Locuia în casa parohială de mai bine de douăzeci de ani împreună cu o soră a sa mai în vîrstă și cu o slujnică. Sora sa, doamna Clarisse Darier, era văduvă. După ce îi murise bărbatul, lăsînd-o fără copii și proprietara unei averi frumușele, își pusese cea mai mare parte a veniturilor în slujba acțiunilor de binefacere.

îl rugăm pe cititor să ne însoţească la parohia din Chevry, în urmă cu douăzeci şi patru de ore, adică exact, în dimineaţa zilei cînd Jeanne Fortier adormise în pădure alături de fiul său.

Ora opt şi jumătate. Un tînăr de douăzeci şi trei de ani cobora din tren. Acest tînăr, în mînă cu o trusă de pictor peisagist, se îndrepta cu paşi grăbiţi spre şoseaua Chevry.

Era un oarbat frumos, cu trăsături fine şi o înfăţişare spiritualizată. Ochii de un albastru închis exprimau inteligenţă. Tînărul se numea Etienne Castel. Nu-şi cunoscuse niciodată mama. Tatăl său, negustor în cartierul Montmartre, murise cu patru ani mai înainte, lasîndu-i o mică avere, suficientă însa ca sa-1 ajute să—şi satisfacă gusturile şi să urmeze cariera artistică.

J Artistul merse pînă la casa parohială unde se opri. Aici trase intîi de cordonul clopoţelului, apăsă apoi clanţa porţii ce nu era niciodată închisă cu cheia, intra şi înainta în grădină. Abatele Laugier trebăluia. Văzîndu-1 pe Etienne, scoase o exclamaţie de plăcută surpriză şi-i ieşi în întimpinare.

— Fii binevenit fiule! exclama preotul, strîngîndu-i mîna. Ce surpriză plăcută!

— Va să zică, spuse tînărul, îmi iertaţi faptul că sosesc aşa, pe nepusă masă.

— Te iert, dacă-mi promiţi că vizita ta va fi lungă.

— Vă promit opt zile.

— Doar opt zile! e prea puţin. în sfîrşit, fie şi opt zile de plimbări şi discuţii plăcute.

Abatele Laugier îl conduse pe Etienne într-o cămăruţă de la parter, unde tînărul îşi lăsă trusa de pictor. Apoi preotul strigă:

— Clarisse! Clarisse! Vino repede. Ne-a sosit artistul!

— Etienne! strigă doamna Darier coborînd iute scara. Ce bucurie! dar dacă ne-ai fi anunţat am fi putut măcar să-ţi pregătim camera.

— Am vrut să vă fac o surpriză, scumpă doamnă, răspunse pictorul sărutînd-o pe obraji. Am venit să stau cu dumneavoastră opt zile.

— Prea puţin, dar, mă rog, ai să ai timp să-mi guşti din dulceţuri.

Şi doamna Darier plecă sa pregătească ceva mai deosebit pentru masa de prînz. Pictorul urcă bagajele în camera unde obişnuia să locuiască în fiecare an, apoi se duse în grădină să discute cu abatele.

— Cred că ai să-mi povesteşti atîtea lucruri, dragul meu, de şase luni de cînd nu ne-am mai văzut! Cum merge treaba?

— Am muncit mult... cu pasiune şi cu plăcere.

— Şi rezultatele?

— încep să vînd cîte ceva. Dar banii nu sînt totul.

— Visezi gloria?

— Dacă nu gloria, măcar notorietatea.

— Dar eşti destul de cunoscut.

— Nu îndeajuns... Aş vrea să fiu printre primii.

— Şi pentru asta ce-ar trebui să faci?

— Să găsesc un excelent subiect de tablou şi apoi să-1 execut în mod magistral. Două lucruri simple, după cum vedeţi.

— Poate că-1 vei găsi aici, dragul meu.

— Nădăjduiesc, prietenia dumneavoastră mi-a purtat totdeauna noroc.

Abatele Laugier, coleg de studii și prieten foarte bun cu tatăl lui Etienne Castel, îl cunoștea pe băiat de cînd era mic și transferase asupra lui toată afecțiunea purtată tatălui. Dragostea lui Etienne fața de preot nu era nici ea cu nimic mai prejos.

La ora unsprezece fix, cele trei persoane se aflau în sufragerie. Etienne mîncase cu mare poftă și, cum nu avea de gînd să înceapă să lucreze în acea zi, ieșise să facă o plimbare.

A doua zi se trezise dis-de-dimineață, își pregătise paleta și coborîse în grădină unde schițase la repezeala un subiect voind ga reprezinte cimpia trezită la viață sub ceața străvezie a zorilor. In jurul orei șapte și jumătate, cînd preotul se înâpoie de la slujbă îl găsi pe Etienne la lucru.

— Curaj! îi ură el, și dacă nu mă înșel studiul acesta e destul de bun. Mi se pare că vezi just și că transpui perfect tot ce observi,.

Abatele îl lăsă să lucreze și se așeza pe o bancă sub castani. In casă, doamnă Darier se ocupa de treburile gospodăriei. Slujnica, Brigitte, dădea de mîncare iepurilor și pasărilor într-o curte interioară vecină cu grădina de care era despărțită printr-o perdea de glădici. Trecuseră cam zece minute. Clopoțelul porții răsună. Slujnica se grăbi să-și lasepuii și iepurii; puse mătura jos și alergă spre poartă. O femeie frînta de oboseală, cu un copil în brațe, stătea în genunchi. Brigitte alergă spre ea.

— Fie-ți mila, îngînă Jeanne, ajută-ne, pe mine și pe băiețaș.

Adine mișcată, slujnica o luă de mijloc și încerca s-o ridice. Jeanne făcu un efort, dar forțele n-o ajutară.

— Domnule părinte, striga Brigitte, veniți, veniți iute!

Auzind apelul, abatele Laugier și Etienne alergară spre poartă.

— Ce s-a întîmplat? întreba preotul.

— O femeie tînără e gata să leșine.

— Mămico, ce te doare? întrebă Georges.

— Biata femeie și copilul sînt morți de oboseală... zise Entienne sus-ținînd-o pe Jeanne.

— Și cred că și de foame... adăugă preotul.

Doamna Darier venise și ea.

— Clarisse, dragă soră, zise preotul, adu două cești cu supă gentru aceste biete ființe, dar repede, te rog, și o sticla cu vin de oordeaux.

După ce așeză băiețelul pe o bancă, Brigitte o urmă pe doamna Darier. Entienne și abatele o susținură pe Jeanne care izbuti să se tîrască j)înă la copil, apoi seprăbuși pe bancă. Entienne alergă după o cana cu apă proaspăta și-i udă tîmplele. Jeanne Fortier întredeschise ochii, căutmdu-și fiul. II văzu și-i întinse brațele.

— Liniștește-te, draga mea, îi spuse preotul, avem noi grijă de el.

— Vă mulțumesc, mulțumesc... îngîna Jeanne cu chipul ceva mai luminos și cu lacrimi în ochi, îi este foame, micuțul de el.

IX

Vestea trimisă prin telegramă surorii domnului Labroue de către casierul Ricoux fusese ca o lovitură de pumnal pentru dpamna Bertin; dar fiind o fire energică, femeia nu se lăsă doborîtă. își zise că trebuia să acționeze fără să piardă o secundă, și pleca spre Alfortville.

Biata femeie aproape că leșină văzînd uzina incendiată și cadavrul fratelui sau, atit de plin de viață, de forță și de încredere în viitor, cu o seară mai înainte. A

Ricoux o aștepta la fața'locului. îi relată în ce împrejurări dăduse peste cadavrul inginerului și despre acuzația cumplita ce cădea pe umerii Jeannei Fortier.

— Va să zică, exclamă doamna Bertin, cu o nespusă uimire, va să zică, această nefericită, pe care fratele meu mă rugase s-o iau pe lingă mine ca să-i asigur ei și fiului ei o existență fericită, ar fi pus la cale monstruosul plan de a-1 asasina pe binefăcătorul său! Să fie cu putință? Nu cumva vă înșelați domnule Ricoux? Uneori justiția greșește.

— Probele cele mai zdrobitoare cad asupra ei, doamnă, răspunse sentențios casierul.

Cu toate că nu-i venea să creadă, doamna Bertin nu mai răspunse nimic. Casierul reluă.

— Judecătorul de instrucție vă roagă să vă prezentațila cabinetul său cît mai de grabă. M-a rugat să va comunic.

— Bine, mă voi duce.

Ricoux continuă:

— Acum să discutăm despre afacerile iubitului și regretatului patron. Registrele sînt distruse pînă la ultima filă, dar fac eu pe dracu jn patru să le reconstitui.

— în clipa catastrofei, fratele meu avea bani în casa de fier?

— O sumă mare... vai, prea mare!

— Și totul a ars?

— Totul.

— Așadar, sîntem în fața unui pasiv'considerabil.

— Aproape două sute de mii de franci.

— Două sute de mii de franci! repetă înspăimîntată doamna Bertin. Cum să le plătesc! Cu neputință! Eu n-am nici o avere.

— Liniștiți-vă, doamnă. Sumele datorate de domnul Labroue vor fi integral achitate de companiile la care regretatul patron asigurase uzina și materialele. Aceste companii șînt solvabile. Deci, vă repet, totul va fi plătit, iar fratele dumneavoastră nu va lipsi pe nimeni de nici un ban.

— Companiile de asigurare au fost înștiințate?

— Azi-dimineață, ca urmare a scrisorii mele, inspectorii au venit să facă proces-verbal.

— Așadar, totul e pierdut! relua doamna Bertin oftînd. Copilul fratelui meu rămîne sărac lipit. '

— O să aibă terenul pe care erau construite clădirile uzinei.

— Terenul acesta fără clădiri valorează mai nimic și—i greu de exploatat. Din fericire, Lucien mă are pe mine și puținul pe care-1 posed îi va reveni lui.

Doamna Bertin strînse mîinile casierului.

— Vă mulțumesc, vă mulțumesc din tot sufletul pentru toate doyezile de afecțiune și devotament față de acela ce nu mai este...

în după-amiaza aceleiași zile mortul fu condus la biserică și apoi la cimitir în mijlocul compătimirii și tristeții tuturor celor de față.

Doamna Bertin plecă apoi la Paris împreună cu casierul. Acesta o însoți la palatul de justiție unde magistratul îi primi îndată zicînd:

— Am vrut să vă vad, doamna, pentru a stabili definitiv momentul în-toarcerii domnului Labroue. Fratele dumneavoastră, mi s-a spus, fusese la Saint-Gervais ca să-și vadă fiul bolnav.

— Da, domnule," chemat în mare grabă de o telegramă a mea. Nepotul meu, micuțul Lucien, contractase o angina care i-ar fi putut aduce complicații grave. Cînd a sosit fratele meu, pericolul trecuse. Fiind sigur că totul e în ordine a plecat chiar a doua zi, în loc să stea două zile la mine așa cum intenționase.

— Și așa cum ne anunțase și pe noi, adăugă casierul Ricoux.

— Cu ce tren a plecat a doua zi după sosire?

— Cu expresul de ora 4 și 45 de minute, seara.

— Se afla deci în jurul orei nouă la Paris, unde s-a oprit destul de mult din motive pe care nu le știm, și a ajuns la uzină exact cînd ineendiatoarea își începea crima. Aceasta, luată prin surprindere, 1-a ucis.

— P femeie... să fie cu putință? Credeți?

— în privința aceasta n-avem nici o îndoială. Cunoașteți femeia?

¿ — Da. Jeanne Fortier căreia fratele meu îi purta de grijă, înseamnă că nu știți că domnul Labroue tocmai o concedíase din postul de paznic.

— Ba da, domnule, știam, dar concedierea nu era deloc o*lipsă de bu-năvoință. Chiar in preziua morții sale mă rugase s-o iau la mine.

— Jeanne Fortier știa de intențiile domnului Labroue?

— Nu cred.

— Deci, neștiind, ea-și urmărea planul de răzbunare.

— Sînteți sigur?

— Vă repet, doamnă, că îndoiala este imposibilă. însăși dispariția ei e o dovadă suficientă de vinovăție.

— Aveți dreptate, zise doamna Bertin. Dar această fugă poate fi atribuita în egală măsură și spaimei.

— De altfel, cumpărarea petrolului demonstrează nu numai crima, ci și premeditarea ei.

— Ce motive ar fi îndemnat-o, nenorocita de ea?

— Răzbunarea mai întîi, și apoi lăcomia.

— A furat?

— Domnul Labroue a fost găsit ucis pe coridorul care conducea spre cabinetul său de lucru. Pentru ce altceva s-ar fi aflat ucigașa în acel loc, dacă nu pentru a fura suma uriașă despre a cărei existență în casa de bani știa.

— Pe scurt, bănuielile dumneavoastră nu cad decît asupra

Jeannei Fortier.
— Bănuiți cumva pe altcineva?
— Datoria mea este să vă spun tot ce știu și tot ce gîndesc. In ziua cînd a venit să-și vadă fiul bolnav la Saint-Gervais, am discutat mult cu fratele meu. Tocmai inventase o mașină de ghioșat suprafețele curbe, descoperire ce urma să-i aducă, în scurt timp, credea el, o frumoasă avere; toate planurile erau terminate.
— Domnul Labroue îi vorbise cuiva despre această invenție?
— Da, unei persoane căreia i-ar fi putut veni ideea să puna mîna pe proiectul fratelui meu. Admițînd că este așa, furtul, incendiul, asasinatul - totul s-ar explica, deoarece nu-mi vine a crede că o femeie, oricît de mare i-ar fi fost ura și forța fizică, ar fi putut înfăptui o astfel de crimă.
— Cui îi încredințase domnul Labroue secretul?
— Unui maistru din uzină, Jacques Garaud...
Judecătorul de instrucție făcu un gest de compătimire.
— Dacă e cineva asupra căruia nu mai poate cădea nici o bănuială, atunci acela este omul despre care vorbiți.
— De ce?
— Pentru că a murit.
— A murit? exclamă doamna Bertin.
— Da, doamnă, a căzut victimă a devotamentului său, aruncîndu-se în mijlocul vîlvătăilor ca să salveze dosarele și casa de bani a domnului Labroue!
— Așa e, știu și eu, adăugă casierul Ricoux.
— A murit! exclamă doamna Bertin. Aveți dreptate, domnule, iertați-mi acuzația nesăbuită. N-am știut de sfirșitul tragic al acestui om brav.
— N-am de ce să vă iert, răspunse judecătorul. Doriți ca asasinarea fratelui dumneavoastră să fie pedepsită și căutați să descoperiți... e firesc. Dar singurul vinovat este ființa aceasta odioasă pe care totul o acuză: Jeanne Fortier. Ne mai puteți da și alte lămuriri?
— Nu, domnule.
— Puteți pleca.

X

Jeanne și fiul ei primiseră la preotul Laugier primele îngrijiri cerute, de starea lor gravă.
— îndată o să vi se dea și o masă substanțială, zise sora preotului. Apoi o să vă odihniți căci se pare că aveți mare nevoie. Ați mers mult pe jos?
— Da, mult... exclamă Georges, ținîndu-și strîns jucăria. Și eu sînt obosit... și totuși mămica m-a dus în brațe aproape tot timpul.
— Foarte bine, băiețaș, pînă va fi gata masa o să dormi puțin... zise doamna Darier, sarutindu-1. Și dumneata, la fel, adăuga ea, adresîndu-se Jeannei.
Tînăra văduvă izbucni în hohote.

— Vă mulțumesc din suflet! îngăimă ea.

— Doamna, întrebă Georges, pot să iau cu mine și călutul?

— Da, băiețaș, sigur că poți.

Jeanne își lua copilul de mînă. Amîndoi o însoțiră pe doamna Darier în odaia anume aranjată pentru ei.

— Dormiți liniștiți," le spuse sora preotului. Vă vom trezi la ora mesei.

Cînd îi ajunse din urmă, Etienne și abatele Laugier discutau încercînd să ghicească ce concurs de împrejurări o adusese la poarta parohiei, frîntă de oboseală și moarta de foame, pe biata Jeanne Fbrtier.

— Sînt atît de multe fete înșelate, sau femei tinere cu copii, părăsite de bărbați, trebuind sa lupte cu greutățile vieții, reluă Etienne. Nefericita de acum este, poate, una dintre acestea.

— Nu e din partea locului, zise Clarisse; oboseala dovedește ca vine de departe. Și chipul ei, brăzdat de o durere adîncă, arată că a trecut pnntr-o suferință grea.

— Ce-ai să faci cu ea, frate? îl întrebă doamna Darier.

— Gîndesc să-i dau un ajutor în bani după ce s-o reface, apoi o las să-și continue drumul.

Clopoțelul de la intrare răsună din nou și factorul poștal intră în grădina, aducîndu-i preotului jurnalul care, în fiece zi, la aceeași ora, sosea de la Paris.

Domnul Laugier îl desfăcu și începu să-1 citească pe îndelete. Curînd ajunse la pagina doua pe care se întindea un lungarticol intitulat: *O triplă crimă.* **Abatele începu lectura articolului. Dintr-o dată scoase o exclamație. Etienne înalță capul.**

— Ai găsit ceva interesant, iubite părinte? întrebă el.

— Un lucru teribil de interesant, rosti preotul; un lucru ciudat și îns-păimîntător totodată.

— Despre ce-i vorba? întrebă doamna Darier care tocmai ieșea din casă.

Etienne și Clarisse, intrigați la culme, își luară fiecare cîte un . scăunel. Cu glasul rejinut, abatele Laugier începu:

In noptea de alaltăieri spre dimineața o triplă crimă a avut loc la Alfortvitle. Importanta uzină a inginerului Jules Labroue nu mai există. Incendiul provocat'de o mîna criminală n-a lăsat decît ruine, iar inginerul însuși, întorcîndu- se pe neașteptate dintr-o călătorie, la miezul nopții, a fost asasinat de incendiatoarea surprinsă în flagrant delict de furt.

- *Inginerul Labroue nu e singura victimă. Maistrul uzinei Jacques Garaud și-a găsit moartea în timp ce încerca să salveze casa de bani.*

Uzina era păzită noaptea de o femeie, Jeanne Fortier.

Totul o desemnează pe aceasta ca autoare a triplei crime, din răzbunare pentru concedierea ei decisă cu două zile mai înainte. Mizerabila creatură a fugit împreună cu fiul său.

Dăm mai jos semnalmentele:

Douăzeci și șase de anj, talia puțin peste mijlocie, foarte bine proporționata. Păr bogat de culoare blond-roșcat, trăsături regulate, ochi mari de un albastru închis, față palidă, ținută dreaptă. Jeanne Fortier este însoțită de un copil de trei ani și jumătate.

Clarisse şi Etienne Castel ascultaseră cu o nelinişte crescîndă. Cînd abatele termină, doamna Darier exclamă:

— Dar ăsta-i portretul femeii sosită la noi!- Copilul de trei ani şi jumătate... oboseala... Ticăloasa a fugit de la locul crimei!

— Linişteşte-te, soră, zise preotul? Femeia se află aici, sub acoperişul meu... dacă e vinovata o să aflăm.

— Şi dacă e? O dai pe mina...

— N-o voi denunţa. Voi lăsa justiţiei grija de a o găsi:

Brigitte veni să anunţe că masa era gata.

— Şi femeia? Copilul? întrebă preotul.

— I-am trezit, domnule părinte, şi le-am pus masa în bucătărie alături de mine.

— Foarte bine. După masă vin şi eu să-i văd.

In timpul mesei, abatele Laugier se feri să mai discute despre Jeanne. Terminînd de mîncat, îi spuse Brigittei:

— Adă-ne cafeaua în grădină. Pune înca o ceaşcă pentru străină şi ad-o şi pe ea aici.

— Da, domnule părinte.

Cele două ore de somn, urmate de un dejun bogat, fuseseră de ajuns pentru a reda forţele mamei fugare. ,

— Cafeaua o s-o beţi îndată în grădină, împreuna cu domnul preot, zise slujnica.

Un clopoţel o vesti pe Brigitte că putea veni cu cafelele. Abatele, Etienne şi doamna Darier coborîseră în grădină. Artistul scoase din buzunar un carneţel şi începu să creioneze din memorie Portretul necunoscutei. Brigitte o aduse pe văduva lui Pierre brtier, urmată de micuţul Georges, din nou vesel, şi trăgînd după sine căluţul din mucava. Dintr-o ochiadă, preotul examina înfăţişarea Jeannei, în timp ce Clarisse îi îndepărta scaunul de masă, cu un sentiment de involuntară repulsie.

— Apropiaţivă, doamnă, şi luaţi loc, zise abatele, arătîndu-i scaunul. Puţina cafea vă reconfortează.

Tînăra femeie se supuse. Micul Georges se apropie şi el:

— Părinte, îmi daţi voie să mă joc în grădina? Nu mă ating de flori...

— Da, da, du-te băiete.

— Mulţumesc, părinte.

Băieţelul îşi îmbrăţişa mama şi plecă, rostogolindu-şi căluţul prin nisipul fin al aleilor. Brigitte servea cafelele. Etienne, cu un creion în mînă, rectifica liniile schiţei sale.

— Vă simţiţi mai bine, doamnă?

— Pa, da, domnule! M-am refăcut.

— îndeajuns, ca să vă puteţi continua drumul?

înainte de a răspunde, Jeanne şovăi. Abatele reluă:

— Nu vreţi să ramîneţi în satul acesta?

— Aş don să rămîn aici... îngăimă Jeanne tremurînd; aş dori să fiu la capătul călătoriei mele.

— Adică cum? întrebă abatele.

— Cînd am bătut la poarta dumneavoastră, voiam să vă cer în genunchi sprijinul, pentru a găsi în acest sat o slujbă, ca să pot trăi şi să-mi cresc cei doi copii.

— Aveţi doi copii?
— Da, domnule o fetiţă de unsprezece luni, la doică,... şi pe micuţul Georges de trei ani şi jumătate.
— Dar, tatăl copiilor?
— A murit.
— Bine, dar ca să vă găsesc o slujbă, ca să vă recomand undeva, trebuie să ştiu cine sînteţi. Aveţi acte de identitate?
— Acte? îngăimă ea.
Tînăra femeie începu să tremure din tot trupul.
— Da. Trebuie să înţelegeţi că pentru a fi primită într-o casă, dumneavoastră, ca străină de regiune, aveţi nevoie de referinţe.
Tulburarea nefericitei nu-i scapă preotului.
— Cum vă numiţi? continuă el.
— Jeanne... răspunse tînăra femeie.
— Acesta-i prenumele. Deoarece aţi fost măritată, ar trebui să purtaţi numele soţului. Ei? Cum vă numiţi?
Minciuna, şovăiala chiar, deveneau cu neputinţă.
— Jeanne Fortier... îngăimă fugara.
— Jeanne Fortier! Şi veniţi de la Alfortville...
Victima lui Jacques Geraud sări ca arsă.
— Oh! exclamă ea. Ştiţi totul!
— Da, ştiu totul, răspunse preotul. Ştiu că sînteţi urmărită, hărţuită de poliţie...
— Eu! Eu! Şi ce acuzaţie mi se aduce?
— Că aţi dat foc uzinei şi că l-aţi asasinat pe domnul Labroue.
— Se înşeală! Se înşeală, exclama Jeanne aproape urlînd, jur pe viaţa fiului meu pe care-1 iubesc mai mult decît orice pe lume că sînt nevinovată!
Surprinşi de accentul tinerei femei, preotul, sora sa şi Etienne se uitară unul la celălalt.
— Atunci, dacă sînteţi nevinovată, de ce fugiţi? De ce vă ascundeţi? reluă preotul.
— Fug pentru că mă simt pierdută... cu toate că aveam dovada nevinovăţiei mele, o dovadă indiscutabilă...
— Şi ce s-a întîmplat cu această dovadă?
— Incendiul a ars-o ca şi pe rest! Am să vă spun totul domnule preot, şi poate îmi veţi da puterea să sufăr... Totul mă acuză şi totuşi sint nevinovată...
—- Cum să vă cred?
— Ascultaţi-mă, vă rog... ascultaţi şi judecaţi... Apoi, cuprinsă de febră, cu un glas gîfiit, Jeanne relată moartea soţului său, intrarea ei în uzină, pasiunea sălbatică şi obsesiile maistrului Jacques Garaud; vorbi despre scrisoarea pe care i-o trimisese acesta ca s-o hotărască să—1 urmeze şi al cărei sens, acum i se părea extrem de clar; îi cită cuvinte, fraze întipărite în memorie, în snrşit, îi spuse despre groaza de la începutul incendiului şi despre intrarea în pavilionul unde se trezise faţă în faţă cu Jacques ca şi despre cadavrul inginerului. Repetă vorbele de ameninţare ale nemernicului în clipa cînd voia s-o constrîngă să fugă împreună cu el.
— Abia atunci, continuă Jeanne, începeam să înţeleg termenii

scrisorii lui. Averea aceea pe care voia s-o împartă cu mine erau banii domnului Labroue, pe care intenționa să-i fure! Am vrut să mă întorc să iau această scrisoare, justificarea mea, salvarea mea, dar a fost prea tîrziu! Pavilionul cu odaia mea se dărîma sub flăcări și auzeam glasurile ridicate împotrivă-mi, spunînd că eu am dat focul. Atunci mi-am pierdut mințile și am fugit înnebunită de groază cu copilul în brațe. Acesta-i adevărul. Sint nevinovată. Pe viața copilului meu, mă jur încă o dată.

Accentele Jeannei sădiră convingerea în sufletul ascultătorilor.

— O mamă ce se jură pe viața copilului nu poate minți, zise preotul. Așadar, vă cred. Dar, spuneți-mi, cum se face că Jacques Garaud a murit în incendiu, victima a devotamentului său nupă spusele ziarele.

— A murit? El? exclamă Jeanne. Nu se poate!

— Articolul din ziar e foarte clar în privința asta.

— Atunci, sînt condamnată! murmură tînăra femeie. Dacă Garaud a murit, nici o putere umană nu m-ar mai putea dezvinovăți. Nu-mi mai rămăsese decît o nădejde, aceea că-n fața mea, ticălosul nu și-ar mai fi putut menține minciuna.

— Vă rog, nu vă pierdeți firea, zise preotul. Fuga este o gravă Sreșeală, dar nu și o crimă. Glasul, privirea sînt în favoarea Sumneavoastră.

— Judecătorii îmi vor asculta glasul? Se vor lăsa înduioșați de privirea mea? îngăimă Jeanne distrusă.

— Preveniți acuzarea, duceți-vă în fața judecătorilor și spuneți-le; sînt nevinovată, jur! Dacă jurămîntul va produce asupra lor aceeași impresie ca asupra mea, sau dacă le va insufla aceeași convingere, nu știu. Nădăjduiesc, vreau să o cred, dar nu pot *s^o* afirm cu siguranță. Ceea ce jtim sigur este că, avînd conștiința curată, nu trebuie să șovăiți sa înfruntați pericolul, ori-cît de mare ar fi el.

— Dar dacă mă predau, mă înghite ocna. Mă vor despărți de băiat.

— Din nenorocire, lucryl acesta este inevitabil.

— Aici, repetă Jeanne. în casa dumneavoastră...

— Casa mea nu este inviolabilă, din păcate!

— Și fetița mea, care este la doică? strigă văduva scuturată de plîns, și băiatul meu, Georges?

Georges își auzise numele. Alergă.

— Mamico, plîngi?'De ce plîngi? întrebă el.

Dintr-o data, în curte, se auzi clinchetul clopoțelului și voci nedeslușite. Jeanne începu să tremure.

— Pe mine mă caută, bîigui ea îngrozită.

Brigitte deschise poarta. In grădină năvăliră vreo douăzeci de persoane în frunte cu primarul satului, brigadierul de jandarmerie și patru jandarmi. Primarul înainta jmmul.

— Iertați-mă, părinte, zise el, ca* mi-am permis, cu toate că e împotriva voinței mele, să dau buzna în casa dumneavoastră.

Jeanne și fiul său se trăseseră înapoi. Copilul stătea lipit de mamă ți-nindu-se cu o mînă de fusta, iar cu cealaltă stnngînd sforicică jucăriei de mucava. Tabloul ce se formase în grădina

preotului era de un efect înmărmuritor. Etienne Castel, izbit de această compoziție neprevăzută, alergă la șevalet, luă o pînză albă și începu să schițeze în linii mari spectacolul de sub ochi. Preotul se ridicase.

— Știu ce vă aduce, domnule primar, îi răspunse el. Căutați o tînără numită Jeanne Fortier.

— Da, părinte, Jeanne Fortier acuzată de tripla crimă: incendiu, furt și asasinat.

Fugara, de a cărei fustă Georges trăgea cu înverșunare, făcu un pas înainte și strigă:

— Nu e adevărat, domnule! Sînt nevinovată.

— Vinovată sau nu, i se adresă primarul, nu eu sînt în măsură să vă judec. Sînteți Jeanne Fortier/ %

— Da, sînt Jeanne Fortier.

— Paznica uzinei Alfort?

— Da, domnule.

Primarul făcu un semn. Brigadierul înainta zicînd:

— In numele legii și pe baza unui mandat conform dispozițiilor legale vă arestez.

— Bine, arestați-mă, exclamă Jeanne cu exaltare. Să mă bage la închisoare. Să mă condamne. Nimeni nu mă poate opri să afirm că sînt nevinovată.

— Mamă, mamă, repetă Georges speriat.

Brigadierul de jandarmerie se întoarse către ai săi:

— Puneți-i cătușele, ordonă el.

Jeanne simți că o trec fiorii.

— Cătușele... repetă ea cu glas înăbușit și dîndu-se cîțiva pași înapoi. Oh! nu! nu vreau!

— Dragă doamnă, vă rog... zise preotul. Resemnați-vă. Biata femeie lăsa capul în jos și întinse manile.

— Gata... acum haidem! comandă brigadierul.

Georges se agățase de brațele prizonierei.

— Nu te duce mămico... striga el. Nu te duce, mi-e frică...

— Nu plînge, măicuță, îi zise Jeanne. Te iau cu mine!

— Copilul nu vă poate urma... o întrerupse brigadierul.

— Cum? Mă despărțiți de fiul meu! îngaimă Jeanne.

— Trebuie... ordinul de arestare nu-i decît pentru dumneata. Nu se pomenește de nici un copil. Așadar; femeia la închisoare, copilul la orfelinat.

— Nu, nu... nu vreau să mă despartă de copil. Părinte, interveniți pentru mine. Spuneți-le că n-au voie să ne despartă...

— Șupune-te legii, nefericito, repetă abatele Laugiej, și să nu-ți fie teama pentru băiat... N-o să se ducă la orfelinat... II voi ține la mine. Dacă te condamnă, îți jur să nu-1 părăsesc pe micuțul Georges.

Doamna Darier înainta și-i întinse mîna:

— Nu mai plînge, draga mea. Copilul dumitale va avea o mamă. Iți jur că va deveni fiul meu...

Jeanne îngăimă printre hohote de plîns:

— Să nu-1 mai revăd! e peste puterile mele!

— Mămico..., Mămico..., nu te duce.

Doamna Darier îl luă în brațe și—i spuse:

— Puiule, mămica ta trebuie să plece, dar se va întoarce curînd. Pînă atunci, vrei să rămîi cu miner

— Cu dumneavoastră și cu domnul preot? întrebă Georges.

— Da, cu noi amîndoi.

— Vreau, dacă mămica îmi promite că se întoarce...

Jeanne abia mai putea respira.

— Doamne, Dumnezeule, luați—1, zise ea deznădăjduită, îndrăgiți—1... vorbiți-i despre mama lui... Da, dragul meu copilaș, rămîi cu buna doamnă și cu domnul preot... Rămii cu ei...,

Apoi, întorcîndu-se spre jandarmi:

— Puteți să mă duceți, sînt gata...

Și se îndreptă spre poartă. Copilul scotea strigăte dș, nesuportat. Doamna Darier îl băgă în casă, însoțită de Bngitte. înainte de a ieși pe poartă, Jeanne se întoarse către preot:

— Bmecuvîntați-mă, părinte!

Și îngenunche înjața lui. Abatele Laugier, mișcat pînă la lacrimi, întinse mîinile deasupra capului umflei martire și cu glasul strangulat de emoție îngăimă:

— In numele Domnului, al dreptății și al bunătății, fii binecuvîntată! Deie Domnul ca judecata oamenilor să nu fie oarbă! Chiar dacă speranțele sînt împotriva dumitale, eu cred că ești nevinovată.

Abatele Laugier întinse mîinile să i le sărute.

— Du-te, fiica mea. Fii tare!

A doua zi, Jeanne pleca cu trenul spre Paris, însoțită de doi jandarmi. Fusese condusă la arestul prefecturii de poliție, în timp ce, în casa preotului, Etienne Castel exclama:

— Mi-am găsit tabloul. La prima expoziție numele meu va fi pe buzele tuturor!

Jacques Garaud se îmbarcase sub numele de Paul Harmant pe un pachebot cu ruta Hâvre-Southampton. De aici plecase la Londra cu gîndul de a urca pe primul vapor în drum spre America. Articolul publicat în ziare referitor la incendiul fabricii de la Alfortville și pomenind despre moartea sa eroică îi căzuse sub ochi. Era foarte bucuros de felul cum se întorseseră lucrurile: totul se desfășura așa cum dorise. Dar să vedem ce se întîmpla în acest timp cu Jeanne Fortier.

Domnul Delaunay, judecătorul de instrucție însărcinat cu cazul în speță, auzind de arestarea Jeannei și de sosirea ei la arestul prefecturii, ordonă ca inculpata să fie adusă îndată în cabinetul său. Biata femeie era pregătită pentru orice. Curajul, dîrzenia, energia luaseră locul slăbiciunii, oboselii și descurajării. Astfel se prezentă ea în fața magistratului de care-i depindea soarta: cuprinsă de o mare împăcare.

— Numele dumneavoastră?

— Jeanne Fortier.

— Vîrsta?

— Duoăzeci și șase de ani; m-am născut la Paris, la 15 octombrie 1835.

— Celibatară sau căsătorită?

— Sînt văduva lui Pierre Fortier, fost mecanic, mort în serviciul domnului Labroue, pe care sînt acuzată că l-am asasinat ca să-1 fur, după ce am dat foc uzinei.

La auzul acestei fraze judecătorul de intrucție înălță capul.

Așteptă o clipă, apoi întrebă:

— Vad că știți ce învinuire vi se aduce... Ei, ce-aveți de spus?

— Doar trei cuvinte. Nu sînt vinovată.

— Dacă sînteți nevinovată, de ce ați părăsit uzina și ați fugit împreună cu fiul dumneavoastră în loc să strigați după ajutor, văzînd focul?

Jeanne păru că se gîndește.

— Răspundeți, zise judecătorul nerăbdător.

— La ce bun? Tot nu m-ați crede.

— Negați că l-ați asasinat pe domnul Labroue?

— Da, neg din răsputeri.

— Pretindeți că nu-i purtați nici o ură.

— Ură? Pentru ce l-aș fi urît?

— V-a dat afară.

— Nu, domnule, m-a avertizat pur și simplu că n-am să mai pot deține^postul de paznic la uzină.

— Ii purtați pică din pricina morții soțului dumneavoastră?

— Cum i-aș fi putut purta pică patronului pentru o nenorocire de care nu era responsabil? Domnul Labroue, de altfel, a făcut tot ce i-a stat în putință ca să mă ajute după nenorocire.

— Negați ca ați incendiat uzina?

— Neg și incendiul și asasinatul.

— Ați cumpărat în două rînduri petrol. Ați turnat o parte din el în sticle.

— Da, așa e.

— Conținutul acestor sticle l-ați vărsat peste așchiile din atelier.

— Nu-i adevărat! Neg din răsputeri!

Judecătorul de instrucție o privi fix pentru a doua oară. Ea nu-și coborî ochii. Acesta relua:

— Ați forțat casa de fier a domnului Labroue ca să-i furați banii. Inginerul v-a surprins și atunci l-ați atacat.

— Domnul Labroue a fost ucis de mîna care a vărsat petrolul și a forțat casa de fier, dar mîna aceea n-a fost a mea.

— Nu i-ați spus dumneavoastră domnului Labroue că dacă vă dă afară din slujbă o să-i poarte nenoroc?

— I-am spus.

— Erați în cabinetul domnului Labroue cînd casierul a venit să-i predea banii, făcînd socoteala sumei din seif?

— Eram.

— Și ați auzit tot ce-și vorbeau?

— Atît de bine, încît cifra rostită de casierul Ricoux mi-a rămas în minte: 190.000 și cîteva sute de franci.

— Se pare că cifra enunțată vă interesa foarte mult. Gîndul criminal se și înfiripase!

— Vai, domnule, credeți că a-ți aminti o cifră însemnă că ai și avut gînduri criminale?

— Faptul că ați fugit nu este, oare, o probă îndeajuns de grăitoare pentru vina dumneavoastră?

— Adică pentru slăbiciunea mea. Am cedat într-un mod laș în fața amenințărilor,., a brutalității adevăratului, singurului vinovat...

— Afirmați că-1 cunoașteți? Spuneți-i numele!

— Jacques Garaud.

— Ei bine, n-ați nimerit-o. Dacă e cineva pe care acuzațiile dumneavoastră calomnioase nu-1 pot atinge, acela este bravul maistru, victimă a devotamentului sau.

— Poar dacă Jacques Garaud este mort cu adevărat!

— îndrăzniți să afirmați că e viu, cînd douăzeci de persoane l-au văzut jnghițit de flăcări. îndrăzniți să—1 acuzați!

— îndrăznesc.

— Tot fără dovezi, bineînțeles?

— Dovada, o aveam.

— Și acum unde-i?

— A fost prefăcută în cenușă, în noaptea ceea fatală, căci incendiul a cuprins și pavilionul unde-mi aveam locuința.

— Pe scurt, această pretinsă dovadă n-o mai aveți.

— Domnule, vreți sa mă ascultați?

— Vorbiți, vă ascult.

Jeanne reluă povestirea rostită mai înainte în fața abatelui Laugier, a surorii acestuia și a lui Etienne Castel, dar, din nefericire, impresia de acum era total diferită. Magistratul, avizat, n-o mai asculta decît cu un zîmbet neîncrezător. Cînd Jeanne sfirși, îi spuse pe un ton batjocoritor:

— Aveți o imaginație bogată, dar invențiile dumneavoastră țin mai degrabă de literatură decît de adevăr. Cum adică, primiți o scrisoare ca aceea pe care pretindeți că ar fi scris-o Jacques Garaud și o aruncați într-un ungher al odăii? Cum adică, dumneavoastră, Srotejata domnului Labroue îl vedeți pe protectorul Sumneavoastră asasinat și în loc să rămîneți la post ca să-1 denunțați pe adevăratul vinovat o luați la fuga? Haide, haide! în toate astea nu e nici o lQgică! Iată ce v-ați spus dumneavoastră: Jacques Garaud a murit. îfacuz pe el. N-o să învie din morți ca să mă contrazică.

Jeanne își frîngea mîinile.

— Probele îmi lipsesc, jtiu, bîigui ea. Dacă mărturia mea sinceră nu vă convinge, înseamnă că sînt pierdută.

— De ce nu voiți să urmați calea căinței și a mărturisirii? justiția va ține seama de asta.

— N-am ce să mărturisesc dacă nu sînt vinovată.

— O să vi se citească interogatoriul și după aceea vă rog să-1 semnați.

Paznicii de la Paris care o aduseseră pe Jeanne în cabinetul judecătorului de instrucție o conduseră din nou la arest, de unde, nu peste mult, fu scoasă și dusă la închisoarea Saint-Lazare. Procesul se desfășură cu o extremă rapiditate și judecătorul cxpedie dosarul către Camera de dare în judecată, care trimise acuzata în fața Curții cu juri din cartierul Senei.

Membrii juriului îi aplicară articolul de lege. Jeanne Fortier fu

condamnată la Închisoare pe viață.

Auzind cumplita condamnare, nefericita scoase un strigăt și leșină. Cînd își reveni, rostea fraze incoerente, pradă unei congestii cerebrale care-i punea viața în pericol.

XI

Jacques Garaud, a cărui liniște devenise și mai deplină după condamnarea suferită de Jeanne pentru crimele comise de el, se îmbarcase, la Londra, pe pachebotul *Lord-Maire* - un vapor de mesagerie cu direcția New York. Paul Harmant, deoarece astfel îi vom numi de aici înainte pe fostul maistru, sosise printre primii și privea atent la tot ce-1 înconjura.

Printre ultimii pasageri zări și un bărbat în vîrstă de cincizeci de ani, fără îndoială un bogătaș, însoțit de o fermecătoare fată de optsprezece ani. Lîngă el se mai afla un tînăr înalt, de vreo douăzeci și opt de ani.

Acest tînăr era prototipul, ușor de recunoscut, al muncitorului inteligent, dar mereu pus pe șotii și chefliu. Vorbea graseind:

— Scuzați, zise el,punînd piciorul pe punte. Alunecă de parc-ar fi dat cu lac... La naiba!

Bărbatul de cincizeci de ani i se adresă cu un accent englez foarte pronunțat:

— Călătoria și hrana îți sînt plătite; de altfel, ți-am mai înmînat și două sute de franci; nu mai am treabă cu dumneata pînă la New York. Acolo ne revedem.

— Să trăiți, domnule, răspunse vlăjganul. Dumneavoastră la clasa întîi și eu la a doua. După apelul nominal, dumneavoastră treceți în salon, iar eu rămîn în anticameră. Nici o grijă, vă caut eu la debarcare.

Muncitorul își aprinse o țigară, în timp ce interlocutorul și tînăra se așezară la doi, trei pași de Paul Harmant. Acesta se întoarse spre noii veniți și privirile i se opriră asupra fetei, blondă cu ochi albaștri, înaltă și zveltă, perfect alcătuita, frumoasă, grațioasă și cu un aer distins.

— Chipeșă fată, zise el, iar domnul cu părul cenușiu trebuie să-i fie tată.

Apelul începu. Secundul vaporului, ținînd în mînă lista de pasageri, strigă numele James Mortimer și No6mi Mortimer la care răspunseră fata blondă și tatăl său.

— Nodmi Mortimer... se jîndi Garaud, două nume care-mi plac.

— Paul Harmant... striga secundul.

— Prezent, răspunse Jacques.

Auzind numele: Paul Harmant, tînărul cu ținuta neîngrijită și cu limbajul pitoresc tresări brusc și ochii i se fixară cu o vădită expresie de curiozitate asupra celui ce răspunsese: Prezent!

— Paul Harmant! murmură el. Numele vărului meu, mecanicul despre care se spunea c-a murit! Tipul parcsă fie plin de bani. Ar fi nostim al dracului să-mi descopăr o rudă bogata!

Și îl studia pe Jacques Garaud care habar n-avea de impresia produsă la auzul numelui prietenului mort.

— La naiba, continuă muncitorul, l-am văzut pe vremuri, pe văru-meu, și nu-1 recunosc defel. Era mai tînăr; e-adevărat, și cu anii, omul se schimbă, dar, mă rog, mai mi-amintesc puțin trăsăturile lui și parcă nu regăsesc nici una pe chipul ăstuia. Poate că nu e el. N-are a face, îl trag eu de limbă...

In aceeaşi clipă secundul strigă:

— Ovide Soliveau!

Parizianul răspunse:

— Aici!

Apelul se încheie curînd. Apoi se dădu ordinul departajării pasagerilor.

— Drace! gîndi muncitorul, știi că are haz! Tipul călătorește într-a-ntîia ca și inginerul Mortimer și fiică-sa! Dar dacă cei de-a doua n-au voie într-a-ntîia, ăi de-a-ntîia pot ușor să treacă-ntr-a doua. Am să-i trimit o carte de vizită cu numele meu lui Paul Harmant ăsta și-o să vină el să mă caute.

Pachebotul ridică ancora și luă viteză.

Jacques Garaud își petrecea cea mai mare parte a timpului în salonul unde ședeau de preferință inginerul James Mortimer și blonda Noemi. își frămînta capul să găsească un pretext pentru a intra în legătură cu ei.

Trecuseră trei zile de la ambarcare. Vremea frumoasă atrăsese pe punte un mare număr de pasageri. Ovide Soliveau cerceta grupurile, doar, doar o da peste acest Paul Harmant care era, poate, vărul său. Dar și acum, ca și cu o zi mai înainte, Paul Harmant rămăsese în salon.

— Nu se poate! își zise Ovide. Ca să-și impună de bună voie regimul ăsta de ocnă, înseamnă că individul e bolnav.

Se îndreptă spre unul din funcționarii de j>e vapor si—1 întrebă:

— Scuzați, domnule, dacă ați fi așa de drăguț, aș vrea să vă rog să-mi faceți un serviciu.

— Oh! Yes, răspunse englezul, eu vrea, sigur că da.

— Uite care-i chestia. E un pasager dintr-a întîia al cărui nume seamănă cu al unui văr de al meu pe care-1 credeam mort, și care poate chiar că este, dar care poate că trăiește așa ca dumneata și ca mine.

— Sigur, Yes! fost foarte posibil.

— Or, cum regulamentul îmi interzice intrarea la a-ntîia, v-aș ruga să-mi faceți serviciul să-1 anunțați pe acest domn că e cineva care-ar vrea să-i comunice ceva interesant și-1 roagă să vină pentru cinci minute pe puntea din față.

— Sigur! Yes. Ziceți la mine numele persoanei.

'— Paul Harmant.

— Ziceți la mine și numele vostru.

— Ovide Soliveau... Francezul, născut la Dijon, Coasta de Aur.

— Sigur! Yes, asta ajunge...

Englezul coborî în saia de mese şi oprindu-se lingă un ospătar-șef în-trebă în limba maternă:

— Cunoașteți pe un oarecare Paul Harmant dintr-a-ntîia?

Ospătarul-şef deschise un registru:

— Harmant (Paul), cabina 24. E pasagerul care stă aproape tot timpul in salon.

— Da... mi-aduc aminte. Mă duc să văd.

Funcţionarul intră în salon şi i se adresă maistrului cu aceste cuvinte:

— Dumneavoastră esteţi domnul Paul Harmant?

. Jacques Garaud îşi înălţă brusc capul.

— Da, zise el. Eu sînt. Ce doreşti?

-•- Este un tiner pasager din clasa doi care vrea să vorbească la dumneavoastră pe puntea din faţă a vaporului.

— Cum îl cheamă?

— Ovide Soliveau.

Paul Harftiant îşi scotoci memoria. Funcţionarul reluă:

— Sigur, Yes! Ovide Soliveau... mecanic, origine franceză... la Dijon (Coasta de Aur)... Crede recunoaşte în voi tînăr văr al lui crezut mort.

Jacques Garaud tresări şi se ridică brusc.

— Vărul meu... vărul meu Ovide Soliveau... îngăimă el. Perfect... vă mulţumesc... vin îndată.

Funcţionarul se retrase. Fostul maistru ieşi din salon dar în loc să urce pe scară, se repezi spre cabina sa.

— Ce înseamnă asta? se întreba el. Acest Ovide Soliveau o fi cu adevărat vărul lui Paul Harmant, mort la Geneva şi înviat de mine?... Da, da, mama lui Paul Harmant se numea Soliveau, pe carnetul din buzunar aşa scrie... iar eu uitasem!

Tot vorbindu-şi, Jacques îşi scoase portofelul, trase din el carnetul, îl deschise şi pe prima pagină citi: Paul-Honoré Harmant, fiul lui Césaire Harmant şi al lui Désirée-Claire Soliveau...

— Este cu adevărat o rudă a răposatului meu camarad... Ce să fac? Dacă nu mă duc la acest pretins văr înseamnă că-i dau de bănuit, înseamnă că sînt pierdut! Trebuie să-mi iau inima-n dinţi. Am să-i ţin piept, dovedindu-i că sînt într-adevăr Paul Harmant.

Se duse pe puntea din faţă. Cînd îl văzu, Ovide îi ieşi în întîmpinare.

— Aţi venit, domnule, exclamă el salutîndu-1. Vă mulţumesc că v-aţi deranjat pentru mine şi vă mulţumeasc cu atît mai mult, cu cît pe măsură ce vă privesc mai de aproape, deşi e al dracului de mult de cînd nu ne-am văzut, sînt mai mult ca sigur că nu mă înşel &• că dau mîna cu vărul meu, adevăratul meu văr, căci sînteţi Paul armant, nu-i aşa?

— Chiar aşa, răspunse Jacques.

— Paul Honoré Harmant, fiul lui Césaire Harmant!

— Şi al lui Désirée-Claire Soliveau;.. încheie Jacques.

— Sora tatălui meu, zise Dijonezul.

— Ceea ce înseamnă că sînteţi vărul meu Ovide Soliveau.

— Ba chiar aproape nepot! exclamă Ovide. Ah! mii de draci, vere, ce noroc sa ne regăsim! Şi eu care te credeam mort!

— Mort? repetă Jacques cu un zîmbet.

— Aşa ziceau cei din partea locului acum cinci ani, cînd am trecut pe acolo.

— Și mă rog, de unde apăruse zvonul ăsta absurd?

— Un muncitor genovez, în trecere prin Dijon, i-a spus-o mamei tale. Mai zicea că te-ai prăpădit la sanatoriu. Biata femeie voia să scrie ca să afle adevărul, dar a murit exact la un an după taică-tău. Cred că știi de toate astea, nu?

— Da... da... răspunse Jacques Garaud, încîntat că e informat atît de bine, am aflat atunci... și m-a durut tare mult. Bietul tata... biata mamă!

— Ai fost desigur acasă să-ți iei drepturile de moștenire" de pe urma părinților tai? Nu cine știe ce, dar mă rog...

— Da, destul de puțin, răspunse Jacques.

— Eu n-am moștenit nici măcar o para chioară, continuă Olive.

— Cum ți-ai pierdut părinții?

— Acum doi ani. Nu mai există nici un Soliveau pe Coasta de Aur. Din toată familia, n-am mai rămas decît eu; ca și tine, ultimul din familia J-Iarmant, dragul meu Paul... S-a sfîrșit cu familia Harmant... Inchipuie-ți ca în prima zi nu te recunoscusem. Mă îndoiam c-ai fi tu. Păi de! Sînt șase ani de cînd nu ne-am mai văzut, tu aveai douăzeci și doi, și poți fi mîndru că te-ai schimbat destul de mult... în bine, dealtfel. Ai devenit un domn foarte șic, un tip la patru ace! Te-ai îmbogățit cumva de la singura și ultima noastră intîințre la Marsilia?

— îmbogățit! nu chiar așa. Dar, oricum, nu mă pot plînge. Am dus pînă la capăt o invenție care mi-a îngăduit sa pun deoparte cîteva mii de franci.

— Ah! mii de trăsnete! invențiile astea te pot îmbogăți dintr-o dată, numai dacă nu iau o întorsătură proastă și atunci gata „falimentul"!... Dar tu erai un mare șiret. Ți-ai făcut studiile la școala din Châlon și apoi la Arte și Meserii...

— Da... da... am muncit mult... Dar tu, ia spune, cu ce te ocupi?

— Drace! tot cu același lucru...

— Ce lucru?

— Cum ce lucru? Ți-ai pierdut busola? Știi bine că sînt , mecanic...

— Adevărat, ce absurd sînt. Avusesem un lapsus. Și acum unde te duci?

— La New York... lucrez în meseria mea de ajustor mecanic. M-am angajat la un inginer de acolo numit James Mortimer.

— James Mortimer! repetă maistrul.

— îi cunoști?

— Din vedere, da; este, bănuiesc, domnul acela cu păr cărunt, însoțit de o tînără atît de fermecătoare...

— Ah! ți-ai dat și tu seama! Ei bine, ai gust, nu glumă, Da... da... e drăguță, mai drăguță decît Pierrette, nu?

— Cine-i Pierrette? întrebă Jacques fără să»-și dea seama.

— Cum, ai uitat-o pe Pierrette? Tipa care-și pierduse capul pentru tine.

— Ah! Da... uitasem. E atît de mult de atunci.

— Atît de mult? ei, nu-i chiar așa... își zise Ovide. Ciudat, s-ar părea că nu-și amintește de nimic, verișorul ăsta. Despre orice ai vorbi cu el, face o mutră de zăpăcit.

Văzînd expresia fejei interlocutorului său, Jacques înțelese că făcuse o noua și grava imprudență. Se grăbi să reînnoade discuția.

— Și așa, zise el, vei lucra fa New York la inginerul James Mortier?

— Un angajament de trei ani, în calitate de mecanic ajustor. James Mortimer (un inventator ca și tine) a plănuit o mașină de ghioșat, model nou, care le bagă în buzunar pe toate cele existente pînă acum.

Jacques Garaud tresări în mod vizibil.

— O mașină de ghioșat? repetă el neliniștit.

— Da, tu trebuie sa le cunoști foarte bine doar ai lucrat la Geneya unde s-au perfecționat.

— într-adevăr, le cunosc foaj/te bine.

— Și eu! Și cum pînă acum am montat destule, tipul mi-a făcut un angajament de trei ani cu cinci sute de franci pe lună.

— Ce fel de mașină de ghioșat a inventat americanul?

— El n-a inventat nimic... a perfecționat.

— A găsit cumva modalitatea de ghioșare a argintăriei cu reliefuri rotunde?

— Ia taci, vere! zise Ovide rîzînd și dîndu-i un brînci. O mașină de ghi-oșat suprafețele rotunde,concave și convexe, ornamentațiile brute, știi bine că nu e cu putință, doar esti în materie!

E greu, e adevărat, dar nu și imposibil.

— Ei nu, descopere-o tu și ai să devii milionar.

— Ia spune-mi e bogat, patronul tău?

— Ca Banca Franceza, după cîtese pare. Știi ce ți-ar trebui ție, vere? Să te asociezi pur și simplu cu individul ăsta... Ai glagorie și multă pricepere. Ești harnic... Ți-ai putea face în fabrica o poziție de primă mină. Fata e drăguța și înzestrată. Ei, ce zici? Numai timizii pierd, știi și tu. Ah! Dac-aș fi eu un „domn" ca tine.

în acea clipă Jacques își scoase pălăria și-și șterse fruntea. Maistrul domnului Labroue, așa cum știm, își schimbase, prin vopsire, nuanța părului.

Jacques^ se colorase în urmă cu cinci zile. între timp părul îi crescuse. în consecință, la rădăcină, între pielea de pe frunte și restul părului de un negru strălucitor apăruse o dungă roșiatica. Ovide avea ochiul ager. Cum își aruncase privirea și observase. De la părul capului ochii îi coborîră spre barbă. Dar aici nu putu constata nimic anormal. Ovide se gîndea:

— Ei drăcia dracului, asta-i bună! Aș jura că vărul se cănește. Totuși era brunet cînd l-am cunoscut. Imposibil ca părul să-i fi devenit roșu.

Jacques era îngîndurat.

— Bine, vere, ne mai vedem noi, zise el, întinzîndu-i mîna. La revedere.

întors în salonul de la clasa întîi, Garaud se gîndea; am înfruntat pericolul, dar cred că personajul se cam îndoiește de identitatea mea. Cum aș putea face să—l am la mînă?

La rîndul sau, Ovide căzuse și el pe gînduri. Jacques Garaud nu se înșelase cînd presupunea că Ovide ar avea îndoieli. Aceste îndoieli, sau mai degrabă presupuneri, erau încă slabe, dar puteau

să se amplifice și să devină periculoase.

— Ei drăcia dracului, murmura el, plimbîndu-se cu pași rari pe puntea din față, în colțul gurii cu o țigară. S-a schimbat grozav vărul, și are un aer cu totul straniu. Cum de nu și-a amintit că sînt mecanic, cînd amindoi aveam aceeași meserie. Cum de nu și-a amintit de Pierrette care se dădea în vînt după el? Și de ce se vopsește? Părul lui negru are la rădăcină culoarea roșcată... Dar dacă n-o fi v§ru-meu?... Insă de ce să se prefacă? Tare aș vrea să-1 trag puțin de limbă pe individul ăsta... Are un aer misterios care nu-mi miroase a bine. A făcut avere în ăștia șase ani... E colosal, oricum... Aflu eu! pun eu la cale o mică anchetă. Trebuie să știi să Srofiți de ocazie, numai așa izbutești să pui ceva la teșcherea. Eu Jacă-mi intră ceva în cap, nu mă las pîna nu izbutesc. Și dacă tot mi se ivi ocazia...

Parizianul se opri din gînduri și, rotindu-și ochii, părea să caute pe cineva. Privirile i se opriră asupra unui bătrbăt în yirstă de șaizeci sau șaizeci și cinci de ani, care ținea pe umăr o gentuță din piele cu încuietoare.

Iată ocazia dorită! continuă Ovide, aruncînd spre obiectul din piele o privire lacomă. Am văzut ce conține geanta asta, cel puțin șaizeci de mii de franci în aur și în bilete de bancă... Ar fi de ajuns să găsesc momentul potrivit ca să tai cureaua; apoi pun mîna pe conținut, și arunc marafetul în mare... Dacă izbutesc, voi putea călători, și eu la a^ntîia și să mă port în frac croit la marele șic de unjcroitor scump. într-adevăr, o ocazie ca asta te poate face om.

își aprinse o țigară și înainta cu pași mărunți. La un moment dat se oprilîngă doi bărbați care-și vorbeau în șoaptă, așezați ceva mai la o parte. Cei doi erau un canadian cu fața bronzată, îmbrăcat într-un costum specific, și un tînăr de vreo douăzeci și cinci de ani.

Canadianul părea să aibă o vîrstă destul de înaintată. Ținea în mînă o sticluța umplută cu un lichid auriu. Tînăful, un doctor francez ce-și propusese să-și încerce norocul în America, îi spunea:

— Ziceți că va chinuie frigurile de zece ani și că nu le puteți combate decît cu licoarea asta?

— Da, răspunse canadianul în limba franceză, licoarei acesteia îi datorez faptul că încă mai trăiesc.

— Ce fel de licoare?

— O infuzie de plante culese în munți și purtînd diferite denumiri, printre altele și pe asta a mea: „licoarea adevărului".

— Licoarea adevărului? repetă tînărul doctor. Ce vrea să însemne?

— E ceva în legătură cu una din proprietățile acestei infuzii de plante. Dacă pui o linguriță din această băutură într-un lichid oarecare, amestecul solicită creierul atît de puternic, încît provoacă o nebunie trecătoare, ținînd uneori cîteva minute, alteori o oră. Cît timp durează euforia ești stăpînit de nevoia de a-ți mărturisi gîndurile cele mai tainice; iar cînd se termină efectul nu-ți mai amintești de absolut nimic. De aceea se numește „licoarea adevărului".

— Ciudat! zise tînărul doctor.

Ovide Soliveau nu scăpase o vorbă.

Drăcia dracului, murmură el, de-aş avea medicamentul ăsta şi de i l-aş putea administra vărului meu, atunci mi-aş explica de ce şi-a vopsit părul.

Cei doi bărbaţi îşi reluară discuţia. Ovide trase iar cu urechea. Canadianul continua:

— Licoarea adevărului are şi alte virtuţi, de exemplu, pusă în stare pură peste o rană, o cauterizează pe loc ca şi cum n-ar fi fost nimic.

— Dar ăsta e un leac universal! exclamă doctorul cu un rîs ce dezvăluia destul de bine un anume scepticism.

— Degeaba rîdeţi! zise canadianul. V-am spus adevărul şi vă puteţi convinge şi singuri făcînd o încercare...

— Ca să fac o încercare ar trebui să aflu de unde-mi pot cumpăra medicamentul. -

— Scrieţi pe o hîrtie ce vă spun eu.

Tînărul doctor scoase din buzunar o agendă şi se pregăti să noteze. La rîndul său Ovide întoarse spatele vorbitorilor şi făcu la fel.

Canadianul dictă:

Chuchillino, bulevardul unsprezece, numărul 24.

— Ce înseamnă aia Chuchillino?

— O persoană din satul meu natal care a plecat din Canada să facă negoţ la New York; îşi procură din munţi licoarea adevărului şi o vinde pe sume nesăbuit de mari.

— O voi cumpăra cu orice preţ. Vreau să am această licoare.

Ovide trecu numele şi adresa pe carneţelul său.

— Dar eu! îşi zise el.

In timp ce pe puntea din faţă a pachebotului *Lord-Maire* se petreceau aceste lucruri, Jacques Garând, coborît în salon, găsise in sfîrşit prilejul să intre în vorbă cu No6mi Mortimer. Blonda No6mi cînta la pian. Studia partitura unei operete, în acel moment foarte în vogă la Paris.

Jacques veni şi se instala la o mică distanţă de ea. Noemi observase de mai multe ori că pasagerul o privea insistent. Avea ţinuta unui domn, călătorea la clasa întîi, de ce s-ar fi supărat tle admiraţia lui discretă? Cînd pianista îşi sfîrşi cîntecul, Jacques se plecă spre ea zicînd:

— Se vede, domnişoară, că aţi locuit în Franţa, şi nu doar în Franţa, ci la Paris.

Tînăra nu păru deloc surprinsă şi—1 întrebă cu un glas plăcut, zîmbind uşor:

— Dupa ce se vede, domnule?

— După simplul fapt că n-aţi fi putut interpreta cîntecul într-un mod atît de vioi, dacă nu l-aţi fi auzit la Paris. Regăsesc în el toate nuanţele specifice scumpei mele patrii.

— Sînteţi cumva francez, domnule?

— Da, domnişoară.

— Ei da, aveţi dreptate. Am auzit aceste melodii la Paris... Mi-au plăcut mult şi le-am ţinut minte.

— Aveţi o memorie extraordinară.

— Pentru ceea ce-mi place, da.

— Ați stat mult la Paris?
— Doar trei luni... Aș fi vrut să stau cel puțin un an, dar tatăl meu nu mi-a putut satisface această dorință. Afacerile l-au chemat la New York, unde mă întorc cam fără să vreau, după această scurtă călătorie.
— Și eu merg tot la New York... Sînt mecanic și vreau să fac cercetări în diferite fabrici unde sînt la mare preț invențiile, ca, de exemplu în fabrica Mortimer.
Noemi iși privi interlocutorul surîzînd:
— Vă referiți la fabrica James Mortimer?
— Da... fabrica James Mortimer al cărui patron are în Europa reputația unui om de geniu.
— II cunoașteți pe omul căruia îi aduceți atîtea laude?
— Nu, domnișoară. Cum să-1 cunosc cînd vin pentru prima oară în America? răspunse fostul maistru cu un aplomb perfect.
— Și aveți intenția să vă duceți la el cînd ajungeți la New York?
— Prima vizită Iui i-o fac.
— Atunci, sper că nu v-ar displace să-i fiți prezentați domnului James Mortimer, să-i fiți „introdus" cum spunem noi americanii?
— Mi-ar face cea mai mare plăcere, vă jur...
— Mă ofer eu să fac această „introducere".
— V-aș fi foarte recunoscător, domnișoară. II cunoașteți de multă vreme?
— Da, și—1 iubesc din toată inima. Este tatăl meu...
Falsul Paul Harmant făcu pe uluitul.
— Tatăl dumneavoastră? Vai, dacă aș fi știut!...
— Mi-ați fi vorbit oare despre el altfel decît ați făcut-o acum? întrebă, rîzmd, No6mi.
— Nu, desigur! vorbele acestea nu erau decît expresia gîndurilor mele.
— Deci, avînd siguranța că-ipurtați o atît de mare simpatie tatălui meu, inseamnă ca pot fără grijă să vi-1 prezint. Care-i numele dumneavoastră?
— Paul Harmant.
Nodmi se ridică de pe taburetul din fața pianului și urmată de fostul maistru, se îndreptă spre James Mortimer, cufundat într-o discuție cu un american.
— Iertați-mă, domnilor li se adresă ea celor doi, dar vreau, tată, să te prezint cuiva care a plecat din Franța spre New York special pentru a—ți face o vizită. Intîmplarea a făcut ca domnul, neștiind cine sînt sa-mi relateze ținta călătoriei sale. Așadar, îngăduie-mi, te rog, să-ți prezint un francez, domnul Paul Harmant, mecanic ca și dumneata.
James Mortimer făcu doi pași spre pretinsul văr al lui Ovide Soliveanu și spuse:
— Fiți binevenit, domnule, pot să vă strîng mîna?
— E o onare pentru mine, cu atît mai mult, cu cît îmi sînteți atît de binevoitor, exclamă Jacques Garaud, dînd mîna cu inginerul.
— De acum înainte sîntem vechi cunoștințe, reluă Mortimer, așa că să lăsăm la o parte convențiile. Vi-1 prezint pe unul dintre seniorii finanțelor americane, Richard Davidson, prietenul și

bancherul meu.

— La dispoziția dumneavoastră, zise bancherul; dacă vă pot fi util cu ceva, o fac cu cea mai mare plăcere.

Cei trei se așezară pe scaune. No6mi se înapoie la pian.

— Dac-am înțeles-o bine pe fiica mea, începu Mortimer, mergeți spre New York cu intenția să-mi faceți o vizită.

— Am intenția să construiesc in Franța o fabrică model. Și cum atelierele dumneavoastră mi-au fost recomandate ca incomparabile sub toate aspectele, aș vrea să-mi îngăduiți să le vizitez,...

— îngăduința v-a și fost acordată. Atelierele mele sînt primele în lume, dar nu sînt construite decît pentru mecanica industrială.

— Cea care aduce cel mai mult... interveni Jacques.

— într-adevăr, e productivă... Mașinile de cusut perfecționate mi-au adus sume destul de frumoase.

— Mașinile dumneavoastră de cusut, le cunosc...

— Credeți că le lipsește ceva?

— îmi îngăduiți sa fiu sincer?

— Bineînțeles! Ador sinceritatea.

— Nu vreau să vorbesc despre mecanism, acesta este ireproșabil... Ceea ce le reproșez eu mașinilor dumneavoastră este trepidația aceea cumplită care-i obosește pe cei ce le manevrează.

— Ați vrea să le eliminăm „zgomotul", nu? Iată cinci ani de cînd tot caut o modalitate, dar fără rezultate.

— N-ați căutat-o îndeajuns.

— Ați găsit-o, cumva, dumneavoastră?

— Poate că da.

Și scoțîndu-și agenda din buzunar, falsul Paul Harmant începu încet să deseneze rapid, văzută din toate unghiurile, mașina de cusut perfecționată de James Mortimer. Acesta privea uluit. Siguranța minuirii condeiului i se părea cu totul uimitoare. Bancherul Richard Davidson și No6mi, alăturați între timp grupului, admirau și ei dexteritatea francezului.

Jacques, cu înaemînarea și explicațiile sale clare, datorate indiscutabilului talent de mecanic practicant, demonstra că era de ajuns să se introducă în mecanismul cu pricina unele mici modificări și defecțiunile mașinii de cusut ar fi fost total înlăturate. Mortimer urmărea cu atenția încordată deducțiile logice ale francezului.

— Dragul meu confrate, exclamă el, cînd Jacques își termină demonstrația, sînteți o persoană de toată lauda! Ați creat mașina de cusut definitiv perfecționată, căreia i-ați putea da denumirea: *Silențioasa.*

— Mașina aceasta vă aparține dumneavoastră, domnule, căci îmi iau angajamentul ferm de a nu-mi revendica nicicînd invenția.

— A, nu, asta nu!

— De ce, mă rog?

— Pentru că oferindu-mi inovația înseamnă că-mi cedați și sumele u-riașe ce se vor cîștiga dupa punerea ei în practică.

— Sume uriașe! repeta Jacques Garaud surîzînd. Cred că exagerați; ceea ce nu înseamnă ca nu-mi mențin promisiunea.

— îmi place omul, e darnic, sigur pe sine! gîndi Mortimer. Ce asociat grozav aş avea în el.

— Degeaba insistaţi, dragă confrate. N-am să vă primesc oferta decît într-un singur caz: dacă acceptaţi să exploatam în comun maşina de cusut perfecţionată de mine şi completată de dumneavoastră.

— Vă mulţumescpentru propunere; dar la ce bun o asociaţie pentru atîta lucru! De altfel, nici nu ştiu dacă o să mă decid să rămîn în America.

— V-aţi schimbat hotărîrea? întrebă Noemi. Nu-mi spuneaţi dumneavoastră acum abia cinci minute că intenţionaţi să ramîneţi mai mult timp?

— Aşa îmi pusesem în gînd, e adevărat. Vreau însă să termin mai întii studierea progresului mecanicii americane şi abia după aceea o să văd dacă trebuie să mă stabilesc la New York sau să mă înapoiez în Franţa.

— Admiteţi în principiu ideea de a instala ateliere în America? întrebă aprins James Mortimer.

— De ce nu, dac-o fi cazul!...

— Dacă înţeleg bine vreţi să exploataţi o nouă invenţie.

— Da. O maşină de ghioşat.

Jacques, avizat în urma discuţiei purtate cu Ovide Soliveau, ştia că dăduse lovitura decisivă. James Mortimer tresări în mod vizibil. Falsul Paul Harmant speră că acesta o să se predea; dar americanul n-o făcu.

— Şi eu m-am ocupat de asta, rosti el cu un aer nepăsător. Dar nu cred că se pot executa altele mai bune decît ale genovezilor. Maşinile acestora sînt perfecte.

— în ceea ce priveşte ghioşarea suprafeţelor plane, da... interveni Jacques însă asta-i o rezolvare la mintea cocoşului... trebuie să progresăm.

Americanul simţii broboane reci pe frunte.

— Să fi avut aceeaşi ideea ca a mea? îşi zise el.

Apoi, cu glas tare:

— Crezi că s-ar putea obţine o maşină în stare să ghioşeze suprafeţele concave şi convexe, curbe?

— Sînt sigur!

Mortimer îngălbeni.

— Aţi descoperit chestia asta? întrebă iarăşi cu glas tremurat.

— Am descoperit-o. Am toate planurile, desenele şi, cum am avut onoarea să vă spun adineauri, nu ştiu încă dacă trebuie să mă instalez la New York ca să-mi pun în funcţiune maşina asta şi altele ale căror proiecte le am în cap.

Din galben cum era, Mortimer deveni livid,

lată un concurent serios, îşi zise el... trebuie să parez lovitura fără a pierde o secundă.

Apoi, cu un glas mieros relua:

— Dacă e chiar aşa cum spuneţi dumneavoastră, înseamnă că sînteţi autorul unei invenţii ce urmează să vă aducă în scurt timp o avere colosală. Dar, dupa cîte înţeleg, la New York nu cunoaşteţi pe nimeni. Veţi fi obligat să vă puneţi la curent cu moravurile

noastre, felul nostru de trai, obiceiurile muncitorilor noştri. Va trebui să vă creaţi o uzină, să finanţaţi atelierele, toate astea vă vor lua timp şi vă vor costa imens.

— Aveţi dreptate, dar nu văd cum aş putea proceda altfel.

— lata ce v-aş propune: să vă tac asociat şi să preluaţi conducerea atelierelor fabricii mele; aţi putea începe lucrul imediat si aţi construi la repezeală atît „Silenţioasa" cît şi maşina de ghioşat. îndată ce sosim la New York semnăm, contractul de asociere ce vă va asigura jumătate din beneficiile fabricii şi vă voi înmîna, cu titlul de primă, un cec de cinci zeci de mii de dolari pe care, la prezentare, prietenul meu Richard Davidson, aici de faţă, vi-1 va onora pe loc.

— Dar... începu Garaud, nevoind, deşi în culmea fericirii, să aibă aerul că cedează atît de repede.

— Vă rog, domnule, acceptaţi! îl întrerupse No6mi, însoţindu-şi vorbele cu o privire irezistibilă. Nu ne puteţi refuza prietenia.

— Vedeţi că şi fiica-mea e de aceeaşi părere, exclamă Mortimer rîzînd. Nu se fereşte să-şi arate simpatia.

— Simpatia domnişoarei are asupra mea mai multă influenţă decît toate interesele băneşti, răspunse Jacques. Primesc.

— Atunci, hai să dăm mina. Acum sîntem asociaţi. Fiindcă veni vorba, sînteţi căsătorit?

Auzind întrebarea, No6mi se înroşi.

— Sînt burlac, răspunse maistrul zîmbind uşor.

— Vă ofer un apartament în casa mea. Sper că nu-1 refuzaţi...

— Nu, bineînţeles, şi n-am cuvinte să-mi exprim recunoştinţa, zise Jacques Garaud. După care îşi spuse: n-or să treacă nici trei luni şi voi fi ginerele lui James Mortimer.

Masa de seară decurse într-o atmosferă de totală voie bună şi noii jmeteni se despărţiră foarte tîrziu. Odată intrat în cabina sa ii dupa ce se întinse pe patul strimt, fostul maistru nu izbuti să închidă ochii. Soarta îi surîdea. Cînd va ajunge la New York va pune mîna pe o frumoasă sumă de bani, urmînd sa fie părtaş la toate beneficiile fabricii James Mortimer. Mai mult, era sigur că în scurt timp va deveni ginerele inginerului. Totul se anunţa cum nu se putea mai bine. O singură umbră persista: Ovide Soliveau.

XII

La ora unsprezece dimineaţa, James Mortimer, fiica sa şi falsul Paul Harmant şe aflau reuniţi în salonul de conversaţie, înainte de masa de prînz. întreaga zi fusese folosită pentru întocmirea actului de asociere: îşi puseseră semnăturile preliminare, şi americanul îi înmînase francezului un cec ce urma să fie achitat de bancherul Richard Davidson.

Puţin înainte de apusul soarelui, urcară să ia aer pe puntea pachebotului. Aici dădură peste un grup de pasageri ce urmăreau un vapor înaintînd în direcţia opusă, adică din America spre Europa, vapor ce urma să treacă la o distanţă de 200 de metri de *Lord-Maire.* Jacques îi lăsă pe Mortimer şi pe Noémi cu ochii fixaţi asupra orizontului şi se apropie de puntea din faţă. Se gîndea să-şi

cîştige bunăvoinţa pretinsului văr, dăruindu-i cîţiva ludovici.
Fostul maistru cercetă din ochi mulţimea îngrămădită de-a lungul bordului drept şi-1 zări pe Ovide Soliveau.
Rămase însă ca înlemnit. Ovide se pprise în spatele unui bărbat vîrstnic ce se sprijinea de balustradă. In mîna dreaptă avea o lamă de oţel, pe care se forţa s-o ascundă, iar cu cea stingă ridica uşor pulpanele pardesiului pasagerului. Jacques zări atunci o geantă atîrnată de o curea subţire petrecută peste umărul acestuia. Ei drăcie, jnurmură el... La meseria de mecanic se adaugă şi cea de borfaş. II am la mînă!... Acum e al meu, legat de mîini şi depicioare.
Curînd ajunse la o distanţă de doi-trei paşi de Ovide Soliveau. Era chiar clipa cînd nava se încrucişa cu pachebotul. O voce striga:
- E un vapor francez! Drum bun!
Toate braţele se ridicaseră, agitînd pălării. Bătrînul cu geanta rîvnită de Ovide era printre cei entuziaşti.
Dijonezul pîndea momentul oportun. Şi în timp ce pasagerul îşi înălţa braţul, strigînd cit putea de tare, Ovide îşi strecură mina stingă sub pardesiu, iar cu cea dreaptă, în care ţinea lama de ras, tăie cureaua. In mai puţin de o secundă, geanta fu introdusă sub propria-i scurtă.
Hoţul făcu apoi stînga-mprejur şi se trezi faţă în faţă cu pretinsul său văr. Falsul Paul Harmant, cu un aer grav şi sever, întinse braţul şi-şi propti palma pe umărul mecanicului. In acelaşi timp, cu glasul sugrumat, îi arunca aceste vorbe:
— Ce-ai făcut, hoţule?
Ovide se clătină, îngălbeni şi îngăimă:
— Ce zici? ce? Ce spui, vere?...
Jacques îl apucă de încheietura mîinii şi-1 trase într-un ungher.
— Spun, reluă el printre dinţi, spun ca am văzut totul şi ca vei înapoia imediat geanta furată. Cînd mă gîndesc că-mi eşti rudă şi că pătezi onoarea familiei, nu ştiu ce mă reţine să nu te duc la căpitanul vasului şi declar tot ce s-a petrecut.
Ovide abia se mai ţinea pe picioare. Dinţii îi clănţăneau.
— Nu, nu, bîiguia el, n-ai să faci asta... Fie-ţi milă de un nefericit păcătos. Iartă-mi slăbiciunea!
— Tacă-ţi gura şi dă-mi geanta.
Ovide i-o dadu.
— Ştii cîţi bani conţine?
— In jur de şaizeci de mii de franci.
— Bun. Aşteaptă-mă aici.
Fostul maistru se îndreptă spre pasagerul cu păr alb.
— Iertaţi-mă domnule, i se adresă el întinzîndu-i-geanta de piele, obiectul acesta e al dumneavoastră?
Călătorul îşi duse brusc mîna la şold.
— Mi s-a furat! exclamă el îngrozit.
— Iată-vă taşca... Vedeţi dacă conţinutul este intact.
Fără a pierde o secunda, bătrînul scoase din buzunar o cheiţă, deschise la repezeală şi cercetă conţinutul.
— Nu, nu. Nu lipseşte nimic, zise el fericit. Totul e la locul lui. Toată averea mea strînsă din greu timp de treizeci de ani, şi pe care i-o duceam fiicei mele... Dar cum s-a întîmplat?

Veniți cu mine și vă voi explica.
Pretinsul Paul Harmant se îndreptă spre Ovide care stătea ca împietrit, urmărindu-i din ochi toate mișcările. Bătrînul îl întovărăși.

— lata hoțul, zise fostul maișjru. Cunosc persoana și doresc să nu fie arestata, deși ar merita-o. Ii cer însă să-și mărturisească fapta și să vă ceară iertare.

Ovide se grăbi să îngîne cu glasul stins:

— Mărturisesc, domnule, mărturisesc, ji vă rog să mă iertați...

— Vă iert la rugămintea domnului, răspunse pasagerul pe un ton disprețuitor. Duceți-vă dracului! Am să vă țin minte. Și eu merg spre New York și—1 cunosc pe domnul Mortimer unde veți fi angajat. Adineauri îmi relatați scopul călătoriei. Vă ascultam încrezător și-mi închipuiam, în naivitatea mea, că am de a face cu un om cinstit și un muncitor priceput. Dar sînteți un escroc și-ar fi de ajuns o vorbă ca să-i deschid ochii patronului dumneavoastră. Ar trebui s-o fac...

Jacques interveni:

— Lecția dumneavoastră îi ajunge, cel puțin așa cred. Vă rog, în numele lui, păstrați tăcerea asupra acestei neplăcute întîmplăn.

— Pentru familia sa, și mai ales pentru dumneavoastră, domnule, care mi-ați redat averea furată, voi păstra tăcerea... Dar aș vrea să știu numele acestui om.

— Se numește Ovide Soliveau, zise falsul Paul Harmant.

— Ovide Soliveau... repetă pasagerul. Cunosc acest nume, da, îmi amintesc... Este al unuia originar din Coasta de Aur împotriva căruia am avut în mînă un mandat de arestare pentru furt prin spargere.

Jacques nu-1 slăbea din ochi pe Ovide care aproape că leșinase, neputînd să nege.

— Nu-i știam trecutul, continuă el, dar, din considerație pentru familia sa, ii voi acorda și pe mai departe protecția mea. Mî-ați făgăduit tăcerea...

— Și-mi voi ține făgăduiala, domnule, dar nu-1 voi uita, ji'dacă vreo nouă nelegiuire mi-1 va scoate în cale, voi acționa fără milă.

Apoi, întinzîndu-i mina pasagerului, adăugă:

— Dacă vreodată aveți nevoie de cine știe ce, amintiți-vă că puteți contape mine. Mă numesc René Bosc, sînt francez, am făcut parte din Brigada de Siguranță și tocmai am ieșit la pensie. Mă voi instala cu familia la New York, Bulevardul unsprezece, nr. 56.

— René Bosc, Buleverdul unspreăzece, nr. 56, repetă Garaud. Nu voi uita nici numele, nici adresa dumneavoastră.

Fostul agent de siguranță întinse mina falsului Paul Harmant și, după ce mai aruncă o privire disprețuitoare în direcția lui Ovide Soliveau, se îndepărtă. Acesta stătea cu capul plecat în fața lui Jacques.

— Va să zică, asta-i, zise Garaud cu glasul stins, nu ești decît un nenorocit de escroc, un pungaș de buzunare!

— Mai încet vere, te rog, mai încet, îngînă Ovide, căruia i se uscase cerul gurii și i se pusese un nod în gît. Am avut o clipă de amețeală, și ce-i cu asta! văzusem aurul și hîrtiile și-mi pierdusem

mințile. Ah, vere! ai fost trimis din ceruri, împicdicîndu-mă să fac o faptă urîtă.

— Nu-ți pare rău după banii furați?

Ovide ezită înainte de a răspunde.

— Rîvnești să te îmbogățești cu orice preț, continuă Jacques, șovăiala ta o dovedește. Tasca asta a agentului de siguranță nu te-ar fi îmbogățit, și dacă vrei sa mă asculți, te fac eu bogat.

— Adevărat?

— Pe onoarea mea.

— Dar sînt al tău suflet și trup, vere! Nu depind eu oare de tine din clipa asta? N-ai fi putut tu sa mă dai pe mina poliției dacă voiai să facrpe nebunul?

— E adevărat, dar n-o să fac pe nebunul.

— Numai dacă bătrînul și-o respecta cuvîntul.

— Ai dreptate, altfel ai fi pierdut... James Mortimer mai întîi te-ar alunga din fabrică, apoi te-ar expulza din țară. Răspund gu de tăcerea lui René Bosc și de bunăvoința lui James Mortimer. îți făgăduiesc.

— Tu! exclamă Ovide.

— Ascultă-mă, cu atenție, zise Jacques, cu glasul scăzut; te-am condamnat adineauri... Furtul acesta nu era prima ta încercare, întrucît René Bosc avusese pe vremuri un mandat de arestare împotriva ta. Sînt absolut convins că dacă cineva ar căuta în arhivele tribunalului corecțional de la Dijon, ar găsi numele tău nu o singură dată. Spune-mi, mă înșel cumva?

— Ei! cîteva păcate ușoare..., murmură dijonezul.

— Păcate ușoare care conduc la închisoare... și fii sigur că pentru René Bosc ar fi un fleac, dacă cineva l-ar ruga sa alcătuiască împotriva ta un prea frumos dosar. Voi tăcea însă și îl voi împiedica și pe René Bosc să vorbească, în schimb ai să faci tot ceea ce îți voi cere eu.

— Sînt gata! Despre ce este vorba?

— Mai mtîi, în public, și de fiecare dată cînd e lume de față, te faci că nu mă cunoști... lucru ușor de înțeles cînd vei afla că.începînd de ieri sînt asociatul patronului tău, James Mortimer.

— Tu? asociatul lui Mortimer!

— Și am de gînd să acționez astfel, încît în două-trei luni să-i fiu și ginere. Poate chiar mai devreme.

— Grozav de bine te mai descurci! Bravo!

— Poziția mea în familia Mortimer mă va face atotputernic, putînd să te ajut sau să te pierd, după cum te vei comporta. Ascultă-mă cu sfințenie, poartă-te astfel încît nimeni să n-aibă ce-ți reproșa, și iată ce-ți ofer: de acum într-o lună te voi face unul dintre primii maiștri ai uzinei și-ți voi dubla salariul, cu o singură condiție: să devii omul meu de încredere; voința mea va fi și voința ta. îți plac banii, te fac bogat. Primești?

— Dacă primesc! exclamă dijonezul. Nici vorbă că primesc; și încă cum! Poate că și tu ai nevoie de tăcerea mea, de ascultarea mea, de complicitatea mea... Sînt al tău trup și suflet... Ce trebuie să fac?

— Nimic pînă ajungem la New York. Dacă voi avea nevoie să-ți

vorbesc vin eu la tine și nu uita că în ziua în care te vei sustrage ascultării oarbe față de mine, nu te voi menaja! Mă duc la René Bosc. Și acum că ne-am înțeles, hai să vorbim despre altceva.

— Asta și vreau.

— Cum se mănîncă la clasa a doua?

— Destul de slăbuț.

Jacques scoase din buzunar vreo zece ludovici.

— Hrănește-te mai bine, zise el, punîndu-i monezile de aur în mînă.

— Mulțumesc, vere, exclamă acesta din nou .voios.

— E pentru ultima oară cînd îmi zici așa, afară de cazul cînd sîntem între patru ochi.

Jacques Garaud plecă spre Mortimer și Noemi.

Bătrînul agent René Bosc nu se înșelase. Ovide Soliveau fusese, într-adevăr, și nu o singură dată, un găinar de ultimă speță. Fostul polițist nu mințise pomenind de un mandat de arestare. Era vorba de un furt comis prin spargere într-un mic hotel din strada Vestului, unde acesta locuise un timp. Ovide izbutise să scape de poliție. După un an cazul fusese uitat. Hoțul izbutise să plece în Anglia; aici ceruse să lucreze într-un atelier și, cum își cunoștea bine meseria, fusese angajat de James Mortimer. Se credea la adăpost de orice neplăceri cînd, oferindu-i-se ocazia să fure din nou, îi fusese cu neputință să reziste instinctelor.

— A dracului soartă! își zise banditul după ce Paul Harmant îl lăsă singur. Asta înseamnă să ai ghinion! Șase mii de franci! Să-mi scape printre degete datorită verișorului! Aveam mare nevoie să—1 întîlnesc aici pe șarlatanul ăsta.

Ovide părea absorbit de gînduri.

— La urma urmei, continuă el înălțîndu-și brusc fruntea, e poate mai bine că lucrurile s-au petrecut astfel. Iată-mă la dispoziția vărului Harmant. Cred însă că treaba asta o să-mi aducă mai mult decît găseam în teșchereaua spionului ăluia. Norocos tip, verișorul Paul! Dar să mi se taie mie capul, dacă în trecutul vieții ăstuia nu s-o ascunde un mister de mai mare dragul! Ca să te^mbogățești peste noapte, trebuie să fii nițel licheluță. Mă are la mînă. Perfect. Dar nu se știe dacă, într-o bună, zi n-o să—1 am și eu pe el. Vom trăi §i vom vedea.

In zilele următoare petrecute pe vaporul *Lord-Maire,* falsul Paul Harmant stătuse tot timpul în tovărășia lui James Mortimer și a fiicei acestuia, făcîndu-i lui Noemi o curte favorabil primită. James Mortimer observase dar nu zicea nimic, gîndul de a-și vedea asociatul devenindu-i ginere într-un viitor apropiat părîndu-i-se bine venit.

După a douăsprezecea zi de călătorie pe apă, ajunseră la destinație. Chiar a doua zi, Garaud vizită atelierele unds Ovide Soliveau lucra ca ajustor, iar trei săptămîni mai tîrziu, pretinsul văr al lui Paul Harmant fu numit în funcția de maistru cu o leafă lunară de o sută optzeci de dolari *(200* franci).

După două luni, Jacques Garaud ceru mina lui Noemi, iar James Mortimer i-o acordă cu bucurie vădită. Actul nașterii lui Paul Harmant și actele de deces ale tatălui și mamei sale, solicitate în

regiunea Bourgogne, sosiră la timp și mecanicul, sub falsul nume împrumutat, se căsători cu No6mi.

Nodmi era în culmea fericirii. Societatea James Mortimer și Paul Harmant luase o extindere uriașă. Jacques Garâud simțea că devine alt om. Uitase de crimă. Totuși nu putu să nu și-o reamintească în ziua cînd citi într-un ziar francez că numita Jeanne Fortier, recunoscută ca vinovată de incendierea uzinei de la Alfortville și de asasinarea domnului Labroue, patronul acestei uzine, fusese condamnată de Curtea cu juri la închisoare pe viață. Nemernicul, căruia această condamnare îi aducea liniștirea, n-avu nici măcar un sentiment de milă pentru victima sa. Uitase și că o iubise.

Preotul din Chevry, sora sa, Clarisse Darier, și tînăjul pictor Etienne Castel asistaseră la procesul Jeannei Fortier. învinuirile aduse acesteia fuseseră atît de zdrobitoare, încît convingerea lor se modificase total.

— Femeia asta ne-a înșelat! murmură doamna Darier.

— Vom încerca s-o uitam... zise bunul preot. Vom încerca mai ales ca fiul ei pe care l-am și îndrăgit să nu afle niciodată cit de mult i-a întinat numele crima mamei sale.

Fratele și sora s-au înțeles ca doamna Darier să facă neîntîrziat demersurile necesare pentru adoptarea micuțului Georges. Demersurile se terminară repede. Un decret legaliza adopțiunea fiului Jeannei Fortier. Din ziua aceasta, copilul se numi Georges Darier.

Abatele Laugier îi fu primul profesor și avu de ce să se mîndrească văzînd zelul elevului și inteligența sa pătrunzătoare. O dată cu Georges, se mai păstrase și altă mărturie a trecerii Jeannei prin parohia din Chevry: căluțul din mucava de care copilul nu voise să se despartă.

Cît despre Jeanne, știm că în timp ce i se citea sentința căzuse pradă unui grav atac cerebral. Doctorii au stabilit că e vorba de o congestie. Putea să moară. Dar, grație constituției sale robuste, condamnata scăpă cu bine. Vindecarea veni și ea, însă înceată și incompletă, Daca simțurile și graiul îi reveniseră încetul cu încetul, în schimb memoria îi era blocată ca și plenitudinea facultăților mintale. O negură adîncă îi învăluia judecata. Jeanne nu-și mai anuntea nici de trecut, nici de prezent.

In consecință, văduva lui Pierre Fortier fusese trimisă în secția nebunelor liniștite de la Salpeiriere.

— E foarte posibil să se vindece, spusese doctorul după ce o examinase în ziua aducerii, dar cînd, nu putem ști. E o problemă pe care știința n-a izbutit încă să o rezolve.

Și astfel, un om nevinovat era lovit pentru a doua oară!

XIII

La New York, Jacques Garaud se bucura de toate avantajele succesului, înconjurat de stima generală, avînd un cămin plăcut, o nevastă agreabila și mărind pe fiece zi prosperitatea și averea

fabricii „James Mortimer și Paul Harmant". Trecuse un an de la căsătoria sa cu fiica inginerului american și No6mi îl iubea din ce în ce mai mult. La rîndul său, nemernicul se îndrăgostise cu adevărat de nevasta sa.

într-o zi, tatăl lui No6mi, cuprins de o cumplită durere reumatică și trebuind să se deplaseze într-un oraș destul de îndepărtat de New York, își ruga ginerele să—1 reprezinte. Paul Harmant plecă însoțit de Ovide Sohveau.

Gvide, de asemenea, mulțumită protecției pretinsului văr, avusese o ascensiune rapidă: intîi maistru, apoi inspector, și, în sfirșit, mîna dreaptă a lui Paul Harmant. Prietenia, încrederea pe care i-o arăta acesta din urmă nu-i micșorase însă deloc arzătoarea dorință de a afla trecutul vărului său. Pe scurt, abia aștepta clipa să experimenteze pe spinarea asociatului lui Mortimer licoarea lui Chucnillino.

— Vom călători împreună, își zise el, cînd Jacques Garaud îi anunță plecarea; iată ca prilejul așteptat de mai bine de un an a sosit, în sfirșit. N-o să-1 las sa-mi scape.

Și strecurase cu grijă într-o geantă de voiaj sticluța cu prețiosul lichid, cumpărată la New York, în schimbul a 15 dolari, de la canadianul a cărui adresă și-o notase la bordul navei *Lord-Maire.*

Cinci minute după plecare, Jacques Garaud începu să discute cu aerul cel mai prietenos:

— Ce zici vere, așa-i că-i bine să fim singuri; ca astăzi, și să vorbim deschis, ca două rude apropiate?

— Drept să-ți spun, vere Paul, răspunse dijonezul, de mai bine de un an de zile asta-i prima mea clipă fericită.

— Cum? Vrei să zici că nu-ți place la New York?

— Să nu-mi placă? Dimpotrivă, și dacă-ți vorbesc de o fericire parțială mă gîndesc la simțămintele mele familiale. Acum, că averea Iui Mortimer nu mai poate să-ți scape, cred că ar fi cazul să găsești un mijloc să mă prezinți ca rudă a ta și să putem discutași noi, pe cît e posibil, ca de la egal la egal.

— La ce ți-ar folosi?

— Cum la ce? Ca să mă apropii de tine.

— Slavă domnului, n-ai de ce te plînge. Dacă nu te recunosc în mod public ca vărul meu, mă port cu tine ca o adevărată rudă.

— Da... da, așa e. Nu-ți reproșez decît uri lucru și anume; ești puțin cam ascuns.

— Spune pe șleau la ce te referi? zise falsul Paul Harmant pe un ton poruncitor.

Ovide își amintea perfect remarca făcută mai de mult,_pe puntea vaporului *Lord-Maire,* cu privire la culoarea părului varului său. De cîteva minute profita de apropiere și—1 examina din nou. Jacques Garaud, în ciuda repetatelor vopsiri, nu putea evita ca nuanța roșcat! a rădăcinii să nu iasă uneori la iveală. Ovide o zări iarăși.

— între rude, între veri, zise Soliveau, cred că ar trebui să ne facem unele confidențe, și mi se pare ciudat că n-ai vrut nicodată să-mi spui cum ai izbutit să te îmbogățești în cei cinci ani de cînd nu ne-am văzut.

— Ți-am mai spus... o invenție a fost punctul de plecare al

modestei mele averi de atunci.

— Sigur, știu. Cred... Dar ce nu mi-ai spus niciodată este în ce consta invenția asta anterioară.

— Ei, asta-i! nu pricep de ce insiști atîta, exclamă falsul Paul Harmant. Invenția anterioară am vîndut-o; vînzarea ei mi-a adus ceva bani. Nu-mi mai aparține. Altul i-a dat numele.

— într-adevăr, mi-ai închis gura! Și înțeleg că delicatețea te obligă să taci.

— Și ce alte ascunzișuri mai ai să-mi reproșezi?

— Nimic altceva, vere, nimic altceva.

— în regulă...

Jacques Garaud schimbă subiectul discuției.

— *Și* cum îți mai petreci timpul liber? întrebă el. Ți-ai făcut la New York ceva prieteni, sau măcar niște cunoștințe?... Cum te-ai distrat în ultimul an?

— La New York, ca și în oricare altă parte, răspunse Ovide, a-ți găsi prieteni adevărați, prieteni siguri este un lucru foarte rar. Cit despre simple cunoștințe, e ușor sa-ți faci, mai ales la masa de joc, și se joacă al dracului în țara asta.

— Știi să joci? întrebă Jacques.

— Da, mărturisesc... E unicul meu păcat.

— Fii atent, te vei duce de rîpă.

— Doar dacă aş cîștiga într-o seară o sumă mare. E cazul să-mi vină și mie o dată apa la moară.

— Vrei să spui ca deocamdată pierzi?

— Da.

Subiectul conversației se schimbă și după cîteva ceasuri cei doi francezi ajunseră la destinație.

Șederea falsului Paul Harmant în orașul indicat trebuia să dureze cel puțin două zile. Aveau de făcut cîteva studii în uzina unui mare industriaș ce dorea să-și modernizeze aparatura folosind vechiul utilaj. Ziua și-o consacrară cercetării mașinilor. Paul Harmant dicta, iar vărul său nota într-un carnețel. Intorcîndu-se la hotel, discutară lucrările ce urmau să fie executate.

— Trebuie să terminăm repede, zise asociatul lui James Mortimer. Țin neapărat să nu zăbovim aici decît exact cît este necesar. La nevoie, stăm noaptea și lucrăm pînă terminăm.

— Cum dorești... Dar deocamdată să mîncăm ceva.

— Sun să ne aducă masa în cameră.

în colțul buzelor lui Ovide apăru un surîs ciudat.

— Mi-ai luat vorba din gură... zise el.

Tacîmurile fură rînduite pe o măsuță adusă anume. Sub un Eretext oarecare, Ovide ieși din odaia lui Jacques și intră într-a sa. L>eschise valiza, luă sticluța strecurată la plecarea din New York, o vîrî în buzunar și se înapoie la Paul Harmant. Apoi începură să lucreze pînă în clipa cînd chelnerul veni să-i anunțe că masa era servită.

Cinară aproape în tăcere.

— Adu-ne mai multă cafea și vezi să fie foarte tare, îi spuse mecanicul chelnerului. Avem de lucru în noaptea asta...

La cafea; atunci e momentul! își zise Ovide.

Paul Harmant reîncepu studierea unei probleme de mecanică, în timp ce chelnerul așeza pe masa curățata o cafetieră și o sticlă de alcool fran-țuzesc.

— A sosit cafeaua, zise Ovide.

— Perfect! răspunse Jacques fără să—și lase calculul. Umple-mi ceașca, pune puțin zahăr și așeaz-o lînga mine.

O bucurie fără margini lumină chipul lui Soliveau. Paul Harmant, cufundat în cifre, stătea întors cu spatele. Fără să—1 piardă din ochi, Ovide turnă cafea într-o ceașca, scoase din buzunar sticluța cu licoarea canadiană, o desfăcu, vărsă în cafea cam cît o linguriță plină, amestecă totul ca să se topească zahărul, puse ceașca și farfurioara pe masa de lucru a ginerelui lui Mortimer și spuse:

— Ți-am adus cafeaua, poți s-o bei.

Cu o mînă distrată, Jacques luă ceașca, o apropie de buze și sorbi o înghițitură.

— Ai pus și alcool? întrebă el.

— Doar cîteva picături... Mai vrei?

— Nu, mi-e de ajuns. Alcoolul este dușmanul studiului.

Jacques își goli cana. Soliveau își aprinse o țigară și—1 urmărea cu coada ochiului.

Deodată îl văzu trecțndu-și de două ori mîna peste frunte, gest neobișnuit pentru el. In același timp, începură să i se zbată și pleoapele.

Efectul misterioasei licori începea cu adevărat să se producă. Jacques se ridică brusc în picioare.

— Ce este vere? întreba Soliveau.

— Mi-e sete... răspunse ginerele lui Mortimer.

Și goli dintr-o sorbitură și cea de-a doua ceașcă de cafea aflată pe.masă. Apoi începu să umble de-a lungul și de-a latul încăperii, cu un pas rapid și cadențat. Pielea i se făcuse ca de găină. Miinile îi tremurau, fața căpătase culoarea roșu închis. Ochn-i sticleau.

— Cu siguranță, vere, reluă Ovide prefăcîndu-se îngrijorat, nu arăți deloc bine.

Jacques se opri și răspunse izbucnind într-un hohot de rîs strident.

— Bolnav, eu?... Fii serios! De ce-aș fi bolnav?

— Ai lucrat prea mult... Ai nevoie de odihnă, poate.

— Nevoie de odihnă? Niciodată. Nu știu ce-i aia oboseală! Mi-e sete... Vreau să beau!... Dă-mi ceva din ce este mai bun. Nu-mi pasă cît costă. Sînt bogat! Și după ce-și umplu cu alcool jumătate ae ceașcă, înghiți pur și simplu toată cantitatea de-alcool.

— In sfîrșit, acum voi afla! își zise încet Ovide; apoi, cu glas tare: Ești bogat, da... mulțumită invenției aceleia pe care ai făcut-o...

— Și pe care am vîndut-o lui James Mortimer...

— Nu. Mă refer la mașina inventată de tine în răstimpul celor cinci ani de cînd nu ne-am mai văzut.

Fostul maistru izbucni într-un rîs ciudat.

— La naiba! exclamă el. Crezi că te-am văzut vreodată? Crezi că te cunoșteam, Ovide Soliveau? Crezi că sînt din Dijon? Că mă numesc Paul Harmant? Da' de unde! Paul Harmant e mort. A murit în spitalul de la Geneva... Eram tovarășul lui de atelier. Mi-a

încredințat cartea de muncă să o trimit familiei sale... și cum trebuia să-mi apăr pielea... mi-am luat numele de Paul Harmant.

Fața lui Jacques căpătase o expresie înspăimîntătoare.

— Consideri că n-am făcut bine? reluă el îndreptîndu-se spre Ovide, care se trăgea înapoi. înțelegi!... Am dat foc uzinei din Alfortville unde eram maistru; l-am asasinat pe inginerul Labroue, atronul meu; i-am furat planurile mașinii și am sustras din casa e bani o sută optzeci de mii de franci... o avere... Apoi m-am întors la locul crimei. M-am remarcat prin zelul meu. M-am aruncat în flăcări, chipurile, ca să salvez casa de bani pe care tocmai o golisem; apoi, în clipa cînd clădirea se dărîma, am sărit pe fereastra dinspre , cimp. Ei m-au crezut acoperit de ruine, victima a devotamentului față de patron, iar Jeanne Fortier, pe care voiam să mă răz-bun, a fost condamnată în locul meu... Am zbughit-o în Anglia sub numele de Paul Harmant, ăsta de astăzi; apoi m-am îmbarcat spre New York. Pe *Lord-Maire* am întîlnit un tîmpit, un anume Ovide Soliveau, căruia, după cîte mi-am dat seama, îi eram văr... Mulțumită părului vopsit în negru, n-a bănuit nimic. Datorită lui am aflat, tocmai la țanc, o mulțime de lucruri cu privire la James Mortimer și fiica sa Noemi... m-am însurat cu fata și am devenit asociatul tatălui... E colosal! Astăzi sînt nu numai un milionar, ci și un om cinstit... Tu nu m-ai văzut niciodată! Nu mă cunoști! Doar Jeanne Fortier știe despre crimă. Doar ea îl cunoaște pe Jacques Garaud... Jacques Garaud care a murit sub dărîmăturile fabricii din Alfortville...

Escrocul se opri o clipă și-și duse mîna la piept. Un geamăt surd îi ieși din gură. Cuprins de un spasm nervos, se învîrti pe loc bătînd aerul cu brațele și căzu leșinat. Ovide se repezi spre el. Apăsă repede cu mîna dreaptă partea stingă a pieptului lui Jacques Garaud. Simți inima batînd puternic.

Nu, n-a murit, zise dijonezul cu un zîmbet triumfător. Este efectul licorii canadiene. Cînd își va reveni o să uite totul. Ei, Jacques Garaud, știam eu bine că nu erai Paul Harmant! Ai o avere mare, asta-mi convine. Voi primi și eu o parte din ea. Mă aveai la mînă... acum sîntem chit.

Și ridicînd corpul lui Jacques cu o forță de care nu l-ai fi putut crede în stare, îl culcă, îl înveli, îi puse sub cap două perne și se retrase în odaia sa, unde se vîrî și el m pat adormind pe loc. în zorii zilei se înapoie în camera pretinsului său văr.

Acesta părea să nu fi făcut nici o mișcare, dar respirația zgomotoasa dovedea că era sănătos tun. Ovide îi apucă încheietura mîinii, apăsă degetul pe vrnă și văzu că pulsațiile ii erau regulate.

Să—1 lăsăm să se trezească in voie, își zise.

Și așezîndu-se în fața mesei pe care se aflau așternute colile de hîrtie, termină lucrul început în ajun. Trecuse cam o oră. Ovide își întoarse capul. I se păruse că-1 - aude pe Jacques Garaud mișcîndu-se. Falsul Paul Harmant făcuse într-adevar o mișcare slabă. Ovide se sculă de pe scaun și așteptă să se deștepte de-a binelea. Trezirea definitivă nu se lăsa mult așteptată. Jacques deschise ochii, apoi se ridică dintr-o dată și spuse:

— De ce m-oi fi culcat cu hainele pe mine?

(

— Cum, vere, nu^ji amintești de nimic?
— îmi amintesc ca lucram aici... lingă tine.
— întocmai, zise Ovide, cu un surîs aproape imperceptibil, apoi te-ai neliniștit brusc, gesticulînd ca un posedat. Am crezut că o să înnebunești!
Jacques îl privea nedumerit.
— Ce-o-nsemna asta? îngăimă el tremurînd.
— Cred că ai avut un început de congestie cerebrală, pur și simplu... Muncești prea mult, vere.
— De ce n-ai trimis după doctor?
— Din prudență; vorbeai... strigai... N-ar fi fost bine ca un străin să fie de față și sa te audă.
Jacques Garaud pălise.
— Ce-oi fi spus oare?... se întreba el îngrozit.
A Făcu un efort vrînd să-și alunge gîndurile care-1 obsedau, întrebă:
— Unde-ai ajuns cu lucrul?
— Am încheiat devizul... Nu trebuie decît să verifici prețurile... La prînz ne putem întoarce la uzină.
Afacerile se terminară cu bine și a doua zi seara Jacques și Ovide Soliveau urcau în trenul ce urma să-i ducă la New York. In aceeași seară Ovide luă o foaie de hîrtie, un toc și scrise următoarele:

New York, 23 iunie 1862
Domnului director al Spitalului general din Geneva
***Stimate** domn,*
îndrăznesc să vă rog să-mi faceți un mare serviciu. Am aflat că în anul 1856, numitul Paul Harmant, din Dijon, muncitor mecanic și rudă a mea, a murit în spitalul al cărui director sîntețL
V-aș fi foarte recunoscător dacă ați binevoi să-mi dați lămuriri cu privire la lucrul acesta și în cazul că Paul Harmant a murit cu adevărat, să-mi trimiteți actul său de deces, legalizat în regulă. Alătur o hîrtie de o sută de franci pentru cheltuielile necesare și întocmirea actului.
Primiți, vă rog domnule, asigurarea sentimentelor mele cele mai alese.

Ovide Soliveau
Bulevardul 2, nr. 55, New York

După nu mai mult de o lună, Ovide primi actul de deces al lui Paul Harmant, mort la 15 aprilie 1856 în spitalul din Geneva în urma unui atac de ftizie galopantă.
— Acum, își zise Ovide, acum, Jacques Garaud, bunul meu prieten, ești în mîinile mele! Va trebui sa-mi spui adevărul.

XIV

Trecuseră nouă ani. Ne aflăm în anul 1870, an cumplit. La 5 noiembrie, orele unsprezece dimineața, un convoi funeoru ieșea

din,parohia din Chevry, în frunte cu preotul Laugier.

Intre coşciug şi convoi înaintau izolate două persoane: un bărbat de circa treizeci şi cinci de ani şi un băiat de paisprezece ani în uniformă de licean. Unul era pictorul Etienne Castel. Celălalt, fiul adoptiv al doamnei Darier, Georges Fortier, devenit Georges Daner. Convoiul mortuar era ai mamei adoptive a fiului condamnatei. Demna soră a preotului murise la vîrsta de şaizeci şi nouă de ani.

Georges era intern la colegiul Henri IV, iar în perioada împresurării Parisului fusese chemat la Chevry - răstimp în care se stingeaţi minunata femeie pe care o credea mama sa adevărată.

După sfîrşitul războiului, Etienne Castel, care-şi făcuse datoria de bun cetăţean francez în garda mobilă, îl conducea din nou la colegiu relumdu-şi şi el activitatea în atelierul propriu din strada Rennes. După numai o lună, artistul primi o scrisoare de la bătrîna guvernantă a presbiteriului din Chevry. Scrisoarea îl chema de urgenţă. Sosind la parohie, îşi dădu seama că presentimentele nu-1 înşelaseră. Abatele Laugier era pe moarte, dar pe deplin, conştient.

— Gata, dragul meu Etienne, îi spuse bătrînul, mi-a venit rindul. Dacă te-am chemat în grabă, daca am vrut să te văd înainte de a mă stinge, am făcut-o pentru că doream să-ţi încredinţez cîteva lucruri importante...

Ia loc şi ascultă-mă.

Etienne luă un scaun şi să aşeză la căpătîiul muribundului.

— Ştii, continuă preotul, că, înainte de moarte, sora mea a lăsat modesta ei avere fiului său adoptiv.

— Da, răspunse artistul, exprimîndu-se mai mult prin gesturi decît prin vorbe.

— Prin testament, mă instituise pe mine tutorele copilului; acum, venindu-mi rîndul, mi-am scris şi eu ultimele dorinţe şi îţi încredinţez ţie tutela lui Georges căruia îi las puţinul ce l-am agonisit. L-am iubit mult pe fiul Jeannei Fortier. Te rog sa—1 iubeşti şi dumneata cu toată dragostea.

— Jur să-1 iubesc pe Georges, şi să veghez asupra lui cum aş veghea asupra unui frate mai mic, dacă l-aş avea.

— Mulţumesc, prjeterie... Te numesc pe dumneata executorul meu testamentar. In cîteva clipe îţi voi înmîna testamentul împreună cu o scriosare adresată lui Georges, scrisoare pe care te rog s-o păstrezi cu grijă, şi care să nu ajungă din mîinile dumitale în ale lui decît după ce băiatul va trece de douăzeci şi patru de ani. La douăzeci şi cinci de ani e necesar să afle adevărul despre naşterea sa. Dacă, în ciuda aparenţelor contrarii, justiţia umană a condamnat o femeie nevinovată, va fi de datoria fiului să-i obţină libertatea, în cazul că va mai trăi, şi să o reabiliteze.

Muribundul întinse mina spre birou.

— Deschide-1, te rog, îi spuse el lui Etienne. In sertarul de jos se află două plicuri închise.'

Etienne trase sertarul şi luă dinăuntru două plicuri mari.

— Astea-s... zise muribundul. Unul conţine testamentul meu, celălalt scrisoarea ce va trebui să-i fie înmînată lui Georges la vîrsta de douăzeci şi cinci de ani. L-am întrebat asupra proiectelor sale

de viitor. „Se pare că o înclinare înnăscută îl împinge spre cariera juridică. Indreaptă-1 pe calea aceasta dacă vocația persistă. Iți încredințez copilul adoptat de sora mea, dragul meu Etienne, și am certitudinea ca vei face din el, cum aș fi făcut și eu, un om cinstit. Să vinzi tot ce se află în casă cu excepția bibliotecii j)e care s-o păstrezi pentru Georges. Te sfătuiesc, de asemenea, sa păstrezi cu sfințenie și călușul acesta de mucava pe care copilul îl strîngea la piept cina maica-sa căzuse, sleită de oboseală, în pragul parohiei. Jucăria asta ieftină este ca o relicvă. Din fericire, Georges nu-și amintește de un trecut atît de trist! Crede că jucăria i-a fost dăruita de sora mea și ține foarte mult la ea. Cînd va deveni bărbat, stăpin în casa lui, te rog să i-o dai.

— Toate dorințele dumitale vor fi îndeplinite. Mai vrei să-mi încredințezi și altceva?

— Nu... Voi muri liniștit, știind că viitorul lui Georges este asigurat, dar înainte de a pleca pe ultimul drum aș dori sa-1 mai văd o dată. N-ai vrea să te duci la Paris?

— Astă-seară copilul va fi aici.

De mai bine de unsprezece ani, Etienne Castel devenise artist de o reală valoare, tablourile sale fiind la mare preț. Știm că arestarea Jeannei Fortier, în clipa cînd nefericita fusese despărțită de fiu, îi oferise un subiect rîvnit, o scenă plină de dramatism, pe care a și schițat-o în grabă, imortalizînd momentul. întors la Paris, a început să picteze cu ardoare și, respectînd adevărul, a realizat un tablou de o mare sugestivitate. Chipul Jeannei Fortier și al lui Geroges erau redate cu o uimitoare asemănare. Nici un detaliu nu fusese uitat. Călușul din lemn și mucava era desenat lingă băiețel. Tabloul fusese expus și avusese un mare succes dar, semnătura lui Etienne Castel nefiind cotată, rămăsese necumpărat. După expoziție, pînza fusese readusă în atelier și agățată într-un ungher întunecat, iar Etienne, prins de alte lucrări, uitase cu totul de ea. în anul următor obținuse o primă medalie, iar ceva mai tîrziu premiul Salonului.

Sosind la Paris, Etinne urcă într-o trăsură și se îndreptă spre colegiul Henri IV. După trei ore, bărbatul și adolescentul soseau la prezbiteriul din Chevry. Georges urcă repede în odaia bătrînului preot și—1 îmbrățișa plîngînd în hohote. Muribundul îi spuse cu glasul stins:

— Plecînd, nu-mi pare rău decît de un lucru, faptul că nu te-am putut călăuzi în viață pînă în clipa cînd, devenind bărbat, să-ți poți decide singur viitorul. Așteptînd să sosească această zi, l-am rugat pe prietenul nostru, Etienne Castel, să țină locul celor pe care i-ai pierdut. Făgăduiește-mi să—1 asculți așa cum o ascultai și pe iubita ta mamă, buna mea soră Clarisse..., așa cum mă ascultai și pe mine.

Georges nu putu răspunde decît printr-un semn din cap. Cîteva minute mai tîrziu, abatele Laugier, acest om inegalabil ce trăise pe pămînt slujind doar binele.își dădea duhul.

Ne mai amintim, desigur, că, murind, domnul Jules Labroue, proprietarul uzinei din Alfortville, lăsa în urmă un fiu. Doamna Bertin, căreia acest fiu îi fusese încredințat, dusese la bun sfîrșit

afacerile fratelui său. Onoarea numelui fusese salvată, Lucien insă răminea fără nici o altă resursă în afara terenului destul de vast pe care se mai vedeau încă ruinele uzinei incendiate.

Inginerul Labroue ii spusese de mai multe ori sorei sale că Lucien dorea să urmeze aceeași carieră ca a tatălui său. In consecință, studiile copilului primiseră o indrumare specială și, îndată ce elevul împlinise vîrsta de zece arri, doamna Bertin se mută la Paris, stabilindu-se în preajma colegiului Henri IV, liceul unde studia Lucien.

Cam o dată cu evenimentele de la Chevry, la New York murea Noemi Mortimer, lăsîndu-i bărbatului ei, falsului Paul Harmant, o fetiță slăbuță șiplăpîndă în etate de opt ani. Jacques Garaud își adorase nevasta. Durerea sa era sfîșietoare. James Mortimer nu supraviețui nici el fiicei sale pe care o iubise mai mult decît orice pe lume. Măcinat de durere, se stinse repede, lăsîndu-și ginerele la conducerea uneia din cele mai prospere afaceri industriale din Statele Unite.

Ovide Soliveau, deținătorul secretelor lui Jacques, era nedespărțit de pretinsul său văr. In toți acești nouă ani, nu scosese o vorbă din tot ce știa, comportarea lui Jacques neoferindu-i încă prilejul să-i pună cuțitul în gît. Putea apela oricând la casa de bani, mereu desenisă, a ginerelui lui James Mortimer. Devenind un jucător din ce în ce mai pătimaș, pierdea sume destul de mari, iar falsul Paul Harmant achita totul fără să crîcnească. Dată fiind această stare de lucruri, lui Ovide îi lipsea pretextul de a-și face o armă din taina descoperită. O împrejurare neprevăzută avea să-1 scoată din rezerva impusă.

Așadar, soarta hotărîse ca fiul victimei și cel al femeii condamnate pentru o crimă neînfăptuită să învețe la aceeași școală și cei doi copii aveau să devină curînd prieteni nedespărțiți, Intr-adevăr, deși era cu doi ani mai mic decît Lucien, Georges, mai precoce, invăța m aceeași clasă cu nepotul doamnei Bertin, audiind aceleași cursuri. Nu s-au despărțit decît în ziua în care Lucien a părăsit colegiul pentru Școala de Arte și Meserii, dar des-părțirea aceasta de scurta durata n-a însemnat și ruperea legăturii lor de prietenie.

Doamna Bertin trăia dintr-un venit destul de modest. Singura sa sursă de trai era o rentă viageră de cinci mii de franci ce avea să sfirșească o dată cu ea. Minunata femeie muri în clipa cînd nepotul împlinea vîrsta de douăzeci de ani, dar înainte de a se stinge apucase să-i povestească atît despre tragicul sfîrșit al tatălui său, cit și despre dezastrul adus de aceasta moarte, și-i înmînase actele de proprietate ale terenului din Alfortville. Spunîndu-i numele femeii condamnate pentru incendiere și crimă, doamna Bertin zăbovise îndelung asupa amănuntelor acestei misterioase întîmplări. Nu-i ascunsese nici că, în ciuda condamnării, se îndoia de vina Jeannei Fortier. Ii vorbise și despre Jacques Garaud, maistrul despre care se zicea că murise sub ziduri, victimă a devotamentului său. Instinctiv, nu credea în acest devotament și nici moartea maistrului nu i se părea prin nimic dovedită. După părerea ei, Jacques Garaud

era, sau cel puțin putea fi, vinovatul, iar Jeanne Fortier nevinovată și martiră. Lucien ascultase totul cu atenția încordată; își spusese că avea de îndeplinit o singură datorie: aceea de a aduce lumină în bezna adîncă ce învăluia moartea tatălui său.

Acum, după ce am prezentat cititorilor situația în care se aflau ~~Tincipalele personaje ale povestirii acesteia, sa ne întoarcem la Ieanne Fortier. Știm de mai înainte că nefericita fusese condusă la sanatoriul din Salpétriére.

La un moment dat, în epoca asedierii Parisului, trei obuze explodaseră în incinta închisorii Salpétriére. Unul din ele incendiase pavilionul unde erau închise nebunele. Cu ochii rătăciți, cu mîinile prinse de barele celulei, Jeanne privea înaintarea flăcărilor.

în creierul său se produse brusc o mare tulburare: incendiul de la Salpétriére îl continua pe al uzinei din Alfortville. O dată cu memoria începeau să-i revină ji amintirile. Salvată împreună cu tovarășele ei, Jeanne fu condusa într-un pavilion izolat de clădirea centrală. Aici, începu să gîndească. După un ceas, trecutul (deși se scurseseră zece ani) nu mai avea taine pentru ea.

A doua zi, doctorul o găsi pe picioare, cu privirea vie, cu chipul însuflețit, cu o fizionomie expresivă. înțelese că ceva neprevăzut se petrecuse cu ea. Deschise gura s-o întrebe, dar Jeanne i-o luă înainte.

— Sînteți doctor, nu? întrebă ea.

— Pa, răspunse el uluit.

— înseamnă că mă aflu într-un sanatoriu, nu-i așa?

— Da, sînteți într-un sanatoriu.

— De ce nu sînt în închisoarea unde trebuia să-mi ispășesc pedeapsa? reluă văduva lui Pierre Fortier.

— Sînteți la Salpétriére "și Salpétriére este și închisoare și sanatoriu.

Jeanne tresări, se făcu galbenă și exclamă:

— Salpétriére... încep să înțeleg. La Salpétriére sînt închise condamnatele nebune, nu-i așa? Am fost nebună.

Doctorul șovăi. Jeanne continuă:

— Da, am fost nebună... Nu încercați să mi-o ascundeți... Am fost nebună, dar acum nu mai sînt. Negurile s-au risipit... îmi aduc aminte... Am fost condamnată la închisoare pe viață pentru incendiu, furt și asasinat... Auzind pronunțarea condamnării (condamnare nedreaptă, vă jur!) am leșinat... Ce s-a petrecut cu mine de atunci încoace nu mai știu... Raspundeți-mi, de cit timp sînt nebună? De cit timp sînt la Salpétriére?

— E de ajuns să ne uităm pe tăblița dumneavoastră, răspunse doctorul. Sînteți aici din 14 martie 1862.

— Și acum în ce an sîntem?

— In 1871.

— Nouă ani! Nouă ani de cînd sînt nebună! Și nimeni nu și-a amintit de mine. Nimeni n-a venit să mă vadă, nu-i așa?

— Nimeni... răspunse infirmiera.

— Și aveam doi copii, continuă nefericita femeie, izbucnind în hohote de plîns, un băiat Georges și o fată Lucie... Ce s-o fi

întîmplat cu ei? Trăiesc măcar?...

— Nu vă pot spune nimic, răspunse doctorul; dar dacă trimiteți o scrisoare persoanelor la care se aflau copiii în momentul arestării dumneavoastră, o să obțineți cu siguranța informațiile cerute.

— Da, o să scriu...

— Puteți să-mi spuneți dacă știți cum v-a revenit judecata? întrebă doctorul.

— Nu, nu știu, răspunse Jeanne. Am văzut flăcările cuprinzînd zidurile... Mi-a fost frică... Atunci mi-am amintit de incendiul de la Alfortville. Credeți că m-am vindecat?

— Nădăjduiesc și cred.

— Ce-o să-mi facă acum?

— După primirea raportului meu de către organele respective, veți fi transportată într-o închisoare unde urmează să vă ispășiți pedeapsa.

— Da, închisoarea pe viață, zise Jeanne cu amărăciune. Iar copii mei or fi murit, poate.

Văduva lui Pierre Fortier izbucni în hohote. Doctorul îi mai spuse cîteva vorbe banale de încurajare și se retrase. Rămasă singură, Jeanne se potoli încetul cu încetul și începu să raționeze la rece:

— Va să zică, l-am lăsat pe Georges, la un preot, într-un sat denumit, parcă, Chevry. Preotul era un om cumsecade cu o inimă de aur. Mi-a făgăduit să vegheze asupra copilului... cred că și-a respectat cuvîntul. Georges al meu, fiul meu drag, dac-o mai trăi, a și împlinit paisprezece ani iar Lucie unsprezece. Doica ei de la Joigny s-o fi milostivit de ea, cu siguranță. O fi ținut-o lîngă ea, o fi cjescut-o...

îndată ce constată vindecarea Jeannei, doctorul întocmi un raport, iar acest raport fu trimis de către directorul Sanatoriului de la Salpâtriere la prefectura poliției. Se dădu ordin ca deținuta să fie transportată la Saint-Lazare, de unde urma să fie condusă la închisoarea centrală din Clermont. Lucrurile acestea se întîmplau în zilele triste ale începutului anului 1871. Abia în luna iunie deținuta fusese trasportată de la Salpelriere la Clermont.

Jeanne trimisese două scrisori: una preotului din Chevry și alta doicii fiicei sale, la Joigny. Trei zile mai tîrziu directorul închisorii centrale primea un puc de la preotul din Chevry prin care era înștiințat că predecesorul său murise și că, personal, nu știa nimic despre faptele la care se referea deținuta. Aflînd această veste, Jeanne căzu pradă unei deznădejdi cu atît mai dureroase, cu cît, în ziua următoare, scrisoarea expediată doicii Luciei se înapoia cu mențiunea „Adresantul necunoscut".

— înseamnă așadar, că cei doi copii sînt pierduți, strigă nefericita mamă, n-am să-i mai revăd niciodată.

După o criză cumplită, se auzi spunîndu-și:

— Trebuie să-i revăd!... găsesc eu un prilej să fug din închisoare și plec în căutarea lor. Arzătoarea dorința a evadării n-o mai părăsi, chinuind-o zi și noapte. După șapte ani, i se propuse să treacă la infirmerie în calitate de soră de caritate. Avansarea aceasta însemna o favoare uriașă. Infirmierele puteau vorbi între ele, iar în incinta

închisorii se bucurau de o libertate relativă. In sfîrşit, fiecare infirmieră avea dreptul la o mică retribuţie lunară. Jeanne primi slujba cu o bucurie atît de mare, încît abia'izbuti să şi-o ascundă.

La^sfîrşitul anului, văduva lui Pierre Fortier ajunse infirmieră şefă. In această calitate, primi ca locuinţă o odaie învecinată cu farmacia a cărei şefă era una din maicile de la Saint Vincent de Paul. Aceasta locuia tot separat, într-o odăiţă alăturată farmaciei, dar în partea opusă camerei Jeannei. Nevoile serviciului o obligau adesea pe infirmiera şefă să iasă din clădirea destinată bolnavilor pentru a se duce fie la direcţia generală, fie la economat, fie la cantină. îmbrăcămintea oficială impunea să i se deschidă toate uşije, toate uşile interioare, bineînţeles.

într-o buna zi, înfăţişarea Jeannei se schimbă total. Ceasul atît de mult dorit, al evadării, i se părea foarte apropiat.

De cînd era infirmieră, observase că în fiecare duminică maicile plecau la orele şase dimineaţa ca să asculte slujba de la biserica parohială. Se înapoiau în jurul orei opt. Maica Philoméne, supraveghetoarea farmaciei, pleca şi ea, cu regularitate, o dată cu celelalte şi se înapoia puţin înaintea lor ca să fie prezentă la vizita doctorului.

— Trebuie să ies în locul ei! îşi spuse Jeanne.

Ne aflăm la începutul anului 1880. într-o sîmbătă, la 18 ianuarie, Jeanne hotărî ca a doua zi să—şi pună planul în aplicare. Maica Philoméne bea în fiecare seară, conform unei prescripţii medicale, un pahar de vin de *Banyuls cu quinquina* şi minea o fehuţă de pîine. Văduva lui Pierre Fortier cunoştea acest amănunt. O văzuse adesea pregătindu-şi paharul cu quinquina. Paharul acesta juca un mare rofm planul de evadare al deţinutei.

în clipa cînd maica Philoméne intră în sala de mese ca să mănînce, infirmiera şefă pătrunse în farmacie, se opri în faţa unui raft, luă de pe el o fiolă cu eticheta „Laudanum de Sydenham" şi se îndreptă spre camera maicii. Aici, pe o măsuţă, stătea paharul pe jumătate plin cu vin. Fără să şovăie, turnă în pahar cam o jumătate din conţinutul fiolei. Puse apoi totul la loc şi se înapoie ia infirmerie unde îşi văzu mai departe de treburi. La ora zece, maica Philoméne apăru în prag cu paharul în mînă:

— Mîine e duminică. Ma duc să ascult slujba la biserica parohială. Mă trezeşti, nu-i aşa?

— Da, măicuţă.

Maica înghiţi conţinutul paharului pînă la ultima picătură şi se înapoie în odaia sa. Jeanne o privi cum bea, apoi se retrase. Dădu o raită prin salonul bolnavelor şi se întoarse in cămăruţa unde-şi avea patul de dormit. Se întinse fără să se dezbrace. Noaptea se scurse încet. Ora cinci sunase. Se sculă repede, aprinse un mic felinar şi, străbătînd farmacia, pătrunse în camera maicii Philoméne. Aceasta, cu mîinile împreunate, dormea un somn adine. Jeanne respiră uşurată şi, fără a pierde o secundă, intră la maica stareţă care era gata de plecare.

— Măicuţă, zise ea, maica Philoméne vă roagă să n-o aşteptaţi Vine ceva mai tîrziu direct la biserică.

Apoi Jeanne se întoarse din nou la infirmerie unde

supraveghetoarea era scufundată într-un somn aproape letargic. își lepădă o parte din haine și, cu o agerime inimaginabilă, îmbrăca costumul maicii Philomene, vîrînd în buzunarul mantalei o batistă innodată cu grijă și care conținea modesta ei avere.

De cîteva minute, grupul maicilor aștepta în salonul de la parter situat între grefă și ușa ce dădea spre curtea interioară. Maica stareță sosi.

— N-o văd pe sora Philomene, zise o măicuță mai tînără.

— N-o mai așteptăm... vine mai tîrziu direct la biserică.

Infruntînd zăpada ce cădea cu fulgi mari, maicile traversară curtea și ajunseră la parapet unde al doilea paznic le deschidea poarta exterioară. Zece minute mai tîrziu, în ușa salonului de la parter ce dădea spre curtea interioară se auzi o bătaie slabă, paznicul coborî gemulețul:

— Aha, exclamă el, dumneata erai maică Philomene? Mi s-a comunicat. Treci măicuță. Afară-i o vreme de cîine!

Măicuța, a cărei gluga lăsată peste ochi ii acoperea trei sferturi din față, se mulțumi sa-și plece capul și păși pe ușa descuiată. Nu după mult timp se auziră mchizînau-se și porțile cele mari de la parapet. Jeanne era liberă.

XV

Cu patru luni în urmă, la New York, Jacques Garaud, sau mai degrabă Paul Harmant, împlinise cincizeci și trei de ani. Fiica sa Mary, căreia-i purta o dragoste nemărginită, avea optsprezece ani. Era o tînără blondă, foarte drăguță, dar paloarea sidefie a obrajilor ca și cearcănele albăstrii din jurul pleoapelor lăsau să se întrevadă că purta în ea germenele tuberculozei, același ce-i omorîse mama cu care se asemăna într-un chip izbitor.

Influența tinerei Mary asupra tatălui său era nemărginită. Era de .ajuns sa vrea ca să fie ascultată. Or, ea voia mereu cite ceva.

Intr-una din zile, în timp ce se afla în tovărășia tatălui său și a lui Ovide Soliveau care discutau despre treburile uzinei, Mary îi întrerupse brusc:

— Tată, la cit se urcă totalul capitalului tău?

Auzind întrebarea, cei doi pretinși veri schimbară o privire mirată. Fata așteptă o secundă apoi reluă nerăbdătoare:

— De ce nu-mi răspunzi?

— Dar pentfu ce vrei să știi? o întrebă Jacques.

— Pentru ce? Pentru că vreau.

— Ei bine, draga mea, posed, posedăm în această clipă aproape o sută de mii de nvre, venit anual.

— Ceea ce înseamnă un capital în jur de zece milioane. Uzina este inclusă?

— Nu.

— Cit ar putea valora?

— Un milion. Aș avea un cumpărător la prețul ăsta!

— Ei bine, trebuie s-o vinzi.

— Vrei să-mi vînd uzina? exclamă Jacques.

Tînăra zîmbi văzînd fețele celor doi care, din pricina uimirii, căpătaseră un aer comic și continuă:

— Da, si te rog chiar s-o vinzi foarte repede. Am un proiect ce nu poate fi amînat.

— Ce fel de proiect?

— Să mergem să ne stabilim în Franța.

Bărbații simțiră că le trece un fior recejmn șira spinării.

— In Franța? repetară amîndoi deodată.

— Da, așa am spus, în Franța! țara tatălui meu. Țara dumitale, vere Ovide. Deși n-o cunosc, o iubesc! Vreau s-o vad... Vreau să trăiesc și să mor acolo!

— De ce-mi vorbești despre moarte, fetițo, exclamă Jacques.

— N-o doresc, fii pe pace! răspunse fata rîzînd; n-o doresc deloc, dimpotrivă. Aici aș muri de tinară fiindcă mă plictisesc. America nu-mi place... Parisul mă atrage... Parisul, orașul minunilor.

— Dar, scumpa mea, nimic nu ne împiedică sa mergem în Franța, la Paris și să stam acolo două sau chiar trei luni!

— Oh! nu! nu vreau așa! interveni poruncitor Mary. Vreau să socotești cîtă avere ai și să plecăm în Franța, fără gînd de întoarcere.

Ovide Soliveau interveni:

— Să vindem uzina! zise el pe un ton morocănos. Să părăsim America!... Dar este absurd!... este o nebunie.

— Treaba dumitale, vere, poți gîndi ce vrei. Ești liber să rămîi la New York. Nu țin să te iau cu mine... Dar eu vreau să plec... Dacă nujnecăm, voi muri.

— Iarăși! murmură tatăl întristat. Ce se petrece în capul tău, în dimineața aceasta, de ai asemenea idei sumbre?

— Nu știu... plictiseala mă înăbușe... mă ucide, asta-i.

Și Mary izbucni în hohote de plîns. Garaud o luă în brațe.

— Liniștește-te, fetița mea... ingăimă el cu glasul sugrumat. O să mergem în Franța. Dar la Paris, ce-o să facem?

— Vom trăi așa cum uriașa ta avere ne îngăduie să trăim... Vom locui într-o vilă. Vom merge la spectacole, vom primi lume.

— Dar n-o să treacă mult, și-o să ne saturăm de viața lor zgomotoasă. Mie munca îmi va lipsi. Munca, vezi tu, este viața mea.

— Bine, dar cine te împiedica să-ți vinzi uzina de aici și să-ți construiești în Franța alta asemănătoare? Ești cel mai mare mecanic și unul dintre primii inventatori din Statele Unite... Mi-ar face să te văd deținînd în țara ta natală o poziție asemănătoare. Renumele tău te va urma și acolo, și vei ajunge curînd la fel de celebru ca și în America.

Jacques Garaud asculta cu sprîncenele încruntate.

— îți vei instala în Franța o uzină măreață, la fel ca cea de la New York. Vei exploata noua ta invenție de frînare instantanee pentru căile ferate. Vei stîrni senzație! Haidem, s-a hotărît, nu-i așa? Stăm aici pînă vinzi - lucru ce se va termina repede deoarece ai oferte și plecăm. Ai să vii cu noi, vere Ovide.

— Vom vedea... Vom vedea... răspunse Soliveau rînjind.

— Treaba dumitale! Observ însă, după cum mă privești, că vei face totul ca să—1 împiedici pe tata să-mi îndeplinească dorința, și

totuși, în ciuda dumitale,. eu spun că lucrul acesta se va întîmpla. Vreau să plec în Franța. Aerul Franței îmi face bine, și dacă taică-meu ar refuza să mă ducă acolo aș muri! Vezi bine că n-o să mă refuze... Plecăm într-o săptămînă.

Și tînăra fată, înciudată de împotrivire, părăsi repede sufrageria ca să poată plînge în voie, căci simțea cum i se umplu ochii de lacrimi. Paul Harmant rămăsese singur cu Ovide.

— Ai de gînd să dai curs acestui capriciu? întrebă subalternul.

— Parcă pot face altfel! Ai auzit și tu... s-ar îmbolnăvi... Ar muri...

— Vai, tată neputincios! exclamă Ovide, ridicînd din umeri; fiica ta se poate lăuda că te duce de vîrful nasului!

— Totuși Mary are dreptate... răspunse Jacques. Am făcut destul pentru America. Vom pleca în Franța... Davidson mi-a propus un cumpărător serios... Nici nu mai stau pe gînduri. Vina uzina la prețul ce mi se oferă.

— Vreau să-ți spun ceva, vere, îi rosti dintr-o dată Ovide.

— Ei bine, vorbește!

— Nu, nu aici.

— De ce?

— Pentru că ceea ce vreau să-ți spun nu trebuie să fie auzit de nimeni, răspunse Ovide coborînd glasul.

Pretinșii vertintrară în cabinetul de lucru al lui Jacques. Acesta zise:

— Iată-ne singuri. Acum spune.

— Ia zi-mî, reluă Ovide. Ești într-adevăr hotărît să părăsești America?

— Sînt hotărît, da.

— Perfect! Și cu mine, ce vrei să faci?

— Vii cu noi.

— N-am nici o poftă să mă întorc într-o țară unde aș putea avea neplăceri cu o justiție țîfnoasă.

— Te referi, desigur, la mandatul acela de arestare emis împotriva ta, pe vremuri?... N-ai de ce te teme... A trecut de mult termenul legal... Inutil să te neliniștești.

— Știu, dar prefer să rămîn în America.

— Bine, nimic nu te împiedică să rămîi... II voi obliga pe cumpărător să-ți păstreze postul. Vei primi o leafă bună și tot atita la sută din cîștig. Iți convine?

— Nu, răspunse Ovide, răsucindu-și o țigară.

— Atunci, ce vrei?

— Să-ți cumpăr uzina...

— Drace! Vazînd că zilnic apelai la casa mea de bani ca să-ți plătești datoriile la jocul de cărți, te credeam fără un sfanț. Auzindu-te, s-ar părea că, departe de a fi la pămînt, ai pus de-o parte frumoasa sumă de un milion... Complimentele mele, vere!

— N-am nici un ban economisit. Ba am și pierdut aseară două sute de dolari pe care mi-i vei da chiar acum și totuși îți cumpăr uzina.

— Vreau să știu și eu care-i cheia enigmei.

— Nu e nici o enigmă... Vom redacta împreună actul de vînzare.

Apoi îmi vei semna o chitanță de un milion și îmi vei înmîna patruzeci de mii de dolari ca fond de rulment. Asta-i prețul cerut ca să tac.

Jacques sări ca ars.

— Să taci! exclamă el! *Și* ce nevoie am eu de tăcerea ta? N-am nimic să-ți ascund. Nu ma tem de nimic...

— Gîndește-te bine și ai să vezi că întoarcerea ta în Franța nu va fi posibila decît dacă eu păstrez tăcerea.

— Ce vrei să spui?

— Că Jacques Garaud, dac-ar fi recunoscut, ar face un mare rău înapoindu-se în țara unde i se cunosc isprăvile...

Auzind pe neașteptate numele de Jacques Garaud, fostul maistru sări ca ars.

— Ce nume ai rostit? strigă el.

— Al tău, la naiba! răspunse Ovide fără să clintească. Haide, văr de contrabandă, jos masca! Numele tău este „Jacques Garaud", ai incendiat uzina din Alfortville, ți-ai furatji ți-ai asasinat patronul, pe inginerul Labroue. După aceste drăgălășenii, folosindu-te de un carnet căzut în mîinile tale, ți-ai creat o individualitate nouă strecurîndu-te în pielea lui Paul Harmant, mort la spitalul din Geneva, la 15 aprilie 1856.

Jacques era îngrozit; se bălăbănea ca un om beat.

— Pe ce te bazezi? întrebă el cu glas strangulat.

— Păi, pe actul de deces al vărului Paul Harmant.

— Minți!

— Hai, bătrîne, nu face pe prostul, știu totul, înțelegi *Totull* Așa că vei putea pleca în Franța fără neplăceri doar daca eu îmi țin pliscul, căci altfel toată lumea o să afle că ai comis o groază de crime, lăsînd să o condamne, în lipsa ta, pe nefericita de Jeanne Fortier.

— Și totuși voi pleca! răspunse pe un ton cinic, fostul maistru, recîș-tigîndu-și sîngele rece. De ce' m-aș teme de justiție? Termenul legal a expirat.

— Ohohoho, răspunse Ovide rîzînd. Te înșeli cumplit, drăguțule! a expirat termenul pentru incendiu, furt și asasinat, da, ai dreptate, dar nu și pentru uzurparea numelui lui „Paul Harmant". Dacă o plîngere însoțită de probe ajunge la parchet, acunzîndu-te că porți un nume ce nu-ți aparține, ai să vezi îndată cum se mai ocupa justiția de tine, de prezentul și de trecutul tău.

— Și cine o să facă plîngerea asta, tu? întreba Jacques cuprins de fiori.

— Depinde. *Da,* dacă nu ești gentil. *Nu,* dacă ții seama de dorințele mele. Crede-mă, prietene, nu șovăi să-mi răsplătești devotamentul și discreția. Vreau să devin și eu patron. Așa ca dă-mi uzina împreuna cu patruzeci de mii de dolari ca fond de rulment, altfel voi spune în dreapta și-n stingă că Paul Harmant ce se bucură aici de stima generală nu e decît un escroc pe adevăratul său nume Jacques Garaud... și după ce spun, aduc dovezi! Sper că vestea o s-o oucure mult pe fiica-ta!

Jacques se ridicase în picioare. Se îndreptă spre Ovide, amenințîndu-1.

— Și dac-am să te omor? zise cu glas șuierător.
Ovide izbucni în rîs.
— Testamentul meu este depus la un notar din New York. Conține biografia ta împreună cu piesele doveditoare. Nici n-am închis bine ochii că se va și afla cine ești.
— Așa deci, strigă Jacques disperat. Mă ai la mînă.
— Drace! fiecare la rîndul său, vere. Ei, ce zici?
Fostul maistru se resemna brusc.
— Să mergem la bancherul meu. într-o oră uzina va fi a ta împreună cu cei patruzeci de mii de dolari.
— Bravo vere; Te porți ca un înțelept.
în aceeași seară, uzina devenea proprietatea lui Ovide. Opt zile mai tîr-ziu, Paul Harmant și Mary se îmbarcau spre. Franța și înainte de sfîrșitul lunii amîndoi se aflau instalați într-o frumoasa vilă de lîngă parcul Monceau.
Fostul asociat al lui James Mortimer avea numeroase relații de afaceri la Paris atît cu bancherii, cît și cu marii industriași. Jdeea de a construi o mare uzină în împrejurimile Parisului pentru a pune în aplicare invențiile ce-1 făcuseră bogat și celebru în America fusese primită ca un adevărat eveniment.
Jacques Garaud găsi pe malul Senei, la Courbevoie, zece mii de metri de teren ce-i conveneau de minune și pe care-i cumpără îndată. începuse lucrul la planurile viitoarei construcții, cînd i se intenta un proces privitor la un drept de trecere.
Ca să iasă mai repede din această încurcătură care împiedica lucrul, avea nevoie de un avocat bun. Atunci se adresă bancherului său, cerîndu-i sfatul.
— Pentru pledarea unui asemenea proces aveți nevoie de un băiat activ, inteligent și instruit, răspunse el. Pot să vă recomand eu un tînăr al cărui zel și talent mi-au fost de multe ori foarte utile. Iată-i adresa:
Bancherul scrise pe o bucată de hîrtie:
Georges Darier, avocat, strada Bonaparte nr. 19
— Foarte mulțumesc, zise Jacques. Așa voi face.
Georges, fiul adoptiv al doamnei Clansse Darier, încredințat de preotul Laugier pictorului Etienne Castel, izbutise în viață, urmînd cariera pentru care avea chemare. Peste cîteva luni avea să împlinească douăzeci și cinci de ani. Chipeș, trecut pe lista avocaților baroului din Paris, avusese de mai multe ori prilejul să arate ce poate.
Georges Darier locuia într-yn apartament, la etajul doi al unei clădiri de pe strada Bonaparte. în cabinetul său de lucru, cu mobilă din stejar sculptat, două obiecte păreau străine de luxul sever al ansamblului: mai întîi o mică bibliotecă de acaju înțesată de cărți, amintire de la bunul preot Laugier, apoi, într-un colț, o coloană de abanos susținînd un căluț de lemn și mucava, acoperit cu o eșarfă de mătase neagră. Georges păstra această umilă jucărioară ca pe o relicvă, crezînd-o un dar al mamei sale, Clarisse Darier.
Tînărul tocmai studia un dosar voluminos, cînd slujnica îi aduse cartea de vizită a lui Paul Harmant.
— Să intre, zise el.

Jacques Garaud trecu pragul cabinetului. Avocatul se ridică de pe scaun şi făcu doi paşi m întîmpinare. După douăzeci şi unu de ani, nemernicul, cauza tuturor nenorocirilor Jeannei Fortier, se afla faţă în faţă cu fiul victimei sale.'

Incendiatorul de la Alfortville, asasinul domnului Labroue avea cincizeci şi trei de ani. părul, pe care acum nu-1 mai vopsea, era de culoarea cenuşii. Avînd doar trei ani şi jumătate pe vremea cînd avenimentele dramatice formau, într-un fel, prologul acestei povestiri, Georges nu putea să-şi reamintească fizionomia maistrului. Falsul Paul Harmant se prezentă, îl informă despre ce era vorba, apoi îi arătă o copie de pe actul de cumpărare. Georges citi atent-şi spuse:

— Dreptatea e de partea dumneavoastră, domnule. Dacă intentaţi un proces îl cîştigaţi.

— Deci, acceptaţi sa ma reprezentaţi?

— Cu toată inima. îmi trebuie doar o procură.

— Bine. Scrieţi-o.

— Dictaţi-mi, numele, prenumele şi ocupaţia.

— Paul Alexandre Harmant, proprietar, inginer mecanic, domiciliat în Paris, strada Murillo, nr. 27.

— îl pun îndată pe rol, zise avocatul, şi o să vă ţin la curent. Veţi primi în curînd o scrisoare din parte-mi.

— Dac-aţi binevoi să-mi aduceţi chiar dumneavoastră veştile, nv-ar bucura să vă primesc...

— Şi eu, domnule, aş fi încîntat să beneficiez de plăcuta dumneavoastră invitaţie.

După o lună, adversarii lui Paul Harmant renunţau la un proces pe care, de altfel, erau siguri că o să—1 piardă şi operaţiile ridicării construcţiei începuseră. Georges fusese de două ori în strada Murillo, pentru a discuta cu clientul său, fiind primit în modul cel mai prietenos, atît de tată, cit şi de fiică. Viaţa activă a lui Jacques Garaud, care-şi supraveghea singur lucrările construcţiei, îl reţinea departe de familie o mare parte din zi, iar Mary stătea acasă, unde, însă, nu se plictisea, fiind prietenă cu fiicele mai tuturor bancherilor şi ale tuturor industriaşilor ce-i cunoşteau tatăl.

Aerul Parisului nu părea totuşi să-i priască tinerei fete. Pe matul sidefiu al obrajilor apăruse o pată roşiatică. O tuse uscată şi persitentă îi irita gîtul clipă de clipă. Jacques apelase la un doctor. Acesta-1 liniştise, propunîndu-i un tratament.

Fetei îi plăceau toaletele şi-şi lucra la una dintre cele mai bune croitorese din Paris, doamna Augustine, posesoarea unei numeroase clientele, atît din lumea aristocratică, cit şi din cea artistică şi financiară. Cu toate că atelierele sale din strada Saint-Honor6 erau destul de vaste ca să-şi poată satisface clientela, patroana-croitoreasă era obligată să apeleze şi la lucrătoare externe. Una dintre acestea era preferata ei. Ar fi dorit mult s-o aibă lingă ea, dar Lucie, aşa se numea tînăra, nu voia să-şi Sărăsească modesta cămăruţa situată la ultimul etaj al unei clădiri de pe cheiul Bourbon, insula Saint-Louis.

Lucie avea douăzeci şi doi de ani şi jumătate. Nu exista altă lucrătoare pariziană mai fină, mai drăguţă şi cu un trup mai

fermecător ca al ei. Avea părul de culoarea castanei aurite, ochii albaştri închişi şi privirea blîndă.

Favorita doameni Augustine era iubită şi respectată de toţi. Iubită pentru că era buna şi îndatoritoare, respectată pentru că gurile cele mai păcătoase nu găsiseră nici umbra de clevetealā cu privire la purtarea ei. Bănuiau însă că are un logodnic, pe vecinul ei, desenatorul Lucien Labroue.

XVI

Ni se pare aproape de prisos să mai spunem că Lucien Labroue era fiul inginerului asasinat la Alfortville de Jacques Garaud. După moartea mătuşii sale, doamna Bertin, Lucien rămăsese singur, cu o avere de doar cîteva mii de franci. Doamna Bertin îl înscrisese la şcoala ce avea să—1 pregătească pentru meseria de mecanic. De altfel, aceasta era şi înclinaţia lui firească. Umilele economii ale mătuşii îi îngăduiseră să-şi împingă studiile cit mai departe posibil. Terminîndii-le, începuse să caute de lucru.

Din nefericire nimeni nu-1 băga în seamă, atît protectorii, cît şi relaţiile lipsindu-i cu desăvîrşire. Trebuia să trăiască totuşi; sa trăiască şi să-şi plătească impozitul funciar pentru terenul de la Alfortville pe care nu voia sa-1 vîndă, nici să—1 ipotecheze. S-a hotărît să intre într-un atelier unde să dobîndească îndemînarea practică necesară. în scurt timp primi de executat desene, planuri ce trebuiau trecute pe curat. Cina aceste lucrări ajunseră destul de numeroase ca să-i poată asigura traiul zilnic, tînărul părăsi atejierul. Prefera să lucreze la domiciliu.

întîmplarea îl conduse spre imobilul locuit de Lucie, unde îşi închirie o odaie vecină cu a ei. Lucien o întîlnea adesea pe scările imobilului. La început se salutară, apoi salutul fu însoţit de un surîs; mai tîrziu se opriră să schimbe cîteva vorbe şi curînd discuţiile se lungiră. în sfirşit, dragostea se înfiripă de-a binelea: o dragoste serioasă,, sincera, cinstită.

— Te iubesc, îi spuse Lucien; cînd voi avea o situaţie, ne vom căsători.

— Şi eu te iubesc, răspunse fata, şi te voi aştepta cît vei voi.

Trecuse un an de cind tot aşteptau, şi dacă Lucie aştepta răbdătoare, Lucien începuse să se descurajeze. Cîştigul său era încă destul de mic. Or, dacă se căsătoreau în aceste condiţii, la primul copil mizeria şi-ar fi făcut apariţia.

Cei doi logodnici îşi povestiseră reciproc istoria vieţii lor. O cunoştem pe a lui Lucien. A Luciei era şi mai scurtă. O doică rămasă neplătită dusese la orfelinat o fetiţă de un an - un an şi jumătate. Fetiţa crescuse. Acest copil, ştim, era fiica Jeannei Fortier.

Ceasul arăta ora unsprezece dimineaţa. Ieşind din camera ei, Lucie bătu la uşa lui Lucien care locuia pe acelaşi palier.

— Intră, se auzi glasul tînărului.

Lucie deschise uşa şi trecu pragul.

— Bine-ai venit, Lucie! exclamă el.

în loc de răspuns, fiica Jeannei Fortier îi luă mîinile și îl cercetă cu atenție.

— Ce palid ești! zise ea pe un ton mustrător. Iar ți-ai pierdut o parte din noapte!

— Am de terminat pînă diseară cîteva planuri foarte urgente.

— Păcat că te chinuiești cu o muncă atît de prost plătită, cînd ai putea să cîștigi de trei ori pe atît.

— Ai dreptate! Dar pentru asta ar trebui ca norocul să-mi iasă în cale... iar eu aștept... aștept mereu. Și mi-e teamă ca așteptarea să nu se prelungească tot atît cît și viaîajnea.

— Lucien, de ce-ți pierzi curajul? în loc să te împotrivești nenorocului, tu îți pleci capul. Dragostea noastră ar trebui totuși să-ți dea cura[. Oare nu ma mai iubești?

— înseamnă că ești rea și crudă daca-mi pui asemenea întrebare. Spune-mi ce-ai vrea să fac?

— Afirmă-ti meritele!... Nu se poate ca una din ușile la care tot bați să nu se deschidă la un moment dat.

— Dar dacă o să-mi pierd timpul tot bătînd la ușile astea încăpățînate, n-o să mai am cînd cîștiga strictul necesar. '

— Ți-am spus doar că am deoparte cîteva economii... Poți apela cînd vrei la ele, le ofer doar logodnicului meu!

— N-am să primesc niciodată să trăiesc de pe urma banilor tăi.

— îmi refuzi bucuria de a-ți veni în ajutor pentru că sînt femeie, și nu-i drept. Dar, mă rog, spuneai ca ai cîțiva prieteni de liceu care te-ar putea ajuta... De ce nu te adresezi lor/

— Am apelat. Și toată bunăvoința lor a încetat în clipa în care au priceput motivul vizitei. Am plecat cu capul în piept, cu inima sleită.

— Toți s-au purtat așa?... Dar tînărul acela pentru care nutreai o afecțiune aparte?

— Georges Darier? nedespărțitul meu prieten de la Colegiul Henri IV? Nu l-am mai revăzut de șase ani.

— Stă la Paris?

— Habar n-am.

— Cu ce se ocupă?

— Urmase dreptul. Voia să practice avocatura.

— Dacă-i avocat, este ușor de găsit.

— Așa-i.. Dar dacă o să mă refuze și el la fel ca ceilalți?

— Poți să știi dac-o semăna sau nu cu ceilalți? Poți sa știi dacă în adîncul sufletului n-o fi rămas același de altădată? Dacă mă iubești, te rog, caută-1.

— Șine, pentru că țin la tine, mă duc.

— In sfîrști, mi-ai luat o piatră de pe inimă. Cînd am intrat la tine eram tristă. Acum plec fericită.

— Ne vedem diseară.

Fata se aplecă spre logodnic. Lucien își apăsă buzele pe părul des și mătăsos, apoi tînăra o zbughi pe ușă. Doamna Augustine, marea croitoreasa căreia Lucie îi aducea un corsaj, locuia pe strada Saint-Honore. Tînăra intră în salonul de probe unde patroana se afla împreună cu „premiera sa" și o clientă de optsprezece ani

blondă, cu o faţă plăcută. Marca croitoreasă binevoise să-i ia personal măsurile pentru o rochie de seară.

— Ce bine că te văd! exclamă doamna Augustine. Ai venit la tanc. Aveam ceva urgent... rochia asta de nai a domnişoarei Harmant. Vreau să fie o capodoperă.

— Deci, domnişoara îmi va executa rochia? întrebă clienta.

— Da... Lucie este cea mai bună lucrătoare a mea... Vă va scuti de un drum obositor şi va veni să facă proba la domiciliu.

— Bun, atunci te aştept domnişoară... zise Mary. Mă găseşti acasă, la vila tatălui meu, in fiecare dimineaţă.

Mary ieşi din salonul de probă însoţită de doamna Augustine care se oferise s-o conducă pînă la capătul scărilor. Lucie îşi desfăcu pachetul şi scoase dinăuntru o rochie.

— Perfect! Perfect! exclamă marea croitoreasă examinînd piesa. Lucie, fetiţo, eşti o bijuterie! n-am să-ţi aduc decît laude. De aceea şi vreau sa-ţi încredinţez rochia domnişoarei Harmant care-i o fiinţă destul de pretenţioasă. Este americancă. Taică-său a plecat din New York ca sa se stabilească la Paris. Miss Mary are optsprezece ani. Bună clientă, dar cu toane. Cred că din pricina bolii. E bolnavă de plămîni şi se pare că ştie!... Ce tristeţe să ai totul la dispoziţie ca să fii fericit şi să te secere moartea.

— Da, doamnă, e dureros.

— Ce vrei, asta-i viaţa!... Acum, haide să croim rochia. Are culoarea roz deschis şi va fi garnisită cu paiete albe. Şi nu uita să treci pe la caserie să-ţi încasezi drepturile. Sînt foarte mulţumită de tine, Lucie. Uite, îţi dau o primă de doi ludovici.

— Vă mulţumesc, doamnă, răspunse tînăra.

Lucien se hotărîse să-şi ţină ragăduiala. Trebuia să afle dacă Georges Darier locuia la Paris. Pentru asta era de ajuns să-şi arunce ochii pe lista avocaţilor. Or, această listă se afla la Palatul justiţiei. Se duse într-acolo. Intră în sala Paşilor Pierduţi şi ceru lămuriri unui avocat tînăr îmbrăcat în robă.

— N-are rost să mai consultaţi lista, răspunse tînărul. Georges Darier stă pe strada Bonaparte, nr. 19.

— Mulţumesc foarte mult, zise Lucien şi plecă spre strada Bonaparte.

Georges Darier studia dosarul unui caz important. Bătrîna slujnică îi anunţă vizita lui Etienne Castel. Avocatul alergă în întimpinarea pictorului ce-i fusese tutore şi care-i rămăsese cel mai bun prieten. Etienne trecuse cu mult peste patruzeci de ani, dar dacă părul şi mustaţa începuseră să-i încărunţească, faţa îi rămăsese tînără, privirea deschisă. Purta la butonieră panglica Legiunii de onoare. Georges îi întinse mina exclamînd:

— Sînt cincisprezece zile de cînd nu te-am mai văzut!

— Ai dreptate, răspunse artistul. Trebuie să termin un tablou. Dar puteai sa vii tu sa mă vezi.

— Aş fi vrut, dar şi eu am avut o groază de treburi.

— Cu atît mai bine! Nu-ţi port pică, şi, ca dovadă, am venit să cinez cu tine. Spune-i Madeleinei să mai pună un tacîm şi să ne pregătească o cratiţă cu tăieţei cu brînză şi sos, specialitatea casei.

Georges sună rîzînd. Bătrîna slujnică sosi în grabă.

— Tutorele meu cinează la noi, începu Georges și...
— Și am să pregătesc o cratiță de tăieței cu brînza... îi luă vorba Madeleine; la ora șapte precis masa va n gata și voi aduce și două sticle de vin vechi de Corton cum îi place domnului Etienne.
— Bravo, Medeleine!
Slujnica se retrase și pictorul continuă:
— Acum, fiindcă mi-am terminat tablourile comandate, vreau şă retușez o pînză începută la bunul tău unchi, preotul din Chevry. In legătură cu asta, te-aș ruga să-mi faci un serviciu. Știu că ai păstrat cu sfințenie o amintire din copilărie, un căluț din lemn și mucava.
— Da, cadoul mamei mele... sfîrși Georges Darier. Mi 1-a dăruit cînd eram mic și—1 păstrez ca pe o relicvă de mare preț.
— Te rog să-mi împrumuți această relicvă pentru tabloul meu.
— Dar ce reprezintă tabloul?
— O scenă dramatică... Cîțiva jandarmi iau o femeie cu forța din casa unde nefericita se refugiase fiind acuzată de crimă. O dată cu ei am fixat-o pe pînză și pe maică-ta, împreună cu unchiul tău, ba chiar și pe mine, făcînd o schiță după această scenă și, în sfirșit, pe tine care păreai că-i implori pe oamenii justiției, cerînd iertare pentru biata femeie.
— Intîmplarea a fost adevărată?
— Da!
— Și eu eram de față?
— întocmai!
în timp ce povestea, Etienne Castel privea chipul lui Georges, voind să vadă ce efect produceau vorbele sale. Georges ascultase fără să clintească.
— Ciudat... zise el. Se zice că impresiile din copilărie îți rămîn. Cu mine e altfel. Totul s-a șters. Ce vîrstă aveam pe atunci?
— Trei ani și jumătate.
— Nu-mi mai amintesc nimic, eram prea mic.
— încearcă.
— Degeaba. întuneric... beznă totală.
— Ei bine, reluă Etienne Castel, aveai lîngă tine, în grădina unde se petrecea scena, căluțul dăruit de maică-ta și deoarece vreau să retușez toate detaliile am nevoie de jucărie ca s-o pictez după natură.
— A^m ^să ți-o trimit, sau o să ți-o aduc chiar eu.
— îți mulțumesc anticipat.
— După cîte înțeleg, înseamnă că portretul mamei mele, al unchiului meu și al dumitale sînt prinse pe această pînză.
— Și al tău.
— Vinzi cumva tabloul? După cîte știi n-am încă nici o lucrare de-a dumitale, așa că-1 cumpăr pe acesta. Va însemna, pentru mine, mult mai mult decît o opera de artă.
— Asta presupune că ești un om bogat! Cunoști doar că-mi vînd scump lucrările!
— Știu. Dar mai știu și că o să ții cont că sîntem prieteni.
— Dar tare mai ești prostuț, băiete! n-ai priceput că tabloul este al tău, și că dacă-1 retușez o fac numai pentru că vreau să ți-1

dăruiesc? Voiam să—ji fac o surpriză. Dar gata! S-a dus!... în ziua cînd U termin, ți-1 trimit. Pregătește-i un loc dc cinste.

— îți mulțumesc, ești foarte bun cu mine. Dar, spune-mi, femeia aceea arestată de jandarmi, acasă la unchiul meu, ce făcuse?

— Era acuzată de o triplă crimă: furt, incendiu și asasinat...

— Nefericita! A fost judecată, desigur!

— Da!

— Și? Au condamnat-o?

— t-a închisoare pe viață.

— înseamnă că era vinovată.

— Fără îndoială, de vreme ce judecătorii au găsit destule probe ca S-Q, condamne.

— îi știi cumva numele?

— L-am știut odată, dar l-am uitat.

Discuția ajunsese aici, cînd Madeleine intră să anunțe un vizitator.

— Cine-i? întrebă Georges.

— Un domn care vrea să vorbească cu domnu'... Lucien Labroue.

Georges scoase o exclamație de surpriză și bucurie.

— Lucien Labroue? repeta pictorul mirat.

— Pa... un vechi camarad de școală... nu l-am mai văzut de cinci ani... îl cunoști cumva?

— Cred ca doar după nume.

O clipă mai tîrziu, Lucien Labroue intră în cabinet. Georges îi întinse brațele exclamînd:

, — Ce fericit sînt că te văd!

— Și eu... răspunse Lucien, apoi se înclină în fața artistului...

— Tutorele și prietenul meu... zise tînărul avocat: domnul Etienne Castel.

— Un pictor al cărui nume mi-e cunoscut și al cărui talent atît de subtil și de elevat îl admir foarte mult.

— Locuiești la Paris? întrebă Georges.

— Da, de doi ani.

— Conduci cumva vreun atelier mecanic? •

— Vai! nu.

— Cum nu? Cu pregătirea ta?

— Tai frunză la dini. Ca să-mi cîștig existența, sînt obligat să fac copii după mașini, laviuri, planuri.

— Ai întreprins ceva ca să-ți găsești o slujbă?

— Nenumărate încercări, toate fără rezultat și, în disperare de cauză, am venit la tine.

— Ceea ce trebuia să faci de la bun început, Chiar de mîine mă voi ocupa de asta într-un mod foarte serios. Ce-ai zice de un post de director de lucrări într-o mare uzină?

— Ar întrece orice speranță.

— Ei bine, sper să-ți obțin postul. Iată cum: un inginer mecanic francez care a realizat o mare avere la New York s-a reîntors în patria-mumă cu intenția să-și construiască aici ateliere asemănătoare cu cele avute în Statele Unite. Inginerul acesta este clientul meu. Nu de mult am avut șansa să-i fac un mare serviciu; am deci dreptul incontestabil de a-i cere o favoare. Te asigur că

marele inventator care se numește Paul Harmant îți va semna un angajament în toată regula.

— E cumva asociatul lui James Mortimer, din New York?

— Chiar el... văd că numele îți este cunoscut.

— Cine nu-i știe numele? Lui Paul Harmant îi datorează industriașul acesta mașina de cusut silențioasă ca și mașina de ghioșat perfecționată, idee la care și tatăl meu, care știi că era un inventator, se gîndise pe vremuri. Așa mi-a spus mătușa mea.

— Atunci e cum nu se poate mai bine; vei deveni brațul drept al unui om de talent, dar te rog nu spune încă nimănui de promisiunea aceasta. Lasă totul în seama mea>..

— Dar... începu Lucien.

— Fără nici o scuză! îl întrerupse Georges. Te previn că nu voi accepta nici una, nici chiar pe aceea a unei lucrări urgente.

Georges lovi într-un clopoțel. Bătrîna slujnică apăru.

— Mai pune un tacîm, Madeleine.

Madeleine ieși; discuția continuă.

— Ziceați, domnule, că tatăl dumneavoastră era inventator, îl întrebă Etienne Castel. Sînteți cumva fiul lui Jules Labroue, a cărui uzină a fost incendiată acum douăzeci și doi de ani?

— Da, domnule, și nefericitul meu tată a murit asasinat în toiul incendiului.

— Tatăl tău a fost asasinat? întrebă Georges uluit. Nu mi-ai povestit niciodată despre această dramă îngrozitoare.

— Pentru că, pe atunci, nici eu nu știam. Acest cumplit adevăr nu l-am aflat decît la moartea mătușii mele.

Lucien îl întrebă apoi pe Etienne dacă i-a cunoscut tatăl.

— Nu l-am văzut niciodată, dar am auzit discutîndu-se, ca toată lumea de altfel, despre tragedia de la Alfortville.

Artistul își spunea în șoaptă:

— Ce ciudate sînt capriciile destinului! Iată—1 pe fiul victimei prietenul cel mai bun al fiului asasinului!

— Criminalul a fost pedepsit? întrebă Georges.

— Da, s-a descoperit că autoarea omorului și a incendiului era o femeie. Au condamnat-o la închisoare pe viața, răspunse Lucien. Fugise. Au ares-tat-o în curtea unui prezbiteriu dintr-un sat de la marginile Parisului.

Georges îi aruncă lui Etienne o privire iscoditoare.

— Așa e, îi răspunse artistul care-i surprinsese privirea. Femeia despre care pomenește domnul Labroue este chiar ființa despre care-ți vorbeam adineauri și care figurează în prim-planul tabloului destinat ție.

— Deci, întrebă Lucien, ați văzut-oj)e această femeie?

— Am văzut-o și am stat de vorba cu ea la prezbiteriul din Chevry, la cinstitul abate Laugier, unchiul lui Georges.

— Și? reluă Lucien, ce fel de femeie era?

— Tînără, cu un chip plăcut.

— Nega crima, nu-i așa?

— Cu toată furia. Zicea că este nevinovată.

— Poate că nici nu mințea.

Georges și Etienne îl priveau plini de curiozitate.

— Au condamnat-o... zise Etienne.
— Şi? Credeţi că asta dovedeşte ceva?
— Dovezile de vinovăţie erau prea multe.
— Aţi fost la proces, domnule?
— Da, şi am ascultat totul foarte atent.
— Şi, cu ce convingere aţi rămas, după dezbateri?
— Că acuzata putea fi vinovată.
— „Putea fi!" Aşadar, n-aveţi curajul să afirmaţi că era vinovată. Iar dacă aţi fi făcut parte din juriu v-aţi fi pronunţat împotrivă?
— Cred că da... zise Etienne. Ba chiar foarte probabil.
— Eu am citit procesul, domnule, şi sînt convins că Jeanne Fortier era nevinovată.
— Cum? murmură Georges, femeia aceasta se numea Jeanne Fortier?
— Da, răspunse Lucien. Apoi, adresîndu-se lui Etienne Castel:
— Vă amintiţi cumva ce pretext invocase ca să se apere?
— Bineînţeles... un ticălos de maistru din uzină îi făcea curte şi rîvnea să pună mîna pe averea tatălui dumneavoastră ca să plece din Franţa cu banii furaţi, luînd-o cu el şi pe Jeanne în calitate de amantă. Omul se numea Jacques Garaud, şi-i scrisese (zicea ea) o scrisoare care conţinea dovada incontestabilă a crimei premeditate şi înfăptuite de acesta. Scrisoarea însă fusese pierdută.
— Aşa e, ştiu eu, zise Lucien, şi totuşi, vă asigur că scrisoarea a existat. Garaud a fost hoţul, incendiatorul, asasinul.
— Omul despre care vorbiţi a murit, victimă a devotamentului său!
— Nimic nu-i sigur... Eu nu cred în această moarte, şi nici mătuşa mea nu credea. M-am jurat ca într-o bună zi să fac tot ce-mi stă în putinţă şi să smulg masca adevăratului asasin al tatălui meu.
— Şi pentru ce? Au trecut douăzeci şi unu de ani de la înfăptuirea crimei. Termenul legal de pedeapsă a expirat.
— Ce-mi pasăîJDacă justiţia omenească nu mă poate ajuta, mă răzbun şi fără ea. îmi voi face singur dreptate.
— Ştiţi cumva, întrebă Etienne, dacă Jeanne Fortier mai trăieşte?
— Nu ştiu, dar voi afla.
— Daca doreşti, mă ocup eu de cercetări, zise Georges.
— Ţi-aş fi extrem de îndatorat: Dar am vorbit prea mult despre mine. Spune-mi ce faci tu. Eşti mulţumit?
— Atk cit poate fi un om. Nu rîvnesc la onoruri. Muncesc!.. Am satis-facţii... Ce-aş putea să-mi mai doresc?
— Dar, o nevasta...
— O nevastă? Mai am eu timp să mă gîndesc şi la asta. Cred, de altfel, că aşa cum a făcut-o şi unchiu-meu voi rămîne burlac... celibatul e vocaţia mea. Şi tu?
— Vreau să-mi fac o situaţie serioasă înainte de a mă însura.
— Ceea ce nu te împiedică să te gîndeşti la căsătorie de pe acum.
— Ai dreptate; tocmai de aceea spuneam că trebuie să-mi fac o situaţie solidă înainte de a mă însura. Lucie, fata care-mi va deveni soţie, este la fel de săracă. Orfană, fără familie, dar are un suflet

curat. în plus, munceşte tot timpul.

— Şi, o iubeşti?

— Fără ea n-aş putea trăi fericit.

— Atunci, fii convins că situaţia ta se va aranja extrem de repede şi că în curînd vei putea fi fericit. Mă invit de pe acum la nuntă!

Cina se prelungi pînă tîrziu. Abia după ora unsprezece, Lucien îşi părăsi prietenul şi pe Etienne Castel, pictorul ce-i devenise, de asemenea, prieten.

— Spor la lucru şi contează pe noi, nV spusese Georges la despărţire şi tinărul plecase cu inima plină de speranţă.

Daca Lucien se simţea fericit, Lucie, în schimb, căzuse pradă unei mari nelinişti. Toată seara, fiica Jeannei Fortier aşteptase la început cu nerăbdare, apoi cu o îngrijorare,, din ce in ce mai apăsătoare întoarcerea logodnicului său. în sfîrşit, la ora unsprezece şi jumătate, auzi paşi urcînd scara. Cu mîna tremurîndă, întredeschise uşa.

— Dumneata eşti, domnule Lucien? întrebă ea în şoaptă.

— Da, eu sînt, răspunse tinărul.

— Eram neliniştită. Credeam că ţi s-a întîmplat vreo nenorocire?

— Nu mi s-au întîmplat decît lucruri fericite. îmi dai voie să intru să-ţi povestesc?

— Vino, şi în acest timp îmi voi termina lucrul.

Lucien îşi luă un scaun şi se aşeză lingă ea.

— Ai fost la vechiul tău prieten, Georges Darier, nu? întrebă fata.

— Da, şi m-a primit ca unul a cărui inimă nu uită uşor. M-a oprit la masă.

— Ţi-a promis că—ţi face rost de slujbă?

— Intr-o lună, mai mult ca sigur, voi deveni şef de lucrări la o mare uzină din marginea Parisului.

— Ce fericită sîntT Acum du-te. Amîndoi avem nevoie de odihnă şi, de altfel, nici nu trebuie să le dăm vecinilor prilej de clevetealā.

Situaţia lui Lucien îl impresionase mult pe Georges Darier. Astfel, a doua zi, la prima oră chiar, plecă spre strada Murillo, cu intenjia de a-1 solicita pe Paul Harmant în favoarea protejatului său. îi deschise feciorul din casă.

— Domnul Harmant mă poate primi?

— Cu părere de rău, îl anunţ pe domnul Darier că domnul Harmant a plecat..., răspunse servitorul. Dar domnişoara Mary vă va primi cu siguranţă. Sa vă anunţ, domnule Darier?

Georges fusese destul de des în vila milionarului pentru a-şi da seama ca fiica avea asupra tatălui său o mare influenţă. Se grăbi deci să răspundă:

— Daca socotiţi că n-o deranjez pe domnişoara Harmant, daţi-i cartea mea de vizită.

— O voi anunţa pe domnişoara.

Cum citi numele vizitatorului, Mary, care era de mult sculată, coborî în salon.

— Bună dimineaţa, domnule avocat, spuse ea cu tonul cel mai graţios, întinzîndu-i mîna; vizita dumneavoastră nu-mi era

destinată, dar vă sînt recunascătoare că v-ați gîndit să schimbăm cîteva vorbe.

— Cum vă mai simțiți, domnișoară?

— Minunat, niciodată nu m-am simțit mai bine ca astăzi. Un subit și puternic acces de tuse îi tăie însa fraza.

— V-ați luat, cel puțin, măsurile necesare s-o combateți? întrebă Georges, care știa prea bine de ce boală nevindecabilă era atinsă tînăra fată.

— Bineînțeles! răspunse Mary. La dracu, un fleac. Ați venit pentru tatăl meu? Lipsește trei săptămîni. Ia spuneți, ce treabă aveți cu dînsul? Corespondăm regulat și—1 pot anunța de vizita dumneavoastră, explicîndu-i motivul.

— Voi găsi timp să-i dau aceste explicații la înapoiere, domnișoară, dar v-aș ruga să mă susțineți cu toată puterea.

— Cu plăcere... Despre ce este vorba?

— Vreau să plasez in uzina tatălui dumneavoastră pe un fost elev al Școlii de arte și Meserii, desenator și mecanic foarte priceput.

— Tînărul vă este cumvajmeten?

— Da, un prieten de școala, crunt lovit de sfîrșitul tragic al tatălui său căruia i s-a furat întreaga avere și de moartea unei mătuși, iubite, care, neposedînd nimic, n-a avut ce să-i lase.

— Propunerea dumneavoastră, domnule Darier, este un act de umanitate, și vă voi sprjini din toată inima. Spuneți-i prietenului că poate conta pe mine. Răspund chiar de reușită. Tata trebuie să se înapoieze luna viitoare, pe ziua de 2. Anunțați-1 pe prietenul dumneavoastră, care va deveni și al meu, să vina pe data de 3 și vom rezolva.

— Sînteți foarte bună, și vă mulțumesc din inimă.

Georges se ridică. Mary îi strînse călduros mîna. Tînărul avocat se în-toarse în strada Bonaparte și—i trimise cîteva rînduri lui Lucien în-științîndu-1 de rezultatul întrevederii. Fiului lui Jules Labroue nu-i mai rămînea decît să aștepte.

XVII

O joărăsisem pe Jeanne Fortier, îmbrăcată în haine de călugăriță, în zăpadă, în fața porții principale a închisorii centrale din Clermont. Gardianul, convins ca o lasă să treacă pe maica Philomene, învîrtise în broasca uriașă cheia mare și grea. Odată ieșită, Jeanne o luase în goană spre oraș, dispărînd într-un labirint de străzi strimte și întunecoase, cu dughenele încă închise.

După ce merse cu pas grăbit timp de un sfert de ceas, se oj)ri și privi împrejur. Cam pe la mijlocul străzii îi atrase atenția o prăvălie de curînd deschisă. Era un magazin de lerigerie și confecții. Intră. Patroana, o femeie în vîrstă, aranja rafturile.

— Doriți ceva, măicuță? întrebă ea.

— Aș vrea, răspunse văduva lui Pierre Fortier, ceva de îmbrăcat pentru o femeie cam de talia mea.

— Vă ofer o fustă de molton cenușiu. N-o să găsiți altceva mai

călduros.

— Culoarea îmi place, o iau.

— Doriți și o haină gen „camizol", nu-i așa? Am una dintr-o stofă asemănătoare.

— Puneți-o la un loc cu fusta. Dați-mi și o bonetă de pînză. Jeanne mâi cumpără un șal mare de lînă și ceru să i se învelească totul într-o bucată de serj. După ce-și lua pachetul și restul, ieși. La un moment dat, zări o pqartă deschisa ducînd spre o alee întunecată. Alergă într-acolo. In fundul aleii se afla o scară. La etajul de sus al imobilului domnea o liniște deplină.

Cît ai clipi din ochi, fugara desfăcu pachetul, îmbrăcă fusta și camizolul și-și puse pe cap boneta de pmză avînd grijă să—și tragă părul peste frunte. Își petrecu apoi peste umeri șalul de lina, împături costumul sorei de caritate in. pînza de serj verde și, ţiunîndu-1 subsuoară, ieși din alee îndreptîndu-se spre calea ferata, Imbrăcămintea îi dădea aerul unei muncitoare de la țară. In preajma gării auzi sunetul unui clopoțel. Alergă.

— Pentru Paris? întrebă ea cu sufletul la gură. Un funcționar îi răspunse arătîndu-i un ghișeu:

— Acolo... grăbiți-vă... Trenul e gata de plecare.

Jeanne se repezi la ghișeu și abia avu timp să se suie în tren. Intrase într-un compartiment de clasa a treia precedată de două femei, o tînără și mama sa. Trenul porni.

La închisoarea centrală, infirmierele mirate că n-o văd pe Jeanne asistînd ca de obicei la curățenia saloanelor, crezură că nu se trezise. Una dintre ele se duse s-o caute. Negăsind-o, presupuseră că din cine știe ce motiv plecase la economat și așteptau să se- înapoieze. Maica stareță tocmai se întorsese împreuna cu celelalte călugărițe și, cum n-o văzuse pe maica Philomene la biserică, dăduse ordin să se afle din ce pricină lipsise. Atunci și-au dat seama de cele petrecute. Sora Philomene dormea încă un somn aproape letargic. In camera sa, în locul costumului dispărut se aflau hainele Jeannei. Gardianul, întrebat, răspunsese că-i dăduse drumul maicii Philomene.

Vestea evadării se răspîndi la iuțeală. O oră mai tîrziu întreg Clermontul știa că o condamnată își luase zborul. Negustoreasa care-i vînduse hainele alergă minată de un zel lăudabil să-și depună mărturia. După datele obținute rezulta că Jeanne, lepadîndu-și veșmîntul de călugăriță, fugise cu trenul. Or, de la evadarea ei, un singur tren plecase din gara. Așadar fugara se îndrepta spre Paris. Se telegrafie la Paris, dîndu-se ordin să nu lase să treacă, decît după verificare, persoanele cu tichet cumpărat la Clermont. Un inspector de Siguranță plecă în mare grabă spre Paris-Nord. In clipa cînd polițiștii ajunseră pe peron, trenul de la Clermont sosea. Dar Jeanne avea să le scape agenților. Călătoarele își dovediră ușor identitatea și adăugară că în gara Clermont nu văzuseră nici o femeie cu aspectul unei evadate.

Iată ce se intîmplase.

Ajungînd la Creil, cele două călătoare coborîseră din tren și Jeanne ră-măsese singură. Cinci minute mai tîrziu, trenul trecea pe sub un tunel. Jeanne profită de întuneric și aruncă pe fereastră

hainele sorei Philomene. Apoi, cînd îi auzi pe funcționarii căii ferate anunjind gara Saint-Denis, coborî. Controlorul primi tichetele fara să le privească și Jeanne scăpă.

întinse pasul și, in mai puțin de o oră, ajunse la Paris. Marele oraș acoperit de zăpadă îi apăru pîclos și trist deși era o zi de duminica. Jeannei îi era foame. Trecu pragul primei bodegi întîlnite în caleși încercăsă-și limpezească ideile. Un singur gîndo obseda.

— Chiar azi, mă voi duce la Chevry.

După ce-și termină dejunul sărăcăcios, urcă într-un omnibus care o duse pină la Vincennes, iar de aici luă primul tren în direcția Chevry.

— Numai de nu m-ar recunoaște careva, își spuse.

Biata femeie se temea degeaba.

După douăzeci și unu de ani, se schimbase total. Trecuse prin atîteaf Plînsese atît de mult.

Ajunse la Chevry.

Pe măsură ce evadata din Clermont se apropia de parohie, simțea cum o înăbușe emoția. Satul Chevry îi amintea nu numai trecutul cumplit, dar și de copilul mult iubit, lăsat în mîinile bătrînului prept ce-i dăduse găzduire. Jeanne recunoscu gardul dintr-o privire. își reaminti ziua cînd bătuse la poartă, cazînd pe jumătate leșinată în praful de pe drum. Traversă șoseaua și trase de clopoțel. O servitoare bărtînă veni să-i deschidă.

— Cu ce vă pot servi? întrebă ea.

— Aș vrea sa vorbesc cu preojul, răspunse Jeanne.

— Părintele este la vecernie. îl găsiți la biserică.

Jeanne se îndreptă spre biserică, vecernia se terminase. Una cîte una, credincioasele se retrăgeau spre casă. Preotul ieși ultimul. Jeanne înainta spre el.

— Iertați-ma, părinte... bîigui ea, aș vrea să vă vorbesc. Vin special de la Paris.

— Bine, urmați-mă în sacristie...

Jeanne se supuse și, o clipă mai tîrziu, reluă discuția zicînd:

— Am sarcina să vă cer citeva jnformații.

— Informații! repetă preotul. In legătură cu ce?

— în legătură cu predecesorul dumneavoastră, prin anul 1861.

— Vă referiți la venerabilul abate Laugier, fiica mea? Cel pe care l-am înlocuit eu? A murit în timpul războiului. Iar eu sînt aici din anul 1871.

— N-avea și o soră?

— Ba da, o soră moartă cu puțin înaintea lui.

— Această soră n-avea un copil pe lîngă dînsa?

— Da... fiul său, după cîte știu. Al meu! se gîndi Jeanne tremurînd. Al meu!

Adăugă apoi cu glas tare și sforțîndu-se să-și ascundă neliniștea:

— Știți cumva ce s-a intimplat cu acest copil?

— In privința aceasta nu pot să vă dau decît lămuriri destul de vagi. Cînd am luat în primire parohia, am auzit povestindu-se că fiul sorei bunului abate Laugier venise să asiste la funeraliile unchiului său, și că apoi se inapoiase la Paris impreună cu un prieten al defunctului. Altceva nu mai știu.

— Dar poate știți numele acestui prieten?
— Nu l-am știut niciodată.
— Dar primarul? Poate-1 cunoaște dînsul?
— A murit. După el au urmat alții doi.
— Și slujnica domnului preot Laugier?
— A murit înaintea preotului și al sorei sale.
— Sora aceasta era văduvă, nu-i așa?
— Da.
— A murit la Chevry?
— Așa cred.
— Atunci numele trebuie să fie trecut cu siguranță în registrele bisericii, și, de asemenea, pe piatra mormântului.
— Sigur că da, erau; dar totul a fost distrus în timpul războiului. Aici s-au dat lupte în repetate rînduri.
— Va să zică, murmură Jeanne, n-am să pot afla nimic.
Toate aceste întrebări îi treziseră preotului o oarecare bănuială.
— Ce interes deosebit, ce interes personal vă împinge să aflați aceste lucruri? întrebă preotul.
Jeanne tresări.
— Am vorbit prea mult... își zise ea.
Apoi adresîndu-i-se preotului:
— V-am spus, nu pentru mine întreb. Prietena ce m-a trimis m-a rugat să insist pentru a obține un indiciu cu privire la copil. Voiam să știu numele sorei abatelui Laugier cu scopul de a-1 afla pe al fiului său.
— Vrea cineva să-1 găsească pe acest fiu?
— Nu știu; am primit o sarcina și mi-am îndeplinit-o; asta-i tot.
— întrebați în sat... Poate găsiți pe cineva care să știe mai multe decît mine.
Preotul ieși din biserică lăsînd-o pe Jeanne sfîrșită. Biata femeie căzu în genunchi.
— Doamne, Dumnezeule, îngînă ea, împreunîndu-și mîinile... n-am să aflu nimic. Totul pare împotriva mea. Preotul acesta se ferea de mine. Dacă încerc să mai întreb pe altcineva bănuiala ar fi aceeași. Ce să fac? Preotul mi-a spus ca cineva a luat la Paris copilul despre care se credea că este nepotul abatelui Laugier. Copilul acesta trebuie să fie fiul meu. Sora abatelui îmi promisese că o să vegheze asupra lui, că îi va ține loc de mamă. Dar, la Paris, cum să-1 găsesc? Dacă mă duc direct la cei în măsură să mă lămurească înseamnă să mă dau pe mîna jandarmilor... Ca și acum douăzeci și unu de ani, mă caută peste tot. Mai bine rămîneam nebună!
Jeañne începu să plîngă. își reveni repede și, înălțîndu-și capul, își spuse:
— Ei bine, n-am să mă dau bătută! Voi cerceta zi și noapte. Fiul meu trebuie să fie la Paris. încerc mai întîi să aflu ce s-a întîmplat cu fata, apoi mă înapoiez la Paris și caut să-i dau de urmă.
Plecă din biserică, și la orele nouă seara se afla din nou în Paris.
A doua zi, la prima oră, se îndreptă spre Joigny; aci bătu la poarta văduvei Fremy, doica în grija căreia, în urmă cu douăzeci și doi de ani, fusese dată fiica ei. Știa prea bine că n-o s-o mai găsească,

deoarece scrisoarea trimisă de la închisoarea centrală din Clermont se înapoiase cu mențiunea: „Destinatarul necunoscut", dar nădăjduia să culeagă vreo informație folositoare. Căsuța doicăi nu mai exista. Pe locul ei și pe terenurile învecinate se înalță acum o vastă casă de raport. Jeanne deschise ușa și întrebă o femeie.

— De cît timp s-a ridicat clădirea asta?

— De șase ani.

— N-ați cunoscut cumva pe o oarecare văduvă Fr6my ce lua în grijă copii mici?

— Văduva Fremy... Mi-amintesc de ea. Ei, doamne, dar a trecut o groază de timp de cînd și-a dat duhul! De pe vremea războiului.

— N-avea cumva un fiu?

— Ba da! un mare șnapan. A murit și el.

— A murit, exclama Jeanne.

— Da, doamnă!... Sînteți cumva din familie?

— Nu, dar aș fi vrut să aflu ce s-a întîmplat cu o fetiță dată în grija mamei lui.

— De mult timp?

— De douăzeci și unu de ani.

— Nu locuiam la Joigny pe vremea aceea, răspunse portăreasa. Cînd am cunoscut-o pe văduva Fr6my, nu mai lua de mult copii și n-am văzut niciodată pe lingă ea decit pe împielițatul'ăla de băiat, dar dacă părinții n-or fi venit să-și ia mucosul, e clar ce s-a întîmplat. Bătrîna Fr6my, nemaifnnd plătită și voind să se descotorosească de ține, o fi anunțat autoritățile care l-or fi plasat undeva. întrebați la primărie sau la subprefectură... V-ar putea lămuri mai bine.

— Primăria, subprefectură, autoritățile... îngînă nefericita mamă descurajată.

Portăreasa se uită mirată la Jeanne.

— S-ar părea că nu m-ați înțeles, zise ea.

— Iertați-mă, v-am înțeles perfect și am să vă urmez sfatul. Mulțumesc pentru bunăvoință.

Jeanne ieși. Ne dăm seama că nu intenționa să se ducă nici la primărie, nici la subprefectură, ci bătu din poartă în poartă, intrebînd peste tot. Toate răspunsurile erau la fel. Nimeni nu-și amintea de nimic. Deznădăjduită, își spuse că pentru ea totul s-a sfirșit. Neștiind unde să-și caute fiica, cum să spere s-o regăsească? Georges era la Paris, de asta era convinsă; se va duce in marele oraș. A doua zi, o dată cu zorile, sosea la Paris, sleită, dar gata s-o ia de la capăt, netinînd seama de nici o piedică.

Pe strada Senei zări un anunț:

„Odăiță și debara de închiriat pe loc". Examinînd clădirea mai mult decit modestă, Jeanne își zise că poate n-ar cere scump. Se apropie de portăreasă și întrebă:

— Aveți o cameră de închiriat, doamnă?

— Da, o cameră și o debara la etajul șase... O sută patruzeci de franci.

— Aș putea s-o văd?

— Sigur. Odaia este liberă. Vă conduc.

— îmi convine, zise fugara după ce vizită încăperea. Vin de la

ţară şi intenţionez să mă stabilesc la Paris. Aş vrea s-o închiriez chiar de azi. O mobilez repede.

Jeanne plăti treizeci şi cinci de franci şi primi o chitanţă pe numele de Lison Perrin. O dată cu banii chiriei îi dădu şi o monedă de cinci franci, cîştigînd pe dată bunăvoinţa portăresei.

— Duceţi-vă sa va cumpăraţi cele de trebuinţă, zise ea, şi vă ajut chiar eu să vă instalaţi.

— Unde găsesc un negustor cu mobilă de ocazie?

— Foarte aproape de aici, pe strada Jacob, la stînga.

Fugara porni la adresa indicată şi, în schimbul unei sume derizorii, achiziţiona cîteva obiecte absolut necesare instalării; apoi, de la un bazar, îşi cumpără ceva lenjerie şi cîteva lucruri de îmbrăcăminte cu preţ redus. înainte de ora patru, modestul mobilier era instalat şi un foc de cărbuni ardea în sobiţă. Jeanne îşi răsturnă punga: era aproape goală.

— Dacă nu vreau să mor de foame în scurt timp, îşi zise ea, trebuie să-mi găsesc repede de lucru.

Coborî să-şi cumpere ceva de mîncare, voind să se înapoieze şi să se culce. Deodată zări un local de negustor de vinuri cu firma: *. La hanul brutarilor.*

Deschise uşa şi intră.

XVIII

Lucrînd cu ardoare, Lucien Labroue aştepta clipa cînd, înarmat cu recomandarea lui Georges, să se prezinte personal la vila milionarului, care nu-i putea refuza nimic avocatului său. Văzîndu-şi logodnicul aproape fericit, Lucie devenise şi mai volubilă, iar munca părea să-i fie şi mai spornică. Tocmai terminase de însăilat rochia elegantă, încredinţată de doamna Augustine. Era ora nouă dimineaţa.

— Exact cît să iau ceva în gură, îşi zise lucrătoarea. După probă, care va dura cu siguranţă, trebuie să mă duc la atelier dupa furnituri şi apoi la patroană.

Băgă în priză un mic reşou şi-şi încălzi resturile din dejun.

— Vai, exclamă ea brusc, n-am pîine! Portăreasa nu mi-a adus-o astăzi.

Coborî cele şase etaje, deschise poarta cabinei şi întrebă:

— Femeia cu pîine n-a venit, doamnă Dominique?

— Nu, don'şoară Lucie.

— Ei, fir-ar să fie!

— Intraţi înăuntru, e răcoare. Amîndouă am rămas fără pîine. La brutăria asta, imposibil să poţi conta pe cineva. Schimbă vîqzătoarele ca bună ziua.

în clipa aceea, o fată înaltă, blondă, uscăţivă şi urîtă bătu la uşa cabinei. Avea în braţe patru pîini de mărimi diferite.

— E vînzătoarea, zise Lucie. Alta!

— Bravo, exclamă portăreasa, nu-i rău, nu-i rău deloc! pînă la urmă abonaţii brutăriei dumneavoastră or să rămînă fără pîine.

— Dar ce, e vina mea? răspunse fata bosumflată. îi ţin locul celei

dată afară alaltăieri și nu cunosc abonații... De altfel, n-o să vin eu. Patroana caută o vînzătoare... Eu am altă slujbă.

Lucie urcă repede, mîncă într-un sfert de ceas și se îndreptă spre vila din strada Murillo.

De la o vreme, Mary Harmant se simțea și mai rău, devenind în același timp și mai capricioasă. Pupa violente crize nervoase, urmau ore în șir de deznădejde. In aceste momente era foarte blinda, îi era milă de toți cei în suferință și-și spunea:

— Sînt bogată... Ar trebui să fac bine în jurul meu.

Se afla tocmai în această dispoziție binevoitoare, cînd feciorul din casă veni s-o anunțe că o ucenică trimisă de croitoreasă voia s-o vadă. Mary dădu ordin să intre și o primi plină de bunăvoință.

— Ai făcut minuni, Lucie?

— M-am străduit cît am putut, domnișoară. Rochia nu este decît în-săilată... am venit pentru probă.

Lucrătoarea întinse materialul pe canapea.

— Dar e foarte drăguță de pe acum! exclamă Mary.

Felul în care sînt plasate garniturile este cu totul original.

— Asta-i ideea mea.

— Să știi că ai foarte mult gust.

Fiica lui Paul Harmant redevenise veselă. Paloarea feței dispăruse brusc, deși, din timp in timp, o tuse scurtă îi mai scutura pieptul.

— Biata fată!... se gîndea Lucie. Este într-adevăr bolnavă.

Lucie își începu proba. Mary întrebă:

— Lucrezi de mult la doamna Augustine?

— împlinesc în curînd cincisprezece luni.

— Am înțeles că i-ar fi plăcut să te aibă la ateliere.

— Știu, dar prefer să lucrez la domiciliu.

— Locuiești cu părinții, nu?

— N-am părinți, domnișoară.

— Cum, ești orfană?'

— Nu știu nimic. Cînd aveam un an am fost dată la orfelinatul copiilor găsiți.

— Vrei să spui că tatăl și mama dumitale te-au părăsit? Doamne, dar este cumplit!

— Da, este groaznic. Dar nu mi-a trecut niciodată prin minte s-o condamn pe această mamă necunoscută; mi s-a spus că, fără doar și poate, nu era vinovată, poate că mizeria, foamea or fi obligat-o să facă ceea ce a făcut, și că, poate tatăl meu o fi murit.

— N-ai aflat împrejurările în care ai fost dată, sau dacă există vreun indiciu după care poți fi recunoscută și care să te poată ajuta să-ți regăsești familia?

— Am întrebat, la vîrsta cînd puteam înțelege. Mi s-a răspuns că într-adevăr o dată cu mine au fost aduse și cîteva lucruri după care aș putea fi recunoscută, dar regulamentul hu dă voie să se afle.

— Dar la ce folosește să depui o dată cu copilul și un semn de recunoaștere?

— îi ajută pe părinți să-și ceară într-o bună zi copilul. Ziua și ora depunerii sînt trecute într-un registru. Se înșiră apoi veșmintele micuțului abandonat, marca lenjeriei și dacă mai sînt și alte obiecte

în afara scutecelor. Copilul este înscris sub un nume (eu, de exemplu, aveam nr. 9) la acest număr se adaugă și un nume.

— Ce ciudat, parca mă trec fiorii! Și cîți ani ai, Lucie? îmi dai voie să-ți spun pe nume, nu-i așa?

— Vai, domnișoară, cum să nu! Am douăzeci și doi de ani.

— Văd că ești foarte îndemnatică. Nu te-ai gîndit să-ți deschizi un atelier propriu?

— Ca sa-mi deschid un atelier mi-ar trebui atît clientelă cit și capital pentru primele cheltuieli.

— Cred că ți-ai putea găsi ușor un bărbat, dacă nu bogat, măcar cu ceva bani. Cu banii ți-ai putea mobila un apartament, ți-ai instala atelierul, iar clientela ar veni de la sine.

Auzind pronunțîndu-se cuvântul „bărbat", muncitoarea se făcu roșie ca focul. Fiica lui Paul Harmant întrebă zîmbind:

— Sau mă înșel, sau ai de gînd să te măriți?

— Da, mă gîndesc la căsătorie... Dar cel pe care-1 iubesc și mă iubește n-are avere. Vrea să așteptăm să-și găsească întîi o slujbă mai substanțială. După ce ma mărit, voi lucra mult mâi puțin, deoargce dorește să mă ocup exclusiv de grijile casei.

— în ziua cununiei, draga Lucie, aș fi fericită să-ți pot oferi o mică~dotă, cu condiția ca soțul dumitale să-ți ingăduie să lucrezi doar centru mine.

— îl voi ruga, spunîndu-i cît sînteți de bună, și sînt sigură că n-o să mă refuze. Cînd vă trebuie rochia, domnișoară?

— Joia viitoare... sînt invitată la o serată dansantă, la soția unui prieten de-al tatălui meu.

— O veți avea joi.

— Unde locuiești, fetițo dragă?

— Pe cheiul Bourbon, nr. 9, răspunse Lucie.

— Bun, am să-mi notez numărul casei. La revedere, Lucie.

— La revedere, domnișoară... și vă mulțumesc încă o dată.

După plecarea lucrătoarei, pe Mary o cuprinse iarăși iristețea. Se cuibări lingă foc cu gîndul la Lucie.

— Copil găsit, murmură ea. Fără tată, fără mamă... Și totuși este fericită... Nu se plictisește niciodată... Muncește... Speră în viitor și iubește... Este iubită. Oare eu voi ști vreodată, eu atît de bogata, ce înseamnă dragostea?

Un acces de tuse îi împurpura dintr-o dată obrajii. își duse batista la gură. Cînd și-o retrase era pătată de sînge. Mary îngălbeni.

— Sînge!... îngăimă ea. Și mă arde și-n piept! parcă am jar între umeri.

Se duse și luă o linguriță de medicament, apoi se trînti iarăși în jilț.

— Aș vrea să iubesc și eu! îngînă ea oftînd.

Localul negustorului de vinuri cu firma: *La hanul brutarilor* corespundea denumirii. Era, într-adevăr, punctul de întilnire al „bobocilor" sau ucenicilor brutari, al băieților de brutărie și al vînzătoarelor de pîine din cartier.

Fiece cartier din Paris are cîte unul sau două localuri de acestea servind ca loc de întilnire al angajaților brutari. Aici toată lumea

se cunoşte; fiecare povesteşte vecinului întîmplări legate de meserie.

Cînd intră Jeanne, salonul cel mare era pe jumătate plin. Dînd cu ochii de comeseni, fugara avu o clipă de şovăială. Se opri.

Trecînd pe lingă ea, o chelnăriță spuse:

— Poftiți înăuntru, mai avem locuri.

— Da... da... sînt, zise un tînănde douăzeci şi j)atru sau douăzeci şi cinci de ani, instalat lîngă intrare. Poftiți lînga mine. Aici sîntem cu toții brutari, şi chiar dacă n-ați fi de-ai casei, v-am primi cu aceeaşi plăcere.

Jeanne zîmbi şi se aşeză alături. Văduva lui Pierre Fortier comandă ceva de mîncare. Deodată tînărul se adresă unui camarad aflat la cîteva mese mai departe:

— Spune-mi, Tourangeau, n-ai cumva un leac s-o vindece pe patroana mea de nervi şi pe patronul meu de morocăneală?

— Dar ce li s-auntîmpiat? i-o întoarse acesta. Şi cu ce-ai vrea să-i vindec eu?

— Pur şi simplu cu o bună vînzătoare.

— Doar cu atît!... zise Tourangeau rîzînd. Vînzătoârele bune sînt păsări rare... patroana mea a schimbat patru în ultimele cinsprezece zile.

— Lebret, patronul meu, o duce şi mai bine, e la a cincea în numai două zile. Clientela se plînge, amenință că ne lasă, şi asta-i face pe patron şi- pe nevastă-sa sa-şi iasă din pepeni. Dac-ar veni acum una să se angajeze şi ar munci cum trebuie, te asigur că i s-ar da trei franci pe zi şi două livre de pîine. Dacă ştii pe careva, trimite-o te rog acolo...

Jeanne ascultase cu o atenție uşor de înțeles. După ce-şi termină masa, în loc să plece, mai rămase. Tînărul brutar citea un ziar. Jeanne îi puse mina pe braț.

— Scuzați, domnule, zise ea.

— Cu ce vă pot fi de folos? _

— Spuneați adineauri că patronul dumneavoastră are nevoie de o vînzătoare de pîine.

— Da, aşa e... Ați vrea să vă prezentați dumneavoastră?

— Da. s

— Sînteți de meserie?

— Nu, dar cred că nu e o treabă prea complicată. Cei care m-ar angaja, sînt sigură, vor fi mulțumiți.

— Drace! se vede cît colo că nu sînteți proastă... Dar vă previn că e o treabă obositoare.

— Sînt voinică... Am curaj...

— Cunoaşteți Parisul?

— Nu prea, dar toți clienții dunneavoasreă trebuie să locuiască în acelaşi cartier, nu?

— Patronul meu are cam peste tot.

— Unde locuieşte?

— Strada Dauphine, dar avem abonați pînă în piața Cité... pînă în cartierul Marais.

— Credeți că dacă mă prezint, mă angajează?

— In privința asta, fiți pe pace, răspund eu! De trei zile caută

peste tot o vînzătoare. Și dacă vreți, îl anunț pe patron că veniți mîine dimineață.

— Da, faceți-mi serviciul ăsta, vă rog.

— Nici o grijă. O fac cu plăcere deoarece îmi păreți o femeie cumsecade. Mîine vă prezentați la prăvălie, din partea mea... din partea Lyonezului... o găsiți acolo pe patroană. Fiindcă veni vorba, cum vă numiți?

— Lise Perrin.

— De ajuns.

Și Lyonezul ieși din restaurant ca să-și reia lucrul. Jeanne se înapoie în noua sa locuință.

— Vînzătoare de pîine... își zicea ea în timp ce urca treptele spre etaj. Cinci ore de lucru pe zi... Restul zilei voi fi liberă. Pot să-mi folosesc timpul căutîndu-mi fiul.

A doua zi se duse la brutăria din strada Dauphine. Doamna Lebret era la tejghea. Cînd Jeanne îi spuse că vine din partea Lyonezului, patroana o privi cu un zîmbet binevoitor și exclemă:

— Ai venit să te angajezi ca vînzătoare?

— Da, doamnă.

— N-ai mai lucrat în meseria asta, nu-i așa?

— Niciodată, dar nădăjduiesc ca prin bunăvoință să înlpcuiesc lipsa de experiență și voi face totul ca să fiți mulțumită.

— Aș vrea și eu.

— Mă primiți?

— Bine'nțeles... de probă... Unde stai?

— Strada Senei, 24. Vin din satul meu, unde am locuit trei ani. Sînt văduvă.

— De ajuns... Fața dumitale deschisă ține loc de referințe. Cum te chea-ma?

— Lise Perrin.

— Ei, bine, Lise, de mîine îți iei postul în primire... Astăzi o să-ți petreci ziua cu slujnica mea mergînd la clienții a căror adresă o sa ți-o dau îndată.

— La ce oră trebuie să fiu la prăvălie?

— La ora șase, pentru distribuirea de dimineață. Cu toate că avem clienți ce locuiesc departe, vei putea să te înapoiezi la ora nouă. Va trebui să vii apoi din nou la ora cinci, căci avem și restaurante pentru care coacem după-amiaza. E o chestiune de o oră și jumătate, cel mult două.

— Am înțeles, doamnă.

— Vei primi trei franci pe zi și două livre de pîine. Ăsta-i tariful meu. Poftim zece franci ca bacșiș.

Fugara roși, își arată mulțumirea și făgăduind să fie exactă, plecă. La pnnz se înapoie la brutărie unde slujnica o aștepta. Plecară și, dupa două ore, Jeanne izbuti să-și întipărească în memorie adresele abonaților de dimineață.

Acțiunile de cercetare nu-i mai puteau lăsa timp și pentru gospodărie. Se gîndi că la *Hanul brutarilor* porțiile nu erau prea scumpe și că ar fi putut veni să-și ia de aici mmcarea. Drept pentru care se și duse și, întîlnind-1 pe Lyonez, îi mulțumi.

— N-ai pentru ce, măicuța Lison... răspunse băiatul jovial.

Pentru lucrătorii brutari care o și adoptară ca pe una de-a lor, Jeanne avea să se numească de acum încolo „Măicuța Lison".

A doua zi, la ora stabilită, Jeanne era din nou la post. Cercetînd registrul cu adresele clienților pe care-1 luase acasă în seara din ajun își trasase un intinerar precis, în scopul de a pierde cît mai puțin timp posibil.

Strada Bourbon, fiind locul cel mai îndepărtat al cursei, era lăsată ultima. Jeanne urcă treptele și bătu la ușa abonaților. La etajul al șaselea, ușa Luciei se deschise și o tînăra apăru în prag.

— Ați venit cu pîinea?

— Da, domnișoară, răspunse Jeanne uluită de frumusețea lucrătoarei. O pîine de doua livre, nu?

— De două livre, da... Poftiți... vă dau îndată și banii.

Evadata din Clermont intră în încăperea a cărei ordine perfectă și cu-rățenie impecabilă o izbiră în mod plăcut.

— Păreți obosită, dragă doamnă, zise Lucie.

— Un pic, domnișoara. Cursa este lungă și astăzi o fac pentru prima oara.

Tot spunînd cele de mai sus, Jeannei nu-i mai venea să plece. Rămăsese cu ochii lipiți de chipul Luciei. O simpatie stranie o atrăsese dintr-o dată spre ea.

— N-aveți obișnuința meseriei, reluă lucrătoarea.

— Nu, dar o să o deprind repede. Am și rezistență fizică și curaj... Plec, la revedere.

— La revedere, dragă doamnă.

Dar Jeanne tot nu pleca; picioarele îi păreau pironite. O mașină de cusut și cîteva bucăți de stofă îi atraseră atenția.

— Sînteți croitoreasa? întrebă ea.

— Da, dragă doamnă, doriți să vă lucrez ceva?

— A, nu, n-am posobilitatea să-mi fac rochii din stofe atît de frumoase ca aceea.

Acum fu rîndul Luciei s-o întrebe:

— Dumneavoastră o să-mi aduceți pîinea de aici înainte?

— Tot timpul cît voi fi angajata doamnei Lebret și nădăjduiesc că voi rămîne destul.

— Dacă vă obosește să urcați pînă la al șaselea, lăsați-o" la portărească. Spuneți-i doar atît: este pentru domnișoara Lucie.

Auzind acest nume, Jeanne păli.

— Ah, îngăimă ea, vă cheamă Lucie?

— Da, dragă doamnă.

— Un nume foarte drăguț... un nume care-mi place.

Jeanne făcu un pas înapoi, îi mai aruncă o ultima privire și plecă spunînd:

— Pe mîine, domnișoară.

înapoindu-se spre brutărie, vînzătoarea de pîine-și zicea:

— Lucie! Se numește Lițeie ca și fetița mea. Numele ei mi-a răscolit amintiri dureroase. înfățișarea ei mi-a produs o impresie ciudată. Fiica mea trebuie să fie de aceeași vîrsta. Poate că este la fel de mare... la fel de frumoasă. Trebuie s-o revăd.

A doua zi și în zilele ce urmară, văduva lui Pierre Fortier urca iute etajele pentru a-i duce ea însăși pîinea Luciei. Tînăra se

simțea și ea atrasă de această vînzătoare care-și îndeplinea cu atîta zel munca obositoare. Jeanne își încheia cursele tot cu casa de pe chei, grăbindu-se să ajungă în mansardă unde zăbovea cîteva minute. O privea pe Lucie lucrînd, sorbind-o parcă din ochi, și apoi pleca cu inima împăcată.

Din cînd în cînd, Jeanne îl găsea pe Lucien în vizită la logodnica sa. Fugara din Clermont habar n-avea că frumosul tînăr, al cărui nume nu-1 știa, era fiul lui Labroue, omul pe care era acuzată că 1-a asasinat.

Ziua fixată pentru întoarcerea la Paris a falsului Paul Harmant se apropia. Industriașul era așteptat pe data de 2 ale lunii.

La **1 ale lunii, Lucien primi o scrisoare de la prietenul său. Avocatul îl invita pentru a doua zi să ia masa împreună. La ora indicată, Lucien sosi și prima sa întrebare fu:**

— Ai vești noi?

— Da, am revăzut-o pe domnișoara Harmant. Mîine la ora zece dimineața te prezinți la vila din strada Murillo și ceri să vorbești din pajtea mea cu domnișoara Mary. Ea te va conduce la tatăl sau.

— Iți mulțumesc din tot sufletul, dragul meu Georges.

— Vom reuși. Nădăjduiesc și mă bizui pe asta. Am pregătit azi-dimineață o scrisoare pentru domnul Harmant. Iat-o. Lucien luă scrisoarea și citi cu glas tare:

Dragă domnule Harmant,

Această scrisoare vă va fi înmînată de unul din prietenii mei de liceu, elev al Școlii de Arte și Meserii Mecanic și desenator foarte talentat, prietenul meu se află în acest moment, in urma unor mari nenorociri familiale, nu fără lucru, dar într-o situație nedemnă de talentul și priceperea sa.

Rugămintea mea este să-i oferiți prietenului meu, Lucien Labroue, postul de șef de lucrări la uzinele dumneavoastră. O să-l vedeți cum muncește și-mi veți mulțumi, sînt sigur, de darul pe care vi l-am făcut. Pînă atunci, vă rog să primiți mulțumirile mele împreună cu stima și sentimentele mele cele mai alese.

Georges D-arier, avocat

Lucien strînse mîna prietenului său.

— Mulțumesc! rosti el emoționat.

— Pune scrisoarea în portofel și mîine la ora zece să te prezinți la vila din strada Murillo.

A doua zi, Lucien se pregătea să plece ia **Paul Harmant, străduindu-se să aibă o ținută cît mai îngrijită. înainte de plecare, intră la Lucie.**

— Pleci? întrebă ea.

— Da. Mă duc în vizită la un industriaș cu o avere de milioane și pregătit să—și continue în Franța afacerile ce i-au adus bogăția in America.

— Cum se numește industriașul ăsta?

— Prietenul meu Georges m-a rugat să nu-i divulg numele pînă nu vorbesc cu el, dar nu pot avea secrete față de tine. Se numește

Paul Harmant.

— Paul Harmant, de pe strada Murillo?

— Da. Il cunoşti?

— Nu, dar o cunoscpe fiica lui. Pentru ea am lucrat ultima rochie ce ţi-a plăcut atîta. De data asta nu mai mi-e teamă că n-o să izbuteşti. Domnişoara Mary este fermecătoare, bună, blinda, îndatoritoare, afectuoasă iar tatăl unei astfel de fete nu poate fi decît un om minunat. Du-te repede, dragul meu.

Lucien ajunse în cartierul aristocratic de lingă parcul Monceau. Cum sună, Mary îl primi. Fiica industriaşului, după un somn bun, avea faţa mai puţin obosită, cearcănele mai puţin adîncite ca de obicei. Era deci fermecătoare. La intrarea lui Lucien, se ridică şi făcu doi paşi in întîmpinarea musafirului care o salută respectuos. De la prima vedere îşi dădu seama că avea talia eleganta, ţinuta distinsa, faţa inteligentă şi atrăgătoare. Pe scurt, ii plăcu.

— Dumneavoastră sînteţi, zise ea zîmbind uşor, persoana atît de călduros recomandată de domnul Georges Daner, pentru care tatăl meu are o stimă cu totul deosebită?

— Georges Darier, domnişoară, este prietenul meu cel mai bun.

— Vă aşteptam.

— Georges mi-a spus că îmi veţi acorda sprijinul, prezentîndu-mă tatălui dumneavoastră căruia i-am adus o scrisoare de recomandare din partea lui.

Lucien vorbea cu un ton respectuos, dar nici prea plecat, nici slugarnic. Mary închise ochii, plăcut impresionată de vocea vizitatorului.

— Luaţi loc, zise ea, arătîndu-i cu mina un jilţ, să schimbăm cîteva vorbe... Domnul Darier mi-a spus că pîna astăzi n-aţi avut prilejul să arătaţi tot ce puteţi şi că aţi dori să găsiţi un post în uriaşa uzină ce-o va construi tatăl meu.

— Postul acesta, domnişoară, dacă l-aş căpăta, mi-ar asigura viitorul, o întrerupse Lucien.

— l-am răspuns domnului Darier că sînt destui concurenţi, dar în acelaşi timp i-am făgăduit să fac tot ce depinde de mine pentru alegerea dumneavoastră. Ca să izbutim, trebuie să fiţi primul care să discute cu tata. Pentru dumneavoastră, fiindcă sînteţi prietenul domnului Darier şi fiindcă meritaţi, personal, tot interesul, voi face ceea ce n-am făcut niciodată; voi uza de influenţa mea... dacă, într-adevăr, am această putere; o să vă prezint tatălui meu şi o să vă susţin cererea.

— Vă mulţumesc din adîncul sufletului... răspunse Lucien, impresionat de bunăvoinţa fetei.

Mary îl ascultă stăpînită de o emoţie profundă, stare de care nu-şi dădea bine seama de unde provine, dar care-i plăcea. Ochii ei cerecetau cu incîntare chipul deschis şi loial al fiului lui Jules Labroue.

— Voi face deci tot ce va depinde de mine, reluă ea; aş fi vrut să vă văd chiar astăzi pierind de aici cu o certitudine în loc de speranţă... din nefericire însă nu e cu putinţă. Tata nu s-a întors. Ieri am primit o telegramă prin care mă vestea că, fiind obligat să mai stea o zi în Belgia, nu va sosi decît diseară. O mică întîrziere

fară importanță, zise Mary înroșindu-se fără să vrea. Așadar, va trebui sa reveniți mîine.

— Atunci, pe mîine, domnișoară.

— Pe mîine, domnule. Dar, uitasem, interveni ea rîzind, nu mi-ați spus numele.

— Lucien Labroue, răspunse tinărul.

— Lucien Labroue, repetă Mary, n-am să-1 uit.

Vizitatorul se înclină, cu inima plină de bucurie și ieși din salonaș. Fiica lui Paul Harmant binevoi să-1 conducă pină în vestibul, apoi se opri pe treapta de sus a peronului și îl privi cum străbate curtea.

înainte de a ieși pe portița grădinii, Lucien se întoarse și o salută încă o dată. Domnișoara Harmant îi răspunse printr-un gest al miinii, apoi, după închiderea porții, se înapoie în casă.

— Lucien... Lucien, își repetă ea cu o voce înceată; protejatul acesta îi face cinste domnului Darier. L-am văzut pentru prima oară și mi se pare că-mi este de mult prieten. Vreau și așa va fi!

Paul Harmant sosi seara, așa cum îl anunțase telegrama expediată de la Bruxelles. Milionarul rămase surprins de schimbarea petrecută, în lipsa sa, în înfățișarea fetei și simți o durere adînca. Pentru prima oară realiză pericolul pe care, pînă atunci, nu voise să-1 ia in seamă.

O întrebă dacă se întîmplase ceva nou în vilă de la ultima ei scrisoare. Fata îl liniști fāra să-i pomenească nimic despre Lucien Labroue. Tăcerea făcea parte din planul ei.

— Ce-i cu tine, draga mea? reluă Paul Harmant, pari mai suferindă decît în momentul plecării mele.

— Ți se pare, tată dragă... răspunse Mary pe un ton vesel. Nu mă doare nimic, sînt bucuroasă și te asigur ca in clipa asta mă simt minunat.

Din nefericire, o tuse seacă și scurtă îi dezminți vorbele.

— L-ai revăzut pe Georges Darier? întrebă Paul'Harmant după cîteva secunde.

— O singură dată. îți voi relata miine motivul vizitei.

— De ce nu acum?

— Pentru că sînt fericită că te-ai întors și nu vreau să discutăm nimic despre afaceri. Mîine pleci de dimineață?

— Sigur! Iau dejunul în oraș...

— N-o să mă necăjești lăsîndu-mă să mănînc singură a doua zi după înapoierea ta! Luam masa la ora zace și apoi pleci.

— Pot eu să nu te ascult, draga mea fetiță! Dar ce-i cu acest capriciu?

— E secret... Ți-a plăcut călătoria?

— Grozav! Am primit cîteva comenzi importante de la mai mulți proprietari de forje. Pînă la sfîrșitul construcției voi instala aici, în mod provizoriu, un atelier de proiectare. în felul acesta voi avea funcționarii sub ochi.

— N-ai să poți supraveghea în același timp zidarii și proiectanții și să fii totodată la Paris și la Courbevoie!

— Bineînțeles. Dar în afară de maiștri voi angaja un om serios, inteligent, instruit, capabil să conducă lucrările și sa mă înlocuiască

la nevoie.

— Te-ai gîndit la cineva?

— La nimeni, pînă acum, iar alegerea va fi grea, căci este vorba de un post de încredere. Dar, tot cautînd...

— Vei găsi cu siguranță.

— Ai vrea, din întîmplare, să-mi recomanzi pe unul din protejații tăi? întrebă milionarul rîzind.

— Poți să știi? răspunse fata rîzind și ea. Dar îmi închipui că ești frînt de oboseală... Du-te să te odihnești, tăticule, și mîine vom sta de vorbă.

PARTEA A DOUA

METAMORFOZELE LUI OVIDE

i

A doua zi dimineața, Paul Harmant își cerceta corespondența. Printre scrisorile sosite în lipsă văzu una cu ștampila Statelor Unite. O deschise cu o grabă neliniștită, deoarece recunoscuse scrisul lui Ovide Soliveau. Epistola nu conținea decît rîndurile următoare:

Dragă vere,

De cînd ai plecat am căzut pradă unor crude dezamăgiri. Veniturile fostei întreprinderi James Mortimer și Paul Harmant, aicărei succesor sînt, se îm-puținează pe zi ce trece. Plecarea ta a dat uzinei o lovitură de moarte.

încep să regret destul de mult faptul că nu te-am urmat în Franța fără sa mai pun la socoteală legaturile noastre de sînge atît de strinse, încît mi-e greu să mă lipsesc de tine... S-ar putea sa ne revedem mai curind decit îți închipui.

Cu toată dragostea, vărul tău devotat,

Ovide Soliveau

Citind scrisoarea, Paul Harmant îngălbeni.

— Va să zică, murmură el, bestia asta îmi duce spre ruină uzina cîștigată prin șantaj. Ovide Soliveau dă faliment! Dar cum? Ei, cum? Pasiunea jocului explică totul... In curind uzina James Mortimer, una dintre cele mai puternice din Statele Unite, va fi pierdută la jocul de cărți. Și în momentul cînd mă credeam scăpat pe totdeauna de escrocul acesta, iată că mă amenință cu venirea aici și din nou va trebui să mă supun șantajului său nerușinat.

Falsul Paul Harmant aruncă în foc scrisoarea pretinsului văr și-și reluă lucrul, dar mintea îi era asaltată de gindurile cete mai negre.

In ziua aceea, Mary fusese și ea la fel de matinală. își terminase repede toaleta ieșise din apartament, sunase feciorul și-i spusese:

— Persoana care a fost aici ieri dimineață cu o scrisoare din partea domnului Darier va veni și astăzi la ora nouă și jumătate ca să vorbească cu tata. Adu-1 direct la mine.

Mary coborî in salon. In loc să se așeze lingă sobă, rămase în

picioare lingă fereastra prin care se vedea gardul și portița dinspre stradă. I se părea un secol pînă la deschiderea portiței ce-avea sa-1 lase să intre pe Lucien Labroue.

Ora nouă și jumătate sună. Aproape în același timp se auzi și clopoțelul anunțînd o vizită. Fiica lui Paul Harmant își duse mîna la inimă simțind un val de sînge. Un atac de tuse violentă îi sfîșie pieptul. Valetul îl introduse pe Lucien. Mary rosti cu un glas abia stăpînit:

— Tata s-a întors; peste puțin timp o să vă prezint.

— I-ați și vorbit despre mine? întrebă fiul lui Jules Labroue.

— Nu... M-am asigurat însă că n-a ales pe nimeni pentru postul pe care-1 doriți... Am vrut să intervin de față cu dumneavoastră. Veniți și bizuiți-vă pe mine.

Mary ieși din salonaș însoțită de Lucien și se opri într-o încăpere din fața bibliotecii.

— Așteptați-mă o clipă, zise ea, și întră în odaie.

— Ce-i cu tine, fetițo! Te-ai și sculat?

— Ar fi frumos să nu mă fi sculat la ora nouă și jumătate!

Falsul Paul Harmant își sărută fiica și continua:

— Ai venit să mă iei la micul dejun?

— Nu. Am venit să discut ceva cu tine.

— Bine, te ascult.

Mary se așeză lingă tatăl său și începu:

— Promite-mi ca vei face tot ce-ți cer.

— Ți-am refuzat eu vreodată ceva?

— Atunci, iată despre ce e vorba: aș vrea ca primul angajat pentru noua ta uzină sa-ți fie prezentat de mine.

— Cu alte cuvinte, ai un protejat și vrei să mi-1 recomanzi.

— Chiar așa! mi-ai spus ca ai nevoie de un șef de lucrări pentru supravegherea atelierelor de proiectare. Cineva pe care să te oazezi ca pe tine însuți.

— Nu cumva mi-ai găsit tu această minune?

— Am găsit-o și o vei angaja, căci această minune este protejatul meu și al avocatului tău Georges Darier.

— Aha, va să zică, avocatul meu îl susține și el pe protejatul tău?

:— E un vechi coleg de liceu. Domnul Darier răspunde ca de el însuși. Faptul că Ji—1 recomand eu va aduce noroc noii tale întreprinderi și cred că fac și o faptă bună. Protejatul domnului Darier a suferit mari nenorociri familiale: are nevoie de o situație demnă de meritele sale, situație pe care i-o vei oferi tu, nu-i așa?

— Dar ești o strălucită elevă a avocatului meu! Pledezi cu atîta convingere, încît cu siguranță ai cîștiga toate procesele.

— Pe acesta l-am ciștigat? întreba repede Mary.

— Vom vedea în curînd. Nu trebuie ca inima s-o ia înaintea rațiunii. Persoana care va deveni brațul meu drept trebuie să fie dotată cu calități speciale și cu totul deosebite. Doresc din tot sufletul să-i fac pe plac domnului Darier și mai ales ție, dar înainte de toate aș vrea să mă asigur că persoana în chestiune poate indeplini o funcție de o răspundere atit de înaltă. Ii scriu îndată protejatului tău.

— Nu-i nevoie să-i scrii, interveni Mary. Este aici, în camera de

alături, cu o scrisoare de recomandare din partea domnului Darier. Sper că n-ai să refuzi să stai de vorbă cu cel mai bun prieten al domnului Darier.

— Nu, cu siguranță.

Fericită, Mary alergă spre ușă:

— Poftiți, domnule Lucien.

Emoționat, Lucien intră.

Paul Harmant îl măsură dintr-o ochiadă. Rezultatul acestui prim examen păru să fie favorabil solicitantului, deoarece fața milionarului se lumină.

— Aveți o scrisoare de la Georges Darier?

— Da, domnule, poftiți.

Și întinse plicul milionarului, care continuă:

— îmi sînteți recomandat într-un mod cu totul special și de fiica mea, fapt ce mă îndeamnă să vă fiu agreabil, dar afacerile sînt afaceri și nu pot decide nimic pînă nu stam puțin de vorbă.

— Tată, atunci te las cu dînsul.

— Bine, draga mea.

Tînăra ieși. Lucien își înclină capul, iar ea îi răspunse cu o privire încurajatoare;

Paul Harmant arătă cu mina un jilț. Solicitantul se așeză în fața lui.

— După cîte am înțeles, vreți să obțineți postul de șef de lucrări în atelierele mele?

— Da, dar înainte de a discuta, v-aș ruga să citiți scrisoarea ce cu onoare v-am înmînat-o. Este scrisă de cineva care mă cunoaște bine, răspunzînd pentru mine in fața dumneavoastră.

Jacques Garaud luă scrisoarea, citi primele fraze, apoi, fără s-o termine, o lăsă deschisă pe birou.

— Georges Darier, zise el, vă recomandă convins că sînteți absolut sigur pe meserie. Ați făcut Școala de Arte și Meserii?

— Da, domnule, și am urmat și studii speciale de mecanică aplicată la căile ferate. Nu m-am oprit doar la teorie, am trecut și la practică. Pot să mă așez la un banc și să demonstrez muncitorilor cum se forjează și se ajustează o piesa.

— De prisos să vă mai întreb dacă sînteți și desenator.

— Dacă n-aș fi, nu îndrăzneam sa mă prezint în fața dumneavoastră. N-am încă slujbă, dar lucrez ca desenator la întreprinderea Simon et Co., din Saint-Ouen.

— Va să zică dumneavoastră executați desenele întreprinderii Simon et Co.? Cîți ani aveți.

— Douăzeci și șapte.

— Sînteți parizian?

— Aproape, deoarece m-am născut la Alfortville.

Numele de Alfortville căzu ca un duș rece pe spinarea falsului Paul Harmant. Tresări, apoi, privindu-1 fix pe Lucien, reluă:

— Tatăl dumitale trăiește?

— Nu, domnule.

— O aveți în schimb pe mama.

— Nu, amîndoi au murit... Mama, la nașterea mea... tatăl cînd nu eram decît uri copil.

Tulburarea fostului Jacques Garaud creștea.

— Dacă nu sînt indiscret, ce meserie avea tatăl dumitale?

— Tatăl meu era un inginer de mare valoare și avea o uzină importantă la Alfortville.

Falsul Paul Harmant deveni galben ca ceara.

— Care-i numele dumneavoastră?

— Lucien Labroue, răspunse tinărul.

— Lucien Labroue, repetă milionarul, simțind că i se face părul măciucă.

— întocmai. L-ați cunoscut cumva pe tatăl meu?

întrebarea aceasta, în loc să—1 descumpănească pe Jacques Garaud, îl ajută să-și recapete tot sîngele rece.

— Da, spuse el, l-am cunoscut pe tatăl dumneavoastră... am fost . în relații de afaceri si de prietenie cu el... înțelegeți deci emoția mea, auzindu-vă vorbind pe neașteptate despre un om care mi-a fost drag și despre a cărei moarte tragică am aflat cu durere în Statele Unite.

— Știți, deci, cum a murit bietul meu tată.

— Da... asasinat în propria-i uzină incendiată, și dacă-mi amintesc bine, continuă Jacques cu o totală stăpînire de sine, ucigașul a fost... o femeie de la uzină.

— Judecătorii au considerat că au destule dovezi pentru, condamnarea acestei Jeanne Fortier. Dar eu nu cred că este ea.

— Credeți cumva că femeia al cărei nume l-ați rostit este nevinovată?

— Da, cred.

— Dar, după cîte-mi amintesc, acuzațiile demonstrau că ea este făptașa.

— Altcineva avea interes să—1 ucidă pe tatăl meu.

— Altcineva? repetă Paul Harmant, sforțîndu-se să nu i se vadă groaza crescîndă. Bănuiți pe careva?

— Un maistru din uzina, un arivist...

— Cum se numea acel maistru?

— Jacques Garaud... Da... da... acesta-i numele.

— Dar omul ăsta, cel puțin așa se zvonea, a pierit în incediu, victimă a devotamentului său.

— Nu cred nici că era devotat, nici că a murit, ci mai degrabă că a fost un ticălos, jucînd aceasta infamă comedie.

«— Aveți dovezile? exclamă industriașul, simțind că i se pune un nod în gît.

— Nu, domnule, din nefericire. Dar Jacques Garaud îi scrisese Jeannei Fortier, de care era îndrăgostit, o scrisoare conținînd mărturia, sau mai degrabă prevestirea crimei sale.

— Și Jeanne Fortier de ce n-a folosit scrisoarea ca să se justifice?

— N-o mai avea, arsese în incendiu.

— Toate astea nu se bazează decît pe presupuneri.

— Așa e, răspunse Lucien. Dar pe mine, fiul său, presimțirile nu mă înșală. Ziua pedepsei va veni... Trebuie să-mi răzbun tatăl asasinat.

O transpirație inundă tîmplele asasinului.

— Ei, zise el, ce-ați mai putea face? Au trecut douăzeci și doi

de ani de atunci. Prescripţia...

— Ce-mi pasă mie de prescripţie. Dacă Jacques Garaud trăieşte şi dacă-1 întîlnesc, nu legii am să-i cer să-mi facă dreptate... Escrocul îmbogăţit de pe urma crimei, şi—a schimbat cu siguranţă numele şi şi—a întemeiat un cămin. Scandalul provocat, ura şi dispreţul semenilor, ca urmare a acestui scandal, vor fi de ajuns ca să mă răzbune.

- Milionarul se ridică pradă unei nelinişti cumplite. Dintr-o dată spuse „cu glasul schimbat.

— înţeleg că vreţi să vă răzbunaţi tatăl, dar mă îndoiesc că veţi reuşi. Acum să revenim la discuţia noastră... Solicitaţi în uzina mea un post care să vă asigure nu numai prezentul, ci şi viitorul? Ei, bine postul acesta îl veţi avea.

— Mulţumesc, domnule!

Şi într-un elan de recunoştiinţă, Lucien prinse mîinile lui Jacques Garaud. Mîinile acestuia erau îngheţate. Milionarul se desprinse destul de rezervat şi continuă:

— Vă angajez. Veţi fi un al doilea eu al meu. Postul de şef de lucrări vă dă autoritate deplină asupra atelierelor. De acum înainte, nici un minut pierdut... Vreau ca îninte de trei zile atelierul de proiectare, pe care-1 voi instala în mod provizoriu aici, să fie în stare de funcţionare. Voi avea nevoie de dumneavoastră la orice oră din zi... Va trebui să veniţi să locuiţi prin preajmă. Vă ofer, pentru început, douăsprezece mii de franci leafă anuală. De acord?

— Vă sînt profund recunoscător.

— Perfect, atunci ne-am înţeles, continuă falsul Paul Harmant. Incepînd de mîine, veniţi să supravegheaţi amenajarea unui vast atelier, alăturat a-cestei biblioteci, cu locuri pentru paisprezece desenatori. Astăzi mă duc să vizitez construcţiile de la Courbevoie. Veniţi cu mine?

— Dau o fugă să mănînc ceva, şi mă înapoiez, reluă Lucien.

— Luaţi masa cu noi...

— Domnule, nu ştiu cum să vă mulţumesc...

— Mulţumiţi-i ficei mele, prietenului dumneavoastră Georges Darier şi proprilor dumneavoastră calităţi, răspunse milionarul. Acum aşteptaţi-mă în salon unde o veţi găsi pe Mary. Spuneţi-i că vin şi eu peste cinci minute şi că v-am invitat la demn.

Lucien beat de fericire, se îndreptă spre salon. Kămas singur, Jacques Garaud se prăbuşi într-un fotoliu, copleşit, distrus.

— Lucien Labroue! murmură el cu glas înnăbuşit. Fiul omului asasinat de mine! Lucien Labroue în casa mea! Lucien Labroue convins de nevinovăţia Jeannei Fortier!... de vinovăţia lui Jacques Garaud... Lucien Labroue voind să-şi răzbune tatăl printr-un scandal... Scandalul ce mi-ar dezonora fiica şi în acelaşi timp şi pe mine! Nu... nu... Lucrul acesta nu se va întîmpla. Tînărul acesta nu mă va părăsi. Trebuie să trăiască lingă mine pentru a-i cunoaşte acţiunile, a-i spiona gîndurile şi a-1 suprima la nevoie.

Mary aştepta neliniştită rezultatul întrevederii puse la cale de ea. Vă-zîndu-1 pe Lucien cu faţa radioasă, îi ieşi în întîmpinare.

— Spuneţi-mi repede. Cum a fost?

— Totul e bine.

— Tatăl meu vă angajează?

— Da, domnișoară.

Mary nu-și putu înfrînge pe de-a întregul emoția ce-o cuprinse și, deoarece se clătina, trebui să se sprijine de o mobilă. Lucien sări s-o sprijine.

— Va e rău, îngăimă el?

— Nu, a... a trecut... mi-am revenit.

Mary iși căpătase un calm aparent.

— Trebuie să vă mulțumesc mult pentru ajutorul dat. N-am să uit niciodată.

— Rămîne de văzut! răspunse ea zîmbind și întînzîndu-i mina.

Fiul lui Jules Labroue luă mîina delicată care i se oferi și-și apăsă respectuos buzele. Tînăra bolnavăsimți în inimă ca o sfîșiere.

— Doamne, își spuse ea, îl iubesc!

Apoi, stăpinindu-și tulburarea, întrebă:

— Luați masa cu noi?

— Da... Tatăl dumneavoastră m-a rugat să vă spun.

— Minunat! mă duc să dau dispoziții.

Ieși din salon, ordonă valetului să pună un tacîm în plus și intră în bibliotecă, la tatăl său. Văzîndu-și fiica, acesta se ridică brusc.

— Ce zici, fetițo, ești mulțumită?

— Da, exclama ea... foarte mulțumită! și te iubesc...

Milionarul își privi fiica al cărei chip fermecător era scăldat în lacrimi. Fruntea i se „încreți simțind cum un gînd neașteptat îi traversează mintea. înțelese îngrozit, cauza lacrimilor tinerei bolnave, dar se stăpîni.

— Haidem la masă, zise el.

Seara, tînărul se duse la Georges ca să—1 informeze despre cele petrecute și apoi la logodnica sa Lucie, neliniștită, poate, de ındelungata–i absență.

Jeanne Fortier, vinzătoarea de pîine, se afla în odaie. Cu o oră mai înainte, evadata din Clermont bătuse la așa lucrătoarei. Avea sub braț un pachețel.

— Dumneata erai măicuță Lison! zise logodnica lui Lucien. Sper că n-ai venit să-mi aduci de astă-seară pîmea pentru mîine?

— Nu, micuță domnișoară. Am venit să vă cer un serviciu.

— Bine, luați loc aici, în fața mea; eu lucrez iar dumneavoastră îmi spuneți despre ce este vorba. ,

Jeanne își trase un scaun și se așeză lîngă fată, invăluind-o cu priviri înduioșate și fermecate.

— Iată despre ce este vorba. Adineauri am trecut prin fața unui magazin. Pe rafturi se aflau tot felul de stofe ieftine. M-au tentat și am cumpărat un cupon pe mai nimic.

— Vreți să vă fac o rochie?

— Daca-ați fi atît de bună și-ați vrea să-mi faceți acest serviciu...

— Bineînțeles! Mi-ați adus cuponul?

— Da, iata-1.

— Termin de însăilat rochia de pe masă și vă iau îndată măsurile. Puteți să mă așteptați o clipă?

Lucie, cosea cu o repeziciune nervoasă, aruncîndu-și mereu privirea spre ușă.

— Lucrați de mult croitorie, dragă domnișoară? întrebă deodată Jeanne.

— Aproape de șase ani, măicuță Lison.-

— V-ați făcut ucenicia la Paris?

— Am început să învăț la orfelinatul unde am fost elevă.

Jeanne tresari, simțind că se înfioară.

— Ați fost crescută la orfelinat? întrebă ea repede.

— Da, zise întristată lucrătoarea. Nu mi-am cunoscut niciodată nici tatăl nici mama... Am fost de mică la orfelinatul copiilor găsiți. Absorbită de lucru, Lucie nu putea observa emoția întipărită pe chipul Jeannei.

— Demult?

— Acum douăzeci și unu de ani.

— Douăzeci și unu de ani? Și, acum, ce vîrstă aveți?

— După cîte mi s-a spus trebuie să am douăzeci și doi de ani.

— Știți cumva dacă v-au depus părinții sau alte persoane străine cărora i—ați- fost încredințată de către aceștia?

— Nu știu nimic.

— Dar cei de la orfelinat ar trebui să știe.

— Copiii n-au voie să afle secretul depunerii lor. Doar persoana care a adus copilul sau împuternicitul acestuia are dreptul să—1 ceară, în schimbul indiciilor date o dată cu scutecele.

— Și nu știți, dumneavoastră aveați asemenea indicii?

— Ba știu, aveam.

— Dar numele de Lucie, cine vi 1-a dat?

— Am fost depusă în ziua sfintei Lucie... De aceea, poate, mi-au dat acest nume.

— Va să zică, întîmplător se numește așa, își spuse Jeanne simțind că i se strînge inima, iar eu care speram fără sa știu de ce... Gaja, visele mele s-au sfîrșit.

In acest moment se auziră pași pe scară. Lucie se repezi la ușă,, apoi trase cu urechea scoțind capul în afară. Pașii se opriră la etajul al treilea.

— Nu e el, murmură tînăra, întunecîndu-se la față.

Jeanne observase brusca schimbare de pe chipul fetei.

— Așteptați pe cineva?

— Da... pe cineva cunoscut de dumneavoastră... Pe domnul Lucien, viitorul meu soț, și îl aștept cu o nerăbdare ușor de înțeles, căci astăzi a făcut un demers pentru obținerea unui post de care va depinde fericirea noastră. Din nou se auzi zgomot de pași. Ușa se întredeschise brusc. Fiul lui Jules Labroue intră cu fața îmbujorată.

— Victorie! Lucie! exclamă el. Victorie! Izbînda totala! Am obținut postul la care iiriduiam.^. După masă am fost să vizităm construcțiile din Courbevoie... întors la Paris m-am repezit la prietenul meu Georges Darier și acum am venit la tine să-ți spun cît sînt de fericit și sa-ți dăruiesc ție această bucurie.

Lucien îi luă mîinile și continua:

— Sînt șef de lucrări cu o leafă de douăsprezece mii de franci.

— Douăsprezece mii de franci! Dar este o avere!

— Peste un an micuța mea Lucie îmi va fi nevastă și peste cinci sau șase ani, punînd deoparte vreo 30.000 de franci, voi putea să

zbor cu propriile aripi și să încep reconstruirea unei părți a uzinei de la Alrortville.

Jeanne Fortier tresări la fel cum, în aceeași zi, tresărise și falsul Paul Harmant.

— Tatăl dumneavoastră locuia la Alfortville? întrebă ea cu glasul sugrumat.

— Da, măicuță Lison.

— Și cum se numea?

— Jules Labroue. Și a murit asasinat, acum douăzeci și unu de ani, în propria-i uzina incendiată.

Jeanne simți că i se taie picioarele. O spaimă cumplită pusese stăpinire pe ea. Ea, nevinovata, dar condamnată pentru tripla crimă de incendiu, furt și asasinat ea, evadata din Clermont, se afla în fața fiului lui Jules Labroue, ucis de ea, după spusele justiției.

— Ați auzit cumva, vorbindu-se despre această moarte? întrebă Lucien.

— Da...

— P femeie a fost acuzată... vă mai amintiți?

— îmi amintesc.

— Să fi fost, nefericita aceea, ucigașa? Nu cumva a devenit victima unei cumplite erori judiciare? Iată enigma care mă roade.

— Credeți în nevinovăția condamnatei?

— Nu cred nimic, mă îndoiesc, și mă voi îndoi pînă în ziua cînd voi întîlni omul care se spune că a pierit ca victimă a propriului devotament, dar care, după mine, a jucat o comedie infama ca să aibă prilejul să fugă, și, în consecința, să se bucure liniștit de banii furați.

Jeanne era cit pe ce să se trădeze. Simți pe buze numele lui Jacques Garaud, dar avu puterea să se stăpinească și să tacă. Nu era de ajuns să spună că e nevinovată, trebuia s-o și dovedească. Totuși, trăise o bucurie nespusă, nesperată... Fiul pretinsei, sale, victime n-o credea criminala.

După un răstimp, întrebă:

— Și dacă l-ați întîlni pe acest om, presupus viu, ce-aji face?

— Intri m-aș asigura ca este într-aaevăr ucigașul tatălui meu, apoi i-aș plăti răul cu rău și aș cere reabilitarea bietei martire.

— Poate că a și murit... murmură Jeanne.

— Voi afla în curînd totul. Unul din prietenii mei, un avocat care se bucură la Tribunal de o foarte mare reputație, 6 să încerce să afle în ce închisoare a fost încarcerată Jeanne .Fortier... Dacă trăiește, îi voi făgădui să fac totul ca să-i obțin libertatea și mă voi ține de cuvînt, deoarece am presimțirea că, mai devreme ori mai tîrziu, voi da de urma asasinului. Pentru a doua oară Jeanne fu cît pe ce să se trădeze. Buzele i se zbăteau, gata să strige:

— Cea pe care o căutați, nu a murit. Se află aici, lîngă dumneavoastră, sînt eu!

Dar buzele nu lăsară să-i scape strigătul înfiripat. O simplă indiscreție era de ajuns ca să-i aducă arestarea. Totuși, întrebă:

— Femeia asta, avea și copii? Ce s-o fi îmtimplat cu ei?

— Nu știu.

Văduva lui Pierre Fortier își plecă ochii și tăcu. Lucien continuă,

adre-sîndu-se logodnicei sale:

— Așa că, dragă Lucie, te poți considera fericită.

— Da, sigur ca da, foarte fericită.

— Numai că va trebui să ne vedem ceva mai rar.

— De ce?

— Fiindcă domnul Harmant, care vrea să-i fiu mereu la indemină mi-a spus să-mi caut o locuință prin preajma străzii Murilțo. *r*

— înțeleg, zise Lucie pe un ton resemnat, prezența ta acolo este într-adevăr indispensabilă. în primele zile singurătatea mi se va părea de nesuportat; dar cred ca-ți vei putea gasi răgazul să vii să mă vezi din cind în cînd și, neîndoios, duminicile le vom petrece împreună.

— Mă bucur că ești atît de înțeleaptă. Incepînd de mîine las liberă odaia de aici.

— Domnule Lucien, întrebă Jeanne, aș vrea să intru eu în locul dumneavoastră.

— Adevărat măicuță, Lison? exclamă Lucie.

— Da, scumpă domnișoară. Mi-ar place să locuiesc lingă dumneata. Voifi fericită să-ți vorbesc zilnic despre domnul Lucien.

— Fie, zise fiul lui Jules Labroue, faceți-vă bagajele și instalați-vă în locul meu; voi fi încîntat să vă știu lingă logodnica mea. Și acum, după o fericire atît de mare, mi-e o foame de lup! Dacă Lucie ar fi Dună, m-ar invita la cină împreună cu măicuța Lison.

Lucie bătu fericită din palme.

— La dispoziția dumneavoastră. Pun îndată masa, iar buna mea prietenă se duce după cumpărături.

Jeanne plîngea de bucurie; era fericită. Ciudată această fericire, care nu se putea manifesta decît prin lacrimi!

i:

încă de a doua zi, Lucien își luă în primire postul oferit de Paul Harmant. începuse lucrările in atelierul de desen a marei încăperi învecinată cu oiblioteca și ducea tratative de angajare pentru proiectanți.

Găsise un apartament cu trei camere, la etajul patru, într-un bloc pe strada Miromesnil, unde se și mutase în timp ce, la rîndul ei, Jeanne Fortier se instala alături de Lucie.

Intrarea fiului lui Jules Labroue în slujba lui Paul Harmant adusese o notă de destindere în viața lui Maiy. Din ziua cînd Lucien deveni oaspetele consecvent al vilei din strada Murillo, sănătatea tinerei bolnave părea să se restabilească.

Această schimbare bruscă nu jputea să scape privirilor vigilentului fost maistru. înțelese ca nu se înșelase crezînd că descoperă în inima fetei o dragoste crescîndă pentru fiul inginerului din Alfortville, dragoste la care asista nu fără o anume spaimă.

Mary se îndrăgostea cu fiece zi mai mult de Lucien Labroue, iar tînărul începuse și el să-și dea seama de exagerata amabilitate a

fetei. Această drăgălăşenie il stînjenea, deoarece o iubea cu pasiune pe Lucie, şi toate milioanele din lume nu l-ar fi putut determina sănşi calce pe inimă.

Deschiderea uzinei stîrni, la un moment dat, nu stingerea dragostei lui Mary ci înteţirea ei. Lucien nu mai apărea decit rar în vila din strada Murillo. Supravegherea lucrărilor îi impunea prezenţa la Courbevoie.

Mary suferea în tăcere din pricina îndepărtării şi adesea venea, invocînd tot felul de pretexte, să-şi vadă tatăl la fabrică unde îl întîlnea pe Lucien. Din aceste rare întîlniri, lua cu ea puţină fericire.

într-o sîmbătă, fiul lui Jules Labroue primi o scrisoare de la Georges. Avocatul îl invita la masă pentru a doua zi. La ora indicată, Lucien sosi în strada Bonaparte. Aici îl găsi pe Etienne Castel, care aflase de slujba sa importantă.

— Vă felicit pentru reuşită, domnule Labroue... Sper să aveţi parte de un viitor strălucit.

— Sper şi eu... răspunse Lucien şi nu vă ascund că nutresc ambiţii mari.

— Aţi vrea să redeschideţi atelierele tatălui dumneavoastră?

— E o datorie sfîntă şi trebuie să o îndeplinesc. Cum izbutesc să strîng suma necesară deschiderii fabricii, mă şi apuc de treabă.

— Te felicit pentru hotărîre, prietene! zise Georges. Şi fiindcă veni vorba de trecut, vreau să te informez despre cercetările mele în legătură cu condamnata aceea.

— Jeanne Fortier. Ei?

— După condamnare a înnebunit.

— A înnebunit? exclamară dintr-o dată atît Lucien cit şi Etienne Castel.

— Da... a stat şase ani la Salpâtriere.

— Şi, a ieşit de acolo?

— Un incendiu provocat de un obuz în timpul asediului a îngrozit-o într-atîta, încît i-a redat judecata şi memoria. După aceea au transferat-o la închisoarea centrală din Clermont unde trebuia să stea toată viaţa.

— A murit? întrebă repede Lucien.

— Nu, dar acum două luni, scăpînd de sub supraveghere, a evadat sub mantia unei călugăriţe.

— Şi nu i s-a dat de urmă?

— Nu, dar semnalmentele ei au fost trimise peste tot şi, mai devreme ori mai tîrziu, nenorocita va fi prinsă.

— Biata femeie! murmură fiul lui Jules Labroue.

Aveai dreptate cînd spuneai că a suferit mult. Cine ştie dac-am s-o văd vreodată; şi aş fi vrut atît de mult s-o cunosc...

— Se pare că făcuse demersuri să afle de sparta copiilor ei de care fusese despărţită prin arestare. Demersurile fiind fără rezultate, este mai mult ca sigur că a evadat ca să-i caute personal.

— Aşa or s-o prindă în timp ce-i caută...

— Sărmana! Cineva-mi vorbea despre ea acum cîteva zile.

— Cine? întrebă Georges.

— O femeie care, pe vremuri, a asistat la proces. îmi spunea că

Jeanne Fortier avea într-adevăr copii.

— Ce fel de femeie? întrebă pictorul plin de curiozitate.

— O vînzătoare de pîine pe nume Lise Perrin.

O dată cu acestea, conversația se îndreptă asupra altor subiecte.

Masa se termină cu bine.

Lucien îi ceru voie lui Georges să plece mai devreme și o porni spre cheiul Bourbon.

Lucie îl aștepta împreună cu măicuța Lison care nu se mai dezlipea de ea. Jeanne găsea tot felul de pretexte să-i fie utilă, iar lucrătoarea începuse să simtă pentru vecina ei o prietenie filială. Manifestările acestei prietenii storceau adesea lacrimi din ochii bietei mame care-și imagina uneori că o revede pe Lucie, fiica ei. Cînd îl zări pe Lucien, Jeanne vru să se retragă.

— Rămîneți, zise noul sosit, azi e o zi de sărbătoare pentru Lucie, și vreau s-o petrecem împreună.

Jeanne atita aștepta.

— Cit de bun sînteți, domnule Lucien! zise ea emoționată. Se vede c-o iubiți pe scumpa noastră domnișoară, dar și eu o iubesc la fel de mult. Să stau lingă dînsa toată viața, e singurul lucru pe care-1 doresc.

— Poate c-așa o să fie... După ce ne căsătorim, Lucie va avea un apartament și va avea nevoie de cineva, care să-1 îngrijească. Daca ați vrea să ne urmați, v-am încredința dumneavoastră această sarcină.

— Cum să nu vă urmez? exclamă Jeanne.

— Ai avut o idee grozavă, zise la rîndu-i Lucie; dacă măicuța Lison mă iubește, ar veni cu noi căci eu văd într-insa pe mama mea pe care n-am cunoscut-o niciodată.

— Și eu te iubesc, fetița mea, de parcă mi-ai fi fiică, exclamă Jeanne îmbrățișind-o. Urmară cîteva clipe de o inefabilă emoție[1], minate fiind una spre alta de o adîncă afecțiune, fără să știe despre trainicele legături de sînge ce le uneau.

— Măicuța Lison, continuă Lucien, vă mai amintiți de ziua cînd, vorbind despre tata, am discutat și despre nefericita aceea condamnată pentru crimă și pe care eu o credeam nevinovată?

— Da, da, sigur că mi-amintesc, răspunse Jeanne.

— A evadat din închisoare acum două luni.

— A evadat! exclamă Lucie. înseamnă că e liberă.

— Da, dar se presupune că a fugit să-și caute copiii, iar poliția crede c-o s-o prindă in timpul acestor imprudente căutări.

Jeanne tremura. întoarse capul ca să-și ascundă paloarea. Mai mult ca oricînd, înțelegea că trebuie să tacă și să se ascundă.

în dimineața aceleiași duminici Mary se sculase mai tîrziu decît de obicei. Fiica milionarului era în această zi ciudat de întunecată și tristă.

Mary suferea cu adevărat. In inima ei foarte pură, dragostea făcuse progrese rapide. Tînăra bolnavă folosise orice prilej pentru ca Lucien să-și poată da seama de pasiunea ce i-o inspira. Atunci de ce se comporta ca și cînd nu-i pasa de ea?

Fiul lui Jules Labroue își dăduse desigur seama de sentimentele

fetei, dar în afara faptului că o iubea pe Lucie, uriaşa avere a lui Paul Harmant i se părea că săpa între el şi Mary o prăpastie de netrecut. Avea deci un dublu motiv de a primi cu o răceală respectoasă avansurile domnişoarei Harmant.

In anumite momente fata îşi spunea:

— Poate că mă iubeşte dar, fiind sărac, nu îndrăzneşte să-şi ridice ochii spre mine... Trebuie să-1 lămuresc; dacă nu pot fi a lui, o să mor.

Camerista veni s-o anunţe că masa este gata. Mary coborî şi-şi întîlni tatăl în salonaş. Acesta o sărută de mai multe ori.

— Ai ieşit din cameră mai tîrziu ca de obicei, micuţa mea, îi spuse el. Te simţi bine?

— Puţin, răspunse fata. Dar nu asta m-a determinat să stau mai mult în odaie. Mă gîndeam.

Ajunseseră în sufragerie.

— Ia spune, reluă Harmant, după ce-şi servi fiica, la ce lucruri serioase te gîndeai.

— îmi ziceam că în viaţa este mai multă umbră decît lumină, şi mai multă suferinţă decît oucurie.

— Şi ţie ce-ţi lipseşte ca să fii fericită?

— Sînt fericită pentru că tu mă iubeşti, dar dragostea părintească nu-i de ajuns ca să umple inima unei fete. Curînd împlinesc nouăsprezece ani! Nu vrei să mă măriţi?

Fostul maistru simţi că i se taie picioarele.

— Să te mărit, de pe acum! să mă despart de tine? murmură el. Dar toată vigoarea, toate ambiţiile mele profesionale ţie ţi le datorez. Daca n-ai mai fi lîngă mine cred că nu mi-ar mai rămîne decît să mor.

Şi Jacques Garaud spunea adevărul. De cînd se întorsese în Franţa, avea adesea tot felul de remuşcări, şi doar prezenţa fetei izbutea să i le alunge.

Totuşi nu se poate să nu te fi gîndit că va veni o zi cînd inima mea nu va mai fi a ta.

— M-am gindit, adesea, şi-ntodeauna cu durere! Ştiu că ziua aceea va sosi, dar încerc să te mai reţin. Şi apoi, în legătură cu tine, mi-am făurit vise mari.

— Ce fel de vise?

— Vreau să-ji găsesc un soţ care să-ţi măgulească orgoliul.

— Să-mi măgulească orgoliul? Pentru ce? Nu în satisfacţiile vanitoase stă fericirea.

— Dar cine-ar putea să nu te iubească pe tine? exclamă Paul Harmant.

Mary simţi că ochii i se îneacă în lacrimi. Se gîndea la Lucien Labroue. Apoi înălţă capul şi zise:

— Nu Jin ca omul pe care-1 iubesc să fie bogat. Nu-i cer decît trei calităţi: sinceritate, hotărîre şi curaj. Cu acestea ai tot ce-ţi trebuie ca să devii cineva, chiar de-ai fi cel mai modest funcţionai".

Paul Harmant îşi asculta fiica, arborînd un aer nepăsător. In fond, înţelesese prea bine că fata făcuse aluzie la bărbatul iubit, la Lucien Labroue. Poate că dragostea ei nu ajunsese la punctul cînd totul cedează în faţa pasiunii, dar ea exista şi existenţa aceasta îi

provoca o spaimă nespusă. Ideea de a o căsători pe Mary cu Lucien îl îngrozea. Gîndul de a da mîna fiicei sale bărbatului al cărui tată el îl ucisese îi provoca un frig de moarte, înghețîndu-i sîngele în vine.

— Dacă vrei, tată, putem face niște vizite, zise fata. Trebuie să mă duc la doamna Williams a cărei fiică mi-e prietenă.

— Foarte bine; iar cît stai tu la prietena ta, eu urc puțin la Georges Darier.

— Atunci vin și eu cu tine, zise Mary, a cărei față se lumină la gîndul că Georges îi va vorbi despre Lucien.

— Fie... Georges Darier mi-a scris și n-am avut încă timp să-i răspund.

— Iți va mulțumi cu siguranță că l-ai primit, la recomandarea sa, pe Lucien Labroue.

— Da, dar în cazul acesta, eu sînt cel obligat. Mi-a făcut un real serviciu.

— Ești mulțumit de domnul Labroue?

— Da... e un băiat de mare merit.

— Și pe lîngă asta atît de bine crescut, de corect, și foarte domn, nu-i așa? adăugă brusc Mary.

Paul Harmant nu-i răspunse, în schimb o privea concentrat. Mary se înroșise.

Se făcuse aproape ora două, cînd tatăl și fiica coborîră în faja casei tînărului avocat. Lucien Labroue plecase de la prietenul sau de vreo zece minute. Georges discuta cu Etienne Castel, cînd intră Madeleine.

— Domnule, zise ea, a venit domnul Harmant cu fiica sa.

— Ce surpriză exclamă Georges, iată o vizită la care nu mă așteptam în ruptul capului. Dragă tutore, îți voi face cunoștiințâ cu unul din marii industriași ai epocii noastre... patronul lui Lucien Labroue.

Trecură apoi în salon.

— Fiți Dineveniți, domnule Harmant și dumneavoastră domnișoară, zise Georges, întinzînd mîna milionarului și înclinîndu-se în fața tinerei fete.

— Am venit în loc de răspuns la scrisoarea de acum cîteva zile... răspunse Paul Harmant.

— Iar eu ar fi trebuit să vin să vă mulțumesc personal, dumneavoastră și domnișoarei Mary, de buna primire făcută protejatului meu. Iertați-mă, vă rog, și îngăduiți-mi să vi-1 prezint pe tutorele meu Etienne Castel, al cărui nume vă este probabil cunoscut.

— Cunosc multe din tablourile sale, răspunse Mary și sînt o mare admiratoare a talentului său.

— Si eu, adăugă falsul Paul Harmant.

— Nu vă pot spune, domnule Harmant, ce fericit am fost afiînd că Lucien Labroue a fost angajat la dumneavoastră, reluă Georges; vă sînt foarte îndatorat.

— îndatorați, îl întrerupse Mary, ar trebui să vă fim noi. Tatăl meu afirmă ca recomandîndu-i-1 pe domnul Labroue i-ați făcut un adevărat dar.

.— Aşa e, întări industriaşul, protejatul dumneavoastră îmi este un colaborator preţios.

— Nădăjduiam să fie aşa. Nici el nu vă este mai puţin obligat şi vă consideră ca pe salvatorul său; dacă nu i-aţi fi întins mîna, ar ri căzut pradă deznădejdii.

— Deznădejdii? repetă Mary nerăbdătoare.

— Ce motive avea? întrebă falsul Paul Harmant.

— Lucien Labroue ajunsese să se îndoiască atît de sine, cit şi se propriul său viitor. Era momentul ca un pic de fericire să-i cicatrizeze rănile provocate de un trecut dureros.

Auzind cele de mai sus, Jacques Garaud, stînjenit, vru să se ridice şi să plece, cînd Mary întrebă:

— Domnul Lucien n-are familie?

— Nu, a devenit orfan în urma unei crime...

Fata simţi că o cuprinde un fior.

— O crimă! exclamă ea... Tată, ţi-a spus ceva despre lucrurile acestea ?

— Sigur că da, murmură milionarul. Dar nu mi s-a părut că e cazul să-ţi relatez istoria asta sumbră.

— Cum adică? Domnul Lucien este şi protejatul meu. Spuneaţi aşadar, domnule Darier, că o crimă 1-a făcut orfan? Povestiţi-mi şi mie.

— Jules Labroue, tatăl lui, se întorcea dintr-o scurtă călătorie. Sosind noaptea la Alfortville şi intrind în uzina incendiată a fost asasinat.

— Doamne, dar este îngrozitor! Nu-i aşa, tată?

Falsul Paul Harmant îşi înăbuşi emoţia şi răspunse cu un glas abia stă-pînit:

— Da, îngrozitor...

— Şi? reluă Mary, cine erau asasinul şi incendiatorul?

— O singură persoană dac-ar fi să ne luăm după datele justiţiei, o femeie... paznica uzinei. A fost condamnată de Curtea cu juri la închisoare pe viaţă.

— Femeia aceasta a fost un monstru!

— Sau poate o martiră, interveni Georges.

— Ce vreţi să spuneţi?

— După unele informaţii culese de Lucien de la sora tatălui său care 1-a crescut, prietenul meu are îndoieli cu privire la culpabilitatea acestei femei.

— Dar tribunalul nu s-a îndoit de nimic?

— Nu. Toate mărturiile erau împotriva ei.

— Cum, şi după toate acestea domnul Lucien tot se mai îndoieşte?

— Dovezile nu i s-aupărut concludente. Spera să obţină de la puşcăriaşă, de la Jenne Fortier, unele explicaţii care să-I pună pe urma adevăratului vinovat. Din nefericire nu mai are cum să dea de ea.

Falsul Paul Harmant simţi o sudoare rece umezindu-i rădăcina părului.

— Cum adică? întrebă el. Ar trebui să fie în închisoare.

— Jeanne Fortier a evadat acum două luni de la închisoarea

Centrală din Clermont.
• — A evadat! exclamă fostul maistru.
— Da, dar cu siguranță că va fi prinsă destul de repede... continuă Georges Darier. Fină azi dimineață Lucien nu știa de evadare. Eu i-am dat știrea... E dezolat. își pusese mari nădejdi în discuția cu această femeie.
— Dar, zise milionarul, nu se mai poate face nimic. Criminalul beneficiază de prescripție.
— Ba da, domnule, se pot face multe. Dacă asasinul are o situație onorabilă, poate fi pedepsit prin scandal. Cunosc cazuri cînd flagelarea publică a dus chiar la sinucidere.
— Sigur! exclamă Mary, așa ar fi drept. M-aș bucura ca domnul Lucien să reușească să-și răzbune tatăl!
Paul Harmant simțea că leșină. Georges Darier reluă:
— Visul lui Lucien este sa strîngă o sumă bunicică pentru a reconstrui pe terenurile răposatului său tată o parte din atelierele incendiate, puțind astfel sa-și făurească singur viitorul.
— într-adevăr, iată un țel demn de toata lauda! exclamă Mary. Mai curînd sau mai tîrziu va izbuti; dar dacă tu ai vrea, tată, ar izbuti chiar de pe acum.
— Cum adică? întrebă falsul Paul Harmant.
— Vorbeai de marea extindere a lucrărilor tale. îmi spuneai că nu peste mult va trebui să construiești și a doua uzină. Domnul Labroue ar putea de minune să ți-o conducă.
— La el mă și gîndeam.
— Atunci fă-ți-1 asociat. Ești destul de bogat ca să nu pretinzi nici un aport pecuniar domnului Labroue care vine cu talentul, tinerețea și curajul său. Unde mai pui că datoria noastră a celor bogați..., prea bogați chiar, este sa-1 ajutăm pe fiul domnului Labroue să-și refacă o situație sortită prin naștere. Va deveni, desigur, prin meritele proprii un prinț al industriei. Așadar, o asociere cu el nu poate fi decît un lucru avantajos din toate punctele de vedere... Ce zici tată?
Faljgul Paul Harmant se sforța să zîmbească și zise:
— In principiu, ideea nu e rea, dar trebuie sa fie studiată.
Și spunînd acestea, Jacquet, Garaud se ridicase, obligîndu-și fiica să iaca la fel.
— înainte de a pleca, mai zise Mary, voi face o indiscreție: aș vrea să înființez în vila tatălui meu o mică galerie de tablouri valoroase și îl rog pe domnul Castel două lucruri: întîi să-mi vîndă o pînză de a sa și apoi să-mi dea cîteva sfaturi pentru alegerea altor tablouri ce-ar urma să—1 în-conjoare pe al său.
— Voi fi foarte fericit să vă pot fi de folos, domnișoară.
Tatăl și fiica părăsiră locuința avocatului. ,.
— Dragă tutore, zise aceasta din urmă adresîndu-i-se artistului, știi ce-am descoperit?^
— Ce? întreba Etienne.
— Că fermecătoarea fiică a milionarului pledează cu o căldură maî mult decît amicală cauza prietenului meu Lucien; că intrarea lui Lucien la Paul Harmant va scjiimba multe lucruri în viața domnișoarei Mary, care-1 iubește... în sfirșit, că Lucien ar putea-o

lua de nevastă.
— Nu cred, răspunse sec Etienne.
— Pe ce?
— In timp ce voi discutaţi îl studiam pe prea bogatul industriaş. Era cît pe ce să leşine. Uneori vorbele fiicei sale păreau că-1 torturează.
— Si ce concluzii tragi de aici?
— Cred că domnul Harmant are alte proiecte! Sînt aproape sigur că e un om fără inimă.
— Totuşi pe fiica lui o iubeşte.
— Cu siguranţă că o iubeşte, dar în felul său. Paul Harmant îmi lasă impresia unui mare egoist.
— Pe scurt, nu te-a cucerit.
— Nu, şi poate că greşesc; dar ce vrei, sînt omulprimei impresii. Or, prima impresie a fost una de repulsie. Paul Harmant poate fi un bărbat inteligent, un industriaş de excepţie... nu este insa un om sincer.
Paul Harmant şi fiica urcaseră în trăsura ce-i aştepta la poarta avocatului. Nici unul, nici altul nu vorbeau. Mary era puţin tulburată. Fostul maistru mai trăia încă groaza iscată de ştirea evadării Jeannei Fortier.
— Jeanne Fortier este liberă! îşi zicea el. Jeanne Fortier putînd veni la Paris şi întîlnindu-mă, recunoscîndu-mă! Femeia asta va fi prinsă, cred, nădăjduiesc... De-ar prinde-o mai repede ca să împiedice o catastrofă... de n-ar avea timp să mă găsească şi să mă demaşte...
La teama ce i-o inspirau văduva lui Pierre Fortier şi fiul lui Jules Labroue se adăuga acum o altă teroare: aceea de a-fvedea venind dintr-un moment în altul pe pretinsul sau văr Ovide Soliveau care-i trimisese o nouă depeşă sfîrşind cu aceste cuvinte: „Poate că ne vom revedea mai curînd decît bănuieşti".
Ce se întîmplase oare la New York ca să motiveze scrisoarea lui Ovide? Rămas stăpîn pe fabrică, Soliveau dăduse frîu liber pasiunii pentru jocul de cărţi. Sumele mari lăsate în casa de bani de către ginerele lui James Mortimer nu întîrziaseră să se volatilizeze şi Ovide Soliveau trebuise să recurgă la împrumuturi. Cum nu se pricepea deloc la afaceri, totul mersese prost şi falimentul era iminent. Ovide avusese destulă minte să-şi dea seama de acest lucru şi încercase să vîndă fabrica pe bani peşin. Insă în faţa dezastrului evident, cumpărătorii oferiseră preţuri derizorii. Dijonezul încercase să reziste, dar pierduse la joc, într-o singură noapte, aproape cincizeci de mii oe dolari pe cuvînt de onoare. A doua zi acceptă ofertele refuzate cu trei zile mai înainte. încasase sumele, plătise datoriile, îşi rambursase bancherul şi se trezise doar cu şaizeci de mii de franci. Scrisoarea adresată pseudo vărului său era consecinţa acestei situaţii. Cînd afirma că afacerile merg prost, era de mult ruinat, iar uzina în alte mîini.
Se apucase iarăşi să joace şi într-o zi s-a văzut la pămînt, fără un golo-gan.
— A sosit clipa, cred, să plec în Franţa, îşi zisese el.
Fără să mai stea pe gînduri, făcuse rost de bani pentru biletul

de drum, cumpărase o valiză, pusese în ea puţina lenjerie şi îmbrăcăminte ce-o mai avea, adăugase o sticluţă cu licoarea, furnizată de canadianul Chuchillino, şi se îmbarcase pe un vas transatlantic cu direcţia Le Havre.

III

într-o dimineaţă, la ora şapte fix, Ovide Soliveau, în ţinuta sa neîngrijită de altădată, suna la uşa vilei din strada'Murillo. Văzîndu-1 astfel, în picioare, în faţa cabinei, portăreasa se uita cu neîncredere la vizitatorul a cărui înfăţişare şi îmbrăcăminte dădeau de bănuit.

— Dumneavoastră, ce doriţi? întrebă ea aspru şi deloc binevoitoare.

— Domnul Paul Harmant locuieşte aici?

— Da, aici.

— Aş putea să—1 văd?

— Cum? La ora şapte de dimineaţă!

— Domnul Harmant mă cunoaşte... va fi foarte bucuros să mă vadă.

— Este la uzină... A plecat de la şase.

— Şi cînd se înapoiază?

— Nu ştiu. Poate la prînz, poate diseară. Dacă aţi venit pentru chestiuni de mecanică sau pentru angajare îl găsiţi la uzină.

— Unde se află uzina?

— La Courbevoie, la capătul bulevardului Neuilly. Tramvaiul vă duce pînă acolo.

O oră mai tîrziu, Ovide sosea în faţa unei porţi înalte pe frontonul căreia scria cu litere mari de aramă:

Paul Harmant-ateliere de construcţii.

Sună; şi, ca şi la vila din strada Murillo, il întîmpină un portar.

— Cu domnul Paul Harmant, vă rog.

— Pentru lucru?

— Nu, o chestiune personală.

— La birouri, în fund, pe stingă.

Ovide o luă în direcţia indicata. De departe, pe diferitele laturi ale clădirii se zăreau tăbliţe pe care scria: Ateliere de desen, Casierie; Biroul şefului de lucrări, Cabinetul directorului etc.

Citind ultima inscripţie, îşi zise:

— Omul meu trebuie să fie aici. Curaj, băiete!

Văzîndu-1 că pune mîina pe clanţa uşii, un funcţionar se grăbi să-i deschidă, întrebînd:

— Aveţi treabă la biroul domnului Harmant?

— Da. Vreau să vorbesc cu dînsul personal.

— Atunci aşteptaţi. Domnul Harmant este în şedinţă cu şeful de lucrări.

— Aştept pînă termină.

In snrşit, un puternic sunet de clopoţel răsună în odaia servind de anticameră.

Secretarul se ridică şi se îndreptă spre uşa cabinetului.

— Patronul a sunat? întreabă Soliveau.
— Da, domnule.
— Spuneți-i, vă rog, că cineva dorește să-1 vadă pentru o chestiune personală.
— Numele dumneavoastră?
— Nu este nevoie. Nu mă cunoaște.
Cîteva minute mai tîrziu secretarul se întoarse și-i făcu semn vizitatorului că poate intra.
Ovide intră în cabinet avînd grijă să tragă ușa în urma lui. Paul Harmant, preocupat cu închiderea casei de fier așezată între cele două ferestre, stătea cu spatele. La zgomotul pașilor se întoarse și, îngălbenindu-se, sedase un strigăt de uimire și spaimă văzîndu-1 pe Ovide proțăpit pe picioarele de-părtate.
— Buna ziua vere? Cum merge? întrebă dijonezul.
— Tu, aici? exclamă Jacques Garaud.
— Chiar eu în persoană, vere. Viu și nevătămat.
Paul Harmant tremura. Apariția lui Ovide îl îngrozea. Sosirea acestuia la Paris i se părea prevestirea unei catastrofe, a unei nenorociri. După cîteva secunde își înfrînse emoția și înaintînd spre vizitator îi întinse mîina:
^ De ce te-ai întors în Franța?
— Pentru că nu mai puteam rămîne acolo.
— Și la mine, de ce ai venit?
— Pentru a-Ji cere de lucru, ei drăcie!
— Va să zica scrisoarea spunea adevărul. Uzina pe care ți-am lăsat-o înfloritoare...
— S-a ruinat cu o viteză uimitoare și nu îmi mai aparține. Ce vrei, n-a- veam ca tine calitățiile necesare să conduc o întrepindere atît d£ mare. Chestia asta ma depășea.
— in plus, erai și cartofor.
— In plus, eram și cartofor, cum bine zici. Ghinion pe toate planurile ! Am plecat din New York cu exact atît cît să-mi plătesc biletul de vapor, clasa II. In prezent n-am decît douăzeci de gologani și hainele de pe mine. Dar nu-mi pasă. Nu-mi fac griji cu privire la soarta mea. Dacă eu sînt sărac, tu ești bogat. Ții un personal uriaș aici ca și în America, așa că 6 să găsești tu un locușor pentru bunul tău verișor, pe care-1 iubești și care te iubește.
Milionarul simți un fior din cap pînă in picioare.
— Un loc aici, in uzină... cu neputință.
— De ce nu, mă rog? întrebă Ovide, ridicînd glasul.
— Pentru că nu vreau, răspunse dintr-o data industriașul. De altfel, nu-ți mai datorez nimic. In America ți-am îndeplinit toate dorințele. Ți-am dăruit o avere. E vina mea că n-ai știut s-o păstrezi?
— Vorbe în vînt! zise Ovide. Nu te induri tu să lași pe drumuri o rudă apropriată, atît de atașată, și care știe atîtea.
— Pe„scurt îmi dai de înțeles că sînt la mîna ta mai mult ca orieînd. îmi pui cuțitul în gît, ca la New York?
— Ssst, sst! Ce vorbe unte, zise Ovide, rînjind.
— Ce-ți spui tu: îi cunosc taina. Tremură în fața mea așa că îl joc cum vreau.

— Ei, ei, s-ar putea să fie și-așa. Dar, ia spune, greșesc?
— Faci din mine victima unui șantaj odios.
— Iar te exprimi în mod vulgar! Aerul Frariței te face arțăgos. Erai mai drăguț în America.
— Lasă glumele proaste. Sînt mai puțin decît crezi la discreția ta.
— Ce vorbești, vere? Chiar așa?
— Da, știu c-ar fi de ajuns un singur cuvînt ca să mă consider Fierdut, dar la ce ți-ar folosi? Crezi c-aș putea suporta un scandal? La primul zvon, mi-aș zbura creierii, și nici un sfanț din avere nu ți-ar reveni, deoarece tot capitalul este trecut pe numele fetei. Interesul tău este deci să mă menajezi.
Ovide înțelese că împingîndu-1 pe Jacques Garaud la deznădejde ar fi riscat să i se inchidă pe totdeauna casa de bani de unde avea de gînd să se adape mereu. Așadai, trebuia să acționeze mai degrabă cu binișorul decit cu bruschețe. In consecință, continuă pe un ton mierojș:
— In sfârșit, să lăsăm asta, ai inimă bună, nu poți lăsa o rudă în mizerie.
— Dimpotrivă, voi avea grijă să ai tot ce-ți trebuie.
— Departe de tine?
— Da... O să ne vedem cîtjnai rar posibil.
-r- Ei asta nu-mi place... îmi îngădui să te vizitez în vila din strada Murillo, ca să-mi văd verișoara pe care o iubesc la nebunie, deși ea nu mă agreează deloc?
— Mai tîrziu.
— Fie! Spune-mi ce ai de gînd să faci cu mine.
— Iți voi fixa o rentă de douăsprezece mii de franci.
— O mie de franci pe lună... repetă Ovide bosumflat deși, în realitate, era mai mulțumit decît voia să pară.
— Iți înmînez mai intîi cinci mii de franci ca să te pui pe roate, la care adaog și renta pe prima lună.
— S-a făcut, zise Ovide schițînd un surîs. In fiece lună voi veni aici să-mi încasez mia.
— Nu aici, banii îți vor fi trimiși acasă.
— Bine, atunci la locuința ce-o voi închria și nădăjduiesc că vei veni, ca rudă bună ce ești, să-mi strîngi mîna la domiciliu.
— Voi veni... dar nu uita că am făcut de la început tot ce mi-a stat în putință și că, dacă m-ai amenința cu ceva, nenorocirea ar cădea pe capul amîndurora.
Paul Harmant luă un teanc de bancnote, scoase șase hîrtii și i le întinse fostului său asociat. •
— Mulțumesc, vere! exclamă Ovide! acum aș vrea să te rog să mîncăm împreună, ca să sărbătorim revederea.
— Astăzi nu pot. După ce-ți alegi domiciliul, cheamă-mă să văd cum te-ai instalat.
— De acord. Rămînem prieteni. §i dacă, din întîmplare, ai nevoie de mine nu uita că sînt gata.
în această clipă intră secretarul.
— Ce este? întrebă industriașul.
— Domnul Lucien Labroue vrea să vă vorbească.

Auzind numele, Ovide tresări și, cînd tînărul trecu pragul, îl devoră cu privirea.

— Am plecat, domnule Harmant, zise el după aceea.

Urcînd in tramvai, Ovide își spunea:

— Da, da, secretarul a rostit numele de Labroue, iar inginerul asasinat și jefuit de Jacques Garaud se numea tot Labroue. Fiul victimei in slujba ucigașului! De aceea „dragul meu verișor" n-a vrut să mă angajeze la el în uzină.

La rîndul sau, Paul Harmant, rămas singur după scurta întrevedere cu Lucien Labroue, se prăbuși, istovit, pe scaunul din birou.

Parcă și-ar vîrî dracul coada în treburile mele, murmură el. Totul se adună ca să-mi amintească de trecut... ca să-mi evoce tot felul de fantome: Lucien Labroue, Jeanne Fortier, Ovide! Un cuvînt de-al lui Ovide strecurat la urechea lui Lucien ar fi de ajuns să mă piardă. Doamne, cum să scap de toate ființele acestea!

Apoi, se ridică brusc:

De ce să deznădăjduiesc? Pe Ovide îl am la mină prin bani, Lucien nu vede în mine decît un binefăcător. Cît despre Jeanne, va fi prinsă. Mă speriasem degeaba. Nimic nu e pierdut, nimic nu e compromis. De altfel sînt prevenit și voi fi cu ochii în patru.

Cinci zile mai tîrziu, Paul Harmant primea această epistolă:

Dragă vere,

Am găsit un ogeac pe aleea Cliçhy nr. 192, la Batignolles. Sper să am plăcerea să te invit în curînd. îmi poți face un semn în ajun și cer să ne aducă masa de la restaurantul lui ***Père*** *Latuile.*

Parcurse scrisoarea şi, după ce-și memora adresa, o arse.

Ca să scape de ideile nègre ce-I obsedau, industriaşul pleca cu noaptea în cap din vila în care Mary se plictisea.

Mary îl revăzuse o singură dată pe Lucien și se purtase extrem de îndatoritoare, încît logodnicul Luciei se ferea sa mai dea ochii cu fiica milionarului.

Mary suferea cumplit. Dragostea aceasta neîmpărtășită îi rupea inima şi-i accentua durerile fizice; devenea pe zi ce trece mai lividă, mai slabă, într-atît încît Paul Harmant, uitind de propriile spaime, era îngrijorat de starea fiicei sale. Doctorii își ascundeau neputința cu următoarea frază:

— Copila trebuie măritată.

Intr-o dimineață, Mary se decise să-i dea tatălui lovitura la care se gîndise de mai multă vreme. Pe jumătate întinsă într-un şezlong, stătea lîngă fereastra din salon și privea tristă în gol. Tatăl sau intra. Auzind pași, fata întoarse capul și, văzîndu-1, n zîmbi cu privirea înecată într-o sfîșietoare durere. Paloarea de pe chip i se accentuase; pata roșiatică de pe pomeţi contrasta puternic cu această paliditate.

Milionarul se așeză lîngă fiică, îi luă mîinile și i se părură fierbinți.

— Ai temperatură fetițo, zise el. Suferi?

— Da, sufăr... foarte mult.

^- Ce te doare?

— Inima.

Asasinul lui Jules Labroue tresări.

— Nu mi-ai vorbit niciodată despre această durere.

—»Pentru că este de dată recentă... Tată, adăugă tînăra fată, coborînd glasul, aş vrea să-ţi spun tot adevărul.

— Spune, fetiţe.

Mary îi apuca mîinile şi îndreptîndu-şi spre el ochii plini de lacrimi spuse:

— Ce mă doare mai mult este spaima că te necăjesc. Am înţeles că visai pentru mine o aşa-zisă căsătorie perfectă.

— Aşa e. Doresc să ai o soartă atît de aleasă, încît să fii invidiată de toate femeile.

— Ei bine, nu trebuie să te mai gîndeşti la lucrul acesta. O singură căsătorie îmi poate aduce fericirea. Dacă ea nu se face, n-o să mă mai mărit niciodată. Tată, de două luni sufăr şi-ţi ascund taina. Iubesc pe cineva.

Jacques Garaud tremura din tot trupul:

— Pe Lucien Labroue, nu-i aşa?

— Ştiai! îngăimă Mary acoperindu-şi faţa cu mîinile.

— Bănuiam.

— Ei bine, da, pe el îl iubesc mai mult decît orice pe lume, în aferă de tine pe care te voi iubi mereu.

Paul Harmant devenise la fel de galben ca şi fiica sa.

— Bine, spuse el, dar asta este o nesăbuinţa.

— Oh! nu-mi vorbi aşa, reluă tînăra izbucnind în hohote. De ce să fie o nesăbuinţă? Lucien Labroue este sărac iar noi sîntem bogaţi, este a-devarat. Dar ce importanţă are asta? Lucieu are în schimb talent, şi curaj şi voinţă, intr-un cuvînt viitorul. II iubesc. Ştiu că nu vrei să te părăsesc. Dar dacă Lucien ţi-ar deveni asociat aş fi tot timpul lingă tine. Ai avea doi copii în loc de unul, asta-i tot. Nu crezi că ar fi bine?

Jacques Garaud nu spunea nimic.

— Tată, mă iubeşti? reluă tînăra fată.

— Sigur că te iubesc, fetiţa mea dragă.

Şi asasinul lui Jules Labroue o strînse la piept într-un elan de dragoste părintească.

— Atunci înseamnă că nu vrei să mă vezi murind.

— Mi-aş da viaţa ca să te salvez.

— Nu-i vorba sa-ţi dai viaţa, ci numai să—1 accepţi pe Lucien ca fiu al tău. Dacă faci asta sînt convinsă că sănătatea îmi va reveni. Dacă refuzi, înseamnă că mă vei omorî.

Paul Harmant îşi luă capul în mîini.

— Fată dragă, nu-mi cere asemenea lucru.

— De ce?

— Lucien Labroue nu-ţi poate fi soţ.

— Şi totuşi nu vreau pe nimeni altul în afara lui, mai spuse ea cu glasul stins, apoi adăugă:

— N-am să uit asta, şi o să mor.

Si se prăbuşi peste spătarul fotoliului, leşinată.

Paul Harmant căzu in genunchi.

— Mary, scumpa mea! strigă el. Primesc acest sacrificiu. Mă auzi? Răspunde-mi. Vei fi soţia lui.

Mary nu răspundea. Faţa îi era tot galbenă. Ochii închişi. Milionarul înnebuni de spaimă. Luă mîmile fetei. Erau ca de gheaţă.

' — A murit, strigă el speriat. Am ucis-o!

în aceeaşi clipă, fata schiţă o uşoară mişcare.

— îşi revine, murmură tatăl.

Luînd-o în braţe, o duse pînă în camera ei şi o întinse pe pat. Cîteva picături de sînge i se iviseră în colţul buzelor. Cind îşi deschise ochii, plimbă o privire rătăcită împrejur şi-şi recunoscu tatăl.

— Lucien? murmură ea cu glasul stins.

— Da... răspunse milionarul. Vei trăi ca să—1 iubeşti.

Vorbele acestea o însufleţiră pe bolnavă. Atrase spre ea capul tatălui şi—1 întrebă în şoaptă:

— Mi-1 vei da?

— Iţi jur.

— Acum sînt fericita. Fericirea îmi redă forţele şi o să-mi redea curînd şi sănătatea.... Nu mai vreau să mor...

Paul Harmant părăsi încăperea. înainte de a deschide uşa se întoarse şi aruncă o ultimă privire, plină de nelinişte, chipului palid, atins parcă de degetul morţii.

— Pe diseară, zise el, sforţîndu-se să zîmbească.

în curtea vilei trăsura aştepta^ cu caii înhămaţi. Industriaşul ordonă să fie dus la Courbevoie. în sufletul său se dădea o luptă, dar rezultatul nu mai era îndoielnic deoarece era vorba de salvarea lui Mary.

— Fie ce-o fi! îşi zise el. Trebuie ca această căsătorie să se facă. De altfel, n-ar fi acesta şi un mijloc de a îndepărta de mine răzbunarea lui Lucien daca cine ştie ce funestă intîmplare i-ar releva trecutul? Va mai îndrăzni ei atunci să facă scandal în jurul aceluia cu a cărui fiică s-a însurat? Fără doar şi poate ca nu! Căsătoria care acum mă inspăimîntă va fi, poate, salvarea mea.

Sosind la uzină îl rugă pe Lucien Labroue să-1 urmeze în cabinet. Dintr-o dată îl întreba:

— Ia, spune-mi, eşti mulţumit cu slujba de aici?

— Cum să nu nu? răspunse acesta. Datorită mărinimiei dumneavoastră cîştig atît de Dine, încît nu izbutesc să cheltuiesc nici măcar a treia parte din leafă. Ceea ce înseamnă că în cîţiva ani aş putea strînge o sumă bunicică.

— Sumă care să-ţi îngăduie realizarea marii ambiţii a vieţii dumitale. Ambiţie lăudabilă şi care nu-mi e străină.

Lucien îşi privi surprins interlocutorul.

— Observ că vorbele mele te-au nedumerit. Dar am discutat mult despre dumneata cu Georges Darier, avocatul meu şi prietenul dumitale. Am aflat că doreşti mai mult decît orice sa reconstruieşti, pe terenul de la Alfortviile, atelierele pe care tatăl dumitaje le poseda, pe vremuri.

— într-adevar, acesta este scopul vieţii mele, şi cred că procedînd astfel îi cinstesc memoria.

— Te aprob, te admir și îți voi dovedi că te înțeleg punîndu-ți la dispoziție mijlocul de a ajunge mai repede la ceea ce numești scopul vieții dumitale. Uzina de aici nu izbutește să execute toate comenzile al căror număr este din ce în ce mai mare. Ai observat și dumneata, nu-i așa?

— Nici nu se putea să nu observ. Am avut chiar onoarea să vă spun că va sosi o. zi cînd veți fi obligat să cumpărați alte terenuri pentru a construi ateliere noi.

— Ai avut dreptate... momentul acela a sosit.

— V-ați gîndit la un teren anume?

— Da, al dumitale.

— Dar eu nu vreau să-1 vînd, știți prea bine.

— Tocmai de aceea nu-ți propun să-1 cumpăr. Pentru a-i da fabricii dezvoltarea uriașă pe care o cere, am nevoie de un om talentat și cu experiență care să devină în scurt timp asociatul meu. Asociatul acesta vei fi dumneata.

— Eu! Dar terenurile mele nu reprezintă nici a mia parte din valoarea construcțiilor și a materialului dumneavoastră!

— Știu, dar n-are a face. Pe terenurile de la Alfortville voi construi o uzină de aceeași importanță ca cea de aici și, printr-un act legal, te voi face proprietar. Aceasta va fi aportul dumitale în asociație. Cele două uzine vor funcționa paralel și-n fiecare an vom împărți pe din două benefiiciile. El, ce zici?

— Domnule, auzindu-vă, mă întreb dacă nu cumva visez.

— Nu, nu visezi și oferta este serioasă.

— N-am curajul s-o primesc... N-am făcut nimic ca s-o merit.

— Știi, oare, cum eu, un simplu mecanic, neavînd altceva decît curajul și o anume îndemînare în meserie, am devenit asociatul lui James Mortimer?

— Prin muncă.

— Prin muncă da, dar nu cum crezi dumneata. Patronul, văzînd în mine un lucrător dotat mi-a oferit mîna fiicei sale, făcîndu-mă astfel asociatul său. Lucien tresări. Jacques Garaud continuă:

— De ce n-aș urma și eu exemplul lui Mortimer? De ce n-aș fi și eu la fel de generos? Partea de avere pe care ți-o propun ar fi zestrea fiicei mele.

— Să mă căsătoresc cu domnișoara Mary? îngăimă Lucien.

— Bineînțeles, răspunse milionarul cu un surîs nițel forțat. Mary te-a remarcat, dragul meu Lucien; cit despre mine nu pot decît să-i aprob alegerea, caci te stimez și te iubesc.

— Domnule, zise repede Lucien, oferta dumneavoastră îmi dovedește stima și simpatia ce mi-o purtați... Sînt mîndru și emoționat, dar nu pot sa primesc.

— De ce? întrebă Jacques Garaud uimit și neliniștit. Poate că nu'm-ai înțeles bine. Am spus că Mary te-a remarcat. Ar fi trebuit, poate, să spun că te iubește. Te iubește la disperare.

— Domnule, răspunse Lucian cu glasul emoționat, sinceritatea dumneavoastră mă obligă. Inima mea e dată.

— Iubești pe altcineva?

— Da, o fată căreia i-am jurat s-o iau de soție și nimic pe lume nu mă va împiedica să-mi calc jurămîntul.

— O fată săracă, desigur.
— Așa e, nu v-ați înșelat. N-are nici o avere.
— Dragă Lucien, dragostea trece, banul rămîne.
— Dragostea mea va fi veșnică și pe bani nu pun preț.
— Mai gîndește-te... Amintește-ți că Mary te iubește cu adevărat. Refuzul dumitale ar putea-o ucide...
— Vă implor domnule, nu insistați.
— Nu insist; dar încă o dată, te rog gîndește-te; este în joc viitorul dumitale! Tînărul se înclină și plecă. Marele industriaș începu să se plimbe nervos, de-a lungul și de-a latul cabinetului.
— Iubește pe alta, murmură el cu glas șuierător, iubește o fată fără avere... refuză să se căsătorească cu fiica mea și refuzul acesta ar putea-o ucide. Doamne, nu va fi așa. Fiica mea înainte de toate! Lumea poate să piară, dar fata mea nu.

IV

Mary se odihnise cîteva ore și somnul îi adusese un calm relativ și puțină vigoare. După-amiaza plecă la croitoreasă. Lucie sosi o dată cu ea.
— Dragă Lucie, îi zise Mary, mă bucur că te întîlnesc... Spune-mi, de ce n-ai venit la mine?
— Neavînd nimic de probat, domnișoară, n-am crezut că-mi pot îngădui să vă deranjez.
— Știi bine că prezența dumitale îmi face plăcere. De altfel, am să comand la doamna Augustine o mulțime de rochii și de costume, așa că vei avea prilejul să vii să-mi faci proba. Știi că am un capriciu?
— Ce capriciu, domnișoară?
— Vreau să văd unde locuiești.
— O să găsiți o cămăruță modestă, dar veți fi primită cu o inimă recunoscătoare ji devotata.
— Sînt sigura. Dă-mi te rog adresa.
Lucie trecu pe o bucățică de hîrtie numele străzii și numărul casei.
Mary se înapoiase în vila sa din strada Murillo. Era ora cinci. Paul Harmant nu sosise încă. Deși se știa așteptat cu nerăbdare, întîrzia în mod special și se întreba cu spaimă ce răspuns să dea întrebării fetei. în sfîrșit, la ora șase și jumătate trebui să intre. Urcă în apartamentul lui Mary. Fata îl întîmpină, sărindu-i de'gît.
— Văd că totul merge bine, zise el.
— Da! foarte bine, tată. Dar tu, ce-ai făcut? Mi-aduci fericirea sau măcar speranța?
— îți aduc speranța.
— I-ai spus lui Lucien că-1 iubesc?
— Cum adică? Ia uită-te la ea! Și conveniențele?
— Fără să fi încălcat conveniențele puteai să-i dai de înțeles că o cerere în căsătorie ar fi fost bine primită.
— I-am rezumat în cîteva cuvinte discuția de la Georges Darier

cu privire la terenurile de la Alfortville şi am adăugat: Uzina construită pe aceste terenuri va fi zestrea *fiicei mele.* Nu se putea mai bine, nu-i aşa?

— într-adevăr! Şi Lucien? Ce-a răspuns?

— Lucien Labroue este un tînăr plin de delicateţe. Consideră că posibilitatea unei asociaţii şi a unei căsătorii ar fi incompatibilă cu modestia situaţiei sale.

— în sfîrşit, a acceptat? întrebă Mary.

— A acceptat... dar cu delicateţea de care-ţi vorbeam adineauri. Şi-a dat asentimentul cu o condiţie. A inventat o maşină foarte ingenioasă ce poate şi trebuie să aducă mulţi bani. Doreşte ca, înainte de a da curs proiectelor noastre, să realizeze invenţia în cauză. Aceasta va fi aportul său la asociaţie şi, astfel, amorul propriu nu va mai avea de ce să sufere.

Nimic nu era mai verosimil. Mary nu putea bănui şi nici nu bănuia vreo minciună.

— Hotărîrea lui este a unui suflet nobil, răspunse ea; o înţeleg şi o aprob. Dar mai este ceva despre care nu mi-ai vorbit. Lucien mă^ iubeşte?

întrebarea era cu totul stînjenitoare pentru falsul Paul Harmant. îl obliga să mintă din nou, dacă nu voia să distrugă inima fetei.

— Cine nu te-ar iubi pe tine? zise el cu glas şovăielnic.

— Asta nu-i un răspuns. Mă iubeşte sau nu?

— Nu mi-a făcut mărturisiri pozitive, dar strălucirea ochilor şi lumina de pe chip vorbeau îndeajuns. Văzîndu-i bucuria din ochi nu te puteai înşela. De altfel, faptul că a primit să se căsătorească, înseamnă că simte pentru tine o înclinaţie adevărată. Lucien Labroue nu este omul să se subjuge, să-şi sacrifice independenţa pentru avere, fie ea cît de mare.

* — Aşa cred şi eu, tată. Spune-mi, aşteptarea va fi lungă?

— Ca să realizeze invenţia, vor trebui, poate, cîteva luni.

— Voi aştepta. între timp Lucien îmi va mărturisi dragostea lui. De acum înainte poţi să-1 tratezi ca pe un viitor ginere.

— Sigur că da, aşa voi face... iar el va veni mai des pe la noi.

— Şi îmi va confirma vestea?

— Bineînţeles.

— Perfect, acum m-am liniştit, zise Mary bucuroasă; am să aştept. însă, tată, fă tot posibilul să-mi scurtezi aşteptarea.

— Sînt la fel de nerăbdător ca şi tine să văd încheindu-se această căsătorie.

— Mulţumită ţie, fiica ta va fi cea mai fericită femeie din lume!

Paul Harmant se întreba cu spaimă cum să iasă din impasul în care intrase. Brusc, o scînteie îi traversă mintea şi norii sumbri îngrămădiţi pe fruntea-i se risipiră. Mary trăi într-un extaz de bucurie toata seara. Cînd se înapoie în odaia ei era cu adevărat transfigurată şi nu mai părea bolnavă.

— Căsătoria ar salva-o, îşi zise milionarul; trebuie să se facă.

A doua zi industriaşul plecă la Courbevoie pentru a asista la împachetarea unor piese mecanice cu destinaţia Bellegarde. Un mecanic-şef şi doi muncitori aiustori erau pregătiţi să însoţească convoiul. Absenţa acestora trebuia să dureze cinsprezece zile sau

trei săptămîni. Era într-o zi de sîmbătă. Data expedierii pe calea ferată era fixată pentru luni. Sosind la uzină, patronul îl găsi pe Lucien la post. Supraveghea muncitorii. Ii întinse călduros mîna:

— Grăbești lucrurile pentru Bellegarde? întrebă el.

— Da. Mai avem puțin și terminăm.

— Ai grijă ca miine, la prima oră, lăzile să fie încărcate în vagoane. Ai anunțat mecanicii și pe maistrul care urmează să asiste la instalație?

— Da, vor pleca luni dimineață.

— Prezența dumitale acolo e neapărat necesară.

— Dacă credeți, sînt gata. Cînd trebuie să plec?

— Luni, împreună cu mecanicii și maistrul. După-amiază îți voi da ultimele dispoziții. Ai grijă, nu-i așa, ca mîine în zori să expediezi materialul.

— yoi dormi aici, ca să pot asista la încărcare.

— îți voi fi recunoscător. Am prevăzut să ți se dea o indemnizație de deplasare în valoare de cinci mii de franci. Te-aş ruga să-mi scrii zilnic ca să mă ții la curent cu tot ce se întîmplă. Țin mult la asta.

— Așa voi face, domnule.

Cei doi bărbați se despărțiră. Paul Harmant intră în cabinet zicîndu-și:

— Absența lui Lucien va dura cel puțin cincisprezece zile, și, la nevoie, găsesc eu motive s-o prelungesc. In acest timp voi putea să mă informez. Cine-o fi cea care se ține de Lucien? Cărei intrigante i-o fi făgăduit el căsătoria? Vai de rivala fiicei mele! Am s-o distrug... îmi va fi ușor să acționez fără să mă compromit. Sînt destul de bogat ca să pot plăti dispariția unei femei.

Fostul maistru se plimba cu pași mari prin cabinet. Dintr-o dată, se opri.

— Un complice! murmură el. Dar asta ar însemna să fiu la cheremul lui, așa cum sînt la dispoziția mizerabilului de Ovide Soliveau... Ovide Soliveau... De ce nu m-aș adresa lui? Interesul lui este să mă servească, și pentru bjani este în stare de orice. Cu siguranță, Ovide este omul potrivit. II caut diseară.

Spre ora patru după-amiază, Lucien Labroue veni să—1 înștiințeze pe domnul Harmant că îmbalotarea pieselor j)entru Bellegarde era gata și că oamenii se și apucaseră să mcarce camioanele.

— Bun, răspunse industriașul. Apoi, luînd cîteva hîrtii de pe birou, a-dăugă: iată planurile lucrărilor pe care le vei dirija și iată proiectele celor ce urmează să fie executate. Iată și două bonuri de încasat bani: unul este de cinci mii de franci și reprezintă indemnizația de deplasare, celălalt este de o mie cinci sute și-ți va servi la plata muncitorilor însoțitori. Drum bun și scrie-mi zilnic. Lucien Labroue strînse mîna patronului și se retrase. Industriașul urcă în trăsură:

— La Batignolles... aleea Clichy. Oprește la intrarea aleii.

La locul desemnat, Jacques Garaud coborî, dădu ordin să fie așteptat și o luă pe jos, de-a lungul aleii, pînă dădu de numărul indicat de Ovide. Aici, zări un zid înalt întrerupt de o poartă. In

spatele zidului se zărea acoperişul unei clădiri împrejmuită de arbori. Trase puternic de clopoţel. După scurt timp, Ovide Soliveau apăru proaspăt ras, cu şapca pe cap, îmbrăcat, încălţat şi înmănuşat. Se vedea că era pe picior de plecare. Scoase o exclamaţie.

— Tu, vere! zise el! Ce noroc! Peste cinci minute nu m-ai mai fi găsit.

— Ai ceva urgent?

— Nimic. Voiam, aşa, să hoinăresc pe bulevarde.

— Atunci rămîi cu mine. Avem de discutat.

— E ceva ce nu merge?

— Haidem înăuntru şi am să-ţi povestesc totul.

Ovide străbătu împreună cu fostul maistru o grădiniţă, deschise uşa casei şi pătrunseră într-o încăpere decent mobilată şi foarte curată.

— Ai văzut, vere, de cînd trăiesc din rentele mele, sau mai degrabă ale tale, păstrez ordine, zise Soliveanu rîzînd. O femeie de serviciu îmi ţine loc de valet.

— Te-ai instalat perfect, dar nu despre instalarea ta e vorba, îi răspunse Paul Harmant. Am venit pentru o chestiune importantă. Hai să vorbim. Mîncăm după aceea.

— N-am putea discuta în timp ce mîncăm?

— Nu.

— A, vrei să vorbim cu uşile încuiate! înseamnă că e ceva grav. In loc să se aşeze pe jilţul oferit de Ovide, marele industriaş îşi trecu mina peste frunte şi incepu astfel:

— Cînd m-ai vizitat la Courbevoie mi-ai spus că vei fi oricînd gata să mă serveşti.

— Ceea ce afirm şi acum. Iţi stau la dispoziţie.

— Vei face tot ce-ţi cer? Înţelege bine sensul acestui cuvînt: *Totul...*

— Ei drăcie! *Totul* **înseamnă că va trebui să ascult de orice fel de ordin, chiar de-ar fi să dau niţel foc, aşa cum ai făcut tu odată. Aşa-i?**

— Ba chiar mai mult.

— Dijonezul schiţă un gest de uimire şi murmură:

— Drace! dacă nu-i vorba de foc, atunci, sînge?

— In cazul acesta, ce-ai zice?

— Că nu-mi stă în fire. Sînt un băiat cumsecade cu obiceiuri blînde şi înclinaţii paşnice.

— E vorba de salvarea mea. Or, a mă salva înseamnă a—ţi păstra şi ţie avantajele acordate.

— Eşti cumva în pericol? întrebă repede Ovide.

— Da.

— Atunci sînt gata să fac totul... fără excepţie. Duşmanul tău este şi al meu. Eşti comanditarul meu şi vreau sa te păstrez intact. Trecutul a ieşit cumva la suprafaţă? Există doar o prescripţie...

— Pentru scandal nu există nici o prescripţie, iar scandalul m-ar pierde la fel de sigur ca şi Curtea cu juri.

— Spune-mi mai clar la ce te referi.

— Iată care-i situaţia: după întoarcerea la Paris, destinul diabolic mi 1-a scos în cale pe nul lui Jules Labroue.

— Cel pe care l-ai... da... Știam. I-am auzit numele în cabinetul tău, la uzină. Drace! Am și eu ceva în căpățînă și am priceput pe loc că era fiul ăluia și mi s-a părut o chestie foarte șireată sa-1 angajezi la tine ca să—1 ții sub supraveghere și să afli ce gîndește.
— Tocmai pentru că știam ce gîndește l-am angajat.
— Și, ce gîndește?
— Scopul vieții sale este să răzbune moartea lui taică-său.
— Moartea lui taică-său este răzbunată, de vreme ce un juriu plin de inteligență a condamnat-o pe Jeanne Fortier.
— El n-o crede vinovată. Presimte adevărul. Cel pe care-1 acuză este Jacques Garaud, a cărui moarte o contestă.
— Sfinte Sisoe! Se schimbă situația! Dacă-i așa, prezența lui Labroue în fabrica ta este periculoasa.
— Ar deveni periculoasa dacă fatalitatea ar face s-o întîlnească pe Jeanne Fortier și ea m-ar recunoaște.
— Jeanne Fortier este în închisoare și de acolo nu mai iese niciodată.
— A evadat. Este liberă.
— Liberă! Ei drăcia dracului, urîtă poveste! Da, s-ar putea într-adevăr să—1 întîlnească, dar lucrul ăsta nu trebuie să se întîmple. Pe scurt, vrei să-1 suprimăm pe Lucien Labroue?
— Nu, răspunse milionarul.
— Pe Jeanne Fortier, poate?
— Nu știu unde se afla.
— Atunci, mă dau bătut.
— Stai să-ți explic... Știi cît o iubesc pe fiică-mea, pe Mary? O iubesc cumplit, și dacă ea ar muri... Știi că e foarte bolnavă.
— Trebuie să trăiască... și cît mai mult posibil, fir-ar să fie! Dar ce-are a face fiică-ta cu toate astea?
— Mary îl iubește pe Lucien Labroue.
— Și asta te supară? zise înveselit Ovide. Bine, dar capriciul ăsta al lui Mary jpentju Lucien Labroue este salvarea ta! Grăbește-te s-o dai dupa el. îndată ce primarul iscălește actul de cununie, s-a zis cu spaima! Să presupunem că ajuns Jinerele și asociatul tău, Lucien o va întîlni pe Jeanne Fortier. Sa presupunem că îl caută pe adevăratul ucigașji că-1 găsește; e clar ca Lucien îi va cere chiar el Jeannei Fortier sa tacă. De ce-ar provoca un scandal în jurul omulw' cu a cărui fiică s-a însurat? Nu, în ruptul capului, asta nu!
— îmi făcusem și eu acest calcul aflînd de dragostea lui Mary pentru Lucien... dar căsătoria nu este posibilă.
— Tînărul este cumva însurat?
— Nu-i însurat, dar iubește pe alta.
— Și ce? i-atît de bogată, tipa asta?
— E săracă lipită.
— Asta zic și eu dobitoc! E prea de tot, e de necrezut.
— p fi, dar Lucien a refuzat mîna lui Mary.
— încep să pricep. Pe gîsculița asta care pune bețe-n roate vrei s-o suprimi. Așa-i?
— Pe ea.
— Odată dispărută, Lucien Labroue nu va mai fi atît de idiot încît să lase să-i scape averea ce i-o oferi.

— Pe asta mă bazez și eu ca să-mi salvez fiica.

— Bine, vere, te servesc. Nu va trece mult și verișoara se va numi doamna Lucien Labroue. Cum o cheamă pe tipa individului ăstuia și unde-și are ogeacul?

— Habar n-am, dar iată un vicleșug la care m-am gîndit și care ar putea să te ajute să afli ceea ce nu știu eu: îl trimit pe Lucien pentru trei săptamîni la Bellegarde ca să instaleze cîteva mașini și să facă niște proiecte. Diseară doarme la uzină pentru ca mîine, în zori, să asiste la expedierea materialelor pe calea ferată. Pleacă luni dimineață.

— Gatal îl întrerupse Ovide. Am priceput. Avînd duminica liberă și plecînd luni își va petrece ziua luîndu-și rămas bun de la idolul său. Ceea ce înseamnă că trebuie să mă așez la pîndă ca să văd unde-o zbughește tînărul nostru după ce iese din uzină.

— Ai nevoie de bani? întrebă Jacques Garaud.

— Ia aminte ce băiat bun sînt, vere, nu-ți cer nimic deocamdată. Cînd o să știu ce-avem de făcut, o să fixăm și prețul. Unde se află locuința particulară a lui Labroue?

— Strada Mițpmesnil, numărul 87.

— De ajuns. II voi fila. Acum, haidem la masă.

— Ies eu primul. Trebuie să-i dau drumul vizitiului și să anunț acasă că nu vin la cină.

— Te aștept la restaurantul lui Pere Latuile.

Jacques Garaud se despărți de pretinsul său văr în jurul orei unsprezece seara.

Ovide e omul care-mi trebuia, se gîndea el. Cu el voi zădărnici toate obstacolele.

Iar dijonezul: Drace! Musai să-mi păstrez rentele! Cît despre prețul muncii, am eu grijă să-i cer destul!

V

Din clipa cînd tatăl său îi făgăduise că va fi nevasta lui Lucien, Mary Harmant se simțea în al nouălea cer. De la știrea cea bună nu trecuseră decît patruzeci și opt de ore și neliniștitoarea paloare a obrajilor dispăruse, iar petele roșii de pe pomeți abia se mai observau. Știm că tatăl îi consacra în întregime ziua de duminică.

In duminica aceasta, Mary se sculă de dimineață și intră în cabinetul de lucru al marelui industriaș. Tatăl știa prea bine că fiica avea să-i pună mii de întrebări stînjenitoare cu,privire la tînărul Labroue. Astfel, cînd o văzu intrînd'pe ușa cabinetului, nu putu să-și stăvilească un gest de iritare și fruntea i se încreți. Nici încrețirea frunții și nici ușoara contrarietate nu-i scăpară lui Mary.

— Te deranjez? întrebă ea.

— Puțin, fetițo, căci eram cufundat în niște calcule complicate, dar, daca tot ai venit, haide, sărută-mă.

— Ce facem astăzi?

— Am multe lucrări întîrziate pe care vreau să le clasez, iar diseară voi fi obligat să lipsesc cîteva ore.

— Totuși, masa de prînz și cina le iei cu mine, nu-i așa?
— Masa de prînz da, dar pentru cină nu garantez.
— Atunci visul meu frumos s-a spulberat!
— Ce-ai visat, fetițo?
— Că ai să-1 inviți pe Lucien să ia masa cu noi.
— Vezi și tu că nu se poate.
— Atunci la prînz, cel puțin.
— Nici asta nu se poate, deoarece domnul Labroue are cu siguranță o mulțime de curse de făcut înaintea plecării.

Majy tresări și deveni galbenă ca lămîia.

• — înaintea plecării? repetă ea cu glas schimbat. Lucien pleacă din Paris? De ce?

— Pentru interesele uzinei. La Bellegarde.
— Și cît timp va lipsi?
— Cam trei săptămîni, munca asta fiind un prim pas pe calea asociației noastre.
— Dacă-i așa, mă resemnez... Dar, în sfîrșit, iată-mă singură pentru toată ziua.
— Lucrul ăsta mă întristează tot atît cît și pe tine, o știi prea birje. Iți făgăduiesc să mă răscumpăr curînd.

încrezătoare în cele auzite, deși plictisită peste măsură și foarte contrariată de plecarea lui Lucien, tînăra fată nu se alarmă. Se gîndea că toate astea erau mărturia încrederii și stimei ce i-o purta tatăl său logodnicului ei. Liniștită urcă în camera sa și rămase acolo f)înă la ora unsprezece. Cînd coborî era îmbrăcata într-o rochie barte elegantă.

— Ce frumoasă te-ai făcut! exclamă falsul Paul Harmant. M-ai fermecat! Ai vreun proiect?

— Am proiectat să-mi văd prietenele. M-aș plictisi în casă. Rămîn în oraș pînă la ora mesei.

La ora unu Mary fu anunțată că trăsura o așteaptă în fața scărilor. Coborî și se instala.

— Cheiul Bourbon, nr. 9, îi spuse ea vizitiului.

Fusese un fleac pentru Ovide Soliveanu să-1 urmărească pe Lucien. Deghizat în zidar, îl urmase pînă la domiciliul unde acesta se întorsese cu trăsura, îndată după expedierea lăzilor. In timp ce tînărul intra în casă, Ovide schimbă trăsura, opri la cîțiva metri de cupeul lui Lucien, rămas la scară, și—i dădu ordin vizitiului ca îndată ce vede vehicolul din față plecîndf, să dea bice cailor.

Ovide stătea în trăsură cu capul scos pe portieră, cu ochii fixați pe imobilul cu numărul 87.

Dintr-o dată îl zări pe Lucien îmbrăcat într-un costum nou. îi spusese ceva vizitiului, apoi urcase.

— După el! și repede! șuieră Ovide.

Cele două vehicole ajunseră în strada Bourbon. Primul se opri în fața numărului 9. Al doilea, în colțul podului Mărie. Lucien trecu pe sub bolta unei clădiri vechi și dispăru. Ovide era cu ochii în patru.

— Aici trebuie să stea damicela... murmură el și ieși din cupeu.
— Ați văzut unde-a intrat? întrebă birjarul.

— Da. Stai .pe loc și așteaptă-mă.

Lucien Labroue o luase pe scara din dreapta voind să ajungă la logodnica sa a cărei odaie se învecina, știm, cu cea a Jeannei Fortier. Trecînd, își salută fosta portăreasă.

— Ați intîrziat, exclamă ea rîzînd.

— De aceea și alerg așa de repede. Cu bine!

Și Lucien urca treptele, două cite două. Lucie îl aștepta în pragul ușii. Tînărul o luă în brațe și o acoperi de sărutări pe frunte, pe par.

— Vezi ce rău ești? ai întîrziat o jumătate de ceas.

— Mi-a fost cu neputință să vin mai devreme.

— De ce! Duminica n-ai nimic de făcut.

— Află că azi dimineață eram în picioare încă de la ora unu noaptea.

— De la ora unu noaptea? Dar ce s-a întîmplat?

Lucien îi povesti despre sarcina primită.

• — Bine, atunci te iert.

— Măicuța Lison nu ia masa cu noi? întrebă el, așezîndu-se în fața mesei aranjate cu mult gust.

— Nu. Biata de ea n-are o clipă liberă. Patroana ei, doamna Lebret, s-a îmbolnăvit și măicuța Lison își petrece nopțile veghind-o. Asta nu înseamnă că nu se duce cu pîihea de doua ori pe zi.

— 0 iubești mult nu-i așa? Și ai și de ce! Sînt convins că merită.

— îndată ce ne căsătorim, o luăm cu noi.

— Ceea ce se va întîmpla în curînd, dacă o vrea Dumnezeu! Dac-ai ști cu cîtă nerăbdare aștept ziua fericirii.

Și Lucien vru s-o sărute încă o dată. Ea îl respinse ușor, fără ipocrizie, dar cu fermitate.

— Nu sîntem încă soț și soție... Pune sărutările la caseta de economii. Cum ți se par cotletele? Sînt puțin cam arse, nu?

— Nu-mi dau seama.

— Ești la fel de mulțumit de postul din uzină?

— La fel... Patronul îmi acorda încrederea cea mai măgulitoare... și, în legătură cu asta, trebuie să-ți spun un lucru ce n-o să-ți convină: vom petrece două duminici fără să ne vedem.

Ochii fetei se umplură de lacrimi.

— Două duminici fără să ne vedem? repetă ea. De ce?

— Domnul Harmant mă trimite la Bellegarde ca să-1 reprezint și să asist la instalarea unor piese mecanice de mare importanță.

— Folosește intereselor noastre?

— Folosește, scumpa mea.

— Bine, dacă lucrul acesta ne grăbește căsătoria, mă resemnez. Ai să-mi scrii, nu-i așa?

— In fiece zi, promit. Așa că nu te mai necăji. Și apoi, ți-o repet, călătoria asta este foarte avantajoasă pentru amîndoi. Dac-ai ști cît de nerăbdător sînt să-mi fac o situație pe baza propriului meu capital. ,

— Pentru ce? Spuneai că te simți bine în fabrică.

— Mă simt bine și totuși unele lucruri îmi displac; îți spun eu mai tîrziu. Acum, haide să vorbim despre altceva. Sînt trist că n-o

văd pe măicuţa Lison. Femeia aceasta cumsecade seamănă cu un cîine credincios.

— Ieri, patroana ei se simţea, se pare, mai bine. Cum intră în convales-cenţă, măicuţa Lison o să-şi reia viaţa obişnuită şi-şi va petrece aici o mare parte din zi. Vine şi astăzi, dar numai pentru cîteva minute.

în acest timp, Ovide Soliveau încerca să afle la cine urcase Lucien Labroue.

Trecuse destul de multişor de cînd spionul se plimba de-a lungul şi de-a latul trotuarului din faţa casei, traversînd strada, sau prefăcîndu-se că cercetează cu interes obiectele expuse în vitrina unui magazin de cuţitărie, situat chiar la parterul imobilului cu nr. 9 - tot timpul cu ochii aţintiţi spre ferestre. La un moment dat scoase o surdă exclamaţie de bucurie.

La etajul superior se deschisese o fereastră. Lucien se ivise mai întîi singur, apoi se întorsese, spusese ceva şi, lîngă el, apăruse şi Lucie. în ciuda distanţei, Ovide distingea perfect trăsăturile tinerei fete.

— Fir-ar să fie, murmură el, puştoaica e frumuşică foc! Acum nu-i mai uit chipul, l-am întipărit în memorie.

Lucie ţinea în mînă' o batistă albă. O desfăcu şi o întinse pe pervaz ca să-şi sprijine coatele. La un moment dat, se trase înapoi, mcercînd să evite un sărut de-al lui Lucien. Batista căzu în gol şi se opri la picioarele lui Soliveau care se şi repezi s-o ridjce.

De la fereastră, Lucie îi făcu semne uşor ae înţeles. în aceeaşi manieră, adică mimînd răspunsul, Ovide o anunţarea depune obiectul la portăreasă. Logodnicii se retraseră. îneîntat de întîmplare omul nostru se repezi în curte. Exact atunci, o caleaşca elegantă se oprise în faţa casei şi din ea cobora Mary Harmant.

Văzîndu-1 pe Ovide îmbrăcat în zidar, portăreasa îşi lăsă lucrul.

— Cu ce va pot servi?

— Dragă doamnă, răspunse el, iată o batistă. I-a căzut unei tinere domnişoare de la etajul al şaselea.

— De la al şaselea? repetă portăreasa. E croitoreasa, don'şoara Lucie... ea stă acolo sus.

— Cobor îndată... strigă Lucie din capul scărilor.

Ovide aflase destul. Voia să plece cînd, întoreîndu-se, se trezi faţă în faţă cu Mary. Repede se dădu în lături ferindu-şi faţa ca să nu fie recunos-cut. Dar Mary avea altă treabă.

— Aici stă domnişoara Lucie, croitoreasa? întrebă ea.

— La al şaselea, doamnă. Uşa din dreapta.

Tînăra o luă spre scară ferind u-se de pretinsul zidar ale cărui veşminte erau pătate cu ipsos. Găsind cale liberă, Ovide o zbughi. Lucie ajunsese la primele trepte.

— Dumneavoastră, domnişoară? exclamă ea pe un ton vesel.

— Am venit să te văd, răspunse Mary.

— îmi pare bine. Şi eu vă fac o surpriză.

— Mie? Ce fel de surpriză? ,

— Nu vă spun nimic... o să vedeţi singură. Urcaţi încet să nu obosiţi prea tare.

La ai doilea etaj Mary se opri sa respire. Aerul ieşea şuierînd

din pieptul ei apăsat.

— Vreți să va sprijiniți de mine? întrebă Lucie.

— Cu plăcere.

— Ce minunată și bună sînteți domnișoară că ați venit să mă vedeți, reluă lucrătoarea, căci ați venit doar pentru mine, nu-i așâ? Rochia nu este nici măcar însăilată.

— Pentru dumneata, doar pentru dumneata, fetițo.

— Ce fericită sînt... și ce surprins va fi el.

— El? Despre cine vorbești/ întrebă Mary, curioasă să știe.

— E secret, e surpriză! O să vedeți.

îndată după coborîrea logodnicei, Lucien se instalase din nou la fereas-tră. Privea caleașca elegantă din fața casei.

— Ciudat, își zicea el! Caii ăștia, livreaua... pare să fie una din trăsurile domnului Harmant.

Zgomotul ușii îl făcu să-și părăsească locul de observație. Se întoarse și, la zece pași de el, m prag, o văzu pe Mary abia respirînd, dar cu fața surîzătoare. Ea și el scoaseră, în același timp, un strigăt de uimire. Mary se clătina; își apăsa cu mîna partea stînga a ' pieptului.

— Ei, ce spuneți de surpriză? întrebă Lucie.

Pradă unei presimțiri dureroase, fiica lui Paul Harmant simți că i se taie picioarele.

— Dumneata aici? rosti ea stăpînindu-și emoția. Prin ,ce întîmplare? Lucien încerca să îngaime cîteva fraze încîlcite; Lucie interveni zîmbind:

— Nu-i deloc o întîmplare, domnișoară. E un lucru știut că Lucien poate fi găsit aici in fiecare duminică.

— Așadar îl cunoști de mai multă vreme?

— Ne cunoaștem de doi ani... răspunse tînărul. înainte de a mă muta în strada Miromesnil, locuiam în casa aceasta.

— Eram ușă în ușă... adăugă Lucie și, cînd ești ușă în ușă, discuți, te împrietenești.

— Sînteți prieteni, repetă pe uh ton sec fiica milionarului, înțelegînd totul, și cu orgoliul rănit la gîndul că fericita ei rivală era o fată oarecare.

— Ne iubim așa cum se iubesc o fată cinstită și un băiat cinstit ce vor să se căsătorească, continuă Lucie.

Lucien își dădea prea bine seama de suferința lui Mary și stătea ca pe ghimpi... Dar o iubea pe Lucie și nu pe Mary. Lucrătoarea văzu ca vizitatoarea se clatină.

— Dumnezeule, dar ce aveți? V-ați îngălbenit... Păreți bolnavă.

Și de data aceasta, Mary găsi în propriulorgoliu energia necesară să-și domine sfîrșeala.

— Nu, nu... zise ea, Nu-i nimic... Venisem doar să te văd. Acuma plec... Mă înapoiez acasă. Apoi, adresîndu-se lui Lucien:

— Domnișoara Lucie îmi vorbea de o surpriză. Surpriza a fost mare, într-adevăr, iar tatăl meu nu va fi mai puțin mirat cînd va afla ceea ce știu eu acum; și se îndreptă spre ușa. Înainte de a ieși, se opri și întrebă:

— Deci, vă căsătoriți în curînd?

— I-am spus tatălui dumitaie tot ce puteam și trebuia să-i spun

cu privire la lucrul acesta, răspunse Lucicn.

— Tatăl meu ştie despre proiectele dumitale! exclamă Mary uluită. De cînd?

— De alaltăieri.

— A da! mulţumesc. Vă doresc la amîndoi un lung viitor fericit. Ceea ce nu înseamnă că n-o să mai lucrezi pentru mine, Lucie. Contez pe exactitatea dumitale. La revedere. .

— Păreţi foarte extenuată, domnişoară. îmi daţi voie să vă conduc pîna la trăsură?

— Nu, nu, să ştii că mă supăr dacă vii cu mine. Rămîi cu domnul Lucien. Mîine pleacă. Nu treouie să-1 lipseşti de prezenţa dumitale nici o clipă. Drum bun, domnule Labroue. La revedere Lucie.

Şi fiica milionarului ieşi, lăsînd lucrătoarea cu gura căscată în faţa unei enigme pe care degeaba încerca s-o dezlege.

— Ce-o fi cu ea? întrebă Lucie pradă unei nespuse emoţii. Oare de ce şi-a schimbat brusc înfăţişarea şi comportarea? De ce, de obicei atît de blîndă cu mine, mi-a vorbit dintr-o dată pe un ton aspru? Şi mai ales de ce a plecat atît de repede cu ochii in lacrimi şi plinj de mînie?

— într-adevăr, nici eu nu ştiu... răsunse tînărul, evitînd să-i spună de propunerile patronului ca să n-o tulbure mai rău. Domnişoara Mary este bolnăvicioasă, ştii şi tu. O fi avut o criză bruscă provocată de urcarea celor şase etaje pînă la tine. N-are rost ca vizita să ne strice nouă duminica. Vrei sa ieşim puţin?

— Vreau, sigur că da, dar cu condiţia să fim înapoi cînd vine măicuţa Lison. Mergem doar să facem un tur şi ne înapoiem.

Ovide Soliveau, uluit de apariţia neaşteptată a fiicei pretinsului său văr şi de faptul că aceasta o căuta pe Lucie, se grăbi să urce în trăsură.

— N-are rost să mai dau tîrcoale. Ştiu ce voiam să aflu. Totuşi vizita nepoatei acasă la lucrătoare este ceva ce nu mi se pare în ordine. Lucien refuză să se căsătorească cu Mary, iar Mary vine la iubita lui Lucien. Ce înseamnă asta? Verişorul meu drag va înţelege poate mai bine ceea ce eu nu înţeleg defel.

Să ne întoarcem la Mary Harmant. Ieşind din odaia Luciei a cărei uşă aproape că o trîntise în urmă-i, fiica milionarului îşi duse mîinile la gît ca pentru a opri un hohot de plîns. Apoi, luptînd împotrova sfîşierii fizice şi morale ce-o cuprinsese, coborî scara şi urcă în trăsura spunîndu-i vizitiului:

— La vilă!

Acasă, intră direct în cabinetul tatălui său. Paul Harmant îşi ridică ochii. Văzînd chipul livid, trăsăturile^descompuse, ochii roşu, o înspăimîntătoare nelinişte îl cuprinse. îngrozit, se ridică de pe scaun.

— Ce ţi s-a întîmplat, fetiţo dragă? spune-mi... începu el.

Mary nu-1 lăsă să-şi termine fraza.

— M-ai înşelat! zise ea cu un glas surd şi parcă răguşit. M-ai minţit! Lucien nu mă iubeşte... Iubeşte pe alta... pe alta o ia de nevastă...

— Mary, draga mea, de unde ştii tu lucrurile astea? Dacă ţi-am

ascuns această pretinsă dragoste despre care-mi vorbeşti, am făcut-o pentru ca m-am hotarît s-o combat prin toate mijloacele, iar ceea ce vreau se va îndeplini. Cine ţi-a dezvăluit taina aceasta?

— Cine mi-a dezvăluit-o? Cea care-1 iubeşte! O striga sus şi tare, iar el nici măcar n-a dezminţit.

— L-ai văzut? pe el?

— L-am văzut lingă ea... lingă logodnica lui... fericiţi, amîndoi... Se iubesc... Se vor căsători în curînd.

— Nu, fetiţa mea, n-o s-o ia de nevastă.

Fata izbucni în plîns.

— De ce m-ai minţit? îngăimă ea. De ce mă minţi şi acum? Minciuna ta mi-a făcut mult rău. Mi-a sădit în suflet o speranţă ce nu era decît o iluzie. Iată realitatea rece şi crudă şi realitatea aceasta o să mă ucidă.

Jacques Garaud credea că-şi iese din minţi.

— Mary, o imploră el, calmează-te, te rog. Nu mă aduce la disperare. Dacă te-am minţit, am făcut-o pentru că simţeam că n-o să am puterea să te văd suferind şi plîngînd.

— Ştiai că iubea pe altcineva?

— Da, mi-a spus-o, iar eu i-am dat de înţeles că inima ta te mină către el. Am făcut o comparaţie între tine şi cea pe care ar lua-o fără avere. I-am prezentat viitorul strălucit care l-ar aştepta. L-am rugat să se mai gmdească. Speram, mai sper şi acum sa-1 pot convinge, să-1 împiedic să se nenorocească şi sînt sigur că-1 voi putea determina sa te iubească şi să-ţi ofere Fericirea.

— Fericirea! N-o să mai am parte de ea.

— Dacă Ji-aş jura că vei deveni nevasta lui, m-ai crede?

• — Nu, răspunse ea. Nu mai pot să te cred.

— Sînt convins de ce-ţi spun. Afirm că Lucien te va lua de soţie şi că te va iubi.

Mary se aruncă în braţele tatălui său.

— Tată, te rog! îngăimă ea, dacă faci lucrul acesta mă salvezi. Dar n-ai să poţi. *Fer Ea* o iubeşte.

— Ia spune-mi, cine-i persoana asta?

— Lucie... o lucrătoare din atelierele croitoresei mele, o fată oarecare, un copil.găsit. ,

— Un copil găsit? Vrei să spui că n-are nicijată, nici mamă?

— Nici tată nici mamă, nici nume de familie. In loc de nume, un număr. Numărul 9, înscris în registrele orfelinatului! Şi pe creatura asta, el o iubeşte!

— Nu, scumpa mea, n-o iubeşte. N-o poate iubi. Ca toţi bărbaţii tineri, Lucien are o amantă.

— Doamne, exclamă Mary, cu faţa încordată, cu ochii plini de fulgere. O urăsc pe orfana asta! Mi-a .luat bucuriile, fericirea. Mi-a luat totul!

Mary căzuse într-o stare de deznădejde care-o desfigurase cu totul. Vinele tîmplelor i se umflaseră, buzele i se învineţiseră. Violenţa acestei crize putea duce la o nenorocire.

— Fetiţa mea draga, calmează-te, zise Jacques Garaud cu glas implorator. Vei fi soţia lui Lucien.

— Dar fata asta?

— O va părăsi.
— Și dacă n-o părăsește?
— Găsim noi un mijloc s-o îndepărtăm de el.
— Da, ai dreptate, s-o îndepărtăm, zise Mary cuprinsă de febră. S-o îndepărtăm... poate-că atunci va fi al meu. Dar cum?
— Tot n-ai înțeles! strigă Paul Harmant îndreptînd spre Mary priviri în care jucau flăcări sinistre... Pe memoria mamei tale, îy jur că ți—l voi da pe Lucien. Ți-am spus că fata asta va fi îndepărtata şi că el o va uita. Ei bine, aşa va fi.
Mary încercă să-i zîmbească și se retrase cu ochii în pămînt, cu fața întunecată.

Fostul maistru hotărîse, ştim, s-o suprime, la nevoie, pe rivala fiicei sale. Deznădejdea la care asistase nu putea decît să-i dubleze ura pentru nevinovata Lucie. Și, așa cum fusese stabilit, plecă spre căsuța de pe Aleea Clichy. Ovide îl aştepta.
— Bine că te văd, bătrîne, am să-ți spun o groază de lucruri... L-am urmărit pe tip și am aflat numele damicelei care i-a căzut cu tronc.
— Știu și eu la fel de bine ca tine, zise Jacques Garaud.
— Nu se poate! Sau ți-a spus cumva fiică-ta?
— Da.
— Cum se face că o cunoaște pe persoana în chestie?
— Lucie asta este o angajată a croitoresei ei.
— Va să zică așa se explica prezența nepoatei pe cheiul Bourbon. M-am trezit nas in nas cu ea.
— Te-a recunoscut?
— Defel! Mă crezi atît de prost? Eram îmbrăcat într-o salopetă de zidar. Ce mutră trebuie sa fi făcut Mary găsindu-și adoratul la croitoreasă!
— Este într-o stare deznădăjduită.
— Sfătuiește-o să-șijină firea. Sper ca în mai puțin de opt zile să nu mai aibă motiv sa se teamă de această Lucie. Fiindcă veni vorba, unde lucrează?
— La doamna Augustine, o croitoreasă foarte cunoscută, pe strada Saint-Honor6, colț cu Castiglione.
— Mi-ai dat un pont prețios. Să ne ocupăm acum de partea gravă a problemei: făcîncf să dispară tînăra persoană, familia va căuta să-i dea de urmă...
— Lucie n-are familie, este copil găsit.
— Avem noroc. Poliția n-o să se agite prea tare.
— Ce-ai de gînd să faci?
— Să mă ia dracu dacă știu. Ai încredere-n mine, nu-s băiat prost. Numai că... . •
— Numai că? întrebă Jacques.
— Mintea mea smintită îmi spune că chestia asta te va costa cam scump.
— N-are importanță, răspunse industriașul cu un gest de indiferență. Cît îți trebuie? Douăzeci de mii?
— Fie și douăzeci de mii! Poate că nu-i voi cheltui, poate că voi cheltui și mai mult.

— Iți spun incă o dată. Nu mă interesează banii; totu-i ca Lucien să o vrea pe Mary și ca Mary să fie fericită.

— Dă-mi totuși cei douăzecu de mii.

Paul Harmant scotoci în portofel. Scoase mai multe teancuri de bancnote și i le întinse.

— Mulțumesc! spuse dijonezul. Ăștia-s pentru cheltuielile de atac. Dar pentru mine, ce-mi dai?

— Cît îmi vei cere. Spune o cifră.

— Deocamdată nu vreau nimic. O să ne înțelegem după reușită.

— Cum dorești! Cînd începi bătălia?

— Chiar de mîine.

— Să știi că Lucien Labroue lipsește doar douăzeci de zile.

— Pîna-n douăzeci de zile totul va fi gata.

Lucien și Lucie, după ce-și făcură plimbarea, se înapoiară pe cheiul Bourbon. Păreau că uitaseră scena petrcută puțin mai înainte. Tot discutîqd pe un ton voios, fata începu să pregătească cina. La ora șase și jumătate, spuse rîzînd:

— Stimate domnule logodnic, masa este gata. Poftiți la masă!

— Dar ce-i cu măicuța Lison? Chiar nu vine? întrebă Lucien.

— Nu știu, și sînt puțin mirată.

Abia-și termină fraza că se și auzi o bătaie ușoară în ușă.

— Intră... strigă Lucie.

Ușa se deschise și vînzătoarea apăru în prag. Lucie se repezi s-o îmbrățișeze.

— Cinezi cu noi, nu-i așa? o întrebă ea.

— Nu, răspunse Jeanne, oricît de mare plăcere mi-ar face, e imposibil. Doamna Lebret, patroana, se simte rău. Trebuie să mă înapojez la prăvălie. Am venit să iau un camizol pentru la noapte.

— îmi pare rău, zise și Lucien.

— Am auzit că ne părăsiți, repetă Jeanne neliniștită. Este adevărat?

— Da, răspunse tînărul, pentru o treabă importantă în provincie; îi țin locul patronului.

— Și o sa lipsiți trei săptămîni?

— Aproape o veșnicie, interveni tînăra, iar dumneata nu poți să-mijn tovărășie, ce păcat!

— îmi pare foarte rau, micuța mea, dar trec să te văd ori de cîte ori voi avea o clipă de răgaz. Gata, am plecat. Drum bun, domnule Lucien. Fiți linișjit, nimeni nu vă va uita.

în jurul orei zece Lucien își părăsi logodnica, reînnoindu-și făgăduiala de a-i scrie zilnic.

VI

Ovide acceptase fără umbră de șovăială să joace rolul monstruos propus de Jacques Garaud.

Se gîndi că avea nevoie de îmbrăcăminte felurită pentru a se putea deghiza, schimbîndu-și de mai multe ori înfățișarea.

Trezit de dimineață, se îmbrăcă cu niște haine ponosite și plecă

să hoinărească prin cartierul talciocului. Cumpără pe bani puţini maj multe cos-tume cu specific bine definit.

In primul rînd, trebuia să afle dacă logodnica lui Lucien Labroue venea zilnic la doamna Augustine; ora ieşirii şi ora îapoierii.

într-o marţi dimineaţa, deghizat în comisionar cu insignă, ieşi din casă, ajunse în piaţa Clichy de unde luă un omnibuz şi coborî nu departe de insula Saint-Louis. Dijonezul era de nerecunoscut. La cîţiva paşi de casa locuită de Lucie, scoase din buzunar o bucată de hîrtie cu adresa fetei.

Falsul comisionar se duse direct la portăreasă şi, prefăcîndu-se că citeşte numele scris pe hîrtie, zise:

— Cu domnişoara Lucie, dacă sînteţi bună.

— La al şaselea, uşa din stînga.

— Este acasă?

— Cu siguranţă.

— Mii de mulţumiri.

Ovide urcă treptele. La al doilea etaj se opri.

— Dacă persoana n-a ieşit pînă acum înseamnă că lucrează la domiciliu. Deci s-ar putea să se ducă la atelier doar ca să predea lucrul. Voi afla îndată.

Lăsă să treacă cinci minute, apoi plecă în str. Saint-Honore, la doamna Augustine.

Falsul comisionar urcă la ateliere. Un slujbaş în livrea îl trimise la o tînără foarte drăguţă, îmbrăcată după ultima modă şi servind de manechin pentru prezentarea noilor modele create de patroană. Ovide crezu ca e bine să se exprime în accentul regiunii Auvergne.

— Madmoazela Luckie, vă rog? întrebă el.

— Cine-i madmoazela Luckie? întrebă manechinul rîzînd.

— O lucrătoare din caza vostra.

— Da, da, Lucie... nu lucrează aici. îşi ia de lucru la domiciliu.

— Pe cheiul Bourbon?

— Da? îi aduceţi o scrisoare?

— Nu... un comision din partea unui domn.

— Perfect! roagă-1 pe domnu' să—1 ducă acasă la ea. Lucie e o moftu-roasă, şi nu calcă pe aici decît ca să-şi aducă lucrul sau să ia furniturile.

— Mersi madmoazel.

în timp ce cobora, dijonezul îşi zicea:

Este o invidioasă şi n-o înghite pe prietena ei. Iată un prilej de exploatat în folosul întreprinderii noastre! Aşadar, Lucie nu vine la ateliere decît cînd este nevoită să ceară sau să aducă ceva. Deci numai ziua, şi ziua nu pof face nimic. în consecinţă, ca să mă pot achita de însărcinare trebuie să capăt informaţii noi şi mai detaliate. Dai de unde? Drace! De la domnişoara de sus.

în loc să plece, Ovide intră în curtea imobilului şi se îndreptă spre cabina portăresei.

— Scuzaţi-mă, doamnă, aţi putea să-mi spuneţi la ce oră ies de la slujbă lucrătoarele doamnei Augustine?

Portăreasa zîmbi.

— Informaţia asta nu-i pentru dumneavoastră, nu-i aşa?

Ovide începu să rîdă.

— Ați ghicit de la prima privire! răspunse el și, în timp ce-i vorbea, îi strecură în mînă un ludovic. Ei bine, da, nu-i pentru mine.

— Asta voiam și eu, să stăm'de vorbă. La doamna Augustine sînt mai multe feluri de lucrătoare: croitorese, vînzătoare și manechine.

— Acestea din urmă mă interesează.

— Ei bine, manechinele ies la ora opt seara. Sînt trei, Irma, Reine și Amanda, o brunetă destul de chipeșă și cochetă... cea mai tînără dintre ele.

— Cea care are o aluniță pe obraz, în partea dreaptă?

— Chiar ea.

— Și în timpul zilei, nu lipsește niciodată?

— Au o pauză pentru dejun și ies pe rînd, începînd cu ora unsprezece, la restaurantul din coiț.

— Mulțumesc mult, dragă doamnă.

Affînd ceea ce-1 interesa, Ovide făcu stînga-mprejur. O clipă mai -tîrziu, Amanda apăru la poalele scării, se opri în fața cabinei și întrebă:

— N-aveți nimic pentru mine, doamnă Bardet?

Doamna Bardet își țuguie buzele cu un aer complice:

— N-am nimic, dar știu că ați putea primi cunnd vești de la cineva care se interesează despre dumneavoastră. A fost pe aici să întrebe.

— Cine? un tip bine?

— Ăsta care m-a întrebat, nu, dar cel care 1-a pus să mă tragă de limbă, cu siguranță.

— Și ce v-a întrebat?

— La ce oră ieșiți să luați masa... la ce oră ieșiți din atelier seara.

— Și? Ce i-ați răspuns?

— Ce trebuia să-i răspund. V-am făcut curioasă, nu?

— Doamnă Bardet, dacă mi se întîmplă ceva fericit, vă voi dărui un ceas de aur cu lănțișor.

— Atunci, înseamnă că-1 și am.

— Acum alerg la masă... am întîrziat.

Amanda R6gamy avea douăzecu și unu de ani. Era drăguță și știa să—și poarte rochiile într-un mod fermecător.

Total lipsită de principiile cele mai elementare, nu visa decît la trîndăvie și lux. Idealul ei era să ajungă rivala femeilor a căror meserie este să fie frumoase și de care sa se intereseze tot Parisul.

înainte de a se angaja la doamna Augustine, lucrase la Joigny, într-o casă de mode, de unde plecase în urma unei întîmplări neplăcute despre care vom vorbi mai tîrziu.

La ora opt fără un sfert, Amanda trecu prin cabinetul de probă, dezbrăcă rochia luxoasă a magazinului și își puse alta mult mai modestă. Apoi ieși ultima.

Ajunse în stradă. Aici se opri și aruncă o ochiadă spre trotuar. Nu zări decît un bărbat de vreo cincizeci de ani, cu părul argintiu, bine îmbrăcat și cu o înfățișare de om cumsecade:

— Nu poate fi el.

începu să meargă cu pași mărunți. In clipa cînd trecu pe lîngă

omul cu părul cărunt, acesta o salută zîmbind. Amanda își- zise, ușor împăcată.

— Fir-ar să fie! se pare că este chiar el. In fond, arata a fi bogat și fparte la locul lui.

înainta încet, cu mici salturi afectate. Ovide, pe care cititorii noștri l-au și recunoscut, îi studia comportamentul.

— Așa, așa! se gîndea el urmărindjO. Fîțîie-te cît vrei, puicuțo. Portăreasa mi-a spus tot. Ești a mea.

Unul în spatele celuilalt, străbătură strada Păcii, bulevardele, cotiră pe o stradă din cartierul Montmartre și ajunseră în strada Martirilor. Manechinul se opri lîngă vitrina unui magazin de lenjerie. Ovide se apropie.

— Cu domnișoara Amanda am plăcerea să vorbesc? șopti el cu glasul insinuant.

Tînăra se uită la interlocutor, prefăcîndu-se surprinsă.

— Eu sînt, domnule, răspunse ea. N-am avut încă cinstea să vă cunosc.

— Cei care vă cunosc sînt prea numeroși și nici nu-i de mirare că nu-i cunoașteți pe toți, răspunse acesta curtenitor.

Amanda își zise:

— Nu-i prea tînăr, dar e bine conservat și al dracului de șic.

— Strada Martirilor „este lungă și în pantă, în consecință obositoare, reluă Ovide. îmi îngăduiți să vă ofer brațul? Amanda gîndi că trebuie să îngaime: ,

— Domnule, vă repet, nu știu cine sînteți.

— Aveți dreptate, dar eu va cunosc de mult timp și aș dori să vă cunosc și mai bine.

— Nu pricep deloc de ce doriți să mă cunoașteți.

— Două cuvinte sînt de ajuns să vă lămurească: *Vă iubesc.*

— Bărbații spun la fel tuturor femeilor.

— Ceilalți pot minți, eu însă sînt sincer.

— Atunci, dacă ma iubiți, ce intenții aveți?

— Onorabile, domnișoară, dar este greu să purtăm pe stradă o conversație serioasă și legată. De altfel, poate ca n-ați mîncat încă.

— Nu.

— îngăduiț-mi să vă ofer stridii, pui de potîrniche și raci. Vom putea^discuta cu coatele pe masă.

• — în tête-à-tête. Aşa, dintr-o dată! Este compromițător.

— Nu cu un bărbat de vîrsta mea. Ei, ce ziceți, acceptați?

— Bine, am încredere în dumneavoastră. Accept.

— Perfect! atunci, să intrăm acolo, la *Fazanul.*

Cinci minute mai tîrziu erau instalați într-un separeu unul în fața celuilalt. Domnul cu părul cărunt și cu purtări civilizate se arată foarte protector. Amanda îl găsi cuceritor și-șipuse în el mari speranțe. După sfîrșjtul mesei, Ovide comandă o trăsură.

— Vă conduc pîna acasă, zise el, apoi mă duc și eu. Unde locuiți?

— Strada Doamnelor, nr 29, la Batignolles.

Cupeul porni și se opri la locul indicat.

— Cînd vă mai văd? întrebă tînăra.

— Mîine dimineață la orele unsprezece, răspunse Ovide, la restaurantul unde luați masa zilnic.

— îl cunoașteți?

— Știu totul în legătură cu dumneavoastră. Vă voi aștepta, comandîndu-vă un prînz pe plac.

" — Vai ce minunat!... Pe mîine!

Amanda intră în casă. Ovide dădu ordin să fie condus în piața Clichy.

A doua zi, sosea la micul restaurant unde comandă un prînz ales pe care avea să-1 consume împreună cu fata. înainte de a se despărți, Soliveau și Amanda își dădură întîlbiire pentru masa de seară, căzind de acord ca zilnic să facă la fel. în ziua următoare, la ora unsprezece fix, intrînd în micul restaurant, tînăra îi spuse vârstnicului amorez:

— Trebuie să fac un drum pentru patroană; am de dus materialul și garniturile unei rochii de bal unei angajate externe. Ceva urgent.

— Și? locuiește departe?

— La capătul celălalt al Parisului, cheiul Bourbon, numărul 9.

— La Lucie! își zise Ovide, apoi adăugă cu glas tare:

— Foarte bine, cheamă o trăsură și vin și eu.

Zece minute mai tîrziu, fata urca în cupeu alături de tomnaticul ei adorator. Ovide întrebă:

— Patroana dumitale are multe angajate externe?

— Nu, răspunse manechinul. Nu-i place să folosească lucru extern. Are doar una, în mod excepțional, și vrea s-o păstreze. Așa că Lucie...

— Care Lucie? o întrebă Ovide.

— Lucrătoarea la care mergem.

— Una tînără?

— Da.

— Drăguță?

— Nici mintoasă, nici urîtă, dar proastă ca o gîsculiță și prefăcută ca nimeni alta! însă foarte îndemînatică, n-am ce zice. Astfel, rochia asta de bal pe care trebuie s-o ducă la probă, poimîine, la Garenne-Colombes, va trebui s-o livreze sîmbătă, neapărat, la ora nouă seara. Ei bine, află că o va termina la ora fixată.

— La Garenne-Colombes, o rochie de bal! repetă Soliveau.

— Da, pentru nevasta primarului, invitată de prefectul districtului Sena.

— Si domnișoara aceasta se duce pentru probă atît de departe?

— Pe calea ferată nu-i cine știe ce. Iei trenul de la Saint-Lazare. Cobori la Bois-Colombes; traversezi linia de cale ferată spre Versailles și o pornești de-a lungul șoselei pe un drum ce te duce exact în fața casei primarului. E o plimbare plăcută ziua, dar nu și noaptea.

— Ai mers pe drumul ăsta, noaptea, porumbițo?

— Da, o dată cu Lucie. Venisem să-i aducem doamnei acesteia o rochie de seară și voia s-o îmbrace în fața noastră ca să vedem dacă nu are vreun defect. E foarte meticuloasă, clienta asta! Ne-a ținut pînă după ora zece.

— Și-a trebuit să vă înapoiați cu trenul din Bois-Colombes, nu-i așa?

— Da, la ora douăsprezece și zece minute noaptea.

— Cred că *n-a* fost prea plăcut să vă întoarceți prin locurile alea pustii! Sînt sigur că v-a fost frică!

— Tremuram amîndouă ca frunza.

— Și-o să fiți obligate să vă duceți iarăși pentru rochia asta? întreba Ovide arătînd spre pachetul așezat pe banchetă.

— Mai mult ca sigur.

In acest moment trăsura se opri. Ajunseseră în fața casei cu numărul 9 dej)e cheiul Bourbon. Amanda luă pachetul și coborî:

— Așteapta-mă aici. Mă înapoiez în cinci minute.

Urcă în goană cele șase etaje la croitoreasă. Bătu de două ori în ușă.

— Intră, strigă Lucie, din interior... Dumneata erai, domnișoară Amanda! Mi-aduci ceva urgent?

— E-ntr-adevăr ceva foarte urgent și pentru o clientă destul de capricioasă. Ghicește...

— Este pentru doamna de la Garenne Colombes?...

— Exact. O rochie de bal.

— Gînd trebuie să-i fac proba?

— Poimîine la ora trei. Cucoana are nevoie de rochie pentru" o recepție la prefectul Senei.

— Sîmbată! și azi e miercuri!

— Vei lucra ji noaptea, asta-i. Patroana m-a însărcinat să-ți comunic că—ți da o primă grasă.

— Bine, o fac. Dar sîmbată trebuie să i-o duc ca ultima dată?

— Bineînțeles, însă mergem împreună.

— Ceea ce nu înseamnă că nu ne-a fost frică pe drumul acela pustiu. Dar, mă rog, dacă n-avem încotro!

O jumătate de oră mai tîrziu, Amanda se înapoia la doamna Augustine după ce-i dăduse întîlnire pentru masa de seară lui Ovide. Acesta hoinări pe bulevarde lăsîndu-și imaginația să lucreze. La ora opt o așteptă pe Amanda și o conduse la restaurant.

— Mîine n-o să putem minca împreună, zise el, am o treabă la Fon- tainebleau. Dar ne vedem seara.

— Speranța va face să-mi pară ziua mai scurtă.

— Ești o ființă fermecătoare.

Lucien Labroue și muncitorii însoțitori sosiră la Bellegarde la ora, zece seara.

* In timpul călătoriei, tînărul avusese timp să reflecteze în voie. încercă sa-și amintească cele mai mici detalii din scena petrecută în ajun în că-măruța lucrătoarei. Revedea chipul palid al bietei Mary, buzele ei strînse, ochii plini de lacrimi. își dădea seama de durerea acestui suflet pe care indiferența lui și dragostea pentru Lucie îl duseseră la deznădejde, și îl cupribse mila:

— Biata fată, e pe ducă... iar eu îi sporesc chinurile. N-ar fi mai bine s-o las să creadă că aș putea-o iubi într-o bună zi? Mai are atît de puțin de trăit! Dacă fac această faptă bună și dacă o anunț pe Lucie, nu se poate ca ea să nu mă aprobe; are o inimă prea bună.

Lucien termină scrisoarea către industriaș cu aceste cuvinte:

Vă rog să primiți, în numele domnișoareijftary, sentimentele mele de recunoștință, și respectuasă afecțiune. In ciuda distanței ce ne

desparte, domnișoara Mary este mereu prezentă în eîndurile mele. Nu uit că sînt colaboratorul dumneavoastră și că faptul acesta i-l datorez dînsei.

— Am impresia că procedînd astfel, îmi eliberez conștiința de o greutate... gîndea tînărul.

După ce termină scrisoarea, scrise alta pentru Lucie, plină de o adînca tandrețe și nespusă iubire... Poșta de seară aducea două scrisori. Lucie fu fericită primind-o pe a sa, dar nici falsul Paul Harmant nu fu mai puțin satisfăcut, citind frazele pe care am găsit de cuviință să le redăm textual. Frazele acestea i se părură de un atît de fericit augur, încît fu cît pe ce să renunțe la proiectul de dispariție a Luciei.

Foarte încîntat, urcă la Mary, cu scopul de a da citire ultimelor rînduri ale scrisorii. Deschizînd ușa, primele cuvinte ale lui Jacques Garaud fură acestea:

— Am vești de la Lucien, fetițo.

Un slab surîs apăru pe buzele fetei.

— Ce-ți scrie?

— Lucruri bune pentru tine. Citește și tu.

Copila luă foaia de hîrtie și privi:

— Da, murmură ea oftînd îndelung, își amintește de cea care i-a pledat cauza pe lingă tine. Dar în frazele astea nu e nimic să semene cu un început de iubire. Lucien nu mă poate iubi fiindcă iubește pe alta.

Și fata își coborî ochii.

— Scrisoarea îmi era adresată mie, reluă Paul Harmant, așa că Lucien trebuia să se exprime în limita anumitor termeni. A scris exact ceea ce buna cuviință îi îngăduia să spună, dar părerea mea este că s-a gîndit mult la conversația dintre noi doi, și că-și dă seama că și-ar distruge viitorul căsătorindu-se cu o fata săracă.

— Pe care o mai iubește încă! interveni Mary.

— Dar de care se distanțează în mod vădit, reluă milionarul.

— N-ai dreptate! pe mine inima nu mă înșeală. Fata asta, Lucie, este un obstacol de netrecut... I-am citit în ochi încrederea. E sigură pe Lucien. Orice speranță mi-# interzisă.

— Nu! de mii de ori nu! îți dau cuvîntul meu de onoare că scrisoarea lui Lucien dovedește un prim pas către tine. De altfel, obstacolul acesta ce ți se pare de netrecut poate dispărea... Ea ar putea muri...

— Ai dreptate. Nu doresc să moară, îți jur, dar dacă soarta o lovește înseamnă că este de partea mea...

— Ce-ai vrea să-i scriu lui Lucien?

— Nu-i poți scrie decît un singur lucru.

— Ce anume?

— Că-1 iubesc și dacă el nu mă iubește, am să mor.

Paul Harmant, cu inima strînsă, își îmbrățișa fiica și ieși ca să—și ascundă lacrimile.

. — Poate că are dreptate, își spuse el; instinctul ei vede mai bine. încep să cred că frazele lui Lucien sînt dictate doar din recunoștință. Ei bine, vreau ca recunoștința să se transforme în dragoste *și* pentru asta trebuie să înlătur toate piedicile. Lucie este o piedica... Va fi

înlăturată.

In timpul zilei, marele industriaş îi răspunse lui Lucien terminînd în felul următor:

Te asigur, dragul meu colaborator, că fiica mea a fost foarte impresionată de cele cîteva rinduri scrise pentru ea. Consideră totuşi ca nu sînt dictate decît de recunoştinţa ce i-o porţi, iar gratitudinea este un sentiment destul de dis-tant. Ştii că biata Mary este foarte bolnavă. Ca să învingă răul, i-ar trebui fericirea divină a unei iubiri împărtăşite. Asta ar fisingura ei salvare... Cel de care depinde această salvare, ar putea-o lăsa să se stingă?

L-am auzit pe Ovide Soliveau spunîndu-i Amandei, care-1 ştia sub numele fantezist de baronul Arnold de Reiss, că nu va putea dejuna cu ea a doua zi, fiind chemat la Fontainebleau.

A doua zi, deci, în jurul orei nouă, îmbrăcat ca" un burghez cumsecade, Ovide porni spre gara Saint-Lazare, unde ceru un tichet pentru Bois-Colombes.

Coborî în staţie şi, amintindu-şi perfect itinerarul relatat în ajun de manechinul doamnei Augustine, se îndreptă spre calea ferată dinspre Versailles. Manechinul îi spusese: mergi de-a lungul căii ferate pe o potecuţă din dreapta... .

Ovide coti spre dreapta şi se angaja pe o potecă lată cam de doi metri. Parcurse vreo două sute de metri, printre ziduri înalte, apoi după q. nouă barieră ajunse într-un punct unde zidurile dispăreau brusc. In stînga se întindea un cîmp vast, presărat ici-colo cu pilcuri de arbuşti. De o parte era gardul de mărăcini, de cealaltă pămîntul lucrat. In faţă, cit vedeai cu ochii, arborii înalţi ai şoselei ducînd spre Argenteuil.

Dijonezul încetini. Pe la mijlocul drumului, pe partea stingă, întîlni un crîng cu vreo treizeci de plopi. De aici pornea o cărăruie ce se pierdea spre ogoare. O lua pe această cărare, înconjură crîngul, îl studie pe toate părţile, se inapoie la punctul de plecare şi-şi continuă cursa pînă la taluzul şoselei la care ajungeai urcînd cîteva trepte săpate în pămînt. Păşi pe scăriţă şi se trezi foarte aproape de podul căii ferate. Traversă podul şi ajunse la gara Colombes de unde luă primul tren cu direcţia Paris.

A doua zi, Lucie pleca de acasă, în mînă cu un pachet voluminos dar uşor, iar la ora doua fără un sfert, suia în trenul de Bois-Colombes.

Se angaja pe drumul parcurs în ajun de Ovide. în faţa crîngului cu arbori, scoase un strigăt înăbuşit. Pe iarbă, la poalele plopilor, un om întins pe spate dormea sau se prefăcea că doarme. Lucie îl depăşi spunîndu-şi:

— M-am speriat de un biet trecător obosit, care se odihnea desigur. Abia făcu însă vreo douăzeci de paşi că omul nostru deschise ochii şi-o urmări cu privirea.

Ora trei. O slujnică o introduse pe logodnica lui Lucien în camera soţiei magistratului municipal. Lucie se apucă de probat rochia clientei, persoană foarte sucită, găsind mereu cîte un defect, cerînd nenumărate modificări şi retuşuri. Prindea în ace, schimba,

retușa cu o bunăvoință fără margini și, după trei sferturi de ceas, fu gata de plecare.

— Și să nu uiți, mai spuse gazda, că rochia îmi trebuie mîine seară, la ora noua, cel tîrziu.

— Voi veni la timp, doamnă.

— Te rog să aduci, ca și data trecută, tot ce e necesar pentru ultimele retușuri, și te-aș mai ruga să mă asiști cînd o îmbrac. Țin foarte mult...

Lucie se întoarse pe același drum pe care venise. Ajungînd în dreptul pilcului de arbori constată ca bărbatul adormit era tot acolo, dar acum nu mai simți nici un pic de frică și trecu repede. După ce fata făcu vreo treizeci de pași, ciudatul nostru somnoros deschise ochii și o urmări îndelung. Era Ovide.

— Amanda m-a informat de minune... își zise el; ăsta-i drumul pe care va veni Lucie mîine seară. Din nefericire nu va fi singură. Cu atît mai rău pentru Amanda!

O oră mai tîrziu, Ovide Soliveau se prezenta la vărul său, la uzina din Courbevoie. Scrisese mai înainte cîteva rînduri într-un plic închis cu lipici. Trimise plicul așa-zisului Paul Harmant care dadu ordin ca vizitatorul să fie introdus îndată, și cum îl văzu întrebă pe nerăsuflate:

— De ce-ai venit?

— S-a stabilit pentru mîine.

Semnificația acestei fraze era simplă și clară.

— Pentru mîine? repetă Jacques Garaud.

— Da, în condițiile cele mai puțin compromițătoare.

— Presupun, rosti milionarul ștergîndu-și fruntea scăldată în sudoare, că treaba asta va fi pusă pe socoteala vreunui vagabond de mahala și că nimănui n-o să-i treacă prin cap că noi am fi făptașii. Ești un complice priceput... Și n-am să mă tocmesc pentru recompensă.

— La dracu, contez pe lucrul acesta! Cînd s-o sfirși totul și cînd Lucien Labroue se va căsători cu verișoara, n-ai să scapi ușor.

— Vrei să te ajut cu ceva?

— Da... Ba chiar pentru asta am și venit.

— Ce trebuie să fac?

— Să pretextezi o lucrare urgentă care să te reție aici mîine seară, pînă noaptea tîrziu.

— E ușor... apoi?

— Să găsești o soluție ca să intru în uzină fără să trebuiască să arăt legitimația portarului.

— Iți dau o cneie de la portița din dos a uzinei.

— Sa ai pregătită la intrare o trăsură care să mă conducă la Paris și să faci „astfel, încît să se creadă că am petrecut seara împreună, lucrînd. Asta-mi va fi alibiul.

— Lucrurile se vor aranja de la sine. Poți veni la ora șase seara? Te aștept și cinăm chiar aici, în cabinetul meu.

— Principalul este să fiu acolo la ora opt și jumătate.

— Mîncam repede. Apoi pleci pe portița din dos. Cum ajungi în stradă, o iei pe șoseaua Argenteuil și ajungi la Bois-Colombes. Te înapoiezi pe aceeași poartă. Trăsura mea va staționa pe chei

gata de plecare. Se va crede c-am fost tot timpul împreună.

— Minunată combinație! Precauțiile astea nu sînt, ae altfel, decît un surplus de prudență, deoarece e limpede că n-avem de ce ne teme. Mîine seară la șase fix voi fi aici. Pune într-un loc sigur valiza asta; conține hainele cu care mă voi deghiza.

Cei doi ticăloși se despărțiră. O expresie de fericire sălbatică strălucea pe chipul lui Jacques Garaud.

— Mîine, murmură el, obstacolul va fi dărîmat... lanțul va fi rupt. Lucien Labroue va vărsa două-trei lacrimi în cinstea amantei sale și după cîteva zile de doliu se va lăsa în voia fericitei soarte și va raspiunde dragostei lui Mary.

La ora opt fix, Soliveau, sub pseudonimul Arnold de Reiss, o aștepta pe Amanda la o mică depărtare de atelierele doamnei Augustine. Tînăra îi ieși în întîmpinare cu un aer înspăimîntat. Ovide o întrebă:

— Ce s-a întîmplat, draga mea?

— O corvoadă! Cinăm mai tîrziu. Trebuie să iau o trăsură pînă la cheiul Bourbon să văd dacă Lucie a plecat spre Bois-Ctolombes.

— Te conduc eu, porumbițo. Luăm un cupeu. Apoi mergem să mîncăm la restaurantul Tour d'Argent nu departe de cheiul Bourbon.

Trecînd pentru a doua oară pe lîngă somnorosul culcat la poalele pilcului de arbori, ne amintim, Lucie nu fusese nici uimită, nici înfricoșată, ci își urmase drumul fără să-și mai întoarcă privirea. Apoi dispăruse din ochii spionului și înainta pe cărare. La un moment dat se oprise, scoțînd o exclamație de mirare și bucurie. In fața ei se afla măicuța Lișon.

— Ce întîmplare! exclamase ea.

Logodnica lui Lucien îi relatase scopul călătoriei.

— Iar dumneata, măicuță Lison, ce cauți spre Garenne-Colombes? După cîte știu, clienții dumitale nu stau atît de departe!

— Ai dreptate. E prima oară cînd vin pe aici; mă duc la Garenne-Colombes, șoseaua Paris, nr. 41.

— Și ce faci acolo?

— O caut pe mama doamnei Lebret, patroana mea, rău bolnavă... Vrea s-o vadă. De un an de zile domnul Lebret s-a supărat pe bătrînă și i-a interzis să-i intre în casă. Patroana nu îndrăznește să-1 roage să-i scrie. M-a trimis pe mine s-o implor să vină ca s-o îmbrățișeze pe patul de suferința.

— Păcat că sînt așa grăbită. Te-aș fi așteptat. Dar mi-e imposibil... am o rochie de terminat pentru mîine la nouă seara cînd trebuie s-oji aduc... ceea ce nu-mi surîde deloc.

Bătrîna și tînara se sărutară iar Lucie alergă spre gara. Cîteva clipe mai tîrziu, măicuța Lison ajungea pe șoseaua Paris. în fața ei se afla o proprietate. O plăcuță fixată la intrare purta numărul 41. Jeanne trase de cordonul clopoțelului și curînd apăru o slujnică:

— Pe cine căutați?

— Pe doamna Lebel, din partea fiicei sale.

Slujnica o conduse pe Jeanne Fortier la doamna Lebel, o femeie

voluminoasă de șaizeci de ani și zise:

— Persoana vine din partea doamnei Lebret.

— Din partea fiicei mele! exclamă femeia. Este, cumva, bolnavă?

— Da, doamnă răspunse Jeanne. De cincisprezece zile.

— Și abia după cincisprezece zile musiu Lebret s-a gîndit să mă anunțe? reluă ea mînioasă.

— Nu dînsul m-a trimis, doamnă.

— Dar cine? Fiica mea...? Știe prea bine că fiind alungată din casa ei de bărbatu-său, n-am să-i mai calc pragul niciodată...

— Doamna Lebret este grav bolnavă.

— Nu vreau să mă expun insultelor într-o casă unde am adus bunăstarea. Fiica mea știe lucrul acesta și mă miră că v-a trimis pe ascuns de bărbatu-său.

— Se gîndea că, știind-o atît de bolnavă...

— N-am să vin la fiica mea decît în ziua cînd musiu Lebret mă va chema personal, cerîndu-mi scuze în scris.

Jeanne simțea cum i se strînge inima. încercă să mai zică ceva, dar doamna Lebel i-6 tăie scurt cu glas răzbunător:

— Orice mi-ai spune, răspunsul meu este același.

Vînzătoarea de pîine se retrase, profund mîhnită. Cînd ajunse în strada Dauphine era ora șapte seara. Patroana o aștepta cu nerăbdare.

— Ei, ai văzut-o pe mama?

— Da, doamnă, răspunse Jeanne atît de stînjenită, încît aceasta înțelese îndată ce se petrecuse.

— Așadar, maică-mea n-a uitat cearta cu bărbatu-meu, îngăimă ea. Refuză să mă vadă.

— Vai, da, doamnă!

Măicuța Lison îi relată apoi discuția purtată cu doamna Lebel.

— Dumnezeule mare! gemu bolnava/N-am s-o mai văd înainte de a muri!

— Exagerați și dumneavoastră. Nu sînteți chiar așa de grav, și poate că domnul n-o să refuze să-i scrie soacrei sale.

— Bărbatul meu lipsește. Va veni abia mîine seară... și cine știe dacă atunci voi mai fi în viață.

Bolnava își frîngea mîinile și lacrimi mari îi curgeau pe obraji. Jeanne o privea cu inima strînsă.

Cupeul în care se aflau Ovide și Amanda se opri în fața imobilului cu numărul 9 de pe cheiul Bourbon. Tînăra urcă cele șase etaje și deschise ușa camerei unde Lucie lucra împreună cu o ucenică.

In timp ce manechinul zăbovea la Lucie, Ovide nu rămăsese, ca prima dată, ghemuit în fundul trăsurii. Una din prăvăliile situate Ia parterul clădirii era un magazin de cutitărie, pe care îl observase din ziua cînd culesese de pe]os batista Luciei. Așadar, coborî din trăsură și deschise ușa magazinului. Doamna de la tejghea îi ieși în întîmpinare.

— Aș vrea un cuțit de bucătărie... în genul acelora de care se folosesc măcelarii cînd desprind carnea de pe oase.

— Âsta-i cuțitul ce vă trebuie, zise cuțităreasa luînd un obiect

din vitrină.

— Cit costă așa ceva?

— Doi franci și șapteșcinci.

— Ii iau. Puteți să mi-1 împachetați?

Negustoreasa puse un bușon la virful ascuțit al cuțitului și-1 înmîna cumpărătorului. Acesta ieși și urcă din nou în trăsură. Fără măcar să privească încotro plecase clientul necunoscut, femeia trecuse în registru: un cuțit de bucătărie 2 fr. 75, șj-și văzuse de alte treburi. Ovide aștepta in trăsură. După vreo doua minute apăru și Amanda.

— Rochia va fi gata pentru mîine... Cu atît mai sigur, cu cît pe Lucie o ajută o ucenică.

— Si mîine seară o mai însoțești?

— Nu... I-am spus că mă reține patroana, așa încît se va duce singură. Auzind aceste cuvinte Ovide tresări, lin zîmbet urît îi răsări pe buze. Amanda nu mai constituia o piedică.

— Așadar, zise el, programul nostru rămîne același.

— Ba chiar am putea cina și mai devreme. Mîine la ora cinci am de dus cîteva eșantioane la o clientă care locuiește în cartierul Saint-Mahde. Dac-ai fi drăguț, m-ai însoți... apoi am putea lua masa undeva la țară.

— Bravo, puicuțo, bravo! E o idee minunată.

A doua zi, ia ora obișnuită Amanda coborî să-și ia masa de prînz. Portăreasa strigă:

— Aveți o scrisoare.

Manechinul desfăcu plicul și citi:

S-a ivit o piedică, puicuțo. Chestiuni neprevăzute mă obligă săplec îndată la Fontaineoleau. Nu mă întorc decît mîine dimineață La prînz mîncăm îm-preună Gîndește-te la mine. frumoasa mea și deplînge-mă! Iți sărut frumoasele mînușițe.

Amold

Amanda mototoli scrisoarea.

— Asta e chiar ghinion! murmură ea. Și eu care-mi propusesem să cinăm diseară la Porte-Jaune!

VII

Ieșind de dimineață, Paul Harmant o prevenise pe Mary că nu se va întoarce la prînz, nici la cină. Apoi, ajungînd la Courbevoie se adresă vizitiului:

— Intoarce-te la Paris, n-am nevoie de dumneata toată ziua; vei veni însă să mă iei. La unu și jumătate să fii pe chei în fața porții mari. N-are rost să mai trezești paznicul.

Jacques Garaud intră într-un restaurant de pe malul apei. Luă ceva în gură și dădu ordin să i se trimeată un meniu de două persoane la orele șase fix. Sosind la uzină, îi spuse nevestei paznicului, doamna Marchais:

— Domnul ce m-a căutat ieri puțin înainte de ora șase va veni

şi astă seară. Este un inginer cu care voi lucra pînă tîrziu noaptea. Poţi să te culci ca de obicei. La ora cinci şi jumătate vii să aranjezi masa în cabinetul meu punînd două tacîmuri. Cina mi se va aduce de la restaurant.

La ora cinci şi jumătate nevasta paznicului îl introduse pe Ovide şi începu să aşeze masa. Milionarul se grăbi în întîmpinarea banditului adresîndu-i-se în englezeşte; acesta pricepu şi-i răspunse la fel.

— Am pregătit totul pentru ca alibiul să fie perfect, zise Paul Harmant... La ora şase cinăm.

Industriaşul întinse pe birou cîteva planuri de maşini, şi cei doi se prefăcură a vorbi despre mecanică.

— La ce oră vine vizitiul tău? întrebă Soliveau, tot în engleză .

— La ora unu şi jumătate; va aştepta pe chei. Ibovnica se duce singură sau însoţită?

— Singură.

Masa fiind aranjată, nevasta paznicului se retrase. Ovide îi arătă lui Paul Harmant cuţitul cumpărat din prăvălia de pe cheiul Bourbon. Lama nouă strălucea.

Pendula bătu ora şase. Băiatul de birou deschise uşa chelnerului venit cu cina într-un coş mare de răchită.

'— Marcháis, serveşte-ne! ordonă Paul Harmant, iar dumneata, i se a-dresă el chelnerului, să vii după toate astea mîine dimineaţă.

Cina dură puţin.

— Să curăţ masa? întrebă Marcháis.

— N-are rost... lasă totul aşa cum e.

La ora şapte, femeia veni să întrebe dacă patronul mai are treabă cu ea.

— Nu, răspunse Paul Harmant. Spune-i paznicului că am dat dispoziţie să nu mă deranjeze sub nici un pretext şi repetă-i că poate sa se culce şi el la ora obişnuită.

Dijonezul începu să se deghizeze. După cinci minute, se întoarse spre fostul său asociat, care-1 urmărea din ochi fără să scoată o vorbă.

— Pune-mi boarfele la loc sigur. Şi acum du-mă la poarta despre care mi-ai vorbit.

Tot fără să scoată o vorbă, milionarul luă o cheie din sertar şi-i făcu semn lui Ovide să-1 urmeze. Bezna era deasă; luna n-avea să se ridice decît mai tîrziu. Străbătură ó curte, apoi alta, şi în sfîrşit, Jacques Garaud se opri în faţa unei ieşiri.

Poarta se deschise.

— Poftim cheia, zise tatăl lui, Mary. Ia-o la dreapta. In cinci minute vei fi pe şoseaua ce duce spre Garenne-Colombes.

Ovide luă cheia şi plecă. Departe, orologiul clopotniţei din Courbevoie bătea ora opt.

Chiar în acea clipă, in gara Saint-Lazare, Lucie urca în tren. Curînd coborî la Bois-Colombes şi se îndreptă spre poteca pe care mersese şi în ajun. Nu era destul de tîrziu ca să-i fie teamă. Ajunse nestingherită la destinaţie. Nevasta primarului tocmai se coafa. Or, coaforului îi trebuiră cel puţin trei sferturi de ceas ca s-o aranjeze pe această doamnă căreia nu,-i plăcea nimic. In sfîrşit, sosi şi rîndul

Luciei.

Rochia de bal fu scoasă cu mare grijă din cutie. Era, într-adevăr, o bijuterie; cădea minunat și invitata prefectului Senei se declară mulțumită. Totuși mai trebuia modificat cîte ceva la corsaj. Retușul acesta dură do-uazeci de minute. Trebuiau apoi prinse ghirlandele din flori naturale. Lucie oftă lung, se resemna, și începu să coasă . S-o lăsăm să lucreze și să ne întoarcem la Paris, Ia orutăria din strada Dauphine.

Era ora nouă seara. Slujnica doamnei Lebret plecase la farmacie să cumpere o doctorie pentru bolnava a cărei stare se agrava din ce în ce. Măicuța Lison rămase îh magazin așteptînd întoarcerea servitoarei și sosirea patronului. La ora nouă și zece minute acesta apăru.

— Cum se mai simte? întrebă el.

— Destul de rău. De două ceasuri întreabă mereu dacă v-ați întors.

A Lebret urcă în odaia soției. Cum îl văzu, bolnava îi întinse mîna. într-o singură zi, boala i se agravase cumplit. Observînd pecetea morțiipe chipul livid, brutarul simți că i se strînge inima de durere.

— Ce-i cu tine? nu-ți este bine, draga mea?

— Mi-e foarte rău... răspunse aceasta. S-a sfîrșit... am să mor.

Ochii soțului se umplură de lacrimi.

— Dar ce ți-a venit? interveni el. Ce-nseamnă gîndurile astea?

— Am să mor... repeta mereu doamna Lebret.

Simt. Și înainte de a închide ochii așVrea să te rog ceva.

— Ce? spune repede... orice.

— Ei bine, aș dori s-o văd pe mama.

Lebret tresări.

— Lasă! Știu că s-a purtat foarte urît cu tine... dar și tu ești de vină... Uită! Doar n-ai să mă lași să mor fără să-mi văd mama.

— N-o să vrea să vină... o cunosc eu.

— Te înșeli. Va veni dacă-i scrii că—ți pare rău de tot ce s-a întîmplat, și că o rogi să te ierte.

— Nu, nu-i scriu așa ceva, răspunse Lebret pe un ton răstit.

— Va să zică mor neîmpăcată... Nu cred că poți fi atît de crud... îngăimă femeia izbucnind in plîns.

Brutarul își lasă capul în piept și păru că se gîndește.

Dintr-o data rosti cu glas tare:

— O să-i scriu.

— Iți mulțumesc mult, exclamă bolnava împreunîndu-și mîinile. Scrie-i repede. Mîine va fi prea tîrziu.

— Dar cum să facem să-i ajungă scrisoarea?

— Trimite-o pe măicuța Lisbn la Garenne-Colombes și se va înapoia împreuna cu mama.

Brutarul coborî. Un sfert de oră mai tîrziu îi înmînă scrisoarea.

~. Fugi repede, poftim banii. Iei o trăsură pînă la gară și alta la înapoiere.

La ora zece și nouăsprezece minute Jeanne cobora la Bois-Colombes și se îndrepta spre Garenne ajungînd destul de iute în șoseaua Paris. Se opri în fața casei doamnei Lebel, trase de cordonul clopoțelului și începu sa-1 agite cît putu de tare. In sfîrșit,

din rundul grădinii se auzi o voce:
— Cine-i? Cine sună?
— Aduc o scrisoare din partea domnului Lebret; soția dînsului trage să moară... răspunse Jeanne.
Slujnica veni să-i deschidă, o recunoscu și zise:
— Tot dumneata ai fost și ieri. E chiar âșa de bolnavă fiica doamnei?
— Biata femeie, nu mai are de trăit decît cîteva ore...
Doamna Lebel își puse grabnic o fustă și un camizol și coborî.
— Am o scrisoare pentru dumneavoastră... zise Jeanne, o scrisoare grabnică de la ginerele dumneavoastră.
Doamna Lebel luă scrisoarea cu un aer impunător, o desfăcu și citi fără cea mai mică urmă de emoție.
— Bun... zise ea, cu răceală. Domnul gineri-meu s-a dat bătut. Justine, adu-mi repede rochia, blana și îmbrăcă-te și tu. Mergem la Paris cu ultimul tren.
Apoi, adresîndu-se vînzătoarei de pîine adăugă:
— Așteaptă-mă aici. Plecăm îndată.

La vila primarului, Lucie își terminase treaba. Se făcuse tîrziu și pentru nimic în lume n-ar fi vrut să piardă trenul de miezul nopții. Avea la dispoziție patruzeci de minute. Mai mult decît trebuia. Totuși grăbi pasul.
Ovide Sohveau, ascuns în păduricea cunoscută, auzise zgomotul pașilor grăbiți și ușori ai lucrătoarei. Scoase din buzunar cuțitul, înlătură bușonul de la vîrf și se ghemui în așa fel, încît să se poată arunca asupra fetei ca jaguarul asupra prăzii. Lucie înainta. In ciuda întunericului, Soliveau o recunoscu. Avea cu ea cutia de carton a doamnei Augustine. Se scurseseră două sau trei secunde. Fata ajunse în dreptul spionului.
Cu brațul ridicat, Ovide făcu un salt și, luată prin surprindere, Lucie căzu scoțînd un țipăt puternic. Asasinul se aplecă, ridică din nou brațul și mai izbi o dată în piept. Dar întîlmnd un obstacol metalic, vîrnil armei se frînse în loc să pătrundă în carne.
— Nu-i nimic, murmură banditul, îi ajunge. Apoi, văzînd un ceas cu lanț la corsajul fetei, îl smulse și, scotocind în buzunarul rochiei, scoase un port-moneu.
— In felul acesta, omorul va fi pus pe seama vreunui borfaș.
Fugi apoi spre cărăruia ce înconjura pilcul de plopi. Brusc, se opri. In fața lui, la mică distanță, auzi voci, apoi zări trei siluete înaintînd prin întuneric. Sări în cîmpul arat și o luă la goană, aruncînd într-o brazdă minerul cuțitului frînt.
Cele trei siluete erau ale Jeannei Fortier, a doamnei Lebel și a slujnicei sale.
— Vă asigur, zicea Jeanne, că am auzit un strigăt în direcția căii ferate... aici, în fața noastră... la capătul potecii... un strigăt sfîșietor, un strigăt de moarte.
— Poate te-ai înșelat, răspunse bătrîna.
— Nicidecum, sînt absolut sigură.
Exact atunci, Ovide o luase la goană peste ogoare. Jeanne îl zări.
— Priviți, reluă ea, arătînd cu brațul spre silueta încă distinctă.

E un bărbat... un bărbat care ne-a văzut care fuge. Da da, pe aici , prin preajmă, s-a comis o crimă... Strigatul auzit de mine era unul de agonie.

Și vînzătoarea de pîine alergă înainte. Ajunse lîngă pilcul de arbori. Aici, *se* opri, înfiorată. Pe pămînt, la picioarele ei, văzu un corp întins.

Se aplecă iute și degetele dădură peste cutia goală de carton căzută din mîinile Luciei. In clipa aceea un fior îi străbătu corpul, își aminti că, în ajun, Lucie îi spusese că în acea seară trebuia să ducă o rochie la Garenne-Colombes. Pe jumătate nebună, se aplecă spre trupul înțepenit și-i î-nălță capul. Un geamăt surd îi scăpă printre buze. Era Lucie.

— Ce s-a întîmplat? întrebă bătrîna Lebel, ajungînd-o din urmă.

— O crimă... V-am spus eu... A murit Lucie! scumpa mea Lucie!...

Doamna Lebel și slujnica, îngrozite, abia se mai țineau pe picioare.

— O cunoșteai? întrebă bătrîna.

Jeanne n-o auzea. Ridică trupul inert. Dintr-o dată își simți degetgle umezite de ceva cald.

— Ii curge sîngele!... îngăimă eă. Ii bate inima! înseamnă că n-a murit încă; apoi adresîndu-i-se doamnei Lebel:

— Fiica dumneavoastră așteaptă. Plecați repede! Dar anunțați în gara din Bois-Colombes sa vină careva să ma ajute s-o salvam.

— Să mergem doamnă, zise slujnica, pierdem trenul dacă nu ne grăbim.

Cele două temei ajunseră, cu sufletul la gură, cu cîteva minute mai devreme. în gara-văzură doi jandarmi.

— Domnilor, zise bătrîna, trăgîndu-și duhul, s-a făcut o crimă pe drum, pe'poteca de-a lungul căii ferate din Saint-Germain. A fost asasinata o tînără. Am lăsat acolo o femeie pe care o cunoaștem...

— Spuneți clar unde e locul.

— Pe potecă... lîngă un pîlc de arbori.

— De ajuns! Știu unde e. Plecăm îndată.

Jandarmul se repezi la locul indicat. Curînd ajunse lîngă Jeanne. Fata trăia, dar era leșinată. Văzîndu-1, Jenne exclamă:

— Vai, domnule, veniți repede. Biata fată trage să moară. Are o rană în piept. Sîngele curge în continuu. Trebuie s-o luăm de aici...

In tăcerea nopții se auzi un glas:

— E brigadierul! unde sînteți?

— Aici... ia-o de-a lungul caii ferate.

în sfîrșit, în beznă se iviră cîteva luminițe. Larchaut, care mergea în fruntea plutonului, ajunse lîngă superior și-i raportă, gîfîind:

— L-am adus pe domnul comisar, l-am găsit împreună cu domnul Duval, doctorul. Vin și ei o dată cu ceilalți și cu orancarda.

Imediat, la locul crimei, ajunseseră și ceilalți. Doi dintre ei, purtînd felinarele, se grăbiră să lumineze grupul. Lividă, cu ochii închiși, Lucie nu dădea nici un semn de viață.

— Cine-i femeia aceasta? întrebă comisarul, văzînd-o pe Jeanne

mînjită de sînge şi la fel de palidă ca rănita.

Brigadierul îi relată magistratului cum se petrecuseră lucrurile.

Comisarul reluă, adresîndu-i-se Jeannei:

— Aşadar, o cunoaşteţi pe tînără?

— Da, domnule, locuieşte la Paris în aceeaşi casă cu mine.

— Cum se face că era singură, după miezul nopţii, în cîmpul ăsta pustiu?

— Este croitoreasă de meserie, tocmai dusese o rochie de bal soţiei domnului primar din regiune.

— **Şi** dumneata? Ce făceai aici la această oră?

Jeannc îi explică motivul prezenţei sale. Completă apoi informaţiile povestind pe scurt ceea ce cititorii noştri ştiu de mai înainte.

— După toate aparenţele, mobilul asasinatului a fost furtul, zise, comisarul. Bărbatul pe care l-aţi văzut fugind pe întuneric era cu siguranţă asasinul. Miine începem cercetările.

Doctorul, luminat de jandarmii cu felinarele, îngenunchease lîngă fată şi examina rana.

— Ei? Ce zici doctore, întrebă comisarul.

— Rana este gravă, răspunse acesta, dar sper să nu fie mortală. Balenele corsetului au deviat arma.

— Ce-i asta? zise comisarul ridicînd un obiect ce strălucea în iarbă.

— E jumătate din lama cuţitului folosit de asasin... La a doua izbitură lama s-a lovit de balenele de oţel şi, vedeţi, s-a rupt în două.

- — Ce-avem de făcut, doctore? întrebă magistratul. .

— Să transportaţi fata.

— Duceţi-o la mine, reluă comisarul. Am o cameră liberă şi femeia aceasta curajoasă o s-o îngrijească.

— Da, rămîn eu, spusese Jeannc.

Lucie fu întinsă cu cea mai mare grijă pe brancardă şi convoiul se înapoie la Bois-Colombes. Ajunseră repede la casa unde Lucie urma să fie găzduită. Nevasta magistratului şi slujnica acestuia pregătiră un pat. Doctorul studie rana, se convinse că nu se înşelase şi facu un pansament sumar. în acest timp comisarul şi jandarmul ii cercetau îmbrăcămintea.

— E clar că pentru furt a vrut s-o omoare, zise brigadierul; buzunarele rochiei sînt întoarse pe dos şi iată un nasture descheiat la bluză', e sigur că i-a smuls un obiect care atîrna la gît.

— Ceasul, domnule, zise Jeanne.

Se trecu la redactarea unui proces-verbal detaliat şi, în jurul orei trei, se despărţiră, lăsînd rănita, ce încă nu-şi revenise din leşin, în grija măicuţei Lison.

Ovide Soliveau ajunsese în şosea şi alergase spre Courbevoie unde îl aştepta Paul Harmant. Descoperise cu uşurinţă portiţa uzinei. Patronul îi dădu drumul întrebîndu-**1** cu glas abia auzit:

— Ei?

— Gata... răspunse Ovide. Lucien Labroue este văduv de mîna stingă. Nu-i mai rămîne decît s-o ia de nevastă pe fiică-ta în faţa

primarului.

Ajunseră în birou. Soliveau se grăbi să—și schimbe hainele. își strînse straiele de țăran încuindu-le într-o valijoară și-și vîrî în unul din buzunare ceasul și portmoneul furate de la Lucie.

Trăsura aștepta. Cei doi bărbați urcară.

— Unde vrei să te conduc? întrebă industriașul.

— In strada Batignolles. Nu mai am mult pînă acasă.

La locul indicat, scelerații se despărțiră. Jacques Garaud se îndreptă spre vilă.

—Mary e salvată, își spuse el. Rivala ei nu mai există.

în zorii zilei, comisarul de poliție din Bois-Colombes se întîlni cu jandarmii la locul crimei. O anchetă amănunțită stabili că asasinul culcat în pădurice, așteptase trecerea cuiva. Apoi se înapoiară cu toții la Bois-Colombes.

Doctorul stătea la căpătîiul bolnavei care începea să-și revină. Lucie deschise ochii și aruncă împrejuru-i o privire la început pierdută, apoi neliniștită. Dintr-o dată o descoperi pe măicuța Lison. Jeanne se aplecă spre pat:

— Mă recunoști, fetițo?

— Da, zise fata cu glas stins, dar unde sînt?

— La comisarul de poliție din Bois-Colombes.

Comisarul se apropie și el.

— Erai rănită, domnișoară, și era de datoria mea să-ți ofer găzduire.

— Da, da... mi-amintesc, murmură Lucie. Un bărbat a sărit și m-a lovit... Din clipa aceea nu mai știu nimic.

— I-ai văzut fața?

— Nu, era prea întuneric.

— Aveai la gît un ceas, nu-i așa? Un ceas de aur cu lănțișor. Și un portmoneu?

— Da.

— Ce conținea?

— Treizeci de franci și un bilet de întoarcere.

— Toate ceasurile au un număr de ordine. Știi cumva al dumitale ce număr avea?

— Nu, domnule.

— De unde l-ai cumpărat?

— L-am primit in dar, e cumpărat dintr-un magazin de ceasornicărie de pe strada Sainte-Antoine, colț cu intrarea Guémenée.

Comisarul notă adresa.

— Comit o indiscreție, continuă el, dacă te intreb numele persoanei care a cumpărat acest ceas?

— Persoana este viitorul meu soț, Lucien Labroue. Cred că sînt grav rănită spuse ea apoi, mă doare.

— E o durere firească, răspunse doctorul. Rana este adîncă, dar să știi că nu-^ți pune viața în pericol si că se va vindeca repede. Ai avut noroc ca această curajoasă femeie trecea pe același drum și-a dat peste dumneata, altfel ai fi pierdut sînge și-ai fi murit.

— Buna mea Lisoh, îți datorez viața... șopti Lucie. De cîț timp

sînt aici?

— Din noaptea trecută.

— Oare pot să mă întorc acasă?

— Vei putea, după ce-ți fac un pansament serios, răspunse doctorul, în orice caz, astă-seară nu.

— Măicuță Lison, rămîi cu mine, nu-i așa?

— Aș vrea totuși să mă reped puțin pînă in strada Dauphine s-o anunț pe patroana și să văd ce mai este pe acolo.

— Ai dreptate... Du-te.

Cînd sosi in strada Dauphine, Jeanne simți că i se taie picioarele. Storurile prăvăliei răinăseseră trase și pe geam era lipită o foaie de hîrtie pe care scria: *închis pentru deces.*

Jeanne intră pe ușa din spate și îi găsi pe doamna Lebel, ginerele său și slujnica. Toți trei_plingeau.

— S-a sfîrșit, măicuța Lison, zise Lebret cu glasul întretăiat.

Vînzătoarea de pîine, cu ochii în lacrimi, murmură:

— Vă rog să ma iertați că n-am putut veni ieri seară.

— Soacra-mea mi-a spus c-ai fost reținută, și n-am pentru ce să te iert; biata nevastă-mea te iubea atît! Rămii la noi, ca atunci cînd trăia.

Jeanne plîngea în hohote. Ingăimă:

— Aș vrea să vă cer voie să mă întorc chiar astăzi la Bois-Colombes lîngă rănită, și mîine îmi reiau slujba.

— Du-te, măicuță Lison.

In timp ce Jeanne sosea la Bois-Colombes, doamna Augustine era foarte intrigată văzînd că Lucie nu venea să-i dea raportul Eentru livrarea făcută în ajun. Trimise o lucrătoare pe cheiul Lourbon. Lucrătoarea se întoarse zicînd că Lucie nu sosise încă.

Această absență i se păru atît de ciudată, încît, foarte îngrijorată, trimise o slujnica la Garenne-Colombes. Aceasta veni cu știrea că tînăra lucrătoare plecase de la primar spre Paris. Neliniștea doamnei Augustine se transformă in spaimă. Se duse la Amanda:

— Draga mea, cînd termini slujba, du-te pe cheiul Bourbon și. află dacă Lucie a apărut, apoi vino să-mi spui.

Amanda coborî m strada unde o aștepta Ovide.

— Altă corvoadă!

— Ce corvoadă?

— Gîsculița asta de Lucie a dispărut.

— A dispărut! repeta Soliveau cu o surpriză bine jucată.

— A plecat de la Garenne-Colombes la ora unsprezece și jumătate seara și nimeni n-a mai văzu t-o după aceea. Patroana ma trimite la ea să aflu dacă știe careva ceva.

— Merg și eu.

Ovide lua o trăsură cu ora și dădu ordin birjarului să oprească pe cheiul Bourbon... Ticălosul aștepta cu o neliniște și curiozitate ușor de înțeles răspunsul portăresei.

— Ei? întrebă pseudo-Arnold de Reiss, cînd fata urcă din nou în trăsură.

— Nimeni nu știe nimic... Haidem în Saint-Honor6 și apoi cinăm...

VIII

Cîhd Jeanne ajunse la Bois-Colombes, Lucie dormea vegheată de nevasta comisarului. Cum se trezi, începu să tremure din tot trupul.

Venind s-o vadă, doctorul se nelinişti descoperind febra la care nu se aşteptase şi interzise transportarea bolnavei.

— Tot ce pot să îngădui, adăugă el, este să fie mutată într-un spital din împrejurimi.

Soţia magistratului protestă:

— Fata ramîne la noi, doctore.

Lucie îi mulţumi pentru bunătate şi aruncă o privire spre Jeanne Fortier.

Vînzătoarea de pîine înţelese.

— Nici eu nu te voi părăsi, fetiţo, răspunse ea. Va trebui totuşi ca mîine să fiu la Paris pentru înmormîntarea bietei mele patroane cate a murit azi-noapte.

Intorcîndu-se de la Paris, comisarul aprobă hotărîrea soţiei sale şi începu să se îngrijească de bolnavă cu o deosebită bunăvoinţă. In jurul orei noua seara, măicuţa Lison se pregătea să părăsească Bois-Colombes.

— Anunţ-o şi pe patroana mea, zise Lucie.

— Da, da, adaugă comisarul şi aveţi grijă să ţineţi secret tentativa de crimă. Nu vrem ca faptul să fie cunoscut, răspindit şi comentat în toate ziarele. Spuneţi doar că domnişoara a fost victima unui accident.

Jeanne făgădui să se conformeze instrucţiunilor şi plecă. Absorbită cu totul de salvarea Luciei, nu-şi dădu seama ca această tentativă de crimă putea s-o aducă, in calitate de martor, în faţa reprezentanţilor justiţiei care, din motive cu totul legitime, îi inspirau o nesfîrşită groază. Ideea îi veni abia în tren, aducînd după sine un întreg cortegiu tle j>înduri negre.

Sosind la Paris, frînta de oboseală, se duse direct acasă. Portăreasa exclamă bucuroasă:

— Mi-aduci cumva veşti de la locatara mea? A plecat ieri seară spre Garenne-Colombes^şi de atunci n-am mai văzut-o. Ştii ceva?

— Da... este bolnavă. Intorcîndu-se să ia trenul, a căzut şi s-a rănit.

— S-a rănit! Ce nenorocire! E ceva grav?

— Nu. Peste cîteva zile se face bine.

— Mă bucur. M-ai liniştit.

— Mai trebuie însă s-o anunţ pe doamna Augustine. A primit vreo scrisoare ?

— Da, una.

A doua zi dimineaţa, Jeanne îşi făcu cursa obişnuită pentru vînzarea pîinii, apoi se întoarse acasă şi se îmbrăcă pentru înmormîntarea doamnei Lebret. La înapoiere mai găsi o scrisoare pentru Lucie. Le luă pe amîndouă, apoi se duse să pună capăt neliniştilor doamnei Augustine, servinau-i al doilea exemplar din povestea inventată pentru portăreasă, aşa cum o sfătuise comisarul.

După ce participă la înmormîntare, Jeanne se înapoie la Bois-Colombes unde Lucie o aștepta cu nerăbdare. Febra îi scăzuse In mod simțitor și rana devenea din ce în ce mai puțin dureroasă, într-un cuvmt, starea generală era destul de liniștitoare.

Tînăra citi pe nerăsuflate scrisorile aduse de Jeanne Fortier. Amîndouă erau de la Lucien Labroue. în ultima, logodnicul îi reproșa tăcerea, care-1 îngrijora.

Lucie îi relată măicuței Lison conținutul scrisorilor.

— Trebuie să-i scriu imediat, zise aceasta.

— Dar dacă-i scrii dumneata, se va nelinişti şi mai mult. îşi va da seama că e ceva grav. Lasă, am să-i scriu chiar eu.

Şi cu mîna tremurîndă, scrise următoarele rînduri:

Dragul meu Lucien,

Iţi voi spune întreg adevărul, dar, te rog, nu te speria, deoarece îji jur că nu-ji ascund nimic si că nu trebuie să ai nici o teamă. Stau in pat, rănita, dar rana nu e gravă, de vreme ce pot să-ţi scriu.

Apoi fata îi relată drumul făcut la La Garenne, agresiunea necunoscutului, căderea şi leşinul, sosirea providenţială a măicuţei Lison, încheind cu cuvintele:

Peste două sau trei zile, mă voi putea întoarce la Paris. Tare mult aş fi vrut să-ţi pot spune prin viu grai că te iubesc astăzi mai mult ca ieri şi că mîinete voi iubi mai mult decît azi

Logodnica ta, pe curind soţia ta, nu-i aşa?

Lucie

Amanda îl aştepta pentru masa de^ prînz pe pseudo-baronul Ainold de Reiss; acesta însă nu veni. în timpul zilei, manechinul doamnei Augustine primi prin poştă o scrisoare de la platonicul ei amorez. Plicul conţinea o nîrtie de o mie de franci şi înştiinţarea că era obligat să plece într-o călătorie destul de îndelungată.

Amanda luă cu mare grijă hîrtia de o mie de franci şi mototoli furioasă scrisoarea. Plecarea aceasta, pe neaşteptate, ascundea cumva o ruptură?

Cind Lucien Labroue îşi aruncă ochii peste scrisoarea din care am reprodus o mare parte, simţi ca un cuţit în inimă. Lucie fusese gata sa moară... Fiul lui Jules Labroue se frămînta neştiind ce notărîre să ia. Să plece la Paris? Să părăsească misiunea ce-i fusese încredinţată ? Nu, cu siguranţă, era imposibil.

Din toate cele întîmplate rezulta că nimeni nu putea bănui adevăratele motive ale tentativei de asasinat. Ovide şi Paul Hajmant se puteau considera la adăpostul oricărei bănuieli.

In vila din strada Murillo, Paul Harmant.se abţinuse deocamdată să mai vorbească cu Mary despre Lucien. In scrisorile sale, tînărul se ferea să pronunţe numele fetei.

Starea acesteia rămăsese aceeaşi. Nu se plîngea, nu pronunţa nici un cuvînt de reproş; totuşi tatăl îi citea în suflet, înţelegea ceea ce ea nu-i spunea şi se întreba dacă n-ar fi fost mai bine să

grăbească întoarcerea lui Lucien. Dar, oare, n-ar fi trezit bănuieli? Astfel, din prudență, amîna. Trecuseră zece zile.

Lucie se înapoiase pe cheiul Bourbon; își reluase lucrul, dar n-avea voie să se obosească. Cu toate acestea, terminase de însăilat rochiile domnișoarei Harmant.

Mary ieșea rar din casă și nu se mai interesa de rochii. Nu știa nimic de accidentul lucrătoarei, dar ar fi fost convinsă că vina acestui accident n-o purta decît ea.

Cîteva zile după reinstalare, Lucie o trimisese pe măicuța Lison să întrebe ce să facă cu proba; doamna Augustine îi răspunse că s-ar bucura dacă Lucie,, in caz că poate ieși, s-ar duce personal la vila din strada Murillo. In consecință, a doua zi, spre ora prînzului, Lucie plecă spre clientă.

Paul Harmant și fiica terminaseră de mîncat. Valetul intră în sufragerie și anunță:

— A venit croitoreasa domnișoarei.

Mary îngălbeni.

— Lucie? întrebă ea cu glasul iritat.

— Lucie! exclamă la rîndul său Paul Harmant, cu fața albită de groază.

Mary nu pricepu, n-avea de Tinde pricepe expresia de spaimă întipărită pe chipul tatălui său.

— N-am s-o primesc, tată! zise ea.

Vorbele fetei îl calmară puțin pe milionar. Simțea că fusese pe punctul de a se trăda. Lucie trăia! Să fi mințit Ovide cu atita neobrăzare, spunînd că o „lichidase"? Oricum trebuia să se asigure de identitatea fetei și pentru asta trebuia s-o vadă. Jacques se aplecă spre Mary vorbindu-i în șoaptă:

— Nu mi-am putut stapîni o primă stare de iritare și-mi pare rău deoarece enervarea aceasta este nedreaptă.

— Nedreaptă? repetă fiica.

— Da, sigur. Ea nu știe că este pricina suferințelor tale. De ce să-i închizi ușa în nas? Primește-o acum și de mîine roag-o pe doamna Augustine să-ți trimită pe altcineva.

— Ai dreptate, tată... Spune-i să intre...

Valetul se înapoie însoțit de Lucie. Lucrătoarea era de o paloare mortală și părea că abia se ține pe picioare. Mary își dădu seama de marea schimbare petrecută după ultima lor întrevedere.

— De ce-ai venit/ întreabă ea, distantă.

— Am venit să vă probez rochiile. Am întîrziat foarte mult, dar nu din vina mea. Am fost victima unui atentat. Și de aceea n-am putut lucra.

— Un atentat, ce fel de atentat?

— Cineva a încercat să mă asasineze și era gata să izbutească...

— Ați fost rănită, domnișoară? întreabă Paul Harmant cu cel mai mare sînge rece.

— Da, și rana tot mă mai doare... Am primit o primă lovitură de cuțit și a doua putea să mă dea gata, dacă lama nu s-ar fi frînt în balenele corsetului.

— Asasinul a fost prins, cu siguranță?

— Nu, domnule, dar va fi în curînd.,. nădăjduiesc.

Răspunsul acesta facu să apară broboane de sudoare rece pe tîmplele milionarului.

— I-ați putut da semnalmentele? întrebă el.

— Nu... Abia l-am întrezărit, era întuneric. S-ar părea că e vreun vagabond. Omoară ca să prade.

— Ați fost și prădată?

— Da... ceasul și portmoneul.

Din clipa cînd Lucie intrase în sufragerie, falsul Paul Harmant o contempla cu o curiozitate crescîndă.

— Ciudat, își zicea el, chipul acesta parcă l-am mai văzut, vocea aceasta parcă am mai auzit-o... Totuși pe fată'o văd pentru prima oară.

Dintr-o dată, o luminiță îi străbătu memoria:

— Asta-i, își zise el. Este imaginea vie a Jeannei Fortier, Jeanne Foftier la tinerețe...

In același timp își aminti că în epoca incendiului de la Alfortville fata Jeannei era dată la doică, la Joigny, și că Lucie își petrecuse copilăria la orfelinat.

— Dac-o fi ea?

Lucie, frîntă de oboseală, părea să-și caute un sprijin. Paul Harmant îi împinse repede un jilț. Mary se simți ofensată de amabilitatea tatălui său.

— Nu probez rochiile, zise ea pe un ton sec; domnișoara Lucie se poate retrage. Cînd vor fi gata, le voi lua personal de la doamna Augustine.

Fraza aceasta însemna că, fără doar și poate, muncitoarea n-avea ce să mai caute în vilă. Lucie pricepu. Gata să izbucnească în plîns, salută și părăsi încăperea.

Rămas singur cu Mary, Paul Harmant reluă discuția.

— Știi că fata asta este cu adevărat drăguță?

Mary își simți pleoapele pline de lacrimi.

— Crezi? murmuă ea îndurerată. Atunci înțelegi, nu-i așa, de ce o iubește Lucien?

— înțeleg, da, c-o fi avut pentru ea un capriciu, dar iubirile astea nu durează mult... Am mai primit o scrisoare, adaogă milionarul.

— Vorbește de mine?

— Vorbește în toate scrisorile și nu s-ar preocupa atît de tine dacă i-ai fi indiferentă.

— Mi-ar fi plăcut să aud frazele astea din gura lui, răspunse fata, plecîndu-și ochii, apoi oftă lung.

Milionarul continuă:

— Mi-ai povestit că Lucie n-avea nici tată, nici mamă, de unde știi?

— Mi-a spus chiar ea.

— A fost crescută la Azilul copiilor găsiți?

— Da. Era înregistrată cu numărul 97

— Și n-a aflat niciodată cine a dus-o acolo?

— Niciodată! Dar de ce te interesezi de lucrurile astea?

— Ca să mă conving că Lucien Labroue nu poate iubi o fată care n-are nici măcar un nume.

întrebările lui Paul Harmant cu privire la Lucie se datorau însă

faptului că luminița aceea ce-i străbătuse memoria se contura din ce în ce. Acum era în posesia unor date sigure. Nu-i mai rămînea decît să-1 cheme grabnic pe Ovide ca să i spună că victima lui era teafără.

Milionarul plecă apre Aleea Clichy. Soliveau nu era acasă. Paul Harmant scoase din buzunar un carnețel și pe una din foi scrise aceste rînduri: *Dacă te întorci înainte de ora cinci seara, vino repede la Courbevoie. Dacă te întorci după sase, te voi aștepta astă-seară, la ora zece, la Cafe de la Paix, în piața Operei. Urgent.*

Puse apoi hîrtia în cutia de scrisori.

Cînd se înapoie, Ovide găsi biletul falsului său văr. Foarte intrigat, ușor neliniștit, porni spre uzină. Fu primit de îndată. Paul Harmant avea o fața ca de mort.

— Ce-i cu mutra asta? întrebă dijonezul.

— Lucie trăiește! răspunse milionarul.

— Lucie trăiește! repetă Soliveau îngălbenind. Nu se poate... Cuțitul meu a atins-o drept în inimă.

— Am văzut-o și am vorbit cu ea, la mine acasă. Cuțitul tău s-a lovit de balenele corsetului și n-a făcut decît o despicatură. Lucie și-a reluat lucrul. Mă incomodează, mai mult ca oneînd.

— Mii de draci! exclamă Ovide. Âsta-i chiar ghinion. M-a văzut cu siguranța. M-aj putea recunoaște!

— Fii liniștit. întunericul era prea dens și crima este atribuită unui borfaș.

— în cazul acesta sînt gata s-o iau de la capăt.

— Trebuie însă să fim atenți! răspunse Jacques Garaud. A doua tentativă de același gen ar trezi în mod sigur bănuielile, ori asta trebuie să evităm in primul rînd.

— Vrei să spui că te dai bătut? întrebă Soliveau.

— Acum? Cînd viața fiicei mele este în joc! Niciodată!

— Ai vreun plan?

Paul Harmant întinse o hîrtie sub ochii complicelui; pe ea scria următoarele:

„Lucie a fost depusă în anul 1861 sau 1862 la Azilul copiilor găsiți din Paris unde a fost înregistrată la numărul 9".

— Trebuie să aflăm cine a depus acest copil.

— De ce vrei să știi, și la ce folosește? Mai întîi n-or să vrea să ne spună dacă nu indicăm obiectele aduse odată cu copilul și trecute în procesul-verbal.

— Trebuie să punem mîna pe acest proces-verbal.

— Dar cum? Numai dacă furăm registrul Azilului.

— Am absolută nevoie să știu daca nu cumva mă înșel.

— Dar ce bănuiești?

— Că Lucie este fiica Jeannei Fortier.

— Ce te face să crezi?

— Mai întîi numele. Fetița Jeannei se numea Lucie, apoi vîrsta. în sfîrșit, chipul... Seamănă leit cu Jeanne cînd era tînăra.

— O astfel de asemănare ar putea fi o certitudine... sau în orice caz, o foarte mare probabilitate.

Paul Harmant continuă.

— Lucie a fost depusă la Azil în 1861 sau 1862. Există o legătură.

Probabil că doica, nemaifiind plătită, a dus copilul la Paris făcînd mai întîi o declarație la ea în localitate, și astfel a scăpat de țînc dîndu-1 la orfelinat.

— Toate acestea au o logică perfectă, dar tot nu pricep la ce-ți pot folosi...

— înțelege că dacă Lucie este cu adevărat fiica Jeannei Fortier, și dacă faptul e dovedit, ea devine copilul unei hoațe, al unei incendiatoare, al ucigașei lui Jules Laoroue și că Lucien, fiul victimei, aflînd toate acestea, ar alunga-o, cu siguranță, îngrozit.

— Perfect! Bravo! Am înțeles. E nemaipomenit!

— Atunci, trebuie să acționăm.

— Bineînțeles, dar cum? Știi cumva cum se numea doica? Sau măcar numele localității?

— Da, la Joigny.

— Atunci trebuie să mergem la Joigny. Voi pleca eu.

— Ai nevoie de bani?

— Naivă întrebare! Amanda m-a costat ochii din cap și sînt aproape lefter.

Răspunzînd astfel, Ovide mințea cu nerușinare. Falsul Paul Harmant trase sertarul biroului și scoase un teanc de bancnote.

— Foarte mulțumesc! zise el. Mîine dimineață în zori pornesc spre Joigny.

După plecarea tatălui său, Mary dădu ordin să fie înhămați caii. Avea nevoie de mișcare și-și propusese să-i facă o vizită lui Etienne Castel. Acesta o primi cu o profundă compătimire, tînără părîndu-i-se foarte schimbată și suferindă.

— Ați venit să-mi reproșați că n-am achiziționat încă nimic pentru galeria dumneavoastră?

i — Nu, fiți liniștit. Aș vrea să vă rog să-mi faceți un serviciu. Intodeauna, de ziua tatii, îi dăruiesc ceva... ziua aceasta va fi peste două luni. Ghiciți, așadar?

— Cred că da... Ați vrea, ca anul acesta, să-i dăruiți portretul dumneavoastră. Așa-i?

— Exact.

— Doriți un portret bust?

— Nu chiar.

— Dar în picioare v-ar conveni? întrebă din nou Etienne, apropiindu-se de tabloul la care tocmai lucra și care reprezenta arestarea din curtea presbiteriului. întinse mina și-i arătă figura Jeannei, prinsă pe trei sferturi.

Mary privi tabloul, foarte atentă, aproape ca într-un extaz, și la un moment dat tresări:

— Ciudat! Parc-aș cunoaște chipul femeii înconjurată de jandarmi. într-adevăr, asemănarea este izbitoare!

— Cineva în vîrstă?

— Nu dimpotrivă, o persoană foarte tînără. De douăzeci și unu de ani cel mult. O ucenică a croitoresei mele.

— Și cum o cheamă?

— Lucie... O cunoașteți cumva?

— Unde locuiește?

— Pe cheiul Burbon, nr. 9.
— Nu, cu siguranță, n-o cunosc.
Etienne se gindea:
— Fata pe care o iubește Lucien Labroue se numește tot Lucie și locuiește pe cheiul Bourbon...
Adaugă cu glas tare:
— Deci mărimea aceasta v-ar conveni.
— Dacă doriți! Cînd vreți să începem?
— Poimîine.
— De acord, voi veni în jurul orei două. Acum plec, n-aș vrea să vă împiedic de la lucru.
— Nici gînd! Mai stați să mai discutăm puțin. Cum vă simțiți la Paris?A
— îmi făcusem altă imagine despre marele oraș.
— Vreți să spuneți că regretați America?
— Sînt momente cînd mi-e dor să-i văd cerul albastru.
— Deși v-ați născut la New York, tatăl dumbeavoastră nu e american, așa-i? .
— Este francez... originar din Bourgogne. Bunicul din partea mamei, James Mortimer, descoperind în el o mare inteligență, 1-a luat ca asociat la întreprinderile lui.
— Bunicul dumneazoastră era un inventator celebru?
— Da, sigur. Lui i se datorează, ca și tatălui meu de altfel, multe și folositoare descoperiri, printre altele și o mașină de cusut, *Silențioasa,* ca ji o mașină de ghioșat.
— O mașina de ghioșat? repetă Etienne surprins.
— Da, o capodoperă, după cîte se pare.
— Domnul Harmant locuiește de mult timp in America?
— De douăzeci și doi de am. A șpsit la New York în 1861.
— Inventatorii cu adevărat valoroși se îmbogățesc repede în America. Cine știe, poate că o să* vă înapoiați o data.
— Nu cred.
— De ce?
Mary simți că roșește. Totuși îi răspunse:
— Tata nu s-ar decide să plece din țara sa natală, iar munca îl leagă de Franța.
— E adevărat, dar se pot ivi tot felul de împrejurări; ca de exemplu căsătoria dumneavoasrtă.
— O, nu! zise îndată Mary, n-am să mă căsătoresc niciodată cu un american.
— Vă plac francezii?
— Foarte mult. De altfel, după tatăl meu, sînt franțuzoaică.
— Ultima oară, cînd am avut plăcerea să vă întîlnesc la_prietenul meu Georges Darier, aveați despre Lucien Labroue o părere care vă onorează...
Majy simți că roșește din nou și îngăimă:
— îndatorirea supremă a celor avuți este, după mine, să întindă mîna celor ce n-au.
— Domnul Harmant, presupun, a fost de aceeași părere?
— După cîte știu, tata i-a propus o asociere.
— Plecați? Așa de repede? întrebă Etienne văzînd-o că se ridică.

— Da, mă voi întoarce însă poimîine. Pictorul o conduse pînă la uşă şi se reaşează în faţa tabloului în curs de finisare.

— Asemănarea aceasta dintre Lucie şi Jeanne Fortier mi se pare foarte ciudată! murmură el. Iar Lucie este un copil crescut la orfelinat şi are do-uăzeci şi doi de ani!

IX

A doua zi dimineaţa, Ovide Soliveau cobora la Joigny. Trase la Hotelul Cigogne. Originar din Bourgogne, Ovide ştia că în regiune existau femei ce creşteau pînă la opt sau zece copii deodată şi pe care parizienii le numeau „doici înţărcate". Ceru adresa uneia dintre ele şi se duse să caute.

Doamna Noiret, aşa se numea doica, o femeie de aproximativ patruzeci de ani, nu se arătă prea binevoitoare.

— Ce doriţi? îl întrebă ea pe noul venit.

— Locuiţi de mult timp în localitate?

— De douăzeci şi şapte de ani... Acum am patruzeci şi unu. Aveam paisprezece cînd tatăl şi mama mea au cumpărat această casă.

— De cîţi ani vă ocupaţi cu creşterea copiilor?

— Mama creştea. Dupa moartea mamei am continuat eu.

— înseamnă atunci ca ştiţi toate doicile din Joigny?

— Bineînţeles! Ne întîlnim, vă daţi seama, cînd trebuie să vaccinăm ţîncii...

— Aţi auzit vorbindu-se de o anume Jeanne Fortief ?

— Jeanne Fortier, Jeanne Fortier... Cu ce se ocupă?

— O văduvă..: Acum douăzeci şi unul de ani.

— Sfinte Cristoase! Douăzeci şi unul de ani! Trebuie să ai o memorie de fier ca* să-ţi aminteşti nume atît de îndepărtate! Dacă nu vreţi să aflaţi şi altceva, în afara numelui, nu vă pot spune nimic. t

— Ba da, mai vreau şi altceva... Văduva Fortier a fost* condamnată pentru triplă crimă de furt, incendiu şi asasinat.

— Sfinte Sisoe! Au ghilotinat-o?

— A fost condamnata pe viaţă, zise Ovide şi avea aici la Joigny, dată la doică, o fată de cîteva luni.

— Ia staţi o clipă! o femeie condamnată pentru incendiu, furt şi asasinat?... Da... am auzit vorbindu-se..;

— Şi nu vă amintiţi cui i-a fost încredinţată fata?

— Bătrînei Fremy, fir-ar să fie! Era mîniată foc că trebuia să crească fiica unei asemenea fiinţe.

— Şi unde locuieşte bătrîna Fr6my? întrebă Ovide.

— La cimitir, biata de ea... A murit.

— Totul îmi scapă! murmură Ovide desumflat.

— Sînteţi cumva tatăl?

— Nu! Vreau să ştiu dacă fetiţa trăieşte.

— Nu mai mi-aduc aminte ce a făcut bătrîna Fr6my. Duceţi-vă la primărie... Cînd nimeni nu se mai interesează de ţînci, ne ducem acolo şi anunţăm. Primarul dă dispoziţie ca să fie duşi la Copiii găsiţi.

— Și cînd îi predați la primărie, indicați cumva într-o listă și obiectele ce-ar putea sluji intr-o bună zi la recunoaștere?

— Da, domnule. Se indică marca lenjeriei, semnele particulare ale copilului, numele tatălui și al mamei (dacă sînt cunoscute), al doicii și data depunerii.

— Copilul se numea Lucie. înseamnă că s-a înregistrat sub numele de Jeanne Fortier, mama, și cel al doamnei Frdmy, doica?

— Exact așa* domnule.

— Bine, va mulțumesc mult.

Ovide îi întinse o monedă de zece franci. Doamna Noiret îi strecură în buzunar zicînd:

— Chiar pentru nimic! La dispoziția dumneavoastră.

Apoi, dijonezul plecă.

Soliveau mergea la întîmplare, cu ochii plecați, pintr-o dată înălță capul și caută drumul ce ducea spre primărie. îl găsi ușor. Intra într-un birou *și,* adresîndu-se unui funcționar tînăr, singurul din încăpere, întreba

— Spune-mi, domnule, nu știți cumva cine era primar la Joigny între anii 1861 și 1862?

— Cum să nu, răspunse tînărul. Primarul de atunci se numea Duchemin. Era fratele tatălui meu. S-a pensionat după război.

— Locuiește la Joigny?

— Nu, la Dijon, orașul său natal.

— Atunci înseamnă că este concetățean cu mine.

— Și dumneavoastră sînteți tot de pe Coasta de Aur? întrebă funcționarul.

— Da și voiam să-i cer o informație unchiului dumitale referitoare la anii 1861-1862. E vorba de o chestiune foarte delicată.

— Poate aș putea să vă ajut eu...

în această clipă, ușa se deschise brusc și un bărbat cu o înfățișare neciqplită intra în birou. Văzîndu-1, funcționarul îngălbeni și se ridica stînjenit.

— Va sa zică așa, domnule Duchemin! ZÎSQ noul venit cu un ton brutal, trebuie să vin ca să te caut pînă aici. îți bați joc de mine?

— Nu strigați așa tare vă rog.

— Ba am să strig cit vreau. Dă-mi banii și tac!

— V-am rugat sa mai așteptați.

— Au trecut șase luni de cind tot aștept.

— Vă rog, o ultimă amînare... încă opt zile.

— Lasă brașoavele! Te las pînă mîine. Dacă mîine seară nu am cei o mie de franci pe care ți i-am împrumutat bazîndu-mă pe girul unchiului dumitale, a cărui semnătură ai imitat-o de minune, mă voi duce cu dovezile la procurorul Republicii... și apoi la Curtea cu juri! Și creditorul, furios, ieși așa cum intrase. Funcționarul își prinsele capul în nrîini. Printre degete i se prefirau lacrimi.

— îmi pare rău, interveni Ovide, că am fost martor la asemenea ne-plăcuta scenă... Tînărul înălță capul și răspunsejplîngînd:

— Are dreptate să mă pedepsească, domnule. Bărbatul pe care l-ați văzut aici este un mare negustor din Joigny, în tratative cu unchiul meu pentru vînzare de vin... Anul trecut, aveam o prietenă,

o iubeam nebunește dar n-aveam nici bani, nici credite. Am falsificat două polițe pe care am pus un gir de garanție, imitînd iscălitura unchiului meu, și m-am dus cu ele la omul acesta. Le-a onorat. Cînd a sosit scadența n-am putut plăti. M-am dus la el; tocmai se pregătea să trimită polițele unchiului meu, și, murind de rușine, i-am mărturisit totul făcindu-i atîtea promisiuni, încît a binevoit să-mi mai acorde șase luni. Nădăjduiam să mă pot achita. Degeaba, nu izbutesc! L-ați auzit ce spune; mă dă în judecată. Doamne de ce n-am avut puterea să-i rezist femeii aceleia care m-a dus la pieire!

— O mai vedeți și acum?

— Nu, domnule.

— De ce? Ați încetat s-o mai iubiți?

— Nu, nu de asta. M-a părăsit.

— Și pentru una ca asta v-ați riscat dumneavoastră onoarea!

— £redeți-mă, domnule, o iubeam nebunește.

— într-un cuvînt, v-ar trebui cam o mie de franci.

— O mie de franci plus dobînzile pe șase luni. N-am de ales: ori mă arunc în apă, ori aștept jandarmii sa mă aresteze...

— De ce n-o rugați pe mama dumneavoastră să vă ajute?

— Mama e la Dijon și trăiește dintr-o biată rentă viageră.

— Și unchiul?

— Ar rer. 7a fără milă un nepot dezonorat.

— La ce ora plecați de la birou?

— în clipa asta. Cred că-i ora de închidere.

— Unde luați masa de prînz?

— La hotel Cigogne.

— Acolo am tras și eu. Mîncăm împreună.

Duchemin își privi uluit interlocutorul.

— La dispoziția dumneavoastră, domnule. Cum se numește creditorul dumneavoastră?

— Petitjean.

— Luați-vă pălăria și haidem la el.

Duchemin îl ascultă ca un automat. Cinci minute mai tîrziu, cei doi soseau la marele comerciant de vinuri. Văzîndu-și debitorul, creditorul se ridică furios și întrebă cu glas aspru:

— Pentru ce ai venit?

De data asta îi răspunse Ovide.

— Pentru un lucru pe care-1 veți aproba cu siguranță. Domnul Duchemin a venit să-și repare greșala și să vă plătească datoria.

— A venit să mi-o plătească? El?

— Domnul Duchemin a fost victima unei nebunii tinerești. Dumnea-voastră l-ați cruțat și aji procedat bine. Vă este recunoscător. Se pocaiește și n-o sa mai facă așa ceva. Sînt un prieten al familiei sale. Așa că, în schimbul polițelor în chestiune, vă dau eu cei o mie de franci, plus dobînzile pe șase luni.

Ovide scoase din buzunar un portofel înțesat cu bancnote și plăti. Negustorul deschise casa de bani, luă de acolo două hîrtii timbrate și zise:*

— Poftim polițele.

Duchemin întinse mîna. Ovide însă le îndoi cu grijă și le așeză

în portofelul său pe care și—1 vîrî în buzunar.

— Acum, domnule, i se adresă el lui Petitjen, totul s-a sfîrșit, nu-i așa?

— Da, răspunse negustorul pe un ton morocănos și spuneți-i onorabilului dumneavoastră protejat să se ducă la dracu'!

— N-aveți dreptul să insultați, domnule, răspunse Soliveau. Și fiți atent cum vorbiți: dacă vă trece cumva prin gînd să pomeniți de-o jgreșală pe care n-o puteți dovedi, țineți minte că veți avea de-a face cu familia Duchemin!

Cei doi plecară, iar Petitjean trînti furios ușa în urma lor. Dijonezul și însoțitorul său ajunseră la Hotelul Cigogne; se așezară unul în fața celuilalt într-un salonaș unde Ovide ceru să li se așeze masa. Fericit că scăpase de cumplitul său debitor, tînărul vedea totul în roz.

— Ori mă înșel eu, ori mai ai cîteva datorii mărunte în oraș? îl întrebă pe neașteptate Ovide. Cit?

— Aproape două mii de franci.

— Drace! Dar trăiești pe picior mare, nu glumă!

— Domnule, din pricina nemernicei acesteia de femei.

— Si cum o să facı să le plătești?

— Creditorii mi-au promis ca mă mai așteaptă.

— Nu peste mult îți vor cere și ei socoteală! Ei bine, te voi scăpa de ei în schimbul unui mic serviciu.

— Contați pe mine. Ce-ați dori să fac?

— Ascultați-mă bine, zise Soliveau. Acum douăzeci de ani fusesem îndrăgostit de o femeie căsătorită, care mă iubea de asemenea. In lipsa soțului plecat de mai mult de un an, s-a născut un copil. La înapoiere, bărbatul înșelat n-a bănuit nimic, și femeia vinovată a dus țîncul la o doică din Joigny. Am fost nevoit să părăsesc țara pe un timp foarte lung. Cîndm-am întors fosta mea iubită dispăruse. Copilul încredințat de ea unei femei pe nume Fr6my a fost depus de aceasta la Azilul copiilor găsiți. Acum, aș vrea să-mi revăd fiica și te rog să-mi dai o mînă de ajutor.

— Cu toată inima, domnule. Și ce-ați dori să fac?

— După cîte știu eu, cînd o doică nu mai este plătită are dreptul să depună pruncul la orfelinat în urma unei declarații făcute primarului comunei.

— Da, răspunse tînărul. Declarația aceasta este trecută într-un registru ad-hoc și rămîne la arhive.

— Procesul-verbal, pe lîngă nume și dată nu conține cumva și descrierea veșmintelor predate?

— Ba da, la fel ca și denumirea mărcii scutecelor și semnelor particulare dacă există.

— Ei bine, în schimbul serviciului făcut și al celui pe care ți-1 voi mai face, îmi trebuie o copie exactă din procesul-verbal în chestiune.

— Ceea ce-mi cereți, domnule, este împotriva legii, dar vă sînt prea îndatorat ca să mai șovăi.

Duchemin scoase din buzunar un carnețel, un creion și se pregăti să scrie.

— Anul depunerii? întrebă el.

— între 1861 și 1862.
— Numele mamei?
— Jeanne Fortier.
Duchemin tresări atît de tare, incit creionul îi scăpă pe fața de masă.
— S-a intîmplat ceva? întrebă Soliveau.
— Jeanne Fortier! repetă tînărul. Bine, dar ăsta-i numele unei condamnate la închisoare pe viață... Este numele evadatei din Clermont, ale cărei semnalmente au fost trimise parchetului și primăriei.
— Este numele unei nevinovate închisă pe nedrept... răspunse Ovide pe un ton convingător. Ce te interesează pe dumneata condamnarea și evadarea ei? Dacă n-ar fi evadat, aș fi venit eu la Joigny? Ți-aș fi putut eu salva onoarea, asigurînd astfel bătrînei mame liniștea ultimilor ani de viață? Redă-i deci, acestei mame, fericirea de a-și găsi copila!
— I-o voi reda, domnule. Fiți sigur că n-am să șovăi. Mîine veți avea copia după procesul-verbal. Cînd pot să v-o aduc?
— Te aștept aici, la dejun, în jurul orei unsprezece, iar în schimbul piesei în chestiune îți voi înmîna suma necesară achitării datoriilor și sper ca pe viitor să nu te mai lași pradă nebuniilor amoroase... Cel j>uțin, este drăguță, iubita astar
— Foarte drăguță, domnule, netrebnica! Brunetă cu o aluniță pe obraz! Amanda era pariziancă și lucra aici într-un magazin de mode.
— Amanda! repetă Soliveau.
— Da... Amanda R6gamy.
— Ei, drăcie! ce întîmplare!
— O cunoașteți cumva? întrebă Duchemin.
— Da, prietene, și pricep de ce te-a adus în halul acesta! Zici că a plecat din Joigny?
— Acum cîteva luni; s-a înapoiat la Paris. Și de la magazinul unde fusese angajată a furat două cupoane de dantelă în valoare de cincisute de franci, fiecare.
— Cum se poate? Și n-au arestat-o?
— Nu, domnule, a înduioșat-o pe patroana ei. însă i-a cerut o recunoaștere în scris că a furat precum și angajamentul că va rambursa banii în termen de un an. Tocmai ca s-o ajut să plătească la timp am făcut eu greșeala pe care o știți. Dar ea, cum s-a văzut cu banii, i-a și cheltuit.
— Și s-o n achitat?
— Nu mai știu, dar nu-mi vine să cred.
— Cum se numea modista de la care a furat?
— Doamna Delion, Strada Mare, numărul 74.
Masa se sfîrșise. Ovide își privi ceasul.
— A sosit timpul să ne despărțim, simt că mi-e somn și mă duc la culcare. Pe mîine.
Dijonezul urcă în camera sa și adormi îndată. Era mulțumit de cum își petrecuse ziua,
întorcîndu-se în mansarda sa situată într-o clădire învecinată cu pri-măria, funcționarul se întreba dacă nu cumva visase. Scăpase

de datorii. Un lucru însă îl neliniştea: de ce străinul, al cărui nume nu-1 ştia, nu-i înapoiase cele două poliţe cu falsa semnătură a unchiului său?

A doua zi dimineaţă^ Duchemin intră în camera de arhive şi luă registrul anului 1861. In anul 1861 nu gasi nimic şi atunci cercetă anul următor:

— Iată ce căutam! îşi zise el, aruncîndu-şi ochii peste o foaie volantă prinsă cu o agrafă de pagina registrului: Fremy... Jeanne Fortier... Lucie... Da, asta e. Am gasit-o repede. Ce să mai copiez? Ii dau originalul.

Desprinzînd foaia volantă, o îndoi şi o vîrî în buzunar fără ca măcar s-o citească în întregime.

In timp ce.Duchemin se îndeletnicea cu această trebşoară total ilegală, Soliveau coborîse în Strada Mare, şi cerceta atent tăbliţele magazinelor ce începeau să se deschidă. După vreo sută de paşi se afla în faţa vitrinei unei modiste. Se îndreptă spre o tînara, în picioare, în cadrul uşii.

— Domnişoară întrebă el, aici locuieşte doamna Delion?

— Da, domnule, este mama mea. Poftiţi înăuntru. Uşa din fundul pră-văliei se deschise şi patroana în vîrsta de cincizeci de ani, cu o expresie inteligentă, îşi tacu apariţia.

— M-aţi căutat domnule?

— Da, doamnă. Aş vrea să vă vorbesc într-o chestiune personală.

La un semn al mamei sale, fata dispăru.

— Aţi avut o angajată, zise Ovide, domnişoara Amanda Regamy?

— Da, este o poveste tristă.

— Amanda Regamy v-a furat, nu-i aşa?

— Dantelă în valoare de o mie de franci.

— Pe care s-a angajat să v-o plătească.

— Da. Angajament ce pînă acum n-a fost respectat. Dar n-am s-o las, să ştiţi! l-am acordat un răgaz de un an. Cînd se va apropia ziua fixată, şi se apropie^ mă voiplinge procurorului şi o va aresta. Este o netrebnică periculoasa. I-a luat minţile unui tînăr cumsecade din oraş, împingîndu-1 să facă acte false pentru ea.

— Vorbiţi de domnul Duchemin? Ingăduiţi-mi să vă spun că faceţi fără voie o greşală. Domnul Duchemin n-a falsificat nimic. Zvonul acesta calomnios a fost răspîndit de un creditor nemulţumit, despăgubit de altfel, la ora aceasta. Dar să revenim la domnişoara Amanda R6gamy. A recunoscut în scris furtul, nu-i aşa? ' .

— Da, cu dovada aceasta o am la mînă.

— Dovada v-aş ruga să mi-o daţi mie, pentru că am venit să vă restitui banii.

— Mi-aţi adus cei o mie de franci?

— întocmai. Şi cu dobînda cuvenită pe termen de un an. Dobînda de cinci la sută este de cincizeci de franci. înseamnă, deci că trebuie să vă înmînez o mie cincizeci de franci. Ovide scoase din portofel o hîrtie de o mie de franci şi din portmoneu doi ludovici şi încă o monedă de zece franci; apoi adăugă, punînd totul pe tejghea:

— Vreţi să-mi daţi o chitanţa şi să-mi înapoiaţi declaraţia

domnişoarei Amanda?
Doamna Delion întocmi o chitanţă şi aduse declaraţia fostei sale vîn-zătoare cu următorul conţinut:

Recunosc că am furat de la doamna Delion două cupoane de dantelă în valoare de cincisute de franci fiecare şi-mi iau angajamentul să plătesc suma de o mie de franci, dobîndă, în răstimp de un an, începînd de azi, dacă nu vreau să fiu urmărită pentru fapta mea.

Urmau apoi data şi semnătura. Ovide citi această dovadă, o vîrî în portofelul unde se aflau si actele domnului Duchemin, o salută Se patroană şi se înapoie la hotelul Cigogne unde comandă un dejun copios pentru două persoane.
La ora unsprezece fix, funcţionarul îl întîlni pe Ovide în salonaşul unde mîncaseră şi în ajun.
— Ei, ce-ai făcut? întrebă dijonezul.
— Am găsit piesa cu pricina, răspunse Duchemin. Iată originalul declaraţiei scrise de doamna Fremy.
Ovide luă repede hîrtia, o desfăcu şi citi:

Eu, Mathurine Fremy, doică la Joigny, departamentul Yonne, după ce am declarat la primăria din Joigny ca un copil de sex feminin, adus la mine ca să-l cresc la 12 aprilie 1861, fusese lăsat în grija mea de mama sa Jeanne Fortier, arestată şi condamnată pentru crime calificate, am fost autorizată de domnul primar să o depun pe numita fetiţă la Azilul copiilor găsiţi din Paris, ceea ce am şi făcut la 6 aprilie, anul 1862, şi iată indicaţiile ce ar putea servi la recunoaşterea copilului, indicii reproduse şi în registrul de depuneri la AziL
Acestea sînt următoarele: 1. O camaşe marcată L. F.; 2. Obrasieră, id; 3. O perechie de ciorapi, id; 4 O bonetică, id; 5. un şal de lînă; 6. O pătura de bumbac; 7. O păturică de lînă; 8. Două scutece marcate J. F. Semne particulare, nu are. Numele mamei: Jeanne Fortier. Prenumele copilului Lucie. Numele doicii: Mathurine Fremy.

Semnătura lui Mathurine Fr6my, a primarului care legalizase actul şi ştampila primăriei dădeau acestei piese un caracter de indiscutabilă autenticitate. Ovide, foarte calm, îndoi hîrtia şi o strecură în buzunar.
După ce chelnerul aduse cafeaua, Ovide scoase portofelul, îl puse pe masă şi-1 deschise.
— Ai o datorie de două mii de franci, nu-i aşa? îl întrebă el pe Duchemin. Ei bine. iată-i. Acum sîntem chit.
— Domnule, spuneţi-mi numele celui ce m-a salvat.
— Mă numesc baronul Arnold de Reiss.
Slujbaşul ţinea biletele de bancă în mînă; le privea şi, totuşi, părea că-1 stinjeneşte ceva.
— Vrei să mă mai întrebaţi ceva? întrebă Ovide.
— Da aş vrea. Aş vrea să vă rog să-mi înapoiaţi poliţele restituite de domnul Petitjean.
— Le-am ars, răspunse Soliveau. înţelegi, cred, că aşa ceva nu

se păstrează.

Ovide se ridică.

— Mă înapoiez la Paris. Acum ne despărţim. Nu-ţi spun adio. S-ar putea sa ne mai revedem într-o buna zi.

— Aş fi încîntat-domnule.

— Şi eu la fel; aşadar, *la revedere.*

La ora cinci seara, Ovide sosea la Paris. Dijonezul lăsă pentru a doua zi vizita la pseudo-vărul său şi—i spuse birjarului să—I ducă la locuinţa sa din strada Aleea Clicny, unde îşi schimbă hainele şi împrumută aerul baronului Arnold de Reiss.

— Prevederea e mama înţelepciunii, îşi zise. Cred că e bine ca cei ce m-ar ameninţa într-o zi să ştie ca am împotriva lor arme cumplite. Astă seară voi cina împreună cu Amanda.

Ajunse în strada Saint-Honor6 cu puţin înainte de ora ieşirii lucratoarelor doamnei Augustine. Amanda, care crezuse într-o ruptură, scoase un strigăt de bucurie.

— Ai venit, dragul meu! ai venit în sfîrşit, exclamă ea.

— Credeai că n-ai să mai mă vezi, porumbiţo?

— Plecarea dumitale atît de neaşteptată mi se păruse cam necurată, îţi mărturisesc, iar tăcerea şi mai necurată.

— Am călătorit mult tot timpul acesta.

— Călătoriile nu te împiedica să le scrii celor dragi.

— Inima nu-i de vină. Afacerile m-au acaparat cu totul.

— Te iert. Mîncăm împreună, nu-i aşa?

— Mai încape îndoiala!

X

Comisarul de poliţie din Bois-Colombes, găsise lingă Lucie jumătate din cuţitul de care se servise Ovide cînd o lovise pe fată. Comisarul, un om foarte inteligent, şi avînd două indicii: numărul ceasului furat şi fragmentul de cuţit, se baza pe faptul că unul din acestea îl vor ajuta să pună mîna pe criminal. Dar, pentru ca lama cuţitului să-1 poată conduce rezultatul scontat, trebuia descoperit şi minerul, deoarece pe bucata aceasta se afla cu siguranţă indicaţia ce-avea să-1 îndrepte pe urmele banditului.

Intr-o bună zi, în timp ce jandarmul Larchaut îşi făcea rondul împreună cu brigadierul său, un cantonier le înmînă un miner de cuţit proaspăt găsit. Cei doi plecară în pas accelerat spre biroul comisarului de poliţie.

— Ce pricini v-au adus? întrebă omul legii.

Brigadierul îi arătă cuţitul rupt. Magistratul, după ce-1 examina, luă lama găsită lîngă Lucie. Aşeză bucata în dreptul minerului şi constată ca se potriveau.

— Da, zise el, ăsta-i cuţitul!

— Putem afla de unde-i cumpărat, reluă brigadierul. Adresa fabricantului este gravată pe mîner.

Comisarul citi cu glas tare:

— Ronsard, cuţitar, cheiul Bourbon, nr. 9. Cheiul Bourbon, nr. 9! dar asta-i adresa Luciei! Iată ceva ce nu înţeleg.

— Domnule comisar, remarcă brigadierul, bucata de lamă găsită de dumneavoastră arată că acest cuțit era nou. înseamnă că a fost cumpărat de curînd.

— Ai dreptate, zise magistratul! Chiar în dimineața asta mă duc la șeful Siguranței.

Șeful Siguranței îl primi îndată pe comisarul din Bois-Colombes; acesta îi înmînă cele două fragmente de cuțit care, reunite, formau un singur tot.

— S-ar putea, într-adevăr. Iată un punct de plecare, zise acesta; trebuie să facem un raport la judecătorul de instrucție.

Pus la curent cu proaspăta descoperire, judecătorul de instrucție consideră necesar să treacă la acțiune. Și lui i se părea ciudat că acest cuțit menit să slujească la desăvîrșirea crimei fusese cumpărat din clădirea unde locuia victima. Faptul părea să indice o premeditare. Judecătorul de instrucție și șeful Siguranței plecară spre magazinul de cuțitărie de pe cheiul Bourbon. Cuțitarul lipsea. Pe vizitatori îi primi soția acestuia.

Șeful Siguranței arăta arma și zise:

— Acesta-i un cuțit lucrat în atelierele dumneavoastră, nu-i așa?

— Așa e, răspunse negustoreasa; pe el este trecut numele nostru, adresa fabricii. De„altfei; mi se pare că am vîndut unul asemănător foarte de curînd. Ăsta trebuie sa fie...

— Vă amintiți cui?

— Vindem mult, domnule, fie eu, fie bărbatu-meu, fie ucenicul. Mi-este deci imposibil să precizez cui, dar toate vînzările sînt trecute, cu data res-pectivă, in registrul magazinului.

Negustoreasa răsfoi registrul și zise:

— Asta-i ultimul pe care l-am vîndut.

— Cam cînd?

Cuțităreasa cită o dată.

— Exact în ajunul comiterii crimei! exclamă șeful Siguranței. Și nu vă amintiți cum arăta cumpărătorul?

— Ba da; era un domn.

— Un domn! exclamară în același timp cei doi.

— Da, un domn foarte bine; și foarte înstărit, pe legea mea. A intrat în prăvălie; cam între orele opt și nouă*seara. Mi-a cerut un cuțit de bucătărie la fel cu cele folosite de măcelari cînd desprind carnea de pe oase (chiar așa s-a exprimat), ceva rezistent.

— Ne-ați putea da semnalmentele exacte?

— Cu neputință! Cred că nu mă înșel dacă spun că avea în jur de cincizeci de ani. Părul argintiu. Bine îmbrăcat, vă repet. Am remarcat că avea mînuși în mînă ca un bărbat cochet. Vorbea foarte ales.

Magistrații se priviră dezabuzați. Cu siguranță clientul întîmplător al cărui portret îl schița cuțităreasa nu putea fi ucigașul tinerei lucrătoare.

— Cine știe? zise șeful Siguranței. Există lucruri atît de bizare.

Judecătorul de instrucție păru ca se gîndește o clipă, dar nu spuse nimic, și după ce-i mulțumi cuțităresei părăsi magazinul împreună cu tovarășul său. Cum ajunseră pe trotuar, îl întrebă pe șeful Siguranței:

— Aici locuieşte domnişoara Lucie, nu-i aşa? Dacă tot am pornit-o, haidem la ea.

Lucrătoarea, deși încă slăbită, îl recunoscu pe judecătorul de instrucție și se ridică să-1 întîmpine.

— Stai jos, draga mea, zise el.

— L-ați descoperit pe făptaş?

— Din nefericire, nu! Dar credem că am dat de un fir. Și îi împărtășiră cele aflate la magazinul de cuțite.

— Ce întîmplare ciudată, exclamă fata. Și cine-1 cumpărase?

— Un bărbat în vîrstă... un domn bine.

— Atunci nu-i omul care m-a lovit pe mine. Am văzut clar că asasinul era sărăcăcios îmbrăcat.

— S-ar putea să fi fost deghizat. De unde tragem concluzia că nu pentru furt voia să vă asasineze... Aveți cumva vreun dușman?

— Cum să am dușmani? răspunse ea. Trăiesc într-o izolare totală. Sînt orfană. Nu-mi cunosc decît logotnicul, iar el lipsește din Paris de cîteva zile.

— N-ați anunțat pe nimeni că vă duceți la Bois-Colombes?

— Pe nimeni. Nimeni n-avea de unde să știe la ce oră o să mă întorc si pe ce drum am să merg. •

— înseamnă că trebuie să rămînem la prima versiune, zise judecătorul de instrucție și totuși proveniența cuțitului îmi trezește tot felul de bănuieli.

— Nimeni nu mă cunoaște, reluă Lucie, vă repet. Și, la urma-urmei, pentru ce să se răzbune? Premeditarea mi se pare exclusă.

— Voiam să vă auzim spunînd-o chiar dumneavoastră, zise judecătorul de instrucție. Apoi o salută pe Lucie și se retrase împreună cu șeful Siguranței.

Lucie rămase singură, absolut convinsă că magistratul se înșală. Avînd treabă la doamna Augustine, luă o trăsură și se opri în strada Saint-Honor6.

Văzînd-o intrînd în salonul de probă, patroana îi ieși în întîmpinare și o îmbrățișa: -

— Ia spune, fetițo, s-a găsit ucigașul?

— Nu doamnă și nici n-or să-1 găsească.

— De ce?

— Cu cinci minute înainte de a pleca spre dumneavoastră, au fost la mine judecătorul de instrucție și șeful Siguranței... Ei presupun că bărbatul care m-a lovit a făcut-o fie dm ură, fie din răzbunare.

— Și pe ce se bazează cînd afirmă asta?

— Pe o împrejurare destul de bizară; s-au convins că în ajunul crimei, la ora opt și jumătate seara, cuțitul cu care am fost lovită fusese cumpărat de un domn mai în vîrstă, și îmbrăcat cu distincție, de la un magazin situat la parterul blocului meu. Amanda asculta concentrată la maximum.

— Este, întradevăr, foarte bizar, exclamă patroana.

Amanda își aminti dintr-o dată că mai înainte vreme un comisionar venise să se informeze despre Lucie. Păstră pentru sine această amintire și zise:

— Poate că vreun îndrăgostit refuzat.
Lucie zîmbi uşor şi răspunse:
— N-am refuzat pe nimeni niciodată pentru simplul motiv că nimeni în afara logodnicului meu nu mi-a vorbit despre dragoste.

XI

L-am lăsat pe Ovide Soliveau, sub pseudonimul de baronul Arnold de Reiss, însoţit de Amanda, în drum spre restaurantul unde aveau să intre în posesia separeului lor obişnuit.
— Ce-ai mai făcut în lipsa mea? întrebă Ovide.
— Eram furioasă de plecarea dumitale atît de bruscă. Cînd ieşeam din atelier mîncam, fără poftă, şi mă duceam repede să mă culc.
— Conduită exemplară! Şi, la doamna Augustine, cum mai merg treburile ?
— Muncă peste cap! Patroana asta are o baftă!... Fiindcă veni vorba, o ştii pe Lucie... Lucrătoarea la care am mers împreună, de două ori, pe cheiul Bourbon şi care dispăruse. A fost pe trei sferturi asasinată.
Soliveau se prefăcu mirat şi emoţionat.
— Doamne, Dumnezeule, mata fată! Asasinată!
— De o puternică lovitură de cuţit în piept.
— Asasinul a fost arestat?
— Nu.
— Ei bine, complimentele mele prefectului de poliţie! rînji dijonezul; funcţionarii lui lucrează de minune.
— Da, dar dacă nu-i încă arestat, nu-nseamnă că nu va fi. Tentativa de omor fusese pusă pe seama vreunui borfaş de la periferie.
— Şi nu-i aşa?
— Se pare ca nu. Magistraţii ji-au schimbat părerea.
— Aht ah! zise Oliveau înviorat. Cum adică?
— Presupun, acum, că nu furtul fusese mobilul asasinatului, ci o ură... o răzbunare...
— Şi pe ce îşi bazează supoziţia?
— Au găsit un indiciu.
— Un indiciu? întrebă Soliveau, abia mai respirînd.
— Au găsit minerul cuţitului frint de balenele corsetului Luciei, au citit adresa fabricantului pe bucata de mîner şi s-a descoperit că fusese cumpărat în ajunul crimei, într-o seară, de un domn Dine îmbrăcat şi arătos. Un dpmn încărunţit... de vreo cincizeci de ani. Dar ce-i cu dumneata? Iţi tremură mina. Eşti bolnav?
— Nu... nu... n-am nimic... zise Ovide făcînd eforturi supraomeneşti ca să—şi recapete calmul. După cîte-mi dau seama, domnul acesta bine îm-brăcat ar fi vrut s-o omoare pe lucrătoare. De ce?
— Nu se ştie încă, dar se va şti. Inchipuie-ţi că monstrul cumpărase cuţitul de la parterul blocului Luciei. S-ar putea să fi făcut această frumoasă cumpărătură în timp ce eu urcam la etajul

al șaselea și dumneata m-așteptai pe chei. Poate că l-ai și văzut cînd stăteai în trăsură?

— Poate că l-am văzut, căci priveam chiar spre magazinul de cuțite, răspunse Ovide cu aplomb.

Părîndu-i-se că adoratorul său platonic îi vorbea pe un ton neobișnuit, Amanda îl privi înciudată și pentru prima oară îi observă paliditatea. Ajunseseră însă la restaurant și nu putu să—1 întrebe. Se așezară la masă în separeul obișnuit și îndată, după supă, Ovide reînnodă firul conversației de la punctul unde fusese întrerupt.

— Deci, zise el, se caută domnul bine îmbrăcat? Și ce motive ar fi avut cineva care nu pare să fie deloc din categoria răufăcătorilor s-o lovească pe aceasta fată.

— îți repet, răzbunarea sau ura.

— Atunci, domnișoara Lucie ar trebui să—1 cunoască.

— Pretinde că habar n-are. Dar e o prefăcută, o mironosiță și o întîmplare de care-mi amintesc abia acum îmi dovedește ca totuși, o căuta cineva.

— Ce întîmplare, porumbițo?

— Odată s-a interesat de ea un comisionar, la noi la atelier. Ovide simți un fior rece pe șira spinării.

— Ce spui! un comisionar? repetă el.

— Da... venise pentru Lucie... aducea o scrisoare. Negăsind-o, a întrebat unde sta.

— N°rmal. *Și* ce-i cu asta?

— înseamnă că cineva se interesa de ea și că o cunoștea cineva, deși ea spune că nu știe pe nimeni.

— Ei, dar te-ai luat cu vorba și farfuria ți-a rămas plină.

— Credeam că te interesează să afli ce s-a mai întimplat, zise tînăra privindu-1 în ochi.

— Mă interesează, cum să nu, dar în viața mea am văzut lucruri mult mai ciudate.

— Hai să nu mai vorbim despre asta, zise Amanda, și să ne întoarcem la dumneata. Ce ai făcut în călătorie?

— Am colecționat cîteva hîrtiuțe, răspunse Ovide rîzînd, care m-au costat o groază de bani... cîteva autografe!

— Și unde ai făcut această ciudată colecție?

— La Joigny.

De data asta, Ovide o privea fix pe Amanda. O văzu tresărind. Dar ea izbuti repede să-și ia un aer nepăsător:

— Da? Ai fost la Joigny? Cum arata? Drăguț?

— Foarte drăguț, răspunse Ovide zîmbind iarăși. Un tîrgușor dintre cele mai pitorești, dar care m-a obosit. Trebuia să vorbesc cu mai multe persoane...

— Rude? Prieteni?

— Nu, oameni din partea locului, cu totul străini pentru mine.

în ciuda aplombului obișnuit, Amanda se simțea ca pe ghimpi. Felul ciudat și semibatjocoritor al interlocutorului ei o neliniștea. Soliveau continuă:

— Joigny este bogat în autografe Mă pricep la ele, dar nu bănuiam că voi da peste unele cu totul neobișnuite.

Amanda era din ce în ce mai stingherită.
— Te plictisesc poate cu autografele mele? o întrebă el dintr-o dată pe tonul cel mai nevinovat.
— Nicidecum... dimpotrivă.
— Atunci pot să continui. Am dât, de pildă, peste două piese interesante semnate de un anume Raoul Duchemin.
Amanda simţi că leşină. Repetă:
— Un anume Duchemin?
— Da, un băiat drăguţ, şi am avut norocul să-1 scap de Curtea 73 cu juri unde ar fi fost judecat ca falsificator.
Din palidă ce era, Amanda deveni purpurie.
— Din cele ce-mi spuneai mai adineauri, întrebă Ovide, reiese că n-ai fost niciodată la Joigny.
— Niciodată!
— Eşti într-adevăr sigură?
— Cum adică, dacă sint sigură? îngăimă manechinul. De ce-mi pui asemenea întrebare?
— De ce? răspunse Ovide. Pentru că am cumpărat, în schimbul sumei de o mie cincizeci de franci, de la doamna Delion, modistă, un autograf semnat: Amanda Régamy.
— Arnold! Arnold! strigă manechinul tremurînd, pierdut, ştii totul. Femeia asta ţi-a spus totul...
— Bínenteles, ai auzit doar. Dar de ce tremuri? Autograful este la mine, aşa că nu trebuie să te mai temi de situaţia de atunci.
— Ah! Cînd am făcut asta, eram nebună!
— Te cred, căci în fond eşti o fire cinstită.
— Deci scumpul meu prieten, întrebă ea cu un aer ipocrit, nu mă dis-preţuieşti prea mult, nu-i aşa?
— Nu te dispreţuiesc deloc, răspunse Olive. Insă ai grijă să nu mai scrii niciodată asemenea prostii. E periculos! Dacă autograful ar fi căzut în alte mîini decît ale mele, ai fi plătit cu preţul libertăţii.
— Ce-ai făcut cu el, îngăimă manechinul.
— L-am încuiat într-un sertar.
— Dar sper să mi-1 dai.
— Dimpotrivă, sper să-1 păstrez cu grijă.
Amanda simţi un fior.
— De ce să-1 păstrezi? întrebă ea.
— Asta-i soiul de autografe care mă impresionează cel mai mult.
— Te rog, dă-mi hîrtia, n-are la ce să-ţi folosească.
— Dimpotrivă.
— Ai de gînd s-o utilizezi împotriva mea?
— Nu, doamne fereşte, ştii bine că n-aş fi în stare.
— Atunci, la ce te gmdeşti? Căci e sigur că te gîndeşti la ceva.
— Mă gîndesc la un lucru simplu şi plăcut. Vreau să te leg de mine. Am faţă de dumneata sentimente foarte puternice. Se pare că şi dumneata ţii la mine; dar, experienţa m-a învăţat să nu mă mai încred în femei, mai ales cînd sînt tinere şi drăguţe...
— Cum adică? Vrei să depind de dumneata?
— Chiar aşa! *
Amanda înţelese că Arnold de Reiss o avea la mînă.
— De unde ai ştiut că am fost la Joigny?

— Am aflat întîmplător, pe cuvînt.
— La fel de întîmplător ca și găsirea cuțitului pe cheiul Bourbon de către cel ce-a încercat s-o asasineze pe Lucie, răspunse tînăra privindu-1 în ochi.
El îi răspunse pe un ton potolit:
— Comparația mi se pare nefericită; dar admițînd că asasinul ar fi făcut vreo imprudență, sau că cineva s-ar frputut folosi de această imprudență ca să-1 compromită, fii sigură ca va găsi el mijlocul să pareze lovitura. Cred însă c-am discutat destul despre subiectul asta. Sîntem prieteni nu-i așa? Vrei să mergem la un spectacol?
— Mai bine mă duc acasă. Mă simt frînta.
— Cu atît mai bine. Mă duc și eu acasă. -
— Nu mi-ai spus niciodată unde locuiești. Poate că cine știe, aș avea nevoie să-ți scriu pe neașteptate.
— Exact ceea ce nu trebuie. Sînt căsătorit, am familie și vreau să-mi păstrez liniștea căminului.
Amanda se feri să mai insiste și își zise:
— Faci pe misteriosul, iubitule. Las'că aflu eu ce-mi ascunzi!
Cum ajunse acasă, căzu pradă unei neliniști, ușor de înțeles.
— Va să zică, își zicea ea fierbînd de mînie, individul ăsta a cumpărat blestemata aia de hîrtie și mă are la mînă. Dar de ce oare? înseamnă că simte că l-am dibuit. Domnul bine, în vîrstă, care a cumpărat cuțitul de pe cheiul Boujbon, este el! El e ucigașul care a pîndit-o și a lovit-o pe Lucie! îmi pun capul că e el! Și totuși n-am dovezi... Și dacă le-aș avea, la ce mi-ar folosi?
La rîndul său, Soliveau își zicea:
— Ticăloasa asta m-a dibuit, și sînt convins că ar fi vrut să mă șantajeze puțin. Din fericire, am cu ce să-i închid gura.
Jacques Garaud aștepta cu o nerăbdare ușor de înțeles întoarcerea complicelui. îndată ce se întîlniră în cabinet, Jacques Garaud întrebă:
— Ai dat greș?
— Am reușit... răspunse Ovide.
— Ai descoperit-o pe fiica Jeannei Fortier?
— Da.
— A fost într-adevăr dusă la Azilul de copii?
— Da... La Paris.
— Atunci rivala fiicei mele este chiar Lucie Fortier?
— Stai puțin, de ce te grăbești?... Rămîne de văzut dacă fiica Jeannei Fortier este într-adevăr Lucie a noastră.
— Dar asemănarea...
— Este o presupunere, nu și o dovadă. Deocamdată Ji-am adus procesul-verbal cu detaliile predării. Actul acesta mă ajută să aflu Iacă copilul înmatriculat in registruì de depuneri sub numărul 9 este cu adevărat cea pe care o bănuim.
— Fantastic! cum de l-ai găsit?
Dijpnezul povesti ceea ce cititorii noștri știu.
—Îndrăzneala ta mă înspăimîntă! murmură milionarul. Și acum, ce-ai de gînd?
— Să mă duc la orfelinat, s-ă întreb de copilul depus pe 6 aprilie 1862, apoi să aflu unde se află și cu ce se ocupă. Cind te mai văd?

— Diseară, la mine, dacă vrei, la ora cinci. Lucien Labroue cînd se în-te-arce?

— în trei sau patru zile.

— Pînă atunci vei avea tot ce-ți trebuie ca să ridici un obstacol de netrecut între el și fiica Jeannei Fortier, ucigașa lui Jules Labroue.

— Pe chestia asta mă și bazez! zise Paul Harmant.

Ovide, care nu se îndoia niciodată de nimic, plecă spre Bulevardul Infernului intrînd glonț la directorul Orfelinatului.

— Domnule, zise Soliveau, am venit să aflu ce s-a întîmplat cu o fetiță depusă la acest orfelinat în urmă cu douăzeci și unu de ani.

Scoase ain portofel procesul-verbal cu iscălitura fostului primar din Joigny și continuă:

— Copilul a fost adus aici la 6 aprilie 1862, așa cum rezultă din declarația oficială pe care am onoarea să v-o prezint.

— S-ar putea sa fi murit. Oricum, aflăm îndată.

Cu o mînă sigură și rapidă directorul scrise cîteva rînduri pe o foaie de hîrtie. Dădu nota unui secretar și-i zise:

— Pentru funcționarul de la arhive. Vino cu răspunsul. Secretarul reapăru, în brațe cu un registru voluminos. Directorul căută data înscrisă în procesul-verbaldin Joigny, Dînd peste ziua indicată se opri și zise:

— Fetița adusă pe 6 aprilie 1862 este înmatriculată cu numărul

Ovide izbuti să-și stăpînească bucuria. Lucie lucrătoarea doamnei Augustine; Lucie, rivala lui Mary Harmant; Lucie, logodnica lui Lucien Labroue, era într-*adevăr fiica Jeannei Fortier, evadata din Clermont.

La ora cinci seara, Paul Harmant sosi în aleea Clichy unde-1 întîlnLpe Ovide; acesta îi relată cele aflate.

— în sfîrșit! exclamă milionarul. Să vedem acum dacă Lucien mai vrea s-o ia de nevastă pe fata aceasta.

XII

. Mary era din ce în ce mai bolnavă. Doar tensiunea nervoasă o mai susținea; ajunsese parcă propia-i umbră.

Paur Harmant suferea cumplit vazînd cum i se stinge copilul. Nutrea însă convingerea fermă că_ o căsătorie cu Lucien ar fi învins răul și ar fi putut-o însănătoși. înarmat cu actul autentic adus de Ovide de la orfelinat, aștepta țanțoș întoarcerea lui Labroue.

Pe cheiul Bourbon, in odăița de la etajul șase era sărbătoare. Lucie primise o telegramă anunțînd venirea logodnicului a doua zi, seara.

In sfîrșit, sosise și clipa atît de mult așteptată. Lucien plecase cu do-uăsprezece ore mai devreme din Bellegarde. Coborîna din tren, alergă pe cheiul Bourbon.

Cei doi logodnici căzură unul în brațele celuilalt, emoționați și înduioșați totodată; apoi tînărul o îmbrățișa pe măicuța Lison:

— Cînd mă gîndesc că fără dumneata poate n-aș mai fi găsit-o

în viață! exclamă Lucien după ce ascultă, pe lîngă puținul știut de mai înainte, amănuntele acelei nopți sinistre cînd Lucie era să fie omorîtă.

— Și tot nu l-au găsit pe ticălos? întrebă dintr-o dată tînărul.

— Nu, răspunse Lucie.

— Ciudat!

— De ce? Mai de necrezut ar fi fost să-1 găsească! un borfaș de periferie, făcînd parte dintr-o bandă... Dar să nu mai vorbim de asta... m-am vindecaj:... totul s-a sfirșit.

— La masă! Cina este gata!

Cei trei se instalară fericiți în jurul măsuței incărcată cu de toate. Seara se sfirși repede. A doua zi dimineața, la prima oră, Lucien plecă la Courbevoie să—și reia munca. Tatăl lui Mary își făcu apariția în jurul orei opt.

Abia se instala în cabinet, că se și pomeni cu Lucien venit să-i dea raportul asupra celor făcute în călătorie. Milionarul îi întinse mîna cu aerul cel mai prietenos:

— Ai sosit azi-noapte?

— Nu, ieri seară.

— Te-ai plictisit acolo?

— Adesea... răspunse inginerul, gîndindu-se la logodnica sa. Paul Harmant nu-1 întrebă mai mult. Discuția se îndreptă asupra planurilor aduse de Lucien, planuri referitoare la noile mașini ce trebuiau construite și care, in consecință, mai cereau deplasarea cîtorva muncitori.

— Nu mă întreabă nimic de fiică-mea, gîndea Paul Harmant. Abia își terminase gîndul că Lucien zise:

— Nu v-am întrebat deloc cum se simte domnișoara Mary...

— A fost și este încă destul de bolnavă.

— Bolnava grav?

— Destul ca să-mi provoace o adîncă neliniște. Ai s-o vezi și dumneata și-o să-ți dai seama cît de întemeiate îmi sînt neliniștile. I-am spus că te înapoiezi și primul ei gînd a fost să te vada. Te așteaptă să cinăm împreuna și i se pare o fericire să ne aibă pe amimdoi lingă ea.

— Dar, domnule, bîigui tînărul.

— Oh, nu, fără scuze, fără pretexte. Este invitația fiicei mele, îl întrerupse brusc milionarul.

— Primesc, și voi fi foarte fericit să-i prezint personal omagiile,

în jurul orei patru Lucien plecă să se îmbrace pentru cina din vila de pe strada Murillo. Acum îi părea rău că primise invitația ce-avea să-1 țină ore întregi în prezența lui Mary, a cărei dragoste nebunească o știa și o deplîngea.

Cu inima strînsă, logodnicul Luciei ajunse în strada Murillo cam la șapte și jumătate.

— Fiica mea te așteaptă în salon, îi spuse Paul Harmant.

Mary îl aștepta într-adevăr în salon, și numai Dumnezeu știe cît de tare îi ardeau tîmplele! Paul Harmant apăru în prag, făcindu-i loc musafirului. Mary vru să le vină în întimpinare, dar violența emoției îi provocă un fel de slăbiciune; se clătină și căzu pe jilțul de pe care tocmai se sculase. Paloarea ei te înspăimînta.

Tatăl alergă s-o sprijine. Văzîndu-i chipul brăzdat de suferință, pe Lucien îl cuprinse o milă nemărginită.

— Suferi, scumpa mea? întrebă milionarul.

— Nu tată, nu sufăr... dimpotrivă. Am simțit un leșin... dar nu-i nimic... mi-a trecut. Sînt fericită că-1 revăd pe domnul Lucien și o știe și dînsul, căci a aflat că-1 iubesc... cu o prietenie sinceră.

— Și eu, domnișoară, răspunse Lucien, tulburat fără să vrea, și eu sînt fericit... foarte fericit.

— Adevărat? chiar așa? exclamă Mary cu pasiune.

Lucien înțelese că o răceală prea evidenta putea s-o ucidă; îi răspunse deci la repezeală:

— Așa e, ți-o jur!

Chipul tinerei fete strălucea.

— Vrei să-mi spui că ai primit bucuros invitația mea?

— Binențeles! M-a bucurat din două motive; întîi pentru dovada de prietenie despre care-mi vorbeai adineauri și apoi pentru stima acordată de tatăl dumitale.

— Tatăl meu, reluă Mary, are pentru dumneata mai mult decît stimă, afecțiune. Mi-a spus-o nu o singură dată.

— Sînt mîndru și recunoscător...

— De ce nu vii să ne vezi mai des?

— Nu credeam că pot.

— Să ne consideri prieteni? termină tînăra fată.,Să intri în viața noastră intimă? Tatăl meu e de acord cu tot ce fac eu! Profit de această libertate ca să-ți spun, în numele lui, că poți lua masa zilnic la noi și că de acum înainte contăm pe dumneata. Nu-i așa, tată?

— Cu totul de acord, zise milionarul, zîmbind.

Stînjeneala lui Lucien se transforma în enervare.

— Atîta amabilitate mă copleșește... îngăimă el.

— Ne-am înțeles, deci. Contez de asemenea că ne vei însoți adesea la teatru. Dacă ai refuza mi-ai face mult, mult rău și sînt sigură că nici dumneata nu dorești. Primește, fără teamă, îți promit sa nu abuzez,

Fața lui Mary exprima atîta neliniște, intonația ei era atît de imploratoare, încît Lucien n-avu curaj s-o întristeze.

— Accept, zise el, dar treburile fabricii îmi lasă prea puțin timp liber. A

— Iți lasă libertatea duminicilor și contez că pe viitor o să fi bun să ni le consacri.

Fiica milionarului rostise cu o drăgălășenie dezmierdătoare aceste ultime cuvinte. Dar Lucien gasi motivul să-i refuze propunerea.

— Vai, domnișoară, zise el, îngăduie-mi să spun că am cîțiva prieteni foarte devotați, pe care-i iubesc foarte mult. Ca să păstrez legăturile cu ei, lucru la care țin în mod deosebit, n-am la dispoziție decît duminicile. Dacă mi-aș da și această singură zi, n-aș mai putea să-mi văd prietenii din copilărie, fapt ce nu le-ar conveni nici lor și nici mie.

O umbră trecu peste fruntea lui Mary; inima roasă de gelozie începu să-i bată puternic.

— Atunci, îngăimă ea, atunci mă refuzi?

Paul Harmant simți efectul vorbelor tînărului și încercă să-1 atenueze:

— Lucien nu te refuză, scumpa mea; îți înfățișează doar o obiecție care mi se pare îndreptățită. Prietenia impune îndatoriri. Libertatea sa de acțiune nemaifiind îngrădită, va veni la noi cu o mare plăcere. Nu-i așa, dragă Lucien?

— Aveți totală dreptate, domnule, și domnișoara Mary mă va înțelege, sint sigur.

Mary îi răspunse pe un ton trist.

— Eu înțeleg ca atunci cînd îmi ofer prietenia s-o ofer întreagă, gata să fac bucuroasă orice concesie și orice sacrificiu. Dar voi căuta să fiu mai înțelegătoare și voi învăța să mă mulțumesc cu puțin.

Mila lui Lucien se accentua. Nemaiștiind ce să răspundă, tăcu. Milionarul interveni:

— Văd că vă înțelegeți minunat, zise el pe un ton vesel. Lucien va face tot ce-i sta în putință ca să-ți fie pe plac.

— Nădăjduiesc că și domnișoara Mary este convinsă.

Mary își îndreptă srfre el ochii mari și înecați în lacrimi.

Părea că-i strigă:

— De-ai ști cît te iubesc! Ce fericită aș fi să mă poți iubi și tu !

Sub privirea ei grăitoare, Lucien simți cum îl trece un fior. Slujnica veni să anunțe masa.

înfiorată de dragoste, Mary se sprijinii de brațul logodnicului Luciei și intrară în sufragerie. In jurul orei zece, tînarul își luă rămas bun.

— Nu uita, îi zise Mary, că mîine te așteaptă tacîmul la masă.

Ajuns în stradă, în aer liber, respiră ușurat, și totuși înciudat că nu avusese curajul să fie pe de-a-ntregul sincer.

— Ce se va întîmpîa cu toate acestea? se întreba el, trecîndu-și mina peste fruntea înfierbîntată. Biata Mary! Nu pot să-i port pica Sentru că mă iubește. Nu e vina ei... Zilele îi sînt numărate. Nu e Separte clipa cînd dragostea ei n-o să mă mai stînjenească...

Paul Harmant rămăsese singur cu fiica sa.

— Ei? întrebă el. Ai văzut că aveam dreptate cînd îți spuneam că va veni și te va iubi?

Fata își lipi îngîndurată capul de pieptul său.

— Da, a venit, răspunse ea,^i am fost fericită dar sînt mai puțin fericită, acum, după ce l-am văzut...

— Mai puțin fericită? Dar a fost de acord cu tot ce i-ai propus.

— Te înșeli, nu cu totul.

— Mi se pare foarte firesc că a dorit să-și păstreze cîteva ore pentru prieteni.

— Nu pe prieteni vrea el să-i vadă! interveni Mary înrăită. Dacă a acceptat unele din propunerile mele, a făcut-o pentru că nu-i încurcau viața cu nimic. își păstrează duminicile ca sa i le dăruiască aceleia pe care eu sînt geloasă.

— Geloasă pe aceasta Lucie!

— Da, geloasă! Și de ce n-aș fi? Dac-ai știi, tată, cît de mult sufăr... Sînt clipe cînd văd roșu inaintea ochilor... Da aș deveni criminală... aș ucide-o pe această Lucie! Dacă ea ar fi moartă, n-ar mai putea-o iubi.

— Ei, haide Mary, potolește-te.

— II ador pe Lucien și vreau să fie al meu! Și, mai ales, nu vreau să fie al alteia!

— Nu exagera, draga mea. Bizuie-te pe mine. Nu peste mult timp, vei observa o schimbare nouă și semnificativă în comportarea lui Lucien. In curînd, chiar el va grăbi căsătoria.

— Tată! exclamă Mary, trecerile astea de la speranță la deznădejde mă ucid. Fă tot ce va depinde de tine, iar eu la rindul meu, voi face tot ce-mi stă în putința ca Lucien să fie al meu...

Paul Harmant fu îngrozit de exaltarea cu care fiica sa rostise aceste cuvinte.

— Nu depăși măsura, fata mea, îi zise el. Te rog încă o dată, liniștește-te și așteaptă^cu încredere fericirea, căci va ve*ni, ți-o jur.

Mary nu-i răspunse. întoarsă în odaia ei, cu fața răvășită de furie, își zicea:

— Voi lupta! Și n-am să mă las pînă nu izbutesc.

Adormi greu și, a doua zi, încă de la opt, se îmbrăcă și coborî.

— Tata a plecat? întrebă ea.

— Da domnișoară, acum o clipă,

— Spune te rog, să înhame caii.

Dupa un sfert de ceas, urcă în trăsură și-i ceru vizitiului s-o conducă pe cheiul Bourbon.

La rîndul său, milionarul petrecuse o noapte extrem de grea. Lupta aceasta, clipă de clipă, pentru fericirea fiicei sale îl zdrobise. Plecă așadar cu ideea fixă de a-1 obliga pe fiul lui Jules Labroue să accepte mîna fiicei sale. Ajunse la uzină și trimise după șeful de lucrări. Lucien veni în grabă.

— Ia loc, dragă prietene, zise el. îngăduie-mi să-ți mulțumesc £aai întîi pentru felul cum te-ai purtat față de fiica mea, ieri seară.

Logodnicul Luciei tresări, și, fără să vrea, fruntea i se încreți. Avea să-i vorbească iarăși despre Mary?

Industriașul continuă:

— Am fost fericit că te-am îndepărtat momentan de Paris. Acum că te-ai întors aș vrea să vorbim deschis. Cum ai gasit-o pe fiică-mea?

— Am găsit-o puțin slăbită, și puțin răvășită. Doctorii ar trebui cred, să se ocupe mai serios de starea slăbiciunii, de distrugerea ei crescîndă.

Milionarul își sprijini coatele pe birou și își luă capul în mîini.

— Da, zise el; viața fetei mele este amenințată, copilul meu pe care-1 iubesc mai mult decît orice pe lume. Mary este în pericol, doctorii m-au avertizat, e-adevărat, dar nu este condamnată fără apel. Alături de rău e-xistă și remediul. Iar remediul este căsătoria.

— Căsătoria... repetă tînărul, îngrozit de întorsătura pe care o lua dis-cuția.

— Da, căsătoria i-ar reda sănătatea. Mary are două boli: una moștenită de la maică-sa și de care se poate vindeca; cealaltă îi vine de la inimă și cauza acesteia ești dumneata. Ultima corelată cu prima ar duce-o cu siguranță la mormînt dacă dumneata n-ai mila. Dragul meu, viața fiicei mele este în mîinile dumitale. Te-am rugat să te gîndești. Ți-am propus să te fac asociatul averii mele

dîndu-ți mîna lui Mary. Astăzi, îți ofer întreaga avere dacă-mi salvezi copila. Va muri dacă o respingi. Ei ce zici? mai refuzi să o iei de nevastă?

— Oh! domnule, exclamă Lucien, dac-ați ști ce mult am suferit din clipa în care mi-am dat seama că Mary ma iubește, v-ar fi milă de mine. Nu v-am spus însă că inima mea era dată?

— Da, mi-ai spus-o în mod loial, dar am crezut că este vorba de un capriciu trecător. într-adevăr, nu simți nimic pentru fiica mea! Și chiar de-ar fi așa, oare prietenia prețuiește mai puțin decît dragostea ? Dragostea va veni, așa cum a venit și la mine cînd m-am însurat cu mama lui Mary! Nu mai șovăi... salvează-mi copila...

— A șovăi, ar însemna s-o trădez pe cea care-o iubesc, răspunse Lucien cu "un ton grav. Sufăr văzîndu-vă îndurerat și mă doare sufletul că vă refuz. Adineauri îmi vorbeați despre dumneavoastră. Ei bine, dacă ați fi iubit vreodată o fată săraca, dacă i-ați fi jurat s-o luați de soție, v-ați fi lepădat jurămintele, ați fi primit ca James Mortimer să vă ofere mîna fiicei sale, lăsînd ambiția să ia locul dragostei ? Raspundeți-mi!

— Eh! Ce-ai vrea să-ți răspund? exclamă milionarul cu un fel de furie. Știu un singur lucru: fiica mea va muri dacă te încăpățînezi!

— Liniștiți-vă, domnule, vă implor.

— Să ma liniștesc, dar cum? Viața fiicei mele este înjoc și dumneata îmi spui samă liniștesc! într-adevăr ești un om fara mila. Ei bine, Mary va fi salvată_prin dumneata și împotriva dumitale.

— Dar înțelegeți-mă, ca salvînd-o pe. Mary, aș ucide-o pe cea care-o iubesc. -

— Eh! răspunse industriașul, părînd că cedează unui impuls irezistibil, cea pe care o iubești este nedemnă de dumneata!

— Nedemna! Vă rog să nu mai îmi vorbiți astfel, mă faceți să cred că dragostea părintească vă întunecă mintea.

— Din fericire nu și ca să te salvez... ca să-ți salvez onoarea.

— Cine mi-o pune în pericol?

— Căsătoria la care te-ai decis.

— Ce vreți să spuneți cu asta? Vorbiți domnule, vorbiți odată! strigă Lucien prada unei adevărate panici.

— Vreau sa te împiedic să ultragiezi memoria tatălui dumitale, răspunse Jacques Garaud. Vreau sa-ți smulg din inimă o dragoste rușinoasă, dezonorantă, nelegiuită.

— La dragostea mea pentru Lucie vă referiți?

— Da, la dragostea dumitale pentru Lucie.

— Domnule, vă rog să-mi explicați îndată. Vreau. Vă ordon!

— Știi oare cine este aceasta Lucie, căreia vrei dumneata să-i 4iai numele?

— Da, o fată cinstită.

— O orfană depusă acum douăzeci și unu de ani la Azilul copiilor găsiți și trecută în registrele Azilului sub numărul 9. Știai de asta?

— Știam. Rușinea nu e a copiilor părăsiți, ci a părinților vinovați de a-i fi părăsit.

— Fie! reluă milionarul, rînjind. Acestea sînt sentimente nobile și generoase, dar de ce n-ai încercat să afli și cine sînt părinții fetei?

— Ce mă interesează pe mine? Dacă părinții or fi niște ticăloși, integritatea ei rămîne aceeași.

— într-adevăr, dragostea ți-a luat mințile. Află că Lucie este fiica Jeannei Fortier, ucigașa tatălui dumitale și fiindcă sînt sigur că n-ai să mă crezi pe cuvînt, îți voi arăta dovada de netăgăduit.

Un strigăt surd scăpă din gîtlejul j)arcă strangulat al lui Lucien. Se prăbuși pe un scaun cu ochii rătăciți.

XIII

în clipa cînd scena aceasta avea loc la Courbevoie, Mary bătea la ușa Luciei. Aceasta deschise:

— Dumneavoastră, domnișoară, aici?

— Am venit să discutăm despre un lucru foarte grav.

Fiica milionarului se așeză și, privind jîx în ochii lucrătoarei,» începu brusc cu aceste cuvinte:

— Mi-ai spus că ești orfană. Că nu-ți cunoști familia fiind crescută la Azilul copiilor găsiți, fără avere, așadar; fără alte resurse decît cele pe care ți le dă o muncă asiduă?

— Așa e; dar sînt fericită.

— Fericită! repetă Mary cu un ton ironic, mă îndoiesc.

— Vă asigur... reluă Lucie.

— Nu insista. N-ai să-mi schimbi mie convingerea. Ei bine, am venit să-ți spun următoarele: eu sînt bogată... foarte bogată... și vreau să-ți asigur viitorul.

— Șă-mi asigurați viitorul? în ce fel?

— în felul cel mai simplu și mai mărinimos. îți ofer un capital de trei sute de mii de franci.

Acum era rîndul lui Lucie s-o privească pe Mary în ochi. A înnebunit, oare? se întreba ea.

— Vreau să-ți propun un tîrg.

— Să-mi propuneți un tîrg? vă rog vorbiți-mi mai pe înțeles. Ce feLde tîrg?

— îndată ce primești suma, pleci nu numai din Paris, dar chiar din Franța.

— Să plec din Franța? Dar de ce?

— Ca să nu te mai văd! Ca să nu te mai simt în preajma mea, în același oraș... ca să nu-mi mai ieși în cale la orice oră... pentru ca viața mea care se stinge să reînvie... pentru ca să pot, în sfîrșit, gusta și eu pacea și fericirea.

Lucie se ridică brusc.

— Așa, exclamă ea, ați venit să-mi spuneți că v-ați schimbat părerea față de mine! Sînteţj geloasă!

— Pa, sînt geloasă! i-o taie scurt Mary, ridicîndu-se și ea.

— \l iubiți pe Lucien!

— îl iubesc.

— Și credeți c-aș pleca de lîngă Lucien, jurînd să nu-1 mai revăd! Și vreți să-mi oferiți trei sute de mii de franci, ca răsplată pentru acest sacrificiu.

— Aş putea mări suma, dacă vrei.
— Şi aţi putut crede că aş accepta acest tîrg?
— De ce l-ai refuza?
— De ce? Pentru că-1 iubesc pe Lucien, îl iubesc cu o dragoste ce nu va pieri decît o dată cu mine. Iar dumneavoastră aţi crezut că inima mea era de vînzare! Ce mult trebuie să mă dispreţuiţi! Resping cu groază acest tîrg ruşinos. II iubesc pe Lucien. II iubiţi şi dumneavoastră. Foarte bine: să aleagă! Şi acum cred că nu mai avejtn ce să ne spunem.
în loc să plece, fiica milionarului îngenunche, apoi îngăiraă cu un gla^s pe care lacrimile îl făceau şi mai de neînţeles.
— îl iubesc şi dacă el nu mă iubeşte am să mor. Fie-ţi milă!
în faţa acestei deznădejdi, fata pe lingă care moartea mai trecuse o dată se simţi tulburată pînă-n adîncul fiinţei sale.
— Ridicaţi-vă, spuse ea, vă implor.
— Nu, lasă-mă să te rog în genunchi.
— V-am mai spus o dată, inima mea nu este de vînzare.
Mary îşi duse mîinile la tîmple şi se ridică:
— Mă voi răzbuna!
Şi cu un pas maşinal ieşi din cameră.
Lucie murmură impreunîndu-şi mîinile:
— Dumnezeule, iart-o. Suferinţa i-a luat minţile.
în clipa aceea uşa se deschise şi Jeanne apăru în prag. O văzu pe Lucie cu faţa în lacrimi şi alergă spre ea:
— Plîngi! Dar ce ţi s-a întîmplat?
Fata i se aruncă în braţe şi-i relată cumplita scenă.

îl părăsisem pe Lucien Labroue, înspăimîntat de descoperirea făcuta.
— Este o calomnie! exclamase el.
— Nu, răspunsese milionarul, este purul adevăr.
— Aţi pomenit de dovezi, arătaţi-mi-le!
— Ţi-am mai spus că persoana pe care crezi c-o iubeşti este trecuta în registru orfelinatului la numărul 9.
— Ştiam. Lucie însăşi mi-a povestit.
— Ei bine, refuzi şi acum să te încrezi în procesul-verbal de depunere indicînd numele mamei?
Paul Harmant scoase portofelul şi-i arătă procesul-verval; tînărul a-proape că i-1 smulse din mîini şi—1 citi pe nerăsuflate. Cumplita nîrtie scăpă din mîinile tremurînde.
— E adevărat... ingăimă el abătut; Lucie este fiica lui Jeanne Fortier.
— A ucigaşei tatălui tău.
Lucien, pentru o clipă uluit, distrus, îşi înălţă fruntea.
— La urma-urmei, nimic nu dovedeşte crima. Justiţia se înşeală adesea, iar eu cred in nevinovăţia Jeannei Fortier.
— Crezi în nevinovăţia ei, fie, dar pînă-n ziua reabilitării Lucie rămîne fiica ucigaşului tatălui tău.
— Dumnezeule, Dumnezeule, îngăimă tînărul deznădăjduit.
— Vezi bine că numai dac-ar fi ticălos, fiul victimei s-ar căsători

cu fiica unei criminale! Lucie Fortier nu trebuie să mai existe penrtu dumneata. Iată-te liber... salvează-mi fata!

— Domnule, bîigui Lucien nebun de durere, fie-vă-milă de mine! Mi-am pus întreaga viață în acest proiect de căsătorie... Lăsați-mă să respir... lăsați-mă să sufăr...

Și nefericitul om izbucni în hohote.

Te asigur că te deplîng, răspunse Jacques Garayd. Dar te sfătuiesc să ai curaj... Te-am salvat de la dezonoare. In schimb, salvează-mi fiica! Iți ofer fericirea.

— Și dacă n-o pot primi?

— De ce să nu poți? Refuzînd o vei omorî pe Mary, fata mea, pe care o iubesc și care te adoră! Ar fi o crima. Adineauri poate că am fost crud zdrobindu-ți visele, dar am procedat precum chirurgul care taie rana cu fierul înroșit ca s-o vindece. îmi datorezi recunoștință.

— Recunoștința o aveți. în fața mea era o prăpastie... mi-ați arătat-o. Vă mulțumesc. Rana însă e prea adinca, nu se poate cicatriza dintr-o dată. Rugați-o pe domnișoara Mary să mă ierte dacă un timp n-am să profit de invitațiile dînsei. Trebuie să mai aștepte...

— Dar tocmai trecerile acestea de la speranță la deznădejde o ucid pe Mary! murmură milionarul.

Lucien luă de pe jos procesul-varbal și i-1 dădu lui Paul Harmant.

— Arătați-i asta, zise el. Domnișoara Mary va înțelege că nu pot să mă însor cu fiica asasinului tatălui meu.

Rostind aceste cuvinte Lucien nu se gîndea desigur decît la fiica Jeannei Fortier, dar dublul sens îi apăru cumplit, înspăimîntător, adevăratului ucigaș.

— Așadar, mai zise el cu glasul tremurînd, rugămințile mele nu pot grăbi fericirea fetei?

— Am nevoie de cîteva zile ca să cumpănesc.

— Spune-i dumneata lui Mary, te rog eji.

— Bine, îi voi spune chiar astă-seara. îmi îngăduiți să păstrez procesul-verbal pînă mîine?

— Ține-1 cît vrei.

LuQieji ieși cu inima îndurerată. Cîntări situația.

— într-adevăr, așa e! Lucie este fata Jeannei Fortier. Nu cred că Jeanne este vinovată, dar mii de dovezi vorbesc de crima ei și nici una de nevinovăție. Căsătoria visată este imposibilă. Nu se va face. Biata Lucie, al cărei suflet i-1 voi zdrobi o dată cu al meu!

Și Lucien, cu ochii în pămînt, nu mai luptă împotriva durerii ce-1 doborîse.

XIV

Sosit la Paris, Lucien luă o trăsură și ceru să fie condus pe cheiul Bourbon. Lucie era plecată la patroana ei. Se îndreptă spre brutăria

din strada Dauphine. Vînzătoarea de pîine îi ieşi în întîmpinare. Cuprinsă de un tremur brusc, îngăină:

— Dumneavoastră, domnule Lucien? Aţi venit să vorbim?

— Da. Am fost pe cheiul Bourbon, Lucie lipseşte.

— Voiaţi să-i spuneţi ceva?

— Da... dar o sa vă spun dumneavoastră.

— Dar ce vi s-a întîmplat? Păreţi tulburat.

— Veţi afla îndată, urcaţi în trăsură.

Trăsura porni. Jeanne încercă să-1 întrebe.

— Nu acum, zise el. Aşteptaţi să ajungem la mine acasă.

— In sfirşit, intrară în modestul apartement ocupat de fiul lui Jules Labroue. Tînărul se prăbuşi pe un scaun şi izbucni în lacrimi. Jeanne se sperie văzîndu-1 atît de îndurerat.

— Lacrimile astea, zise ea, îmi spun mai mult decît un lung discurs. E vorba de Lucie, nu-i aşa?

. — Da... răspunse el, mai mult prin gesturi decît cu gura.

— Asta-i, încă de azi-dimineaţă, de la vizita domnişoarei Harmant, presimţeam eu că se va întîmpla ceva rău.

Fiul lui Jules Labroue o privi înmărmurit.

— Nu ştiaţi că domnişoara Harmant vă iubeşte?

— Ba da. Ştiam. Dar de ce a venit?

— A fost ca să-i propună Luciei o sumă de trei sute de mii de franci cu condiţia să accepte să părăsească Franţa.

— A îndrăznit să-i propună asemenea tîrg?

— Da. A rugat-o, a implorat-o. A îngenuncheat în faţa ei, cerîndu-i milă. Lucie s-a revoltat. Atunci domnişoara Harmant a plecat zicînd că se va răzbuna... Ce credeţi despre toate astea?

— Cred că trebuie să-i iertăm pe cei ce-şi pierd minţile din prea multă iubire.

— Vreţi să spuneţi că n-o condamnaţi?

— O plîng din tot sufletul, măicuţă Lison.

— Atita? Doar o plîngeţi? Mi-e teamă să nu vă aud spunîndu-mi că n-o mai iubiţi pe Lucie, că...

— Şi dacă lucrul acesta s-ar întîmpla?

— Va să zică, v-aţi gîndit şi dumneavoastră?

— Da, va trebui sa n-o mai văd niciodată.

— Glumiţi! Cum să n-o mai vedeţi! Ar muri de disperare! Nu, nu. N-o să faceţi una ca asta.

— Şi dacă onoarea m-ar obliga? Dacă ar exista, din clipa aceasta, între noi doi, o prăpastie de netrecut?

— Nu, nu e posibil. Ce putea să se întîmple într-o singură zi?

— Ceva ce mă obligă să iau o hotărîre.

— Vreţi s-o insultaţi pe Lucie, bănuind-o?

— S-o bănuiesc! Ferească Dumnezeu!

— Atunci, ce vi s-a spus? Ce-au mai scornit Paul Harmant şi fiica lui? Aveţi curajul sa-mi repetaţi minciunile lor?

— Nu m-au minţit. Vă jur ca prăpastia este de netrecut. Intre Lucie şi mine există o barieră de sînge.

— Sînge? repetă Jeanne înlemnită de mirare.

— Da... o iubesc pe Lucie la fel ca înainte şi poate chiar mai mult. Des-părţindu-mă de ea nu ascult decît glasul onoarei, iar

glasul acesta îmi interzice s-o iau de soție.

— Dar de ce? de ce?

— Nu mă pot căsători cu fiica ucigașei tatălui meu! Jeanne scoase un strigăt. își apăsă pieptul cu mîinile ca pentru a-1 împiedica să se spargă. Se clătina.

— Ce-ați spus? Pretindeți că Lucie este fiica femeii condamnate pe vremuri pentru uciderea tatălui dumneavoastră?

— Fiica Jeannei Fortier, da.

— Fiica Jeannei Fortier? strigă evadata din Clermont. Fiica sa! Lucie, fiica sa.

Era gata să spună: *Fiica mea.* Rațiunea îi reveni însă destul de repede, oprind-o să dezvăluie taina vieții ei fiului aceluia pe care era acuzată că 1-a asasinat.

— Dar ce ai măicuță Lison? Ce-i cu dumneata? întrebă Lucien mirat de o atît dejputernică emoție.

— Vestea aflata m-a uluit într-atît, încît am simțit că-mi pierd mințile... Lucie, fiica Jeannei Fortier! Să fie cu putință?

— Am dovada autentică. Indiscutabilă. Iat-o.

Și-i întinse procesul-verbal de depunere a Luciei la Azilul de copii. Jeanne i-1 smulse difi mîini și—1 citi pe nerăsuflate.

— E fiica mea... își zicea ea în șoaptă. Și nu pot spune nimic, nu pot face nimic... Apoi, paralizată de fericire și durere îngăimă:

— Da, așa e, Lucie este fiica Jeannei Fortier, condamnata; dar de ce să fie pedepsită pentru o greșeală care nu-i aparține? Noblețea și mărinimia cer să-i întindeți mîna. Ar fi o cruzime s-o părăsiți...

— Să-i întind mîna... Dumnezeu mi-e martor că aș vrea, dar nu pot. Mama ei mi-a ucis tatăl!

— Da, dar de unde știți că e adevărat? Chiar dumneavoasrtă spuneați că n-o credeți vinovată!

— Așa am crezut. Mai cred și acum... dar convingerea nu e o dovadă. Dacă aș întîlhi-o, i-aș spune: „demonstrează-mi nevinovăția și voi lupta toată viața pentru a-ți aduce reabilitatea". La proces Jeanne Fortier pomenise de o scrisoare a lui Jacques Garaud, scrisoare dovedind că el singur este autorul tuturor crimelor săvîrșite la Alfortville. Scrisoarea aceea ar trebui cu orice preț regăsită pentru a pune mîna pe ucigaș care, cu siguranță, trăiește fericitji bogat sub un nume fals. Odată prins individul ăsta, aș face totul sa smulg dovada nevinovăției Jeannei; dar pînă atunci îndoiala mă împiedică să dau numele meu fiicei condamnatei.

La un moment dat, biata mamă vru să-i strige:

— Dar Jeanne Fortier sînt eu! Rațiunea o opri și de astă dată. La ce-ar folosi mărturisirea? Dovada de care vorbea Lucien, scrisoarea aceea arsese. Acum, ca și în ziua judecății, totul o zdrobea.

— Așadar, biata Lucie e condamnată, zise ea, plîngînd în hohote. Rușinea mamei cade asupra fetei. Nu, nu vă fac nici un reproș, înțeleg că nu puteți alătura numele dumneavoastră curat unuia dezonorat.

— Oamenii m-ar considera un fiu denaturat! răspunse Lucien.

— De unde să afle oamenii taina dumneavoastră?

— Li s-ar spune îndată.
— Milionarul și fiica sa, nu-i așa? V-au amenințat, poate!
— Tatăl ei m-a amenințat, e adevărat.
— Și este în stare! Dar de ce m-ați adus aici? Nu cumva ca să-i spun Luciei că nu trebuie să se mai gîndească la mama ei decît cu groază? Și credeți că o să-i pot spune eu ce sînge îi curge în vine? Ați vrea ca la durerile despărțirii să adaug și dezonoarea, rușinea? Nu, vă rog, nu contați pe mine.
— Și totuși nu trebuie lăsată să spere, mai tîrziu ar suferi și mai mult.
Vînzătoarea de pîine simți că o înăbușă plînsul. Nu răspunse nimic și ieși pe ușă.
— Măicuța Lison! strigă tînărul ducîndu-se după ea.
— Adio, domnule Labroue! Adio! Și fugi în stradă, fără ca el s-o poată opri.
Lucien ramase mult timp pe gînduri. Dintr-o dată se ridică, luă o trăsură și plecă spre Paul Harmant.
La rîndul ei, Jeanne, total răvășită, umbla pe străzi cu pași repezi și sacadați avînd aerul unei nebune și repetindu-și mereu:
— Fiica mea... Lucie este fiica mea... Mi-am regăsit fiica,
încetul cu încetul aerul de afară o liniști; grăbi pasul. Era nerăbdătoare să-și sărute fiica. Văzînd cheia în broasca ușii, se opri copleșită de o emoție cumplită... Avea s-o vadă,- s-o sărute; dar pentru ea trebuia sa rămînă tot *măicuța Lison,* vînzătoarea de pîine... Deschise ușa.
— Ai venit, zise Lucie, zîmbind-i.
Jeanne o sărută fericită.
— Ai fost în oraș, fetițo?
— Da. M-am dus să iau ceva de lucru și-mi pare rău pentru că Lucien a trecut pe aici în lipsa mea. Dumneata nu l-ai văzut?
Jeanne își drese glasul și răspunse:
— Nu, nu l-am văzut.
— Portăreasa mi-a spus că părea foarte abătut. Măicuță Lison, mi-e frică... De azi dimineață, de la vizita aceasta, a domnișoarei Harmant, am ^presimțiri negre.
— încearcă să te gîndești la altceva. Uite, dacă vrei, mîncăm împreună. Mă duc să fac cumpărăturile și pregătesc eu totul.
Și sărutîndu-și din nou fiica, Jeanne ieși zicîndu-și:
— Biata mea fetiță. Cînd va afla adevărul, cît va suferi!

Lucien ajunse în strada Murillo și-i spuse valetului să-1 anunțe. Maiy, cu spatele la soba din salonaș, aștepta. Cum îi văzu chipul, înțelese că musafirul trece printr-o puternică emoție.
— Tata nu s-a întors înca, rosti ea. Dar ești atît de palid! Suferi de ceva?
— Da, răspunse Lucien cu glasul stins și sfișiat. Am suferit mult și sufăr încă.
— Ai avut vreo discuție cu tatăl meu?
— Ascultă-mă, domnișoară, am ajuns la un punct decisiv. Trebuie să fim clari.
Auzind această introducere, Mary deveni lividă.

— întîmplarea, sau mai precis nevoia de lucru m-a adus într-o bună zi în casa dumitale. In ziua aceea ai fost bună, afectoasă, înțelegătoare, iar cînd ți-am jurat recunoștință veșnică nu mințeam. Am avut marea cinste să fiu remarcat de dumneata și să-ți inspir un sentiment de bunăvoință pe care cu siguranță nu-1 meritam și nu-1 speram.

— A! exclamă dintr-o dată Mary, înțeleg acum de ce îmi vorbești atît de rece, încît mă înspăimînt! Vrei să-mi spui că nu mă iubești și că n-o să mă iubești niciodată...

— Sentimentul ce-1 nutreai pentru mine, eu îl nutream pentru alta. O iubeam...

— Da, o iubeai și o mai iubești încă.

— Dumneata și tatăl dumitale ați făcut tot ce v-a stat în putință ca să-mi distrugeți dragostea ce-mi umplea sufletul... Am ales singura soluție, aceea de a mă purta loial. Am stat de o parte atît cît am putut. Te-am făcut să suferi, dar ar fi nedrept să-mi porți pică- . . . .

— Și ai venit sa-mi spui ca pentru mine nu mai exista speranța, nu-i așa? Sînt eu de vină că te iubesc? Puteam eu ghici ca iubeai pe alta, că alta te iubea? Astăzi dragostea mea face parte din mine însămi. Dacă e o crimă, Lucien, te rog, iartă-mă. De acum încolo, n-am să mă mai împotrivesc cu nimic dragostei dumitale, dar cine știe ce ne aduce viitorul! Lasă-mă să nădăjduiesc, lasă-mă să trăiesc... Vreau să trăiesc... Voi trăi da^că dumneata îmi vei spune că mai tîrziu, poate mă vei iubi puțin. Intr-o zi, cine știe, n-ai s-o mai iubești pe cea care ți—e dragă astăzi.

— Incepînd de astăzi nu mai trebuie, nu mai pot s-o iubesc.

O expresie de triumf lumină chipul lui Mary.

— Ce-ai spus? N-o mai poți iubi?

— Nu, răspunse Lucien cu glasul stins.

— Rivala asta belstemată te-a dezonorat cu ceva?

— Da.

— Dar de ce? Ce a făcut nemernica asta pentru care am suferit și am plîns atîta?

— Ah! Te rog să n-o insulți, Lucie este o fată cinstită.

— Atunci de ce zici că n-o mai iubești? exclamă Mary.

— Trebuie să-mi smulg din suflet această dragoste. N-am dreptul s-o iubesc pe fiica asasinului tatălui meu.

— Cum! Lucie!

— Lucie este fiica Jeannei Fortier, condamnată de Curtea cu juri pentru uciderea tatălui meu.

— Cum se poate? exclamă Mary cu un ton aproape sălbatic.

— Dacă vrei probe, privește...

Și îi întinse procesul-verbal de la Azilul copiilor găsiți. Tînăra îl citi pe nerăsuflate.

— Sînt răzbunată! exclamă ea în culmea fericirii. Nu, n-o mai poți iubi. Trebuie s-o urăști! Da, voi putea trăi... căci pot spera!

Lucien luă înapoi hîrtia fatală.

— Te rog să ma mai asculți puțin, zise el. Nu, n-o urăsc pe Lucie, deoarece copilul nu poate n făcut responsabil pentru greșelile

mamei sale, dar onoarea îmi cerc s-o uit. Rana e adîncă și sîngerează, timpul însă va avea grijă s-o cicatrizeze. Iată ce vreau să te rog pînă la vindecarea totala. Vreau să uit. Voi uita. Cînd lucrul acesta se va întîmpla, inima mea va fi liberă și atunci, cu siguranță, respectoasa afecțiune pe care ți-o port se va transforma într-un sentiment mai cald; dar pînă atunci lasă-mă să rămîn cu durerea mea. Mulțumește-te cu speranța. Făgăduiești?

— Fie! am să-ți îndeplinesc dorința, murmură Mary.

Pe Lucien îl emoționa tonul cu care tînăra rostise aceste cuvinte.

In clipa aceasta Paul Harmant intră în salon.

— Discutați, copii? zise el sărutîndu-și fiica.

— Da, tata, răspunse fata.

— Și, despre ce vorbeați?

Lucien interveni.

— Despre ceea ce bănuiți.

— Ce hotărîre ați luat?

— Să aștept, îngaimă Mary cu glas înăbușit.

Marele industriaș nu izbuti să-și rețină un gest de mînie. Fata se grăbi să adaoge, stăpînindu-și plînsul:

— Tată, voi aștepta cu nerăbdare. Motivele domnului Lucien sînt o dovadă că este un om loial. Mary își ascunse fața la pieptul tatălui. Paul Harmant aruncă spre Lucien o privire ucigătoare. Privirea spunea: ca să aștepte, trebuie să trăiască, iar dumneata o ucizi!

Fata își înălțase capul. înțelesese privirea.

— Nu te teme, tata, voi trăi,, îți făgăduiesc. Voi trăi ca să vă iubesc pe amîndoi. Lucien are dreptate... Trebuie să-i lăsăm timp să-și vindece rănile.

După ultima întrevedere cu Paul Harmant, Ovide Soliveau nu mai dăduse nici un semn de viață. Se gîndea să se pună la adăpost.

Anumite cuvinte rostite de Amanda îi treziseră unele neliniști destul de întemeiate. Vorbise prea mult și totuși nu îndeajuns. La ora aceasta se temea de ea și voia să știe pîna unde mergea cu perspicacitatea. Ovide, e adevărat, avea o armă împotriva ei, dar tînăra femeie îl putea pierde cu un singur cuvînt.

Manechinul * părea convins că protectorul ei se numea într-adevăr baronul Arnold de Reiss, dar Soliveau crezuse că-i citise în priviri intenția de a încerca să descopere unde locuiește ace^st baron.

In ziua cînd îi povestise despre călătoria la Joigny și despre rezultatele acestei călătorii, Ovide nu lipsise la nici o întilnire, luind zilnic masa împreună. La rîndul său, Amanda se temea și ea de adoratorul platonic. Voia să știe cine era acest bărbat care o ținea atît de strîns la dispoziția sa, folosindu-se de declarația scrisă și semnată chiar de ea. Se înarmase cu răbdare, gîndindu-se că într-o bună zi va descoperi ceva cu care să—1 aibă și mai tare la mînă pe adevăratul sau falsul Arnold de Reiss, și, mulțumită acestei superiorități, să—1 exploateze și să se îmbogățescă.

PARTEA A TREIA

MĂICUŢA LISON

I

în dimineaţa zilei ce urmase incidentelor relatate în capitolele precedente, cu puţin înainte de ora unsprezece, Ovide Soliveau sosi fa restaurantul unde mînca destul de des cu Amanda. Aceasta nu se lăsă mult aşteptată şi după ce intrară în separeul obişnuit, spuse:

— De ne-ar servi mai repede... Mi-e o foame de lup. La nndul său, Ovide abia dacă îmbuca cîte ceva; părea gînditor.

— Ei! baroane, ce-i cu dumneata? nu manînci, nu bei... Eşti bolnav?

— Nu... mă plictisesc de monotonia existenţei.

— Hai să mergem cîteva zile la ţară.

Pronunţînd aceste cuvinte, Amanda făcea o mare imprudenţă. Ovide îşi mască un zîmbet de mulţumire.

— Da, dar nu eşti liberă, zise el.

— O rog pe patroană să-mi dea un concediu.

— Perfect! Cere concediul. Diseară plecăm la ţară pentru opt zile.

— Ce bine! Unde mergem?

— Alege dumneata, mie mi-este egal; o singură rugăminte, să fie pe malul apei. închiriez! o barcă şi ne plimbăm de dimineaţă pîna seara.

— Ţi-ar place Bois-le-Roi? E o localitate în marginea pădurii Fontamebleau pe malul Senei.

— Bine, mergem la Bois-le-Roi.

— După-masă iau trenul şi mă ocup de cazare şi celelalte. Tu ia-ţi concediu de la doamna Augustine, fă cumpărăturile necesare pentru opt zile şi vino acolo.

Ovide îi întinse o bancnotă.

— Mulţumesc... N,e vedem la ora cinei.

Aşadar, Ovide trebuia s-o aştepte la gară, seara. Tînăra femeie se înapoie la atelier, o căută pe patroană şi îi spuse cu un glas emoţionat, ştergîndu-şi cu batista o lacrimă închipuită, că una dintre mătuşi era grav bolnavă şi că trebuia s-o vada. Concediul îi fu acordat.

Ovide luase o trăsură pînă acasă, îşi pregătise o valiză şi introdusese între două cămăşi sticluţa cu licoarea ale cărei efecte

le cunoașterii de mai înainte. Apoi se îndreptase spre Bois-le-Roi.

In drum văzu o vilă cu aspect modest purtind emblema: *La Hanul vînătorilor.*

— Mi-ați putea închiria un apartament pentru o săptămînă? o întrebă el pe patroană.

— Avem, la o sută de pași, un pavilion drăguț: *Vila duzilor.* Domnul poate să dejuneze și să cineze aici sau îi trimitem masa în pavilion, la alegere.

— Perfect; dar aș dorf și o barcă.

— Avem șase. O alegeți pe care vreți.

Gazda de la *Hanul vînătorilor* chema o slujnică și îi dădu ordin să—1 conducă pe călător spre pavilion. Era o casă mică, dar foarte cochetă, alcătuită doar dintr-un parter împărțit în patru mici încăperi; o sufragerie, două dormitoare și o bucătărie. Ovide vîrî valiza într-un dulapji avu grijă să—1 încuie cu cheia. Apoi se înapoie la vilă și scrise următoarele:

Dragul meu,

Sînt în vilegiatură la Bois-le-Roi cu o persoană drăguță Dacă ai nevoie de mine, scrie-mi'sau telegrafiază-mipe adresa: Baron Arnold de Reiss, vila La Hanul vînătorilor.

Cu drag al tău,
Ovide

Apoi, dijonezul plecă spre gară și puse plicul în cutia poștală. Mai avea un ceas pină la sosirea trenului. Pădurea Fontainebleau îi oferea un bun prilej de plimbare.

Zări un grup de cinci persoane așezate sub un stejar. în centru se afla un bărbat ale cărui plete albe dovedeau o vîrstă înaintată. La dreapta, o femeie în jur de cincizeci de ani și două fete tinere. La stingă, un personaj cam de patruzeci și nouă de ani, îmbrăcat în negru. Ne grăbim sa spunem că era doctor. Ovide înainta. Vocea bătrînului octogenar îi răsună în ureche și el tresări.

Ciudat, își spuse el, îndepărtîndu-se, am impresia că vocea aceasta am mai auzit-o cîndva. Și pe bărbatul în redingotă neagră îl cunosc.

Doctorul spunea:

— Va să zică în 1861, v-ați îmbarcat pe *Lord-Maire* cu destinația New York. Sînt sigur că am călătorit pe același vapor, domnule Bosc; tot atunci mai era la bord și un mare industriaș american, James Mortimer, împreună cu un francez, mai tîrziu ginerele său, domnul Paul Harmant.

— Da, da, așa-i, zise octogenarul. Numele de Mortimer m-a convins, și-mi amintesc că era să fiu victima unei tentative de furt; aveam la mine, într-o geantă, o sumă importantă. Un ticălos a tăiat cureaua și mi-a șterpelit geanta.

— Și cum ați recapătat-o?

— Mulțumită unui pasager care 1-a surprins asupra faptului.

— Tot pe pachebot, reluă doctorul, am avut și eu prilejul să discut cu un canadian despre un lichid numit de indieni licoarea limbută, ceva asemănător cu *Pohou upăs,* dar fără conținut toxic

sau, în orice caz, cu o toxicitate destul de redusă.

— Da, da, o cunosc, răspunse fostul agent al Siguranței, René Bosc. Licoarea asta îi face sa vorbească chiar și pe cei mai ascunși. Ați experimentat-o?

—- Da, și totdeauna am obținut rezultate.

— Stați multă vreme aici?

— Doar cîteva zile. Am venit să-mi văd o soră bolnavă și profit de vacanță, odihnindu-mă.

— Atunci m-ar bucura ca în acest timp să ne vedem zilnic. Am vorbi despre această foarte iubită și frumoasă Americă.

— Cu cea mâi mare plăcere, dragă domnule Bosc.

Doctorul îl ajută pe octogenar sa se ridice și cele cinci persoane cotiră pe drumul dinspre Bois-le-Roi unde fostul agent avea o locuința pe malul Senei.

Ora fund înaintată, Ovide se înapoiase la gară. Un fluierat prelung anunța sosirea trenului pe ruta Paris-Bois-le-Roi. Amanda coborî dintr-un compartiment de clasa întîi, foarte cochetă și drăguță foc.

— Ai găsit ceva comod? îl întrebă ea pe pseudo-baronul de Reiss.

— Ai să vezi... Masa ne așteptă.

— Și barca?

— Sînt șase. O alegem pe care vrem.

Ovide și partenera lui ajunseră la *Hanul vînătorilor.* Ovide o conduse pe Amanda în pavilion.

— Dar știi că e foarte drăguț aici! exclamă tînăra. Vom fi ca acasă. Și unde mîncăm?

— La vilă, răspunse Ovide.

— Nu-mi convine. Masa de prînz mai treacă-meargă, dar cina nu. Mi-ar place să mîncăm aici, stăm comod. Spune-le să ne servească masa de seară în pavilion.

Plecară la vila unde îi aștepta cina.

— Doamna e mulțumită de pavilion? o întrebă gazda.

— Foarte mulțumită.

— O să fiți liniștiți. Fără vecini, doar la dreapta o casă locuită de o doamna, sora doctorului Richard.

— Dacă mă îmbolnăvesc îl strig peste gard...

— Nu v-ar auzi. Proprietatea e mare, și -casa se află în fundul grădinii.

Ovide asculta cu atenție și reținea fiecare frază..

...Trecuseră patru zile de cînd cei doi locuiau la Bois-le-Roi. Tînăra văzînd că pseudo-baronul de Reiss se poartă atît de îndatoritor, începea să creadă că-1 judecase greșit și că n-avea deloc intenția să folosească împotriva ei declarația achiziționată.

A După masa de prînz, Amanda vru să facă o plimbare cu barca, încă de dimineață, Ovide seplînsese de o puternică durere de cap.

— Frumoasa mea porumbiță, răspunse el, azi n-am curaj să te însoțesc. îngăduie-mi să mă întind puțin. Unde ne reîntîlnim?

— Nu vreau să abuzez de prezența ta, îi replică Amanda. Mă duc să fac o plimbare pe rîu. Du-te să te odihnești.

— Bun, atunci ne vedem acasă înainte de cină. Voi veni să sorb

păhărelul de absint.

După ce se despărţi de tînără, Ovide porni spre *Vila duzilor.* Odată închisă uşa in urma lui, deschise dulapul unde îşi încuiase cu mare grijă valiza şi scoase din ea o sticluţa. O privi şi-n colţul buzelor îi răsări un surîs:

— Licoarea limbută îmi va da astăzi încă un rezultat.

In odaie, pe un bufet, se aflau mai multe sticle cu diverse băuturi. Una dintre ele nu conţinea decît patru sau cinci păhărele de şartreuză verde.

— Asta-i băutura preferată a Amandei, zise el.

Destupă sticla cu lichior şi turnă în ea două linguriţe din lichidul adys din America'. Apoi se duse să se culce.

II vom lăsa să doarmă şi ne vom întoarce la Amanda, preocupată cu pescuitul. Dintr-o dată, atenţia ei fu atrasă de un zgomot nefiresc, venit dinspre calea ferata ce mărginea lacul. Fluierături puternice urmate de o zdruncinătură cumplită şi strigăte după ajutor.

— S-au ciocnit două trenuri, cu siguranţă! murmură ea.

îşi legă barca de trunchiul unei sălcii şi alergă spre locul catastrofei. O mulţime de curioşi veniseră din aceeaşi direcţie. Spectacolul era îngrozitor. Trei vagoane total distruse, altele răsturnate. Din toate părţile se auzeau ţipete de durere.

Brancardierii cărau oamenii răniţi, insîngeraţi, pe jumătate morţi.

Amanda, înspăimîntată, se aşezase lîngă intrare ca să se uite la cei^trans-portaţi.

în acel moment sosiră şi doi doctori: cel din localitate şi doctorul Richard pe care îl auzisem discutînd în pădure cu bătrînul René Bosc. Cei doi medici examinau răniţii. La chemarea şefului gării, doctorul Richard alergă întrebînd:

— Ce s-a întîmplat?

— Uitaţi-vă Ia nefericitul acesta, domnule.

Şi şeful de gară arătă spre un trup inert, depus cu puţin înainte de func-ţionani căii ferate pe peron. Doctorul se aplecă spre rănit. Amanda era foarte aproape. Scoase o exclamaţie:

— El, este, chiar el! Duchemin!

Şeful de gară auzi exclamaţia. j.

— îl cunoaşteţi pe acest tînăr?

Amintirea trecutului de la Joigny nu-i îngăduia să răspundă în 73 mod afirmativ, aşa încît îngăimă: *

— Crezusem... dar îmi dau seama că m-am înşelat; o asemănare vagă.

— Bărbatul acesta este doar rănit, zise doctorul. Să fie dus, în ' numele meu, la *Hanul vînătorilor.*

Iată un lucru care-mi displace, gîndea Amanda. N-aş fi vrut ca baronul să dea cu ochii de Duchemin.

Bolnavul fu luat. Tînăra mergea în urma lui, la oarecare distanţă. Targa intrase în curtea hanului; prietena baronului se întîlni cu gazda.

— Aţi văzut accidentul? întrebă patroana.

— S-a petrecut sub ochii mei. Ştiu chiar că vi s-a adus un rănit.

— Trei. Două doamne și un tînăr.

Ovide Soliveau tocmai sosea.

Avea un aer foarte bine dispus.

— Am auzit vorbindu-se de un accident, zise el.

Amanda îi povesti totul, avînd grijă să ascundă că-1 zărise pe Duchemin.

Spre ora șapte, Ovide și prietena sa se înapoiară la *Vila duzilor,* unde urma să li se servească cina.

Ovide prelungi masa. Amanda își sorbea cafeaua:

— Ce băutura vrei, dragul meu? întrebă ea.

— Rom, puicuțo, ca de obicei... și tu?

— Of! eu vreau șartreuză, e slăbiciunea mea.

Amanda așeză sticla de rom lîngă Ovide, umplu pentru ea un [p]ăhărel din șartreuză amestecată cu licoarea canadiană, apoi, [f]iindcă-și terminase cafeaua, goli păhărelul dintr-o sorbitura, îl umplu clin nou și tot vorbind și fumînd, îl goli și pe acesta.

Se făcuse ora zece și jumătate apoi unsprezece. Ovide se ridică de pe scaun, se duse la fereastră, trase storul și se așeză în fața Amandei. Aceasta continua să fumeze țigară după țigară. Apoi, ca și Jacques, pe vremuri, se pomeni brusc sub influența licorii limbute.

— Mă arde gîtlejul, zise ea, mi-e sete.

Turnă apă într-un jahar mare și-1 bău pe nerăsuflate. Apa nu făcu decît sa grăbească efectul licorii. Amanda se ridică în picioare, avea membrele înțepenite, ochii bulbucați.

Ovide înțelese că sosise momentul, și începu:

— Ia spune, ai ghicit cine era bărbatul care a cumpărat cuțitul?

Tînăra răspunse cu glas șuierător:

— Bărbatul? Este același care s-a dus la Joigny să colecționeze actul fals al lui Duchemin și declarația dovedind furtul comis de mine la doamna Delion. Iți închipui că n-am ghicit? Dimpotrivă, de mult timp. Intr-una clin seri cînd m-ai condus la Lucie, ai cumpărat cuțitul în timp ce eu urcam... Tu ai pîndit-o pe Lucie! tu ai lovit-o. Ești mai rău decît mine, dragul meu. Eu sînt hoață, da, dar tu ești un asasin!

. Vorbea din ce în ce mai tare și glasul îi devenea strident. Ovide se ridică, obligînd-o să tacă. Ea se trase înapoi.

— Lasă-ma, lasă-mă, strigă ea. Te cunosc eu; nu îndeajuns, dar voi afla în curînd și cine-mi ești. Și cînd am să-ți descopăr numele ascuns sub cel de baronul de Reiss, am eu ac de cojocul tău! Puteai să mă distrugi. Ei bine, eu am să te distrug... Ce motive aveai s-o omori pe Lucie? Descopăr eu și misterul asta...

Ovide îngălbenise. Tremura.

— Taci (fin gură, bîigui el, îți ordon să taci!

— Iar eu vreau să vorbesc! răspunse ea aproape urlînd. Credeai că sînt așa de proastă să nu pricep nimic! Acum te voi urmări pas cu pas. Am să devin umbra ta. Vreau să fiu bogată, înțelegi? Dacă nu, te trimit la ocnă. Auzi? La ocnă! Ha! Ha! na! la ocnă!

Și tînăra izbucni într-un rîs strident. Soliveau se temea ca zgomotul să nu se audă pînă afară.

— Nu taci, odată? repetă el cu glas poruncitor. Amanda al cărui

delir creştea din ce în ce, striga:

— Să tac? de ce să tac? Spun adevărul. Tu nu eşti baronul de Reiss. Jos masca! Tînăra tăcu in cele din urmă. Acum locul vorbelor îl luaseră tot felul de sunete nearticulate. După/ încă vreo cîteva minute căzu pe parchet, scuturată de convulsii puternice. Ovide simţi un fior din cap pînă-n picioare. Asupra lui Jacgues Garaud licoarea nu avusese un astfel de efect. Să fi fost doza prea mare?

— Trebuie să anunţ pe cineva, şuieră el.

Şi, după ce vărsă în cenuşa căminului restul sticlei de şartreuză, ieşi repede din pavilion. Cum ajunse în grădină, dădu peste un bărbat şi o femeie ce stătea ca înlemniţi şi păreau că ascultă. Femeia, care nu era alta decît patroana de la *Hanul vînătorilor,* exclamă :

— Dumneata erai domnule baron de Reiss?

— Da, doamnă. Caut un doctor. Persoana care locuieşte cu mine este bolnavă.

— Va să zică, strigătele acelea cumplite?

— Erau ale ei, da.

— Eu sînt medic, zise atunci doctorul Richard care tocmai pansase răniţii din vilă; vă pot ajuta.

Cînd cele trei persoane intrară în sufragerie, corpul Amandei se rostogolea^pe poaea. Richard o apucă de mînă şi-şi apăsă degetele pe arteră. îi ridică apoi pleoapele întredeschise şi—i desfăcu buzele încleştate. Sîngele încetase, o spumă îi luase locul. Doctorul îl privi fix pe Ovide.

— Aţi fost în America, nu-i aşa? zise el. îl cunoaşteţi pe Cuchillino, de la New York?

Soliveau se făcu alb ca varul şi îl recunoscu dintr-o dată pe doctorul care, în urmă cu douăzeci şi unu de ani, discuta cu canadianul pe pachebotul *Lord-Maire.*

— Da, domnule, bolborosi el.

— Aveţi nişte amoniac?

'— Vă aduc în trei secunde doctore, zise gazda, şi o luă la fugă.

îndată ce gazda se îndepărtă, medicul se apropie de Ovide şi reînnodă discuţia în următorii termeni:

— Nu numai că l-aţi cunoscut la New York pe canadianul Cuchillino, dar aţi şi cumpărat un flacon cu lichidul denumit licoarea limbută.

Qvide înţelese că orice tăgadă era de prisos,

în consecinţă, răspunse afirmativ.

— Voiaţi sa aflaţi ce gîndea această fiinţă, continuă doctorul arătînd spre Amanda şi i-aţi dat să bea din licoarea canadiană.

— Nu tăgăduiesc, dar aveam motive legitime.

— Motivele nu mă interesează, îl întrerupse doctorul. Situaţia de faţă. Atît. Şi să fiţi mulţumit c-aţi dat peste mine, deoarece, mărind doza aţi adus-o pe nenorocita aceasta la doi paşi de moarte!

In acest moment apăru gazda. Doctorul Richaţdlua flaconul de alcalinji turnă zece picături în paharul cu apă. îngenunche lîngă bolnava şi-i dădu să bea din amestec. Efectul fu instantaneu; trupul se destinse. Doctorul îi mai administra două înghiţituri şi zise:

— Nu mai e nimic de făcut decît s-o culcaţi. Pericolul pare să

fi trecut.

Ovide se înclină și îngăimă cîteva vorbe de mulțumire; medicul părăsi pavilionul.

— N-a murit, murmură el. Nu-mi mai e frică, deoarece ticăloasa e în afară de pericol. Doctorul a crezut că e vorba de un amant gelos, care vroia să afle dacă iubita 1-a înșelat. N-o să trăncănească. Acum știu, doctoruj e individul acela pe care l-am zărit deunăzi în pădure! Nu-mi puteam aminti unde-1 mai întîlnisgm, da, da, el e bărbatul de pe bordul pachebotului *Lord-Maire.* 11 chestiona pe canadian cu privire la proprietățile licorii limbute... Și acum iată—1: exact la țanc ca să constate simptomele cauzate de băutură, salvînd-o totodată și pe Amanda! Sînt norocos, asta-i! Știu ce gîndește, scumpa de ea, i-am aflat planurile. Sînt pus în gardă, Amanda nu e periculoasă.

II

Le-am Lăsat pe Jeanne Fortier și pe Lucie foarte triste, amîndouă; Lucie era cuprinsă de o neliniște cumplită. Duminica trecuse și Lucien nu apăruse. Nici măcar un cuvint, nici o scrisoare, nici o scuză. Ce înseamnă oare această absență de neînțeles, această tăcere ucigătoare?

Jeanne suferea de asemenea mai mult decît fata, dar n-avea nici puterea, nici curajul să-i spună adevărul.

Tînăra mai așteptă doua zile apoi se hotărî să afle. Mai întîi îi scrise lui Lucien. Scrisoarea rămase fără răspuns.

— Mi 1-a luat! murmură ea, gîndindu-se la Mary. Ei bine, mă duc la el; nu ca să-i cerșesc dragostea, ci ca să-mi spună pricina părăsirii într-un mod atît de laș.

Lucien ieșise din uzină la ora șapte, iar la șapte și jumătate fix Lucie era deja în strada Miromesnil. Fata își mai însoțise logodnicul îînă în poarta casei, de două sau de trei ori. Acesta îi arătase Ierestrele apartamentului, dar fata nu știa precis pe ce parte a palierului se afla ușa de la intrare. Trebui deci s-o întrebe pe portăreasă.

— Aici locuiește domnul Labroue?

— Al treilea, ușa din... începu portăreasa.

"Lovitura de cot a soțului ei îi întrerupse fraza.

— Domnul Labroue e plecat în călătorie, interveni el scurt

— In călătorie! repetă fata, pe multă vreme?

— Nu știm nimic.

Lucie își plecă ochii și ieși.

— Zăpăcită mai ești, ai uitat de recomandațiile domnului Lucien, exclamă portarul, cînd rămase singur cu nevastă-sa. „Oricine-ar veni sa mă caute, dacă este o femeie fie ea tînără sau în vîrstă, nu uitați să-i răspundeți că sînt plecat în călătorie." E clar, nu?

Lucie traversă încet strada.

înainte de a se îndepărta, se opri ne trotuarul din partea opușii și-și ridică ochii spre ferestrele lui Lucien. Brusc, tresări. Văzuse

lumină.

— Lucien e acasă. De ce m-or fi mințit?

Traversă din nou strada și intră în clădire. Portarul tocmai plecai O recunoscu.

— Cum! iarăși? strigă el barîndu-i trecerea.

— Da, iarăși. M-ați-înșelat; domnul Labroue nu e în călătorie, este acasă.

— Cu siguranță, domnișoară, sînteți puțin nebună!

— Cu cine credeți că vorbiți, domnule?

— Cu cine cred? răspunse omul rînjind? Drace! cu dumneata. Am semnalmentele dumitale. Ordin expres să nu te las să intri. Aha, ai văzut lumina! Ei bine, da, este acasă dar nu vrea să te primească.

— Vreți să spuneți că semnalmentele mele vi le-a dat dînsul? Pentru mine a dat dispoziția asta?

— Ei bine, da; și eu o execut.

Lucie ieși clătinindu-se. Lovitura primită acum era mai cumplită decît toate. Lucien dăduse portarului semnalmentele ei; dăduse ordin să nu fie lăsată să intre. Era monstruos.

Jeanne Fortier se înapoiase cu puțin înainte de plecarea Luciei. Se schimbase mult de cîteva zile. Lovitura suferită de fiica sa o durea și pe ea. Trăgea cu urechea la cel mai mic zgomot auzit pe scări; in sfîrșit, treptele etajului cinci scîrțîiră sub pași șovăitori. Evadata din Clermont deschise repede ușa.

— Tu ești, fetițo? Doamne sfinte, dar ce s-a mai întîmplat? întrebă ea, neputînd pricepe deznădejdea fetei.

— Ce s-a mai întîmplat? răspunse Lucie plîngînd și mai tare, sînt trădată; nu mă mai iubește. M-a dat uitării.

Și îi povesti cele întîmplate în strada Miromesnil.

— Draga mea, fetița mea, zise Jeanne strîngînd-o în brațe, nu trebuie să plîngi, trebuie să fii tare.

— Să fiu tare! Dar cum? Viitorul meu era Lucien! Dacă el mă părăsește, nu-mi mai rămîne decît să mor și o să mor curînd.

— Lucie, strigă vînzatoarea de j>îine, ideile acestea nu-mi plac, sînt funeste și periculoase. Alunga-le!

— Nu, n-am să le alung! Am sa mor. Dar înainte de a muri vreau să mă conving că bărbatul care-mi jura iubire se vinde milioanelor domnișoarei Harmant. Am să mă duc să-1 aștept în poarta uzinei, și pînă la urmă va trebui să-mi răspundă.

— Nu, nu, să nu faci asta.

— De ce să nu fac? Sufăr. N-am dreptul să știu de unde mi se trag suferințele?

— De ce să afli adevărul, dacă trebuie să-ți aducă o suferință și mai mare.

— O suferință și mai mare? bănuiești ceva, măicuță Lison?

— Nu bănuiesc nimic, îngăimă Jeanne.

— Lucien știa cine sînt, nu-i așa? O orfană, un copil găsit, neavînd alt mijloc de trai decît munca, dar putînd să-mi țin fruntea sus. Asta îi era de ajuns o dată. Acum de ce nu-i mai ajunge? Lucrul acesta vreau să-1 aflu, și—1 voi afla. Mă duc la el.

— Ba nu te vei duce, exclamă Jeanne sufocată de emoție; te rog

in genunchi.

— Atunci înseamnă că dumneata știi de ce m-a părăsit!

— Nu încerca să afli această taină cumplită.

— Așadar știi. Cine ți-a spus?

— Am vorbit cu Lucien.

— Ai vorbit și nu mi-ai spus!

— Voiam să-ți cruț durerea.

— Să-mi cruți durerea. De ce? Din vina mea m-a părăsit, nu-i așa?

— Nu, și nu există nici măcar umbra unei bănuieli. Dacă Lucien te părăsește este din pricină că această căsătorie nu se mai poate face.

— Nu se mai poate face? O singură cauză ar împiedica-o: să nu fiu demnă de el. Și eu nu mi-am pierdut demnitatea. Atunci? Cei care m-au adus pe lume au comis cumva crime? Tatăl meu a fost un ticălos? Sînt eu vinovată de ticăloșia lui?

— Liniștește-te copila mea, bîigui Jeanne, nu-ți acuza tatăl.

— Atunci pe cine să acuz? Dacă nu trebuie să-mi învinuiesc tatăl, atunci, de mama să mă rușinez?

Jeanne tremura toată. Ar fi vrut să strige: „Mama ta sînt eu!... iată ce s-a întîmplat!" Dar nu era cu putința. Nu era de ajuns să-și afirme nevinovăția, trebuia s-o și dovedească. ,

— Spune-mi, mama a comis vreo crimă? De ce a zis Lucien că această căsătorie nu se mai poate face?

— Pentru că îl forțează.

— Cine are dreptul și puterea să-1 forțeze?

— Cineva care a scotocit trecutul... Cineva care i-a spus lui Lucien: „Dacă nu te însori cu fiica mea, am să te împiedic $-0 iei pe Lucie. Dacă îndrăznești să faci altfel, se va afla...

Jeanne se întrerupse. N-avea puterea să mai continue.

— Se va afla, ce? întrebă fata poruncitor. Dacă dumneata nu vrei să-mi spui, îmi va spune el, am să-1 oblig. Și dacă nici el n-o să vrea, atunci domnișoara Harmant. Iar daca și ea va refuza, mă voi duce la tatăl ei.

— Nu, nu te duce... am să-ți spun totul. Lucien nu te poate lua de nevastă... chiar dumneata ai refuza să-i fii soție pînă nu dovedești nevinovăția mamei tale.

— Sa dovedesc nevinovăția mamei mele! Mama mea a fost condamnată?

— Mama dumitale a fost condamnată pentru asasinarea tatălui lui Lucien Labroue.

Lucie scoase un țipăt. Timp de cîteva secunde o tăcere cumplită coborî în odaie. Tînara îngăimă:

— Deci mama mea este femeia aceea care 1-a ucis pe tatăl lui Lucien, care a dat foc uzinei; Dumnezeule, este îngrozitor.

— Era nevinovată! strigă Jeanne.

— Au condamnat-o...

— Condamnare odioasă și nedreaptă. N-ai auzit că și Lucien o crede nevinovată?

— Dacă o crede nevinovată, atunci de ce fuge de mine?

— Nu e foarte sigur. Poate el sfida opinia societății?

— Dumnezeule mare! îngăimă Lucie, frîngîndu-și mîinile deznădăjduită. De ce m-a adus mama pe lume?

Lacrimi mari scăldară obrajii Jeannei Fortier.

— Dacă ai fi cunoscut-o atunci, n-ai mai vorbi așa...

Lucie o privi total uluită.

— Ai cunoscut-o pe mama mea? Dumneata?

— Da fetițo. Era, iți jur, o ființă incapabilă să facă vreun rău. își iubea copiii, deoarece avea doi: un băiat și o fată.

— Un frate? exclamă Lucie, am un frate.

— Aveai unul. A dispărut așa cum dispăruseși și tu. Ii adora, și nici nu-i trecea prin cap că soarta avea s-o despartă de ei. Da, am cunoscut-o, era bună, blinda, iubitoare și a trebuit ca un ticălos să arunce pacostea asta în viața ei și cu o șiretenie diabolică s-o dea pe mîna justiției prin false aparențe... Crede-mă, Lucie, nu trebuie să-ți blestemi mama.

— N-o blestem, și totuși ea este cauza durerilor mele. Au condamnat-o pe nedrept, iar eu port consecințele acestei condamnări. Nu este îngrozitor? Spune și dumneata?

— Nu-ți pierde curajul, draga mea, cine știe dacă mama ta n-o să-1 descopere într-o zi pe adevăratul vinovat.

— A fugit din închisoare, așa mi-a spus Lucien.

— A fugit, da... zise Jeanne repede și cred că evadarea ei avea drept scop să-1 caute pe Jacques Garaud, adevăratul, singurul vinovat. Curaj, fata mea, curaj, fetițo. Măicuța Lison este cu tine. Și Jeanne o strînse la piept abia respirînd.

III

Paul Harmant avea de executat cîteva lucrări importante într-o mare turnătorie, pe malul stîng al Senei. Industriașul îl rugase pe Lucien să preia el supravegherea lucrului. Acum, fiul lui Juies Labroue nu se mai ducea la uzina din Courbevoie decît dimineața; restul zilei și—1 petrecea la Paris. Singurătatea îl apăsa, avea nevoie de destindere. Intr-o după-amiază, urcă la Georges Darier și avu norocul să pice într-o zi cînd acesta n-avea treabă la Tribunal. Georges se afla la masa de lucru în tovărășia fostului său tutore Etienne Castel, împreună cu care tocmai prînzise. Auzind de vizită dădu ordin ca prietenul de școală să fie introdus de îndată.

— Ce surpriză, dar ce ți s-a întîmplat? Ai fost bolnav? Ce-i cu paloarea asta? De ce ești amărît? Ai pierdut slujba de la domnul Harmant?

O clătinare a capului lui Lucien răspunse că nu.

— N-ai pune această întrebare, interveni Etienne Castel, dacă ai fi fost de față, acunj cîteva zile, la vizita ce mi-a făcut-o domnișoara Harmant. îmi vorbea despre domnul Labroue în termernii cei mai măgulitori, dîndu-mi de înțeles că situația dînsului avea să se amelioreze. Era vorba, nici mai mult, nici mai puțin, decît de o asociere.

— E colosal! exclamă Georges.

— Și poate despre o căsătorie... adăugă fostul turore al lui

Georges.

Lucien tresări.

— Pe legea mea, continuă avocatul, lucrul acesta nu m-ar mira cîtuși de puțin. Am auzit-o pe domnișoara Harmant vorbind despre tine în termeni ce făceau posibila o asemenea presupunere. Domnul Harmant nu ți-a pomenit deloc despre căsătorie?

— Ba mi-a pomenit.

— Bravo, dragă! iată o noutate care mă face fericit. Și pe ce dată ai fixat-o?

— Am refuzat aceste propuneri.

— Le-ai refuzat? Da, ai dreptate, uitasem că iubeai...

— Iubesc cu toată puterea și din tot sufletul, răspunse Lucien, dar datoria mă împiedică să fiu fericit.

— Nu te înțeleg deloc, zise Georges. Dacă iubești cu adevărat, nimic pe lume nu te poate determina să-ți calci pe suflet. Fericirea în primul rînd!

— Iți repet, n-am dreptul s-o mai iubesc pe Lucie. Soarta îmi interzice. Intre ea și mine există o crimă, sînge... Lucie este fiica Jeannei Fortier... femeia condamnată pentru asasinarea tatălui meu.

îngrozit, Georges amuți. Artistul se ridică dintr-o dată.

—*r* Cea pe care o iubiți este fiica Jeannei Fortier! exclamă el. Sînteți sigur?

— Prea sigur, vai! Am în mină dovada.

— Cine v-a dat-o?

— Domnul Harmant.

Fruntea lui Etienne Castel se înnegura.

— Domnul Harmant! repetă artistul. Unde a găsit, el această dovadă?

— La primăria din Joigny, unde doica Luciei întocmise declarația depunerii copilului la Azil.

— Dar de unde a bănuit el că Lucie ar fi fata Jeannei Fortier? De unde știa? Lucie a fost crescută la Joigny?

— Nu știu, răspunse Lucien. Tot ce pot spune este că o iubeam și acum nu mai trebuie s-o iubesc.

— V-am auzit afirmînd că o credeți pe Jeanne Fortier nevinovată.

— Convingerea aceasta nu se bazează pe nimic precis. Justiția a condamnat-o ca ucigașă a tatălui meu. Pot eu să mă căsătoresc cu fiica unei criminale?

— Nu, cu siguranță că nu! răspunse Georges. Uit-o pe Lucie. De altfel, ce altceva ai mai putea Tace?

— Aș vrea să dovedesc nevinovăția Jeannei Fortier și să-i aduc reabilitarea.

— Foarte bine! Dar ce fapte noi ai invoca pentru revizuirea procesului?

— N-am nimic, asta-i! Dac-aș întîlni-o pe Jeanne Fortier, poate că mi-ar procura ea datele care-mi lipsesc.

— A evadat! Dar dacă ai intra în legătură cu ea... Și totuși, dacă acum douăzeci și unu de ani nu și—a putut dovedi nevinovăția... Cum ar putea-o face astăzi? Ei, haide, fii om serios, lasă fleacurile.

Renunță la Lucie și însoară-te cu fata lui Harmant. Nu ești de aceeași părere, dragă tutore?

— Nu, răspunse JBtienne. Soarta a făcut ca fata Jeannei Fortier și fiul lui Jules Labroue să se întîlnească; tot ea ar putea, dintr-o dată, să dovedească și nevinovăția Jeannei.

— Și dacă soarta nu apare, Lucien își va distruge viitorul.

— Iar dacă descoperă intr-o bună zi că Jeanne e nevinovată nu va regreta el toată viața că a trecut pe lingă fericire?

— Situația este îngrozitoare, murmură Lucien. Ce să fac?

— Sș cîjtigați timp, lăsîndu-1 pe Paul Harmant să creadă că într-o buna zi veți deveni bărbatul fiicei sale, răspunse pictorul, și să—1 căutați pe Jacques Garaud, care, poate, că nu e de negăsit.'

— Aveți cumva vreun indiciu? întrebă repede Lucien.

— încă nu, dar voi întreprinde citeva acțiuni în care pun mare nădejde. Deocamdată, vă rog să-mi răspundeți la o întrebare: știți de ce fel de investiție se ocupă tatăl dumneavoastră în momentul asasinării sale?

— Mătușa mea mi-a spus adesea că tata visa să se îmbogățească de pe urma unui nou tip de mașină de ghioșat.

Lucien Labroue se înapoie acasă. Etienne Castel plecă spre locuința sa și se încuie într-o cămăruță pe care o folosea ca birou de lucru. Deschise o casetă și scoase un dosar pe a cărui copertă scria acest nume și această dată: *Georges Fortier (1861)* .

Artistul se cufundă în lectura însemnărilor sale. In unele revenea mereu numele de Jacques Garaud. In altele, cel al lui Paul Harmant. De ce oare își alcătuise fostul tutore al lui Georges un dosar privitor la viața acestor două individualități atît de deosebite în aparență?

IV

. Cînd își reveni din leșin, Amanda se întrebă ce i se întîmplase. în hol se auzi un sunet de clopoțel.

— Trebuie să fie doctorul, zise Ovide, mă duc să-i deschid.

— Doctorul! repetă Amanda, forțîndu-și memoria. Nu poate fi decît pentru mine. Ce mi s-o fi întîmplat? Mă doare pieptul.

Ovide se înapoie însoțit de medicul Richard. Amanda își dădu seama că era același bărbat care-1 consultase pe Duchemin.

— Ei? întrebă noul venit. Cum vă simțiți în dimineața asta?

— Doctore simt o mare oboseală. Mi se pare că nervii și mușchii mi-au slăbit. De unde mi s-o trage?

— Este o urmare a depresiunii nervoase prin care ați trecut. Repaus complet, o zi de regim, și mîine n-o să mai simțiți nimic; gata.

— Dar ce o fi provocat-o? căci nu-mi amintesc de nimic.

— în privința asta, domnul vă poate lămuri mai bine decit mine.

— După-masă, zise Soliveau, ai avut un fel de criză, total nemotivată. Părea că te doare cumplit ceva, așa de tare gemeai și urlai.

— Ciudat! Niciodată nu mi s-a mai intimplat.
Doctorul interveni.
— Orice pericol, vă repet, a dispărut și prezența mea este inutilă. Am onoarea să vă salut, doamnă.
Ovide il conduse pină la ușă; acesta ii spuse:
— Feriți-vă să-i mai dați încă o doză din licoarea canadiană turnată de dumneavoastră în neștire. O veți omorî!
— Ei, zise Amanda, acum că am rămas singuri, spune-mi, drept, ce s-a intimplat ieri?
— Nu știu mai mult decît tine. Atacul ți-a venit brusc. Am alergat să caut un doctor și-am dat peste ăsta de adineauri. Ți-o trimit pe Madeleine și mă duc să mănînc.
Ovide ieși. Tinăra îl urmări cu privirea.
— Nu! nu! murmură ea, e ceva nefiresc și totul mi se pare suspect. Dar nu-mi amintesc de nimic! A, ba da; am băut cafeaua și apoi două păhărele de șartreuză. Apoi, brusc, n-am mai văzut și n-am mai auzit nimic. Dacă ticălosul de Arnold o fi vrut să mă otrăvească?
Uitind că e slăbită, Amanda alergă spre masa rămasă încă neridicată, luă sticla de șartreuză și o privi. Eja goală.
— Și totuși n-am băut totul! își zise ea. îmi amintesc că mai rămăseserăs cel puțin două sau trei păhărele pe fundul sticlei. Nemernicul, o fi vărsat otrava in șartreuză, și apoi a aruncat amestecul. îmi spuneam eu că trebuie să mă feresc de el. Cine-o fi individul ăsta care a încercat să mă omoare ca și pe Lucie? Trebuie să aflu cu orice preț și voi afla!
Amanda se întinse în pat. Cîteva clipe mai tîrziu veni și Madeleine, a-ducind o sticla cu limonada. Ii întinse un pahar și o întrebă:
— Ce ziceți, dragă doamnă, vă simțiți mai bine?
— Mult mai bine, răspunse bolnava. Mîine îmi va trece de tot; nu ca victimele astea nenorocite... Spune-mi, mai știi ceva despre răniții găzduiți de stăpina dumitale? Era și un tinăr, cred...
— Da, azi-dimineață și-a revenit din leșin.
— Ai aflat cum îl cheamă?
— Duchemin, doamnă.
— Așadar nu mă înșelasem, își zise tinăra.
Ovide Soliveau își petrecu ziua pe lîngă Amanda, arătindu-se deosebit de grijuliu. La rindul său, manechinul doamnei Augustine se ferea să-și dea în vileag bănuielile. La un moment dat ase:
— Am să-i scriu patroanei și-o s-o rog să-mi mai prelungească puțin concediul.
— Minunată idee. Fiindcă veni vorba, te anunț că va trebui să te las singură cîteva zile. Am spus acasă că lipsesc o săptămînă și o absența prelungită ar stîrni cu siguranță neliniști, iar dacă plicul o să aiba ștampila din Bois-le-Roi, cind ei mă cred la Marsilia, ar însemna să fac o gafă de neiertat.
Tinăra tăcu, își puse pe ea un capot, înșiră cîteva rînduri, apoi trecu adresa pe plic și i-1 înmînă lui Ovide.
— Fii drăguț și pune-1 la cutie.
Ovide plecă. Amanda ieși în grădină; se așeză sub o boltă lingă.

zidul împrejmuitor al proprietăți învecinate și se cufundă în gînduri.

— Nu, nu, își spunea ea, n-o să-mi scape. Cînd o să am certitudinea că a încercat să mă otrăvească și că a vrut s-o ucidă pe Lucie, mă voi răzbuna.

Depășind *Vila duzilor,* Ovide îl zări la o distanță oarecare pe doctorul Richard întovărășit de octogenarul cu care-1 observase discutînd cîteva zile mai înainte. Femeia în vîrstă și cele două fete întregeau grupul. Ovide îl salută pe doctorul Richard; acesta răspunse destul de rece.

Nu merse mult și auzi o exclamație. întoarse capul și văzu o pălărie de pai rostogolindu-se pe pămînt. O ridică și se îndreptă spre bătrîn.

— Este a dumneavoastră?

— Sînteti prea drăguț, domnule, rosti René Bosc, cu ochii ațintiți pe chipul dijonezului și vă...

Nu sfîrşi fraza. Faţa i se întunecă brusc:

— Dumneavoastră aici? exclamă el, dîndu-se un pas înapoi. Ați părăsit America?

— Am impresia că vă știu de undeva, răspunse Ovide, dar nu" știu de unde să vă iau.

— Eram pe bordul vaporului *Lord-Maire* în 1861. Și dacă dumneavoastră nu vă amintiți de mine, eu mi-amintesc perfect. Numele meu este René Bosc.

Apoi, fără să mai spună nimic, întoarse spatele pseudp-baronului de Reiss, care se făcu galben și grăbi pasul.

— îl cunoașteți pe acest om? întrebă doctorul.

— Da, vă voi povesti îndată.

Ovide se îndrepta cu pași mari spre gară, zicînd:

— Polițistul ăsta stă in Bois-le-Roi și este prieten cu doctorul Richard. Nu mai am ce căutș aici! Ajuns la gara, aruncă scrisoarea Amandei în cutia poștală și trimise următoarea telegramă: *Paul Harmant industriaș Courbevoie (Sena). Mă înapoiez mane, Baronul de Reiss.*

René Bosc, familia sa și doctorul ajunseseră la casa surorii acestuia din urmă - casă învecinată cu *Vila duzilor.* Tînăra gazdă se afla în fundul grădinii sub bolta de verdeață. Doctorul își conduse într-acolo musafirii.

— Așezați-vă lîngă mine domnule Bosc, veți fi ferit de vîntul acesta extrem de neplăcut.

— într-adevăr, doamnă, extrem de neplăcut, răspunse octogenarul. Luîndu-mi pe sus pălăria, acum citeva minute m-a pus in prezența unui nemernic de cea mai joasă speță.

Domnișoara Amanda, așa cum am spus, se odihnea și ea în grădina din *Vila duzilor* sub o boltă lipita de zidul împrejmuitor, între ea și cei ce stăteau de vorbă în curtea învecinată nu se afla deci decît acest perete. Glasul lui René Bosc o trezi din gînduri. Ascultă.

— Vă referiți cumva la baronul de Reiss? întrebă doctorul.

— Ce nume ai pronunțat? se uimi René Bosc.

— Baronul de Reiss.
— Numele ăsta e al individului întîlnit pe bordul vaporului *Lord-Maire,* în 1861?
— întocmai.
— De unde îl cunoașteți?
— Am fost chemat noaptea trecută să mă ocup de o tînără care locuiește cu dînsul în *Vila duzilor...*
Ca să audă mai bine, Amanda se cățărase pe un scăunel. Capul îi ajungea pînă la bordura zidului.
— Individul acesta, dragă doctore, reluă Bosc, nu este baron. Numele său adevărat este Ovide Soliveau, un jalnic personaj, mecanic de felul său, care fusese, acum douăzeci și unu de ani, în pragul arestării. Călătorea spre America, pe bordul vaporului *Lord-Maire,* o dată cu dumneata și cu mine. El e persoana care-mi furase toată averea.
— Iar dumneavoastră ați lăsat această crimă nepedepsită!
— Un pasager pe nume Paul Harmant mă rugase să-1 iert, înapoindu-mi suma intactă.
— Nu știam nimic, răspunse doctorul și totuși individul mi-a displăcut de la prima vedere. Iar azi-noâpte s-a petrecut un lucru mai mult decît suspect. Vă amintiți ce vă spuneam, acum cîteva zile, în legătură cu licoarea canadiană și mult lăudatele-i proprietăți/
— Da, mi-amintesc foarte bine.
— Ei bine, individul acesta a fo jsit-o azi-noapte ca să provoace beția violentă însoțită de delir și \ mtru a o determina să vorbească pe femeia cu care locuiește. M-am nimerit la țanc! Pericolul era iminent.
— Cum așa?
— Doza de licoare fusese prea mare. Dacă nu-i administram un medicament, nefericita ar fi murii.
— Poate c-ar trebui să inform *m* gazda ce fel de locatari are...
— La ce bun? mîine, cu siguranță, vor fi și dipărut.
Discuția se îndreptă spre alt domeniu. Amanda coborî de pe scăunel și se înapoie în pavilion.
— Asta e! murmură ea, ghicisem eu. A fost hoț pe vremuri, iar acum, hoțul, a ajuns asasin! a fost protejatul lui Paul Harmant în America. Totul se leagă. Avea nevoie de unele informații; m-a ales e mine ca să i le furnizez. Era gata să mă omoare dîndu-mi să eau licoarea indiană ca să mă tragă de limbă și mai mult ca sigur am trăncănit. Acum gîndurile mele în legătură cu el nu-i mai sint o taină, dar el habar n-are că am aflat totul. Rămîne de văzut care va fi mai tare. Ovide Soliveau poate să plece! Este cunoștința lui Paul Harmant... Ei bine, prin Paul Harmant voi da de el.
Licoarea folosită trebuie să fie pe aici pe undeva.
Amanda era pe punctul de a face cercetări amănunțite cînd auzi un zgomot.
Intrase Ovide.
— Te credeam în grădină, frumoasa mea puicuță, zise el.
— Vîntul se făcuse rece. M-am întors în casă... îți mai păstrezi hotărîrea de a pleca mîine?

— Mi-o mai păstrez; şi aş pleca chiar astă-seară, dacă nu m-aş teme că te superi. M-aş înapoia astfel mai repede la tine.

— Foarte bine, du-te de astă-#eară. Cînd te întorci?

— Poimîine, cu siguranța. Iți las ceva bani, pentru orice eventualitate...

Ovide puse banii pe masă, îşi scoase valiza din dulapul unde o închisese, introduse in ea diferite obiecte de toaletă, apăsă buzele pe fruntea întinsă de Amanda şi ieşi în grabă.

— Mare escroc mai este, îşi spuse tînara femeie; fuge pentru că i-e teamă de René Bosc. Zice ca se întoarce poimîine!... Crede că n-o să mă mai vadă niciodată, dar se înşală. Domnule baron Arnold de Reiss, pe numele a-devărat Ovide Soliveau, te asigur că ne vom revedea, şi cît de curînd!...

Seara, cînd Madelejne veni din nou, Amanda îi ceru veşti despre rănitul Duchemin. Ii spuse că ar vrea să-1 vadă pe ascuns. Madeleine îi promise că-i va aranja întrevederea îndată ce bolnavul va putea vorbi.

V

Doamna Augustine răspunse la toate scrisorile Amandei, acordînd amî-narea cerută. Tocmai îi trimisese ultima amînare cînd i se anunță vizita domnişoarei Harmant. Rămase uimită de schimbarea petrecută în înfă-țişarea clientei. Mary părea însănătoşită.

— Am venit să-mi aleg materiale, zise ea, pentru rochiile de recepție, de bal şi de mireasă.

— De mireasa? repetă patroana. Voi avea cinstea să vă fac eu rochia de mireasă?

— Tot ce se poate, răspunse tînăra fată zimbind.

— Vă stau la dispoziție. Atîta doar că n-o mai am pe lucrătoarea aceea. Este foarte bolnavă.

— Nu-i nimic, aveți altele. Arătaji-mi ce stofe aveți.

-Doamna Augustine o. privi mirata.

— Spuneți-mi, Lucie v-a necăjit cu ceva? Știu că mai înainte o plăceați foarte mult.

— V-aş fi foarte îndatorată dacă nu mi-ați mai pomeni niciodată despre fata aceasta.

— N-o să mai pomenesc; totuşi îmi îngădui să vă întreb cu ce s-a făcut vinovată.

— N-o învinuiesc de nimic şi nici nu mă plîng de ea. Doresc însă să nu-mi mai calce pragul.

— Dar de ce?

— Pentru că aşa vreau eu! zise Mary cu un ton sfidător.

Doamna Augustine avea pentru Lucie o afecțiune aproape maternă. Atitudinea lui Mary față de ea o duru.

— Nu mă pot mulțumi cu astfel de vorbe. Ivlă faceți să bănuiesc un copil căruia i-am acordat toată încrederea şi care a fost grav rănit la mine în serviciu! Aveți o plîngere împotriva ei? Am dreptul şi datoria să insist să-mi spuneți ce v-a făcut.

— N-am ce să vă spun.

In clipa cînd Mary rostea aceste cuvinte, draperia salonului fu dată la o parte şi Lucie, abia ţinîndu-se pe picioare, apăru în prag.

— Cînd săvîrşeşti o ticăloşie, domnişoara, zise ea, trebuie să ai curajul s-o săvîrşeşti pînă la capăt.

— Lucie... Lucie... exclamă patroana tremurînd toată.

— Iertaţi-mă, doamnă răspunse lucrătQarea, eramăici, în spatele draperiei. Aşteptam să rămîneţi singură. Intîmplarea a făcut să aud vorbele domnişoarei, care m-au scos din sărite. Măjignea... Puteam să nu mă apăr? Rugaţi-o să vă spună, în prezenţa mea, de ce nu vrea ca pe viitor să-i mai calc pragul.

— rJoamnă, zise Mary, adresîndu-i-se croitoresei, permiteţi să fiu insultată în magazinul dumneavoastră?

— Vă rog să vă explicaţi! o întrerupse Lucie. Cu ce v-am insultat?

— Destul! porunci Mary.

— Ba nu. Vreau să vorbesc şi o să mă ascultaţi.

Mary se îndrepta spre uşă.

Logodnica lui Lucien Labroue îi tăie calea.

— Lucie... îngăimă doamna Augustine, îngrozită...

— Vreau să mă justific, doamna! repetă tinăra. E dreptul meu. Domnişoara Harmant a uitat că acum opt zile îmi căzuse în genunchi, implorîndu-mă să mă sacrific pentru ea, oferindu-mi bani, o sumă uriaşă, trei sute de mii de franci, dacă accept să plec din Paris? Şi ştiţi pentru ce? Pentru că îi sînt rivală! II iubeşte pe bărbatul pe care îl iubesc şi eu. Haideţi, domnişoară, dacă eu mint, spuneţi ca nu-i aşa! II iubiţi pe Lucien Labroue... şi mă urîţi pentru ca ştiţi bine că dacă-i cumpăraţi numele, nu-i puteţi cumpăra şi inima şi că în inima lui trăiesc doar eu!

— Ţine-ţi pliscul, că spun totul.

— Nu, nu mi-1 ţin deloc. Daţi-i drumul. Vreau să aud şi eu ce insultă nouă vă iese din gură.

— Uiţi că ştiu cum te numeşti? zise Mary.

— Ma numesc Lucie... Vă referiţi desigur la numele mamei mele. Mama mea a suferit o condamnare. Aveţi cumva dreptul să o batjocoriţi şi să-i insultaţi copilul nevinovat? Mă numesc Lucie Fortier... Iată-ne faţă în faţă: dumneavoastră sînteţi bogată, eu săracă. Dumneavoastră purtaţi un nume nepătat, eu un nume' întinat. Ei bine, oricît de umila mi-e condiţia, mai bine cu a mea, căci a dumneavoastră este odioasă.

—. Doamnă, strigă Mary, adresîndu-i-se patroanei, sau o daţi afară, a-cum, pe această fiinţă, sau mă lăsaţi să înţeleg că ma insultaţi şi dumneavoastră. Mama ei a fost condamnată pentru furt, incendiu şi asasinat. Ce naşte din pisică şoareci mănîncă!

— Domnişoară Lucie, interveni patroana cu glas poruncitor, du-te la casierie să-ţi încasezi drepturile. De azi colaborarea noastră s-a încheiat.

Lucrătoarea se făcu galbenă.

Mary schiţă un surîs triumfător. Lucie îl observă.

— Vă bucuraţi, nu-i aşa? reluă ea privindu-şi în ochi duşmanca. Nu vă e de ajuns că mi-aţi furat iubitul, vreţi să fiu dată şi afară.

După ce mi-ați distrus fericirea, îmi luați și pîinea de la gură. De acum înainte oriunde mă voi duce și voi fi întrebată unde am mai lucrat, voi spune că la doamna Augustine, iar dînsa va răspunde: n-o angajați, maică-sa a fost condamnată pentru furt, incendiu, asasinat!

— Lucie, murmură croitoreasa înduioșată.

— Ah! doamnă, reluă lucrătoarea izbucnind în hohote, ați fost crudă și nedreaptă, dar vă iert. Cît despre dumneavoastră, adăugă ea întorcîndu-se spre Mary, Dumnezeu va avea grijă să vă pedepsească.

Terminîndu-și fraza, Lucie ieși din încăpere.

în timp ce se petreceau toate acestea, Georges Darier pleca de acasă, la braț cu o servietă de avocat înțesată cu dosare. Părea foarte preocupat. In timp ce mergea, nu observă că un dosar voluminos ii scăpase pe trotoarul din fața Institutului.

In acea clipă, Jeanne Fortier, vînzătoarea de pîine, ieșind din strada Senei și traversînd arcadele Institututlui, zări dosarufpierdut și—1 ridică. Pe copertă scria: „Dl. Georges Darier, avocat". Georges Darier, își zise ea, numele prietenului lui Lucien Labroue. El a pierdut actele. I le voi duce. Vîrî dosarul în pieptarul șorțului; apoi își continuă drumul spre casă.

Lucie nu se înapoie decît spre ora unsprezece. își examinase cu sînge rece situația. Fusese alungată de la atelierele doamnei Augustine; n-avea de lucru, în consecință n-avea din ce trăi. O durere adîncă îi sfîșia inima. Cînd ajunse pe cheiul Bourbon era sleită. Nu plîngea; o febră puternică ii ardea trupul. Jeanne o auzi descuind ușa și intră repede în odăița ei. vă-zîndu-i chipul descompus, înțelese că se petrecuse ceva neobișnuit.

— Doamne, dar ce s-a mai întîmplat?

— Ultima lovitură, îngăimă Lucie. Ultima lovitură, mortală! Am fost dată afară ca o nemernică... Iată-mă fară lucru... După atîtea suferințe, mi s-a luat și dreptul la muncă. Acum nu mi-a mai rămas decît sa mor.

— Patroana te-a dat afară? Dar de ce?

— De ce? răspunse fata, izbucnind în hohote de plîns, pentru că sînt fiica unei criminale.

Jeanne simțea că se înăbușe. își duse mîinile la gît.

— Și cine i-a spus despre asta? întrebă ea cu glas șuierător.

— Dușmanca mea... fiica aceluia care a scotocit trecutul mamei mele ca sa-mi răpească iubitul... fiica lui Paul Harmant, milionarul!

Lucie îi relata cele petrecute în salonul doamnei Augustine.

— Și oamenii ăștia să rămînă nepedepsiți? Nemernici ăștia își închipuie că au dreptul să distrugă o viața, sa calomnieze un copil, să—1 ducă în pragul neznădejdii? Calomnia și insulta sînt crime pedepsite de lege. Trebuie să ne adresăm tribunalului.

— Dar cum7

— Avem nevoie de un avocat, să-1 consultăm... un avocat... repetă Jeanne, amintindu-și de dosarul găsit lîngă Institut. Prietenul domnului Lucien nu se numește Georges Darier?

— Ba da.

— îi știi adresa?
— Sigur că da... Strada Bonaparte, numărul 87. *
— Perfect, mă duc la el.
— E prietenul lui Lucien, te va da afară. Și apoi este și avocatul domnului Harmant.
— Ce-mi pasă mie! Avocatul își poate sfătui clientul să înceteze cu insultele, să-i spună că insulta este o crimă care se pedepsește... M-am hotă-rît, ma duc chiar agum.
Și Jeanne ieși din mansardă. In mai puțin de zece minute, sosea la locuința lui Georges Darier. Bătrîna slujnică îi deschise.
— Domnul avocat Darier este acasă? întrebă Jeanne.
— Domnul a plecat să pledeze la Tours, răspunse slujnica; nu se înapoiază decît miercurea viitoare.
— Șase zile! Șase zile de așteptare! murmură Jeanne și se întoarse în strada Bourbon.
Lucie, pradă unei febre violente, fusese obligată să Se întindă în Sat. Vînzatoarea de pîine aduse un doctor. Acesta, după ce dădu Sin cap, își țuguie buzele și încruntă sprîncenele. Cazul era grav. Congestia cerebrală amenința să apară dintr-o clipă în alta.

Trebuie să lămurim prezența lui Raoul Duchemin în trenul tamponat în gara Bois-le-Roi. Deși creditorul Petitjean fusese plătit, nu se sfia să povestească întîmplarea restituirii sumei de către un creditor necunoscut. Se știu astfel la Joigny că Raoul Duchemin avea buzunarele ticsite de bani și toți se întrebau prin ce concurs de împrejurări izbutise el să se achite de datorii.
îl văzuseră pe Duchemin discutînd cu un necunoscut, cinînd și prînzind în tovărășia acestuia. Lucrul păruse suspect. Zvonurile ajunseră pînă la urechile primarului din Joigny, care ceru lămuriri slujbașului său; acesta nu izbuti să-i dea nici una. Concluzia fu următoarea:
— Nujnai poți face parte din administrația municipală. Dă-ți demisia. în caz contrar, voi fi obligat să te dau eu afara.
Duchemin se trezi fără slujbă. Primul gînd al petrecărețului nostru fu să plece la Paris. Avînd încă asupra sa cîteva monezi de aur își cumpără un bilet de tren. Cunoaștem accidentul și ce a mai urmat dupa aceea.
Amanda aștepta cu nerăbdare clipa cînd starea rănitului i-ar fi îngăduit să-1 viziteze și nu se mai mira că baronul nu apăruse.
Ghicise că plecarea lui ascundea o ruptură, dar se mmgîia cu o idee fixă: răzbunarea.
In sfîrșit, într-o zi, Madeleine îi spuse că putea să se ducă, fără să fie văzută, la convalescent.
Tînărul se aștepta atît de puțin la vizita fostei sale iubite, încît, la început, nici nu o recunoscu.
Amanda înainta pînă la pat; atunci Duchemin îi desluși chipul.
— Amanda! exclamă el, tu, aici!
— Da, eu, dragul meu, răspunse fata, luîndu-i mina și ducînd-o la buze. Am fost de față cind s-a petrecut accidentul. Te-am recunoscut, m-am interesat de tine in fiecare zi și am așteptat înfrigurată clipa revederii.

Tinărului îi reveniră în minte zilele urîte din trecut.

— Și de ce ar venit? întrebă el trăgîndu-și mîna. Dacă sînt rănit, dacă eram să mor, tu ești de vină!

— Eu! exclamă ea, uimită.

— Da! tu, căci dacă mi-am pierdut slujba și a trebuit să plec din Joigny este din pricina nenorocitelor de acte pe care le-am semnat ca sa-ți dau ție Danii-ce erau să mă bage la pușcărie!,

— Dragă Raoul, zise Amanda cu jglasul tremurînd de emoție, ți-am făcut rău fără să vreau. Regret și-ți cer iertare, dar vizita mea are motive foarte serioase, te asigur. Vrei să mă asculți? Vrei să-mi răspunzi?

— N-am încotro, dacă tot ai venit.

— In primul tínd vreau să te pun în gardă împotriva pericolelor ce te amenință. II cunoști pe baronul de Reiss?

— Baronul de Reiss f

— Da, un bărbat pe care l-ai întîlnit la Joigny, acum aproximativ o lună, și în posesia căruia sînt actele tale false.

Duchemin îngălbeni. Cu un glas gîfîit, îngăimă:

— Cum de știi că are actele?

— Așa cum știu și că a cumpărat de la doamna Delion o anume scrisoare semnată de mine și foarte compromițătoare. Ca să cumpere și să colecționeze hîrtii de felul acesta, înseamnă că baronul de Reiss, pe numele său adevărat sau fals, urmărește ceva. Tu și cu mine sîntem amenințați, trebuie să ne unim împotriva dușmanului comun. '

Duchemin tremura tot. încercă să-și mintă fosta iubită.

— Dar mie nu mi-^e teamă de el.

Amanda dădu din umeri.

— Nu-mi vinde mie gogoși, răspunse ea. Știi prea bine că nu sînt proastă. Ia spune, cum și-a procurat baronul de Reiss polițele cu iscălitura ta falsificată?

— Plătindu-le,

— îl cunoști de mult timp pe individul ăsta?

— Atunci l-am văzut pentru întîia dată.

— Și ți-a venit în ajutor?Ja spune-mi, cum s-a întîmplat?

Duchemin era înfricoșat. îi povesti în ce fel neprevăzut baronul de Reiss se oferise să-1 ajute.

— Și lucrul acesta nu ți s-a părut ciudat?

— Mi-am zis că e un ajutor sosit la țanc ca să mă scoată din încurcătură.

— Iar el nu ți-a cerut nimic în schimb?

— Ce-ai vrea să-mi fi cerut?

— Haide, Raoul, vorbește! Spune-mi adevărul. îți repet, trebuie să ne unim ca să ieșim din ghearele nemernicului ăstuia, care nu-i baron cum nu ești tu rege.

— Cum îl cheamă?

—Ovide Soliveau. Un hoț și un asasin, cît pe ce să mă otrăvească, acum cîteva zile... Simțea că îl dibuisem. își dădea seama că nu mă putea duce cu masca sa. Omul acesta a făcut mai multe crime' și cred că știu una ce nu i-a izbutit decît datorită unor împrejurări independente de voința lui.

— Ce crimă? întrebă Raoul vădit interesat.
— Acum o lună, voia să se descotorosească de o fată orfană, crescută la Azil. N-a izbutit decît pe jumătate. Orfana lovită de lama unui cuțit, a fost grav bolnavă, dar n-a murit.
Cuvintele: orfană crescută la Azil avuseseră un ecou în mintea lui Duchemin și—i măriseră spaima.
— Știi cumva numele orfanei? bolborosi el.
— Lucie.
— Lucie! Este chiar numele trecut pe actul de depunere cerut de el.
— Un act de depunere? repetă Amanda.
— Da. Bărbatul acesta, in schimbul serviciului făcut, m-a constrîns să-i dau actul întocmii la primărie de doică înainte de a duce fetița la Azilul copiilor găsiți din Paris.
— Dar n-aveai dreptul să î-l înmînezi, nu-i așa?
— Nu. Trebuia să ramînă în arhivele primăriei.
— Și dacă s-ar afla că l-ai sustras, ce-ai păți?
— Aș fi pierdut, răspunse el, pierdut și ruinat.
— Și nu vrei să te răzbuni pe sceleratul ăsta? Nu vrei să încerci să-i smulgi actul care te-ar ruina și polițele false cu care te are la mînă?
— Să mă răzbun! să-i smulg actele? Sigur că da, aș vrea! Dar cum?,,
— îmi făgăduiești o ascultare oarbă?
— Da. Ce trebuie să fac?
— Să urmărești tot ce întreprinde falsul baron de Reiss.
— pentru treaba asta este nevoie de bani și eu n-am.
— îți fac eu rost... acum sînt datoare să-ți spun adevărul; amîndoi sîntem complicii acestui individ, lucru ce-ar^duce la
1 consecințe grave. Trebuie să ieșim din încurcătură.
Amanda TRegamy îi povesti tînărului tot ceea ce cititorii noștri știu de mai înainte. Raoul o asculta concentrat.
— E limpede, zise el apoi, că ticălosul s-a folosit în mod abil de tine ca să—și ducă la bun sfirșit intențiile și e la fel de limpede că interesul lui, la ora acesta, este să ramîna în umbră. Dar cum să dăm de el? Unde să-1 căutăm?
— Ovide Soliveau cunoaște la Paris un mare industriaș, proprietarul unei uzine din Courbevoie. Se vizitează și, dacă pîndim împrejurimile uzinei, nu se poate ca într-o bună zi să nu-1 vedem pe falsul baron de Reiss. Vom aștepta să te vindeci.
— Vii și mîine?
— Da. Voi veni să-mi iau rămas bun. Ai nevoie de bani?
— Compania mi-a oferit azi-dimineață o sumă de cincizeci de mii de franci ca despăgubire. Suma îmi va fi înmînată peste cîteva
i'l z^e-

A doua zi dimineață, Duchemin primi iarăși vizita Amandei care-i dădu adresa magazinului unde lucra, și după ce-1 puse să jure din nou pentru convenția lor defensivă și ofensivă, plecă la Paris.
Cearta dintre Lucie Fortier și domnișoara Harmant se comentase. Amanda află așadar imediat că Lucie, fiica unei femei

condamnate la închisoare, fusese concediată și că domnișoara Harmant, rivala victorioasă, urma să se căsătorească cu bărbatul iubit de amîndouă.

Amanda își spuse că la baza tuturor acestor întîmplări trebuia să fie un mister greu de descifrat, avînd legătură cu relațiile trecute și prezente dintre^ falsul baron și industriașul milionar, și-și jură să-i vină de hac. In duminica următoare, în zorii zilei, luă trenul pentru Bois-le-Roi. In ultimele zile convalescența lui Raoul Duchemin era ca și încheiată și cînd îi sosi fosta iubită, el o primi în picioare.

Amanda povesti cu lux de amănunte tot ce aflase cu privire la Lucie Fortier. II asigură că la Paris, n-o să aibă probleme cu cazarea, deoarece îi va pune la dispoziție locuința sa din strada Doamnelor, la Batignolles. Duchemin acceptă și Amanda se înapoie freeîndu-și mîinile.

VI

Mary Harmant nu-i spusese nimic tatălui său relativ la cele petrecute între ea și Lucie. Deznădejdea Luciei îi dovedise că aceasta îl considera jpe Lucien pentru totdeauna pierdut. Se bucura nespus de izbîndă și aștepta nerăbdătoare ziua căsătoriei.

Dacă fericirea și speranța îi umpleau inima de bucurie, în schimb oftica îi rodea plămînii șubrezi și-i grăbea spre mormînt trupul slăbit. Lucien care o studia din and in cînd își dădea seama ca o căsătorie cu această ființă în pragul morți era cu neputință. Se ferea cît putea de mult să dea cu ochii de ea. I se acordase zăgazul solicitat ca să uite trecutul, dar tatăl și fiica ar fi dorit ca uitarea asta să vină mai repede. Or, Lucien nu putea uita.

Falsul Paul Harmant, nesimțind în preajmă nici o amenințare imediată, își făurea liniștit planuri de viitor, fiind convins că la un moment dat Lucien îi va deveni ginere, și lucra fără răgaz.

în dimineața duminecii în care Amanda R6gamy pleca spre Bois-le-Roi, Lucien Labroue se îndrepta spre strada Assas. Pictorul Etienne Castel îi trimisese de cu seară un bilețel, prin care îl invita să-și petreacă ziua îm-preună cu el și cu Georges Darier, întors în ajun de la Tours... Lucien sosi primul. Artistul îi spuse:

— Pînă vine prietenul nostru, sa vorbim puțin despre dumneavostră. Am făcut ceea ce m-ați rugat cu privire la Jeanne Fortier; din informațiile culese din sursă sigură rezultă că Jeanne Fortier este de negăsit!

— Așadar, murmură Lucien, s-a dus speranța de a vorbi cu această femeie...

— Iar la domnul Paul Harmant, cum merg treburile? Nu v-ați apropiat deloc de domnișoara Harmant?

— La ce bun să mă apropii?

— Poate c-ar fi mai necesar decît vă închipuiți, zise pictorul pe un ton grav. Cred că n-ar strica să-1 lăsați pe patron sa creadă că sînteți gata să vă însurați cu fiica sa și mai ales s-o convingeți pe

Mary că inima dumneavoastră, acum liberă, ar putea să-i aparțină întreagă, într-o bună zi.

— Dar biata de ea este pe moarte!

— Cu atît mai mult ajutați-o să moară cu iluzia fericirii. In anumite împrejurări, trebuie sa știi să minți...

— Și de ce ar trebui să mint în cazul acesta? întrebă Lucien. Păreți că știți multe lucruri, necunoscute mie. Mă faceți să cred că aveți motive serioase, dacă mă îndemnați să joc o comedie care îmi repugnă.

— Domnule Lucien, vă înșelați crezînd că știu multe lucruri necunoscute de dumneavoastră. Dar se întîmpla uneori ca unele presimțiri să te obsedeze toată viața. Ei bine, presimțirea mea este că nu peste mult timp vom afla cine 1-a ucis pe tatăl dumneavoastră și că domnul Harmant va fi acela prin care se'va face lumină în tot acest întuneric. Ba chiar, am și convingerea că Lucie Fortier vă va deveni soție într-o bună zi. Aveți încredere și așteptați. Peste cîteva săptămîni voi avea de îndeplinit fața de Georges o datorie sacră. Va rog să aveți răbdare pînă atunci și în tot acest răstimp să-mi urmați sfaturile, oricît de ciudate vi s-ar părea.

— Ce secret ați descoperit?

— Nici unul. încerc sa v-o redau pe Lucie, asta-i totul. Acum aș vrea să-mi dați cîteva lămuriri: la ultima noastră întîlnire, acasă la Georges, mi-ați spus că sînteți în posesia unui act dovedind că cea pe care o iubiți este cu adevărat fiica Jeannei Fortier.

— Da și actul acesta este încă la mine.

— Domnul Harmant vi 1-a dat?

— Da.

— Mi l-ați putea încredința?

— Mă duc sa-1 aduc chiar acum, dacă vreți.

— Nu-i nevoie. V-aș ruga însă să încercați să mi-1 trimiteți mîine.

— Mîine îl veți avea.

— Toate acestea vi se par.de neînțeles. Dar să nu vă mire. M-am gindit mult, am chibzuit indelung, am cules destule indicii. Sigur, indiciile sînt oarecum vagi. Poate că nu mă vor duce nicăieri; dar neglijîndu-le, m-aș considera imprudent și vinovat.

In acest moment un sunet puternic de clopoțel întrerupse discuția celor doi. O clipă mai tîrziu, feciorul din casă îl introduse pe Georges Darier. Lucien întrebă:

— Ești mulțumit de călătorie?

— Cum nu se poate mai mult. Aveam două procese. Le-am cîștigat pe amindouă. Am avut însă un necaz care m-a împiedicat sa snrșesc cu bine și a doua chestiune pentru care fusesem chemat: un dosar pierdut în ziua plecării.

La început am crezut că l-am uitat acasă. Am telegrafiat de la Tours, dar bătrîna Madeleine n-a găsit nimic pe biroul meu. Am cerut o amînare de două săptămîni, propunîndu-mi ca, odată întors la Paris, să lipesc anunțuri pe ziduri și să făgăduiesc o marc recompensă pentru aducătorul acestor acte fără de care clientul meu ar pierde cu siguranță procesul...

— Ar mai putea folosi cuiva?

— Nimănui, în afara mea şi a clientului meu.

Dejunul, însoţit de lungi discuţii, se prelungi pînă la ora două după amiază.

— Ce-ar fi să trecem în atelierul meu? propuse Etienne.

Cum intrai în atelier se vedea, instalată pe un şevalet, pînza cu eboşa destul de avansată a portretului domnişoarei Harmant. Tabloul reproducînd arestarea Jeannei Fortier era acoperit ca de obicei cu o eşarfă verde. In acea clipă, feciorul din casa o anunţă pe domnişoara Harmant. Pictorul se înapoie în salon.

— Dragă pictore, începu tînăra, iertaţi-mă că am venit pe neaşteptate, dar am o scuza, este ceva urgent.

— Sînteţi oricînd binevenită la mine acasă, domnişoară, răspunse Eti-enne înclinîndu-se. Ziceţi că e ceva urgent?

— Tatăl meu urmează să vină la dumneavoastră dintr-o clipă în alta şi n-aş vrea să-mi vadă portretul. Mi-ar zădărnici surpriza! S-a oprit în drum, şi am profitat, grăbindu-mă să vă anunţ. Am să—1 aştept aici, daca prezenţa mea nu vă supără.

— Nu mă supără deloc şi bănuiesc că v-ar face plăcere să întîlniţi în atelier doua persoane împreună cu care, o clipă mai înainte, discutam des-pre dumneavoastră.

Intrară în atelier. Văzîndu-i pe Georges Darier şi pe Lucien Labroue tînăra scoase o exclamaţie de surpriză. La surpriză se adăugase şi o emoţie puternică, făcînd-o să roşească şi să se îngălbenească totodată.

— Prezenţa dumneavoastră la tutorele meu ne face o mare plăcere, domnişoară, zise Georges Darier.

— Nu mai mare decît a mea, răspunse Mary. Trebuia oare să vin tocmai din strada Murillo ca să vă întîlnesc pe amîndoi la un loc?

Cuvintele ei erau însoţite de o privire mustrătoare la adresa lui Lucien care îşi plecă ochii.

După ce acoperi cu o bucată de pînză portretul început, împingînd şevaletul într-un ungher al încăperii, Etienne Castel se întoarse brusc:

— Tocmai îl felicitam, interveni el, pe Lucien Labroue, pentru vestea adusă... Ne-a povestit de oferta tatălui dumneavoastră; o asociaţie şi o că-sătone, zălog al unui yiitor strălucit.

Mary se simţea în culmea fericirii... înainta spre Lucien cu ochii strălucitori, cu faţa îmbujorată.

— I-ai povestit despre noi? murmură ea.

O privire a lui Etienne dictă răspunsul tînărului.

— Da, domnişoară. îi împărtăşeam prietenului meu discuţiile avute cu domnul Harmant.

— Şi, ce i-ai mai spus? îngăimă Mary.

— Că şovăisem la început, neputînd crede în realizarea unui vis în stare sa-i mulţumească pe cei mai ambiţioşi...

— Dar că între timp reflectase, se grăbi să adaoge pictorul şi că accepta fericit.

Mary avea lacrimi în ochi.

— Vai, iertaţi-mă, domnule, i se adresă ea artistului, iertaţi-mă că plîng, dar lacrimile acestea sînt lacrimi de fericire. Le meritaţi, şi va mulţumesc din inimă pentru tot.

Georges Darier înțelegea prea puțin din ce se petrecea, dar intervenția tutorelui sau îffăcea să presupună că, înainte de sosirea sa, Lucien și pictorul discutaseră și se puseseră de acord cu privire la acest subiect. Feciorul din casă *u* anunță pe domnul Paul Harmant.

Etienne. dădu dispoziție să-1 conducă în atelier și strecură aceste cîteva cuvinte în urechea lui Lucien.

— Jucați-vă mai bine rolul, prietene! Mi-e greu să vă înlocuiesc tot timpul

Marele industriaș intră.

După ce salută gazda și musafirii, acesta înainta spre Georges spunîn-du-i: •

— Mă bucur că vă întîlnesc, am cîteva chestiuni de discutat. Mîine vă duceți la Tribunal?

— Nu, n-am de pledat nici un proces; stau acasă.

— Atunci voi fi în strada Bonaparte, la prima oră. Și acum, dragă pictore, adăugă Paul Harmant, adresîndu-i-se gazdei, îngăduiți-mi să vă explic scopul vizitei mele. V-am mărturisit că nu mă pricep la pictură. Totuși ansamblul unui tablou îmi place sau îmi displace și sînt în stare sa mă înflăcărez pentru lucruri foarte proaste. Cineva mi-a propus un Rubens garantîndu-mi că este autentic, dar dacă-i un fals? Nu-mi place să fiu tras pe sfoară. în consecință, v-aș ruga să lămurim problema, dîndu-mi părerea dumneavoastră „de visu".

, — Cu mare plăcere, voi veni cu dumneavoastră. Acum, dragă domnule, aș vrea să vă rog și eu ceva.

— Dorința dumneavoastră este ca și îndeplinită. Despre ce este vorba?

— Să-mi spuneți în ce zi și la ce oră ați putea să-mi faceți onoarea să ma primiți ca intermediar al prietenului meu Lucien Labroue.

Etienne îi aruncă tînărului o ocheadă poruncitoare. Lucien înțelese și—1 trecu un fior.

— Știați că Lucien Labroue este orfan?

— Da, sigur... îngăimă Jacques Garaud, a cărui frunte se încreți brusc.

— Domnul Labroue m-a rugat să-i țin loc de tată.

Marele industriaș se ridică, aproape în transă. Cutele frunții îi dispăruseră ca prin farmec.

— încep să bănuiesc despre ce este vorba, răspunse el zîmbind. Sîntem doar în familie, domnilor, putem discuta deschis. Scopul vizitei dumneavoastră este, nu-i așa, să-mi cereți, în numele iui Lucien, mîna fiicei mele?

Etienne, printr-un nou gest, îi porunci tînărului să vorbească. Fiul lui Jules Labroue îngăimă:

— Da, domnule.

— Atunci dragi prieteni, cererea este acceptată deoarece, așa cum știți, era primita chiar de mai înainte. Fata se aruncă la pieptul tatălui și îi acoperi obrajii cu sărutări și lacrimi.

— Acum va fac și eu o propunere, reluă industriașul. Aveți cumva vreun plan pentru restul zilei?

— Voiam s-o petrecem împreună, răspunse Etienne Castel.

— O veți petrece, dar mi-ați face o mare plăcere dacă am cina cu toții la mine acasă în strada Murillo.

Propunerea ușura în mod cu totul neprevăzut realizarea planurilor artistului. Așadar, se grăbi să răspundă:

— In numele prietenilor mei și al meu, accept.

— Atunci eu vă las, exclamă Mary, voioasă și beată de fericire. Am multe dispoziții de dat...

Etienne Castel o conduse pînă la ușă. Paul Harmant înainta spre Lucien Labroue.

— Dragă băiete, îi zise el cu glasul tremurînd de emoție, ai făcut din mine omul și mai ales tatăl cel mai fericit! Știți, domnilor, adăugă industriașul, îmi iubesc fata mai mult decît orice pe lume. Ea îl iubea la disperare pe Lucien, așteptam ca lui să-i fie milă de ea. Nici celui mai crunt dușman nu i-aș dori să îndure chinurile mele. Astăzi, însă, simt că trăiesc iarăși... Iți mulțumesc, băiete!

Georges Darier era înduioșat de acest tată legînd viața copilului de că-satoria ce părea o povară pentru Lucien. Etienne Castel, foarte calm, îl studia pe Paul Harmânt și-și zicea:

— Să fie adevărat, să fie cu putința, ca într-un tată atît de minunat să zacă p canalie de cea mai joasă speță?

Georges Darier întrebă:

— Ai terminat, în sfîrșit, tabloul, dragă tutore, „tabloul meu", cu în-găduința dumitale?

— Aproape. Mai am de retușat cîteva mici amănunte.

Paul Harmant interveni:

— E vorba de finisarea unei lucrări noi, dragă pictore?

— Ca și nouă și totuși nu cu totul deoarece, deși-1 termin acum, tabloul este început în urmă cu douăzeci și unu de ani. E vorba de o scenă a cărei schiță după natură am creionat-o la o dată foarte apropiată de moartea tatălui tău, dragă Lucien. Scena e surprinsă a doua zi după crima din Alfortville și personajul principal este fenjeia condamnată ca ucigașă.

In timp ce vorbea, Etienne Castel privea chipul marelui industriaș. Aces-ta asculta cu un aer nepăsător.

Artistul dezvălui pînza fixată pe panoul central al atelierului, fără a-1 pierde din ochi pe tatăl lui Mary. Văzu cum i se încruntă sprîncenele, dar exact cît o străfulgerare. Apoi pictorul continuă:

— Tabloul reproduce momentul cînd Jeanne Fortier, refugiată la pres-biteriul din Chevry, unchiul lui Georges, era arestata de jandarmi.

— Și copilul? întrebă milionarul pe tonul cel mai firesc.

— Copilul este fiul doamnei Darier, pe care o vedeți acolo, sora preotului de aici. Este chiar Georges Darier, avocatul dumneavoastră. Nici căluțul de mucava nu este inventat. E o jucărie dăruită de doamna Darier fiului său, după cîte știu.

— Ciudată întîmplare! exclamă Jacques Garaud sigur pe el, să poți reproduce chipul acestei nemernice!

— într-adevăr, unele întîmplări sînt ciudate.

Lucien Labroue nu-și mai dezlipea ochii de pe chipul Jeannei, în timp ce Georges nu se mai sătura privindu-1 pe al doamnei Darier, crezînd ca e maică-sa.

— Bizar! exclamă Lucien, mă uimește asemănarea.

— Dintre Jeanne Fortier și tînăra pe care o cunoști și dumneata, domnișoara Lucie, nu-i așa? Asemănarea aceasta nu trebuie să vă mire, deoarece Lucie este fiica ei.

— Nu. Mă refeream la altă asemănare. Poate că mă insei, deoarece diferența de vîrstă este destul de mare. E vorba o femeiede vreo cincizeci și ceva de ani.

— Din ce categorie socială? întrebă repede marele industriaş.

— O muncitoare. O biată ființă extrem de cinstită, plină de curaj și de energie.

— Locuiește la Paris?

— Da, de multă vreme, cred. Mai înainte locuia la Alfortville, cînd, după spusele ei, 1-a cunoscut și pe tatăl meu.

— Cu ce se ocupa pe atunci?

— Tot cu ce se ocupă și acum. Vindea pîine; se numește Lise Perrin.

Etienne Caste tocmai își acoperise lucrarea.

— Tabloul este de vînzare? întrebă milionarul.

— Tabloul nu-mi mai aparține. Pupilul meu, Georges, n-avea nici fotografia mamei sale, nici pe a abatelui Laugier, unchiul său. I-am dăruit pînza aceasta și sper că n-ar da-o nici pentru o avere.

— Poți să și juri, prietene, exclamă Georges.

— Acum, domnilor, propuse Jacques Garaud, nu credeți că pînă la ora mesei ar fi plăcut să facem o plimbare pînă la Bois de Boulogne?

Etienne Castel își primise musafirii în haina de atelier. Adăugă:

— Ingăduiți-mă sa pun ceva pe mine și sînt al dumneavoastră.

In timp ce se îmbrăca, își spunea:

— Cu siguranță, omul ăsta mi se pare cu adevărat suspect. L-am văzut schimbîndu-se la față de doua sau trei ori, deși în general e foajte controlat. Este un ticălos!

In strada Murillo, cina fu servită la ora șapte seara. In jurul orei zece, Paul Harmant ceru o coală de hîrtie și un toc, îl instala pe Georges Darier în fața unei măsuțe și zise:

— Dragul meu avocat, te-aş ruga, dacă eşti bun, să întocmim proiectul de contract pe care îl voi prezenta mîine notarului și pe care-1 vom semna amindoi peste cinsprezece zile.

Tînărul luă tocul și milionarul dicta:

— Paul Harmant, fiul lui Cesaire Harmant și al lui D6sir6-Claire Soliveau, soția acestuia, amîndoi decedați; născut la Dijon (Coasta de Aur) la 21 aprilie 1832, văduv după Noemi Mortimer, născută în Statele Unite ale Americii, la New r ork, mecanic constructor și propietar, domiciliind la Paris, strada Murillo.

Mary No6mi Harmant, fiica lui Paul Harmant și a lui No6mi Mortimer, soția sa, decedată. Născută la New York la 30 iulie 1864.

— Perfect, zise Georges, acum următorul.

Lucien dictă la rundul său:

— Lucien Labroue, născut la Alfortville (Sena) la 9 octombrie 1855, fiul lui Jules Adrien Labroue și al Măriei Berlinei, soția ia, amîndoi decedați.

— Sub ce regim vă căsătoriți fiica? întrebă avocatul.

— Sub cel aj comunităţii, singurul care acordă soţului o încredere totală. îi dau fiicei mele o zestre de un milion bani gheaţă, îi recunosc lui Lucien un aport de un milion, fără să socotim terenurile de la Alfortville.

— Dar e o avere uriaşă, domnule! N-am făcut nimic s-o merit! exclamă tînărul, ridicîndu-se de pe scaun.

— Ba, da! răspunse Paul Harmant. O faci fericită pe scumpa mea Mary! în afara acestui contract vom mai semna încă unul de asociere, şi jumătate din beneficii îţi vor reveni dumitale.

— într-adevăr, vă comportaţi ca un prinţ, zise Etienne Castel; Lucien Labroue primeşte cu atîta generozitate de la dumneavoastră tot ceea ce un nemernic i-a smuls odată, ucigîndu-i tatăl. La aceste cuvinte, Jacques Garaud îngălbeni, dar se plecă spre Georges şi pictorul nu-i putu vedea paloarea.

— Acum, zise avocatul, ar fi bine, cred, să evaluăm terenurile de la Alfortville.

— Puneţi două sute de mii de franci.

— Dar, domnule, începu Lucien, nu valorează atît.

— Scrie aşa cum zic eu! Consider că aceste terenuri valoarează două sute de mii de franci şi sînt convins că nu mă înşel.

Etienne Castel asculta şi studia pe ascuns chipul industriaşului, dar acest chip i se păru atit de liniştit, încît o nouă certitudine i se impuse:

— Dacă omul acesta n-ar fi cu adevărat Paul Harmant, n-ar avea curajul să trateze cu atîta dezinvoltură.

în jurul orei unsprezece şi jumătate, artistul dădu semnalul de plecare. Mary îi întinse mîna lui Lucien, spunîndu-i în şoaptă:

— Pe mîine, nu-i aşa? la dejun...

— Da, pe mîine, răspunse tînărul, luîndu-i mîna şi ducînd-o la buze.

Simţind sărutarea, Mary crezu că i se sparge inima. Sîngele îi năvăli in obraji, dar un acces de tuse uscata îi smulse de pe buze un geamăt.

Etienne, Georges şi Lucien o priviră cu nespusă milă.

Rămas singur cu Mary, Paul Harmant, îi întinse braţele.

— în sfîrşit, eşti fericită, nu-i aşa, fetiţa mea?

— Da! da, tata, foarte fericită, răspunse fata fără să mai tuşească. Sînt atît de fericită încît simt că leşin. Am nevoie de odihna.

— Du-te şi te odihneşte, scumpa mea. Somnul te va linişti.

Cum se închise uşa, expresia feţei lui Jacques se schimbă. Se trînti pe un jilţ:

De ce oare fantoma aceasta din trecut, Jeanne Fortier, mi-a răsărit în cale pe neaşteptate? Pictorul o cunoaşte pe Jeanne: o cunoaşte perfect de îndată ce i-a redat un chip teribil de asemănător. Femeia despre care vorbea Lucien, vînzătoarea de pîine, Lise Perrin, care zicea că seamănă atît de bine cu Jeanne, aac-o fi chiar ea deghizată sub un nume fals? Jeanne putînd deveni dintr-o clipă în alta o ameninţare !

Ieşind din vila. de pe strada Murillo, Lucien Labroue apucă braţul lui Etienne Castel.

— Vai, domnule, ce-ați făcut? întrebă el cu glas neliniștit. Ce vreți să faceți cu mine?

— Credeți-mă, tinere, că totul este numai în interesul dumneavoastră; aveți încredere. Lăsați-vă condus și o să fie bine... Fiindcă veni vorba, nu uitați să-mi trimiteți mîine actul acela.

Etienne și Georges rămaseră singuri.

— Pe legea mea, dragă tutore, îți mărturisesc că nici eu nu pricep o iotă din cele petrecute.

Artistul schiță un surîs.

— Ia spune-mi, zise el, ce nu pricepi?

— Te-am auzit, acasă la dumneata, vorbindu-i domnișoarei Harmant în numele lui Lucien, iar cînd a venit milionarul ai cerut mîna fiicei pentru prietenul dumitale. Iată o primă enigmă. Pe de altă parte, Lucien te întreabă deznădăjduit „ce-ați făcut, ce înseamnă toate acestea?" Urmărești un scop? Spune-mi și mie. Știi doar că sînt cel mai bun prieten al lui Lucien?

— Il caut pe asasinul tatălui său, răspunse artistul.

— Tot nu înțeleg. Ai găsit cumva dovada nevinovăției Jeannei Fortier?

— Dovada n-o am încă, dar convingerea da. Caut și s-ar putea s-a n-a- jung la nici un rezultat, însă nu vreau să-mi reproșez că n-am făcut tot ce depinde de mine ca să—1 găsesc.

— Și cercetările de pînă acum te îndrumă spre strada Murillo, în casa milionarului?

— Da.

— Atunci înseamnă că Paul Harmant este bănuitul?

— Nu bănuiesc încă pe nimeni.

— Ei haide, murmura Geroges cu blîndețe, uite că nu mai insist. Păstrea-ză-ți taina. Singurul lucru pe care-1 doresc este s-o poți salva pe Lucie care-și plînge visul snșiat și care va muri, poate, de deznădejde, aflînd de căsătoria lui Lucien.

A doua zi dimineața, feciorul de casă al lui Etienne Castel îi înmînă un plic sosit printr-un comisionar. Plicul conținea procesul-verbal dat lui Ovide Soliveau de către Raoul Duchemin.

— Pentru obținerea actului, își zise artistul, trebuiau furnizate date și nume exacte, fără de care cercetările nu s-ar fi putut efectua. Așadar, Paul Harmant cunoștea aceste nume și aceste date. Iată un lucru care-i agravează situația. N-a părăsit Parisul; înseamnă că la Joigny a trimis pe altcineva, iar acest altcineva este cu siguranță un complice față de care nu are secrete. Ăsta-i omul ce trebuie găsit.

Etienne plecă la Ministerul de Interne. Aici prezentă cartea de vizită secretarului particular al ministrului pe care-1 cunoștea foarte bine. După o jumătate de oră ieși din cabinet și se înapoie în strada Assas.ln timp ce-și lua masa de prînz, îi spuse feciorului:

— Ia cea mai mică din valize și pune în ea strictulnecesar pentru o absență de două sau trei zile; dacă întreabă cineva de mine, răspunde scurt că nu sînt acasă. Atît domnului Georges Darier, cît și celorlalți.

VII

Doctorul declarase boala Luciei ca fiind foarte gravă.

Din acel moment, pentru Jeanne Fortier existenta deveni aproape un calvar, cerîndu-i eforturi supraomenești. Dimineața pleca ia brutăria Lebret. După ce-și termina slujba, se întorcea repede la căpătîiuL bolnavei pînă cînd ora distribuirii de seară a pîmii o chema din nou în strada Dauphine. Vînzătoarea își petrecea nomile plîngînd ji rugîndu-se, fără să poată închide ochii o clipă și rară sa-i treacă măcar prin gînd c-ar putea să se întindă pe pat ca să doarmă puțin. In srîrșit, după patru zile de spaimă soră cu moartea, doctorul o anunță că pericolul trecuse și ca bolnava intra în starea de convalescența.

De-abia atunci Jeanne își aminti de avocatul căruia trebuia să-i ducă actele găsite.

In lunea următoare, după ce-și vîndu pîinea, luă dosarul și se îndreptă spre strada Bonaparte. Cînd Madeleine o introduse în anticamera, pe Jeanne o cuprinse brusc o emoție stranie.

In sfîrșit, intră în cabinet și se trezi în fața Iui Georges Darier: fiul ei. Simțindu-i privirea, văzîndu-i chipul, pe Jeanne o străfulgera un fior.

— Doriți să-mi vorbiți! întrebă el pe un ton binevoitor și cu un glas plin de blîndețe.

Auzindu-i glasul, vînzătoarea de pîine crezu că leșină. Trebui să se sprijine de un scaun.

— Luați loc, vă rog, reluă Georges.

^ Acum cîteva zile ați pierdut... niște acte.

— într-adevăr, doamna. Acte de o foarte mare importanță. Le-ați găsit cumva?

Jeanne scoase dosarul din buzunarul șorțului.

— Mi-ați făcut un nespus de mare serviciu. Permiteți-mi să vă dau o recompensă...

— Nu, nu, se grăbi să răspundă Jeanne. Nu primesc nimic. Actele acestea sînt ale dumneavoastră; vi le-am înapoiat... n-aveți de ce să-mi dați recompensă...

Georges o auzea vorbind, și glasul vînzătoarei de pîine îi producea o impresie ciudată; i se părea că îl mai auzise cîndva, mtr-o epocă foarte îndepărtată.

— N-am curajul să mai insist, zise el, n-aș vrea să rănesc o sensibilitate în fața căreia mă înclin cu respect. Dacă vreodată aveți nevoie de ajutorul meu, aș fi fericit să-mi pot plăti datoria.

— Vorbele dumneavoastră bune îmi dau curaj, răspunse Jeanne. în-drăznesc să vă cer un sfat.

— Spuneți-mi despre ce e vorba?

— Nu-i vorba despre mine, ci despre o biată orfană, nefericită.

— Sînt gata să vă acord tot sprijinul, răspunse Georges, tulburat din ce în ce mai mult de glasul vizitatoarei sale.

Jeanne se reculese cîteva clipe, apoi întrebă brusc:

— E cu putință, domnule, nerespectînd legea, să faci un copil

răspunzător de crima mamei sale? Are cineva dreptul să-i otrăvească viața, să-i ia piinea de la gură, dezvăluind in public trecutul mamei, fără să fie pedepsit?

— Este cu siguranță o crimă odioasă să ucizi moralmente o persoană nevinovată, dînd în vileag secrete de familie, dar cei care comit b astfel de crimă, cea mai lașa dintre toate, nu sînt pedepsiți. Nu poți nici măcar, dacă nu mint, să-i învinuiești de insultă.

— Va să zică, reluă Jeanne cu aprindere, un copil vine pe lume. Are doar citeva luni cînd e smuls de la sinul mamei, condamnată pentru crimă. Fetița este depusă la orfelinat. Crește fără să i se dezvăluie taina. Ctnd se face mare,, este aruncată în lume unde muncește ca să-și cîștige existența. Intîlnește un băiat cinstit, sărac ca și ea. Se iubesc; își mărturisesc dragostea. Fericirea le surîde. Vor să se căsătorească, dar nu știu că există și răuvoitori...

Ascultați-mă puțin, domnule; ascultați și judecați! Un industriaș, un milionar are o singură fiică. Fata aceasta se îndrăgostește de logodnicul bietei copile; milionarul îi spune tinărului: „îți dăruiesc o avere, însoară-te cu fiică-mea". El refuză. Fiica milionarului se duce la umila sa rivală și—i propune o sumă mare de bani dacă acceptă să-i cedeze logodnicul și să plece din Franța. Desigur, oferta i-a fost respinsa. Atunci tatăl și fiica scotocesc trecutul, nu al orfanei, ci al mamei sale, descoperă pata rușinoasă, se duc la tînăr și-i strigă: „Fii atent, cea pe care o iubești și vrei s-o iei de soție este fiica unei ticăloase acuzată de asasinat, iar omul pe care 1-a ucis este chiar tatăl tău!" înțelegeți, nu-i așa? Căsătoria devine imposibilă, iar cei doi tineri care se iubeau au devenit dușmani. Și asta nu-i totul! Tînăra lucra într-'o mare casă. S-au dus la patroana acestei case și, de față cu biata fată, i-au spus: „ființa aceasta născută dintr-o femeie condamnată pentru tripla crima de asasinat, furt și incendiu vă dezonorează atelierele. Dacă o rețineți, vă pierdeți clientela. Veți da faliment. Alungați-o!" Și a fost alungata!

Deznădejdea a pus stăpînire pe ea; nemaiputînd suporta ultima lovitură, s-a tîrît cîteva zile între viață ji moarte. Rana din inimă însă rămîne deschisă. Iar dumneavoastră îmi spuneți că legea nu le poate face nimic acestor nemernici care tiranizează o biată nevinovată și care o vor ucide. Ei bine, dacă legea nu-i pedepsește, înseamnă ca, vă rog să mă iertați, legea este infamă!

— Dar despre cine este vorba? întrebă Georges emoționat, tulburat de povestirea ce-o auzise.

— Despre cine? Despre Lucie Fortier.

— Eram sigur... Ghicisem. Și au fost chiar atît de cruzi încît au făcut-o să-și piardă slujba?

— Da, au adus-o pînă aici. Și astfel de acte nu se pot pedepsi?

— Se pot înfiera, dar nu și pedepsi.

— Dar Lucie este pe pragul morții. Ascultați-mă, domnule. Sînteți cel mai bun prietenul domnului Labroue. Sinteți consilierul domnului Harmant. Știu. Ii puteți vedea pe amîndoi, rugați-i s-o cruțe. Dacă domnișoara Harmant intervine ca fata să-și recapete slujba pe care datorită ei a pierdut-o, dacă Lucien se întoarce la ea iertindu-i o greșeală ce nu-i aparține, Lucie va fi salvată. Ea nu

e responsabilă de trecutul mamei sale... iar, pe de altă parte, mama ei ar putea fi nevinovată... Salvaţi-o, domnule, vă rog.

Georges se uita la vînzătoarea de piine cu atenţia încordată. Părea ca-i studiază trăsăturile feţei.

— O cunoaşteţi de mult timp pe domnişoara Lucie?

— Nu, domnule.

— Vă numiţi Lise Perrin, nu-i aşa?

— Da, domnule, şi o iubesc ca pe o fiică.

In acest moment apăru Madeleine.

— Vă caută domnul Paul Harmant, zise ea.

— El! exclamă vînzătoarea de piine uimită.

— Pe el trebuie să—1 rugaţi, răspunse Georges.

Şi o aduse pe evadata din Clermont în salonul unde aştepta falsul Paul Harmant. Văzîndu-1 pe Georges însoţit de o femeie simplă, milionarul ră-mase puţin surprins, dar surprinderea sa luă proporţii uşor de înţeles cînd această femeie ce părea smintită îi căzu în genunchi, cu capul plecat, cu mîinile întinse şi rugătoare.

— Cine sînteţi şi ce doriţi de la mine? întrebă el.

Cel care-i răspunse fu avocatul.

— Această biată creatură se numeşte Lise Perrin. Poartă o dragoste profundă, aproape maternă, unei tinere doborîtă de deznădejde şi a venit să mă roage să intervin pe lingă dumneavoastră ca s-o salvăm.

— Da... da... bolborosi Jeanne, salvaţi-o.

Auzind numele de Lise Perrin, ascultind vocea femeii, milionarul simţi un val de sudoare rece brobonîndu-i fruntea. După douăzeci şi unu de ani, Jacques Garaud şi văduva lui Pierre Fortier se aflau unul în faţa celuilalt, iar amîndoi atît de schimbaţi, încît erau de nerecunoscut. In plus, accentul americănesc, căpătat în lunga perioadă cît stătuse la New York, făcea şi mai de nerecunoscut vocea fostului maistru.

Cu ochii înceţoşaţi de lacrimi, Jeanne se uita la cel căruia îi cerea salvarea Luciei. Faţa palidă a industriaşului, încadrată de părul şi favoriţii aproape înălbiţi, nu-i trezi nici o amintire. Jacques, însa, din prima ocheadă ghici sub trăsăturile veştejite chipul frumoasei femei, atît de sălbatic iubită altă dată. Un fior îi străbătu trupul.

Se crezu pierdut. Dacă-1 recunoştea?

Spaima sa însă dură foarte puţin. înţelese că singura scăpare era să ţină piept furtunii care-1 împresura. Reluîndu-şi siguranţa de sine, răspunse exagerînd accentul străin.

— Nu pricep. Despre ce este vorba?

— Dragă domnule, zise Georges. Este vorba de Lucie Fortier.

— De Lucie Fortier? Dar ce pot face eu pentru această fată care are ghinionul să fie fiica unei mame pedepsite de lege?

— Aţi putea să-i redaţi viaţa, domnule! exclamă Jeanne. Dumneavoastră i-aţi luat iubitul pentru fiica dumneavoastră, iar fiica dumeavoastră î-a luat singurul mijloc de trai, munca! O veţi omorî! Fiica dumneavoastră va trăi fericită şi bogată, iar Lucie va muri în deznădejde...

— Ei asta-i! răspunse Paul Harmant, dar ce pot face eu? E vina mea că această Lucie este fiica unei condamnate?

— Altă cale de a o vindeca decît o nouă insultă n-ați găsit? răspunse Jeanne aproape amenințătoare.

O inspirație drăcească traversă mintea lui Jacques.

— Am impresia că mă luați cam de sus! zise el. S-ar putea crede că legături mai trainice decît o prietenie oarecare vă leagă de această fată. împiedicînd monstruoasa căsătorie nu mi-am făcut decît datoria. Acum văd că-mi rămîne să îndeplinesc alta. Felul în care pledați cauza Luciei Fortier îmi dezvăluie identitatea dumneavoastră. Nu sînteți Lise Perrin... ci condamnata de la Alfortville... evadata din CÎermont... Jeanne Fortier.

Auzindu-și numele, Jeanne simți că-și pierde echilibrul în timp ce, a-dresîndu-i-se lui Georges, Jacques Garaud continuă:

— Dînd-o pe mîna justiției facem un serviciu atît societății, cît și statului, un deosebit serviciu.

Nemernicul se^i îndrepta spre ușă, cînd .Georges făcu un pas și-i bară trecerea zicîndu-i:

— O clipă, domnule, vă rog! Femeia aceasta se numește Lise Perrin. Nu-i cunosc și nici nu vreau să-i cunosc alt nume. Dar, chiar de-ar fi Jeanne Fortier, dînsa se află sub protecția mea. Venită aici în libertate, va pleca tot liberă. Puteți să vă retrageți doamnă. Ieșiți fără teamă..

Jeanne facu cîțiva pași, clătinîndu-se.

— Dar nu va dați seama că este o nebunie! exclamă Paul Harmant, este...

— Vă aflați în casa mea, domnule, și nu admit nici un cuvînt mai mult cu privire la purtarea mea. Lise Perrin, du-te liniștită!

Evadata din CÎermont luă mîinile lui Georges și le duse la buze cu o recunoștință nemărginită, agoi fugi. Paul Harmant încercă să se ia după ea. Pentru a doua oara, Georges îi tăie calea.

— Bănuiesc că ați venit pentru o chestiune de afaceri, zise el.

— De ce i-ați dat drumul femeii acesteia?

— Mă înșel eu, sau vă este teamă de ea?

Aiîzind aceste cuvinte, Paul Harmant pricepu că făcuse o imprudență manifestînd față de Jeanne o înverșunare pe care nimic nu părea s-o justifice.

— Teamă, mie? îngăimă el.

— Iertați-mă, dar așa s-ar putea crede! Dacă biata femeie este cu a-devărat Jeanne Fortier, trebuie să iertăm o asemenea rugăminte de mamă, fie ea chiar criminală! Dacă, dimpotrivă, nu este ea, ci Lise Perrin, nu numai că n-ar trebui să-i condamnăm comportarea, ci s-o admirăm. Este dovada unei inimi de aur!

Milionarul avusese vreme să-și recapete sîngele rece.

— Aveți dreptate, zise el; nu mi-am putut reține mînia, văzînd-o, sau, dacă preferați, crezînd c-o văd în fața mea pe nemernica aceea, ucigașa tatălui lui Lucien Labroue, viitorul meu ginere.

Ca să schimbe firul discuției, Georges întrebă:

— Cum s-a mai simțit domnișoara Mary azi-dimineață?

— Excelent.

— Pe curînd căsătoria, nu-i așa?

— Neîndoios, dar nu chiar așa cum aș fi dorit eu. îmi lipsc.șu[1] un act și sînt nevoit să—1 cer de la New York, ceea ce însă nu ne va

împiedica să semnăm contractul peste cincisprezece zile.
— Acum, spuneți-mi cu ce vă pot fi de folos.

VIII

Ieșind de la avocat, Jeanne simțea că—și pierde din nou mințile.
— Paul Harmant m-a dibuit, își zicea ea, și dacă n-ar fi fost omul acesta loial, m-ar fi dat pe mina... Oh! acest Paul Harmant, ce-o avea de gînd? Dacă anunța poliția, mă descoperă îndată și sînt pierdută ! Ce să fac? Cum ar fi mai bine? Și totuși nu-mi pot părăsi fiica, n-o pot lăsa singură, bolnavă și deznădăjduită. Mai bine mă las în voia soartei! Fie ce-o fi! Mă întorc la fiică-mea. Or să mă aresteze acolo.

Jeanne o găsi pe convalescentă ceva mai bine și, biata mamă, avu curajul sa-i arate o față surîzătoare.

— Măicuță Lison, te-ai dus să—1 vezi pe domnul Darier, așa cum ziceai?

— Bineînțeles. L-am văzut chiar azi-dimineață.

— Și? Ce ți-a spus?

— Că toți care se înverșunează să te persecute sînt adevărați monștri, dar că legea nu-i pedepsește pe cei ce-i reproșează copilului păcatele mamei.

Lucie simți că ochii i se umplu de lacrimi.

— Mama... îngăimă ea, este și mai de plîns decît mine.

Terminîndu-și treburile, Paul Harmant dădu ordin vizitiului să-1 înapoieze în strada Murillo.

— Am greșit lăsîndu-1 să vadă că am dibuit-o pe Jeanne Fortier sub numele de Lise Perrin, își zise el. Arestarea ei ar fi însemnat una din cele mai mari imprudențe... Și totuși, prezența Jeannei Fortier la Paris este un pericol permanent; pericolul acesta trebuie să dispară.

*

Milionarul îl găsi pe Lucien Labroue împreună cu Mary. Tînărul continua să-și joace în mod conștiincios rolul impus de Etienne Castel. Se așezară la masă. Dejunul fu scurt. Lucien nu putea lăsa multă vreme uzina nesupravegneată. La rîndul său, Paul Harmant nu rămase nici el acasă. Plecă pe jos, îndreptîndu-se spre locuința lui Ovide Soliveau.

Cînd să sune îl văzu pe trotuarul opus. Traversă strada și se întîlniră.

— Ce surpriză! exclamă Soliveau intinzînd mîna pretinsului său văr. Ce vînt te-aduce prin cartierul meu?

— Avem de discutat ceva serios. Chiar foarte serios.

— Atunci, zise dijonezul, haidem mai întîi să cinăm, mi-e o foame de lup.

Cei doi intrară într-un restaurant din preajma pieței Clichy și cerură un separeu. Ovide comandă meniul și se instala în fața milionarului. Terminînd de mîncat, Paul Harmant îi spuse in șoaptă:

— Mi-e teamă că sîntem pierduți fără scăpare.

Ovide luă un aer consternat.

— Ce tot spui? exclamă el.

— Ei bine află că Jeanne este la Paris și și-a regăsit fiica.

— Nu se poate!

— Și totuși așa e. M-am întîlnit cu ea la avocatul meu, Georges Darier.

— Te-a recunoscut? îngăimă Ovide, galben ca lămîia.

— Din fericire nu, dar simplul fapt că este la Paris constituie un pericol extrem de mare. S-ar putea ca într-o bună zi să mă recunoască, și-ți închipui ce prăbușire...

— Dar din moment ce Jeanne nu te-a recunoscut înseamnă că pericolul a trecut... Pe cuvîntul meu, îmi faci rău! Haide, haide, nu te mai aprinde așa, bizuie-te pe mine. Jeanne Fortier este la Paris, ești sigur de asta pentru că ai văzut-o... Și-a schimbat numele, cu siguranță, nu?

— Și-a luat numele de Lise Perrin.

— Unde locuiește?

— Nu știu, dar cred că poate fi găsită la fiica ei, Lucie...

— Cu ce se ocupă?

— E vînzătoare de pîine.

— Ei bine, mîine, Jeanne Fortier n-o să-ți mai stea în cale.

— Ce vrei să faci?

— Eu? nimic, dar tu îi vei scrie procurorului Republicii că numita Jeanne Fortier, evadata din Clermont, cutreieră Parisul sub numele de Lise Perrin și că poate fi găsită, sau i se poate da de urmă la fiica ei Lucie, cheiul Bourbon, nr. 9. Poți chiar să nu semnezi.

— Nu, nu pot! N-am să scriu așa ceva; își vor da seama că eu am pîrît-o.

— Cine?

— Georges Darier. Voiam să chem poliția acasă la el; dar el o protejează; s-a interpus între mine și ea.-

Și îj, povesti ceea ce cititorii noștri știu.

— înțelegi acum, continuă milionarul, că nu putem proceda astfel, fără sa comitem o mare imprudență. Georges ne-ar bănui, fără doar și poate. De pe acum Lucien crede în nevinovăția Jeannei și se îndoiește de moartea lui Garaud. Avocatul, Georges Darier, este și el de aceeași părere. Pictorul le împărtășește opinia. Pentru ei, Jacqjues Garaud trăiește și Jeanne Fortier suportă pedeapsa cuvenita lui. Nu e nevoie decit de o scînteie în tot acest întuneric și trecutul iese la iveală. Un cuvînt necugetat și totul este pierdut!

— Ei, haide, haide, calmează-te, zise Ovide. N-ai de ce să fii deznădăjduit, dragul meu. Jeannejpoate vorbi. Dar ce-o să spună? Te-ar putea recunoaște da, dar și tu ai putea răspunde: „Femeia asta vorbește aiurea! Jacques Garaud a murit și pentru totdeauna. Numele meu este Paul Harmant! pot dovedi cu acte..."

— Eh! Tu ai descoperit că Paul Harmant murise la Geneva... De ce n-ar descoperi și alții! Ascultă-mă pe mine, atîta vreme cît trăiește Jeanne Fortier, pericolul va continua să crească.

— Adică ai vrea să moară? întreabă Soliveau.

— Asta ar fi salvarea.

— Gîndeşte-te bine! Dacă Georges Darier, dacă Lucie ştiu că ai ameninţat-o pe Jeanne Fortier, nu crezi c-or să le treacă prin cap că tu eşti autorul acestui tragic sfîrşit?

— Ba da, dac-ar fi vorba de un asasinat.

— Atunci, la ce te gîndeşti?

— Să provoci cu abilitate o moarte întîmplătoare, datorată numai hazardului; trebuie cu orice preţ să evităm catastrofa. Gîndeşte-te că averea ta este legată de a mea. Dacă eu mă ruinez, te ruinezi şi tu. Dacă eu mă prăbuşesc, adio cu rentele tale!

— Gata, lasă prostiile!

— Pune atunci în joc totul pentru tot. încerci?

— N-am încotro.

— Şi mai ales, fără asasinat, fără cuţit, fără revolver.

— Fii pe pace! o crimă frumos deghizată, o crimă mascată dînd impresia că-i vorba de un accident.

Paul Harmant îşi scoase portofelul; luă cîteva hîrtii şi i le înmînă complicelui său care-1 întrebă:

— Mai avem să ne spunem ceva?

— Nu...

— Atunci eu mă duc acasă. Trebuie să-mi fac un plan de acţiune.

Aşa cum am văzut, Ovide era hotărît să îndeplinească orbeşte ordinele lui Jacques Garaud. îşi zicea:

— Cu cit va fi mai greu lanţul crimelor care ne unesc, cu atît îmi va fi mai uşor să-i cer o răsplată pe măsura serviciilor aduse. Astfel, la ora trei dimineaţa, sări din pat, aprinse o luminare, îmbrăcă o haină veche şi roasă, îşi mînji obrajii cu roşu aprins, îşi dădu cu funingine în jurul ochilor, îşi contura cu un creion unsuros colţul buzelor, lăsîndu-le în jos, îşi puse pe cap o şapcă turtită, sub braţ un sac mare de pînză şi, în mină un cîrhg de peticar, o porni spre insula Saint-Louis unde, prefăcîndu-se că scotoceşte prin grămezile de gunoi cu vârful cîrligului improvizat, supraveghea casa cu numărul 9 de pe cheiul Bouroon.

Se făcuse ora cinci. Poarta de la numărul 9 se deschise şi văduva lui Pierre Fortier ieşi din clădire. Ovide recunoscu dintr-o privire şorţul tradiţional al vînzătoarelor de pîine din Paris.

— Ea trebuie să fie, îşi zise. Merse pe urmele ei scotocind mereu prin lăzile de gunoi aflate în cale. Jeanne ajunse la magazinul Lebret în clipa cînd Ovide tocmai făcea colţul străzii Dauphine, învecinată cu cheiul Augustines. Prăvălia nu se deschisese încă; vânzătoarea o luă pe o alee întunecoasă şi dispăru.

Aici este, îşi zise el, brutăria la care lucrează. Dar aceasta o fi chiar femeia care mă interesează?

în acea clipă uşa prăvăliei se deschise şi Jeanne ieşi să o ajute pe slujnică la ridicatul obloanelor. Două vînzătoare de pîine apărură în acelaşi timp.

— Doamnă Perrin, zise una dintre ele, ne ducem la *Hanul brutarilor.* **E rindul nostru în dimineaţa asta.**

— Duceţi-vă, dragele mele. Vin şi eu.

Ovide se apropiase şi auzise.

Doamna Perrin este chiar ea, murmură el.

Şi în loc s-o aştepte pe Jeanne Fortier, se luă după cele două

femei. Apoi, după ce-şi scoase bluza, vîrînd-o în sac, intră şi el.

Patronul trona la tejgheaua din prima sală unde se afla un fel de separeu despărţit de sala mare printr-un glasvand. Două perdeluţe, pe vremuri albe, acopereau pe jumătate geamlîcul în care era deschisă o ferestruică. Ovide ceru la tejghea un pahar de vin alb, sorbindu-1 în picioare. După un timp apăru şi Jeanne; trecu prin spatele lui şi intră în sala cea mare. îndată ce-o văzură, comesenii o înconjurară.

— Bună ziua, măicuţă Lison, ziceau unii.

— Bună ziua, doamnă Perrin, ziceau alţii.

Jeanne Fortier era foarte iubită, ştijn, iar Ovide putu constata aceasta după felul cum fusese primita. îşi luă de jos sacul şi cîrligul şi plecă să scotocească mai departe prin cutiile de gunoi dimprejurul prăvăliei brutarului Lebret.

Jeanne îşi începu cursa distribuind pîinea din casă în casă şi uşurîndu-şi încetul cu încetul căruciorul din nuiele de răchita. Luase la rînd toate străzile perpendiculare pe strada Saint-Andre-des Arts, strada Seguier, strada Gît-le-Coeur, apoi trecuse în piaţa Saint-Michel, cheiul Saint-Michel, străzile adiacente, j)iaţa Maubert şi, în sfîrşit, insula Saint-Louis. La ora opt şi jumătate terminase şi se întorsese acasă. Ovide n-o pierduse nici o clipă din ochi.

— Aşadar, asta-i ultima haltă, îşi zise el cînd o văzu oprindu-se pe cheiul Bourbon. Planul meu trebuie să aibă deci la bază itinerarul de azi, cu siguranţă acelaşi din fiecare zi. Pe parcursul acestui traseu se va poduce accidentul.

IX

Pictorul Etienne Castel care, în ajun, sosise cu trenul la Dijon, se în-dreptă spre prefectura oraşului.

— Daţi-i, vă rog, prefectului cartea mea de vizită, se adresă el portarului, ji spuneţi-i că secretarul ministrului de interne m-a însărcinat sa-i dau o scrisoare.

Cîteva clipe mai tîrziu, artistul se afla în faţa prefectului şi îi înmîna scrisoarea de recomandare.

— Prietenul nostru comun, secretarul Excelenţei sale, mă roagă să vă stau la dispoziţie, zise prefectul după ce parcurse scrisoarea. Spuneţi-mi, cu ce va pot ajuta.

— Aş vrea cîteva informaţii cu privire la o persoană născută la Dijon.

— Daţi-mi, vă rog, numele şi data.

— Paul Harmant născut la 21 aprilie 1832 la Dijon, fiul lui Césaire Harmant şi al lui Désirée-Claire Soliveau; mecanic.

— Bun.

Prefectul lovi într-un clopoţel. Uşierul apăru îndată.

— Du asta procurorului sau adjunctului său, zise demnitarul, înmînîndu-i hîrtia pe care trecuse datele. Am nevoie de cazierul în cauză.

Ușierul ieși.

— Aveți poate nevoie de date mai detaliate decît cele din cazierul judiciar? reluă prefectul.

— Într-adevăr, aș avea

— Ei bine, am la îndemînă poate singura persoană care-ar putea să vi le furnizeze. Un bătrîn funcționar cu o memorie extraordinară. Nu e fapt petrecut la Dijon de mai bine de cinzeci de ani pe care să nli—1 știe și să nu și—1 amintească. Prefectul sună din nou și-i spuse băiatului de birou.

— Să vină domnul Rouget.

Peste o clipă, bătrînul slujbaș intra în cabinet.

— Domnule Rouget, m-ar interesa cîteva date despre un anume Paul Harmant. Rouget își consultă memoria, apoi începu fără să șovăie:

— Paul Harmant, dacă nu mă înșel, s-a născut la Dijon în anul 1832. Mama sa se numea Saliveau. Croitoreasă, nu?

— Exact.

— Tatăl și mama au murit la mică distanță unul de celălalt; mama, la urmă, acum chiar douăzeci șipatru de ani. Paul Harmant era singur la părinți. A făcut școala la Chalon, absolvind-o printre primii. Era un ade-vărat burgund, atîta doar puțin cam țîfnos. A plecat în străinătate.

— Unde a și murit, nu-i așa?

— Deloc, domnule! deloc! a făcut avere, devenind asociatul unui mare industriaș american din New York. Asta am aflat-o din jurnale. Acum se află la Paris unde a creat, se pare, o uzină fantastică.

— Sînteți sigur că Paul Harmant din Paris este același cu cel despre care-mi vorbiți?

— Foarte sigur, domnule, deoarece este singurul cu acest nume.

— Avea vreo rudă la Dijon, sau în altă parte?

— Un văr, nepotul mamei sale născută Désirée Soliveau.

Etienne Castel deveni foarte atent.

— Ovide Soliveau, un șnapan condamnat în lipsă la trei ani de închisoare pentru furt, și care mai tîrziu trebuie să fi înfundat pușcăria. Asta-i singura lui rudă.

Ușierul intră. Aducea extrasul cazierului judiciar al lui Paul Harmant. Hîrtia era albă.

— Mai aveți și, alte întrebări, domnule?

— Nu, mulțumesc. Am aflat ceea ce voiam să știu.

— Plecați acum?

— Da, la Joigny, cu primul tren.

După un schimb de amabilități, Etienne Castel ieși, condus de prefect pînă în pragul cabinetului.

— Bănuielile mele nu se țin în picioare, își zise el ajungînd din nou la hotel. Paul Harmant nu este Jacgues Garaud. Inchipuindu-mi c-ar fi, greșeam profund. Atunci de ce atîta înverșunare împotriva fiicei Jeannei Fortier? Cum și-o fi procurat procesul-verbal din arhivele Azilului? Cine i-o fi fost complice? Poate că acest Ovide Soliveau...

După o clipă, adăugă:

— Degeaba mă declar convins. îmi tot spun că n-am motive să mă îndoiesc şi totuşi îndoiala persistă. Vom vedea.

La Joigny, întîmplarea îl minase spre acelaşi hotel unde, cu o lună mai înainte, trăsese şi Ovide sub pseudonimul de baronul de Reiss.

Să ne întoarcem la Ovide. După dejun, ticălosul reconstitui drumul parcurs dimineaţa de Jeanne Fortier. Strada Gît-le-Coeur era barată. Sejviciul municipal dăduse în lucru refacerea totală a conductelor. în consecinţă, un şanţ adînc fusese săpat pe toată lungimea străzii. Nu se putea merge decît pe trotuare, urmărind-o Se Jeanne, Ovide observase că, pentru a distribui pîinea abonaţilor Se pe strada Gît-le-Coeur, ea-şi dusese coşul cu rotile pe trotuarul din dreapta. Ovide mergea acum pe cel opus. Ajuns cam pe la mijlocul străzii, se opri să asculte cîntecul unui zjugrav căţărat pe o schelă mobilă, sprijinită de zidul unei clădiri. împreuna cu doi dintre tovarăşii săi, acesta văruia faţada. Erau la înălţimea etajului al doilea. De sus în jos apartamentele păreau goale, prin ferestrele deschise zărindu-se doar cîteva siluete de muncitori.

Nimic mai simplu decît acest soi de schele susţinute de cîteva frînghii trecute pe scripeţi. Muncitorii, fără să-şi întrerupă lucrul, le puteau cobori sau înălţa la nevoie. Frînghiile erau prevăzute la capete cu nişte crampoane de fier prinse de drugii unor ferestre de la etajul al cincilea. Dacă o mînă criminală sau stîngace ar fi desprins crampoanele, schela s-ar fi prăbuşit.

La un moment dat, zugravul care cînta privi ceasul.

— Ei băieţi, zise el, e timpul să mergem să îmbucăm ceva.

A doua zi dimineaţa, sculat la fel de devreme ca în ajun, Soliveau se grăbi să ajungă la răspîntia dintre strada Saint-Andr6-des Arts Şi strada Gît-le-Coeur. Nu peste mult timp, apăru şi vînzătoarea. Se uită la ceas. Era şase şi zece minute. Ovide o luă pe strada Gît-le-Coeur şi se învîrti prin faţa clădirii în reparaţie. Jeanne nu se lăsă aşteptată. Se opri la cîteva case apoi trecu pe sub schelărie. Ovide îşi privi din nou ceasul şi constată că arată şase şi treizeci de minute.

— Perfect! murmură el. Zugravii încep lucrul la ora şapte. Atunci totul va fi gata.

Plecă acasă şi reveni în strada Gît-le-Coeur la douăsprezece fix, exact cînd zugravii se duceau să mănînce. Scoase din buzunar un carneţel, învîrti un creion între degete şi, prefăcîndu-se că cercetează nişte însemnări trecute pe agendă, păşi hotărît peste pragul clădirii. Portăreasa ieşi din cabina.

— Cred că vă înşelaţi, domnule, casa este goală.

— Ştiu. Am venit să inspectez lucrările.

— Sînteţi cumva un agent al arhitectului?

— Masurător-verificator, doamnă dragă.

— Să ştiţi însă că lucrătorii sînt la masă.

— Am venit sjîecial în lipsa lor ca'să inspectez liniştit.

Şi Ovide începu să urce aferat treptele pîna ajunse la etajul unde se aflau legăturile schelei mobile. Funiile erau petrecute pe sub barele de fier ale pervazului şi înnodate solid. Doar frînghiile de

rapel, alunecînd pe scripeţi, erau prinse ceva mai slab.

După^acest prim examen, inspecta camerele. Toate cheile erau în uşa. într-un apartament de la etajul al patrulea, observă o cămăruţă închisă. Aici zugrăveala era încheiată, tapetul lipit, pardoseala spălată. Muncitorii îşi terminaseră lucrul.

Din nou acasă, ticălosul scoase dintr-o cutie o salopetă de zugrav, o îmbrăcă şi, în jurul orei cinci, îşi reluă drumul spre strada Gît-le-Coeur. Cină într-o lăptărie din vecinătate şi reveni la clădirea în lucru cu aerul că hoinăreşte, dar, în realitate, pîndea ieşirea zugravilor. La ora şapte precis schela se goli şi muncitorii părăsiră imobilul. Cît ai clipi, Ovide traversă strada, pătrunse în imobil fără ca portăreasa sa-1 observe şi urcă la al patrulea etaj. Intră în apartamentul unde remarcase cămăruţa închisă şi se ascunse într-un ungher spunîndu-şi :

— Iată-mă stăpîn pe situaţie!

Etienne Castel dormise la Joigny. A doua zi, se duse la domiciliul particular al primarului.

— Dacă îndrăznesc să vă deranjez, începu fostul tutore al lui Georges Darier, o fac deoarece consider de mare importanţă să aflu ce persoană a luat de la primăria dumneavoastră actul acesta.

Şi artistul puse sub ochii primarului procesul-verbal smuls din arhivele primăriei.

— Cine v-a dat acest act, domnule? strigă ofiţerul stării civile. Este un act autentic şi n-ar fi trebuit niciodată să iasă din primărie. Trebuia eliberată o copie. Vă întreb din nou, cum a ajuns actul acesta în mîinile dumneavoastră?

— Nu chiar direct; cineva mi 1-a încredinţat de curînd şi cum altcineva s-a folosit de el ca să comită o infamie, aş vrea să ştiu cine-i persoana căreia i-a fost înmînat.

— Documentul a fost cu siguranţă rupt din dosar. Voi încerca să aflu de către cine.

Ofiţerul stării civile, întovărăşit de Etienne Castel, plecă spre primărie. Intrară la secretar:

— Du-te la arhivă şi adu-mi registrul cu depunerile la orfelinat din 1862.

Funcţionarul ieşi în grabă. După trei minute reapăru.

— Domnule primar, l-am adus.

— Caută la fascicolul doi al anului 1862.

Cu mina tremurîndă secretarul frunzări registrul.

— Unde este procesul-verbal ce trebuia sa se afle anexat aici? întrebă primarul punind degetul pe pagina registrului.

— Habar n-am, domnule, bolborosi secretarul. <"

— Cum? lipseşte un act autentic şi nu ştiţi unde se află! Ei bine, află că-i la mine, adăugă primarul punind procesul-verbal sub ochii secretarului uluit. în foc să se dea o copie, s-a eliberat originalul. Arată-mi recipisa de primire.

— N-am recipisă. Iar dacă foaia lipseşte din arhivă fără ştirea mea ÎQ-seamnă că cineva a sustras-o.

— îţi dai seama că prin cele afirmate aduci o gravă acuzaţie funcţionarilor primăriei? Dumneata eliberezi copiile de pe

procesele-verbale, aşa-i?

— Da, domnule. Pot fi solicitate şi la birou, dar cererile îmi sînt trimise tot mie.

Etienne Castel interveni:

— Actul acesta a fost scos acum circa o lună de zile.

— Duchemin mai era încă în slujbă, zise secretarul, şi este exact în perioada cînd şi-a plătit datoriile, după întîmplar'ea cu necunpscutul acela.

— II cred în stare de orice mîrşăvie, zise primarul... Ştiţi cum se numea străinul?

— La hotel era cunoscut sub numele de baronul de Reiss.

— Să vină portarul ^primăriei.

Portarul se prezenta.

— Binet, zise ofiţerul stării civile, dumneata răspunzi de cheia arhivelor?

— Da, domnule primar.

— Ji-aminteşti cumva dacă Duchemin ţi-a cerut-o înaintea plecării sale?

— Da. Mi-a cerut-o acum circa o lună de zile. Intr-o dimineaţă; sosise la primărie mai devreme ca de obicei. Mi-a spus că trebuia să caute ceva.

— A reţinut multă vreme cheia?

— Cam o jumătate de oră.

— Poţi pleca, domnule Binet.

— Cine-i acest Duchemin? întrebă Etienne Castel.

— Un tînăr slujbaş foarte inteligent dar cam slab de înger. Făcîndu-se vinovat de anumite fapte grave, n-a mai putut fi reţinut la primărie; a plecat la Paris acum douăsprezece zile şi asta i-a adus ghinion. Trenul în care călătorea s-a tamponat la Bois-le-Roi.

— A murit! exclamă Etienne Castel.

— Rănit foarte grav, zise secretarul.

— N-am posibilitatea, aşa cum vedeţi şi dumneavoastră, să vă {mn la dispoziţie şi alte date. Mi-aţi putea însă spune şi mie la ce-a [blosit actul acesta?

— La comiterea unei infamii.

— Nu mă miră deloc. Banii pe care-i avea Duchemin erau răsplata furtului. Actul acesta îl opresc şi voi da dispoziţie să vi se elibereze o copie.

O jumătate de ceas mai tîrziu, Etienne pleca de la primărie cu copia procesului-verbal legalizată după tot dichisul, iar la orele şase şi jumătate ajunsese în gara Bois-le-Roi unde află, chiar de la şeful gării, că Duchemin, aproape vindecat, primise o despăgubire de 50.000 de franci şi se afla probabil tot la *Hanul vînatorilor.*

Etienne Castel se îndreptă spre locul indicat. O slujnică îl intîmpină. Era Madeleine.

— Cu ce vă putem servi? întrebă ea.

— Aici locuieşte domnul Duchemin, rănit într-un accident?

— Aici. A plecat ieri seară la Paris.

— Aveţi adresa de la Paris?

— Nu, domnule. Dar am putea-o cere. Va veni să-şi petreacă

duminica aici împreună cu domnişoara Amanda.

— Cine-i domnişoara Amanda?

— O doamnă tînară, foarte drăguţă care, ştiind că-i rănit, a venit să-1 vadă. Cred că-i este o prietena bună. A stat vreo douăsprezece zile cu un domn în vîrstă, protectorul său, cred, baronul de Reiss.

Etienne tresări.

— Baronul de Reiss? exclamă el, nevenindu-i să creadă. Şi-1 cunoştea şi dînsul pe Duchemin, nu-i aşa?

— Nu, nu cred. Domnişoara Amanda a aşteptat mai întîi să plece domnul şi abia după aceea a venit să-1 vada pe domnul Duchemin.

— Cunoaşteţi adresa domnului de Reiss?

— Nu, domnule. Dar patroana v-ar putea-o spune, adăugă slujnica, a-rătînd spre proprietăreasa care tocmai intra.

— Despre ce-i vorba? întrebă patroana vilei.

— Sînt un bun prieten al domnului de Reiss, răspunse Etienne. Ne-am cunoscut în Germania. Slujnica dumneavoastră i-a pronunţat întîmplător numele şi i-aş vrea adresa, căci aş fi fericit să-i pot strînge mîna.

Patroana luă registrul, îl consultă şi spuse:

— Domnul de Reiss locuieşte la Paris, strada Vintimille, numărul 19.

Artistul era nerăbdător să se înapoieze la Paris. Coborînd din tren ceru vizitiului să-1 conducă în strada Vintimille. Baronul de Reiss era total necunoscut la numărul 19, şi la fel la 17 şi 21.

Cinejmtea fi acest individ, purtînd cu siguranţă un nume fals şi care plătise datoriile lui Duchemin? Căci, nu mai exista nici o îndoială, lui îi înmînase Duchemin documentul furat. Or, fără discuţie, pseudobaronul nu cumpărase actul decît pentru a-1 da sau pentru a-1 vinde lui Paul Harmant.

Dar, Duchemin, Amanda şi baronul de Reiss erau de negăsit.

— Frumoasă expediţie! murmură pictorul, întorcîndu-se spre casă. Sînt ca o curca plouată.

L-am văzut pe Ovide Soliveau strecurîndu-se pe furiş în clădirea din strada Gît-le-Cpeur şi ascunzîndu-se în fundul unei încăperi de la etajul patru. îndată ce lumina cenuşie a zorilor îndepărtă întunericul, spionul ieşi din ascunzătoare, se apropie de fereastră şi cercetă casele din faţă. Storurile tuturora erau coborîte. Nimeni nu^circula pe strada liniştită.

întinse braţul şi trase pe jumătatejaluzelele din faţa geamurilor pe lîngă^care treceau cele două fringhii de susţinere a schelei mobile. în felul acesta putea să privească în stradă şi să lucreze liniştit la opera sa de călău. Funiile învîrtindu-se pe scripetele schelei erau prinse slab de drugii ferestrelor. Trebuiau desprinse amîndouă deodată. Era necesar, aşadar, să le reunească într-una singură, uşor de desfăcut, astfel încît schela să cadă brusc şi nimicitor. Ovide deznodă legătura din dreapta, prinzînd-o de bara de sprijin a ferestrei din stingă. După aceea făcu o treabă asemănătoare, dar în sens invers, cu legătura din stingă. Scoase din buzunar o sforicică de bici foarte rezistentă, legă cele două fringhii şi strînse cît putu de tare. Se duse apoi şi desfăcu nodurile laterale.

Prima frînghie fu eliberată. Schela cedă în partea dreaptă, dar numai cîțiva centimetri. Ovide desprinse iute și nodul al doilea, ținînd strașnic de frînghie pentru a evita orice zdrunci-nătură. Le-gătura de la mijloc nu cedă, iar frînghia, întinsă de greutate, înțepeni pe loc.

Scoțînd apoi din buzunar un cuțit, ucigașul se piti în spatele jaluzelelor pe jumătate trase și-și aruncă ochii spre strada unde vînzătoarea urma să sosească dintr-o clipă în alta.

Fără să vrea, îl cuprinse brusc un tremur nervos. Jeanne își făcuse apariția: împingea căruciorul cu pîine spre trotuarul unde o aștepta moartea.

— Iat-o, își zise el; n-am voie să greșesc...

Și, cu ochii ațintiți spre Jeanne, așteptă. Ea înainta încet, oprindu-se din casă în casă și distribuind pîinea. Trecători răzleți o depășeau sau veneau din față. Erau muncitori în drum spre locul de muncă.

— Ei drăcia dracului! își spuse Soliveau puțin îngrozit, s-ar putea să mai treacă și alții o dată cu ea pe sub schelă... Treaba lor, și cu atît mai rău pentru ei! Jeanne nu mai avea decît zece pași pînă la clădire cînd se opri făcîndu-se nevăzută vreo zece minute. Apoi reapăru. Un tînăr de vreo cincisprezece ani, un adevărat puști parizian, mergea în fața ei, fluierînd ușor.

Băiatul și vînzătoarea de pîine erau la cîțiva pași de schelă. Ovide întinse brațul și dintr-o singură mișcare tăie cu cuțitul sforicică susținînd fnnghiile. Dintr-o dată de auzi un zgomot cutremurător. Ovide ieși din apartament și coborî scara ca o avalanșă.

Schela se prăbușise pe trotuar, strivind băiatul din fața Jeannei. Aceasta zăcea întinsă ceva mai la o parte cu fața acoperită de sînge, dar în viață. Coșul de răchită o salvase. Schela, întîlnind în căderea-i căruciorul, lăsase un gol între acesta și trotuar.

La rîndul ei, auzind șuieratul frînghiilor, Jeanne înălțase capul și, dîn-du-și seama de primejdie, se dăduse în lături. Rana de pe frunte era provocată de o așchie de lemn. Rana și mai ales spaima îi provocaseră leșinul.

In ciuda orei matinale, pe locul nenorocirii se adunaseră o groază de oameni. Ovide se strecurase printre ei ca un șarpe și o luase iute la picior. Văzuse copilul zdrobit și pe Jeanne cu fața îngălbenită și mînjită de sînge. Restul nu-1 mai interesa. Ajunsese acasă într-o goană.

Polițiștii veniră la fața locului ji unul dintre ei alergă după comisarul de poliție. Jeanne, a cărei rană era gravă numai in aparență, își revenise. întrebată de comisar, răspunse că nu știa nimic. Nici prin gînd nu-i trecea că cineva ar fi încercat s-o asasineze. Se înțelege că acasă, pe cheiul Bourbon, ajunse destul de tîrziu.

Văzînd-o bandajată la frunte, Lucie se făcu albă ca varul. Văduva lui Pierre Fortier îi întinse brațele. Fata îi căzu la piept.

— Doamne, Dumnezeule, dar ce s-a mai întîmplat? Vînzătoarea de pîine îi relată cele petrecute.

— Biata măicuță Lison! zise Lucie, îmbrățișînd-o iarăși. Ce m-aș fi făcut eu fără dumneata. Singură pe lume, aș mai fi putut oare trăi ?

X

Reîntors acasă, şi aflînd că Georges Darier îl căutase zilnic, pictorul îl vizită imediat după-masă.

— Bine-ai venit, dragă tutore! exclamă Georges. Eram neliniştit. Feciorul din casă îmi vorbea ca un sfinx. Dar, sincer vorbind, ar fi trebuit să-i dai voie să-mi spună că ai plecat.

— Plecasem să rezolv nişte treburi, şi iată-mă întors cu totul desumflat, căci nu pentru interesul meu personal am făcut înconjurul lumii. E vorba de Lucien Labroue, de Jeanne Fortier şi de Paul Harmant.

— De Jeanne Fortier! repetă Georges. Dar tocmai în legătură cu ea voiam să te văd şi eu.

— Ai mai aflat ceva cu privire la ea?

— Am văzut-o în carne şi oase.

Georges îi relată fostului tutore vizita vînzătoarei de pîine care-i adusese dosarul pierdut, cerîndu-i totodată un sfat cu privire la comportarea lui Paul Harmant şi a lui Mary faţă de Lucie... cum aflase ea că Lucie îi era fiică şi cum Paul Harmant o recunoscuse etc.

— Dar Jeanne 1-a recunoscut? întrebă Etienne Castel după ce ascultase cu mare atenţie.

— N-avea cum să—1 recunoască. II vedea pentru prima oară.

Artistul îşi cuprinse capul în mîini.

— Cu siguranţă, murmură el, bănuielile mele dau greş.

— Dar ce bănuiai?

— Că Paul Harmant este Jacques Garaud, ucigaşul lui Jules Labroue. Atît şi nimic mai mult.

— El? Asasinul lui Jules Labroue? repetă Georges. Dar de unde ai tras asemenea concluzii?

— Din totul şi din nimic, răspunse Etienne. Astăzi însă convingerile mele s-au evaporat. Din cercetările făcute chiar de mine reiese că Paul Harmant este unul şi acelaşi individ; trebuie să recunosc că tot ce a făcut, a făcut-o doar pentru fiică-sa...

Totuşi, reluă Georges, cine i-o fi procurat actul acela autentic, folosit împotriva Luciei?

— Asta-i enigma pe care nu izbutesc s-o dezleg. Şi-i relată demersurile făcute la Joigny şi Bois-le-Roi.

— La urma-urmei, de ce atîtea eforturi ca să luminezi nişte puncte obscure dintr-o istorie care nu te priveşte cu nimic? întrebă Georges, după ce ascultă totul.

Etienne Castel îl privi într-un mod ciudat; apoi reluă:

—ţ Să nu mai discutăm despre asta. Credeam că am o dovadă: n-o pot avea, totul s-a sfîrşit.

— Te dai bătut? După tot ce-ai făcut?

— N-am încotro.

Dînd acest răspuns, pictorul ascundea adevărul. Plecînd de la Georges n-avea decît un gînd: să dea de urma baronului de Reiss.

Vindecat total, în buzunar cu o indemnizație de cincizeci de mii de franci, Duchemin sosise în strada Doamnelor, la Batignolles, unde era așteptat de Amanda.

Nici Duchemin, nici tînăra fată nu uitaseră de planul de răzbunare împotriva lui Ovide Soliveanu. Duchemin își dădea seama cît de mult îl compromitea furtul comis la arhivele primăriei. Visul său era să intre în posesia procesului-verbal furat din registrele Azilului si a actelor false ticluite de el. Amanda dorea să—și recapete ciudata scrisoare de recunoaștere a vinovăției față de „doamna Delion, modista din Joigny.

în afară de aceasta, tînăra era și o fire răzbunătoare. Ovide riscase s-o otrăvească; mai mult, avea un ascendent asupra ei și Eutea s-o nenoro- ceașcă oricînd. Așadar, chiar în seara sosirii lui L>uchemin, deschise discuția asupra arzătoarei probleme.

— Ești gata să acționăm împotriva dușmanului comun?

Raoul îi răspunse afirmativ.

— Sînt convinsă că numitul Ovide Soliveau are legături cu tatăl lui Mary Harmant, că i-a dat constructorului de la Courbevoie actul procurat de tine. Ceea ce înseamnă că va trebui pîndit la Courbevoie, în împrejurimile uzinei, sau la Paris, în preajma vilei din strada Murillo. într-o zi sau alta tot se va duce fa. complicele său. Va trebui, deci, ca zile întregi să faci pe pîndarul. în clipa cînd Soliveau va ieși de la Paul Harmant te iei pe urmele lui. Admițînd că Harmant nu-1 primește acasă, se va duce el să—1 întîlnească. Ia-te și pe urmele milionarului, află unde se duce...

Amanda deschise un sertar și continuă:

— Aici sînt economiile mele. Banii cadorisiți de domnul de Reiss. Poți lua oricînd din ei.

— Atunci iată și averea mea.

Si Duchemin puse cei cincizeci de mii de franci, echivalentul despăgubirii sale, în sertarul dulapului.

A doua zi, după ce-și tăie favoriții și mustățile ca să nu fie recunoscut de Soliveau, Raoul Duchemin urcă într-o trăsură și se opri la Courbevoie, în dreptul uzinei lui Paul Harmant. Cercetă fațada și cele două intrări

Nimeni nu poate veni sau ieși fără să fie văzut de mine, își zise el. Nu-mi rămine decît să fiu cu ochii în patru.

Se înapoie la trăsura ce-1 aștepta la cîțiva pasi.

— Aștept pe cineva, îi spuse birjarului, rămîi pe loc.

Birjarul era un bătrîn pișicher.

— Trebuie să urmărim pe cineva, boierule? intrebă el, făcîndu-i cu o-chiul.

— Ai ghicit.

— Atunci mă duc la crîșma de lîngă uzină ca să îmbuc un cîrnăcior. Mă găsiți acolo.

Raoul Duchemin aștepta răbdător în fața uzinei, doar, doar, l-o zări pe Ovide. Eja chiar în ziua tentativei acestuia de ucidere a Jeannei Fortier. In seara aceleiași zile, Paul Harmant nu ieșise la ora sa obișnuită. Duchemin continua să-și facă garda zilnica cu o răbdare diabolică. La un moment dat, in fața uzinei se opri o trăsură. Din ea coborî un bărbat. Raoul își înăbuși un strigat de

surpriză. Era Ovide Soliveau, baronul de Reiss, venit să dea raportul milionarului asupra a ceea ce cititorii noştri ştiu. In timpul zifei îi trimisese o telegramă, rugîndu-1 să-1 aştepte la ora şapte şi jumătate seara. Ascultmd relatarea complicelui sau, Paul Harmant se cutremură de spaimă. Strivirea tânărului ce căzuse victimă o dată cu Jeanne» i se părea un lucru îngrozitor şi nu se sfii s-o mărturisească.

— E neplăcut, ştiu, răspunse. Soliveau. Dar eram obligat să merg pînă la capăt...

— Cel puţin, eşti sigur că Jeanne a murit?

— Cum sa nu moara cînd i-a căzut pe cap o schelă de cinci sau şase sute de kilograme? Am văzut-o aşa cum te văd, zăcînd pe pămînt, cu fruntea despicată. Las-o baltă si haide să discutam afaceri.

— Despre ce fel de afaceri?

— Ei, Ia naiba! Despre ale noastre, ale mele, căci este totuna. M-am purtat fată de tine ca un prieten, un adevărat prieten, nedîndu-mă în lături de la nimic; dar după tot ce-am făcut azi-dimineaţă, mă las de căruţă. Sînt sătul. Vreau să plec din Paris.

— Ţi-e frică?

— Nu chiar. Dar, în sfirşit, nu se ştie ce va fi.

— Părerea mea este că dacă totul s-a petrecut aşa cum mi-ai povestit, nu ţi se poate întîmpla nimic.

— Aşa cred şi eu, dar nu-mi pot găsi liniştea decît într-o ţară străină.

— Unde vrei să pleci?

— Mă întorc în America. Este o ţară care-mi convine. Vreau să plec la Buenos-Aires.

— Foarte bine, voi continua să-ţi trimit renta acolo.

— Nu, nu sînt de acord. In primul rînd că este slăbuţă. Şi apoi, prespunînd că tu dai ortul popii, cine mi-o mai trimite?

— Dar dacă ţi-aş da bani in mînă i-ai cheltui în cîteva luni, poate chiar în cîteva zile.

— Foarte mulţumesc de grija ce mi-o porţi. Şi totuşi prefer banii în locul rentei.

— Cit vrei să-ţi dau?

— Am să-ţi spun îndată primul şi ultimul meu cuvînt. N-are rost s| ne tîrguim. Cinci sute de mii de franci.

— Ii vei avea.

— Foarte drăguţ din partea ta! Află că de sîmbătă în opt zile iau vaporul din Le Havre. Joia viitoare cinăm împreuna pentru ultima oară, şi atunci îmi dai şi banii.

Cei doi părăsiră uzina. Ovide zări o trăsură. O opri.

— La Palais-Royal, zise el.

Văzîndu-i pe cei doi îndreptîndu-se spre trăsură, Duchemin, la pîndă, îşi încorda atenţia. Bătu uşor în gemuleţ şi birjarul, auzind semnalul, dădu bice calului. La zgomotul roţilor, Ovide, care tocmai urca în cupeu, întoarse capul dar nu se gîndi la nimic suspect.

Totuşi, după ce vehicolul parcusese o distanţă de vreo cincizeci de metri, privi prin ferestruica din spatele cupeului. Văzu din nou

trăsurica cu felinarele roșii. își încruntă sprîncenele. Și coborînd gemulețul din față îi spuse vizitiului:

— Ieși din alee. Ia-o la stînea și intră pe strada Ternes.

— Par de ce? întrebă marele industriaș.

— Iți voi explica îndată.

Birjarul îl ascultă și după ce coti pe o stradă laterală se îndreptă spre bariera Ternes. Ovide privi din nou pe ferestruică. Fiacrul continua să-1 urmeze la distanță de douăzeci de pași.

— Ah! ticăloasa! exclamă el strigînd din dinți.

— Dar spune-mi, odată, ce s-a întîmplat, murmură Paul Harmant

— Ce să se întîmple, sîntem urmăriți. Asta-i!

Milionarul îngălbeni.

— Fii pe pace. Tu n-ai nici un amestec. Doar eu sînt urmărit și știu și de cine. O femeie.

— Ce înseamnă asta?

— înseamnă că numita Amanda Regamy, cu care am rupt relațiile la Bois-le-Roi, și-a pus în cap să afle unde locuiesc și cine este în realitate baronul de Reiss. Dar ifc-a sosit încă timpul să afle ascunzătoarea bravului Ovide Soliveau. în timp ce vorbea, Soliveau cerceta cu mare atenție îm-brăcămintea tovarășului său de drum. Paul Harmant avea un pardesiu de culoare deschisă și un joben de mătase. Ovide, dimpotrivă era îmbrăcat cu un demiu închis și pe cap avea o pălăriuța rotundă de fetru. Știm de mai înainte ca cei doi aveau, cu mici diferențe, aproape aceeași talie.

— Să facem un schimb, zise Soliveau. Dă-mi mie jobenul și pardesiul și îmbracă-te tu cu hainele mele.

Făcură schimbul.

Dijonezul, deschise gemulețul din fată si spuse:

— Mergi direct în piața Operei. Te oprești în fața cafenelei Grand Hotel. Tu, continuă Ovide, adresindu-i-se lui Paul Harmant, cobori acolo. Amanda, înșelată de îmbrăcăminte, va crede că sînt eu și te va urmări. In acest timp eu mă duc să comand o masă la Brebant.

— Și după ce cobor, eu ce fac?

— Intri in cafenea și te așezi la o masă, în plină lumină astfel ca damicica să-și dea seama că a dat greș. Apoi, după ce trăsura Amandei face calea întoarsă, vii la restaurant.

Un sfert de oră mai tîrziu cele două trăsuri soseau în piața Operei. Lucrurile se petrecură întocmai cum prevăzuse Ovide. Vazîndu-1 pe Paul Harmant îmbrăcat cu un demiu întunecat și cu pălăriuța rotundă pe cap, Duchemin îl luă drept baronul de Reiss.

— Stai pe loc, ii spuse el birjarului, celălalt poate pleca, doar ăsta mă interesează.

Trăsura lui Ovide era de mult departe. Jacques Garaud se instalase sub globurile de cristal ale unui candelabru cu lumină de gaz aerian. Stătea cu fața spre piața Operei, adică spre Raoul Duchemin. Acesta nu-și putu reține o exclamație de minie.

— Indivizii ăștia și-au dat seama că-s urmăriți, murmură el și și-au schimbat hainele.

Timp de cîteva secunde se lăsă pradă amărăciunii nereușitei sale,

apoi dădu ordin birjarului să-1 întoarcă în strada Doamnelor unde era aşteptat de Amanda.

Duchemin îi relată păţania. în ciuda totalei neizbînzi a asociatului său, manechinul nu-şi putu abjine un hohot de rîs.

— Ţi se pare hazos, nu? zise Raoul furios.

— Pe legea mea, da! Este exasperant, dar are haz. Ticălosul e uns cu toate alifiile. Trebuie să fim la fel de isteţi ca şi el.

— De mîine încep să-1 spionez din nou, zise el minios.

— N-o să-ji ajute la nimic. Mîine este duminică şi nu se vor vizita. Ce-ar fi să mergem la Bois-le-Roi?

— E cum nu se poate mai bine.

Paul Harmant îşi intîlni complicele la Brebant, într-un separeu. Spre miezul nopţii, se despărţiră. Dijonezul era tulburat de o vagă presimţire.

Nu-mi va fi greu să dejoc planurile Amandei pînă plec, îşi zicea el, dar cred că plecarea este lucrul cel mai înţelept. Cu cinci sute de mii de franci, la Buenos Aires voi duce un trai confortabil. Cu siguranţă e bine să mă retrag. Asta-mi asigură o bătrîneţe fericită.

A doua zi, Ovide îşi aruncă ochii prin ziare şi citi un articol referitor la accidentul din strada Gît-le-Coeur.

Reporterul afirma că nu numai tînărul, ci şi vînzătoarea de pîine fuseseră striviţi cu desăvîrşire. Ovide zîmbi:

— Vărul Harmant o să vadă că de astă dată mi-am făcut treaba aşa cum scrie la carte.

XI

Odată cu dimineaţa, Raoul Duchemin si Amanda plecaseră la Bois-le-Roi. Etienne Castel călătorise cu acelaşi tren, apoi o luase alene spre vila *La Hanul vînătorilor,* fără să ştie că la cîţiva paşi în faţa lui înaintau cei doi.

Nimic nu-1 grăbea. Se învîrti prin orăşel în timp ce Amanda şi Raoul intrau in vilă. O jumătate de ora mai tîrziu, tinerii erau într-o cămăruţă de la etajul întîi. Madeleine primise dispoziţie să se ocupe de ei. In chiar acel moment, Etienne Castel trecea pragul salonului principal. Patroana îi ieşi în întîmpinare.

— Iată-vă din nou la noi, zise ea.

— Da, doamnă; aş vrea să-mi serviţi prînzul.

— Ce-aţi făcut? L-aţi găsit pe domnul de Reiss?

Etienne Castel răspunse, privind-o în ochi:

— Bineînţeles. Dar dumneavoastră aţi mai auzit ceva despre domnul Raoul Duchemin?

— Aşadar, îl cunoaşteţi şi pe dînsul?

— Nu, dar m-ar interesa mult să-1 văd, şi cum slujnica dumneavoastră mi-a spus că urma să-şi petreacă duminica aici, am venit şi eu, la întîmplare, în speranţa să dau de el.

— Ei bine, domnule, sînteţi chiar norocos. Este aici şi chiar acum ia masa împreună cu cunoştinţă de a sa.

— Cu domnişoara Amanda, desigur.

— Chiar aşa: o tînără fermecătoare. Dacă doriţi, mă duc să-i

anunț că cineva vrea să vorbească cu domnul Duchemin.

— Nu acum. Să-i lăsăm să mănince. După aceea le puteți spune că sînt aici, dar numai atunci.

După ce-și comandă meniul, artistul începu să mănînce. O jumătate de oră mai tîrziu, Madeleine trebui să vină la tejghea unde patroana vilei o întrebă:

— Domnul Duchemin a terminat masa?

— Da. Le duc cafeaua.

— Bun! atunci anunță-1 că în salonul mare este cineva, un domn, care ar dori să-i vorbească.

Madeleine îi înștiința. Cei doi se uitară unul la altul; Amanda luă o hotărîre energica:

— Roagă-1 să vină aici, zise ea.

Slujnica se înapoie.

— Dar, ce dracu! continuă tînăra, adresîndu-i-se lui Raoul, arată că ești bărbat. Te-ai îngălbenit de parcă te-ai vedea arestat de un pluton de jandarmi.

Etienne Castel, condus de Madeleine, apăru în prag: Slujnica se retrase și închise ușa. Artistul salută.

— V-aș ruga să mă iertați, începu noul venit, dar aș dori să stau cîteva minute de vorbă cu domnul Duchemin.,

— Am fost anunțat domnule, bîigui Raoul, și am dat dispoziție să vă invite aici. Puteți vorbi în fața domnișoarei, n-am secrete față de dînsa. Artistul se înclină, se așeză și zise:

— Prezența mea pare să vă tulbure, dar n-aveți de ce să vă neliniștiți. Va rog să nu măjmviți ca un dușman ci, dimpotrivă, ca pe un om gata sa vă întindă mîna dacă aveți nevoie de un sprijin. Numele meu este Etienne Castel; sînt pictor și locuiesc în strada Assas. Sînt dator să vă informez că la Joigny mi s-a spus de accidentul de cale ferată și că vă aflați în tratament la^Bois-fe-Roi.

— Ah! exclamă Raoul, deci de la Joigny știți...

— Da, dragă domnule, de la secretarul primăriei.

Duchemin se făcu alb ca varul.

— Am să vă relatez îndată motivul pentru care am fost la primăria din Joigny, de unde, după cît se pare, ați plecat fiind forțat să demisionați. E adevărat?

— Vai, da, așa e.

— Scopul meu era să descopăr cui i s-a eliberat procesul-verbal de predare a unui copil la orfelinat.

Duchemin simți o sudoare rece udîndu-i cămașa.

— V-am spus sa nu vă neliniștiți. V-aș ruga, deci, să mă ascultați cu calm. Cînd i-am arătat domnului primar procesul-verbal în chestiune a rămas uluit. A făcut o anchetă și rezultatul a fost că actul a fost sustras de cineva.

— Atunci, sînt pierdut, exclamă Duchemin fără să vrea.

— Voi încerca să vă salvez, dacă-mi răspundeți. Acest proces-verbal a fost sustras de dumneavoastră, nu-i așa?

— Da, de mine.

— L-ați vîndut cuiva?

— Dacă l-am vîndut? Nu. L-am eliberat în schimbul unui serviciu.

— E același lucru, deoarece serviciul era o sumă de bani. Neexistînd recipisă, n-am izbutit să aflăm cui anume i-a fost înmînat. Lucrul acesta vreau să-1 știu. Nu cumva mîntuitorul a fost un oarecare baron de Reiss?
— ga da.
— II cunoașteți de mult?
— Nu-1 mai văzusem niciodată.
— Va să zică ați comis uri delict, cu alte cuvinte o crimă în folosul unuia pe care nu-1 mai văzuserăți niciodată!
— Da, dar m-a scăpat de Curtea cu juri.
— Spuneți mai degrabă că v-a împins spre Curtea cu juri.
— Iată cum s-au petrecut lucrurile.
Și Duchemin povesti în amănunțime cum făcuse cunoștință cu Armând de Reiss la Joigny și ce îi îndrugase baronul pentru a obține de la el hîrtia cu procesul-verbal.
— Omul acesta știa totul despre dumneavoastră. Oare de unde? Asta o s-o aflăm însă mai tîrziu. Principalul este acum să punem mîna pe el. Dumneavoastră, doamnă, nu-i știți cumva adresa? adăuga fostul tutore, privind spre Amanda.
— Si de ce aș ști-o domnule?
— Pentru grozavul motiv că ați petrecut împreună opt zile, aici.
Amanda se înroși pînă în vîrful urechilor.
— Vedeți reluă Ettenne, trebuie să discutăm deschis. V-am spus că am venit ca prieten. Aș putea să vă devin un dușman. Primarul din Joigny i-a scris procurorului din Paris. Vor porni pe urmele dumneavoastră, domnule Duchemin. Veți fi interogat și, din răspunsurile dumneavoastră, vom afla ceea ce vrem să știm. Dacă, dimpotrivă, nu ne ascundeți nimic, voi face tot ce-mi sta în putință să ieșiți de sub urmărirea justiției.
— Vai, domnule, zise Amanda, nici eu, nici el nu știm adresa baronului de Reiss. Am da orice ca s-o aflăm; dar omul acesta ne-a scăpatprintre degete.
— II căutați și dumneavoastră? Pentru ce?
— Ca să-i smulgem actele care ne compromit, pe doamna și pe mine, răspunse Raoul. Ieri l-am urmărit; credeam că pun mîna pe dînsul; mi-a scăpat. Și Duchemin îi relată pățania din ajun.
— Va să zică, exclamă artistul, personajul acesta de negăsit îl vizita pe Paul Harmant.
— Da domnule.
— Si pentru el a cerut actul smuls din arhivele de la Joigny, adăugă Amanda; pentru el a vrut s-o omoare pe Lucie.
— S-o omoare pe Lucie! exclamă Etienne uluit. Ce vreți să spuneți?
— Adevărul.
— Aveți dovezi?
— Ei, dac-aș fi avut dovezi concrete, nu mi-ar fi fost teamă de nimic și aș fijmtut să mă răzbun... A vrut să mă asasineze și pe mine, știind ca-1 bănuiesc de crimă. Individul acesta nu se numește baronul de Reiss; numele lui este Ovide Soliveau.
— Ovide Soliveau! își spuse artistul. Vărul lui Paul Harmant sau mai degrabă al celui ce poartă acest nume, deoarece industriașul

este Jacques Garaud, de data aceasta sînt sigur.

După cîteva clipe de tăcerre, Etienne Castel se adresă Amandei.

— Ați vrea să-mi relatați ce știți despre acest om?

— Da, dacă-mi făgăduiți că ne ajutați să ne răzbunăm, răspunse manechinul.

— Fiți fără grijă, doar avem același interes.

— Si Kaoul n-o să pățească nimic?

— Dacă formele de urmărire s-or fi emis, le voi opri chiar de mîine. Atunci tînăra spuse cum 1-a cunoscut pe Soliveau, povestind cu de-amă-nuntul tot ce văzuse, auzise și bănuise.

— Aveți dreptate, zise Etienne, omul acesta este cu adevărat ucigaşul Luciei, şi că era în slujba lui Paul Harmant e limpede ca bună ziua. Avem însă nevoie de dovezi palpabile ca să-i putem dobori pe amîndoi. Mă puteți ajuta domnule Duchemin?

— Cu trup și suflet.

— Atunci, spionați-1 în continuare pe Paul Harmant. Și după ce aflați adresa lui Ovide Soliveau, vă voi spune ce trebuie făcut.

Manechinul interveni.

— II cunoașteți cumva pe Paul Harmant?

— II cunosc. îl vizitez și mă vizitează...

— N-ați putea întreprinde șj dumneavoastră ceva?

— Nu, deoarece orice vorba de-a mea aruncată în vînt, orice acțiune necugetată i-ar da de bănuit. Urmărirea de ieri a domnului Duchemin i-a pus pe gînduri cu siguranță. Dacă indivizii ăștia mai pun cumva la cale o nouă crimă, trebuie să-i împiedicăm s-o ducă fa bun sfîrșit.

Spunînd acestea, se gîndea la Jeanne Fortier.

Se întoarse apoi spre Raoul.

— Aveți nevoie de ceva bani?

— Am eu cîteva economii, îl întrerupse Amanda; le-am pus la dispoziție în interesul comun.

— Oferta mea este în același scop; vă rog să vă amintiți la nevoie. Iată cartea mea de vizită. Dumneavoastră unde locuiți?

— Strada Doamnelor nr. 28, răspunse manechinul.

— îndată ce aveți vreo veste, anunțați-mă.

— Nici o grijă.

Etienne se ridică, adăugind:

— Domnule Duchemin, mă voi ține de promisiune. Organele judiciare vă vor lăsa în pace.

Urcînd în compartimentul trenului ce-avea să—1 înapoieze la Paris, artistul murmura:

— Nu va trece mult și Jeanne Fortier, mama lui Georges, va fi reabilitată.

După două zile de repaus la pat, vînzătoarea de pîine își reluase slujba. într-o zi de luni, la ora cinci dimineața, apăru la brutărie cu fruntea încă bandajată. Trecu pragul *Hanului brutarilor* și ceru un castron de supă. Văzînd-o, cei din restaurant izbucniră în strigăte de bucurie . Toți veneau să-i strîngă mîna.

Tourenezul și Lyonezul vrură să plătească fiecare cîte un rînd barosan în cinstea ei. Evadata din Clermont își simțea ochii în

lacrimi. în sfîrşit, plecă să-şi reia în primire coşul pe rotile.

Lyonezul şi Tourenezul rămăseseră să mai turneze o ţigară cu cîtiva prieteni. Ne amintim că Lyonezul fusese acela care, mai înainte, o îndrumase pe Jeanne spre brutăria Lebret.

— Ei, ce zici? intrebă el pe Tourenez.

— De acord, răspunse acesta. Subscriu.

— Ce tot puneţi la cale? se auziră cîteva glasuri.

— Iată despre ce este vorba, reluă Lyonezul. Măicuţa Lison este o femeie minunată şi o iubim cu toţii. Aşa-i? Ne-ar fi distrus sufletul dac-ar fi murit sub nenorocita aia de schelărie. Şi dac-ar fi fost s-o înmormînteze, toţi din bresla noastră, care mîncam aici, ar fi dat un obol de cîte cinci franci.

— Fără să ne oblige nimeni.

— Ei bine, n-aţi vrea să dăm totuşi aceşti bani pentru o mică sărbătorire intimă, în cinstea măicuţei Lison?

Toţi aprobară în exclamaţii de veselie.

— Bună idee, zise negustoreasa de vinuri. Mă aliez şi eu cu o sticlă de şampanie.

— Atunci, ne-am înţeles, răspunse Lyonezul. Masa o dăm la prînz cînd toată lumea e liberă. Patroana, aici de faţă ne va trece pe fiecare pe listă şi va strînge banii.

Toţi cei aflaţi în local semnară pe o coală de hîrtie şi dădură banii.

— Cu o condiţie, măicuţa Lison să nu afle nimic! spuse Lyonezul; trebuie să-i facem surpriza. N-o invităm decît în dimineaţa zilei cu pricina.

Ovide Soliveau îşi pregătea plecarea cu multă rîvnă. Tot timpul şi—1 petrecea făcînd cumpărături pentru Buenos-Aires. Umbla de colo pînă colo prin Paris, foarte preocupat, dar temîndu-se mereu să n-o întîlnească pe Amanda.

De la întoarcerea la Paris, cunoscuse într-un tripou un individ care locuise mai de mult în Buenos Aires. Personajul acesta se oferise bucuros să-i dea cîteva scrisori de recomandare. Numele său era Tiercelet şi locuia pe strada Iacob.

Intr-o după amiază, Ovide se hotărî să—1 anunţe pe numitul Tiercelet despre călătoria sa apropiată şi, în acelaşi timp, să-i ceară scrisorile făgăduite. Fostul industriaş nu era acasă şi urma să se înapoieze destul de tîrziu. Soliveau se retrase, lăsînd vorbă că-i va trimite o scrisoare cu ziua precisă a întîlnirii. Coborî pe strada Senei căutînd o cafenea unde sa aştearnă cîteva rînduri. Ochii îi căzură pe firma: *La Hanul brutarilor.*

Criminalilor le place să se întoarcă la locurile unde şi-au uneltit şi executat crimele. Ovide intră în local.

— Aveţi un separeu? îl întrebă el pe cîrciumar.

— Da, domnule, poftiţi aici.

Şi patronul îi arată o încăpere mică despărţită de sala mare printr-un glasvant prevăzut cu o ferestruică. Ştim că aceasta era pe jumătate acoperita de perdele. Privind pe deasupra vedeai ce se petrecea în salon. Ovide îşi scoase tocul. Vocile comesenilor din salonul alăturat se desluşeau atit de clar, încît îşi intoarse capul vrînd să descopere pe unde pătrundea zgomotul de se auzea aşa

de bine și descoperi ferestruica întredeschisă. Se apucă să scrie. Dintr-o dată, auzi următoarea frază:

— Patroana mă trimite să te întreb dacă vrei să participi și dacă vrei să te trecem pe listă pentru masa pe care brutarii o dau în cinstea măicuței Lison, joia viitoare, ca să sărbătorim întîmplarea norocoasă că n-a dat ortul popii cînd i-a căzut în spinare schela zidarilor.

Trăsnet de-ar fi fost și tot n-ar fi produs o tulburare mai cumplită asupra lui Ovide. O sudoare rece îi scaldă trupul.

— Jeanne rortier trăiește! îngăimă el. Și eu o văzusem plină de sînge, moartă, sfărîmată! Trăiește ca și fiică-sa!

Vocea din salon îi trezi din nou interesul:

— Poftim lista. Semnează și nici o vorbă Lisei Perrin, în caz c-o î'n-tîlnești. Vrem să-i facem o surpriză... Deci, mucles! A, uite-o pe măicuța Lison.

Jeanne Fortier intrase într-adevăr însoțită de altă vânzătoare de pîine. Ovide, recăpătîndu-și puțin sîngele rece, ridică ușor un colț ae perdea și privi in salon. O văzu pe Jeanne. Mai avea încă tăietura de pe frunte. Da, într-adevăr trăiește! murmură el lăsînd să cadă colțul perdeluței. Așadar, pentru Jacques primejdia este aceeași și la fel de cumplită, atît pentru mine, cit și pentru el. Aflînd că-i teafără și nevătămată, Jacques va refuza să-mi mai dea banii Sromiși pentru moartea ei! Totul va fi pierdut! De n-ar întîlni-o Sin, întîmplare! Am să amîn, dacă trebuie, călătoria cu cîteva zile.

In loc sa sfirșească scrisoarea, mototoli hîrtia și o vîrî în buzunar. Apoi ieși și se duse în cartierul Temple unde făcu cumpărături din mai multe prăvălii. Intră la un frizer, își tăie părul, lăsîndu-1 foarte scurt, își rase favoriții și mustățile și se înapoie în strada Clichy. Peste o oră, ieșea pe ușa casei îmbrăcat într-un costum cenușiu deschis, și pe cap cu o pălăriuță de fetru cenușiu, așa cum poartă ucenicii brutari.

Nu după mult timp se afla în *Hanul brutarilor.* Slujnica Marianne, văzînd o figură necunoscută, întrebă curioasă:

— Sînteți din breasla brutarilor?

— Da, drăguțo, răspunse Ovide.

— In orice caz, nu din cartierul nostru, așa-i?

— Deocamdată nu, dar am locuit pe vremuri. Știu restaurantul ăsta de ani de zile și, fiindcă am plecat din Dijon cu gîndul să mă stabilesc la Paris, m-am gîndit să cinez aici.

Tourenezul și Lyonezul mîncau la o masă alăturată.

— Așa! zici că ești din Dijon, camarade? intreabă Lyonezul.

— Da.

— Am lucrat și eu acolo. La cine-ai fost angajat?

Ovjde dădu numele unui brutar din Dijon.

—II știu, este un băiat pe cinste. Și zici că vrei să-ți cauți slujbă la noi?

— Am căpătat o moștenire. Nu cine știe ce, dar pot trăi din ea pînă-mi găsesc ceva sa-mi convină... Aș putea să mănînc în pensiune aici?

— Cum să nu, răspunse slujnica.

— Pînă una alta, aș vrea o sticlă de vin de Bourgogne, ceva, așa,

mai ales. Tovarășii or să vrea, cred, să ciocnească un păhărel și cu mine.

Marianne aduse o sticlă de vin de Beaune, după care urmă repede alta. Ceva mai tîrziu, Tourenezul și Lyonezul se retraseră. Ovide își termină pe îndelete mîncarea. Discută cu patroana, plăti jumătate din pensiune anticipat, ciocni cu ea, apoi chemă slujnica și—i dădu un ludovic pentru sticlele de vin și pentru mîncare. Aceasta îi aduse două monezi de cinci franci și restul de mărunțiș. Dijonezul îi puse în mînă o monedă de cinci franci și spuse:

— Asta-i pentru tine, drăguțo.

Marianne roși pînă în vîrful urechilor, îngăimă cîteva vorbe de mulțumire și vîrî banul în buzunarul de la șorț.

— Stați puțin, zise ea pe neașteptate, deoarece sînteți de-ai noștri nu vreți să participați la banchet?

— Ce fel de banchet? întrebă străinul, prefăcîndu-se că nu știe despre ce este vorba.

Atunci patroana răspunse:

— O masă cu subscripție oferită în cinstea unei brave vînzătoare de pîine. Toți de aici o iubim.

— Sigur, cum să nu, particip și eu. Cît se dă de om?

— Șase franci.

— Poftim.

— Pe ce nume? întrebă patroana.

— Pierre Lebrun.

Ovide se înapoie acasă.

A doua zi dimineață, sosi din nou la *Hanul brutarilor* unde i se servi micul dejun. Tourenezul și Lyonezul, în haine de lucru, veniră să—și soarbă supa și păhărelul de vin alb. Văzîndu-1 pe Ovide, se grăbiră să-i stringa mîna, așezîndu-se lîngă el.

Acesta plăti numaidecît șase sticle de vin și invită mai mulți comeseni. La un moment dat intră și Jeanne.

— Vino încoace, măicuță Lison, strigă Lyonezul. Te cinstim cu un pahar de vin alb.

Ovide nici nu clipi, dar adăugă.

— Poftim, poftim, măicuțo, și fii binevenită.

Vînzătoarea de pîine se apropie. Se uită la străin.

— Nu vă cunosc, rosti ea.

— E un tovarăș nou, băiat bun, își sărbătorește venirea, răspunse Lyonezul.

Soliveau umplu paharele, Jeanne ciocni cu paharul ticălosului. Apoi își luă cana de cafea cu lapte, strînse mina lui Ovide și se retrase.

— Veniți la banchet? întrebă Tourenezul. O să cîntăm cuplete deocheate.

— Ar trebui s-o punem să cînte și pe măicuța Lison, exclamă Marianne care mergea de la o masă fa alta strîngînd farfuriile, dar nu va fi deloc ușor, măicuța Lison e mereu trista.

— Aiurea! zise Ovide pe un ton glumeț, o fac eu să-și descrețească fruntea; găsesc eu leac s-o înveselesc.

A doua zi după întîlnirea cu Duchemin și Amanda, Etienne Castel lucra în atelierul propriu. Se apropia ziua cînd Georges

împlinea douăzeci și cinci de ani și fostul tutore voia să-i trimeată pentru aniversare tabloul făgăduit. Odată cu tabloul urma să-i înmîneze și scrisoarea încredințată de preotul din Chevry. Ar fi vrut mult ca, totodată , să-i spună si următoarele: „II știu pe adevăratul ucigaş al lui Jules LabrQue". Dar nu putea încă exclama cu dovezi la mînă: „Iată asasinul! Ii smulg masca. Omul acesta nu se numește Payl Harmant ci Jacques Garaud".

In consecință, trebuia să se abțină pînă în ziua cînd Ovide Soliveau i-ar fi putut furniza dovada atît de mult dorită. Or, zilele de marți și de miercuri trecuseră fără ca Raoul Duchemin să-i fi adus vreo știre. Seara, pictorul veni în strada Doamnelor și lăsă o carte de vizită cu următoarele cuvinte:

Trec mîine, joi, la ora zece dimineața. Așteptați-mă am neapărată nevoie să vă vorbesc.

Amanda și Raoul nu se întoarseră decît spre miezul nopții. Amanda ar fi dorit cumplit să fie prezentă la vizita anunțată, dar nu putea ; patroana o însărcinase să meargă la o clientă, așa că a doua zi plecase dis-de-dimineață.

La rîndul său, Ovide Soliveau își părăsi și el locuința în zori, în buzunar cu sticluța plină pe trei sferturi cu licoarea canadiană de la New York. Ii expedie milionarului, pe adresa uzinei, următoarea telegramă:

Rog amînă întîlnirea de mîine, plec abia lunea viitoare.

Ovide

Soliveau luă o birjă și dădu ordin să—1 ducă în piața Chatelet. întră într-o cafenea și ceru hîrtie de scris. Modificindu-și scrisul, Lișiră aceste cîteva rînduri:

Poliția din Paris caută o femeie numită Jeanne Fortier, condamnată la închisoare pe viață pentru tripla crimă de furt, incendiu si asasinat și care a evadat din închisoarea centrala din Clermont.

Poliția va putea afla ce o interesează dacă va trimite doi sau trei agenți de siguranță la un banchet oferit astăzi, joi, la douăsprezece fix, la un negustor de vinuri din strada Sena, cu emblema **Ta Hanul brutarilor.** *Petrecerea se dă în cinstea unei vînzătoare de pîine pe nume Lise Perrin. Incidentul care se va produce o va constrînge pe evadata din Clermont să-și dea pe față identitatea.*

Apoi, cu același scris falsificat, trecu pe plic următoarea adresă:

Domnului șef al Siguranței, la Prefectura Poliției
Urgent

La ora zece fix, Etienne Castel se prezentă în strada Doamnelor la domiciliul Amandei, unde locuia și Raoul Duchemin. Fostul funcționar de la primăria din Joigny veni să-i deschidă:

— Vă așteptam. Ați venit cumva să-mi spuneți că ați descoperit vizuina lui Soliveau?

— Nu, am venit să întreb dacă dumneavoastră i-ați dat de urmă.

— Vai, nu. De trei zile nu fac altceva decît să-1 pindesc pe Paul Harmant care n-a ieșit de acasă decît ca să plece și ca să se înapoieze de la uzină.

— Așadar, nimic! Nici un indiciu, zise Etienne.

— Absolut nimic, ji tare mă tem că acest Soliveau, dîndu-și seama că e urmărit, sa nu fi părăsit Parisul...

— Ar însemna că dracul își vîră coada în treburile noastre.

— M-am gîndit să-i trimit lui Paul Harmant o telegramă semnată Ovide Soliveau, cu următoarele: *Astă seară, la mine; urgent.* Paul Harmant, va veni cu siguranță la apelul complicelui său. Voi sta la pîndă, îl voi urmări și prin ei voi da de urma banditului. Ce ziceți de ideea mea?

— Prezintă unele dificultăți și unele pericole. Dacă Soliveau a fugit, Paul Harmant va ghici că i se întinde o cursă; pus în gardă, va rămîne acasă.

— Aveți dreptate dar poate că nu știe dacă complicele lui a plecat din Paris. Poate crede ca tocmai s-a înapoiat.

— Fie. Să admitem că Ovide este la Paris. Milionarul, presupunînd că s-a înapoiat, se duce, îl găsește și-i spune: am primit telegrama. Ce s-a întîmplat? Ovide, știind că n-a trimis nimic, își va da seama că-i încolțit.

— Va crede că falsa telegrama e trimisă de Amanda. In timp ce ei stau și discută, eu rămîn la post. Ovide Soliveau ar putea fi sau nu acasă cînd vine Paul Harmant. Dacă lipsește, totu-i în ordine. Dacă este, la un moment dat, tot va pleca. Atunci, mă voi folosi de lipsa lui, voi intra în locuință și voi lua toate actele din casă.

— Nefericitule! strigă artistul. Dar ceea ce vrei să faci dumneata este o crimă pedepsita de lege.

— Bine, dar nemernicul ăsta este în afara legii! Cu orice risc, eu încerc.

— Dacă hotărîrea dumitale este definitivă, nu mai am nimic împotrivă. Unde vrei să trimiți telegrama. La Courbevoie? In strada Murillo?

— Asta-i ceva mai greu. Nepîndindu-1 azi-dimineață, nu știu dacă s-a dus la uzină.

— Vom afla îndată. Mă duc în strada Murillo și întreb de Paul Harmant. Vizita mea i se va părea foarte firească... Dumneata mă aștepți într-o cafenea pe bulevardul Mâlesherbes. Voi veni să te iau de acolo.

— Atunci să mergem.

— Un moment, zise Etienne scoțînd din buzunar o hîrtie cu antetul ministerului și întinzîndu-i-o. Citește ce scrie. Vei vedea că m-am ocupat de dumneata. Nu mai ai motive de teamă, deocamdată.

Cei doi părăsiră casa din strada Doamnelor și urcară într-o trăsură. La capătul străzii Murillo, Duchemin coborî, apoi trăsura își urmă drumul spre vilă. Artistul sună.

— Domnul Paul Harmant este acasă? întrebă el portăreasa.

— Nu, dar domnișoara vă va primi cu siguranță.

Două minute mai tîrziu, Etienne era introdus la Mary. Fata avea

o paloare ca de mort. Văzînd-o, artistul simți o milă nețărmuită.

— Ce vînt vă aduce, dragă pictore? întreabă fata cu un surîs pe buzele-i albe. Tatăl meu a plecat la uzină. Aveți să-i comunicați ceva urgent?

— Aș fi vrut să-i cer permisiunea să vizitez atelierele. Lăsați, mai bine mă duc la Courbevoie.

— Ați mai lucrat la portretul meu?

— A trebuit să întrerup lucrul pentru un timp... am fost la Dijon.

— In orașul tatălui meu.

— Da; și mi s-a vorbit despre dînsul.

— Cum? mai sînt oameni care-și mai amintesc de el în orășelul părăsit de atîta vreme!

— Mulți vorbesc despre domnul Harmant în termenii cei mai elogioși, la fel ca și despre vărul său. II cunoașteți pe acest văr?

— Da, un original, varul Ovide Soliveau. Cind a plecat din New York, tata i-a vîndut fabrica de acolo. Mie însă îmi displăcea total.

— Pe scurt, a rămas în America.

— Din fericire da, slavă domnului!

Etienne se ridică.

— Plecați? Așa de repede? întrebă Mary.

— Da, la Courbevoie.

Fata nu știe că Soliveau s-a întors la Paris, gîndi pictorul. Pentru ea este tot la New York.

Etienne Castel se înapoie la cafeneaua unde îl aștepta Duchemin și spuse:

— Paul Harmant este la uzină și azi nu va cina acasă.

— Dacă pleacă înainte de a primi telegrama mea?

— N-avea grijă. II voi împiedica eu.

In mai puțin de o jumătate de oră, cei doi își terminară masa de prînz și tnmeseră următoarea telegramă:

Te aștept la mine, astă seară la ora nouă Foarte urgent.

Ovide

Apoi se îndreptă spre podul Neuilly. La capătul podului, Raoul coborî și zise:

— Voi aștepta aici.

— Ne-am înțeles, interveni artistul. Voi face astfel încît să nu-1 părăsesc pe omul nostru decît în clipa cînd urmează să plece la intîlnire. Mîine dimineață te aștept acasă la mine.

Etienne spuse birjarului să-i conducă la uzină.

Milionarul dăduse dispoziții pentru întreaga zi de lucru. Avînd întîlnire cu Ovide așa cum stabiliseră, trebuia să treacă mai întîi pe la bancher ca să ia suma destinată complicelui. Era gata să părăsească uzina, cînd i se aduse o telegrama. Era depeșa prin care Ovide contramanda întilnirea din ziua aceea. Paul Harmant o citi și rămase foarte surprins.

— Asta-i bună! dar ce i-a venit? Ce înseamnă amînarea asta? O toană absurdă, cu siguranță. Nu-i nimic, ne vom lua mîine adio.

La ora unsprezece, trimise după Lucien.

— Dejunăm împreună, dragul meu, spuse el.

Să vedem ce se petrece în acest timp, pe strada Sena, la *Hanul brutarilor.*

Jeanne Fortier își făcuse apariția obișnuită în local. Ucenicii brutari și vînzătoarele de pîine aflați în sală păreau să aibă o comportare ciudată și misterioasă. Faptul acesta o intrigă atît de tare încît se duse la Lyonez.

— Dar ce-aveți cu toții? Parcă mi-ascundeți ceva. Mă priviți într-un mod bizar.

— Iți spun eu măicuță Lison, răspunse Lyonezul cu un. aer încurcat: e pentru că vrem să-ți dăm o veste.

— Ceva neplăcut? îngăimă ea.

De data aceasta îi răspunse patroana:

— Nicidecum! Dimpotrivă. Am fost necăjiți cînd am aflat de accidentul suferit. Băieții care mănîncă aici și care te cunosc, ce .și-au spus: dacă soarta a făcut ca buna noastră Lison să scape, trebuie să-i dovedim că o iubim, oferindu-i un frumos buchet și un banchet. Asta-i...

— Oh! dragii mei, murmură Jeanne, și nu mai putu continua. Emoția îi ștrangula gîtlejul.

— Buchetul o să-ți sosească îndată cu banchetul, la douăsprezece fix! continuă patroana, îmbrățișînd-o. Apoi fiecare dintre cei de față veniră să-i strîngă mîna. Jeanne îngîna:

— Mulțumesc, dragii mei; sigur, sigur că da, sînt foarte fericită.

Apoi, nemaiputîndu-și stăpîni emoția, izbucni în hohote.

— Ei, lasă, lasă, o mingîie patroana, nu trebuie să plîngi, mai bine rîzi. Intîi, că e mai vesel! Haide, ia o înghițitura din acest amestec și la treabă!

Jeanne Fortier luă păhărelul și ciocni cu toată lumea, apoi ieși, însoțită de aclamațiile tuturor. Curînd începu să se aranjeze masa...

Fredonînd o melodie de operetă, Ovide, ferchezuit și proaspăt ras, se îndrepta spre *Hanul brutarilor.* Pe strada Beaux-Arts, o trăsură de piață îl obligă să urce pe trotuar. Vehiculul îl depăși. Ovide n-avu timp să vadă capul unei femei în spatele geamlîcului; un chip care , zarindu-1, căpătă brusc o expresie uluita. Amanda, căci ea era, îi spuse birjarului:

— întoarce și mergi la pas.

Cu ochii pe geam, îi studia pe trecător.

— Nu, nu m-am înșelat, murmură tînăra. El e, cu toate că acum nu^are mustață. Și nici favoriți.

îl văzu intrînd în localul unui negustor de vinuri. Coborî din birjă.

— Ești liber, spuse ea vizitiului, dîndu-i o monedă de cinci franci și cartea de vizita a doamnei Augustine; du, te rog stofa la adresa aceasta. Dacă ești întrebat de ce n-am venit o dată cu dumneata, spune că ceva urgent m-a obligat să rămîn în oraș.

Amanda trase peste față voaleta deasă a pălăriei și se îndreptă spre local. Arunca o ocheadă spre interior. Prin ușa întredeschisă zari un salon spațios în centrul căruia era aranjată o masă de dimensiuni neobișnuite. In fund, lingă un cuptor - bărbatul sub ale cărui trăsături îl recunoscuse pe baronul de Reiss. Intră hotărîtă și'

se adresă cîrciumarului:
— Aveți un separeu?
— Da, doamna; un separeu în care tocmai am făcut curățenie.
— Bun, aduceți-mi vă rog și o porție de friptură, caldă sau rece.
Amanda se strecură în separeu.
— De aici nu-mi mai scapă, își zise ea ridicînd colțul perdeluței, îl văd cînd pleacă și mă iau dupa el...
In acea clipă, prin gemulețul întredeschis auzi voci în salon.
— Ei! ai sosit, drăguțule, zicea patroana, ce-ți poftește inima pentru azi?
— Ca de obicei, bunicuțo... O supă! dar nu prea concentrată ca să pot și eu onora banchetul.
— Mi-ai făgăduit că o să rîdem.
— Am promis și mă voi ține de cuvînt... Care-i locul meu?
— Acolo, în fundul salonului. Pentru clienți avem mese separate.
Ovide se îndreptă spre o măsuță plasata lîngă peretele care despărțea salonul mare de separeu. Daca Amanda s-ar mai fi îndoit cumva de identitatea personajului urmărit, timbrul glasului i-ar fi risinit orice urmă de îndoială
Marianne așeză în fața lui Ovide un castron plin cu supă de varză.
— Felul întii, zise ea.
— Bine, grăbește-te și am să-ți arăt ceva.
Slujnica reveni îndată cu felul următor.
— Acum, spuneți, ce-mi arătați.
— Curioaso! ești nerăbdătoare! bine, privește...
Și Ovide scoase din buzunar două cutiuțe din piele, una roșie și alta neagră. O deschise pe cea neagră unde strălucea o pereche de cercei.
— Vai, ce frumoși sînt! Asta-i cadoul pentru măicuța Lison?
— Exact!
— Vai, biata femeie, ce fericită o să fie! Și în cealaltă?
— O pereche de cercei pentru dumneata.
Ovide deschise cutiuța roșie. Marianne nu-și putu reține un strigăt de bucurie:
— Sînt nemaipomeniți! vai! Vă mulțumesc domnule Pierre. Sînteți prea drăguț. O să-i pun cînd servesc mîncărurile.
Slujnica îi strecură în buzunarul șorțului și reluă:
— Domnule Pierre, mie-mi place grozav sa petrec. Ne veți cînta cuplete vesele, nu-i așa? Și vreau sa cînte toată lumea... chiar și măicuța Lison.
— Măicuța Lison și toți ceilalți.
— Sînt sigură că n-o să izbutiți. Pe ea n-o poate înveseli nimeni.
— Dacă tu ai vrea, ar fi un fleac. Trebuie doar s-o *amețim* puțin.
— Bine, dar nu eu voi turna vinul în pahare.
— Nu-i nimic, nu trebuie să bea mult.
— Atunci, cum?
— După cafele se servește lichior, nu-i așa? Ei bine, voi zice că e rîndul meu să fac cinste; voi înmîna cadoul măicuței Lison care va trebui udat cu un păhărel de șartreuză adevărată. Trebuie doar să turnăm într-o sticluță, pe care s-o pui deoparte, o linguriță dintr-o licoare special adusa de mine.

— Și dacă-i face rău, biata de ea!

— Da de unde, o înveselește pur și simplu, iar noi o vom provoca să ne spună tot ce-i va trece prin cap, chiar și glume deocheate.

— j[mi dați cuvîntul că asta n-o s-o necăjească?

— îți jur, pe cuvîntul meu de dijonez și de băiat bun!

— Bine, atunci mă prind.

— Eu o să cer șartreuză ca să stropesc cadoul și dumnata torni în paharul măicuței Lison.

— Dar dacă le torn și altora? întrebă slujnica.

— Nu, că atunci iese o hărmălaie de nu se mai aude om cu om; se vor lua la întrecere care să vorbească mai tare și să cînte mai cu foc.

— Mă duc să iau două sticluțe și măicuței Lison îi voi turna din șartreuză preparată. Unde-i licoarea?

— Adă aici sticluța și torn eu licoarea, deoarece s-ar putea ca dumneata să verși o cantitate prea mare.

Slujnica luă din raft o sticluță de șartreuză în care Ovide vărsă puțin din conținutul fiolei cuparată la New York. Agită ca să se amestece totul, puse dopul la loc și i-o înapoie Mariannei, spunîndu-i:

— Ai grije să nu cumva s-o încurci cu celelalte.

Amanda ascultase cuvînt cu cuvînt întreaga convorbire. Se întreba cine o fi persoana căreia-i spuneau „măicuța Lison" și ce crimă mai punea la cale omul acesta. Dintr-o dată își înălță capul; o flăcăruie îi trecu pe sub ochi. Se uită spre Ovide. Acesta se ridicase de pe scaun și-și aprindea o țigară. Apoi traversă bodega și ieși în stradă. Deși îl văzu îndepărtmdu-se, Amanda rămase pe loc. Marianne veni să strîngă resturile de la masa lui Ovide. Manechinul se apropie de gemulețul întredeschis și chemă în șoaptă:

— Domniș'oară Marianne!

Slujnica se uită împrejur și întrebă:

— Cine mă strigă?

— Eu... aici în separeu. Vrei să vii o clipă

Marianne apăru.

— Aveți nevoie de mine, doamnă?

— Da, domnișoară.

— La dispoziția dumneavoastră. Spuneți-mi ce doriți?

— Astăzi aveți multă lume la masa, nu?

— Da, dăm un banchet în cinstea doamnei Lise Perrin, numită în cartier măicuța Lison. O vînzătoare de pîine care era cît pe ce să fie omorîtă...

— Si dumneata Jii la femeia asta?

— Bineînțeles ca țin.

— Atunci, dragă Marianne, să nu faci ce te-a sfătuit bărbatul de adineauri.

— De unde știți? întreabă slujnica, uluită.

— Gemulețul era deschis. Am auzit totul.

— Atunci, v-ați dat seama că era vorba de o simplă glumă, o farsă nevinovată.

" — Știu, dar va trebui să renunți.

— Dar de ce? Credeți că dijonezul avea în flacon ceva ce i-ar putea face rău măicuței Lison?

— Sîqt sigură că scopul lui nu e deloc s-o înveselească pe biată femeie. II cunosc bine; iți jur că bărbatul ăsta urmărește ceva rău.

— Ceva rău? repetă Marianne tremurînd.

— Da... Vrei sa cîștigi două sute de franci și să împiedici comiterea unei mîrșăvii?

— Sigur că da, vreau. Iar eu care credeam că domnul acesta este 0 persoană cinstită și am primit de la el și un cadou!

— Păstrează-ți cadoul!

— Escrocul dracului, voia să mă facă complicea unei mîrșăvii împotriva măicuței Lison? Aş vrea să i-o pot plăti cu aceeași măsură, făcîndu-i o farsă!

— Vei putea, turnîndu-i lui amestecul destinat vînzatoarei de pîine

— Grozav! E o idee nemaipomenită!

— Doza introdusă în sticluță ar putea fi periculoasă pentru o femeie, dar nu și pentru un bărbat. O va bea el și apoi, ai să vezi, se va îmbăta. Cina te îmbeți simți nevoia să trăncănești. Atunci va mărturisi cu glas tare, în fața tuturor, tot ceea ce avea de. gînd să facă și în ce scop...

— Bine, dar cine-i escrocul ăsta?... Mă duc să-i spun patroanei.

— Să nu faci una ca asta, căci va fi alungat și nu mai vom putea afla din gura lui ce intenționa cu adevărat.

— Aveți dreptate, trebuie să—1 lăsăm să bea; și să bea...

— Ai sa ții minte tot ce ți-am spus să faci?

— Da. O să vedeți. Dar, la urma-urmei,, dumneavoastră o să asistați?

— Sigur că da. Voi fi aici în separeu.

Amanda scoase din portofel două hîrtii de cîte o sută fiecare și 1 le întinse.

— Ia-i, sînt banii făgăduiți.

Marianne îi dădu mina la o parte.

— Păstrați-i doamnă, vă rog. Nu trebuie să mă plătiți pentru că fac o faptă bună și dau pe fața un excroc.

— Ai dreptate, draga mea. Totuși, insist să iei banii. Poți, dacă vrei, să-i dai măicuței Lison. La ora prînzului voi fi aici. Aranjează în așa fel, ca dijonezul să nu dea cu ochii de mine.

Amanda ieși din localul de pe strada Sena. Abia păși pe trotuar că patroana o și strigă pe Marianne. Slujnica veni în grabă și fu primită cu următoarele cuvinte:

— Ce căutai tu în separeu?

— Discutam cu o doamnă care m-a chemat și mi-a dat asta.

Și Marianne îi arătă banii.

— Ei drăcie! dar sînt două sute de franci!

— Da, pentru măicuța Lison.

— Atunci, dacă-i așa, înțeleg de ce-ai stat atîta de vorbă. Să-i înmînezi sărbătoritei cind ajungem la felul trei.

— Mai bine dați-i dumneavoastră, patroană.

— Fie cum vrei. Acum, du-te și vezi dacă mai lipsește ceva.

Etienne Castel, știm, plecase spre atelierele lui Paul Harmant. Acesta se afla singur în -biroul său, Lucien tocmai străbătea curtea fabricii în drum spre milionar. Il zări pe Etienne. Cei doi își strînseră mîna.

— Dumneavoastră aici? îl întrebă Lucien.

— M-am gîndit să fac un tablou cu o uzină... și, în legătură cu asta am venit să stau puțin de vorbă cu domnul Harmant. De altfel, adineauri am văzut-o și pe domnișoara Mary. Biata de ea, nu mai are de trăit decit, cel mult, cîteva zile.

— Vai, domnule! Sînt la capătul puterilor. Abia-mi mai pot juca rolul pe care dumneavoastră mi l-ați impus și nici nu știu în ce scop.

— Scopul, repet, este fericirea dumneavoastră. Deocamdată vă invit la cină împreună cu domnul Harmant.

Milionarul îl primi pe Etienne Castel în clădirea birourilor.

— Ce surpriza! exclamă el. Fiți binevenit. Ce vînt vă aduce la Courbevoie? Artistul invocă și de astă dată aceleași motive, apoi adăugă:

—Pentru că veni vorba, am fost azi-dimineață în strada Murillo.

— Ați văzut-o pe fiica mea? întrebă Paul Harmant.

— Da. Ne-am înțeles, nu-i așa? Cinăm împreună. De altfel, domnișoara Mary mi-a spus că n-aveți intenția să mîncați acasă.

— Aveam o întîlnire pentru diseara, dar adineauri am primit o telegramă de contramandare. Așa că accept invitația.

Cei doi se pregăteau să viziteze atelierele cînd portăreasa intră cu altă telegrama.

— Asta-i telegrama noastră, gîndi artistul.

Fostul Jacgues Garaud o citi și fruntea i se încruntă. Pictorul îl studia pe ascuns.

— Ce înseamnă asta? se întreba industriașul. Azi-dimineață îmi contramanda întîlnirea, și acum iată că-mi dă alta... Ce dracu-o mai fi asta?

— Ceva neplăcut? întrebă artistul.

— Neplăcut da, căci o afacere neprevăzută mă obligă să amin invitația de adineauri. Trebuie să fiu la ora nouă seara la unul din clienții mei.

— Veți fi, dragă domnule Harmant, fără să fie nevoie să ne schimbăm proiectul. Cinăm la șase fix în cartierul unde aveți treabă și la opt și jumătate vă părăsim ca să aveți timp să vă duceți la client.

La ora cinci, vizita în fabrică se încheiase. Paul Harmant ieși împreună cu Etienne Castel și Lucian Labroue. La șase fără un sfert, coborau în piața Le Havre în fața unui restaurant. Raoul Duchemin îi urmărise pas cu pas, încă de pe podul Neuilly. Ii lăsă să intre în restaurant, apoi trecu și el pragul aceluiași local.

XII

Era ora douăsprezece fără un sfert. Toți cei ce subscriseseră la banchet veniseră la timp. Cu zece minute mai înainte Amanda se

reinstalase în separeul unde Marianne îi servi meniul.

Apoi, slujnica se înapoiase în salonul mare. In ciuda animației și a veseliei zgomotoase cu care-i uluise pe comeseni, Ovide nu se simțea deloc în largul său. Nu-i vedea pe agenții Siguranței. Marianne trecu pe lingă el. Ovide se aplecă și o întrebă în șoaptă:

— N-ai uitat nimic?

— Nu, fiți pe pace! Sticluța este pregătită..

în acel moment, în salon își facura apariția un subofițer de garnizoană însoțit de un țăran în vîrstă de vreo șaizeci de? ani. Soliveau îi învălui cu o privire ageră.

— Ăștia-s oamenii mei, își zise el. Totu-i în regulă.

Noii veniți erau într-adevăr cele două iscoade trimise de șeful Siguranței.

Nu după mult, o vînzătoare de pîine dădu buzna în salon:

— Băieți, strigă ea, vine măicuța Lison!

Un bărbat de vreo șaizeci de ani luă de pe masă un uriaș buchet de flori. Jeanne Fortier apăru și omul cu florile îi ieși în cale.

— Măicuță Lison, primește acest buchet pe care prietenii dumitale ți-1 oferă în semn de recunoștință.

Un strigăt general umplu vasta sală. Toți exclamau: Trăiască Lise Perrin! Vinzatoarea de pîine își ștergea ochii.

— Masa este servită! Poftiți la masă! zise patroana, pe un ton de comandă.

Tourenezul și Lyonezul o instalară pe Jeanne în scaunul de onoare. Banchetul începu. Ovide Soliveau ședea foarte aproape, pe aceeași parte a mesei și prin voioșia lui îi înveselea pe toți.

Se făcuse ora trei și jumătate; cafelele erau așezate pe masă. Slujnica Marianne pîndea semnalul lui Ovide. Se îndreptă spre măsuța unde erau rînduite sticlele de lichior și, băgînd mîna în buzunar, scoase o sticluță așezînd-o în fruntea celorlalte.

Ovide se ridică în picioare.

— Bravo! exclamă Tourenezul. Iată-1 pe Dijonez, o să ne cînte ceva pe cinste!

— Vă voi cînta cu siguranță, domnilor, deoarece mi s-a făcut onoarea să fiu invitat, dar înainte de asta cer să mi se dea cuvîntul.

— Ți-1 dăm, dă-i drumul, bătrîne!

— N-o cunoșteam pe măicuța Lison, prieteni dar, prin dumneavoastră, am învățat s-o iubesc și s-o stimez. Sînt fericit să-i ofer acest mic dar și foarte fericit dac-o să vrea să—1 primească.

Ovide dădu scaunul la o parte și se îndreptă spre Jeanne Fortier.

— Doamnă Perrin, rosti el oferindu-i cutiuța, făceți-mi plăcerea să primiți acest mic dar și marea cinste de a vă îmbrățișa.

Jeanne întinse obrajii și complicele lui Paul Harmant îi dădu două să-rutări de iuda. Apoi Jeanne Fortier deschise cutiuța de piele și scoase un strigăt de uimire. Bijuteria trecu din om în om.

— Băiete dragă, te felicit, zise patroana localului. Frumos cadou! Dar trebuie să-I stropim...

— Am pregătit totul, fac cinste cu șartreuză veritabilă. Marianne, auzind fraza, alergă cu două sticluțe de lichior, culoarea smaraldului.

— Mai întîi dumneata, măicuță Lison, zise ea. Jeanne întinse

paharul. Tînăra slujnică îl umplu cu vîrf, apoi se întoarse spre Soliveau:

— Acum, dumneavoastră, domnule dijonez. Cu o repeziciune de prestidigitator, Marianne schimbase sticluțele și îi turnă lui Ovide clin amestecul cu licoarea canadiană.

—In sănătatea dumitale, măicuță Lison, strigă canalia. Cele două pahare se ciocniră, apoi Soliveau și vînzătoarea de pîine le sorbiră dintr-o în-ghițitură. Amanda îl privea pe Ovide golindu-și paharul; în ochi îi apărură străluciri de tigroaică.

— S-a zis cu tine, nemernicule, murmură ea.

— Gata, ne-am înduioșat destul, zicea Lyonezul. Hai să cîntăm. Fiecațe să dea drumul la cupletulpreferat.

— Intîi dijonezul, zise cel din Tourena. Să cînte dijonezul!

Ovide se ridică și-și începu cupletul. La strofa a doua, se opri și—și petrecu mîna peste frunte. Părea că dintr-o dată uitase totul. Efectul licoarei începea să se producă.

— S-a zis pentru astăzi, măi dijonezule, strigară cîțiva. Ovide aruncă împrejur o privire împăienjenită.

— Să cintam... zise el! Parcă de cîntat ne arde...

Toți comesenii se uitau la ciudata schimbare a lui Soliveau care-i privea cu ochii holbați.

— Ușurel, ușurel, strigă patroana apropiindu-se de el, vino-ți în fire, domnule Pierre Lebrun.

— Ești nebună, umflate! răspunse pseudo-baronul de Reiss. Pe mine nu mă cheamă Pierre Lebrun. Mă cheamă Ovide Soliveau... Nu sînt ucenic brutar, sînt burghez, trăiesc din rentele mele, datorită unui văr milionar... vărul meu Paul Harmant.

Auzind acest nume, Jeanne tresări și se îngălbeni. Toată lumea se ridicase în picioare, strîngîndu-se în jurul lui Ovide.

El continua:

— Paul Harmant, marele constructor de la Courbevoie... V-am spus că e vărul meu... aiurea, nici gînd... Nu sîntem rude. El este pur și simplu un șnapan, incendiator, și un ucigaș. Ne-am cunoscut acum douăzeci și unu de ani pe pachebotul *Lord-Maire.* O tulise din Franța pentru că comisese o droaie de crime; și-a împrumutat un alt nume, numele vărului meu Paul Harmant, mort cu puțin mai înainte. L-am prins cu mița în sac, așa că am acces la bănișorii lui... oh! are bani cu ghiotura, vărul ăsta al meu, pe adevăratul său nume Jacques Garaud!

Jacques Garaud! repetă vînzătoarea de pîine, năpustindu-se asupra lui Ovide și apueîndu-i brațul, ai spus că Paul Harmant se numea Jacques Garaud?

Ochii lui Soliveau erau ca niște flăcări.

— Da, așa am spus, și o mai spun încă: Jacques Garaud, incendiatorul, hoțul și asasinul, Jacques Garaud ucigașul patronului său, Jules Labroue, la Alfortville acum douăzeci și unu de ani... Bănuiam eu ceva, și i-am turnat ca și ție, Lise Perrin, din licoarea canadiană care-i determină pe oameni să vorbească. Așa că, dă-i drumul, bătrîno...

Eu? zise Jeanne. Ce vrea sa spună?

— Vrea să spună, răspunse Marianne, că pregătise pentru

dumneata o băutură drăcească, dar a băut-o el.

Ovide n-auzea. Vorbea înainte:

— Licoarea canadiană te va face să mărturiseşti cu glas tare, în văzul tuturor, că eşti Jeanne Fortier.

— Tacă-ţi gura, strigă vînzătoarea de pîine înspăimîntată.

— Jeanne Fortier, continuă Soliveau. Jeanne Fortier a cărei fiică am încercat eu s-o ucid... Jeanne Fortier ne care voisem s-o fac să piară sub greutatea schelei din strada Gît-Ie-Coeur, Jeanne Fortier condamnată la închisoare pe viaţă şi evadată din închisoarea centrală din Clermont!

Un strigat de groază izbucni brusc din toate piepturile. Vînzătoarea de pîine îşi reveni iute şi începu să—1 înfrunte:

— Nemernicule! zise ea, ridicîndu-şi capul. Credeai că mă înfunzi, dar mă salvezi! Da, prieteni, eu sînt Jeanne Fortier, Jeanne evadata. Dar am fost judecată pentru crimele înfăptuite de Jacques Garaud, aşa cum aţi auzit chiar dumneavoastră din gura acestui ticălos. Iar dacă am evadat, am făcut-o numai ca să-mi regăsesc copiii, pe fiica jnea; iar el a vrut s-o omoare ca şi pe mine! Acum ştiţi cine sînt! îmi cunoaşteţi viaţa, nefericirile. Ma condamnaţi?

Toţi făcură cerc In jurul Jeannei, toţi îi strînseră mîna. Ovide se prăbuşise pe un scaun şi se zbătea cuprins de convulsii nervoase. In chiar acea clipă, agenţii Siguranţei se desprinseră din mulţime şi, unul dintre ei, îşi propti mina pe umerii Jeannei:

— Jeanne Fortier, în numele legii, eşti arestată!

— Mă arestaţi? îngăimă ea, zdrobită.

Un murmur de minie îi împrejmui pe cei doi agenţi. Lyonezul veni spre ei:

— S-o arestaţi pe măicuţa Lison? Niciodată!

— Supune-te legii, striga agentul.

— Fugi, măicuţa Lison, fugi iute! şopti Lionezul. Nu te lăsa prinsă.

Un cerc închis o înconjură pe vînzătoare, împingînd-o spre bucătărie, de unde se putea ieşi în strada vecină. Agenţii, văzînd că nu puteau ţine piept atîtor oameni, se dădură bătuţi. Ovide Soliveau căzuse pe podea; se zbătea.

— Principalul este, zise una din iscoade, ca individul acesta să poată repeta cele spuse aici şi în faţa judecătorului de instrucţie...

Dar criza trecuse repede. Una dintre iscoade veni cu o trăsură; urcară în ea trupul inert al canaliei şi porniră spre Prefectură.

Cum plecară, Marianne intră în separeul domnişoarei Amanda. Separeul era gol. Manechinul doamnei Augustine o luase la goană ca să-1 anunţe pe Etienne Castel despre cele petrecute; nu-1 găsi însă la domiciliu. Atunci se înapoie acasă, hotarîtă să-1 aştepte pe Duehemin.

în jurul orei şapte seara, un comisionar îi aduse un bileţel din partea lui Raoul. II citi pe nerăsuflate:

•în noaptea asta s-ar putea să nu vin acasă. II avem la mînă pe Paul Harmanl. Ne va conduce, fără să ştie, la locuinţa lui Soliveau. Cum ajungem Ia nemernicul ăsta, fac totul şi şterpelesc actele care ne interesează.

La restaurant, în separeul unde mîncau Paul Harmant, Lucien Labroue și Etienne Castel, milionarul își privi ceasul. Era ora opt și jumătate.

— îmi pare foarte rău că vă părăsesc, zise el, dar afacerile-s afaceri.

Paul Harmant strînse mîna lui Lucien, apoi pe a lui Etienne și se îndreptă spre strada Romei. Abia făcuse douăzeci de pași ca Raoul Duchemin era pe urmele lui.

— Dragă Lucien, zise artistul, îl vezi pe tînărul acela care merge în spadele lui Paul Harmant?

— Il văd.

— Ei bine, mîine, omul acesta s-ar putea să ne aducă vestea c-a dat de vizuina adevăratului ucigaș al tatălui dumitale.

—.Ce vorbești? exclamă Lucien uluit.

— Mîine, s-ar putea să-ți pot spune: Nimic nu te va mai împiedica s-o iubești și s-o iei de soție pe Lucie Fortier.

— Vai, domnule... domnule, bîigui Lucien profund emoționat. Numai de nu v-ați înșela. Dar ce s-a întîmplat? Povestiți-mi și mie.

— Nu, nu acum, îl întrerupse artistul.

XIII

Cei doi agenți îl conduseră pe Ovide la arestul Prefecturii, unde primiră dispoziție să fie dus deocamdată la infirmerie, într-o cameră separată. Somnul survenit după criza nervoasă tot mai dura. Paznicul stătea la căpătîiul lui. La ora nouă, Soliveanu deschise ochii, se ridică și privi împrejur. Văzu patul și paznicul care-1 cerceta plin de curiozitate.

— Ei drăcie, dar unde mă aflu? întrebă el.

— La infirmeria arestului prefecturii, răspunse paznicul.

Soliveau, cuprins de o panică bruscă, sări din patul unde dormise îm-brăcat.

— La arest? repetă el, tremurînd. De cînd?

— De la ora cinci după-amiază, aproximativ.

Ovide nu-și reamintea absolut nimic. își scotoci memoria. Dintr-^) dată scoase un strigăt de fiară. își amintise.

— înțeleg totul! murmură el: Marianne a greșit... Mi-a turnat mie băutura diabolică!

Ușa se deschise. în odaie intrară trei polițiști și un gardian.

— Veniți cu noi, spuse acesta din urmă.

După cîteva secunde, Ovide se afla în biroul șefului de Siguranță unde mai erau un judecător de instrucție, grefierul și agenții de la banchet. Judecătorul de instrucție începu:

— Numele dumneavoastră?

— Pierre Lebrun.

— Minți, interveni magistratul.

Dijonezul își recăpătase siguranța de sine.

— Atunci, zise el pe un ton aproape obraznic, de ce mă mai

întrebați?

— Numele dumitale este Ovide Soliveau, interveni judecătorul.

— Dacă asta vă face plăcere, ei drăcie, așa o fi.

— Nu-U agrava skuația. Iar de nu vrei sa-mi răspunzi, poate că ne ajută varul dumitale, Paul Harmant.

— Fir-ar să fie! își zise Ovide, într-adevăr am trăncănit cam mult.

După o nouă întrebare a judecătorului, dădu data nașterii, numele tatălui și al mamei sale.

Apoi judecătorul mai întrebă:

— Paul Harmant este vărul dumitale?

— Da!

— Mințeai, așadar, la *Hanul brutarilor* cînd afirmai că vărul dumitale e mort și că persoana care-și spune astăzi Paul Harmant se numea altfel?

. Ovide înțelegea din ce în ce mai bine că, sub influența licoarei canadiene, dăduse în vileag toate tainele.

— Eram beat, răspunse el, nu știam ce vorbesc.

— Vrei să spui că delirai cînd ai acuzat-o pe Lise Perrin, vînzătoarea de pîine, că ar fi Jeanne Fortier.

— Jeanne Fortier? Cine-i asta?

— Femeia pe care ai vrut-o s-o asasinezi în strada Gît-le-Coeur, prin prăbușirea schelei zugravilor și pe a cărei fiică ai încercat s-o injunghii acum cîteva săptamîni.

Dijonezul se făcu galben. De data asta simțea că totul era pierdut.

— Cine a îndrăznit să spună așa ceva? bîigui el.

— Toți cei care te-au ascultat.

— Repet, eram beat.

— Beat de băutura aceasta, zise șeful Siguranței, arătînd flaconul găsit asupra sa cu un rest din licoarea canadiană -""licoare turnată pentru Jeanne Fortier și băută de dumneata. Licoarea americană știută și de doctorul Richard, un specialist consultat de noi și care cunoaște la fel de bine efectele surprinzătoare despre care i-ai vorbit slujnicei Marianne.

Ovide își plecă fruntea și tăcu.

— Unde locuiești? continuă judecătorul de instrucție.

— Intr-o cameră mobilată.

— Iar încerci să ne duci...

Ovide se simți cuprins de un acces de furie nebună.

— Ia ascultați! zise el, toate întrebările astea ale dumneavoastră mă plictisesc de moarte. M-am lăsat prins, e vina mea și cu atît mai rău, cu cît nu lucram pentru mine. Locuiesc în aleea Clichy, nr. 172. Nu mă mai întrebați altceva că nu vă mai răspund.

— Ți-am spus că dacă te încăpățînezi să taci, îți agravezi și mai mult situația.

— Ohohoho! aiurea! Vă închipuiți cumva că vă cred.

— Adevăratul Paul Harmant a murit, nu-i așa? Iar cel care-i poartă astăzi numele se numește Jacques Garaud.

Soliveau ridică din umeri.

— El te-a angajat și te-a plătit ca s-o omori pe Lucie Fortier

și pe Jeanne Fortier, mama sa?

Ovide tăcea. Judecătorul de instrucție se ridică.

— Luați-1 de aici. Să fie dus la duba.

Gărzile din Paris ieșiră cu prizonierul.

— Omul acesta este un bandit! exclamă judecătorul.

— Iar dacă i-am citit bine gîndurile, relua șeful Siguranței, vom găsi acasă la el documentele doveditoare... Dar dumneavoastră, domnule judecător ce credeți despre Paul Harmant?

— Cred c-ar trebui să așteptăm de la Soliveau mărturisiri complete. Acum era încă sub imperiul băuturii. A-i lua afirmațiile și acuzațiile prea în serios, ar însemna să lucrăm superficial...

— Vreți sa facem o percheziție chiar în noaptea asta la domiciliul indicat de Soliveau?

— Să mergem, zise judecătorul.

Paul Harmant, ne amintim, urmărit îndeaproape de Raoul Duchemin, o cotise pe strada Romei. La ora nouă precis, ajunsese în fața portiței cenușii și suna. Duchemin se oprise de asemenea chiar în fața lui, sub arcadele unei intrări de serviciu.

Portița nu se deschise. Industriașul se întreba ce putea să însemne absența lui Ovide, dar neavînd motive să presupună că telegrama primită ascundea o capcană, se decise să aștepte și să circule în susul și în josul străzii.

Raoul îl privea cum se agita de colo pînă colo. Ca să nu atragă atenția, intra într-o cafenea situată ceva mai departe. Se făcuse ora zece. Paul Harmant se apropie din nou de portiță și sună de mai multe ori; apoi se plimbă furios pe trotuar. Trecuse un ceas. Orologiile din Batignolles bătură ora unsprezece. Paul Harmant scoase o în-jurătura și, nu după mult timp, Duchemin îl văzu renunțînd și îndreptîndu-se spre piața Clichy. Duchemin părăsi și el cafeneaua. Se opri în fața portiței și—și aruncă ochii spre zidul împrejmuitor. Zidul avea o înălțime de doi metri. Lîngă el se afla o bornă de granit.

Tînărul se apropie de zid, aruncă lădița cu cleștele, dalta și șurubelnița, apoi, după ce se asigură că nu venea nimeni, urcă pe bornă, se prinse de muchia zidului și dintr-un salt fu sus pe coamă, de unde se lăsă ușor în grădină. O clipă mai tîrziu, trecea pragul unei încăperi plina cu valize legate cu sfoară. Aprinse o luminare.

— Ticălosul se pregătea s-o șteargă, e clar ca bună ziua! mujrmură el.

Intr-altă încăpere, zări un scrin închis cu cheie. Raoul se servi de dălțiță și mobila cedă. Primul lucru pe care-1 văzu fu un teanc de bancnote și multe fișicuri cu aur.

Trase alt sertar. Un portofel și două legături cu acte îi atraseră privirea. Cercetă atent conținutul portofelului și ochii-i căzură peste pele două polițe purtînd falsa iscălitură a unchiului său.

— în sfîrșit! îngîna el cu un suspin ușurat.

La acte era anexată și scrisoarea de recunoaștere a Amandei către modista din Joigny. Le luă fericit. Altă hîrtie purtînd timbrul Republicii elvețiene 11 trezi interesul. O citi. Era un act de deces.

— Adevăratul Paul Harmant a murit la Geneva! exclamă el uluit.

Puse la loc, în portofel, actele cu pricina și îl vîrî în buzunar. Exact atunci auzi zgomotul unei trăsuri oprită in fața porții. Un murmur distinct de glasuri ajunse pînă la el. Se întoarse în antreu și auzi o cheie răsucindu-se-n broască.

— Poarta este închisă cu zăvorul... zicea cineva.

— Atunci, sări peste zid! ordona altcineva.

Pe Duchemin îl cuprinse frica. Ieși din clădire și se îndreptă spre fundul curții unde zari, lipită de zid, o cușcă de iepuri; sari peste ea și de aici pe coama zidului. Cu mare grija aluneca ușor în stradă și-o luă la picior.

Ajunși în casă, oamenii legii cercetau cu ardoare.

— A mai fost cineva pe aici, dar nu ca să fure... zise brusc șeful Siguranței, arătîndu-i judecătorului de instrucție aurul și biletele de banca lăsate la vedere pe tăblia scrinului.

— Atunci de ce să fi venit?

— Ca să ia actele despre existența cărora dădea de înțeles unul din răs-punsurile lui Soliveau.

— Atunci înseamnă că individul ăsta și-a bătut joc de noi; avea un complice care, văzîndu-1 arestat, a venit și a luat tot ce-1 putea compromite.

— Asta trebuie să fie Paul Harmant. Cleștele și uneltele lăsate sînt noi-nouțe, au fost cumpărate special pentru. expediția de astă-seară.

Explorară apoi, rînd pe rînd, toate dulapurile și geamantanele. La ora trei dimineața nu mai rămăsese nimic necercetat.

XIV

Amanda petrecuse o noapte cumplită. Raoul nu se întorsese. în timp ce se îmbrăca, privea nervoasă pe fereastră. Dintr-o dată văzu o trăsură oprindu-se în fața casei. Raoul își scosese capul pe portieră.

— Coboară iute, strigă el.

Amanda sosi în graba.

— Trebuie să mergem în strada Assas. Am luat actele.

— Ale noastre?

— Da, și în plus actul de deces al adevăratului Paul Harmant. Ovide Soliveau nu s-a întors acasă.

— L-au arestat.

— Arestat? repetă Duchemin. De unde știi?

Manechinul doamnei Augustine îi povesti pe scurt despre cele petrecute în ajun la *Hanul brutarilor.*

— Minunat! exclamă Raoul Duchemin. Atunci mă duc în strada Assas și, în drum, te las la atelier.

La rîndul său, Etienne Castel petrecuse și el o noapte grea.

Sculat de la ora șase dimineața se întrebă de ce nu apăruse Duchemin.

— Să se năruiască oare totul acum, cînd am presimțirea că adevărul asupra dramei de la Alfortville va ieși la lumină? Să fi dat

ost

greş Duchemin? Să-l fi asasinat Ovide?

Feciorul din casă apăru.

— Au sosit comisionarii după tablou.

— Să intre.

Artistul le arătă lădiţa în care era ambalat tabloul.

— Luaţi-o cu grijă, dar nu şi căluţul de mucava de alături. Pe ăsta îl duc eu.

Comisionarii apucară, fiecare, de cîte un capăt al lădiţei. Aceasta cu toate că nu era prea mare, era grea. Făcînd o mişcare greşită, primului comisionar îi alunecă mîna tocmai cînd celalalt ridica cu putere. Schimbîndu-şi echilibrul lada căzu pe podea răsturnînd şi sfărîmînd căluţul de mucava.

— Fir-ar sa fie de neîndemînatici! exclamă artistul.

— Ce să fac, domnule Castel! mi-a alunecat... răspunse comisionarul. Tabloul n-are nimic, dar cred că jucăria s-a spart. Din fericire, nu-i cine ştie ce.

Cei doi apucară din nou de capetele lădiţei, o ridicară şi ieşiră din atelier. Căluţul de mucava era total distrus. Din pîntecu-i căscat ieşeau cîlţii, ghemotoacele de hîrtie şi bucăţile de cîrpă.

— Ce-o sa spună Georges? murmură Etienne dînd la o parte cu piciorul resturile jucăriei. Ţinea atît de mult la amintirea aceasta.

Şi fără să mai dea atenţie sfărîmăturilor de pe jos, se aşeză la masă şi scrise următoarea scrisoare destinată lui George:

Dragul meu,

Azi împlineşti vîrsta de douăzeci şi cinci de ani Iţi trimit tabloul făgăduit. In afară de asta, trebuie să-ţi dau în vileag cîteva lucruri de foarte mare importanţă. Voi fi la tine astăzi, la ora nouă

Al tău fost tutore,

Etienne Castel

Ridicîndu-şi ochii, zări din nou resturile căluţului: hîrtiile şi bucăţelele de cîrpă ieşite din pîntec.

— Faimosul cal troian era mai bine umplut! exclamă el adunîndu-le de pe jos. Dar ce dracu a băgat înăuntru?

Etienne se aplecă şi scotoci printre ghemotoace. Dintr-o dată rămase ca împietrit. Tocmai netezise o coală de hîrtie. Era o scrisoare iscălită cu un nume cunoscut.

— Jacques Garaud! îngăimă el. Mîinile şi buzele începură să-i tremure.

— Dumnezeule! dac-o fi... dac-o fi...

Citi aproape tare, cu un glas înăbuşit de emoţie:

Scumpa mea Jeanne,

Ieri îţi dădeam de înţeles că într-un viitor apropiat te-aş putea face bogată şi fericită. Acum această promisiune e pe cale de a se îndeplini.

Mîine voi fi un om bogat, sau cel puţin mijloacele de a cîştiga o mare avere vor fi în mîinile mele. Voi fi posesorul unei invenţii ce-mi va aduce beneficii incalculabile şi voi avea aproape două sute de mii

de franci ca s-o pun în funcțiune.

Fără falsă modestie, Jeanne. Gîndește-te la copiii tăi.

Te aștept astă seară la ora unsprezece, cu micuțul Georges,pepodul Charenton și te voi conduce într-un adăpost sigur, iar mîine plecăm în străinătate unde vom fi bogați și fericiți.

Dacă n-ai să vii, deznădejdea m-ar împinge la un act necugetat.

Jacques Garaud

7 semptembrie 1861

— Mii de draci! exclamă artistul. Asta-i scrisoarea pe care Jeanne o crezuse arsă în flăcări. Este dovada nevinovăției sale. Ticălosul îi pomenește despre o sumă de aproximativ doua sute de mii, iar lui Jules Labroue i s-au furat o sută optzeci de mii de franci! Pomenește de o invenție... invenția tatălui lui Lucien.

In clipa aceea se auzi soneria de la ușa apartamentului, iar puțin mai tîrziu cineva bătu în ușa atelierului.

— Intră, zise Etienne.

Ușa se deschise. Raoul Duchemin apăru în prag.

— Ai venit, în sfîrșit! strigă artistul. Ce-i cu Ovide Soliveau?

— Arestat. O să va povestesc. Dar mai întîi să vă spun altceva mai urgent.

— Ai aflat ceva despre Paul Harmant?

— Paul Harmant e mort.

— Tatăl lui Mary a murit?

— Nu despre tatăl lui Mary este vorba, ci despre persoana al cărui nume 1-a împrumutat acest nemernic. Adevăratul Paul Harmant a murit acum douăzeci și cinci de ani, la Geneva.

— Ai dovada?

Duchemin îi întinse actul de deces extras mai de mult din registrul stării civile din Geneva, la cererea lui Ovide.

— Nu mai are loc nici o îndoială, murmură Etienne. Jacques Garaud, te-am prins în sfîrșit!

Lovi într-un clopoțel. Feciorul de casă apăru.

— Ia o trăsură. Du-te la Courbevoie, la uzina lui Paul Harmant. Trimite vorbă domnului Lucien Labroue că-1 cauți din partea mea, și să-1 aduci imediat aici.

— Dragă Raoul, spuse Etienne, ți—ai^ răscumpărat din plin greșeala comisă într-o clipă necugetată. în timpul mesei să-mi povestești, te rog, tot ce-ai făcut.

Se așezară fa masă. Duchemin povesti cu de-amănuntul întîmplarile nopții precedente. Dejunul era pe sfirșite cînd Lucien Labroue intră in sufragerie.

— Dragă pictore, zise acesta, m-ai chemat, am venit. Ai să-mi spui ceva important?

— De cea mai mare importanță, răspunse grav Etienne Castel

— Numele asasinului?

— O să-1 afli la momentul potrivit, și foarte curînd; deocamdată să mergem la prietenul dumitale Georges Darier.

XV

Lucie o așteptase pe măicuța Lison toată scara. La ora zece, văzînd că nu sosește începu să se neliniștească. Se făcuse miezul nopții. Vînzătoarea de pîtnc tot nu sosise. Fata se vîrî în pat, dar îi fu cu neputință să închidă ochii. In sfîrșit, spre ora patru dimineața își simți capul greu și căzu într-un somn adine. Cînd se trezi era ora opt. Sări din pat și alergă să bată la ușa Jeannei. Njci un răspuns. Tînăra se îmbrăcă repede și coborî.

Mă duc mai întîi la *Honul brutarilor...* își spuse ea.

Ajungînd în fața bodegii negustorului de vinuri se opri, neveninau-i să creadă. Bodega era închisă. Lucie întrebă:

— Localul a fost închis la ordinul justiției din pricina vînzătoarei de pîine, fir-ar să fie! o informă o cumătră.

Auzind cuvintele: vînzătoarea de pîine, Lucie îngheță.

— Și cum se numește această vânzătoare de pîine?

— In cartier i se spunea măicuța Lison.

— Dar de ce? Ce a făcut?

— Poliția a vrut s-o aresteze și atunci lucrătorii brutari care-i oferiseră un banchet i-au păruit pe agenți și măicuța Lison a luat-o la picior.

— Doamne! Doamne! îngăimă Lucie disperată.

Alergă la brutăria Lebret. Slujnica era singură.

— Ai văzut-o pe măicuța Lison? întrebă Lucie.

— Fii atentă la ce vorbești! Au vrut s-o aresteze. O caută poliția.

— Căutată de poliție! își spunea mereu Lucie, îngrozită și abia ținîndu-se pe picioare.

— Doamne, murmură ea, îndepărtîndu-se, ce s-o fi întîmplat? Unde să întreb? unde S-HO găsesc?

Dintr-o dată se opri. își aminti de prietenul lui Lucien, avocatul Georges Darier. în mai puțin de douăzeci de minute ajunse la locuința acestuia. Bătrîna Madeleine veni să-i deschidă.

— Aș putea vorbi cu domnul avocat Darier?

— Domnul este în birou. Mă duc să—1 anunț.

Cîteva minute mai tîrziu slujnica o introduse pe Lucie. Georges işi dădu seama că e tulburată.

— Luați loc, vă rog, zise el oferindu-i un fotoliu.

— Vai, domnule, începu fata izbucnind în hohote, sfătuiți-mă... ocrotiți-mă... salvați-o!

— Dar ce vi s-a întîmplat?

— Domnule, răspunse Lucie, locuiam împreună cu o femeie bună și cinstită pe care o iubeam ca pe mama mea. Era să fie ucisă acum cîteva zile. Ieri a fost la un banchet oferit de tovarășii ei de muncă ca să-i sărbătorească salvarea aproape miraculoasă. Nu s-a mai întors. Azi-dimineață m-am dus la localul unde avusese loc banchetul. Era închis cu ordin de sus și am aflat că ordinul de închidere s-a dat pentru că femeia căutată de mine fugise ca să scape de o arestare. Nu s-a mai întors nici la brutăria unde lucra. Așa că am venit să vă cer un sfat și un sprijin. Ajutați-mă, căci fără

dumneavoastră n-am s-o mai pot găsi pe măicuța Lison.
La auzul ultimei fraze, Gcorges sări ca ars.
— Măicuța Lison, ai spus? Lise Perrin? Această femeie cinstită care mi-a adus dosarul pierdut. De Lise Perrin este vorba?
— Da.
— Și dumneavoastră vă numiți Lucie, nu-i așa?
— Da, domnule, repetă tînăra,.
Georges scoase o exclamație. își aminti de amenințările lui Paul Harmant în prezența lui.
Paul Harmant a denunțat-o, murmura el.
— Spuneți-mi, puteți sa mă ajutați cu ceva? continuă Lucie cu mîinile împreunate.
— Cea căreia-i ziceți *măicuța Lison* nu v-a dat pe față niciodată ade-văratul ei nume?
— Știu că se numește Lise Perrin.
— Ei bine, numele acesta ascundea un altul. Cred că trebuie să vă adresați Prefecturii de Poliție...
— Aud niște lucruri înspăimîntătoare, interveni tînăra. Măicuța Lison era într-adevăr vinovată de crimă?
— Habar n-am, dar Lise Perrin a fost condamnată acum douăzeci și unu de ani, sub un alt nume, la închisoare pe viață. Numele ei adevărat este Jeanne Fortier și a evadat.
Lucie se clătină.
— Este mama mea! exclamă ea frîngîndu-și mîinile. Mama mea condamnată pe nedrept, așa cum mi-a spus Lucien. Acum înțeleg de ce era atît de bună și blinda! Și au arestat-o din nou... Domnule, sînteți avocat, și milos, deoarece aveți lacrimi în ochi. Faceți un miracol. Redați-mi mama.
în clipa aceea ușa biroului se deschise. Etienne Castel, Lucien Labroue și Raoul Duchemin intrau în încăpere.
— Dumneata, tutore? exclamă Georges, mirat.
— Lucien! îngăimă tînăra dîndu-se înapoi cu o expresie temătoare. Fiul lui Jules Labroue alergă spre ea, o strînse la piept și murmură:
— Nu-ți pierde nădejdea, Lucie!
— A venit să-mi spună că Lise Perrin a dispărut, zise Georges.
— O s-o regăsim noi, nu te necăji, interveni Etienne CasteiT
Lucie se îndreptă spre usă.
— Rămîneți, domnișoară, vă rog, continuă pictorul. Trebuie să fiți martoră la ce se va petrece aici.
— Ce se va petrece? repetă avocatul.
— Dragul meu, zise pictorul cu glasul emoționat, astăzi împlinești douăzeci și cinci de ani. Astăzi am datoria să îndeplinesc ultima rugăciune a admirabilului om care mi te-a încredințat la moartea sa, rugîndu-mă să-ți fiu tutore. Scoase din buzunar o scrisoare sigilata cu o mare pecete neagră și i-o întinse lui Georges adăugind:

— Citește această scrisoare. Citește-o cu glas tare.

Scumpul meu Georges,
In luna septembrie 1861, o biată femeie, ținind de mînă un băiețel

a bătut la poarta parohiei din Chevry. Această femeie era urmărită, hăituită pentru o triplă învinuire: asasinat, furt și incendiu. Numele ei era Jeanne Fortier.

Jeanne Fortier mi-a jurat pe viața fiului ei că este nevinovată. Adevărul i se citea în priviri, în glas, în expresia feței.

Dar ce puteam face împotriva atîtor dovezi care păreau de netăgăduit? Femeia a fost condamnată la închisoare pe viață. In ciuda conaamnării judecătorești, convingerea mea a rămas aceeași. Pentru mine, Jeanne Fortier nu era vinovată, ci o martiră. Am vrut să repar nedreptatea umană și am sfătuit-o pe sora mea să-l adopte pe fiul condamnatei. Ea a fost de acord și prin înfiere i-a dat numele de Georges Darier.

— Eu, eu! strigă Georges pierdut. Eu sînt fiul Jeannei Fortier, iar Lucie este sora mea?

— Fratele meu! zise și Lucie, aruncîndu-se la pieptul lui Georges.

După scurt timp, avocatul exclamă iarăşi:

— Sîritem copiii Jeannei Fortier. Mama e nevinovată iar noi nu-i putem aduce reabilitarea, este îngrozitor!

— Nu-ţi pierde nădejdea, interveni Lucien. Am venit să—ţi aducem dovezile de nevinovăţie.

— Iată una pentru început, adăugă Etienne, arătînd fostului său pupil scrisoarea lui Jacques Garaud. Citeşte băiete.

Georges o citi pe nerăsuflate.

— Da, într-adevăr. Este dovada crimei! Bine, dar ziceau că este pierdută! Unde s-a găsit?

— In burta căluţului de mucava, jucăria cu care-ai venit tu la parohia din Chevry.

Auzindu-1, tînărul simţi cum un val de ceață i se destramă brusc din fața ochilor.

— Așa e, zise el apăsîndu-și fruntea. Mi-amintesc. Cu jucăria asta mă jucam în curtea uzinei care a ars mai tîrziu în incendiu. Căluțul avea în burtă o gaură mare. Am adunat de pe podea scrisoarea și împreună cu alte hîrtii și zdrenţe de prin casă am umplut golul. Păcat, am găsit-o prea tîrziu. Garaud nu va mai putea mărturisi că el a scris-o. Este mort.

— Jacques Garaud trăieşte, răspunse artistul.

— Trăieşte?

— Da, şi este bogat şi stimat; se ascunde sub un nume cunoscut: Paul Harmant. Paul Harmant, cel care a uneltit asasinarea Luciei. Paul Harmant, cel care a denunţat-o pe Jeanne Fortier văzînd că nu i-a reușit tentativa de omor.

— Nemernicul! Sînteţi sigur?

— Absolut sigur. Adevăratul Paul Harmant a murit. Iată-i certificatul de deces. Paul Harmant de astăzi, fostul asociat al lui James Mortimer, nu este altul decît Jacques Garaud!

— Jacques Garaud! repetă şi Georges. Dar cum putem dovedi?

— Ai, desigur, în dosarele tale vreun act cu scrisul constructorului din Courbevoie?

— Da, am, răspunse repede avocatul, scrisoarea aceasta.

Luă de pe birou o scrisoare. Etienne i-o smulse din mînă citi și exclamă triumfător:

— Același scris. Acum nu ne mai putem îndoi,

îngrozit, Lucien murmură:

— Cînd te gîndești că omul ăsta voia să mă oblige să mă însor cu fiică-sa. Iar eu nu pot să-1 dau pe mîna justiției. Prescripția îl apără.

— Nu-i chiar așa! Prescripția îl absolvă de crima de la Alfortville, dar nu și de tentativele de asasinat asupra Luciei și Jeannei.

— Am uitat de mama... Ce-o fi cu ea?

— Ti-am spus doar că o vom găsi.

— In privința lui Paul Harmant ce-ați hotărît?

— Veniți cu mine.

XVI

Paul Harmant se înapoiase acasă la ora unu noaptea, foarte nedumerit și neliniștit de nepunctualitatea lui Soliveau.

A doua zi, în jurul orei nouă, trecuse pe la bancher, luase suma promisă complicelui său și dăduse ordin să fie condus la uzină. Aici nu-1 aștepta nici o scrisoare sau telegramă. Peste măsură de îngrijorat, s-a înapoiat la Paris. Mary era într-o stare mai proastă decît de obicei. Seara scuipase sînge. Sîngele îi ardea în vine. Cînd intră în vilă, tatăl se îngrozi văzînd-o atit de schimbată. Simți un cuțit în inimă și dintr-o dată îi trecu prin cap că poate doctorii îl mințiseră. Doamne, să moară atît de tînără? La dejun, Mary n-avea deloc poftă de mîncare.

— Draga mea, suferi?

— Puțin. N-am prea dormit azi-noapte.

— Ai temperatură?

— Cred ca da. Am avut niște vise îngrozitoare.

— Și eu la fel, gîndi milionarul.

Paul Harmant își îmbrățișa îndelung fiica.

— Ieși în oraș? întrebă ea.

— Nu, mă duc în biroul meu.

— Cu atît mai bine tată, nici nu știi ce teamă mi-ar fi fost, astăzi, să rămîn singură în casă.

Paul Harmant intră în birou. După ce închise ușa, se trînti, în sfirșit, într-un fotoliu. Simțea că moartea îi dădea tircoale fetei, și presimțiri negre îl chinuiau.

Plecînd de la *Hanul brutarilor,* Jeanne alergase în neștire. Ajunse pe chei și de aici o luase spre cartierul Passy. In dreptul esplanadei Invalizilor, se prăbuși pe o bancă:

— S-a sfirșit cu mine! Acum se știe că sînt la Paris. O să-mi descopere cunnd și locuința.

Dintr-o dată își ridică fruntea:

— Dar Jacques Garaud trăiește, așa a afirmat individul acela. Se ascunde sub numele de Paul Harmant. Bărbatul acela spunea

adevărul. La ora aceasta l-au arestat, cu siguranță. Va vorbi... își va da pe față complicii. Atunci vor înțelege ca am fost condamnata pe nedrept. Da, dar dacă Jacques izbutește să scape de justiție prin fugă! Dacă nemernicul ăsta care a vrut să ma omoare nu mai recunoaște ce a spus? Și, nu pe mine, evadata din Clermont, or să mă creadă, ci pe el, omul de vază, milionarul...

Podul invalizilor îi apăru în față. II traversă și ajunse în Champs Elysees; de aici urcă pînă la Arcul de Triumf, apoi înainta je bulevardul Bois-de-Boulogne și se afundă în pădure. Se lasa noaptea. Jeanne se prăbuși pe iarbă și începu să plîngă. Oboseala o doborîse; își pierdu cunoștința. Cînd se trezi, soarele era sus.

Merse iarăși la întîmplare. La un moment dat, o luă de-a lungul Senei, înapoi, spre Paris. Abia se mai putea ține pe picioare; îi era foame. Intră într-o bodegă și ceru puțină friptură, rece cu pîine; mîncă pe îndelete, ră-mînind mult timp lipită de scaun. Cu privirea înnegurată, urmărea cursul apei și dintr-o dată se gîndi la moarte.

— Să mor, murmură ea. Atît mi-a mai rămas! Și totuși, aş putea, oare să-mi părăsesc fiica abia regăsită? Să uit că trebuie să-mi regăsesc și celălalt copil? Nu! ar însemna să fiu o lașă!

Și se ridică înviorată, transfigurată. Un ceas mai tîrziu suna la ușa lui Paul Harmant.

XVII

Retras în cabinetul său de lucru, tatăl lui Mary căzuse parcă într-o stare de paralizie. O slabă bătaie în ușă îl trezi din gîndurile sinistre. Feciorul din casă spuse:

— Vă caută o femeie; zice că este din partea domnului Ovide.

Paul Harmant abia-și putu ascunde neliniștea.

— De ce mi-o fi trimis pe cineva? De ce n-o fi venit personal?

Rosti cu glas tare:

— Să intre.

Valetul introduse musafirul și se retrase. Paul Harmant își întoarse capul. Scoase un țipăt surd şj se dădu cîțiva pași înapoi, oprindu-se într-un colț al încăperii. In fața lui, în carne și oase, era măicuța Lison despre care Ovide afirmase că pierise sub schela din strada Gît-le-Coeur!

— V-ați speriat, zise Jeanne. Acum sînt sigură că dumneavoastră ați dat ordin să fiu ucisă!

Fostul maistru înțelese că dacă nu izbutește să se stăpînească este pierdut. Exclama:

— Dumneata aici? Cine ți-a dat voie să intri în casa mea?

— N-ați priceput că, în sfîrșit, v-am demascat?

— Femeia asta-i nebună, murmură Paul Harmant.

— De ce am venit? Am venit să-ți cer socoteala pentru tot ce-am îndurat timp de douăzeci și unu de ani, Jacques Garaud!

Milionarul se prefăcu mirat.

— Jacques Garaud? repetă el, al cui e numele ăsta?

— Al dumitale.

— Ești nebună, Lise Perrin? o lume întreagă știe că numele meu

este Paul Harmant.

— Eu nu sînt Lise Perrin. Sînt Jeanne Fortier. Iar dumneata m-ai recunoscut acasă la avocatul Georges Darrier.

— Taci din gură!

— Ce să fac? Tu și complicele tău m-ați denunțat. Poliția mă caută, este pe urmele mele. Am venit aici, ca să ne poată aresta pe amîndoi. Odată prins, va trebui să-ți mărturisești toate crimele.

Jacques se pregătea să-i răspundă, dar tocmai atunci se deschise ușa. Galbenă și abia mai ținîndu-se pe picioare, Mary intra în odaie.

— Ce s-a intîmplat, tată?

Milionarul alergă spre ea.

— Draga mea, scumpa mea fetiță, pleacă de aici, femeia asta e nebună. Mă insultă, ma amenință.

— Atunci, să chemăm... să vină cineva ji s-o dea afară din casă.

Mary se apropie de Jeanne și o întreba:

— Cine ești dumneata? și de ce ai venit?

— Vreau ca omul acesta să fie arestat o dată cu mine, ca să se facă dreptate.

— Vezi bine că-i nebună, striga Paul Harmant.

— Sună tată! sună, de ce ștaif

Milionarul rămase împietrit. Mary îl privea uluită.

— Dar ce ai? De ce nu suni?

— Pentru că i-e frică, interveni Jeanne.

— Frică? Atunci o să sun eu.

Și fiica lui Paul Harmant se îndreptă spre șemineu.

— Mary, Mary... bolborosi ticălosul tăindu-i calea, nu... Nu suna...

— Dar de ce?

— Am să-ți răspund eu, zise Jeanne Fortier. Nu vrea să se afle că Paul Harmant este Jacques Garaud, hoțul, incendiatorul și asasinul! După do-uăzeci și unu de ani de beznă și nedreptăți știe că adevărul a ieșit, în sfirșit, la lumină și tremură...

— Taci odată, fie-ți milă de fiica mea.

— Dar dumitale ți-a fost milă de copiii mei? Nu din pricina dumitale mă cred ei o netrebnică și o nelegiuită? Vreau să afle și fiica dumitale că după ce ai dat-o pe Lucie pe mîna complicelui aceluia care a vrut s-o omoare, ai încercat s-o ucizi chiar dumneata, distrugîndu-i sufletul.

— Dar taci odată, taci, că dacă nu...

Dar Mary se și vîrîse între ei:„

— Vreau s-o ascult, tată. îmblînzit de privirea fiicei sale, milionarul căzu într-un fotoliu. Jeanne continuă:

— Acum douăzeci și unu de ani, omul acesta a furat, a dat foc și a ucis, iar pe lîngă toate astea a comis o crimă mai urîtă decît toate: a făcut să se creadă că a murit eroic, lăsînd ca-nvinuirea să cadă asupra mea; și-a falsificat numele și s-a căsătorit cu mama dumitale!

— Taci odată! Oprește-te, bolborosea milionarul.

— yorbește, vreau sa aflu totul, zise Mary din nou.

— In America s-a îmbogățit și s-a întors să trăiască fericit în Franța, în timp ce eu pieream încetul cu încetul în închisoare.

Dorind să-mi văd copiii înainte de moarte, am evadat. La rîndul lui, nemernicul, îi căuta și el. In-tîmplarea 1-a adus mai întîi în fața fiului celui asasinat de el pe vremuri: Lucien Labroue - tînărul cu care voia să te căsătorească, Lucien o iubea pe fiică-mea, iar tatăl dumitale a avut îndrăzneală să-i spună: cea pe care-o iubești este fiica ucigașei tatălui tău.

— Vai, e îngrozitor, îngăimă Mary, cuprinzîndu-^și capul în mîini.

— Da, îngrozitor, nu-i așa? lata ce a făcut tatăl dumitale. Iată de ce tremura în fața mea. Ei, Jacques Garaud, ridică-te și spune-i ficei tale că ești într-adevăr hoțul, ucigașul, incendiatorul de la Alfortville!

Ticălosul se ridică, într-adevăr, dar pentru a sări asupra Jeannei si a o stringe de gît. Vînzătoarea de pîine scoase un țipăt de spaimă, înfricoșata, Mary o luă la goană.

— Ești în casa mea, îi spuse milionarul. Nimeni nu te-a auzit. Numele meu este Paul Harmant și nu Jacques Garaud. Dovada contrariului nu e-xistă. M-ai atacat, mă apăr! Ai să mori!

Și degetele i se încleștară din ce în ce mai strîns în jurul gîtului, strîn-gîndu-1 ca într-o menghină. O împinse spre ușa unei cămăruțe slujind de debara. Sub apăsarea trupului, ușa slab închisă cedă. Degetele lui Jacques se desfacură și vînzătoarea de pîine căzu leșinată pe podeaua îngustei încăperi. îndată ce închise ușa, Garaud auzi un zgomot în spatele său. Se întoarse și dădu cu ochii de Etienne Castel și Raoul Duchemin.

— Scuzați-ne dacă vă deranjăm, dragă domnule Harmant, zise Etienne. Am vrut să venim pe neașteptate și l-am rugat pe feciorul din casă să nu ne anunțe. Dar ce este cu dumneavoastră? S-a întîmplat ceva? Arătați ca un mort, mîinile vă tremură. Vă doare ceva?

— Da, o indispoziție bruscă, răspunse el străduindu-se să-și vină în fire. Nu-i nimic, iată, am și început să mă simt mai bine. Dar cui îi datorez plăcerea de a vă vedea, în dimineața aceasta, întovărășit de...

— Raoul Duchemin, îi isprăvi fraza artistul. De ieri seară, de cînd ne-am despărțit, mi-a căzut pe cap o sarcină grea și-am venit să vă rog să mă ajutați s-o rezolv.

Auzindu-1, falsul Paul Harmant se liniști. împinse două jilțuri spre musafiri.

— Vă ascult, rosti el aruncînd o ocheadă furișă spre cămăruța unde zăcea Jeanne.

— E adevărat că ați fost, timp de doi ani, elev la Școala de Arte și Meserii de la Chalons?

— Da, e adevărat.

— Școală absolvită cu brio... Apoi, terminînd studiile, ați călătorit mult. Ați fost și în Elveția, nu-i așa? Cit ați stat acolo?

— Cinsprezece sau șaisprezece luni, cred.

— M-ar interesa sa-mi^dați cîteva lămuriri în legătură cu o persoană, astăzi moartă. în Elveția, n-ați cunoscut cumva un mecanic cu numele de Jacques Garaud?

Pronunțînd fraza de mai sus, Etienne Castel stătea cu ochii ațintiți asupra milionarului. Pleoapele acestuia nu se plecară. Pe

fața—i nu se clintise nici măcar un mușchi.

— Jacques Garaud... repeta tatăl lut Mary. Numele ăsta nu mi-e străin. A, da, mi-amintesc. Jacques Garaud, nu era cumva un maistru angajat la uzina lui Jules Labroue de la Alfortville? Și care a murit, victimă a devotamentului său în uzina incendiată? Chiar dumneavoastră mi-ați povestit despre asta!

— Da, da, așa e. Ia spuneți-mi, l-ați cunoscut?

Paul Harmant stătea ca pe jar.

— Deloc.

— La New York, după ce ați părăsit Franța, n-ați auzit vorbindu-se nimic despre el?

— Cum să aud? Murise.

— Da, dar șînt unii care pretind că Jacques Garaud n-a murit, ci a lăsat să se creadă că a pierit în incendiu pentru a îndepărta de el orice bănuială și a putea dispune în voie de cei o sută optzeci de mii de franci, ca și de invenția furată de la Jules Labroue, victima sa.

— Legenda asta e pură fantezie. Cum să—1 fi asasinat el pe Jules Labroue de vreme ce o femeie a fost descoperită ca vinovată și condamnată?

— Femeia aceasta mărturisise că avusese o dovadă atestînd vinovăția maistrului. O scrisoare de-a lui...

— Dacă scrisoarea ar fi existat, ar fi arătat-o.

— Scrisoarea există. A fost regăsită.

Cu toată stăpînirea de sine, Jacques Garaud nu-și putu opri o tresărire.

— S-ar părea că lucrul acesta vă interesează, zise Etienne.

— Prea puțin, vă asigur, dar mă intrigă totuși. O scrisoare descoperită după douăzeci și unu de ani, recunoașteți și dumneavoastră că e destul de ciudat. Și unde a fost găsită mă rog? într-o, mobilă veche, într-o...

— într-un căluț de mucava...

Paul Harmant se îngălbeni și—și mușcă buzele.

— Căluțul acesta de mucava era o jucărie oferită lui Georges, fiul Jeannei Fortier, chiar de către Garaud. Poftiți scrisoarea. Vreți s-o citesc eu?

Jacques Garaud se ridică brusc.

— Dar ce mă interesează pe mine toate acestea, domnule Castel?

— O să vă spun îndată, răspunse pictorul punind pe birou o foaie de hîrtie timbrată.

— Ce-i asta?

— Ceea ce se vede: hîrtie timbrată. Avem de rezolvat, înainte de toate, o chestiune bănească. O sută optzeci de mii de franci depuși la o bancă timp de douăzeci și unu de ani, fără să se fi ridicat în acest timp dobînda legală și dobinda dobînzii, cit face?

— Aproape triplu, ba chiar mai mult, zise Raoul Duchemin.

— Sa punem o cifră rotundă. Domnule, vă rog să-mi înmînați în contul lui Lucien Labroue suma de 500.000 de franci, reprezentînd capitalul, dobînzile, și dobînzile dobînzilor sumei furate de dumneata tatălui său în anul 1861.

— Numele meu este Paul Harmant, strigă acesta cuprins de o

furie oarbă. Nu vă dau voie să mă insultaţi!

— Ba vă numiţi Jacques Garaud şi sînteţi un nelegiuit. Iată actul de deces al lui Paul Harmant, mort la Spitalul din Geneva. Haide, Jaccjues Garaud, a sosit ceasul să dai socoteala faţă de cei pe care i-ai jefuit. O s-o dai mai tîrziu şi în faţa justiţiei. Deocamdată însă trebuie să achiţi suma de cinci sute de mii de franci.

— M-au prms, sînt un om sfîrşit... şi o tîrăsc după mine şi pe fiica mea nevinovată, îngăimă el.

— Banii întîi... pe urmă mai vedem noi.

Jacques Garaud tot mai sperînd într-o portiţă de scăpare, răspunse:

— N-am bani în casă.

— Să ne fie cu iertare, azi-dimineaţă ai încasat suma de cinci sute de mii de franci destinată complicelui dumitale, Ovide Soliveau, arestat ieri seară.

Falsul Paul Harmant deschise sertarul cu bani şi scoase cinci teancuri de bancnote.

— Poftim cinci sute de mii de franci.

— Foarte bine, zise Etienne. punînd teancurile în buzunar. Acum, a-şează-te şi scrie ceea ce-ţi dictez eu.

Artistul dictă:

Eu, Jacques Garaud, în prezenţa domnului Etienne Castel si a domnului Raoul Duchemin, declar:

Năpădit de sudoare, Jacques se opri:

— Cu declaraţia aceasta îmi nenorociţi fiica. Nu, n-am să scriu.

Mary apăru pe neaşteptate. Cu pasul şovăielnic înainta spre birou:

— Ba ai sa scrii, tată.

Jacques Garaud căzu în genunchi.

— Draga mea fetiţă, oamenii aceştia vor să ne dezonoreze pe amîndoi.

Dar fiica îl privea împietrită. Artistul dictă mai departe:

Declar că la 7 septembrie am trimis Jeannei Fortier scrisoarea anexată. Declar că in aceeaşi zi am furat de la Jules Labroue industriaşul de la Alfortville o sumă de bani în valoare de peste o sută optzeci de mii de franci.

Jacques se opri din nou:

— Nu, nu, bolborosi el.

— Scrie tată, repetă Mary; dacă nu, scriu eu.

Ticălosul îşi plecă fruntea. Etienne Castel reluă:

Declar că am furat nu numai banii, ci şi planurile domnului Jules Labroue, patronul meu căruia i-am incendiat uzina şi pe care l-am ucis.

Declar că am vrut s-o omor pe Lucie Fortier printr-un complice plătit, Ovide Soliveau, şi că l-am tocmit pe acelaşi Ovide Soliveau pentru a o asasina pe Jeanne Fortier recunoscută de mine sub numele de Lise Perrin, vînzătoarea de pîine.

Artistul ajunsese aici cu dictarea. Dintr-o dată se deschise o ușă și Jeanne Fortier lividă, cu gîtul presărat cu pete roșii, ieși din cămăruța unde Jacques Garaud o crezuse moartă și zise:

— Sa declare și ca adineauri a vrut să mă sugrume cu propriile-i mîini!

Văzînd-o așa, pe neașteptate, Etienne și Raoul scoaseră un strigăt de uimire, iar Mary, unul de groază. Jacques părea transformat în statuie. Mary ii prinse mîna, i-o puse pe hîrtie și-i spuse hotărît:

— Scrie, tată.

Jacques Garaud mai înșiră două rînduri.

— Acum semnează.

Ticălosul semnă. Mary luă foaia și, întinzîndu-i-o Jeannei, spuse:

— Vi s-a făcut dreptate, doamnă.

Apoi întorcîndu-se spre tatăl său, adăugă:

— Să te ierte Dumnezeu. Eu am să mor.

Și se îndepărtă cu pasul încet, așa cum venise,

Trecu un minut. Lucie, Georges Darier și Lucien Labroue apărură îm-preună cu judecătorul de instrucție, șeful Siguranței și cei doi agenți care-1 însoțeau pe Ovide Soliveau.

— Mamă, aici erai? exclama Lucie, aruncîndu-i-se de gît. Șeful Siguranței puse mîna pe umărul fostului maistru de la Alfortville și zise;

— In numele legii, Jacques Garaud ești arestat.

— Jeanne Fortier, zise judecătorul de instrucție, am primit ordin să vă las în libertate... libertate ce va fi curînd definitivă. Dați-mi mie hîrtia pe care v-a înmînat-o fiica acestui individ. Dumneavoastră, domnule Castel, dați-mi actul de deces al lui Paul Harmant și scrisoarea lui Jacques Garaud.

— Foarte curînd va veni și reabilitarea, adăugă magistratul, adresîndu-se din nou vînzătoarei de pîine.

— Și, adăugă Etienne Castel, luîndu-1 pe Georges de braț, iată și avocatul care va pleda pentru dumneavoastră nu numai cu toată arta, dar și cu toata ardoarea.

Jeanne se uita la Georges. Voia să-i întinde mîna.

— Haide, îmbrățișeaz-o, frate! strigă Lucie.

— Ce-ai spus? fratele tău? îngăimă Jeanne. Doamne, mi-am regăsit fiul! Și—1 stînse pe Georges la piept. Dar de prea multă bucurie, Jeanne iși pierdu cunoștința. Ctnd își reveni, Lucien era îngenuncheat lînga ea, alături de Lucie, spumndu-i și el: *mamă*

După o jumătate^de ceas o găsiră pe Mary întinsa pe patul din camera ei. Murise. In mînă mai avea încă batista pătată cu sînge. înainte de-a se sfîrși scrisese următoarele rînduri:

Pentru Lucie Fortier

Ți-am făcut mult rău, Lucie... și totuși nu din răutate. II iubeam prea mult. Iartă-mă, și roagă-te pentru mine. Acum ești răzbunată

Mary

Trei luni mai tîrziu, Jacques Garaud și Ovide Soliveau au fost

condamnați la muncă silnică pe viață. Dar Jacques Garaud n-a mai apucat să-și ispășească pedeapsa. Ticălosul in sufletul căruia nu salașluise decît un singur sentiment uman, dragdstea de tată, n-a putut supraviețui morții fiicei sale. S-a spînzurat în închisoare.

Demersurile făcute pentru obținerea decretului reabilitării Jeannei Fortier au durat aproape un an de zile. Imediat apoi Lucien Labroue s-a căsătorit cu Lucie și împreună cu Jeanne au intrat în posesia uzinei reconstruită pe terenul de la Alfortville. Raoul Duchemin a primit postul de casier al fabricii, devenind cel mai cinstit dintre contabili.

Tinerii căsătoriți se iubeau; Jeanne Fortier, vînzătoarea de pîine, era fericită pentru fericirea lor.

— Am suferit mult, spunea ea uneori. Astăzi însă viața mă răsfață. Ce altceva mi-aș mai putea dori?

Georges Fortier devenise, curînd, un avocat celebru.

Domnișoara Amanda și-a găsit un papă-lapte care i-a cumpărat magazinul doamnei Augustine și care a luat-o de nevastă: un văduv vinovat de nefericirea primei soții.

Dreptatea învinge în cele din urmă!

POSTFAȚĂ

Contele de Montépin (1824-1902) a avut o viață lungă și rodnică, dăruită în întregime literaturii zise „populare". A scris, singur sau în colaborare, peste 350 de romane și piese de teatru, cu care a cunoscut succesul si o oarecare prosperitate. Sclav al penei si al foii de hîrtie, trăitor în mediul ocnașilor foiletonului, a asistat la schimbarea a trei generații de romancieri facili și laborioși, supraviețuind înseși genurilor literare cărora le-a dăruit toată vlaga sufletului sau.

Xavier-Aymon de Montépin a debutat la 24 de ani în jurnalism cu o campanie energică împotriva socialismului, în chiar toiul revoluției de la 1848. Cu un an înainte își făcuse un nume publicînd împreună cu marchizul de Foudras **Les Chevaliers du lansquenet,** *10 volume* **in octavo. Lansquenet** *este un joc de cărți pentru mai multe persoane, dintre care una ține banca; se folosesc 6 pachete de cârti care se împart și se etalează pe rînd. focul seamănă oarecum cu* **chemin de fer.**

Marchizul Théodore de Foudras, care avea atunci 47 de ani, colaborase la jurnale legitimiste. Era mare vînător înaintea lui Dumnezeu și, pe lîngă dragostea pentru valorile „vechii Franțe", pe lîngă sentimentalismul pe care-l afișa în romane, voia să apară ca un virtuoz al alicelor și prafului de pușcă In 1861 va scrie o remarcată **Artă a vînătorii contemporane.** *Foudras, ca si Montépin, vedea în epoca modernă decadență și corupție, regretînd dispariția virtuților strămoșești legate de viața la țară și de familia patriarhală. In 1844 scrisese* **Gentilomii de altădată,** *cărora avea să le dea o replică publicînd, în colaborare cu tînărul Montépin,* **Cheflii de altădată**(7#4<5).

In vremea aceea, Dumnezeul literaturii kilometrice era marele Eugène Sue, pe care Parisul şi-l alesese, după revoluție, ca reprezentant în Camera Deputaților. Mare chefliu el însuși, trecut printr-o tinerețe foarte agitată (atît de agitată încît taică-său îl îmbarcase pe o corabie a statului pe post de chirurg-șef la 21 de ani, în nădejdea că se Va potoli departe de Franța), Sue dăduse două mari lovituri cu **Misterele Parisului,** *publicate în foueton în* **Journal de Débats,** *și cu* **Jidovul rătăcitor.** *Revoluția îl prinsese în plină elaborare a altui succes,* **Cele șapte păcate capitale.** *Pe cînd scria* **Misterele poporului,** *prințul Bonaparte dădu o lovitură de stat și scriitorul-deputat fu nevoit să se exileze în Savoia, la Annecy, unde a și murit.*

Un alt mare muncitor al literelor, Frédéric Soulié, murise de extenuare, fiind cardiac, în 1847, după ce cunoscuse un succes uriaș, mai întîi cu **Cele două cadavre,** *apoi cu* **Memoriile diavolului** *în 8 volume, și, în sfîrșit, cu mai multe piese de teatru care scoseseră din casă tot Parisul.*

Pe atunci teatrul era o artă extrem de populară, și oamenii cei mai săraci, hamalii, studenții, copiii fără adăpost își rupeau de la gură ca să poată vedea o melodramă Cum spunea Balzac, dădeau „zece centime ca să-și îndestuleze stomacul și un franc ca să-și îndestideze ochii". Pe întregul Boulevard du Temple se înghesuiau unele lîngă altele sălile de spectacol, luate cu asalt în fiecare seară de tineret și sărăcime: Circul Olimpic, devenit ulterior Teatrul Imperial; Desfătările Comice, unde se vedeau acrobații doamnei de Saqui; Micul Lazari; Funambulii cu reprezentațiile de pantomimă ale lui Debureau; Folies Dramatiques, 'unde leșinau femeile văzîndu-l pe Frederick Lemaître în rolul banditului Robert Macaire; Teatrul Istoric întemeiat de Alexandre Dumas, unde s-au dat **Cei trei mușchetari** *și* **Contele de Monte-Cristo,-** *și*

mai ales La Gaițe, Teatrul Veseliei, unde se jucau melodramele cele mai sîngeroase si mai triste. La Gaîte venea omul sărman ca să-și plîngă propria soartă Pentru Gaîte scria Bouchardy, care făcea cîte o dramă pentru fiecare meserie dintre cele mai năpăstuite, ca publicul să se poată vedea „reflectat" cu amănuntul: **Jean vizitiul, Bertram marinarul, Paris țiganul, Herman bețivul** *și nu în cele din urmă* **Clopotarul de la Sfîntul Pavel,** *care a făcut înconjurul lumii. Pentru Gaîte scrisese Guilbert de Pixericourt 120 de piese, din care 94 jucate în peste treizeci de mii de reprezentații. Datorită Teatrului Veseliei, Bulevardului Temple i se zicea „Bulevardul Crimei".*

Napoleon al IH-lea avea să dărime tot Bulevardul Crimei, ca să facă o piață „strategică". El avea ideea că Parisul trebuie pregătit pentru asediu (de aceea l-a înconjurat cu forturi) și pentru lupte de stradă (de aceea l-a sistematizat după criterii militare). In schimb, împăratul avea să cadă prizonier cu toată armata la Sedan, pentru că nu băgase de seamă că artileria era încă înzestrată cu tunuri de bronz care băteau de trei ori mai puțin decît cele fabricate de Krupp.

Dar în 1850, Xavier de Montipin debuta pe Bulevardul Crimei, adaptîndu-și **Les Chevaliers du lansquenet.**

Romanul de față, **Lumină în amurg** *(în original* **La porteuse de pain,** *„Vînzătoarea de pune"), apărut în 1884, va fi cel mai mare succes al lui Montipin. Cinci ani mai tîrziu, transformat în piesă de teatru, va face nenumărate săli pline la Âmbigu Comique, mutat din Bulevardul Crimei pe Bulevardul Saint-Martin, dupa un incendiu datorat unor efecte pirotehnice.* **Vînzătoarea de pîine,** *împreună cu* **Cocoșatul** *lui Paul Fevațwcu cele* **Două grfeline** *ale lui a'Ennery vor fi cele mai jucate piese ale repertoriului modern. In timpul ocupației germane din al doilea război mondial, cînd cenzura interzicea piesele, ba pentru că aveau aluzii, ba pentru că autorii lor făcuseră cîndva aluzii, aceste melodrame se vor relua la Porte Saint-Martin, permițînd teatrului să supraviețuiască Ulterior s-au turnat și filme după ele.*

Montipin și-a construit un succes durabil în teatrul din vremea lui, cu aceleași mijloace cu care și-l făceau și alți contemporani. Publicul se înghesuia să vadă piesele lui: **Doctorul fufelor, Fiica ucigașului, Polițista, Cerșetoarea de la Saint-Sulpice, Florăreasa, Flașnetăreasa** *etc. Dar, cum calea succesului este spinoasă, autorul avea să cunoască și accidente de parcurs. In 1856^ justiția l-a condamnat la trei luni închisoare și 500 de franci amendă pentru ultragiul adus moralei publice în romanul său* **Fetele de ghips.**

Un roman nu se scrie prea greu. Trebuie mai întîi să ai o idee. Ideea se poate lua și de la alții. Inspirat de **Cheflii de altădată,** *scris împreună cu marchizul de Foudras, Montepin continuă singur treisprezece volume despre* **Cheflii Parisului.** *In acest fel se pot face serii, născute din succesul unei idei, pe care încearcă să și-l împartă mai mulți scriitori. Așa este seria* **Misterelo/.** *Eugene Sue scrisese* **Misterele Parisului** *și* **Misterele poporului** *Se adaugă* **Misterele Operei** *(Leo Lespes),* **Misterele de la Bicâtre** *(Pietre Zaccone),* **Misterele Londrei** *(Paul Feval). La fel seria* **Dramelor Dramele Catacombelor, Dramele Bursei** *(Zaccone),* **Dramele căsătoriei** *în 4 volume,* **Dramele adulterului** *în 3 volume (Montepin). Seria* **Copiilor, Copilelor, Fiilor, Fiicelor** *și* **Orfanilor: Victor sau Copilul pădurii, Coelina sau Copila Misterului, Pelerinul alb sau Orfanii din cătun** *(Pixericourt),* **Fiul diavolului** *(Feval),* **Fiul nebunei** *(Soulie),* **Fiica ucigașului** *(Montepin),* **Fiica regentului** *(Dumas),* **Copii găsiți, Orfanele din Anvers** *(Bouchardy). Alți autori își exploatează singuri filonul, jinîndu-se de un personaj care nu le poate fi furat; așa Feval scrie* **Ispràvile lui Rocambole, învierea lui Rocambole, Ultimul cuvînt al lui Rocambole** *și, în sfîrșit,* **Adevărul despre Rocambole.**

Aici, pe acest cîmp au trudit două generații de muncitori ai condeiului. Prima, cu Pixerecourt, Victor Ducange și Bouchardy, își trăise n-aiul la revoluția din 1848. A doua, care începe cu Sue, avea să exploateze mănosul

ogor cam pînă la sfîrșitul celui de-al doilea imperiu, în 1871. Montepin avea sa trăiască destul ca s-o vadă și pe a treia, spre deosebire de alți colegi mai puțin norocoși.

Soulii murise la 47 de ani, răpus de muncă, Sue la 53 (poate și datorită exceselor), Ponson du Terrail la 42 și Gaboriau, creatorul romanului polițist francez, părintele inspectorului Lecoq, la numai 38 de ani. Hector Malot, după treizeci și cinci de ani de scris, ji după ce își văzuse romanul **Singur pe lume** *încoronat de Academie, s-a lăsat de literatură Timpurile deveniseră foarte grele. Romanul sentimental fusese înlocuit de cel polițist. Literatura de succes se internaționalizase și apăruse concurența străină.* **Micul lord Fauntleroy** *al doamnei Burnett, englezoaică stabilită în America, fusese adaptatpentru teatru și jucat la Paris in 1895, în același timp cu* **Cerșetoarea de la Saint-Sulpice** *a lui Montepin. Englezul Rider Haggard cunoscuse un uriaș succes cu minele regelui Solomon și inaugurase ezoterismul popular cu* **Ea (She)** *căreia avea sa-i urmeze* **Ayesha.** *In timpul ultimilor ani ai lui Montepin, care-și joacă* **Florăreasa** *în 1901 și publică în 1902* **Cîntăreața de stradă,** *își „fac dinții" viitorii autori citiți de mase, părinții lui Arsene Lupin și ai lui rantomas.*

Dacă se pohte spune despre cîțiva longevivi, ca Montepin, Feval, Zaccone și Malot, ca au noroc și apucă să trăiască din banii cîștigați, despre alții se poate spune că au și mai mult noroc. Sînt financiarii, întreprinzătorii, marii editori care publica literatură populară și se îmbogățesc din asta.

Multe din romanele lui Montepin au fost publicate în foileton în **Petit Journal.** *Cotidianul de fapte diverse* **Petit Journal** *a fost întemeiat în 1863 de un evreu, Moise-Polydore Millaud, care a început foarte sărac ca ajutor de portărel și a ajuns după revoluția din 1848 bancher. Oferind în fiecare zi foiletoane de aventuri, ziarul era pur și simplu smuls din mîinile vînzătorilor. Pentru el a inventat ingineria Marinoni o presă rotativă care trăgea 36.000 de exemplare pe oră. Cu colaborarea lui Leo Lespes, care scria articole spirituale sub pseudonimul Timothee Trimm, a lui Ponson du Terrail cu nemuritorul sau Rocambole și a lui Montepin cu ale sale victime virtuoase, ziarul valora o avere, încît a fost organizat ca societate pe acțiuni. Mai tîrziu, în 1872, a ajuns în mina altui magnat, Emile de Girardin, care făcuse avere cu două gazete,* **La Mode** *și* **La Presse,** *avînd ideea să vîndă spațiu pentru publicitate.*

Girardin a murit deputat de Paris în 1881.

In acel an, legea din 29 iulie acorda presei deplină libertate, suprimînd autorizația, cauțiunea și cenzura.

IOAN PÂNZARU